

Paul Goma

ROMAN - INTIM

Autura autorului

Paris 1989

I D U S

1.

Bunădimineața, copii !

Nădiminea'

sări din așternut drept în cizmele poziției de cu dege
degetel' degetul mijlo' vipușca jamalei

Simțea cu genunchiul stâng stânga genunchiului patului.

Se deplasă ușurel. Neobservabil. Spre mai dreapta : ca să nu fie.
Suspectat-bănuțit că face tot felul de semne rușinoase cu pe sub ; nici
acuzat pe nedrept că și în asta are nevoie de protec'

A zis, cine-a zis Bunădimineațacopii și cine-a răspuns Bună să-i
fie inima, voinice, în fine, salutvoios, așa ceva.

A zis cine-a zis. Și gata.

Nu-i gata, însă nu mai are importanță pentru că, așa.

Pentru că de afară vine.

Afară. În curte. Prin sticla geamului ca-prin-perdea-o-a-pre ea.
Prin ea, gazda puipuiă :

– Pui-pui-pui-pui-pui. Și : Pui-pupui

'te gândești ce viațăde

Ba nu. Nu te gândești. De ce te-ai, noi muncim, nu gân'; ca
dânsa: Clasancitoare. Delaora șisa'. Ea, da ; ea nu gândește, căci ea
trușește. Din greu.

Oricum. Când te gândești că în viața ta

Când te to-ot gândești. Că în viața legată cu ață.

Nu ! De mâine ! Când în general chemi așa : Pui-Pui-Pui, unde
mai pui că în viața cea legată îți răspund la chemare cocoșii-moșii-
bătrânoșii (creast'-oșii). E-he, dac-ar veni tineretul de mâine, puîn. Am
vrut să spun : tinereta. Puică. Pioneretele puiculenice - să vină ele la
mine, lăsate,-ntre cornițe scârpinate, sub urechi atinsate - cum veneau
la tata băieții-vițeleții. La băiatul tatălui meu să vină chemătoarea,
gazda bătrână, care face zama cu tăieței bună, ea puipuiază pe-afază,
e la sub ferează

Gazdele ! E-he ! Ele. Când s-aștern gazdele pe-nchemat găindicele cele pline de ochi de parcă

Își scutură pe dinlăuntru capul pare el ușor dar e greu al dracului să te văd eu și mușchii croitornici ai coacselor le lași tu atâta autonomie atâta joc încât să se creadă ai tăi mari și lari și-ndependenți pe la ba nu : neatârnați deși trebuie să-i scuturi cu pendulătur'

I-am văzut. Prin pânza jamalei ăzut um vac ei țșac!, ceac!, ba chiar și ciac, de parcă uite-acum ar

– Bună diminea

țacopii

Ba nu, Ba nu : asta a fost la început de tot pe când era și nu e

Își dezbracă pijamaua. Continuă să cerceteze odaia din privire. Căuta un difuzor - numai acela. Și nu-l găsea. Era de negăsit difuzorul, acela, nu altul. Pentru că el, 'ifuzorul este foaaarte și jos. Jos, la gazdă. Nu sub chiriaș

Înseamnă că. Înseamnă că visa'

– Înseamnă c-am visat !

numai în vis un difuzor zice-cântă fără frică de Judecata de A și fără să fie, el, în realitatea așa cum este ea

Cum ar trebui să fie. Și mai : cum n-ar trebui, deloc-deloc - să existe pe lumea asta și așa plină de urlete

Lepădă și pantalonii pijamalei și începu să se spele.

Cât timp fusese elev la licee și internate, în afară de mâncare îndestulătoare, mai visa și spălatul-de-dimineată, gol pușcă ; putea să lipsească dușul, chiar și apa fierbinte, să fie doar un lighean cu apă rece, dar el să fie gol-pușcă și singur-cuc în acea încăpere, fie ea și cu scândură uscată pe jos.

Se spală bine-bine. Ca totdeauna gol și singur.

Se spală îndelung.

Se opri din spălat.

Se șterse.

Se privi, de sus :

mda-da, era binișor clădit, bine dulgherit : umerii largi-largi, șoldurile înguste-îngustate de perspectivă, coapse aproape strâmbe de noduros-musculoase ; gemeni în curs de a se desprinde de creanga peroneală, atât de fiind ei. Și sexul : un sexel ; o sexă mică ; o sexică mititică. La urma urmei, o seaxă bleagsă, deci nesemnificativă, astfel putînd renunța la ea - prin cădere - nimeni n-are să plângă. O aia pierdută, jigărită, smochinită, caraghioasă-bătrânicioasă, nici n-ai zice că dintr-o nimică iese ditamai 'uloiul, asta-i partea cu mister la noi : nu facem copii vii care se hrănesc cu lapte, dar facem și noi după puteri, dăm și noi naștere a ceva-ceva, chit că după serbare se

retrage (fiecare)-n tatăl cui îl are. Da, domnule. Nici prin gând n-ar trece gândul că, dintr-o 'ică : "Eu sânt mic, tu fă-mă mare", cum zice poezia-rugăciune, acum interzisă ; ori zisa permisă, ba chiar băgată pe gât : "Strop cu strop, patriei snop!", în fine, nu chiar așa, dar așa cumva cu strânsura patriotică a spicelor care mai rămân - însă și pe acelea le dăm cu drag statului nostru dempopular. Era vorba despre altceva : cât de puțică-i acum, de frig, de ne-adăpost, și cât are să fie ea, așa mai pe seară, dincolo de acum ; când are să-i intre-n curtea, intre-n casa, intre-n gânda Anicăi-fierbinticăi, Doamne-doamne

– Bună diminea

aața la moș ajuuu un, ne dați ori nu ne

Nu ! Nu asta. Bună-dimineaa-copii - asta.

Care, asta ?

Asta !

Se aplecă mult de mijloc, păstrînd genunchii neîndoți, privi : nu prea aveaî ce vedea, se retrăsese ; rușinoasă, mie-mi spui, ai fi zis că-și acoperise gura cu palma (cu tot cu colțul broboadei). Deci nu putea fi ea, asta, cea cu Bunădimineaa-copii.

Luă pe loc o hotărîre eroică : să se îmbrace neîntârziat. Ca să nu mai vadă. Să nu-i mai vadă morăriței fata. Nu e bine spus, ștergem, reluăm : ca să n-o mai văd pe fata morarului - așa e și mai inexact, și mai cuviincios, or acum, asta contează : cuviinciunea.

– Bună dimineaa

Bine-bine, s-a înregistrat. Asta. Anume că de cum se îmbracă. E bine, dar s-ar putea și mai bine : cum se acoperi, cum se simți crescîndu-se la loc. Acolo, dincolo de la-loc, fiindcă așa-i cu noi : sărim, la propriu, peste cal, fiindcă în asta nu există un ac al balanței, să ne spună el nouă unde-i mijlocul, egalitatea, echilibrul, ce-i acela echilibru, în asta

Da, domnule. Ba nu : da, domnule. Domnul fiind rezervat Lui. Deci, domnule : acum pot spune : Mi-a venit inima la loc. Sau : Mi-a, cu adevărat, venit - inima la loc. Sau încă : mi-a venit inima la locul cel adevărat, nu ?

Și când te gîndești : nu neapărat de-căldură se revine la loc, mai degrabă de-ascuns. Și când te mai gîndești : ce mare lucru, taina. Domnule ! Și Doamne ! Mare de tot - taina. Că, dac-am umbla cu toții ca-n Grădina Raiului, ne-am pierde-o, am rămîne făr-de, n-ar mai fi adevărată umblarea-n puța goală, n-ar mai avea de ce să fie goală, ar trebui să spună : gol, adică eu, noi, fostul purtător. Așa s-ar întîmpla dacă am lua-o de la început, cu lumea și ne-am trezi în Rai. Proba de necontestat : Eva a făcut abia după Alungare, cum ar veni : în refugiu. Fiindcă în Rai, din pricina goliciunii, nu putea... Nu, altfel : în Rai erai gol și nerușinat. Cum ai mușcat din mărul cu pricina, cum ți-ai dat

seama (acum vorbesc numai de mine, cel adam) că e gol ; și pe loc m-am rușinat - iar consecința directă și fulgerătoare a rușinii : creșterea Imperiului Ortoman. Ce mai vorbă lungă : acolo, în Rai, se mizează, până stârpește - căci la nimica folosește! Din pricină de lumină : Soarele nu-i prieste, mai degrabă pe Lună (într-un nor) se trezește. Și crește. Nu, nu lumina, Negrii umblă așa cu ea, prin jungla lor africană și, slavă Domnului, cel puțin așa am auzit : Negrul, mamă, mamă ! Da, dar până una-n alta, sânt alb și instructor. De pionieri. Superior.

După ce șterse dușumeaua de apa împrăștiată în jurul lavoarului, își spuse că n-ar strica oleacă de puțină gimnastică ; de dimineată. Dar numaidecât își spuse că nu se face să o faci așa, îmbrăcat ; iar dacă se dezbracă iar, pierde timpul și, în plus, or să-l vadă pe fereastră, din uliță, pionierele patriei în ea goală - mai cu seama a morarului. Și nu e voie. Chiar strict-interzis. Știe asta de la instructaj, de la Brașov, așa le-au spus tovarășii instructori care i-au instructat pe viitorii instructori : dacă ți-o văd tinerele vlăstare cu cravată roșie, pe loc ești dat afară din învățământul nostru drag ; și progresist. Și tot pe loc ești trimis la munca de jos, a voastră - să zicem că eu n-am așa ceva, de la liceu vin, direct, nu din industria noastră, mai grea sau mai puțin ușoară, dar ce, le-ar fi peste mână să mă trimeată la împrăștiat piatră, pe bani, ori pe nimica, dacă mă ia la armată, La Lopată ? Mie nu-mi plac astea mize, n-ai ce-alege din ele, mie-mi, asta, ălea mări : ai ce culege, ca din Anica, deși mucoasa morarului promite că are să bucure într-un viitor foarte apropiat pe oricine s-o apropia - chiar dacă ta-su-i la Canal, ca exploatator, de asta, de mijloc-de-producție numit moară-de-apă, de unde și numele fetei, o cheamă Morar și ceva. Dar mie-mi plac adulele-legale. Vreau să spun : nu trebuie să calc regulamentul nici dacă m-ar invita ele, eu trebuie să le refuz pe minore, ce, nu-s bune și majorele ?

Ba da. Cu ele discuți tot felul de probleme.

Întrebarea rămâne : cine-cum a zis Bunădimineata-copii, de m-a trezit din somnul lin și îngerii-aproape ? Asta, Bunădiminea' eu aș fi spus-o dacă aș fi spus-o cu adevărat așa : Bunădimineatacopii, ei, copiii patriei noastre ar fi răspuns cu gura lor Bunădimineatovarășinstructor, și așa mai departe, am să mă uit în caietele de la instructajul instructoresc, să văd, deși acolo-s numai interdicțiile, ca pusul mâinii pe la minore ; mai ales dacă au cravată roșie la gât, atâta îi bătuse la cap cu asta, încât Diana îi dăduse un ghiont și-i șoptise :

– Dar asta-i ațătare, măi to'ar'șu, nu descurajare ; instigațiune, nu disuasiune ! Ce zici ?

– Ce să zic, zisese el, zic și eu că omul cât trăiește, -nvață(-nvăță-minte). Înainte mă uitam la minore cum m-aș fi uitat la un cârd de rățuște, habar n-aveam că n-am voie să pun mâna pe boboace, noroc cu

tovarășul de la prezidiu, el mi-a deschis ochii, interzicându-mi...

– La tine, ca la voi, a zis Diana, am mai auzit, am mai citit, dar nu știam că eu, muiere de măritat, pot pune mâna pe la băiețaș dragă-laș - atât, că nu-i voie ! Că-i minor ! Și-l doare...

– Nici să-i șterg nasul copiliței nu-i slobod ! Căci ea-i minoră..., oftase el - atunci nu știa că există o fată de morar. Doar dacă ne-am, între noi, neminorii.

Cotul cumplit de ascuțit al Dianei - altfel numai pernițe și pâinițe - veni târziu, dar când îl ajunsese, îi tăie răsuflarea.

Acolo, la Brașov. Aici : cu condiția să fie coaptă, altfel te leagă legea ! Coaptă, ca Diana, fostă colegă de liceu la Făgăraș, actuală colegă de asta, zi-i pe nume, instructorat-superior de pionieri în raionul Rupea, regiunea Stalin. Dacă n-ar fi cu-pionierii, ar fi regiunea (sau chiar județul) Brașov, pe stil vechi. Dar e pe nou. Stalin. Zda'. 'Zdamăți, cum tai tu-avântu-mi tinereț !

Era gata-trezit, gata-ntârziat. Renunță la dezlegarea problemei matinale : ce importanță are cine zbierase, de-l trezise, bine că se deșteptase, ca să meargă la slujbă ca tot creștinul, la locul de muncă înțelept indicat de partidul nost'!

Deschise larg fereastra dinspre curte. Lăsă deschisă și ușa, ca să fie curent ; curentul să primenească odaia-nnămolită-n miroase de la vise, cu albuș de la el. O lăsă așa, spunându-și că, lasă, o-nchide ea gazda, când are să simtă că i-o trage. Sau când are să auză cutremurîndu-i-se, de izbituri, de curent.

Coborî scara sonoră de lemn, încercînd să pășească neauzit. Dar, ca de fiecare dată în aceste zile de când locuia aici, cu astăzi șase, nu izbuti să treacă : și în astă-dimineată gazda îi răsări, nu îi ieși ; i se arătă, se întrupă - aproape dădu cu pieptu-n pieptul ei, de gazdă.

– 'Neața, 'mnișoru', Ț-am 'călzât on pchic de laaap'...

În fiecare dimineată aceeași poveste : îi răsare drept dinaintea ochiului trupului, cu 'neața-'mnișoru ei și cu laaaptu' ei cel 'călzât. Ca în fiecare dimineată, el :

– Vă mulțumesc, iau micul dejun la cantina școlii.

– Nicu deju'! Caaan-tin'- femeie îl imita în tonalitatea ei, dînd a dispreț din brațul dezgolit, mereu dreptul, însă în astă-dimineată adăugă :

- N-au iei, la caaantina lor laaap' ca-al Țeu !

«Asta ar putea fi în legătură cu !», își spuse, febril, înșirînd cuvintele la egală distanță - zise tare:

– N-au, cum să aibă lapte ca-al...- înghiți cuvântul, trecu mai departe : Dumitale-ți plătesc numai odaia, nu și masa. Așa că...

– Așa-că, ce ? D-apăi, ce, că nu-i ma-să : on pchic de laaap' ș-on dărab de pchiii'...- femeia oftă adânc, ridică din umeri, se pregăti să

dispară ; rămasese: Că or ți frică de laptele ău ? - și se bătu peste piepti cu o verighetă subțire, încarnată. Că nu-i destul de dul-*ce* ? Lapte-*le* ? Pe gustata-*te* ?!- cu glasul cântător apăsa pe ultima silabă a acelor cuvinte, numai pe acelea, parcă alese, le răsfoia, le sufleca, le desfăcea simetric și le oferea, i le, lui, lăsa, pereche.

După care se porni pe răs. Cu mâna la gură - cea înverighetată, adânc, vinețiu.

«Răs de femeie bine coaptă - și bine știrbă. Sau care a fost până de curând, însă destulă vreme, ca să rădă întreaga viață, cu dinți, dar știrb. Am văzut și copile cu dinți sănătoși, întregi, frumoși, acoperindu-și-i, în răs : le imitau pe cele mari, așa se făcea... Gazdă-mea : coaptă bine, bine-știrbită și buună, buună de laap'...»

Se sperie de ce spusese, dar constată că, gata, spusese. Și în gând. Tocmai deaceia îl năpădi ciuda pe ea :

«Râde, uite-o ! Uite cum râde, răzătoarea : ca și cum nimica nu s-ar fi ntâmplat cu bărbatu-său !»- îi dădu ocol ca unui stâlp, se îndreptă spre porțiță, se opri cu spatele spre ea : «Doar dacă între timp a aflat ceva rău ; sau că vestea întâie era, de fapt, zvon - și nici atunci : omul i-i, în continuare, după gratii, acolo-jos ; se simte, se știe ; se vede, miroase, aude - după femeia lui, de afară. Și de sus».

- To' betiag, to' betia', tovaroș 'omnișo-or ?

Indiferența, apoi ostilitatea tovaroșului, ca prin minune, nu mai exista, uite-așa, de parcă, pentru a zice, mângâindu-l cu domnișo-or, ar fi trebuit musai să șteargă de pe tabla-neagră ce zisese înainte, altfel nu-i încăpea acum. Eh, dacă s-ar scrie cărțile la tablă ; ca la tablă : ștergînd introducerea, ca să fie loc pentru dezvoltare, apoi să elimini și mijlocul, ca să ncapă coada... Ba nu : mai bine așa cum se scrie : pe hârtie, nu cu creionul - care se poate șterge cu guma - ci definitiv, cu cerneală. Bună, veritabilă, Pelikan.

Ținea mâna pe clanța porțiței. Avea de gând să se răsucescă, iar când or să se potrivească față către față, el să-i spună, să i-o spună odată pentru totdeauna ! S-o pună la punct! Așa !! Însă când se întoarce, constată că nu mai are. Nimic. Femeia cu ochii micșorați de răs abia stăpânit, arăta cu amândouă mâinile, într-o tentativă de sugrumare, gâtul gol, alb și bine prelungit în jos, prin despicătura iei.

- Așa și-așa..., mormăi el răspunul. Nimic grav - o răceală...

- Batăr ceva liacuri ieșeei ? De să te tratieeeeez' ? De să te faj' bghi-*neee*?, îl reluă ea la palme(le) mângâinde, o dată pe față, o dată pe dos, ca la ciorap. De să-ț' triacă o-da-*tă* ? - aici pusese provizoriu punct (sau punct-virgulă) cu trei-silabele, în rest aceleași cuvinte cu cozile îmbârligate, cu poalele sumese, îmbetivător. No, ian spu-*ne* ! - îl apucase ușurel de revere, îi râdea drept, cu toți dinții, gâtul de sub gât palpitînd dublu ; și laptic.

– Iai, iau !, se grăbi el, extrăgându-și cu pârâituri de rădăcini sacrificate bulbul ochiului de subpoalele de sus și în V (care-i un A răsturnat) napul sfeclos al privirii. Trece, trece !, și, dintr-o dată arată foarte vesel. Cu condiția să-l țin la cald, simplu !! - desfăcu brațele în lături, ca să arate cât de simplu era, apoi, cu o mână, în continuarea gestului întors, își arată fularul - și ieși.

«Dacă aș scrie, aș scrie : “Și o zbughi”. Sau : “Și o rupse la fugă”; “O luă la sănătoasa” Da, dar eu nu scriu - ca să pot scrie...»

Depart, încolo, pe ulița satului, se întrebă de ce se veselise așa, îndărătul porțiței, sau : în fața, depinde cum o iei pe gazdă ; se întrebă dacă gestul cu care-și arătase fularul nu fusese, în realitate...

În realitate ! Atunci ce-l apucase, doar nu obișnuia să, astfel de

Se mai întrebă dacă atunci când ieșea pe porțiță - iar clopoțelul atârnat deasupra ca la ușa unei prăvălii clinchetise cu violență și ascuțit, în panică de găină sburătăită și încă a ceva, aducând a gest ce se vadește indecent abia atunci când cineva surprinde pe altcineva făcându-l - și dacă atunci femeia spusese ori doar dăduse de înțeles...? Că adică ce are el, la gât, pe sub fular, nu trece ? Sau, din contra : trece-trece ? Chiar și fără de fular ? Sau cu totul altceva ar fi vrut ea să spună, el însă înțelesese că trebuie să-i răspundă prin scularea fularului în față - la urma urmelor ea va fi făcut aluzie la întâmplarea de alaltăseară (sau: aseară? și dacă trecuseră două, nu una ?) - admitând că întâmplare fusese aceea ori tot vis ca cestălalt, cel de dincoace, cu fularul ; nu chiar fular, ceva pe-aproape : bună-dimineța - copii, auzită de el în toate silabele.

«Domnule», își spuse. «Ascultă-mă pe mine, că-s mai bătrân : ai visat ! Vise de noapte, băi neică - așa le zicea Robete. Ascultă-mă pe mine, băi neică, că-s !»

Că i se bătuse în ușă

Că i se bătuse-n ușă mult după miezul nopții

Că bătea gazda și el, năuc, crezuse că-i deșteptarea, la internat ; și cu ochii largi deschiși, mai să-i pocnească fermoarul - dar orbi - se îndreptase spre spălătorul internatului, pentru toaleta de dimineată, dăduse peste lavoarul de lemn al gazdei, cu ligheanul ei rămas strâmb, jîmbat, (oricum, nu era el pe măsura găurii), din două mișcări lepădase bluza și pantalonii de pijama, azvârlind la spate, peste umăr, în bănuitul pat

Că nu apucase să toarne apă în lighean

Că intrase femeia

Că femeie era deschisă, cu lapte. Cu lapte-cald - chiar zisese, fără a-și mișca buzele : «Ia și bea, acesta este laptele meu, cald...», nu chiar ca la Evanghelie, dar : «Ia nește lap-te cald de la mi-ne !» tot a zis - ceea ce

Că nu apucase să toarne apă în lighean

Că intrase ea

Că - dacă nu fusese vis, ce fusese? dacă nu însemna ceea însemna, atunci ce altceva decât cuminte : lapte (cald încă) de la vaca - în realitate bivolița, drigana ei ; iar dacă vis nu fusese, fusese, ce? pesemne tot bivolița, prezentată vacă, laptele gazdei avînd acea altă semnificație, mai degrabă : consistență vâscoasă, cleioasă (și usturoioasă) - subțire, în primul fulger, cel fierbinte și neomenește, ucigător de rece în secunda ce urmează - și încă : gelatinoasă, cu ațe, nu conținute, ci produse pe loc, așa o primise, după ce o dăduse, șprîtuind-o pe pîntece, în căușul coapselor, în adînc, peste tufișul aspru și sfînt și mereu arzînd, asta petrecîndu-se înainte, cu ea cea anunțătoare, apoi ceastă-laltă va fi urcat la el (adică la ea, doar a ei fiind casa), numai în legătură cu bărbatu-său.

Asta era ! Bărbatul.

Femeia urcase să-l întrebe pe tovarășul-domnișor-chiriaș ce crede el - nu: ce să creadă ea, și femeie și țărancă de la țară (așa spun ei și nici nu-și dau seama ce dreptate au : există țărani-de-la-oraș), chiaburoaică pe deasupra ; așadar, ce anume trebuie să-nțeleagă, aleagă ea din vestea adusă de un om (corect : on om) proaspăt liberat de la Canal ? - nu, ea nu grăise cu onomul, altul, acesta : un om îi spusese că onomul zisese de bărbatu-său c-o muri' la Cănal - la nici patruzăci de a'i, domnișor dragă, că-i numa cu patru mai în vrîstă ca mine, de am triizăcișiasă - așa că.

Așa că ! Ea urcase ; la el, la chiriaș ; cu nește lapte - așa. Dacă ar fi fost timpul de prune, cu o coșărcuță de prune ar fi suit ; de-ar fi fost Crăciunul, ar fi venit cu un blid de carne friptă, de-ar fi fost vremea de struguri, strugur' i-ar fi-nfățișat. Așa se face. A venit la chiriaș, nu cu gând de arvună pentru eventualul sfat, nici cu intenție de sămîntă de vorbă - ci așa. Așa se face și nu numai pe-aici, prin Ardeal : țărani (de la țară) nu sunt în stare să deschidă gura dacă mîna li-i goală.

«Trebuia să deschid, trebuia s-o primesc, să stau de vorbă cu ea !», își reproșă, amar, aproape de lacrimi. «Să fi consimțit la acest efort, egoistul de mine și chiar de-ar fi fost peste puterile mele, trebuia, eram obligat să mă zmulg din lene, din somnul cel de moarte al făcutului-nimica, să mă iau pe mine, cu pat cu tot și să mă umblu - măcar pînă la ușă : să descui ; să intru la loc în așternut, apoi să-i strig că poate intra. Ba nu : întâi aprind lumina ; și focul, deși aș fi putut-o ruga pe ea să mi-l aprindă și ar fi fost bine și pentru ea, s-ar fi umplut trecerea spre spunere, apoi nu i-ar fi fost ei frig, fiindcă eu stau frumos, la căldurică, cu mîinile la puțică, nici nu-mi ninge, nici mi-o plouă (căci eu am o slujbă nouă). Deși decent ar fi să mă îmbrac ; să mă așez și eu pe scaun - oricum : înainte de a-i deschide, să-mi fi tras pantalo-

nii peste cei de pijama, ca să nu-i mai dau ocazia să zică, fie și în gând, ca data trecută : «No, c-am văz't și io-on domnișor în pula gô-lă !»- iar după această pregătire a terenului, nu doar să vază, dar să și puie mâna, è-cu-mâna-ieî, cum dealtfel a și pus-o (de să vază), cu laptele ei bifurcat cu tot, pe coapse, între ele, acolo, în fundul beciului cu tufișul lui Isac - așadar, tot pe scaun și tot îmbrăcat : de pe scaun, îmbrăcat, să-i spun ce știu. În primul rând : «Să nu crezi zvonurile, doamnă ori lele ori cum vrei să ți se spună, un om care a zis că un om i-a zis - nu și nu și iar nu : n-ar fi necesar să mă aștern pe povestit povestea vieții mele, cum mama și cu mine trecuserăm prin asta ; tot așa : onom se jurase că-l văzuse pe tata în lagărul de la Balta (cel lichidat în retragere, de Ruși) rupt de o bombă - așa zisese onomul, iar noi îl crezusem, îi făcusem tatii mormânt cu cruce și plătisem slujbe, parastase, pomeni, pomeniri și încă, dar uite : după doi ani și ceva, tata apare, viu și nevătămat ! ; cam ca dumneata, lele, cum stai acuma, la piciorul scării: trăiască morții noștri dragi !»

Și.

«Să-i mai fi spus o dată și-nc-o dată și-ncă, până-i penetrează ntre cracerii ei de muiere proastă, afundic ; și să-i rămâie și să rodească sămânța vorbelor : bărbatu-să nu murise, nu putuse muri la Canal - uite-așa ! Onomul acela nu se putuse libera de pe Canal, cum pretinse-se - cum, de ce ? Dar toată lumea știe : Canalul Dunăre-Marea Neagră s-a închis de multă vreme, e-he, imediat după moartea lui Stalin, se zice că acum sunt uite-atâta buruienile pe pereții albiei lui bine fățuiți din hârleț... Deci onomul, liberatul mințea ! Ei, de ce mințea... Așa, ca să se simtă important, că-l ascultă cineva... La o adică să-i fi comunicat femeii și cele două teorii privitoare la închiderea Canalului - prima zicea că motivul ar fi Stalin, el, începutul și sfârșitul : dispărînd tatăl omenirii, pierde și metoda de a-i lichida pe dușmanii de clasă prin îngropare în canale-gropropte săpate de înseși victimele (găsesc ei, stălineii, alte metode, tot din geniala gândire inspirate), sau, mai știi : îi fulgeră omenia, normalitatea, se trezesc până și ei, bestiile și renunță la omorîrea oamenilor - ce, n-ar fi de crezut ?, câte nu se pot întâmpla de-a lungul istoriei omenirii... Oricum, trebuie să ne așteptăm la o mare amnistie a politicilor...»

Și :

«A doua teorie pretinde că motivul închiderii Canalului trebuie căutat în Festivalul Mondial al Tineretului, ținut la București astă-vară: nu se cădea să vadă străinii, mai cu seamă Occidentalii în călătorie spre Constanța cum arată, cu adevărat, «peisajul» dobrogean ; raiul comunist ; viitorul de aur - «brăzdat de canalul numit Eden»...; să nu știe străinii, cu precădere tovarășii noștri supraviețuind în iadul capitalist cum anume construim noi comunismul biruitor; să nu vadă geamurile

vagoanelor, vâruite (tocmai, ca să nu-și dea seama că străbat cu trenul Raiul sau dimpotrivă...)).

Și încă să-i mai fi spus femeii :

«Crede-mă : noi, Basarabe'...»

Nu. Ce rost să-i spui unui ardelean că tu ești basarabean ?!, ci :

«Până nu capeți înștiințare oficială, cu stampilă în regulă, de la ei - să nu crezi ! Să nu crezi nimic altceva ! Și să mai știi : atâta timp cât nu-i primești, acasă, cu hârtii în regulă, hainele - ei spun : efectele - bărbatul dumitale, doamnă lele nu-i mort !»

Așa să-i fi spus.

«Îi spun după amiază», își promise. «Adică nu : azi e sâmbătă, azi e zi de acasă - prima mea zi de acasă ! - mă duc la părinți, la Jibert, însă luni, când mă-ntorc, primul lucru pe care-l faaaa'»...

– 'Nă dimineața, tovarășu-nstructor de pio'... Superior !

– Bună dimineața, cooo'... - și se opri, în panică.

Se opri. Din mers, duse mâna la gât, cu gura deschisă, de parcă i-ar fi rămas înăuntru un os de pește, cu spini încoțopenit, de-a-n gâtulea. Nu-și mai aducea aminte care dintre pisică și câine mănâncă fără frică pește, mai degrabă mâța, în ciuda câinelui soldatului, înecat cu un os de pește și-n puține zile chinuit muri. Privea în urma celor trei școlari salutători. Toți trei, pionieri, li se vedeau cravatele-roșii, prea noi ca să fie și adevărate (ei bine, erau) : îl ajunseseră din urmă, alergând cu ghiozdanele holticăind în spinare, își continuau drumul avântat-pionieresc spre școală.

Și nu te mai zgâi, riști să-ți plece ochiul din cap, să ți se prelingă pe obraz, pe piept - în cazul moale ; fiindcă nu-i a morarului Morar, aceea nu-i pionieră, deși-a înmugurit geamăn ; pe ea n-au primit-o, că-i dușmancă ; din cauză de tată-la-Canal. Nu sunt rari tații-la-Canal (chiar dacă s-a oprit șantierul, așa se zice la pușcăria comunistă), dar fiice să sufere că n-au fost gâtlegate roșu, mai rar. Asta e una. Și singura.

Dar nu în grupul de adineauri, unanim roșcravatesc.

«Credeam că», oftă el.

Pionierii dârji ai patriei, doi, încadrând pioniera țării, care-o fi, nu contează, tot nu-i morărița, dispăruseră din câmp. O apucaseră la dreapta, spre școală, cotiseră-n sus, spre culmile zărilor viitorului daurit.

«Dacă-i vis, atunci...» își spuse, înciudat și ușurat, «trebuie să mă uit prin caietele de notițe, ca să știu exact cine ce zice când salută pionierește».

Din urmă zornăi pe două voci cunoscuta sonerie a bicicletei lui Fritz Orendi. Fără să privească îndărăt, sări șanțul spre șosea unde se opri, pregătit. Într-adevăr, Fritz era. Ca de obicei, lui Haplea-

Biciclistul părea că puțin îi pasă că fusese detașat de la Jibert aici (adevărat : ca director al școlii germane, dincolo fiind doar învățător) ; și că era silit să facă naveta - acum ca acum, dar în timpul iernii ?, pe zăpadă? Prea sărac, prea econom, ca să-și ia cameră cu chirie. Apoi Inge, nevastă-sa, apoi copiii, doi, așteptându-l la Jibert... Are binișor peste treizeci de ani, însă arată sub douăzeci - de departe și pe bicicletă. De aproape i se văd ridurile de pe frunte, brazdele de pe obraji, gura strânsă de crețuri de pungă - se pare că așa e la toți blonzii-roșcați -, de aproape îl crezi când spune că a făcut tot războiul în Răsărit (ca și Heinrich de la Buia : în Armata Română) și, dacă n-ar fi fost sas, l-ar fi făcut și pe cel din Apus..., «cum însă m-am îndrăgostit de ruskaia stepa...», făcea el, râzînd ca un băiețandru și pronunțînd : ștepă - învățase binișor rusește în cei cinci ani de “reconstrucție” în Donbass, la cărbune.

Iată însă că în această dimineată Fritz Orendi nu se mai opri, ca să dea mîna cu consăteanul, să schimbe două cuvinte cu el, să-i spună că acasă-bătrânii-fac-bine : ținînd ghidonul cu stînga, duse mîna dreaptă la tîmplă și cântă :

– “Sa-luuut voios de pionieer - ein-zwei! Cravaaa-ta mi-am pierdut-o ieri - drei-vier...”

O parodie nevinovată, însă azi cădea cum nu se poate mai prost. Apoi nu era deloc konzult să o cînte în gura mare, pe ulița principală, dar așa era : prudent în toate („fricos ca un sas”, zicea el însuși), însă uneori trezindu-se făcînd niște „chestii politice” de te cruceai - de obicei, singur se speria, în timp ce-i întreba pe martori : «Crezi dumneata că am călcat pe bec ?»

El era furios, nu pe bancul politic al Fritz-ului, ci pe neprietenia lui : știa foarte bine Sasul că lui nu-i plăcea că este instructor de pionieri. Știa și cum ajunsese : ceruse post în învățămînt, i se spusese că nu sunt decât de instructori - ce era să facă ? Apoi Orendi era bun prieten cu taică-său, jucau șah împreună, își depănau-confruntau amintirile din Rusia... Să-i facă el asta...

Dezamăgit, sări șanțul înapoi, pe „trotuar”. În zbor îi flutură dinaintea ochilor o flacăra sîngeră. Se grăbi să o vîre la loc, sub revere, sub fular. Marele bancurist Fritz Orendi va fi văzut de departe roșul cravatei (să-i fi ieșit, la spate ?), sau doar așa, potrivise el o glumă să-sească... Își înălță reverele hainei, pipăind, orbește, în căutarea mătăsei de acoperit. În timp ce se apropia de școală și se înteteau salaturile elevilor (și răspunsurile lui, mai mult gest decât cuvînt), își promise :

«De luni o port pe de-asupra ! Jur : de luni, o port la vedere !»

Era abia sîmbătă ; și abia dimineată. Nu-și desprinsese fularul de la gât, decât după ce intră în curtea școlii.

De la primul pas în curte, simți că-i ard obrazii...

«Cravata ? Din pricina ei. Dezvelită - roșul ei reflectă...», își spuse, pornind iar, pășind ca din pod, cu amândouă mâinile duse, mental, la gât, ca să se debaraseze, ca să se țină de cravata roșie ca un laț. «Dacă n-aș ascunde-o, nu s-ar vedea !» - acum ținea privirea ațintită la clădirea școlii germane aflată în fundul curții și la dreapta.

«De la roșul cravatei („căci roșie-i cravata mea ca fooo-cul !”), nu de la altceva. Sigur, nu de la altceva, își repetă.

Acum era aproape liniștit. Asigurat : în pragul școlii germane : Lotte. Lotte. Lotte ținea, stăpânea, flutura ceva roșu. El oftă. Își simți pleoapele plutind pe lacrimi, valuri. Oftă încă o dată, acum de recunoștință : ca și cum Lotte i-ar fi luat de la gât povara, jugul, lațul : cravata.

Porni. Se opri iar.

«Doamne-Dumnezeule, fă să și-o pună la gât, înainte ca eu să ajung cu numărul până la trei... Unu... Doi...»

Deschise ochii, cu teamă, binișor după patru. O pionieră plină de ochi verzi și de fundă albă i se uita drept în gură cu gura-i rotundă, coralie. Mai încolo, pe scara școlii germane, în timp ce-și înnodea cravata, Lotte. Nu i se vedea gura, dar i-o știa.

Cu subțiorile dintr-o dată umezite, oprit în mijlocul curții, trase adânc aer în piept și spuse, uitându-se drept în pionieră :

– Îți mulțumesc, Doamne-Dumnezeule. Știi Tu pentru ce, nu ? - acum o întreba pe fetiță.

– Îmhî !, făcu aceea, bucuroasă, dînd din funda albă.

Înălță mâna dreaptă, și-o devie : trebuia să pară interesat de poziția șapcii, nu de altceva... Să nu fie văzut că o salută pe domnișoara de la germană, de parcă s-ar cunoaște de când lumea - chiar dacă de când lumea se cunosc nu se face să o salute cum pornise el : complice.

Nu avea șapcă pe cap - dar ce conta lipsa ei, în comparație cu prezența domnișoarei de la germană - cum de nu băgase de seamă cât e de, poate nu foarte frumoasă de pică, dar drăguță - ce spune el : cu ceva aparte, deosebit, mai ales caninul stâng încălecat, la alte persoane așa ceva ar da un aspect neplăcut, un aer de colțată, însă nu la domnișoara de ger' - a nu : Lotte nu e domnișoara-de-germană, ci domnișoara-de-la-germană, ceea ce e cu totul altceva, de-germană ar putea fi și o domnișoară româncă, unguroaică, chiar rusoaică, pe când Lotte... Lotte e de-la !

Deși n-ai fizionomie germanică, nu arăți a săsoaică : nu ești blondă, nici multă, nici căloasă - oricum, n-ai ochi albaștri ; nici verzi, nici măcar albăștri, verzuții, ci... Poate nu chiar negri-negri, dar în nici un caz albaștri !

Dacă i s-a părut lui ?

«Nu mi s-a părut deloc, Lotte are ochii căprui, na !»

Dacă-i na, la să rămână. Fata pe care o iubești are ochii, nu căprui, ci căprii/ cu stelute aurii.

Și caninul ?

Și caninul ! N-ai să crezi, dar din pricina caninului încălecat, fata dă impresia că e încrușată, crușă, de la dintele poncișat vine impresia : când Lotte nu râde, ochii îi stau dreپți, neabătuți, însă când unul din ochi pleacă, ești sigur că și ea... ceva... pentru tine...

«De-a dreptul excitant : o femeie care te privește drept, cu un singur ochi, iar cu celălalt arătând, indicând un alt loc, pe altă cale, ce face ea dacă nu te invită, te cheamă în cealaltă-parte, chiar dacă ea însăși nu-și dă seama că te îmbie, te roagă să-ndrăznești - dar nu asta va fi taina lor ?, a ei ? : să ne atragă, fără să știe că în fapt ne sug, ne înghit ca șarpele cel boa, întregi, cu tot cu șepci și cravate roșii - mai întâi ne răstoarnă alături, abia apoi, după ce m-a întins pe spate, se apropie, vine deasupra, boltă cerească ; însă una care ține de cald și de singur, vine cu caninul ei poznaș încălecat și cu ochiul ei abătut alături, în latură, mereu la lature, fiindcă poziția asta-i de-trecere, de-ncălzire, pregătire, abia cealaltă va fi adevărată...

Iar acolo, dincolo... Acolo și atunci ochii sub pleoapele transparente se vor îndepărta simetric, precum coapsele-i.

Lotte are. Are Lotte coapse puternice, i le simt prin fusta largă, de clasă, de stofă groasă: tari, fără a se arăta musculoase, își păstrează rotunditatea feminină - chiar fetitatea sportivă.

«Nimic nu e mai excitant decât o cadână sportivă !»

De unde-ai scos asta ?

«Din... Am auzit-o, pe când o spuneam, e bine-așa ?»

– Bună dimineața - tovarășe instructor de pionieri ! Superior...

Drept dinaintea lui, cu o treaptă mai sus, Broscoiul - învățător-profesor de istorie-geografie - și el basarabean.

– Bună dimineața, dom' profesor, i-o întoarce el cu voie bună, de parcă celălalt ar fi făcut o glumă deosebit de reușită. Bună dimineața, doamnă !, o salută pe soția Broscoiului, Cloșca, ieșită în prag, să vadă, să știe, să comenteze, să cloștească - apoi intră, în urma amândorura în Căncelarie.

2

– Nu spui nimic ?, întrebă el într-un târziu.

– Ce să spun ?!, spuse Lotte.

– Ceva, așa...Orice..., zise el, privind-o de jos în sus și de la stânga la dreapta. Indiferent ce.

Ea : pe bicicletă, el pe jos, pe-lângă. Se îndreptau încet, încolo,

spre șosea. Adineauri ieșiseră de la școală, era sâmbătă imediat după prânz, abia încetase de bătut clopotul din turnul bisericii săsești aflată în curtea școlii (de curând, fiindcă înainte și în realitate școala fusese ridicată în curtea bisericii), liniștea instalată ar fi trebuit să fie veselă, înveselitoare - și el era trist, întristat și (nu se vedea, era, pe dinăuntru) înlăcrimat.

– Nu spui nimica ?, mai încercă el.

– Ce să spun.

Chiar așa : ce să spună - ea ? Era sâmbătă după amiază, școala se termi-nase, învățătorii, profesorii (chiar și instructorii superiori !) își încheiaseră nobila și devotata lor misiune pe această săptămână - or s-o ia de la capăt poimâne, luni - pân-atunci...

Pân-atunci fiecare cu timpul liber al lui, cu casa lui, cu, eventual, gazda din sat. Ajunși în șosea, la răspântie, aveau să se despartă, despice net, simetric : Lotte - pe bicicletă - avea s-o ia la dreapta, drept spre Rupea, aflată la șapte kilometri ; el, pe jos, drept la stânga, șapte kilometri până la Jibert, la părinți. Aveau să se reunească luni dimineața, atunci are să fie bine iar : pe el are să-l ardă pe obraz roșul cravatei, ea are să fie în celălalt capăt al curții, în ușa școlii germane și, dacă va număra până la cât o fi, atunci... Atunci...

Nu atunci - acum !

Îl trecu un fior, nescuturător, dar neplăcut ; ca un fel de șarpe. Îi era șarpe gândul că, până când nu ajunge cu numărutul la trei, e, nu. Lotte.

«A simțit ceva. A întors capul. N-a întrebat : ce ? - măcar atât să-ntrebe, oricât de indiferentă : ce ? Sau : ce ! Fie și : ce...»

Încetinise pasul până la limita echilibrului ei pe bicicletă, în speranța că, în cele din urmă, va fi silită să coboare.

Și-o să mergeți amândoi. Cuminți. Pe jos, alături, cu adevărat alături, fie și numai până la răspântia de netă dezalăturare, de fulgerătoare dezîmpreunare - până luni, când. Când o viață nouă veți începe - voi doi. În doi.

Numai că Lotte era în stare să facă pe-loc secunde multe, cumpănindu-se din ghidon și din genunchi - mai apropiați, mai depărtați, în ciuda fustei strâmte ; oricum, când simțea că e gata să pună piciorul pe pământ, se proptea în pedale, fără se se înalțe în șa (ce picioare, ce forță !) și țâșnea drept înainte ; apoi, după vreo cinci metri, întorcea, scurt, îl ocolea și, prin spate, venea în același loc, în dreapta lui (ce finețe, în picioare...) - pe uliță.

– Nu spui nimic...

– Ce să spun ?

În sfârșit, o adiere de întrebare în constatare : că nu are ce spune. Oricum ai lua-o, tot. Nu-i bine pe lume, nu-i. Ce să spună, ea ? N-avea

ce. Însă nici nu-și lua rămas-bun, să plece (cu Dumnezeu) la Rupea ei - la dreapta, după răspântie. La Rupea : acolo va fi avînd treaba ei, rostul ei, drăguțul ei (cine știe ce săsălău nesăsărat și băbădărat) - și chiar de nu are un drăguț oficial, are mai mulți care ar putea deveni ai ei, începînd de acum, sîmbătă după amiază, iar dacă nu, atunci de mâine toată ziua - că așa-i după o săptămână de slujbă : te destinzi ; te lași moale, de te culege și te pune la căciulă ultimul mecanizatornic de la Homorod, mama lui de tractoros !

Așa. Îi venea s-o-ntrebe : «Tu nu pleci, domnișoară ?», bine-bine, a zis că-i zice așa, de supărare, dar nu-i, cum să-i ? Cel mult : «N-aș vrea să te rețin...», tocmai, ca s-o oblige să spună că n-o reține deloc, de unde-a scos asta - dimpotrivă !, să zică ea, îmi face plăcere să stau de vorbă cu tine, chiar dacă o să tăcem amîndoi...Și ce-ar fi să-i spună, scurt : «Salut !», să-și vază de drumul lui, deși ar fi același până la răspântie, chiar dacă fiecare va avea pasul lui?

Nu îndrăzne.

Și lasă, e mai bine așa : neîndrăznitor ; mai bine în neștiut, în nehotărît, cu fetele ; în cele din urmă tot ele iau inițiativa. Poate. Oricum, răspântia nu era departe, răspântia avea să rezolve totul și chiar mai mult decât atât. Încă din ultima pauză, în cancelarie (comună ambelor secții : germană și română), observase că Lotte își schimbase hainele, se schimbase ca pentru drum lung și de iarnă. Nu era iarnă, toamna era caldă ; mai ales în jurul prînzului, ca acum, iar drumul măsura abia șapte kilometri... - dar dacă nu la Rupea, la părinți avea de gând să se ducă ?; dacă i-i de dus mai departe de Rupea, mai încolo, mai în altă parte, undeva unde e și frig - adică pe drum, fiindcă la capăt nu e, o așteaptă caldul. Altfel de ce-și trăese, peste ciorapii subțiri de bumbac, șosete de lână ? ; și în locul pantofilor încălțase bocanci ?

Ceea ce rămânea de neînțeles : înlocuise fusta largă, comodă (de aceea frumoasă), cea de-clasă cu una foarte, neomenește de strîmtă, din această pricină pîrînd și mai scurtă. Chiar dacă stofa era mai groasă, din același material cu paltonul, o fată pe bicicletă trebuie să-și apere de frig în primul rînd genunchii - nu coapsele, încălzite central. Te-ai întrebat, să nu negi : în care clasă, încăperea a școlii se va fi schimbat fata asta ?; unde-și va fi lăsat fusta largă, cea de-clasă, pantofii - pe bicicletă nu avea nici un bagaj, în afară de poșeta mică, aproape un portofel, cu bretea lungă, acum atârnată pe piept ?

– Ce faci sîmbăta seara, la Rupea ?, întrebă fără s-o privească (însă revăzînd fusta prea strîmtă ce o obliga să pedaleze cu genunchii exagerat de apropiați - și mai, din pricina cadrului de bicicletă bărbătească...). Cam ce ?

– Cam ce să fac...- Lotte, în fapt, inspirase mult aer.

«Întrebare idioată !», își spuse, rușinat. «Abia ne cunoaștem, cu

ce drept o întreb ce face acasă la ea, cu timpul ei liber ?»

– Dar tu ? Tu cam ce faci ? Sâmbăta seara ? La Jibert ?

– Dar nu-i același lucru !, se precipită el, recunoscător și atât de îndrăgostit, încât ar fi fost în stare să îngenuncheze în mijlocul uliței și să-i sărute farul (avea, nu era doar ornamental, ci legat cu sârmă adevărată de dinam !). La Jibert !, tăie aerul cu palma, a profund dispreț. Jibertul - un sat prăpădit !, pe când Rupeaaa... Oraș, de la o vreme sediu de raion...

Lotte pufni - atât. O țină drept înaintea preț de două pedale, întoar-se, îl ocoli, îi veni în dreapta, parcă și mai aproape. El se simți tentat să întindă mâna ; măcar sub pretext că se ferește : fie spre mânerul dinspre el al ghidonului, fie spre șa - renunță : nu se face. Nu, nu : dacă o apuci de ghidon, o dezechilibrezi - la șa nu se pune mâna. Nu se pune.

– Aveți tot felul de distracții, la Rupea, reluă el. Baluri, filme - ce film se dă la cinematograful vostru ? Kino adevărat, de oraș, fără întreruperi, fără...?

– Bătălia Stalingradului - l-ai văzut ?

– Văzut, dă-l în... încolo. L-am văzut - la Făgăraș, la Sibiu...

– Ai făcut liceul la Făgăraș ? Sau la Sibiu ?

– Și colo și colo. Până-ntr-a zecea, la Sibiu. M-au eliminat, l-am terminat dincoace, la Făgăraș. Tu ?

– Ai pierdut și anul cu eliminarea ?

– Cu eliminarea, nu. Îl pierde acum... - pipăi, pe sub fular, mătă-sea cravatei, dar n-o scoase la vedere, întrebă : Tu unde-ai făcut școala? Ce ?

– Pedagogica germană, la Sighișoara. Anul ăsta am terminat.

– La Sighișoara ! Ce coincidență : după ce m-au dat afară de la Sibiu, am fost sighișorean o săptămână întreagă ! În fine, aproape...

– Sighișorean ?, întrebă ea fără interes. Sau la liceu ?

El nu înțelese deosebirea - ridică din umeri.

– De ce n-ai rămas ?, întrebă ea, mai departe. Ne-am fi cunoscut de un an de zile, ne-am fi cunoscut la Sighișoara, înainte... Nu aici ! - dispăru de lângă el, încolo.

– De ce - nu știu, zise el posomorît, deși fata ocolise, revenise. Ba știu. Dar n-are importanță ce știu eu.

– Bine. Nu-mi spune - dacă n-are importanță ce știi.

El șovăi în gând. Nu mai cunoscuse o fată atât de necurioasă. «O fi nefată, de asta». Nefetele fac pe indifferentele, nu sunt cu adevărat, ca Lotte. «O fi atât de experimentată, încât reușește să pară, chiar de nu e». Înțelese că ar comite o greșală de neiertat dacă ar lăsa lucrurile să continue pe făgașul scobit de ele însele - numai ei profitabil. Reluă:

– N-are, pentru mine - dar ție-ți spun...

«Ca să-ți arăt că nu știi chiar totul, mai ai de aflat - și nu ești tu atât de indiferentă pe cât vrei să pari...»

– După cinci zile - continuă el, cu glas - cei de la Sighișoara au aflat că de la Sibiu nu mă...mutasem, cum ziceam eu, fusesem eliminat, exmatriculat pe chestii serioase, politice (trase cu coada ochiului la ea - nici o tresărire), nu venisem la ei doar pentru ochii frumoși ai sighișorencelor (nimic, nici un semn)... Mi-au zis că... Ce importanță ce mi-au zis - ceva de locuri în internat, că nu mai sunt - deși pe unul din acele locuri stătusem atâtea zile și nimeni nu mă alungase (tot nimic). Așa că m-am dus mai departe, la Brașov : n-am găsit, am găsit la Făgăraș. Pe locul acela am terminat liceul - știu ce vrei să întrebi, îți răspund : Nu, Făgărașul nu-i atât de frumos ca Sighișoara ; da, fetele din Fă-găraș sunt muuult mai...Sau mi s-au părut, fiindcă găsisem, în sfârșit, un loc...

Așteptă o întrebare. De fată. Fie și una de fată-nefată - despre fetele din Făgăraș, despre locul găsit sau despre cele de la Sighișoara - ce importanță că nu ajungi să le cunoști în câteva zile. Dar Lotte :

– N-ai dat mai departe ?

La asta nu se aștepta. Răspunse - și spuse adevărul :

– Ba am dat.

«Îi spun ? Nu-i spun ? - îi spun !»

– ...și am picat...

Vezi ? Ce-ți spuneam, când îți spuneam că e bine pe lume când spui adevărul - ce bine când ai cui i-l spune.

– Picat ? Tu? - era mirare, dar numai în legătură cu picatul ? La ce ?

– La...

«Dacă-i spun adevărul adevărat, n-o să mă creadă ; or eu vreau să mă creadă ; mor de crezut - ca să mă creadă, trebuie să găsesc un adevăr, nu acela, ci altul, unul credibil, verosimil...»

– La Filologie - tu când ai terminat Pedagogica, la Sighișoara ?

– Anul ăsta - ai picat la Filologie ? Tu ?

– Eu.

«Nu mă crede. Trebuie să caut altă minciună de crezut : medicina sau arhitectură...»

– Sântem de-o vârstă - împlinesc optsprezece ani în octombrie...

– Când, în octombrie?, întreabă Lotte fără interes.

– Acum, în 2.

După destul de mult timp o auzi :

– Și eu. Tot în doi. Tot optsprezece.

«Minte-minte-minte ! Zice așa, ca să mă consoleze de picajul la facultate».

– A, da ?, făcu el. Interesant...

– A, da ?, făcu ea. Interesant ? - îi licări caninul.

– A, da !

Și o văzu, toată. Goală. Nu chiar, avea solzi. Solzi zugrăviți pe piele, ca ciorapii de mătase cu dungă. Calzi.

Lotte începu să râdă. Nu conta motivul, putea fi ciorapul cu, în loc de dungi, solzi. Îi știa râsul din Cancelarie ; și din curte, de departe : el, la poartă, ea pe scările școlii germane, chiar dacă de la distanța aceea nu se putea vedea un canin încălecat. «Ei și ? Se poate! Nu-i nevoie să se vadă, destul că i-l simt».

– N-ai spus : ce faci sâmbăta și duminica, la Rupea ?

– Ce să fac..., răspunse ea.

– Aveți baluri ? Ceaiuri ? Vă vin teatre în turneu ?

Lotte încuviințase din cap la fiecare.

– Balurile, ceaiurile - numai ale voastre ? Nu vă amestecați cu noi...

Întâi clătinase din cap - un răspuns ; apoi încuviințase - al doilea: fuseseră două întrebări, două răspunsuri căpătase. Liniștită, fără mirare, fără ezitare. Și fără teamă că celălalt are să se supere.

El se crispă :

– Bine faceți ! Să vă târcați cu noi ? Rămâneți veșnic blonzi și ferici !

Constată cu satisfacție că nu sonorizase - Lotte nu e blondă - zise:

– Bine faceți ! Îți spun eu : Românii n-au simțul waltz-ului, când încearcă un trei-a-patra, le iese un doi-a-doua sincopat, ceva între feciorească și sârbă în căruță - atât că e jucată în doi...- maimuțări waltz-ul dansat de rumâni, mult frânți de mijloc și cu coatele îndepărtate, în torți.

Lotte îl privi scurt, fără zâmbet :

– De parcă tu n-ai fi român.

– Ba de parc-aș fi, însă un altfel de, unul rămas în uliță, neprimut în curte - și știi de ce ? Pentru că noi, Basarabeni, dansăm valsul mai bine, mai elegant, mai... lansat decât mulți de-ai voștri ! Ja, ja ! Mai elegant - am spus... Și mai decent, mai cuviincios față de parteneră : noi nu punem mâna, în public, pe crupa ei...

Lotte se încruntase, întorsese de multe ori capul înapoi, multe cuvinte îi rămăseseră neînțelese :

– Pe ce ? La ce spui crupă ? Numai calul ! Nu-i frumos să zici ...

– La noi, în Basarabia, nu numai !, se grăbi el. Și ce, calul, de orice sex ar fi el, nu-i cel mai elegant, mai omenesc patruped ? - Lotte îl privea pieziș, nu înțelegea. La început și noi, oamenii am fost cai - dar caii au evoluat...

– Nu-nțeleg ce spui - cine a evoluat ?

– Calul, bine-nțeles, noi am rămas tot bipezi ! - nu trebuia să

insiste. Ziceam că la noi, în Basarabia, când dansăm vals, punem palma dreaptă aici, sus, între omoplații partenerei - nu crezi că-i mai bine ? Mai frumos ?

Lotte îl privi o vreme, apoi zâmbi. Apoi râse :

– Tu vorbești foarte frumos, zise ea, fără să întoarcă obrazul încoace. De asta vorbești atât de foarte urât...

El se mohorî și se hotărî să o pedepsească : tăcînd.

Ai fost elev intern, dar știi numai din citite cât de triste sunt sâmbetele-seara celor rămași consemnați. Acum ai să cunoști o sâmbătă-seara la țară ; la gazdă - chiar dacă te duci la Jibert, la părinți, tot țară și tot sâmbătă - și tot gazdă, nu acasă.

Lotte se dusesese, se întorsese, îl ocolise, acum era iar în dreapta lui. Zâmbea. Dar nu lui - era foarte-foarte atentă la bicicletă. El zise :

– Când nu te duci la film, nu te duci la teatru, nici la baluri - unde dansezi walz cu, pe crupă, mâna lui Johantz - ce faci ? Citești ? Ce ?

Iar ai călcat în străchini, măi băiete - dup-aceea te miri !

«Nu mă mir, dă-mă naibii !»

Bine, nu te miri - așteaptă-te să plece, fiindcă tu...

Însă Lotte :

– Acum ? Citesc poezii de Jo...De Johantz Becher...

El înghiți în sec - dar era mulțumit.

– Johannes Becher ?, întrebă el, serios, Lotte încuviință din cap, zâmbind. Dar asta-i un sinistru dobitoc, un fel de Eugen Frunză de expresie germană, ai zice că a învățat alfabetul numai ca să-l lingă-n... Chiar așa : pe cine mai laudă Becher, dacă Stalin a murit ?

– Pe Ulbricht.

Lotte vorbise ? Nu-i văzuse gura.

«Sau tot eu, în continuarea întrebării ?»

– Și mai citesc pe Anna Seghers. Pe Arnold Zweig, pe Heinrich Mann...

– Pe Heinrich sau pe Thomas ?

– Heinrich : **Professor Unrat**...

– Bine, știi că a fost tradus în românește - cartea : așa și-așa, dar autorul e un sinistru dobitoc, ascultă-mă pe mine, mi-a spus cineva care... Care știe ce spune - mai bine l-ai citi pe frate-său, tot e interzis - în fine, am vrut să spun că încă nu-i tradus la noi și de-asta... Dacă l-ai citi pe Thomas și mi-ai spune și mie...? Pe sinistrul Heinrich îl citești în nemțește ?

– Trebuie să-l predau la clasă.

– Ei, nu !, râse el. Predai **Unrat** la clasa-ntâia ? Sau dintr-a patra...

– Și voi predați **Mitrea Cocor**! îl privi în fugă, apoi ridicînd din umeri: Predau ce predau ! după care începu să-i dea roate supărate, cu

bicicleta...

«Acum e numai bună de consolat - deși trebuie să aștepti și lacrimile...»

– Am înțeles : pe Heinrich Mann îl citești așa, pentru sufletul tău.

– Cunoști tu sufletul meu !

Îl repezise cu neașteptată asprime. Era gata să-și ceară scuze ; când Lotte pufni în râs. Dar nu spuse de ce.

«Nu contează, n-are decât să tacă de tot, numai să nu plece. Încă nu, încă nu - să mai rămână...»

El mergea cu privirea-n pământ, cu gândul la răspântie. Până acum doar citise despre - uite, venise clipa să trăiască scurgerea sângelui din tine, picătură cu picătură, pas cu pas, metru după metru : te golești de sânge, de sens, de drum alături de ea - alături de toate...

«Am citit-o în multe cărți proaste - asta ; mi-a venit rândul să fiu și eu personaj prost dintr-o carte proastă».

Ai-a venit. Rândul. Ne-a venit, măi băiete și dragu-mamii.

Mai rămăseseră zece pași.

«Sunt zece și m-aș opri cu numărătoarea. Să ai numai zece pași...»

Își scoase mâna dreaptă de sub reverul vestonului, și-o șterse discret, să nu fie transpirată atunci când are să-și ia rămas-bun - deși, dacă Lotte n-are să-și scoată mânușile...

N-are să dea mâna cu tine, la despărțire - cum să dea, de sus, de pe bicicletă ?

«Să coboare. Cât să dea mâna - după aceea mai vedem noi. Nu-mi transpiră palmele, dar nu se știe ce le poate apuca chiar acum...»

Mai ales când vine, vine, vine peste tine ca o sâmbătă-seara.

«Vine-vine, odată cu răspântia la care ajungi golit de sânge și de tot și de - și de ce trebuie neapărat să fie răspântii, sâmbete-seara, în lume ?»

Lotte făcea acum pe-loc cu trei metri înainte de.

«Și fă, Doamne, să-și piardă echilibrul !»

Să cadă ?

«Să coboare ; să mai rămână un minut sau cinci, o sportivă ca ea, cu coapse de oțel (și de catifea) ar acoperi drumul până la Rupea în mai puțin de un sfert de oră, contează oare zece-douăzeci de minute rămase-n mine ?»

Și dacă are întâlnire? Undeva, departe, dincolo de Rupea - uite-o cum s-a-mbrăcat, încălțat : are întâlnire. Cu altul.

«Trânțește-o, Doamne ! Dă cu ea de pământ, Domnule - dar nu prea tare și, atenție, să nu nimerească în vreo balegă. Scutur-o din Pomul Bicicletei, doboar-o din Corcodușul Cunoașterii de sine, ca să

mă cunoască pre mine, să am eu ce aduna, scutura, consola, mângâia, iubi tare-tare-tare...»

Doamne-Doamne era, în continuare, băiat bun : n-o trântea. Lotte, în echilibru, pe loc, răsucise capul - de multă vreme îl privea ; și-i zâmbea. Și nu cădea. Măcar de formă...

«Chiar dacă nu mie îmi zâmbește, când Lotte zâmbește, în general, cu caninul ei special... Mai ales când te privește cu ochii ei maronii (cu paiete aurii) și foarte rotunzi ochii, ai zice de găină, dacă unul dintre ei - care ? - n-ar aluneca ușor, alături... Mai ales când își încrețește, fulgerător !, nasul...»

Își umezi buzele, pregătindu-se, oftă adânc, de pregătire, îndepărtă brațele de corp : a neputință :

– Văd că a venit momentul să...

– Dacă tu nu mai ai timp...

Lotte vorbise ? Ori Lotte din dorința lui ? Dacă-i pe-așa, atunci ducă-se la săsălăii ei ! - se răsuci și o porni...

Unde te duci, peste arătură, boul lui Dumnezeu ?

«Mă duc unde mă duc, nu te privește - nici pe mine».

Dar ea vrea să mai rămâi...

«Asta să i-o spună ăluia !»

Traversase ulița școlii, ca s-o poată lua la stânga, pe șosea, către gazdă - și de-acolo mai departe, spre Jibert.

Mai mult îi simți prezența decât o văzu alături : o știu cu pielea obrazului dogorită de pielea ei și cu nările.

Laudă-te că i-ai făcut portretul mirosurilor.

«Nu portretul mirosurilor, deșteptule : portretul - i l-am făcut - din miroase, din amiroase, din mirozne, din mirori. Acum n-are decât să tot plece - ducă-se originalul, rămân cu forma, las-că-mi torn eu alta, altele».

Lotte plecase cât să se întoarcă; acum îi venea dimpotrivă. El deschise gura, să spună că nu mai poate, că el leșină - chiar dacă nu leșinase vreodată, însă Lotte - după ce-l ocoli, îi veni în dreapta și întrebă :

– De ce-ai zis de Heinrich Mann că-i sinistru ? - îl atinse pe braț cu mânerul ghidonului și numaidecât veni cu mâna înmănușată, căuțind orbește locul lovit : N-am vrut, iartă-mă - doare ? Doare tare ?

– Doare, doare !, aproape strigă el. Am zis : sinistru dobitoc !

– De ce : sinistru ? De ce : dobitoc ? - fata nu înțelegea - ori se prefăcea.

– Fiindcă-i un scriitor murdar ! Ein **Unrat** !

Lotte pufni în râs. Apoi :

– Tu vrei să te faci scriitor, știu eu...

– De unde știi ?, se precipită el.

– Din întrebarea pe care-ai pus-o... Nu știam când întrebam, acum știu. Heinrich Mann e destul de bun, în germană. Nu l-or fi tradus bine Români...

– Asta-i acum ! (ce bine că schimbase vorba). Oricât de prost l-ar fi tradus Români, pe un scriitor bun nu l-ar fi putut strica... Sigur că-i bunicel scriitor, are mână, porcul ! Dar dacă-i murdar... Dacă pute...

Lotte ridică din umeri :

– Eu nu știu de ce spui tu așa : că e murdar. E urât să spui așa.

– Urât e el ! Ca scriitor, nici la glezna lui frate-său n-ajunge !

– N-am citit nimic de frate, nu sunt cărți de el. Tu ai citit ? Dacă zici că nu ajunge nici la... nu știu cum ai zis - ce-ai citit tu de frate ?

– Eeeu ? Ce-am citiit ? De Thomas Mann ? - râse cu prea mult zgomot, ca să nu fie suspect. În primul râând, am citiit **Lote in Weimar...**

Și se opri. Așteptă ca Lotte, în sfârșit, să-și piardă echilibrul și să coboare de pe bicicletă drept în brațele sale. Încă n-o văzuse coborând, cu fusta asta, prea strâmtă - știa cum urcă, o furase cu coada ochiului la plecarea de la școală, însă în continuare nu înțelegea de ce nu rămăsese în fusta cealaltă, largă - n-ar mai fi fost obligată să... Deși nu se sinchisise deloc de strâmtenia ăsteia, o adevărată sasă, Lotte : înclinase bicicleta spre ea, mult, mult ; o stăpânise de ghidon cu mâna stângă, cu dreapta își înălțase, trăgând fără șovăială, poalele până mai sus de mijlocul coapselor ; apoi ridicase piciorul drept, mult îndoit din genunchi - așa îl trecuse peste cadru, dincolo de care găsisese pedala dreaptă, potrivită în poziția de-sus.

Atunci cu toate că-i văzuse albul strălucitor (și străveziu) al pielei deasupra marginii ciorapilor, i-l văzuse și gata - cum altfel să urce o fată pe o bicicletă de bărbat ?, în nici un caz prin încălecare și din avânt !- era o încercare penibilă pentru o fată și deloc excitantă pentru băiatul care se întâmplă să fie martor al manevrelor ei - și totuși : pentru ochii lui nu era deloc de nevăzut, de neprivit ; manipularea trudnică și aparenta nepotrivire (a fetei cu bicicleta bărbătească) i se părea de acolo ; firească ; a ei - iar acum devenise a lui, potriveala : cu tot cu mirosurile și sonurile și gesturile și gusturile ei, deduse.

– Ce tratează Thomas Mann în **Lote in Weimar** ?

– Tratează !, se posomorî. Credeam că știi, să-mi povestești și mie !

Fata îl privea mirată.

– Te rog să mă ierți, rosti el, după o vreme...

– De ce să te iert ?

A întrebat, de parcă mi-ar fi pus glasul pe ceafă, cald-răcoritor și fără mânășă, a întrebare gata-răspunsă.

– Mulțumesc, mulțumesc, bolborosi el, trăgînd cu coada ochiului spre ea - apoi cu totală indiferență : N-am citit nimic ! Absolut nimic din el, vorbeam și eu, așa, vorbe... Ceva-ceva mi-a spus un coleg de la Sibiu, el avea **Iosif**..., avea și **Doktor Faustus**, cred că chiar și **La Montagne Magique - Zaubenberg** în franceză... Dar nu împrumuta, cărți din astea nu se dau - sau poate că n-am insistat destul... Dacă aş fi insistat...

«Ce te-a apucat ? Nici Septimiu nu citise **Lotte in Weimar** - fiindcă de asta e vorba, iar vorba este că m-am apucat să trîncănesc despre cărți pe care nu le-am citit ! ; și trîncănesc, nu ca mine : cu dorință, ci ca alții pe care nu-i pot suferi, cei care se laudă cu ce n-au făcut, cu ce n-au citit, cu ce n-au...»

Acum Lotte spunea ceva ; sau îl întreba - iar acum repeta întrebarea. El dădu din cap amestecat, pentru ca ea să înțeleagă ce vrea și ce poate.

Nu trebuia nu trebuia nu să mă-ntorc din dru' trebuia să-mi vă' de treaba mea să n-ajung să spun minciuni ca ultimul mincinos din

Mergea, ușor în fața ei și din ce în ce mai alert. Nu-i vedea mâinile înmănușate, pe ghidon, însă vedea-auzea fîșâitul încins al sto-fei frecată de cadru.

Văd fără să chiar mînușile acuma știu știu acum cu ce aduce-aduce arcușul slăbit la Sighișoara cum ajung la Jibert notez asta cu asta cu arcușul slăbit la dar și cu asta mearsă cu mersul ei de ia' mersul de mînză cu asta atitudinea picioarelor cu atitudinea lor și asta e și așa mersul nu mersul ci comportamentul picioa'

Lotte vorbea întreba, de undeva, din dreapta, din urmă - o auzea și-i răspundea și-i chiar și chiar glumea...

Și totul se aduna în jurul curtei pe care i-o făcea și se bucura, constatînd că ea primea bine complimentele și aluziile ; nu se speria, disproporționat, ca să provoace o și mai mare îndrăzneală din partea băiatului - ca atâtea altele, mai ales fetele din Făgăraș - dar nici nu se lasă dusă, condusă de vorbe-vorbe, cu ochii dați peste cap, în extaz béat (tot ca la Făgăraș, una), era bine așa, era promițător, chiar foarte bine, atât de, încât se întrebă - mai degrabă întrebarea-l întrebă, scuturîndu-l de mîneacă :

– De fapt, ce cauți tu aici ?

Ce caut. Eu.

Privi în jur ; privind, preluă gîndul, și-l însuși, acum era al lui, îl plătise, îl cucerise - îl luase. Gîndul zicea că aici, pe porțiunea de uliță dintre școală (în față) și aproape-răspîntie, undeva, în urma lui, mergînd pe jos, pe lângă o bicicletă de țară, fie ea și săsească, îmbrăcată cu o fustă prea strîmtă pentru un cadru bărbătesc, interogat ca la ei la Securitate, de un canin ușor încălecat și ale cărui lecturi în germană se

mărginesc la siniștri dobitoci impuși prin programa școlară - ce caută aici și

acum ce cauți acum-aici

ce Dumnezeu caut pe-aici pe ulița principală a unui sat necunoscut și la urma urmei indiferent și încă-ntr-o sâmbătă seara în fine imediat după prânzul pierdut vine ea și cina de-a-semeni necâștigată

Ce-o fi căutînd ? Făcînd curte unei oarecari învățătoare de țară și încă de zor curtea aceea, făcută ; și încă săsoaică, învățătoarea de țară, nici măcar localnică cinstită, ci navetistă din marele oraș Rupea - mai mare râsul ; și plânsul ; și, din nou, râsul : virtutea de căpătâi a fetei fiind bicicleta, dacă i-ai lua-o și i-ai pune-o de-o parte, rezemată de copac, să zicem, ca s-o poți săruta în pace, atunci ar muri centauresa : ai tăiat-o-n două pe Centau' Centaulotte ; pe Lottaura ; pe Biciclôte.

Lotte. Centaurotte. A cărei virtute principală după cea capitală : ochii. Așa. Vorba fiind de virtute, nu de pluralul ochilor pereche. Ochii care. Ochii ei frumoși de nesăsoaică ; și biciclotta ei cea. Mai.

Lotte care, dintr-un moment în altul are să plece călare pe bicicleta ei cu două picioare rotunde, frumos înspîțate - să se ducă la casa ei, în Rupea ei, la șaptekilometrii ei - ce cauți tu aici

ce caut eu aici-acum când acumaicii ar fi putut să se afle la București cu colegi de an de facultate și mai ales cu colege de an de facultate - cărți multe și cu spectacole și cu plimbări de mână ori doar cu ele-n buzunare și cu parteneri de dialog nu de mereu mereu mereu monolog

Întoarse capul spre dreapta. Nu o văzu când spuse neliniștitor de liniștit :

– Am uitat ceva la școală, trebuie să mă duc să...

– Caietele ?, auzi glasul fetei, grăbit, de parcă s-ar fi așteptat la una ca asta. Le ai sub braț ! - ce era, dacă nu necaz, ciudă fetească. Sub braaaaț...

– Nu, nu, nu !, se apăra el, fără să privească în urmă și grăbind pasul. Nu caietele, altele ! Mult mai...- flutură o mână lângă tâmplă, ca să arate cât-de. Înțelegi ce spun - trebuie să înțelegi ! - se răsuci și o arătă cu degetul : Tu !

Ai vrut să spui că ea trebuie să înțeleagă orice fiindcă e săsoaică

Am vrut să spun că ea trebuie să înțeleagă orice fiindcă e unică

Spune-i-o ei nu mie deși nu-i nevoie ai cucerit-o

Ești un prost și-un începător în materie pe o fată niciodată n-o cucerești, femeia n-are atîta nevoie de bărbat pe cât avem noi nevoie de ele pe cât am eu nevoie de ea

– Te aștept ?, întrebă Lotte, dîndu-i, pe bicicletă, ocol.

Doamne-Dumnezeule Doamne-Doamne o-o-o pe fata asta de mă

doare inima dacă mi-ar pune acum mâna înmănușată pe ceafă m-ar de tot de tot

– Nu, mulțumesc, nu, mulțumesc !

Boule boule boule

Nu sânt dar sânt și de-aceea o-o-o-o-o-o pe fata asta încât simt știu văd dacă mai rămân cu ea am s-o iubesc atât de tare încât am să-i fac vânătăi pe la tot trupul și pe la tot sufletul

Te lauzi nu ești tu chiar

Ba da ba da ba oooo încât aș face-o să sufere aș face-o să moară și dup-aceea n-aș putea-o face să învieze la loc

– Nu, mulțumesc !, îi chiar făcu semn, cu mâna liberă, să se oprească acolo, să nu vină după el.

– Și de la școală...?, îi auzi glasul nesigur, tremurat, glas de ne-săsoaică.

– De la școală ? râse el. Direct acasă, la Jibert - atunci ne vedem luni dimineța ! Servus ! - și traversă ulița, pieziș, spre poarta școlii.

– Auf wiedersehen..., auzi, suitor-așteptător.

«Sântem chit», își spuse, «am fost foarte-foarte trist până adineauri, sânt în continuare trist și mulțumit, e rândul tău să fii puțin dezamăgită - las-că te amăgești la loc, te re-, cu Sașii tăi nesărați, oricum, pricepuți în a face curte delicată, dezinteresată...»

Își strângea cu amândouă mâinile, la piept, caietele - de obicei le purta în servietă, însemna că-și uitase servieta în cancelarie, tot întrebându-se ce va fi făcând ea, acum, apoi ce a făcut ea, la ea, acolo unde-și schimbase rochia de clasă și cine se va fi uitat la ea, de jos în sus și printr-o gaură de cheie - apoi se grăbise să o conducă.

«Intru, fumez o țigară, recuperez servieta, pun caietele în ea și drept la Jibert mă duc, nu mai trec pe la gazdă».

«Nu !», te corectezi. «Servieta e la gazdă, am uitat-o» - n-ai uitat-o, ai lăsat-o. «Ba am uitat-o, cum am plecat grăbit, să nu întârzi...»- ba ai lăsat-o. «Bine : am lăsat-o - dar de ce voi fi luat doar caietele ? Asta-i întrebarea-întrebării - oricum: am să rămân în cancelarie, cât să creadă că am ceva de căutat - ceva mai lung de căutat, să nu m-aștepte, să se ducă, pe biciclotte...» - și dacă așteaptă ? «Atunci e foarte bine pentru mine, înseamnă că și ea, așa, puțin - ba nu : iau servieta și ies numaidecât, să n-o fac s-aștepte, să n-o fac să...» - să n-o faci să plece «însă cum servieta nu-i în cancelarie, nici nu mai intru cu adevărat, deschid poarta școlii și o-nchid, mă-ntorc la Lotte și o conduc iar până la răscruce ! Sau chiar dincolo de răscruce».

Poarta : încuiată. Ei doi fuseseră ultimii, femeia de serviciu pe ei îi așteptase să se mute cu discuția din curte în uliță, ca să încuie...

Privi la stânga, în josul uliței, spre răspântie : Lotte sa afla la jumătate distanței dintre școală și răscruce ; cum pulpanele paltonului

atârnau, nu i se vedeau picioarele (pedalînd sau ba), nici uşoarele smucituri ale ghidonului pentru menţinerea echilibrului pe-loc.

«S-o strig ?» se întrebă, îşi răspunse : «- se strică ; s-o las ? - mi-e frică că vine un sas şi mi-o ridică»...

«S-o stric ?» se întrebă, îşi răspunse : «Nu».

Mai uşor i-ar fi fost dacă ar fi alergat. Porni grăbit, cu pasul întins. Cravata roşie îi răzbătuse de sub fular, însă n-avea timp s-o potrivească la loc în ascunzătoare. Apoi de cine să şi-o ferească : de Lotte ? Dar ea i-o ştie, i-a văzut-o : nici o tresărire, şi-a ei e roşie.

Nu se uitase la ea pe când mărşăluia, acum că era aproape de răspântie, înălţă ochii : Lotte se afla dincolo, pe celălalt mal. Şi nu privea în urmă. Dacă s-ar fi răsucit înapoi, el i-ar fi făcut semn şi lumea ar fi fost făcută de la început. Lotte se îndepărta pe şosea, la dreapta. Fără să pedaleze, acum o vedea limpede, îi distingea profilul, până şi şnurul, şiretul, în fine, breteaua genţii atârnată de gât. Şi bine de tot îşi vedea genunchii ; gambele ; ghetetele : nemişcate.

Face pe-loc

O fi ducînd-o vîntul, îşi spuse. O fi bătînd din spate, aşa o duce pîn-la Rupea, fără o învîrtitură de pedală.

Lotte era, dacă nu un punct în zare, atunci o pată ceva mai mare. Oftă, se căută de ţigări. Găsi ţigările, nu şi bricheta.

– Bricheta ! spuse tare, cu bucurie. Mă duc după ea ; la Rupea, pîn-la Braşov - nu se poate trăi făr-de brichetă ! Uite-acum pornesc după ea !

Bricheta era la locul ei, în buzunarul stîng. Ştia.

«Nu contează, dacă mă întreabă, îi spun că am venit după ea, nu după brichetă, să mergem împreună la film, cu tine merg oriunde, chiar şi la Căderea Stalingradurilor !, să-i spun...»

Îşi aprinse ţigara şi porni spre gazdă.

«Data viitoare. Sâmbăta viitoare - pînă atunci pregătesc bine-bine terenul. Degeaba pretinde că a terminat anul ăsta, are fizionomie de picată, bag mâna-n foc că a dat şi ea pe undeva şi a picat, dar ea are o calificare, la terminarea şcolii a primit diplomă - dar eu ? Eu ?»

Se răsuci şi adulmecă aerul, cu nasul în vînt.

Mirosea bine urma ei ; mirosea rotund, consistent - a fost din stofă groasă şi prea strîmtă, tocmai de aceea înfierbîntată de cadrul bicicletei : ca părul slăbit al arcuşului din restaurantul gării Sighişoara.

Miroase copt, a Lopte. Desăvârşit, împlinit, lottit - chiar dacă vîntul o bătea din spate şi nu era obligată să pedaleze - cu genunchii prea apropiaţi, din pricina fustei constrîngătoare pentru o biclicletă atît de bărbătească a unei, şi ea, picate.

3

– Te duci az’ acas’ domnișo-*ru* ? îl luă în primire, de cum trecu porțița, cu glasul ei cântător. No fain, cloșcoti ea, în gușă, du-te, dară ; de să să bucure părinți de ce ficior fain au iei și ce slujbă faină are iel...

Încercă să protesteze ; pe drum își îngustă doar protestul la : “ficior fain”, dar când ajunsese unde nu mai avea întoarcere, îl salvă femeia : întinse o mână în sus și se așternu pe încheiat, la gât, cămașa încheiată :

– Dau-ț’ on pchic de toca-*nă* ? Fai-*nă* ? Cu carne de po-*orc*?

Îl amețise umblatul pe la gât, acum “po-*orc*” îi învelise obrazul ca năframa plină de fata ce-o purtase.

– Mu-mu-mulțumesc, mulțumesc ! Am prânzit la cantină...

– No, ian auz’ la iel !, hohoti gazda, neașteptat de gros. C-o prânzît ! La can-ti-*nă* ! Dacă ș-ăla-i prânz, apăi io-s blon-*dă* !

El se opri pe scări, descumpănit: nu era doar afirmație și nu numai întrebare, afirmația); apoi femeia era chiar blondă - de ce...? Nu-i văzuse părul, mereu ascuns, adunat sub broboadă, însă ochii i-s albaștri ; un albastru deloc urât ; ba destul de luminos, n-ai zice că-i poartă o posibilă bunicuță. Asta fiind una - cealaltă : de ce-a spus ce-a spus ? Ca să atragă atenția asupra ei că nu e... brunetă ? N-ar fi avut nevoie. Sau doar așa, vorbe? Cine știe unde va fi auzit vorba asta - sigur la oraș - i-a plăcut, la prima ocazie a plasat-o.

«De notat : o blondă se jură că...»

– Bine, spuse el împăciuitor, privind cu atenție la părul ieșit de sub broboadă : nu e blond, ci cărunț). Am mâncat la cantină, am luat masa la can...

– Ai loat ce ț-o dat, de la căzan, porțâia !, îl corectă ea, posomorîtă. D-apăi ‘mnetă te-oi fi dedat cu porțâia de la căzan, pe la işcoli și pe la internate; pe un’e-ai umblat, de să faci liceu’, da noi, țaranii, de n-am făcut liceu’... Umblă vorba că să face și la noi corhoz, cantină de-asta, de să ne arănească de la căzan, ca la armată și la gherlă - auzât-ai și ‘mnetă ? Oar’ așe s-ajunjem? La porțâ-ie ?

– N-am auzit, dar dumneata nu ești membră al col’...- ce-ți pasă?

– ‘Pasă, că lumea grăiește că dejaba o muri’ Stalîn, că corhozu lui nu mòre ; ba să-ntărește, oar’ s-ascute, ca cu noi ; cu ghiaburii de clasă - auzât-ai ceva de as-*ta* ? Și de noi ; de ghiaburi, că ne bagă și pe noi, pe toț’, că ne zâce : «Car’ n-aderi de bunăvoia ta sinceră : la domiciliu cu tine,-n Bărăgan, de să lucrî pe gratis la gheaseu !» Știaî de as-*ta* ? Pe un’e to’ umbli cu politica, auzât-ai de-o leje ca-as-*ta* ?

– N-am auzit, nu cred că e lege. Asta-i una - a doua : eu nu umblu, cum spui, cu politica. Eu mă ocup de copii, lele. La işcòlă lucru io, dòmână !

– La iscolă de copii, da numa' de-ai cu cravată roșe la gât. C-adică tot politică. Ca la ȍmenii mari : ai cu carne' roșu-s ȍmeni, noi, cu-făr'-de carnet mai bin' nu ne năștēm, că-i mai rău ca pe timpul Ungurilor...

– Ssst !, făcu el, cu un deget la buze, din sprincene arătînd spre poartă.

Femeia se sperie. Deschise gura să spună ceva și în același timp înălțînd umerii - că adică ei nu-i pasă, că ce-o să-i mai facă, după câte i-or făcut - dar pe dată se povârni în plîns - și fugi jos, la ea.

Urcă și el în odaie. Nu avea mare lucru de făcut : rufele murdare se aflau în săculețul special, lângă cufăr, au să ocupe ceva mai mult de jumătate din servieta cu burduf - în rest, caietele, dosarul și cele trei cărți recent cumpărate, printre ele o comoară : **Bietul Ioanide** de Călinescu. Deși n-ar lua nici o carte, doar caietele (și dosarul). Paltonul pe braț, ori pe umăr - acum e cald, însă diseară, la noapte are să se strice timpul (gazda zicea că porcul ei umblă cu paiu-n gură) ; și chiar peste jumătate de ceas, prin pădure : umbră, și cum el are să fie transpirat... Așadar : paltonul, șapca, fularul. Cravata rămîne aici. O vîrî sub pernă.

Bun, acum putea să fumeze țigara dinainte-de.

Se așeză pe scaun, la masă, își aprinse țigara. La Jibert are să fie nevoit să se abțină, maică-sa nu mai poate suferi fumul de tutun, până și taică-său iese afară, la fumat. Are să iasă și el. După o țigare cinstită, în curte, iese în uliță : încă o țigare cinstită - tot trăgînd din ea, ajunge la Anica, azi e sâmbătă («Az' îi cam sâmbătă», ar zice jiberteni), zi de douășpatru de ore fără întrerupere, zi de lucrat din greu, cu sudoare frunții sale curgînd valuri-valuri și sărate ; cam ca Marea Moartă ; deși Anica nu piere-n veci - și bine feci !

Cum mai miroase, Anica : nu-i numai a ei și nu sudoare. Așa miroazdă ea, așa odaia, așa lucrurile, așa tu, după ce-ai ieșit din ea. Mobila, răsuflarea, așternutul, saliva : a ploarea pizdoarelui - cu miere. În primul moment vine altfel : duhnos, iute-acru, condimentic ; apoi de-a dreptul pipăros, iuteș, chiar mirișteț-coclit - dar și-atunci, nu rece, nu a jeg bine-nespălat, ca alte ; ale altora ; ca ale celor de adevărată meserie, de la oraș.

«Fiindcă se spală bine-bine-bine, după - deci și înainte de tine, dar după celălalt. Miroase spălatul, asta-i !»

Asta-i, că nu-i asta ! Și cele de adevărată meserie se bine-bine spală, poate chiar mai foartebine decât Anica-Miroznica, dar le afli din uliță mirosul : rece, răcitor. Cumplit de-ntristător.

Trist și la ea. Degeaba spălatul : se simte, se aude, se pipăie trecerea 'luilalt ; se citește trecutul 'lorlalți, poate dacă ar fi un singur 'lalt, ar răzbate, în ciuda spălatului, a una singură. Dar așa. Vrînd-

nevrînd, le dai jos din stivă și le pui cap la cap. Și te iei cu mâinile de cap - tu, nu ea, ea nu cu capul lucrează ; rezultă kilometri de ciudă și de gelozie verde, uneori chiar galbenă. De la doi în sus...De la doi în sus va fi începînd și la ea pluralul ; mulțimea - clientela. Deosebirea dintre o femeie care se iubiute cu mai mulți bărbați (uneori în aceeași zi), dar nu pe bani - și curva de meserie : mirosul banului. Banul are miros. Plata duhnește, trăznește conștiința ei că o face din nevoie, nu de puhtă ; rămâne, se învechește inerta - că dacă tot ai început ; apoi obișnuința - din curiozitate - astea toate vor fi dînd curvei marca odoră de rece, de sleit, de amestecat - rece.

Anica ? Anica-i curva satului, își exercitează profesiunea mai cu foc în zilele de sărbătoare, când se-ntorc bărbații-acas'. Și casa ei și ea vorbesc de sămănțurile succesive devenite simultane, fiindcă, deși nu, totuși, da : rodesc sterp spermurile. Mai degrabă : suprapuse - între un înșămăntat și următorul netrecînd mai mult de jumătate de ceas vărsate-n oala ei, amestecate-n ceaunul ei cel încăpător și pe-foc-mereu, unele acordîndu-se, altele bătîndu-se-n cap, strigîndu-și diferența, iar în cele din urmă depunîndu-se ca mîlul ca mîlul reactivîndu-se când următorul client, după ce i-a-nălțat capacul, clatină, mișcă, zguduie oala, îi răscolește, amestecă, învârtește, frămîntă - și înmulțește conținutul cu obolul său, șprițuit

Își simte vinele de la tîmple umflîndu-se și bătînd cu bicele pe dinlăuntru ; umflîndu-i-se nările și palpitînd sonor.

«Bine-bine, Anica-i curva satului, cine dă zece lei capătă dreptul să-i intre-n curte, în casă, în pat, în sinea-i ; cine plătește cumpără dreptul de a-și purta nădragii pe călcâie sub ochii cracilor ei despicați ; cu zece lei primești bilet de voie la intrare peste tot, de umblare prin toate, cu toate, iar la urmă de scuipare - asta fiind Anica : scuipătoarea, pisoarul, closetul satului !»

Se ridică de pe scaun - se așează numaidecât.

«Adevărat, este ea ce este, o fi ce-o fi, dar altfel... Sau numai cu mine-i altfelă ?»

Nu avea cum verifica, dar simțea : beneficia de un tratament special - după calitatea mirosurilor, prin calitatea căldurilor. A căldurii ei. A căldurii noastre. La fetele babei de la Sibiu amestecul mirosea rece, chiar atunci când era proaspăt ; profesional (până și Lala, cea sub paispe ani) - pe când Anica... Dacă ar fi fost doar strădania exterioară (gesturi, cuvinte, gemete, mimarea plăcerii), de personalizare a clienților, ți-ai fi dat seama de artificiu - cum îl înțeleseseși când cu Lala, drept care n-ai mai ales-o pe ea, trecuseși la "bătrâna" Nina, aceea fiind cinstită în plictiseala ei, fuma și conversa în-timpul. Va fi fost și asta și astea, însă oricât de profesionistă ar fi Anica, tot n-ar putea mima căldura. Nu căldura, în general, măsurabila cu termometrul, ci căldura

mirosului, a mirosurilor, fatal, amestecate și care spuneau ca un registru de intrare-ieșire că mulți se trecuseră pe-acolo, în ora precedentă, pre mulți popise dulce ea, Anica. Ei, da : se petrecuseră ca printr-o gară, ca-ntr-o crâsmă, han ; își lăsaseră sudoarea și grohăiala, depuseseră zeceleii și se ușuraseră de sămânță - însă n-o răciseră ; deși străbătută, străpunsă ; chiar dacă răzbătută, răzbită ; și încă : penetrată dintr-o parte-n alta, apoi cale-ntoarsă, apoi cruciș, curmeziș, ascuțiș, adânciș - ea rămânea tot neumblată, o găleată de apă aruncată pe-o față ar fi fost de-ajuns s-o curețe ; a doua, pe dos - n-o fi chiar așa, oricum, când veneam eu, al nuștiucătulea, eram primit cald; întâmpinat fierbinte, îngăzduit cu bucurie, sărbătorit și lăudat și preamărit, chiar proslăvit, iar nerăceala putea fi luată drept prospețime - ea niciodată,-n viața ei, cu nimeni altul decât mine, Anica nu făcea nici un efort vizibil ca să-i dea de înțeles - să-ți dea, să-mi dea, că, în ciuda aparențelor, eu, tu, el sântem, sânt primul, iar dacă nu chiar întâiul, atunci adevăratul și la urma urmei ea nici nu va fi conștientă de prospețimea căldurii înăuntrice cu care ne primește, mă primește, ea. Numai pe mine.

«Toate personajele cărților cu asta spun despre curvele-noastre că ele ne acordă nouă un tratament preferențial ; că numai nouă ; că doar noi sântem cei de suflet. Dar chiar dacă noi, ne-personajele credem, ne place să știm că față de noi curvele ordinare își uită, leapădă condiția, nouă ne devin aproape iubite».

Ce-ar fi rău în asta? Dacă toți bărbații înmulțumiți, însățulați ar depune mărturie, toate curvele ar deveni femei onorabile. Poate. Deși. Înainte de Anica cunoscuse curve-de-orăș cărora, în ciuda zâmbetelor, a cuvintelor, a drăgălășeniilor, tot reci le rămâneau buzele, toate ; reci și mirosuțturile. Pe când Anica... Dacă se aranjează să fie primul, azi, atunci are să fie bine de tot. Adevărat, nu primește decât după ce se lasă întunericul, însă nu doar pentru că așa vrea ea ci și pentru că bărbații nu au curajul să intre la ea pe lumină, ca și cum n-ar ști tot satul, nu doar ce „ocupatie” are Anica-Opărica (i se zice așa fiindcă în urmă cu doi ani bărbatu-său îi zvârlise în obraz o oală cu uncrop), dar și cine, când o...

«Nu-i nevoie să-nchid ochii, ca să văd...»

Nu, nu. Nu-i nevoie.

Acolo, la ea ; întâia oară îi deschisese larg, dureros : fiindcă nu vedea nimic. Își spusese că așa se poartă ele, cele de la țară, pe-ntuneric ; la țară chiar și ele, curvele sunt rușinoase, iar Anica-Opărica are un motiv în plus, cel care-i vine de la întâmplarea-poreclitoarea : se pare că obrazul drept, întreg, i-i stacojiu de la opăritură. Cine știe : înainte va fi fost o oarecare sau o de-a binelea urâtă - mai frumoasă pare așa, ascunsă ; dedusă - se adaugă taina.

«Închide ochii și-ai să vezi...», își spuse.

Și o văzu. Cu aduľmecul, cu palpul, cu gustul ; nasul, degetele, limba, pielea obrazului, a pieptului, a coapselor : văzu genunchii tremurători-precum și pânțele fierbinte-ca, de catifea și fesele bogate, harnice, proteguitoare ; și mâinile, aspre, 'ierbinți ajutînd, conducînd, îndemnînd și mai cerînd, iar la urmă-ncurajînd. Și la urmă lăudînd - asta fiind Anica : după, ea te laudă, îți spune, te asigură, se jură că așa ceva numai tu cu echipamentul tău...

Îmi plac laudele, mă reîncarcă, îmi dau vlaga-napoi, însă nu-mi plac și cuvintele rostite, fie și în șoaptă - eh, dacă le-ar putea zice mut, rosti tăcînd, ce bine-ar fi...

Ah, ce-ar mai tăvăli-o-acuma, cu miroasele ei toate. Ce-ar mai 'ua-o, 'puca-o ; 'rinde-o, 'pâni-o și trunde-o, spica-o, uri-o 'uli-o ; ce i-ar mai 'ga-o, și sus și jos, simultan ; și șos și jus 'utreiera-o. Ar tăvăli-o mai cu mînie, tocmai din pricina mirosurilor : ar dezbiga-o, bene-drunde-o, ca să stropească însuși mirosul și pe toții ei-ii dinainte-i.

Ai face, cum aș face : 'ș închide obloanele, încuia ușa. Lua așternutul de pe pat, întinde pe podea, dincolo, sub ferestrele de la uliță. 'Ș lăsa becul aprins, lumina mare, întreagă, ca să. Ca să ca să văd.

Să văd să văd. Ea ar zice că nu se cade să se și vază, ce să mai - el însă i-ar spune să lase așa, că așa-i mai-bine decât bine. Nu se cade să nu vezi - să văd și eu cum e făcută Anica pe la anică - o noapte-ntreagă, văzută - să văd : obosesc ? Mă satur de văzut ?

La ea, la Jibert intra pe întuneric, o frămînta pe aproape întuneric (rămînea veioza așezată pe podea, îndărătul unui scaun cu spătar plin) și pleca pe întuneric, nu-i deslușea decât silueta și, în a capului, licărul asimetric al ochilor în întunericul greu de miroase grele, îngreuiat de mirozne-ngrelate, atît de, încît devenea dușmănos, i se părea că, pe lumină, ea nu și-ar fi economisit o parte din, pe lumină ar fi fost cu totul a lui, neavînd unde să se ascundă, lumina ar fi șters toate straturile cu ei dinainte pînă la cărămidă (deși, acum, parcă mai curățată de alții se arăta, nevăzută), el însă mai voia ceva, de astă dată : curiozitate pură : să vadă-cum ; să și vezi cum se petrece petrecerea bărbatului în trecere prin întrecătoare ; să văd eu, cu ochii mei, ăștia, cum anume mișcă ea - fără mișcare ; cum face ea, nefăcînd ceva văzut pe dinafară și, Doamne, dacă aș putea fi a mea, ca să intru, să văd cu ochiul cum e Anica pe dinăuntru-i, făcător, cînd face facere - atunci s-ar ști, nu doar povesti.

«Deși uneori e mai de folos, mai plină, rotundă bănuința decât știința», își spuse, ridicîndu-se de pe scaun, deschizînd fereastra dinspre curte, inspirînd cu privirea tulburată aerul rece - ca să se potolească, destulbure, să și-o scadă. «Am dat un citat foarte prost dintr-o carte doar proastă - dar dacă asta-i viața...», adăugă, apoi adăugă, privind de sus : «Ca melcul...»

Plimbându-se trei pași încolo, trei încoace, prin fața ferestrei deschise ; gustă pentru a multa oară din plăcerea cu două capete, cum o numise - nu bicefală ca un vultur, ci ca un creion, ca un băț : era, o dată mulțumit că, dacă-i intră cineva în odaie, pe nevestite, n-are să bage de seamă cine știe ce - fiindcă, uite-o (în gând, nu în vedere) scade, declină, a și scăzut, s-a topit ; a doua oară: pe măsură ce scădea - se ridica ? aceeași, însă cum nu se putea una ca asta, atunci se putea una ca alta ; și cum nu se poate să ai două, atunci una cu două capete - nu de miel-vițel, ci de creion-baston ; de nuia ; de vargă.

«N-ar strica să ai două - nu antipodice : paralele ?»

Plimbându-se, dublu-bucurându-se își spuse că azi, fiind prima lui odihnă după slujbă, ar putea pretinde la Anica înainte de căderea nopții - nu se obișnuia, însă poate i-ar face o favoare, lui, doar îi spusese că nu-i ca alții, că el o ară mai adânc și mai bine decât toți ceilalți la un loc - așa zicea ea. Că-i adevărat, că nu prea-i, ea a zis, ea să-și respecte zisul... Însă dacă pretinde că e prea lumină, că ne vede lumea, că să vină mai încolo, c-acuma nu-i momentul, el îi spune că făcuse drumul numai pentru ea, alergase de la mama dracului numai să i-o puie, nu poate veni mai târziu, trebuie să se-ntoarcă iar - o lasă inima să-l lase să plece-nsetat de la izvorul ei ?, cu mâna goală, cum se spune, deși greșit se spune? Ar accepta. Fată bună, Anica ; înțelegătoare. Și nu doar atâta - s-o fi-ndrăgostit, mai știi ? Altfel de ce, de-a doua oară, a zis că nu vrea bani de la el, că pe el îl primește cu drag, ba, dacă s-ar face, i-ar da ea bani, chiar dacă asta n-are preț și el crezuse că asta-i echipamentul, plugul și se umflase în pene și o luase iar la arat de-ncăpuse ogoara să scheaune cu perna-n gură, și-o libera cât să spuie că de când mama o făcuse și el crezuse și asta, și n-o mai lăsase, o ridicase-n și-o purtase-mpălată prin odaie, ea-l înlănțuise cu mâinile pe după cap și cu gambele peste umeri, își lipise gura de-o ureche a lui și, la fiecă silabă, îi trimitea limba ce-i pătrundea până-n buric, îi zicea că o omoară domnișoru cu considerația, el crezuse că așa-i zicea ea, pe ocolite, la urmă o-ntrebase la ce spune considerație - la asta?, și-a arătat-o; ea nici măcar n-a râs de confuzie, a zis că aia-i pulăpulă, ea de considerație vorbește, c-adică se poartă cu ea ca cu soră-sa și-i zice doamnă și-i pupă mâna, ei, de-i crăița satului, zice ea și eu zic : Crăiță?, nu ești de pe-aici, ea zice Nu, dar n-a spus de pe unde-i, de loc, ca să știu care-s acei bărbați minunați care-i spun curvei crăiță îi lua mâna la pupat, zicea că-și cere iertare pentru ce-avea să spuie, dar nu poate să nu spuie, de să știe și el, domnișoru', din gura ei, de crăiță, că are echipament de măgar, așa să știe,-mpulează mai ceva ca armăsarul, de-i craiul iepelor

În timp ce, totuși, primea zeceleii cu drag refuzați, mai zicea, de astă dată cu glas grav, plin, bărbătesc : «Vai ș-amar de fata de-ai s-o

desfloricești, mai bin' s-o-nceapă alții, 'mneata să umbli pe cale bătută, la muiere gata-găurută, că cu echipamentu de ești echipaaat...» - așa zice Anica. Opărica. Curva-satului. Crăiță, dar în Jibert i se zice, fără fantezie, fără poezie : curvă.

«O fi spunînd fiecăruia - dar chiar așa, tot fată-bună rămâne, fiindcă o distribuie în porții egale tuturor ce trec prin ea...», oftă el.

Singurul lucru care nu-i place : cuvintele. Mai ales cele secretate după, ai zice un ulcior răsturnat din care se scurg, preling, cleioase, vorbele, ca din ea, după, sămănăturile. Eh, dacă Anica ar tăcea - nu mă deranjează cuvintele crude, nici vulgarele, nici țopismele, nici chiar porcăriismele ; la urma urmei, nu cutare cuvânt, expresie de nescris decât pe pereții closetelor - ci cuvintele ei, în general. Ea nu trebuie să cuvânteze, misia, arta ei, rolul ei este mut : de cum îi scapă o silabă, dă impresia, neplăcută, nedreaptă, că-și dezgolește și-și arată partea cea mai urâtă, mai rea, mai mincinoasă (în nici un caz curul !). Anica : minte numai prin cuvinte ; câtă vreme tace, este adevărată, dreaptă - și frumoasă ; de cum emite sunete, altele decât cele naturale, totul se strică, ea întreagă devine o strică - din crăiță se preface în oafă.

Se opri din plimbare. Spuse, cu glas :

- Observație de scris, de consemnat în caiet. Sub semnul întrebării, desigur - cam așa : «Curva tot curvă rămâne» ; și : «Suflet de curvă» ; și încă : «Chiar dacă o femeie ajunge curvă dintr-un accident (adică e făcută, nu născută), capătă, numaidecât caracter de curvă - să zicem : la funcționari, pentru o avansare, la studenți, pentru o trecere, la candidați, pentru reușită la intrare - dar numai partea femeiască, bărbații sunt dezavantajați : eu, de-o pildă, doritor să reușesc la facultate, nu mă pot oferi să fiu regulat (nuanță : nu mă las regulat), în schimbul intrării, pe când o femeie poate. Uite, Lotte nu s-a oferit, nu a solicitat - de aceea face ea naveta de la Rupea, în loc să fi găsit ceva acasă... Și dacă au dreptate cei ce susțin că o curvă își vinde, nu doar trupul ? Nu cumva semnul, proba, marca stricării sufletului : cuvintele? Chiar dacă, luate unul câte unul, acelea nu sunt neapărat minciuni, falsuri, strâmbătăți, urâtenii ; totuși, prin cuvinte răzbate minciuna... Cam așa cumva o să scriu în jur'... În caiete, se corectă și adăugă :

- Cred că am să scriu în caiete și următoarele : «Li se strică, alterează, li se mincinoșește sufletul și femeilor care și-o dau pentru cauze nobile : să-și poată crește copilul - ce poate fi mai nobil decât maternitatea ?, după ce moare, o s-o sanctificăm, însă cât trăiește, n-avem încotro, constatăm că sufletul i s-a curbat ; curvat ; curvit». Așa o să scriu și o să găsesc și alte exemple de sacrificiu prin orificiu.

Se pregăti de plecare : ajunge acasă, iese pentru o țigare, intră pentru o anică. Pe lumină. Vede, se întoarce, scrie în caiet.

Ar scrie, o-ho, cum ar mai scrie - nu jurnal, îi ajunge cât a tras din

pricina jurnalului, ci așa, ca însemnare-a-călătoriei-mele ; ca trecere-pe-pământ...

Nu : pui mâna și scrii, sub formă de jurnal, nuvela aceea ; sau romanul. Da, da. Scrii, domnule !

Bine, domnule, scriu - deocamdată să.

4

Închise fereastra, se așeză iar la masă. Își caută îndelung o poziție confortabilă : îl stingherea echipamentul. Își trecu degetul arătător peste cotoarele caietelor așezate în teanc : unde, în care din ele să noteze, consemneze, aștearnă pe hârtie negru pe alb, asta ? Asta, categoria. În care caiet să depună, ca într-o crăică, observația-și-comparația - pentru moment ? Așa ceva nu se uită, dar mai bine-i șade pe hârtie, decât în-minte, de unde riscă să se piardă. N-are să scrie chiar-chiar ce făcuse, în realitate cu Anica și pe unde - deși...; nici ce i-ar face Anicăi, uite-acuma - deși.

Revenind la oaia cu foaia : ar așterne, pe hârtie, nu relatarea ; nu rezumatul ; nu povestirea întâmplării (nici a dorinței plină de coame și de copite și de nechezuri de-a o-ncaleca, de a-i demonstra cu demonstratoarea adevărul spuselor ei aruncate din politețe profesională în legătură cu măgarul),ci doar câteva considerații-asupra ; iar despre fapte: nimic, doar aluzii, o metaforă, jumătate din următoarea, ca să nu se...

«Dar dacă lucrez doar cu aluzii - ca să nu se înțeleagă - nu iese nimic, nu fac nimica, are să fie de parcă n-aș fi desenat o singură literă», își spuse și continuă : «Și are să fie ca și cum n-ar fi fost nimic-nimic ; ca și cum nici ea n-ar fi existat, nici chiar eu, față către față cu ea» - și încă : «Trebuie să mă hotărâsc să spun lucrurilor pe nume, ca să fie și pe hârtie cum fuseseră pre pământ - altfel mă apuc de matematică și dau examen de admitere la Politehnică !» Și aproape numai-decât : «Ei, da : să pun pe hârtie adevărul ! Și să pătesc ce-am pățit de fiecare dată când am luat în gură adevărul - ultima dată la Sibiu, cu jurnalul ! - de-am ajuns pe drumuri și instructor de pionieri - superior, că altfel mă durea capul - la dracu-n pizdraznic, obsedat de interiorul trupesc al Anicăi, crăica Jibertului și preocupat de tratamentul aplicat propriilor picioare (adevărat : apeticioare) de o oarecare învățătoare sâsoaiacă din Rupea, la ele fiindu-mi gândul treaz noaptea-ziua, dar mai ales între ele, întrebându-mă chinuit cum anume și cu ce să intru în grațiile gazdei, o țarancă bătrână cu brăul de lână...»

Se ridică iar. Și iar începu să se plimbe.

Cel mai înțelept lucru pe care l-ai putea face acum : să-ți iei paltonul pe brațul stâng, servieta în mâna dreaptă și să te duci acasă -

măi băiete ; la părinți, dragu-mamii. Să mai stai de vorbă și cu ei, că n-ai alții. Să le povestești ce s-a, ori nu s-a-ntâmpat în aceste cinci zile de slujbă la stat ; să le explici că asta-i misia instructorului superior de pionieri - atunci când ia salar degeaba : să nu facă, să-i împiedece pe învățători, pe profesori de a face (nu li s-a spus asta, la instructaj - dar nu poate fi altfel) - însă ei, bătrânii să nu povestească mai departe marele-secret... Apoi ar ieși la fumat, ar o raită pe la Anica-Crăcica, potolit s-ar întoarce acasă, ar face o baie bună, s-ar îmbrăca îngrijit și, lăsînd jurnalul pe mai târziu (și-așa nu-l începuse), s-ar duce la Mia Cerbu.

Cum de-o uitase ? N-o uitase deloc, o pusese bine. Aici, de-a dreapta centrului. Dacă e vreun bal, la cămin, s-ar duce împreună, ar dansa (până când balul se va preface în nuntă-cu-bătaie), ar conduce-o acasă - unde. Pe răcoare, pe rouă. Totdeauna pe rouă fierbe Mia. Totdeauna când dezbate probleme înalt- intelectuale.

Astă vară, înainte de examenele de admitere, Mia refuza, chiar dacă se lăsa îmbrățișată, sărutată, dezbrăcată : când ajungea la două degete de, se desprindea cu destulă brutalitate și, gâfâind (răsuflarea îi ardea, lui mereu îi venea să spună că așa luase naștere legenda balaurului : de la femeile oprind în prag ceea ce și ele voiau), cu ochii tulburi, cu pomeții vineții de aprinși ce erau, își punea oarecare ordine în îmbrăcămintea devastată și, apăsînd dosurile palmelor pe obraji, zicea:

– Ba nu ! Întâi, discutăm...

Adevărat : în vacanța de Paști, întâi-discutaseră ; și întâia oară și a doua, și în vederea următoarelor, însă nu pierduseră mult timp discutînd-întâi : putuseră discuta, și încă bine de tot, și după ; la țigară ; iar un după era și un înainte. Însă în vacanța mare Mia n-a mai vrut... Deși în primul rînd, ea suferea de pe urma nevrerii, i se încrucișau ochii doar când îi punea o mână pe umăr, iar dacă mâna aceea cobora pe șale, prăpăd făcea : Mia începea să se zvârcolească, să dea ochii peste cap, să horcăie, nu se opunea când el îi înălța rochia și-i cobora slipul, ba, cu luciditate îi conducea capul, ținîndu-i-l între amîndouă palmele, se deschidea cu totul și îl îndemna, trăgîndu-l spre ea de urechi - însă când el se înălța și încerca să și-o potrivească în același loc, Mia se retrăgea, arșă, se închidea grabnic - apoi încă horcăind :

– Ba nu ! Întâi, discuția !

Într-un rînd fusese prea târziu - sau prea devreme, depinde - s-a trezit improșcată pe obraz, pe păr, pe piept. După o lungă pauză contrariată, uimită, a început să chicotească și, în ritmul ihaiturilor, al nechezăturilor, a pornit să se curețe cu limba. S-a lins, apoi l-a lins, s-au lins.

Nici după acea probă de intimitate el nu a îndăznit să-i spună :

«Măi fată, dar tu pentru asta ai fost făcută : să iubești, să fii iubită pe la, în trup. Dacă tu începi să zbîrnâi și te descarci doar la o mână

pusă pe picior, de ce n-ai face-o cu plăcerea deplină a-ntrepicioarelor?»

Nu putea. Una e să parcurgi o fată pe-pe-pestă tot, să te lași, la rându-ți excurs și cu totul altceva să prinzi în cuvinte - asta ; să auzi, asta, prinsă în cuvinte. De aceea nu-i putea spune :

«Degeaba te dedici cu totul pregătirii examenului de admitere la facultate, ai să pici și acum, așa cum ai picat de două ori : ce să pierzi timpul cu examenele ? N-ai decât să tocești, dar mai fă și tu câte-o pauză - și Dumnezeu s-a oprit din lucru în a șaptea zi, n-o să se facă gaură-n admiterea ta dacă mă admiți, dacă ne admitem unul pe altul, unu-ntr-altul, jumătate de oră acum, o jumătate, încolo, peste o jumătate de minut... »

– Despre ce să-ntâi-discutăm ?, o întreba, întristat de moarte ; mort pe jumătate de nereușită, de deviere.

– Uite-așa, întâi discutăm, zicea ea cu răsufletul recăpătat. Știi tu care-s problemele mele, ce mă preocupă pe mine.

Știa - cine nu știa, în Jibert ? Intrarea ! Și pe el, astă-vară ; îl preocupase intrarea - acolo, la Cinematografie, dincoace, la Mia, însă nu făcuse din niciuna problemă (de asta picase și colo și colea). Ea spunea, înainte de examen :

– Dacă și anul ăsta pic, mă-nec !

Picase. De trei ori.

Imediat ce se întorsese de la București, se dusesse la Mia - abia întoarsă de la Cluj. Credea (era sigur !) că are să fie dureros-de-dulce; ca-ntre picați. Însă Mia, fără pauză, intrase în febra pregătirii viitoare tentative :

– Dacă pic și anul ăsta, mă-nec !

«Pân-la anul, e-he-he !», îi venise să spună - nu spusese. «Pân-atunci mai avem un an întreg, nu putem fi preocupați, ocupați zi și noapte, ceas de ceas, avem dreptul, chiar datoria de onoare să ne mai și întrededicăm - ce zici, nu zic bine ? ai să vezi ce bine se consolează, alină în de ei, picații...»

A trecut mai bine de o lună. Se va fi răzgândit, va fi înțeles până și ea că, între o picare și alta se numără trei sute cincizeci de zile (n-am socotit examenele) și tot atâtea nopți : nu-i păcat de tinerețea noastră să ne-o perpelim fiecare-n colțul lui, la pălălaia rece a solitarității ? - doar am văzut ; am priceput - dar n-am înțeles...

În vacanța de Paști. Atunci. În cea de Crăciun, doar Bunăziua, Bunăziua, atât - însă de Paști o condusesse la denii ; la prima stătuseră până la urmă, la a doua, abia intraseră în curtea bisericii, că Mia se cutremurase de-un fior, zisese că i-i frig, că ea se duce să-și ia un pulover - n-o putea lăsa singură, pe ulițele-ntunecate, așa că o sărutase, se sărutaseră, nu se mai desprinseseră până la ea acasă, până la ea în curte,

până la ea în grădină, la trunchiul unui măr înflorit - mirosea toată lumea a floare de măr și nu se mai întorseseră la denie, se mutaseră pe banca de la masa de sub măr, apoi în casă, era mai cald, chiar pentru ei, apoi ea trebuia să se schimbe. S-a tot schimbat. Până când el a zis să nu se mai, ziceam că n-am terminat data trecută. Întreaga vacanță a fost : ziua-noaptea ; până la sânge - și ea și el. Ca bezmeticii, ca-n somn, ca-n moarte, ajunseseră să zacă unu-n altul, dacă ar fi vrut cineva să-i despartă, ar fi fost silit să i-o taie. Era așa, că nu se terminase data trecută.

În ceastăaltă vacanță : pe Mia o apucase din senin cumințenia. El crezuse că are să-i treacă în câteva zile, cum trece la fete, lunar - și nu. Apoi crezuse că, dacă pune mâna, Mia se lasă de sfințenie : nici așa : Mia suferea, Mia nu se predea - se zvârcolea, zbătea, gâfâia, horcăia, murea, se lăsa gustată cu gustul, gusta și ea, se lăsa-mproșcată - numai pe-afară. Când răzbătea la suprafața lumii și a luminii, zicea :

– Ba nu ! Întâi discutăm ! Dacă intru, intri ; până nu intru, ba !

– Dar e vorba de intrarea mea, nu de-a ta !

Zadarnic. După câteva zile de post negru :

– Nu mai vin pe la tine ! - lasă-mă, doar nu-i pentru-ntâia oară...

– Nu pot. Până nu intru, nu intri.

– Atunci, salutare, ne vedem după examene...

– Nu, nu, nu ! Te rog eu mult de tot - cu cine mai discut eu ? Și nu mai pune mâna, că mă omori, am jurat...

– Tu ai jurat - dar eu ce mă fac ?

– Ce fac și alții : te duci la Anica-Opărita - îți împrumut zece lei.

– Zece lei ? Anica și mai cum ?

Firește, nu acceptase banii oferiți și se indignase foarte, aflînd la cine o trimitea Mia - însă în aceeași seară își încercase norocul.

A doua zi, ca și cum de mână cu ea ar fi fost la Anica, Mia, aranjîndu-i cămașa:

– Acum putem discuta - nu-i așa că-i bună Anica la casa omului?

El negase cu vehemență : nu știa, nu fusese, nu făcuse, nu auzise. Apoi recunoscuse cu jumătate de gură, însă abia după ce Mia îi spusese că și frate-său, când se întoarce acasă, o frecventează pe Anica. Zisese:

– Am făcut și eu o încercare - ultima...

– De ce ultima ?, se mirase Mia. Pentru sănătatea ta și pentru liniștea noastră...

El rânjise - atunci. După vreo săptămână, la capătul unui ceas întreg de discuție-ntelectuală de pe urma căreia amândoi rămăseseră istoviți și nefericiți, el spusese mânios, aruncînd batista cleioasă :

– Anica nu mă potolește, mă ațâță, nu ies din ea, că vreau să intru-n ti...

– Ți se pare, se ferise Mia din calea suliței. Dacă n-ai bani, îți dau.
– N-am nevoie de bani, de tine am.
– Nu pot, nu pot..., scheuna Mia - se aflau, în plină zi, la poarta ei (se tot despărteau de jumătate de ceas), la mai mult de doi metri distanță unul de altul. Oamenii treceau încolo, încoace, salutau, primeau răspuns, Mia se întindea la vorbă cu câte unul, dar numai ei doi știau ce făceau, așa, de la peste un metru.

Notezi în caiet, de cum ajungi în Jibert.

“Până la consemnare n-ar strica încă o documentare - discutăm bine-bine, intelectualicește, despre nefericirea noastră comună, plângem pe umărul celuiilat, ne consolăm cu ceva cuvinte, mai mult cu fapte, doar am spus că cel mai dulce, mai disperat amor trupesc : între doi triști, doi picați... Numai atenție : să nu ne pice în brațe fructul amorului dintre un picat și o picoată : un picățel... Atunci sunt definitiv picălit - dacă trebuie să mă-nzor cu Mia Cerbu...”

– Vorbesc să nu tac !, zise el, tare - și continuă : dacă nu vrea ea să se mărite ? Ea vrea facultate, nu instructor de pionieri ! Nu-s de nasul cârn al ei...

Nu, nu era. Constatărea îl liniști.

Dar de-al Anicăi ? Doar și ea-i o picață, chiar cea mai picață dintre noi, picații... Nu e basarabeancă, e țigancă, deci cam tot așa ceva. Bine, nu chiar țigancă, doar maramureșancă, dar cum toții Moldovenii din Maramu se trag... Cu Crăița aș face o pereche de roman - deocamdată, de jurnal - aș învăța-o carte (presupun că abia se iscălește), mi-ar dezvălui străfundul sufletului ei trupin. Nehliudov și Maslova ! - ca să arătăm că sântem citiți. Și mai citiți : Rascolnikov și Marmeladovna - o Sonicika de pe Iza ajunsă pe Târnave, mântuită de un instructor de pionieri !

Iritat și înveselit, luă caietul cel aflat deasupra teancului :

«Cu ăsta poți începe o viață nouă».

5

Nu era cel bun, căutatul : riscă să înceapă strâmb o viață. Îl luă pe următorul : nici el. Îl extrase pe cel de jos : nu. În partea dreaptă rămăseseră două ; în stânga alte două, iar acum : trei. Nici unul nu purta pe copertă vreo însemnare ; vreun semn pe cotor. La fabrica aceea, care va fi fost, nu li se imprimase nici un reper, ca să știi care-i fața, susul, începutul, capul, cum trebuie ținut. Le cumpărase cu aproape un an în urmă, la Făgăraș, de la un elev dintr-o clasă inferioară: bunicii sau părinții (sau unchii) aceluia avusese papetărie în alt oraș, iar moștenitorul, nimerit și el ca toți fugiții-ascunși chiar la Făgăraș, vindea pe sub mână tot felul de rechizite minunate (pentru cei ce mai

aveau ținere de minte) : hârtie de scris, adevărată, nu din asta, socialistă : cenușie, poroasă și sfărâmicioasă ; creioane adevărate, cu înveliș din lemn de cireș, mai mare dragul să le-ascuți - nu din fag ; cu miez de grafit, nu de cărbune de locomotivă, jumătate nisip ; gume de șters, binemirositoare (și bineștergătoare), cerneală Pelikan, vărsată, clienții veneau că călimările lor ; chiar și miraculoasa, nemaivăzută, la propriu, hârtie de calc.

Lui îi căzuseră cu tronc aceste cinci caiete. “Negustorul” avea de gând să le vândă cu bucata - dealtfel un singur caiet costa o avere de elev. Băieții le pipăiau, le miroseau, le răsfoiau, își treceau degetele peste suprafața dulce și caldă a hârtiei, priveau de aproape, de departe liniile de dictando, fine, abia sugerate (și nu negre, nici albastre, ci de un cenușiu ales bătînd spre argintiu), își arătau unul altuia, în transparență, marca : doi delfini cu cozile împletite, deasupra unei coroane, se întrebau, îl întrebau pe vânzător : cum îi spune mărcii ?, din ce țară : Germania, Italia, Franța ? (numai enumerarea provenienței făcea toate paralele), însă nici moștenitorul papetarului burghezo-moșieresc nu știa, uitase, de frică, ori de frică nu-i spusese cei mari (căci cine știe mult pate multe) - apoi, oftînd, restituiau caietele : nu atât prea-scumpe, cât nu de nasul lor (ca și cum rezultatul n-ar fi același) : douăzeci de lei bucata ?, dacă le-ar da pe toate cinci în același preț... ; și încă : de unde atîția bani la un elev ?

Și el pipăise caietele, adulmecîndu-le, privind în zare delfinii de deasupra coroanei ; și el, oftînd, se despărțise de ele, întinzîndu-le proprietarului. Suna de intrare, “taraba” trebuia strînsă, închisă, el grăbi-se pasul către clasa lui, însă după câțiva pași se oprise ; scosese, împăturită în șaispe, suta de lei, banii de buzunar pe un trimestru. Ca să nu-și dea răgaz să se răzgândească, alergase îndărăt, îi întinsese negustorului bancnota și zisese, inspirînd aer, nu expirînd :

– Le iau pe toate cinci ! - după care se porni să tușească.

Băiatul cercetase bancnota despăturită, o privise în lumină, o frecase între degete... Lui i se strînsese inima : și dacă-i falsă - iar el rămâne fără para chioară ? Dacă hârtia oferită de taică-său cu un gest întârziat, ca să pună în valoare... valoarea, e lipsită de valoare ? Însă negustorul îi întinsese cu mîna cealaltă caietele și-i urase :

– Scrie-le sănătos !

El o luase la galop spre clasa lui, strângînd minunile lumii la piept, fericit și vinovat - când, în pragul sălii îl ajunse din urmă, gâfăind, descendentul papetarului de pe timpurile întunecate ale burghezo-moșierimii exploaticole. Îi vîrșise în mână cincizeci de lei și-i zisese răgușit - vorbea și el trăgînd aer în piept, imitîndu-l, așa era mai conspirativ :

– Tu ești ăla, eliminatul de la Sibiu, arestat pentru jurnal - nu

întreba, era afirmație. Ți le las la zece bucata - dar să nu le strici pe oracole, pe albume, pe copieri de poezii proaste, pe căcaturi ; fă-ți, mai departe, jurnal ! Ai aici pentru cinci ani de jurnal !- papetarul ar fi vorbit multe minute așa, inspirînd.

Asta se petrecuse pe la începutul lui decembrie, anul trecut. Înainte de moartea lui Stalin, în curînd se împlinește anul, deși mai bine ar socoti rotund, de la fiecare 1 ianuarie - așadar : de la 1 ianuarie 1954 are să-i vină rîndul celui de al doilea caiet ; al treilea are să acopere anul 55, al patrulea 56, în fine, al cincilea : 1957...

«Nu iese la socoteală», își spuse.

Privi în jur, căutînd : de ce Dumnezeu nu ne putem întrevedea viitorul, doar sîntem tot timpul cu ochii pe el ?

«Ei, de ce ! Dacă nu ne putem prevedea trecutul, cum zice tata»

Se aplecă, luă, reporni :

«Nu iese la socoteală. La Filologie se fac cinci ani : dacă intru în vară, termin în 60 - mama ei de viață : de n-aș fi picat ca un fazan, astă vară... Dar tot nu mi-ar fi ajuns caietele : aș fi terminat facultatea în 59, or ultimul e pentru 57 - hai 58, dacă aș fi intrat la Cinematografie, acolo se fac patru ani... Ba nu : am calculat greșit : dacă aș fi intrat în vara asta și aș fi făcut patru ani, aș fi terminat la țancul caietelor, în 57...»

Le puse și pe cele din dreapta în teancul din stînga, lângă servietă. Le numără cu degetul plimbat pe cotoare, pe șolduri de amfore : de sus în jos, de jos în sus : nu-i ieșeau mai multe ; nici dacă număra de la mijloc spre extreme, tot cinci ieșeau.

«Cinci ani de jurnal. Chiar de nu-mi acopere întreaga facultate : cinci ani la Filologie, de Cinematografie m-am lecuit».

Ținîndu-se de pînțece, se ridică de pe scaun, făcu un tur prin odaie ; încă un tur - se așeză la loc.

Nu notase. Nimic. Nimic nu era notat în jurnal despre... Despre nimic. Purtase caietele cu el, peste tot, își zicea că poate-poate ele să-i aducă norocul care să alunge, șteargă nenorocul de acum doi ani, de la Sibiu - când cu jurnalul. Și cu arestarea. Și cu eliminarea, după liberare. Își zicea că poate-poate caietele, cinci, nescrise, îi poartă norocul - pe care altfel nu-l avea. Dormea (dormise, la București), cu capul pe ele - în fine, pe servietă, iar în servietă se găsea totdeauna ce trebuia : stiloul, o călimară plină, creioane de rezervă - răgaz de scris să aibă (și noroc). Nu scrisese. Nu consemnase un cuvîntel despre... despre cumplita, îngrozitoarea, umilitoarea, tragica (și așa mai departe) - despre picătoarea lună august petrecută la București.

– Nici n-o să consemnez !, spuse tare, își aprinse o țigară, amenință cu ea aprinsă : Ce să scriu, ce să nemuresc : «Aici zace regele cretinilor, voievodul imbecililor, împăratul tolomacilor, cel mai sinis-

tru dobitoc din câți au existat»? Să pun pe hârtie, să povestesc eu, cu mâna mea, că această îmbogățitoare experiență de viață m-a costat (are să mă coste, în continuare), un an de viață - atenție : dacă la vară intru la Filologie, altfel mă angajez în picajul perpetuu brevetat de Mia Cerbu și mă-nec și eu, anual ! Doar un an pierdut - dar umiliința ? Nu contează că n-aveam ce căuta la Cinematografie, contează că ei m-au respins ! Ca inapt !

Continuă să se plimbe, continuă să-și spună că în ruptul capului n-are să-și aducă aminte de luna august la București, unde, de parcă nu era destul de nefericit din pricina inaptitudinii, mai era și Festivalul !

«Mondial, cică ; cică al Tineretului - păi, domnule și mama lui de tineret (ce, el nu era tineret-al-țării ?), dacă-i vorba de injustiție, de inegalitate, de exploatare a unora de către tovarăși în civil - apoi acolo erau ! Auzi : festival ! Poate sărbătoarea feselor !, festiveala bucilor bucacofonice din Bucărești, bucapitala bucur la b' cur nu-și scoate ce-și va fi scoțind !»

După lăsarea întinericului nu mai găseai prin parcuri și alte spații verzi un singur verde tufiș (îndărătul căruia s' te piș') ; un copăcel la rădăcinața căruia să găsești adăpost pentru cele două-trei ceasuri ale nopții de august (Macedonski va fi scris o asemenea noapte-de-decembrie ? : nu !) ; peste tot riscai să te poticnezi și să bușezi din pricina multitudinii perechilor de fese-nfeserecheate, de buci îmbucate, de cure-ncurcate ; a cuplurilor încuplărăiate, înrâscuiate, ca câinii, draj' tovaroș de la rejiune (aici merge cacâinofonia), înfrățiternaționalnic, în(mondial)crăcite ! Iar eu mă târam de colo-colo, nemâncat de zile, neavînd unde s-ațipească, întins, fie cu genunchii la gură, măcar două ceasuri pe noapte : în Gara de Nord nu era voie, controale peste controale, te hăituiau miliționerii, dar mai ales porcii în civil, cu epoleți interiori și brasarde ținute în mână, ăia făceau pe mai caca decât tolici, te lăsau să dormi doar dacă aveai bilet de călătorie ! În scuaruri, părculețe, nu găseai locuri libere sub, darmite pe bănci : toți căcănarii, toți găinarii, toți proletarii ; toți bronzății regatoromani în stare să bâiguie : *părlevufransiè* ori *șpichinglišmâncațiaș* ? futizau de zor la sexul gingaș declarat aborigen ; în numele străngerii, nu-i așa ?, strângeau, buleau ca la cort magraonii dacodravidieni la autohtoanele-locale romanaționale (chiar dacă nu toate integral țigănci - dar oare ce-i româncă, ea, ce-n veci nu pere !?), dornice de deschidere su' nasu' Occidentului : c-așa se-nving străinii (mânca-le-ar țățica plămânii !).

La tine nici dracu, nici slujnicele de pe Zalomit.

La mine nici dracu, ce să vază : un împleticit, un hămesit, nebărbierit, mototolit, cărînd servietoiul ca pe-un car cu oiștea-n gard ? Dac-aveam chef de trupan festivalean, e-he, să fi deschis doar gura, cu fran'zeasca mea, ce-aș mai fi fiut, nu vaci ugeroase și iepe crupoase ;

nu numai curviștine de ma'ala, ori pulpoase-mustăcioase, vițele de povară din satele bulgrădinărești vecinice, năvălind în Capitală, auzind că se dă străini de futat - nu, domnule, aș fi ales pe-ales, doar să fi-ntins mâna, că era făr-de plată, eventual erai tu răsplătit cu o blenoragie albastră de Mădularii de Slobozia cea veșnic Verde, am văzut cu ochii mei : printre gloabe (cu toatele, țigănci) și mânze spumegante (astea nu toate, țigănci), o mulțime de copile, simțeau că abia lăsaseră acas' cravata roșie - domnule, umbla după pulă copilăretul fetesc, ceva de speriat !

Vorbești ca un ne-

Ai dreptate - însă : printre setoase, flămânde, jinduinde, pohtinde erau și copile, eleve de liceu, cumiți nevoie-mare, pân-la Festival (ba chiar toante, convinse că prin buric le intră - și le ies - copilașii) ; studente studioase nevoie-mare pân-la Festival, atunci s-au așternut pe practică, dar ce practică : stahanovistă, chers camarades français !, lucrau domnișoarele româncuțe și la câte zece războaie pe noapte !

De unde ai scos zece - războaie ?

Ai dreptate : zece, cam multe, fie : trei - mai departe pe scara vârstelor : femei credincioase nevoie-mare, până la Festival, eventual și după încheierea la pantaloni a Tineretului Mondial al Tineretului din toată Lumea, cum ziceau atunci până și intelectualele carpatine

Acri, strugurii

Acri-moarte - ziua ca ziua, însă de cum apunea soarele Bucureștiul iubit, înainte de a da semne de răcoreală, prindea să adie, să pâlpâie, să forfotească, să duhnească violent, fără pregătire și fără nuanțe - să trăznească a

Cum altfel, în august, la București ?

A sudoare de subțiori-subsuori ; de subțioare de picioare ; sub-suori de fesiori și subțioare-ntre picioare ; subțiori de maxilare, a spermă-salivă și în partea opusă : salivă-spermă, de trebuia să te ferești tu, trecător pașnic și oareșcătuși demn, să te-ascunzi tu, cetățean-amărât și cartelst al Republicii Populare Române, ca să nu vezi perechi-perechile fojgăind ; mușuind, grohăind și rămîndu-se-adânc, reciproc, rezemate de felinarele noastre municipale și de arborii comunali, ori proptite-n zidurile caselor pecinginite de-atâta naționalizare, iar dimineața, prin parcuri, dar și pe străzile mai puțin circulate să caști bine ochii, să vezi unde pui piciorul, să nu calci în batiste năclăite, să nu te-mpiedeci în chiloți de damă, abandonăți, ghem, să nu dai în sutienuri inutile, ba chiar și de furouri întregi - de ziceai că uite-adineauri sarjase furor românic ! De parcă Festivalul adusesese liberarea - deo-camdată - numai consorelor noastre de plimbă și, prin ele, vecinelor, verișoarelor, mătușilor, surorilor, chiar și bunicilor noastre (ca să le scutesc pe mame); dăduseră iama-n 'stival ; alergaseră la-dădut-ceva-

fără-coadă. Aveam, nu era o impresie, certitudine : Capitala noastră, București - așezarea lui Bucur Ciobanul - mirosea, trăznitor, nu a cojoc, ci a 'izdoc ; nu a oaie, ci a răzpizdoie - iar de spaimă, ziceam că și eu am ajuns să miros a

Exagerezi

Un pic - atât cât. De crezut : n-am putut profita deflin de acest Fizdival ; de Festiruth. Nu-mi stătea capul la Festibordelul în aer liber la care se dedaseră compatrioții/ oatele noastre dragi (dar nu suficient spălate), capul ăsta-al meu stătea la examene, la probe, la selecții (pre, post-, post-post), baraje, reexaminări ; umilința n-ar fi fost pân-la fundul paharului, dacă n-ar fi obținut (eu !) - după ce rugase, implorase, cerșise re-re-examinarea.

Mai bine-aș fi făcut dacă, după afișarea primă (cea dînd rezultatul "aptitudinilor generale"), s-ar fi pur și simplu scuipîșat pe aptitudinile celea, dacă și-ar fi strîns cu drag la piept caietele, cinci, din servieta de căpătâi (cu burduf) și s-ar fi-ntors la mamă-sa și la tată-său, cei ce-i dăduseră educație și povație. Și mai deștept ar fi fost dacă după ce și-ar fi recuperat actele, s-ar fi înscris la altă facultate - la Filologie, chiar nepregătît special, ar fi avut șanse ; dacă nu la română, atunci la biblioteconomie. Așa-i spune : facultatea de... Se putea să nu-și bage ei în carte ceva cu economia lor împruțată ? Bine că n-au introdus industrie ; sau de-a dreptul agricultură, că și-așa-i vorba de cultură. Cum-necum, acum ar fi fost student, fie și în economia-cărții...

«Ce tâmpit ! Ce bou ! - dar ce vacă ! Eu și cinematografia ! Cum mi-am închipuit că există vreo legătură între ea și mine ? Deci, degradarea suferită prin alungarea de la Sibiu a mai avut un efect nefast : căzut din treaptă-n treaptă (Sibiu-Sighișoara-Făgăraș), am pierdut din vedere că nu sînt decît un chior în țara orbilor și nu Făt Frumos, marele artist ! Credeam că, dacă-l interpretasem pe Ion din Năpasta (ca o cizmă, în treacăt fie spus), gata : porțile celei de a șaptea arte mi se deschis, fiindcă pe mine mă așteptau !»

O oarecare, o mititică circumstanță atenuantă :

Pe la mijlocul lui iunie, în plin examen de bacalaureat, când citise în ziarul local (**Secerea și Cârnatul**) anunțul, chiar crezuse ce citește, negru pe alb, anume că Institutul de Cinematografie va avea, începînd din acest an, 1953-54 și o "clasă de scenarii". Nu-l interesau regia, actoria, operatoria, dar un scenariu este tot un fel de scriere, nu ?

Fie că se face film după el, fie că, după film se publică textul (scenariul). Rușii începuseră, Românii îi imitaseră, nu se știe de ce numai în perechi : Moraru-Baranga, Cezar Petrescu-Novicov, Zăciu-V. Rebreanu..., în fapt, de ce ar fi considerată literatură o piesă de teatru și nu un scenariu de film ? Știm noi de ce (chiar dacă și eu am avut o perioadă în care mâncam film pe pâine : cinematograful nu

e artă, nici măcar a șap'șpea), dar acum, iată o ocazie. Și el comisesese ceva-cumva, nuvela sportivă, "daravela cu alergările de oameni", cum îi spunea Moș Constant, colonel de haiduci de la Sibiu putea fi, la urma urmei și scenariu...

Crezuse el, fazanul !

Când, la înscriere, arătase ziarul de la Făgăraș, secretara Institutului nici n-a vrut să-și arunce ochii - a zis :

– N-au înțeles tovarășii din provincie - nu există nici o... Cum să fie, la noi, clasă de scenarii, când așa ceva nu există nici în Marea Uniune !!

Secretara - o vacă. Dar el, juncanul ? Dacă a aflat că nu există scenarii (nu contează motivul), să fi plecat în altă parte, la altă facultate, dar el :

– Bine, atunci mă înscriu la regie...

Mai bine se întorcea direct acasă. Mai cinstit ar fi fost de-ar fi mințit, spunându-le bătrânilor că picase la dosar...

Măcar de-ar fi scris în jurnal ce i s-a-ntâmplat... Cine știe : scriind, s-ar fi descărcat. Uite, și acum, după o lună, parcă ar umbla tot pe străzile cu asfaltul lichid de arșiță, cărînd servieta ; parcă ar tot umbla, nopțile, prin scuaruri, parcuri, în căutarea unui locșor de pus capul. Foamea ca foamea - cine dracul să mănânce pe o căldură ca aceea ? - dar somnul... În toata capitala României (se zice că e cel mai întins oraș, după numărul locuitorilor) să nu găsească un singur metru pătrat... Încolo, spre zori, intra în curți, mai ales prin cele cu grădini mari : n-ar fi avut nevoie de acoperiș, fiindcă nu ploua, ci de un spațiu unde să doarmă un pic. Ți-ai găsit ! Nu numai curțile, dar și grădinile erau ocupate de româncuțele noastre în plin proces de strînsură pe la legătură de prietenie-ntre-picioare - bine, Mondial Festivalul, dar de unde chiar atâția mascuri străini ? Majoritatea : băștinoși de-ai noștri, țigani-locali, romi autentici (din Romania!), ei profitau de Cuplăraiu 'Ternațional !

El, nu. Abia se mai ținea pe picioare, n-ar fi ținut piept nici uneia din bachantele thracoloare dezlănțuite. Măcar de-ar fi scris. Ar fi rămas cu scrisul - și fără suferințele mereu proaspete.

6

Se pregăti de plecare : puse caietele în servietă, constată că a rămas destul loc în săculețul cu rufe de spălat, așa că luă de pe prichiiciul ferestrei dinspre curte - jucînd rol și de "bibliotecă", ceea ce puneau permanente probleme la deschiderea geamului - luă, deci, **Bietul Ioanide**, proaspătul Călinescu. Îl cumpărase de la Brașov, unde fusese la instructaj la Orașul-Stalin (așa se zicea, Brașovul rămânea pentru

cele bune, Stalin pentru rele) ; îl răsfoise în tren, dar cum trenul era plin de fete...

Exagerezi cu trenul plin de fete

Ba exagerezi tu când mă acuzi că exagerez ! În seria mea de noi instructori de pionieri, în toamna asta, 53, numai din regiunea Stalin eram peste douăzeci de picați-picați (medicină, politehnică, filologie), iar dintre aceștia un singur băiat : eu. De asta în tren nu putusem să mă bucur de noutatea **Bietului**.

Veni cu Ioanide până la gura servietei. Ezită.

La Jibert, la părinți, în concediul săptămânal nu te duci cu ceva nou de citit - abia ajungi acasă, că trebuie să pleci (adică să vii). Mai bine cu ceva citit, răscitit - ca Tolstoi. De pildă chiar primul volum din **Opere complete** inaugurate anul acesta, tot de la Brașov cumpărat. Sau **Ana Karenina** - le am acasă, în două volume, vechi...

Vechi, la Tolstoi

N-am zis de rău. Și nu e vorba de vechi, nou, rus, sovietic, când spun : Tolstoi, vorbesc numai de Bătrânul, adevăratul, nu de falsul Alexei, tovarăș de nădejde !

De ce n-ai citit încă **Bietul Ioanide** ?

Întrebare pe care mi-aș fi putut-o pune foarte bine și eu : De ce ! Există un dece, dar nu-l știu - să vedem : la Brașov, după ce l-am cumpărat, nu : tot timpul cursuri, seminare, curscurturi, scur' curu' tovarăsei Erzsi, șefesă personală, bașca notițele pe care trebuia să le iau (ei ne citeau de pe ceva scris de mână), ca să știu pentru ce voi mânca banii de pomană, ca instructor... Atmosferă stranie. De pe altă lume. Nu : de cealaltă, de dosul acesteia ; sau fața ? De pildă, cantina - îi zic așa, în fapt : restaurant de lux pentru dușmanii de moarte ai luxului. Micul dejun, prânzul, cina, gustările... Nu era în regulă...

Ce anume ?

Anume, nu știu... A fost prima, a rămas ultima oară. Nu știu ce nu era în regulă, dar știu că mâncarea era atât de bună, atât de preabună, atât de multă, încât te muta, fără halte, pe cealaltă parte a lumii.

Mâncarea nu-i o probă, mâncarea nu-i un criteriu

S-o crezi tu ! Mâncarea este o probă, un criteriu. Azi se zice : spune-mi ce (nu ca ieri : cum) mănânci, ca să-ți spun cine ești.

De unde scoți asta?

Bineînțeles, din burtă ! Să admitem : eu am avut viața mereu holticăită (cum spune mama), ne-normală, de excepție, deci aș fi îndreptățit să găsesc - și să spun în jur - că-n viața mea nu mâncasem, nici imaginasem că se poate mânca așa ceva ! Erau însă și oameni normali (în comparație cu mine toți, chiar și... anormalii erau) : ne-refugiați, ne-basarabeni, ne-fii de învățători de țară, oameni cu, nu doar casă, ci și masă. Iar dacă ținem seama că, în totalitate cei cu care făcusem

schimb de uimiri erau fete, iar fetele, se știe, nu sunt atât de fometoa-se ca băieții... Cantina aceea, restaurantul, sala de mese... Salonul...

Cum arăta salonul ?

– Ce părere ai tu, tovarăș al meu de instructorie, îi șoșotise Diana în timp ce se îndreptau spre una din mesele de patru persoane, umăr în umăr și ușor în V (era singurul moment-și-loc în care se puteau rosti secrete reacționare) - ce părere ai despre singurul sentiment omenesc pe care-l au ? Dânșii..., adăugă, nu pentru mine, ci pentru arta ei.

Îi plăcea la Diana (printre altele) că, în ciuda dosarului foarte pătat (taică-său, legionar, după Rebeliune fusese trimis de Antonescu în linia-ntâia, murise ca un erou, după ce adunase cele mai înalte deco-rații românești și nemțești) nu-și ținea gura ca alți copii cu dosar mai puțin negru - mai știi : dosarul rău apără de primejdia și ea, rea... Fata asta masivă, cu forme de matroană la optsprezece ani, cu nas armenesc și piele de măslină grecească era numai bună de camaradă : acum știa că are să fie de acord cu ceea ce are să spună. Cu umărul drept lipit de al ei, stâng, întâi încetinise pasul, apoi se chiar oprise între mese. Nu se uita la ea, dar știa că Diana știe - că el ascultă...

– Rușânea, dragu-lelii, o dăduse Diana pe “olteneasca ardele-nească din Comana de Jos”, rușânea-i că tu credeai că ei sunt capabili de rușine, simțimânt numai al nostru, al oamenilor....

– În Basarabia aveam o mătă : taaare pisicoasă, dar cam hoată, am zis eu, în completare. Cum o prindeai cu... Cu asta, cu...

– Cu mătă-n sac...

– Așa e : cu ! Cum o prindeai, cum o apuca rușinea - îi era așa de rușine de fapta-rea, încât...

– Noi aveam o scroafă, continuase Diana. Săraca de ea, era așa de grasă, că nu se mai putea ridica pe picioare, culcată mânca, culcată se bălega - și-i era așa de rușâne, săraca grasă...

Am tușit, am întins mâna peste masă - eram deocamdată numai noi :

– Știu ce ai spus.

– Știu că știi, a încuviințat ea.

Diana... Dacă m-aș însura cu ea? Am face o pereche perfect nepotrivită : ce să facă ea cu mine ? O picată are nevoie de bărbat, nu de picat.

Atunci să se logodească puțin - n-ar ști nimeni. Ba da : cât să ceară posturi în aceeași localitate. Numai că localitatea are să fie comună rurală cu un singur post de instructor...

Mai are timp să se gândească ; răzgândească, regândească. Înce-pînd cu începutul lumii : cum o fi a Dianeii ? Probabil, mai mult ca sigur, ca gura : deșteaptă și drăcoasă, cărnoasă-mustăcioasă. Arme-noasă. Cu sfârcul roș și gurguiatic al limbicului străbătînd dintre și

străjind între buze.

Vorbeai de cantina lor, rușinată.

Vorbeam. Rușinată - de cum simțisem nasul puternic și jucăreț al Diane. Mărturisesc, nu m-aș fi gândit la asta, dar în momentul în care ea a început să spună, am știut că știam - atât că avusesem nevoie de nasul-limba căpșunică a femeii ca să aflu că aflasem. Cui să-i treacă prin cap că o cantină, fie ea și de-partid, poate arăta așa.

Așa cum

Așa-cum arăta : rușinată, vorba Diane. Ascunsă în mai multe vâluri, mantii, pături, ca să fiu în tonul lor. Ca ceapa.

Ceapa nu ascunde nimic în mijloc

Asta fiind o ceapă care ascunde. Mai întâi ascunde ce are față de amărății de dincolo de poarta bine închisă-ncuiată a clădirii ; populația pașnică hămesită, hăituită, jefuită de tot ce agonisise - și de ce-ar fi putut avea în viitor prin muncă cinstită - înnebunită la gândul că s-ar putea da ceva pe undeva, dar ea fie că n-are să găsească acea coadă, în spațiu, fie că în timp are să ajungă prea târziu - ar fi în stare să năvălească aici! Să fure, nu-i așa, dragi tovarăși, să-i jefuiască de mâncarea lor pe reprezentanții ei (ei se acordă cu masa-largă a oamenilor muncii de la orașe și sate) ! Însă dacă pe dinafară nu-i nici un semn că s-ar da ceva-cumva - totul se rezolvă...- aproape, mai trebuie o poartă zdravănă și un tovarăș în civil, de pază... Mai ascunde, fiindcă... cum să spun eu : încearcă să te fure din ochi : te lasă (când te lasă) să intri într-o sală de cantină, cu aer de cantină... și nu prea, nu, deloc : începînd cu mesele de patru persoane ; continuînd cu fețele de masă (albe, curate!), cu florile în vase. Cantină, cantină, dar la fiecare masă (de patru) este adus și depus, nu trântit, un castron mare de porțelan, pe timpurile burghezo-moșierești chemîndu-se supieră ; din ea fiecare-și lua cât dorește/ pofteste, iar dacă se termina conținutul supierei, îl rugai pe tovarășul ospătar să mai aducă, tovarășul ospătar zicea : «Să trăiți, tovarășu'!» după care se executa. Supă în supieră, la discreție, la discreție pâinea. Nu dată, porția, în mână, ci aduse bucățile în coșuleț! Cu adevărat, la-partid se mănâncă supă, nu porții ; pâine, nu porții de pâine.

Supă ? Cum era ?

Doamne, cum mai era ! Adevărat, zeamă, zamă din asta, ardele-nească, făcută cu rîntaș din greu și bogat cu oțăt - dar adevărată : carne curată, bună, legume autentice și tăieței veritabili ! De prima calitate ! Ca pentru viitoare cadre de nădejde ale partidului nost' !

Calitatea - dar cantitatea ?

În prima zi lucrase din polonic de zor, copil al cantinelor de internat, încât pentru felul doi : friptură de vițel cum nu mai văzuse, necum mâncase, o porție de vreo juma' de chil, cu cepșoare prăjite în unt, cu

piure de cartofi preparat cu lapte! - a trebuit să depună un însemnat efort, ca să-i facă felul. La desert : un sfert întreg dintr-un doboș ; și fructe - pere, mere, struguri din astea se găsesc și la muritori, dar portocale ! Adevărat, numai una, însă la fiecare prânz o portocală, timp de două săptămâni, câte kilograme se-adună ? Și apă minerală la jumătăți - pentru-ntâia oară vedeam așa ceva : apă minerală în sticle de jumătate de litru... Ce să mai vorbim de pâine, c-am vorbit - ei și ? Pâinea-i baza vieții, mai ales când ești ca mine, basarabean, opt ani elev intern, fiu de lăgarist sibiriak... Am mai zis, rezic : pâinea nu era la porție, la discreție ! În prima seară, după cină (tot trei feluri - nu iertasem nici unul, răsesem tot, la urmă eram ca beat, deși nu pusesem strop de băutură-n gură, de unde concluzia că te poți îmbăta și cu doar mâncare), strecurasem în buzunar trei bucăți de pâine, «Pentru la noapte...»- ridicasem din umeri și răsese, tâmp, ca în oglindă : așa făceau chiar și fetele - însă la-noapte, pentru întâia oară-n viață, nu-i fusese foame : se trezea din când în când - neobișnuit la el - cât să constate : «Nu mi-e foame !» și, bucuros, să se rescufunde în somnul de sătul. Totuși, dimineata, înainte de micul dejun, îmi făcusem datoria : mâncasem pâinea de-aseară, ajutînd cu apa minerală de pe noptieră...

Și rușinea lor de rușinați ?

Cred că mai bine : rușinoși - în sensul că știu ei că nu au dreptul la ce și-au însușit ; că nu e locul lor cel ocupat de ei ; că au făcut o mare nedreptate și o fac, în continuare - dar pot ei s-o mărturisească ? Să recunoască ? Nu pot - de aici tentația de a ascunde ; și faptele rele (abuzuri, violențe asupra persoanei), cât și furturile, jafurile...

Da, da...

Da, da ! - acum vreau să vorbesc despre atmosfera... cum să-i zic? N-am cum altfel : atmosfera de la cursuri. Cursurile de pregătire - a noastră : avea impresia că e recompensat ; că i se dădea, pe drept, pe merit ce i se dădea, fiindcă și el făcuse, dăduse ceva - dar ce ? Deocamdată, nu mare lucru. La dreptul vorbind, nimic, dar lasă, în viitor are să dea, are să facă, nu ? Ba da, ba da ! Ba nu : o bună parte din răsplată era arvuna : ceea ce ni se dădea de mâncare, cum eram primiți, cum eram tratați ?

Cum erați tratați ?

Am mai spus : respect - dar și dragoste ! Ce să mai vorbim de considerație - când, la noi se discuta despre Sadoveanu și Camil Petrescu și Călinescu, iar tata zicea că se vânduseră, mama : «Și pe bani, dar să nu uităm considerația : șeful statului îți dă mâna și-ți pune mâna pe umăr și-ți spune că țara e mândră de tine, tovarășe scriitor...»

Dar voi nu făcuserăți nimic pentru țara șefului statului - nimic, dar ce eram noi, cursanții, noi, beneficiarii de primire regească la hotel-restaurant, noi, iubiții, noi, corcoliții în cearceafuri scrobite și cu

flori pe noptieră ? Cum, nu știi ! Promisiunile ! De-nădejdei ! Oamenii viitorului, schimbul de mâine - nu era un secret, ne spuneau ce sântem; mai exact : ce constituim, ce o să fim, pentru că se așteaptă de la noi să fim/facem așa, nu altfel !

Mda

Da. Bunul-tratament nu era doar un aconto, în vederea a cine știe ce ispravă viitoare, ci plată ; răsplată.

Pentru ?

Pentru ceva făcut de curând

De asta fusesem gelos și recunoscător Dianeii când sonorizase și gândul temător al meu :

– Să tot pici ! Abia aștepta partidul să ne acorde o medalie pentru bunele-rezultate ; să ne dea un salariu bun - binemeritat, nu ? Chiar și certificat de onorabilitate...

Asta trebuie să fi fost : tineretul nostru bine făcuse că nu reușise să fie admis în facultăți ! ; foarte bine că nu știuse să răspundă la întrebările examinerilor !, o concepție burgheză aceea potrivit căreia un picat e un deklasat - la noi, la comuniști e viceversa ! : cu cât ești mai bou, cu atât ești mai de-al nostru - deci : picați din toate colțurile țării, veniți în rândurile noastre, partidul abia așteaptă să vă strângă la pieptul de mamă, cu brațele-i de tată !

Irealitatea (materială...) ar fi fost și dacă nu te-ai fi numărat printre candidații la instructorie respinși de studenție : mai erau cursanți veniți direct din producție, din câmpul muncii - însă infinit mai puțini decât înainte, pe când Stalin mai trăia (ba chiar voi erați prima serie de candidați la instructorie având bacalaureatul - dar netrecuți prin producție). Pentru întâia oară în viața ta o prostie, o greșală, o eroare - un insucces nu era luat ca ceea ce era, ci... viceversa ! Și chiar plătită...

«Așa își recrutează partidul cadrele», își spuse.«Ia un picat, un nereușit, un neintrat, un neprimut, oriunde, chiar și în patul conjugal neacceptat, îl cazează într-un hotel de primă categorie, îl îndoapă cu mâncare, îl plimbă în excursii-tovărășești la Predeal, la Sinaia - dar mai ales îi strânge tovarășește mâna, îl bate pe umăr, bolșevicește, asigurându-l că, uite : el, partidul are încredere în el - nu ca alții ; că el, partidul crede că el e deștept, nu prost - ca alții ; că partidul îl primește de capabil, nu-l respinge de bou, ca alții... Și gata!» - își bătu palmele una de alta. «Ești prins, înregimentat, prefăcut în soldat-disciplinat, pentru vecie ! N-ai semnat un angajament explicit, n-ai încheiat contract (decât de-muncă), însă ești legat de mâini și de picioare. Poate nu atât prin avantajele materiale (mai ales cele alimentare - ce,-s de coala?), cât rușinea de a dezamăgi așteptările ; de a înșela încrederea - în partid, firește. Dar mai ales de frică, fiindcă ai apucat să afli : dacă

ei pedepsesc cu atâta duritate pe dușmani, ce tratament or fi aplicînd trădătorilor - categorie din care ai face tu parte, dacă te-ai... răzgîndi...?»

Așa se va fi explicînd “abandonarea” cărții cumpărată în scopul de a-i fi aproape, prezentă. Apoi : dacă avea, acum, obiectul carte (**Bietul Ioanide** de Călinescu), îl avea, pentru că, în momentul în care-l văzuse în vitrină - și îl dorise - avea bani. De unde, banii ? Desigur, din avansul primit, din bunul-tratament, din încrederea patri-dului, din favorurile acordate mărinimos de partid celor devotați...

«Atunci nu gîndeam asta, nu vedeam lucrurile așa».

Chiar de te gîndești abia acum : cu bani de la ei ai cumpărat cartea - în fapt : cărțile, fiindcă nu a fost singura carte și nici cumpără-tură, în general.

Mai cumpărase și alte cărți și ; ne-cărți. Iar dacă mîncarea (când cita din memorie lista de bucate de la cantina partidului, bătrânii oftau: «Feluri ca pe timpul capitaliștilor!») puteau fi trecute la rubrica, să zicem basarabenește : ospete (găzduirea tot acolo) - dar banii? Banii primiți ca “primă de instalare”? Pe timpul capitaliștilor, vorba părin-ților, așa ceva încasau învățătorii la început de carieră, însă aceia făceau treabă, nu o desfăceau ; luminau poporul, nu-l întunecau, îi învățau pe copii și pe adulți de-bine - nu de rău : să se pîrască (model: Pavlik Morozov) ; să se urască - așa cum vom fi obligați să facem noi, instructorii de pionieri - superiori, adică salariați, asta să nu se uite !

Cu bani din aconto-ul că ai să-i înveți pe copii să se pîrască, să-și denunțe părinții, să-și toarne vecinii - ai luat tu Bietul Ioanide.

Și dacă l-aș pune pe foc ?

S-ar prăpădi bunătate de carte - și de contract tot n-ar scăpa.

«Îi mai spune : pact-cu-diavolul. Frumos spus, prea frumos pentru urâtenia ‘actului. Pactul presupune egalitate, în principiu, nu într-un moment dat, faci un târg în natură, un schimb : primești tine-rețea în locul sufletului - pe când aici-acum îți vinzi sufletul pentru o gamelă cu linte - bine : două gamele, pline ochi cu carne...»

Contract, pact, înțelegere (curat înțelegere : între pădurar și secu-re, dintre ciomăgaș și ciomag - dar pădurea ? dar ciomăgiții ?). De legătură, de legare (de-pămînt ? Ai primit banii lor, gata ; ce contează ce cumperi cu ei, dacă pui ori ba pe foc cumpărăturile cumpărate cu banii lor

«Banii lor ? Banii noștri, sudoarea și sângele nostru, al celor care...»

Se opri, rușinat. Bine : nu ia la Jibert Bietul Ioanide (cumpărat cu sudoarea-sângele poporului ucis la Canal și în munți și prin beciurile Securității și în marginea satelor). Nici primul volum din Tolstoi (aceeași proveniență : dubioasă). Să ia Anna Karenina, cumpărată la

Făgăraș, cinstit (din banii bătrânilor). Ba nu : nici Karenina : are la Jibert Război și pace, dacă simte nevoia de Tolstoi, deschide la întâmplare..., din Tolstoi poți citi o pagină azi, următoarea peste o lună... Din Tolstoi citești o pagină și parcă nu-ți vine să treci la următoarea (ca la Dostoievski) : rămâi cu privirea în gol, pe pagină și te întrebi : ce te faci : re-recitești pagina?, bine, o re-recitești ; mai departe : o re-guști (pentru ultima oară, jurat !)?, ori cedezi tentației (moale, dar tenace) de a o copia ?, uite-așa : o copiezi cum se copiază, de mână, cuvânt cu cuvânt și nu neapărat pentru că ar ascunde niscăi idei-profunde ce nu se lasă văzute la o superficială - adică : necopietoare - lectură, ba ascunde, însă nu ca să dezvălui, copiezi ; ci - de ce, atunci ?, de ce : de așa ! ; de, să zici, al dracului, așa ți s-a năzărit, de plăcere - asta este : plăcerea fizică de a copia ! Plăcerea neintelectuală (de a copia).

Comparația cu apa (stingătoarea, potolitoarea setei) nu este foarte adevărată ; pe de-asupra, tocită. Cea cu mâncarea alinând foamea e de-a dreptul vulgară ; deși din Evangheliile ni se trage, acolo se spune, adică Evanghelistul repetă cuvintele lui Isus, că omul se hrănește nu numai cu pâine - pământească, spre deosebire de cea spirituală, cerească. Ai citit undeva, dar unde ? când ?, de cine ? - oricum, un scriitor scria despre scrierile altui scriitor că, citindu-i-le, încerca o plăcere asemănătoare cu aceea... Ba nu : spunea de-a dreptul : citindu-l pe cutare scriitor, e ca și cum ar face dragoste trupeză cu acela - dacă ar fi femeie, așa cumva... Nu prea. Oricum. Să admitem că zicătorul scriitor cunoscuse multe femei la viața lui ; sau din contra... Iar dacă nu din-contra, atunci numai o femeie cunoscuse și de-aceea te-ai trezit zicând că altul zisese zicerea - orice, cu condiția să fii original... Nu, caut să aflu : uneori parcă numai tu ai face totul în acel cuplu, de parcă ai fi singur ; de parcă tu singur ai fi, pe rând și simultan, el și ea, el-ea. Alteori : o cunoști bine-bine, intim, trupeză, biblic, știi că nu pentru întâia oară o cercetezi, nou nu ți se arată nimica, sau nu mare lucru, dar nou este că tu știi, cunoști : ți-e mereu, mereu, mereu, de fiecare dată, prima.

«Așa o fi cu femeia iubită cu adevărat ; deplin iubită ; și cu sufletul și cu trupul : pe la sufletul trupului, iubirea. O știi atât de bine, prin toate ascunzișurile, nuanțele, în cât ți-e tot timpul proaspătă, neîncepută, ca și cum din coasta ta ar fi fost adineauri extrasă, trasă și oferită - ca și Adam, te miri de fiecare dată de întâlnirea cu coapsa ; ba nu : coasta. Și constăți că tu ești aceea, celălalt/ă ; și nu te miri foarte : accepți că s-a răsturnat ordinea, osia lumii și, la urma urmei, de ce nu s-ar, de ce n-ar fi gata răsturnată, lumea - de dragoste ?»

Se ridică, se așază la loc. Se ridică iar, se plimbă, se reasează.

«N-ai avut, n-ai cunoscut - și asta și cealaltă. Când era pe una, nu

era pe a doua - și invers : pe fetele iubite cu foc, cu dor, pe acelea nu le-ai cunoscut biblic ; pe femeile pătrunse n-ai putut să le și iubești, fiindcă le aveai, nu mai trebuiau ccerite (oare ?), erau ale mele, uite : le cotrobăiam între picioare, le umblam prin ce aveau ele mai de taină - le posedam, dar nu le aveam».

Poate că da - mai știi

Poate că, mai știi, nu. Cine știe

Cel care zicea ce zicea despre ceea ce zicea - zicea, deci : citindu-l pe cutare scriitor, e de parcă ar face dragoste cu o femeie. De ce l-ar contrazice : înainte de a fi trecut prin fetele babei de la Sibiu, pe când citea, cuminte, la Astra : lectura era dragoste adevărată (cu Sabina) : și sufletească și trupească, a verificat mai apoi - desigur, nu chiar cu trupul Sabinei, însă dacă îți vine relativ ușor, citind un roman oarecare (cât mai neerotic !), să poți face dragoste trupească cu cineva inaccesibil decât pe ale gândului aripe, când chiar faci dragoste trupească, pe întuneric, cu o femeie oarecare, de ce nu i-ai putea da un nume, prefăcându-te că nu știi că i se zice Lala, Nina, Anica sau Mia și, când o străpungi, îți spui c-o-mpungi pe Sabina ; c-o-nfungi pe Lotte, c-o-nfigi în Eva

– Nu ! - strigase, se ridică, privi pe geam în curte. Nu, pe Eva nu!

Bine, dar pe Eva - ai fu

Bine-dar, pe Eva am ‘tut-o, dar e ca și cum n-aș fi atins-o, acum înțeleg: Eva ar fi trebuit să-mi vină târziu, când aș fi avut o o o solidă experien’

Bine, s-o uităm pe Eva

Nu, pe Eva n-o uităm, o punem de-o parte, Eva e o aparte, nu un capitol, nu unul dintre (cu atât mai puțin una-dintre), ea-i aparte, o unitate ; un roman.

Întoarce-te la puțoismele cu Olimpia, Sabina, Emilia, Heidi

Las-o pe Heidi, ea e aparte, ea e altceva, altfel

Ca Eva

Nu ca Eva ! Ca nimeni ! Aparte ca ea !

Ci nu mai zbiera, că te-aude gazda

Nu mai zbier - cu Heidi nu m-am iubit, cum pretinzi, cum pretind, când mi-o readuc și repar... - nu repar : completez, acum, ceea ce, atunci n-am, cu adevărat, cum se face, cu o femeie, în fine, cu o fată, prima oară. Chiar dacă ea credea - credea atunci, o fi avut tot timpul să des-creadă - că așa se face ; chiar dacă eu credeam că și așa se face, ca să nu prindă fata. Dragostea noastră era curată ! Neîntinată de...

Fiindcă tu crezi că dacă un băiat iubea o fată și pe la trup, o întinează ?

Nnnu prea Nu foarte

Nu foarte - când băiatul tată-tău a iubit-o pe la trup pe mamă-ta

și te-a zămislit pre tine (din coapsa-i), a întinat-o ? Nu vezi ce bou ești?

Sânt, dar te rog : despre mama... Concluzie : nu-i neapărată nevoie să te și culci cu o fată pentru ca, atunci când citești, să fie de parcă !

Le-ai încurcat, le-ai amestecat

«Dacă nu mă lași să continui - e mai bine așa : cu. De două ori bine : o dată, parcă ai face dragoste (cu o femeie); a doua : parcă ai fi făcut dragoste trupească, din aceea neimpură cu fata cu care n-ai făcut, cu adevărat, dragoste trupească, din cea adevărată, impură și sfântă și»...

Ești confuz

Ba con ești tu, fuzule

Altceva ai vrut să spui. Bine, nu altceva, atunci : altfel

Vrea să spună : oricât de rău i-ar părea că atunci, nu profitase de cutare fată, chiar dacă se spune mereu chestia cu pufatu-n fur pe lumea-aialaltă, parcă nu e foarte-rea ; ba, dacă stăm și ne consolăm, parcă e mai bine că n-ai fu ; că n-ai, cu adevărat, pe la trup, pe Sabina și pe Olimpia și pe Emilia și pe. Așa : pe ele, acelea atât de dragi pe la suflet nu le-ai drăgălit și pe la trup - desigur, atunci erau abia niște corpuri nedecise, dar ar fi fost suficientă o afirmare de baghetă, ca să le mute, pe rând, se-nțelege, în casa-nouă : trupul, mai ales că acel corp tremura de spaimă dulce...

De pildă, Sabina...

De pildă, Sabina. Atunci suferea că n-a fost să fie, în anume momente pornea spre garajul ei, hotărât să-i pună chestiunea de încredere : Ascultă, fetițo: nu mai pot frecventa o fată pe care-o iubesc (de mă topesc) din tot sufletul, iar când trupul e gata să-și dea duhul, să dau fuga la curvele cartierului, ba chiar la spălătoresele internatului, ca să mă descarc - și să mai și plătesc (ba nu : nu vorbesc nimic de plată). Dacă tu nu, nu, nu te forțez, dar nici să-mi ceri să mai vin pe la tine...

De pildă, Sabina...

Sabina, de pildă - cu timpul (iată : au trecut patru ani de-atunci !) i-a trecut dorința : nu mai avea obiect. Rămăsese, vag, regretul : mai puțin că o ratase și pe ea, cât gândul că, poate, dacă ar fi iubit-o și pe la trup, ea n-ar fi plecat. Sabina, Sabina...

Sabina - acum înțelege că mai bine așa : omul, fie el și bărbat, nu se hrănește numai cu pâinisdă, iar un adolescent, oricât s-ar pârpați de dorința-fierbința de a încălăra o mână, de a i-o drege și a i-o face, se mulțumește și cu amintiri-din-adolescență, făcute din cuvinte, atingeri, cuvinte, săruturi, cuvinte, priviri, cuvinte, adieri, cuvinte. Sabina: cea de atunci - fata sabină nu era făcută pentru așa ceva, fizic, fiziologic, anatomic nu era coaptă, aptă să cunoască, să întâmpine, înfrunte - îndure asta. Sigur că avea vârsta de așa-ceva, corpul ei mersese cum

mersese, însă trupul nu ținuse pasul ; rămasese în urmă. De aceea s-ar fi speriat ; ar fi înspăimântat-o propria atitudine corporală, ar fi terifiat-o pozițiunea cuvenită, găsind-o, nu doar caraghioasă, năucă, dar împotriva firii,- cum : să se deschidă ea tuturor vânturilor, valurilor ?; să se propună, ea, cu de la sine vrere, privirilor trecătorilor ?; să dezalătore picioarele - de ce ?, doar propriul picioarelor unei fete este tocmai veșnica lor alăturare, până la contopire (vezi simbolul femelității, Sirena : coadă, da ; picioare, ba !). Se știe nu prea frumoasă, oarecum urâtică, locuind un corp ingrat - să-l urâtească singură și mai mult ?; să și-l facă și mai dizgrațios (bine : doar stângaci) ?; să accepte poziția aceea fără rost ? ba da, există unul : de a o face și mai vrednică de milă? Apoi ar fi durut-o îngrozitor, atroce. Durerea n-ar fi fost necesară, obligatorie trecerii vreunui prag, ea ar fi perceput-o ca pe o durere gratuită, fără noimă, deci nedreaptă - aveam dreptate când o gândeam pe Sabina ca pe un născut-băiat-ne-bine-tăiat și care nu acceptă (nu poate, nu are cum accepta) umplutura. Ar fi primit actul, nu ca pe o mângâiere pe dinăuntru, ci ca pe o agresiune cumplită, întâmplător dirijată într-acolo, acolo, la originea picioarelor - putînd fi dirijată oriunde, în oricare parte a trupușorului ei, sărăcuța - cu piciorușele ei slăbănoage, noduroase, bietul ei bazinel neîncăformat, biata întreagă a ei ființă nepregătită, nepotrivită, nenimerită... Ar fi primit asta, nu ca pe o tentativă de uniune, ci ca pe o sfâșiere, despicare, sfârtecăre, despărțire de sine ; și nu ca pe o completare, ci de înjumătățire - de ce, Doamne, de ce ? Nu era vinovată cu nimica, nu făcuse nimănui rău, de ce să fie ea îndurerată, în-chinuită, în-căznuită ?, de ce să fie spintecată? și chiar acolo ? și chiar de acolo-ncolo- ncepînd ?, dar Doamne, doar, doare-doare, e un loc sensibil, poate cel mai sensibil din lume - nu s-ar găsi altul ?; mai puțin suferitor ? Dar chiar dacă operațiunea s-ar desfășura cu doar pagube minore : o împunsătură urmată de o înțepătură, apoi de o înghimpătură, de o-nsăgetătură - iar mai încolo (în fapt : încoace) : pătrunzătură, răzbătătură, străpungă'- dar de ce, asta, meree ?; de ce o și cercetează pe dinăuntru, doar n-are nimic de-ascunsă ?; întrînsă ? - chiar dacă urmele, pe trup, în trup ar fi mărunte, neglijabile, dar spaima ? La ea spaima ar rămâne : Sabina ar fi în stare să refuze să mai meargă - cum ?, cu ce ?, după un astfel de rău-tratament aplicat picioarelor ei ?; iar dacă s-ar fi hotărît să încerce, s-ar fi deplasat cu ele îndepărtate foarte, în A ; sau, din contra : strânse-strânse, în I (ca ale Evei, până la a deveni în X) : să nu se repete, în stradă, tortura, sfâșierea, tragerea în țepă.

O, Sabina. Ooooo, Sabina. De câte ori te gândesc, te potrivesc soră : facem porcărele, după aceea ne rușinăm, ne pare rău, promitem că n-o să mai, niciodată - și iar facem. Și e bine - chiar dacă păcat.

O, da. Sabina. Cu Sabina, dacă.

Sigur cu Olimpia - unul mai mic decât al Sabine.

Cum să nu fi fost cât-pe-ce cu Olimpia ? La întrebarea : a fost ? n-are ce răspunde, nu se cade să vorbești despre asta ; la întrebarea : n-a fost ? are ce răspunde : Nu !

Adevărul adevărat - dar intim : a fost. Înainte de a te duce Septimiu la fetele babei și de a cunoaște cealaltă parte a lunii, alcătuită, invariabil din pătrundere-extaz-moarte-rușine (rușinea fiind cea mai cometă, coda ei se lungea peste Sibiu, peste acel inițiativ moment). A fost și, desigur, înainte de Eva, întâi fără arginți.

Olimpia : simțea, știa că între noi lipsește ceva ; nu mare lucru, acel nimica-toată fără de care nimica nu se face, des-face, stră-face, în-face ; fiindcă face să fie, face să ne-fie. Ai regretat mult că nu-ți fuse-se, cu Olimpia, până la capăt, până-n prăsele, până la fundul paharului, unde s-a lăsat mierea. Însă părerea de rău era fleac față de satisfacția bărbătească, dominatoare, plină și, în același timp, trecută dincolo prin supapa de siguranță - că a înțeles și a respectat voința fetei de a nu o strica, mai degrabă sugestie decât interdicție, când zicea :

– Nu ni-i bine-așa ?, pân-aici ? Poate că altfel-ul, dincolo-ul nu-s atâte de bune - de ce să trecem ?

Firește, era și mărunță viclenie, dințata de ea fiind după cum o arăta dentiția : apucătoare de jărativ ; mursicătoare ; cu flăcări pe nări : în corpul ei de liceeancă se zbătea să iasă ca din crisalidă trupul de arzoaie, dar cu capul pe umeri : ciobănița n-avea de gând să re-urce în satul ei, decât pentru vacanțe ; avea privirea la viitor și găsea că-i prea devreme să-și lase rotunjit pântecelul dintr-o joacă de-a tata și de-a mama cu un coleg de liceu. Va fi gândit și ea ca alte fete-mari că, din momentul în care ea nu va mai fi ce-a fost, iar porțița i-a fost deschisă de primul, nu mai poate fi închisă pentru al doilea, al treilea, al... Acum însă, după atâta timp și atâtea (și atât de împinse experiențe), iubirea nedesăvârșită cu Olimpia a fost, totuși, plină : pe fata- ceea o aproape cunoscuse, în sensul biblic și aproape în toate, peste tot al ei și, la urma urmei, mai pe dinlăuntru cunoștința decât cu Eva cu care se, cum se spune curent și decent, culcase. Dac-aș avea-o, acum, aici, pe colțata, pe mânzarabica, pe draga de Olimpia, ce-am mai sări la garduri, de data asta împreună...

Se plimba prin odaie, se oprea cât să vadă, potrivească : unde ar trage patul și cât, ca să nu fie văzut de pe fereastra dinspre curte, în cazul în care urcă gazda...

Aproape sigur ceva-ceva ar fi putut să fie cu Otilia : cu ea nu ajunsese atât de departe în explorare, ei nu-i cercetase atât de peste-tot eventualele pete-albe, însă tocmai această lipsă ar putea constitui un plus. Fiind atât de puțin expansivă, atât de (aparent) indiferentă, odată ce ar fi gustat din măr, nu l-ar fi lăsat neterminat, ar mai fi cerut, s-ar

fi trezit adevărata din ea. Ar fi fost și a doua și a noua oară mereu, mereu nouă și cunoscută - dar, iată, n-a fost să fie... Însă dacă ar fi să se prezinte ocazia, ar trage patul mai încolo, ar închide obloanele spre curte... Cu Otilia i-ar fi tare bine acum : declasat, exclus, retrogradat, surghiunit - Otilia ar ști să-l consoleze, să-l ia în brațe, la sân, să-i dea tâță - ca o soră, nu?

Ba da, ba da.

O asemenea soră îți fusese, tot la Sibiu, Heidi. Nici cu Heidi nu merseseși până la capăt, nici pe ea n-o stricaseși, dar se poate spune că ai cercetat-o pe dinăuntru. Cu Heidi a fost și n-a, fiindcă a chiar fost, dar nu atât altfel, cât oarecum alături, ai putea spune : paralel cu drumul convenit, însă pentru ea care știa despre lume și viață și mai puține lucruri decât tine, atunci va fi fost cu-adevărat - mai adevărat decât cu Olimpia, chiar dacă pe altă cale.

Deosebirea dintre ele : Olimpia declarase că nu vrea și-asta ; Heidi ceruse și asta - în felul ei aburit, aiurit, înduioșător (atâta neștiință la un trup atât de lung și de vicecampion pe țară...), chiar nepăsător de ce urma să se petreacă... La Baia Populară, după un antrenament, la dușurile personalului, unde o mai însoțise sub ochiul mort-uscat al lui Herr Schneider, ocrotitorul fetei. Și de acea dată avea de gând s-o aștepte, îmbrăcat, de acea dată Heidi zisese imediat după ce se dezbrăcase, rămânând în fața lui ca la începuturi :

– Vreau și eu să te văd cum m-ai văzut tu pe mine.

7

De acea dată zisesem, după ce mă dezbrăcasem și înainte de a intra la duș - el, ca de obicei, era întors cu spatele - am zis, deci :

– Vreau și eu să te văd cum m-ai văzut tu !

El se prefăcuse că nu înțelege - se privea în oglinda de deasupra lavoarului. Tu te privești în. Bine : eu mă privesc în Heidi care, de astă dată nu se mai lasă, începe să desfacă nasturii cămășii. Sărutându-mă. Îndemnând. Să

Astfel s-a hotărât el să sară în apă. O rugase pe ea să se ducă într-o cabină, în doi timpi și trei mișcări se dezbrăcase (păstrând slipul) și intrase în cabina de dincoace. În ușa cabinei a apărut Heidi. Cu părul șiroind.

– Nu așa !, a zis, cu apă-n gură, arătând spre slip. Așa ! - s-a arătat.

– Profit de ocazie - îi și spăl..., am zis.

Heidi a intrat, l-a apucat cu amândouă mâinile dat să-l coboare.

– Vreau să văd ! Am și eu dreptul meu !, zicea ea.

– Lasă. Stai. Nu acum. Încă nu..., ziceam, apărându-mă cu

destul succes. Și dreptul meu să mi-i scot singur !

Și i-a scos, singur. Cu spatele la Heidi. Fata l-a cercetat îndelung: a intrat în cabină, s-a strecurat dincolo de el, te fereai, fără convingere.

– Așa ești tuuuu..., am zis, dar tu nu-ți dădeai seama dacă așa-ul e de bine ori de rău - nici eu. Așaaa...- te vedeam pentru întâia oară din părți, din spate, fără să-ți văd și ochii întorși în oglindă, n-ar fi rău dac-ai fi mai năltișor, cum spune mama, la spetimea asta îți lipsesc vreo cincisprezece centimetri pe sus-jos.

– Așa ești tu, zice Ea.

Și-ți întinde săpunul și-ți cere, ca în alte dăți, când rămâneai îmbrăcat, asudat și nefericit și udat de ploaia dușului ei, orizontalizat :

– Te rog fumos. Te rog să mă săpunești la spate.

Zice, mulțumește, cere săpunul, începe să te săpunească. Dar nu te lasă să te răsucești cu spatele :

– Lasă-mă să te văd - așa se face ea ? Atât de mare se face ea când mă vede ? Ea pe mine ? Pe mine și pe mine ?

El ridică din umeri. Încearcă să ascundă, acopere, dea la o parte din cale-i. Ea l-a ocolit, lovindu-se mereu de pereții cabinei, ai fi zis că asta vrea, să se scarpine de scândura udă, i-a venit în față, l-a apucat de coate, l-a stăpânit:

– Stai așa, să văd, pe mine m-ai văzut și nu m-a durut cum credeam, să văd și eu, n-o să te doară !

El a strâns din dinți, și-a înfipt mâinile în șolduri, a tras mult aer în plămâni și a zis, printre slobozități :

– Cinci secunde, atât - două... trei... patru...

Înainte de a ajunge la cinci, am întins mâna. L-am atins. El s-a ferit. Ca niciodată, foarte brutal. Și m-a peste mână lovit. Am plâns :

– Tu de-atâtea ori ! De ce nu mă lași să pun ? Mâna ? Mâna mea la tine, eu ?

– Nu-i voie !, a strigat foarte supărat. Nu se poate !

Era atât de mânios, încât am știut și am zis :

– Și ție ți-e frică, este ? Băiat, ai mai făcut asta, dar tot ți-e frică acum - este că ți-e frică ? - el nu m-a auzit, nu spuneam cu cuvinte.

– Aici nu se pune mâna ! Nimeni n-a pus, nimeni n-o să-mi pună! - acum se apăra, pusese amândouă palmele deasupra, de parcă el ar fi fost fata la care eu, băiat, aveam de gând să pun mâna.

– Numai puțin de tot, numai atâta, miiic..., am zis și am arătat un centimetru între degete, ca să știe că n-o să-l doară când o să i-l pun. Să știu și eu cum e...

Am văzut cum tremură mărunț-mărunț. Am știut că pot porni la atac : îi era bine de tot frică, nu mai era în stare să se opună.

Întâi i-am luat mâinile de-acolo. I le-am dat la o parte cu fermi-tate și cu grijă : să nu creadă că profit de paralizia lui ; cu tandrețe - cu

dragoste. După aceea : fără să-i las mâinile din mâini, m-am pus în genunchi în fața lui. Să văd și eu o dată-n viață. Priveam de foarte aproape, abia acum aflu cum arată ea, nu-mi credeam ochilor, mă înfricoșa cantitatea și eram gata să-mi reiau rolul.

Nu și nu și nu. Cum să cred că există așa ceva ? Mai bine zis : așa-cumva ? O credeam ca un mic flaut, ca o piculină : drăgălașă, dreaptă, egală, când colo : animal sălbatic, cu cap mare, cu un singur ochi. Și strâmb ; și vânat. Mai văzuseși, la spital, când ajutai la bolnavi-bărbați, dar acelea erau ca bărbații : bolnave, la-pat. Mai între-zăriseși, la antrenamente, mai cu seamă la seniorii militari, ei nu aveau suspensor pe sub chiloți, la anume mișcări se vedea - nimic deosebit față de ce știai de la spitaluri. Acum pentru prima oară vedeam una gata de plecare - nu pornise, dar știam, cunoșteam : ea are să învingă și are să fie o înfrângere plăcută pentru mine.

Știu că trebuie să gândesc în germană ; sau în săsește. Chiar dacă gândesc numai, în limba lui gândesc, fiindcă nu-i adevărat că fiecare pasăre pe limba ei pierde - ci pe a lui. A lui e limba, eu nu fac decât să i-o maimuțăresc.

Îl țin în continuare de mâini. Așa îmi apropii obrazul de el, cu limba lui, fremătătoare. Limba lui - nu-i deloc adevărat că pe limba lui mor, adică da, în primul moment, dar după aceea înviez de moarte. Am vrut să spun : foarte mult ! Enorm : după cum și ea e : aiuritor de mare, când o ai aproape de ochi și de toate. Și zvâcnindă. Și caldă, chiar fierbinte, o simt cu pomelul drept, cu arcada dreaptă ; cu aripa dreaptă a nasului, cu colțul buzelor, drept ; palpită, arzător - și se face și mai. Mai fierbinte, ar fi trebuit să spun - în limba lui ; în limba Ei... Îl țin de mâini ; ca să nu se sperie, să nu fugă, să nu reapropie picioarele, de spaimă că are să fie cu mare durere dezapropierea. Are să fie cu mare, dar nu cu foarte mare durerea. Știu foarte bine cum : după foarte marea durere, vine foarte marea plăcere. A schimbării.

Heidi i-a lăsat mâinile. A venit cu ele încoace ; a cuprins-o, a sărutat-o, scurt - a pupat-o ; ca pe-un copil.

A tresărit, s-a ferit, s-a retras până la peretele cabinei.

Acolo a rămas pe loc. A înălțat capul, a întins mâinile, orbește, a luat între ele capul fetei : i se părea acum, mic, neajutorat de neînsemnat. Și totuși, îi era bine, din ce în ce mai foarte bine, cumplit de, voia și mai bine, așa că a împins încolo, a tras încoace. Heidi s-a lăsat moale, pe grătar și a prins a tuși. El s-a speriat, a crezut că îi făcuse ceva urât, ceva dureros - dar ce? S-a lăsat pe vine, alături, a încercat să explice, să-și ceară iertare, însă ea râdea, tușind ; râzând, cu apă-n ochi și-n gură, cu mâinile făcea semn că nu-i nimic, doar o glumă bună, adevărat : neobișnuită, dar lasă, ne obișnuim noi... Când s-a potolit, a zis :

– Noch ein mal ! - iar pentru că el nu se clintea, l-a împins cu fermitate, până l-a lipit de peretele cabinei, a încercat să-și apropie din nou capul - cabina era prea strâmtă, nu o încăpea pliată, i-a făcut semn cu mâinile, chiar l-a ajutat să se ridice în picioare, ea așezându-se în genunchi.

Când am știut că mă umplu și, simultan, mă golesc, deșert, secătuiesc de măduvă până înspre ceafă, m-am ferit și, în același timp, am apucat-o de subțiori ; am înălțat-o. Am strâns-o la piept, tare-tare-tare. I-am spus :

– Nu așa, nu așa ! Dacă vrei tu, facem cum se face. Dacă tu vrei, facem de-adevărat... - găfâiam, o strângeam cu putere, îi sărutam gâtul, bărbia, îi mușcam maxilarul de jos, mi se lungise botul, îmi introdusesem falca în gura ei. Dacă tu vrei... - mârâiam din gura fetei. Vrei ?! - și o mușcam de falcă. Vrei, vrei ?!! - o scuturam și o mursecam. Spune, vrei să facem cum se face ? Nu-i așa că și tu...?

Mi-a răspuns cu un schelălăit de încolțit, dar a scuturat din cap cu grăbire: da-da-da. A repetat da-ul din cap, după ce am scos gura din gura ei. Rezemată de perete, și-a băgat un deget în gură.

Descumpănit, el dăduse înapoi. N-o mai atingea cu nimic. Liberă în mișcări și continuând să încuviințeze din cap (degetul din gură rămânând nemișcat, ca o țepă bine înfiptă), și-a coborât cealaltă mână, și-a îndepărtat coapsele și a început să se caute. El dăduse și mai înapoi - și la o parte : nu înțelegea. Atunci ea a scos degetul :

– Așa se zice : că sunt la fel. Dacă intră aici, intră și aici, nu doare. Îmi spui ce trebuie să fac - eu fac...

El o apucase de coate, spusese răgușit :

– O să te doară - asta este. Vrei să te doară ?

– Nu vreau, dar dacă trebuie...Promit : nu plâng, nu strig, nu nimic... Spune-mi, cum să fac, cum să stau ?

Cum să stea ? De unde să știe el ? Trebuia să dea impresia că știa:

– Așa..., a zis. Nu : mai așa...

Ai coborât mâinile.

I le-am pus pe picioare ; între ele. În.

Le-ai împins în lături și-ai intrat.

Am intrat.

Cu o mână o ții pe după mijloc. Cu cealaltă mână o umblam-căutam. Nu găsea. Nu știau ce caută mâna și nu mergea, nu găsea. I-ai cerut, găfâit, să îndoie picioarele din genunchi. Să mă las mai jos. Ea, ascultătoare : te-ai lăsat - însă acum eram toată lumea prea jos : îl obligam pe el să se îndoie. Dar și așa - nu, nu : picioarele scapătă, picioarele, nu.

I-ai zis Întoarce-te și eu m-am mirat dar m-am răsucit m-am rezemat cu coatele de perete de perete cu coatele fruntea pe brațe

Îi vedeam bine ochii, de aici : nici așa nu se potriveau.

Nu mai ce cum era când era prea joasă când prea susă răsucise capul îl întreba pe el din privire ce faci acolo ce faci acolo ce cauți acolo ce se petrece de nu se petrece cu marea durere sau așa se face ca să nu simt eu marea durere

Îi vedeam : nu se potriveau-nimereau-păleau-ajustau, fiecare de la altă.

– Așa se face ?, a întrebat ea. Nu-mi place așa.

– Nici mie ! a strigat el, s-a desprins pe dată de ea, a dat să iasă.

– Stai !, l-a oprit Heidi. Nu te enervezi - asta-i cheia, la voi, la băieți, cheia e să nu vă enervați...

– De unde știi ?, am izbucnit. Ai mai făcut ? Atunci arată-mi tu mie !

– N-am mai făcut, am auzit de la o fată : băiatul să nu se enerveze. Fata să se lase pe spate, ca să...

– Lasă-te !, am zis.

S-a lăsat jos, pe grătar, cu ceafa sprijinită de peretele din fund al cabinei. A deschis coapsele cât i-au îngăduit pereții laterali. L-a chemat cu mâinile.

– Cred că trebuie să ridic genunchii, a zis el. Cred că trebuie să mă așez în genunchi...

Ai îngenuncheat, îngenunchezi, te-ai apropiat de grătar, ai intrat între genunchii ei înălțați, nu destul de îndepărtați din pricina cabinei, strâmtă.

Te oprești. Încremenești : o mai văzuseși. Tot aici, la dușuri : înfloară de carne, roză, dar niciodată atât de trandafirie, atât de fragedă (copila), de fragilă, înrourată, neștiutoare, să n-a atingi nici c-o floare, darmită cu berbecele mare, parte în căldare, parte la frigare, nu care cumva s-o, căci ea se strică și căci vine altul de mi-o ridică - atât : s-o contempli până la ziua de apoi ; s-o săruți în gând și în faptă, cu grijă mare, să-i prinzi buzele-ntre buze, să-i stai gură-n gură tot așa cum adineauri erați bot în bot - avea dreptate cine spunea : cele două intrări ale acelorași ieșiri - așa ceva.

Așa că. Așa că mai fac un pas. Ca să-i pătrund gura cu limba : s-o străpung, să-i despic buzele, să-i închid răsuflarea.

Dar abia o apropiase, că îi explodase capul, țâșnise cu geamăt alburiul-aburindul, improșcând palmele ei întinse încoace de întâmpinare ; sau de apărare. Stropii albi străbătuseră, sfârâind, stropii strălucitori ai ploii dușului, ajunseseră încinși pe obrazul ei ; pe-o aripă a nasului ; pe bărbie, pe gât. A doua zvâcnire a fost mai scurtă : a bătut numai până la sâni. A treia și mai descrescută : pe pânțele - și abia a patra (nu improșcătură, ci prelinsătură) a atins petalele florii, încercându-le de promoroacă. De durere, de rușine, s-a lăsat pe-o coastă, hoho-

tind de plâns. Ea a venit cu mâinile, i-a luat capul, i l-a îndreptat, i l-a tras încolo, până ce, cu fruntea, a simțit frunzișul. El a cuprins cu amândouă brațele malurile și a plâns amarnic, sughițat.

De ce plângi, nu plânge, doar a fost bine...- auzea, cu știrbituri, de parcă, între două cuvinte, între două silabe, s-ar fi oprit din vorbit, ca să îndeplinească o treabă urgentă : cu limba sau la limbă ; cu degetele, poate vreun fir, o frunză - sau o picătură întreagă ?, el înălțase capul, lăsându-se zguduit de plâns - dar atent : să vadă ce.

Văzuse : Heidi era liniștită ; cu liniște se curăța, lingând dărele melcoase de pe sâni și de pe degete : găsea, culegea trandafiri ; cu floarea întoarsă, păștea sarea pământului căzută pe sine, iar cu ochii, ochii ei, atât, că băteau în albastru, nu tot în trandafiri, încolo și ei erau flori de carne, fragede, înrourate, cu totul liniștite în neștiința lor

pentru una-două-trei secunde

Ofeliei (cum o văzusem doi ani mai târziu, astă-vară, la București, la film), acum mi-o reprezintă : senină

definitiv tulburată dar nu : Heidi era neOfelia, adevărat, o floare neridicată, însă, cu instinctul ei de femeie, se ridicase.

Ridicându-l și pe el - începuse să-l spele.

Era Lăutul în versiunea ei de alergătoare-zburătoare : cu o mână îl ținea lipit de piept, cu cealaltă îl freca, îl mângâia, din când în când se spăla ea și-l săruta, cu apă și cu ațe de sămânță pe ochi și în gură și în gură acum totul mirosea necunoscut, la ea, devenise și ea o ea - prin care trecuse el și rămăsese acolo, înăuntru, ei i se modificase desenul buzelor, gura arăta acum mai puțin neavertizată, însă și mai curată, așa, maculată de el, cu de la el și, după o vreme, a început și el să o mângâie, mimînd spălatul, o spăla din ce în ce mai apăsător pe pînțele, mai insistent, pe șolduri, mai insinuant pe fese, cu o mână. Cu cealaltă o căutase pe față. O găsisese. Și zisese, ca pentru sine, dar tare :

- Acum o să fie cu-adevărat - dar vrei ? O să te doară tare-tare și n-o să mai fii fată-fată - vrei ? Vrei tu să nu mai fii fată-mare ?

A început prin a încuviința din cap cu din nou degetul arătător în gură se înfigea cu gura în degetul nemișcător și sculat ofta ușurel ofta gema totodată scoțînd un sunet venit ritmic însoțind tragerile-n țepă aducînd a Ja ja ja apoi a pornit să se răsucescă de parcă s-ar fi ferit se ferea dar păstra cealaltă mână la el la a lui în fapt la el a ei fiindcă așa iar când a fost cu

totul întoarsă cu spatele spre dânsa și-a răsucit întors parantezat și cealaltă mână cea de la gură a dus-o și pe ea o duce și pe ea ca să cu amândouă conducă ducă inducă 'troducă rezemase capul de

peretele cabinei

și m-am lăsat în genunchi și m-am potrivit potrivindu-mă pentru dimpotriva lui așa că el n-a mai avut de făcut decât să-și scoată mâinile de pe-acolo să-mi cuprindă șoldurile peste pânțele bine de tot și să înaintez centimetru cu centimetru cu pas

împiedecat-oprit
călăuzit-întâmpinat încurajat de mișcările ei din ce în ce mai potrivni-cîntâmpinătoare

La un moment dat ea a început să geamă cu adevărat te durea nu-i așa că te foarte durea mă doare mă doare dar știu că după ce mă doare nu mă mai doare apoi la alt moment dat ea a trecut la scheunat

la a treizeci-și-cincea strigare voia să nu mai voia da nu voia să scape să nu dar eu o țineam bine și trăgeam profit și de îndepărtarea și de apropierea în mod diferit dar același înaintam înaintez în întrul ei întroferit și-ntrorefuzat de tot

Și la un moment dat ea răcnea mut, dar urlet de durere era strigăt de spaimă voia să întoarcă privirea să-l roage să mă implore să nu mai să nu deloc să se oprească să renunțăm la mai-departe fiindcă nu mai pot și nu mai pot mă omori pe dinăuntru uite au început a mi se umfla timpanele ca ochii de broscoi acum-acum or să explodeze te rog te rog ca pe Dumnezeu să nu să nu mai să ne oprim să

Și la un moment dat ea voia să spună că greșise când zisese da se poate că ea vrea să vadă cum e uite că nu mai vrea să vadă nimic nu se poate nu mai pot nici eu nu mai pot da în apoi dacă m-aș opri aș muri și știu că am să mor și dacă merg mai departe asta este o știu am aflat-o e cum e și-i

Și la un moment dat el voia să spună că ce-a fost greu a trecut, acum : tot înainte!, înapoi ar fi rău de tot, Heidi nu se mai sprijinea de perete cu fruntea, ci cu obrazul drept, el o îndoise, o pliase, o mototolise, rămăsese unicul reper, esențialul, cel cu doar esență, strigătele ei mute, ritmate, nu mai erau legate de mișcările încoace, de întâmpinare, se făcuseră dezordonate, băteau și pe laturi

bat unde pot și nu pot să
nu bat în sus în jos înăuntru

înăuntru se năpustește acum asupra mele
ca o gură de înghițit, gură înghițitîndă, mursicătoasă, o aud zicînd Ja, ja, ja, cu glas al ne-ei sau tot al ei, dar întors pe partea albă și aspră a lui heidi nu mai Heidi nu mai

nu mai era fata prelungă alungă fragilă
fragedă neștiutoare angelică

haida-i o scroafă. o scroafă.
o scroafă guițoafă.

haida-i o poarcă scrofindă și porcuindă
ochii ei de
cicoare teutonă întorși peste umăr s-au făcut de sticlă proastă și înguști
și răi

Și la un moment dat, el a înțeles că stârnise, nu diavolul, ci animalul de la începuturi, răutatea ochilor de sticlă era a scroafei sălbătăcite, zbatându-se, nu ca să scape, ci ca să se tăvălească și mai adânc în noroi și în balegă și în spermă, el tăiasse de Crăciun, se nimerise, se băgase scroafa, fie și scroafă, o pusese jos, o încălecasse și, după ce-i căutase îndelung locul, găsindu-l, înfipsese cuțitul, nu intrase de la început întreg, poate nu era bine ascuțit, poate nu știa el să taie scroafa, iar când ea a trecut la geamăt lung

mă iau după era cu răgetul cu
grohăitul cu nesfârșitul

Și au sfârșit amândoi, amândoi, amândouă, amândoiouă, se aflau pe jos, pe grătar, ea în genunchi, aplatizată, el chincit la pliul ei, lipit de iul ei și ținându-se cu brațele, să nu-i fie pierdut, să nu-i fie zmulă din

și când am dat să mă desprind atunci eu cu o mână întoarsă
pusă pe șalele mele m-a oprit

pe mine-mă și m-am ținut așa până când
am venit la mine cu cealaltă mână a ei și v-am indicat ritmul și ei
l-au

Și, la un moment dat, o porniserăți iar la drum, de astă dată agale,
potolit, de-acum erați

eram potri
eram cum nu se poate mai potri-
viți de parcă eram împotriviți de parcă unul era una și

Și, la un moment dat, a fulgerat

fulgerul cu scroafa

și cu vierul

Așa a fost. Așa că a fost. Așa că ar fi fost dacă.

Și dacă nu. Nu. N-a fost și ba da.

Așa. Cam așa.

Iar dacă așa a fost, atunci.

Dacă fusese așa, abia la urmă înțelesese el, când ieșise pe unde intrase și nu știa dacă ea știe (poate că da, poate însă că - de unde să știe dacă știe ?), dar nici un cuvânt, nici o aluzia la asta, deși ea ar fi putut să-și dea seama că asta nu e chiar asta, fiindcă în grădina ei și nu

în a altcuiva se petrecuse ceea ce credeam eu că s-ar fi ‘trecut, oricum, la tine-acasă cunoști locul fiecărui pomișor roditor și al fiecărui răzor (de cimbrisor), nu ? ba da, trebuie să știe, dar ea nu știa nu se va fi oglindit niciodată și nici cum arată a mea mai cu seamă ale mele deși ar fi trebuit să știe din reproducerile fotografiilor după statui

Dacă așa fusese, fusese așa : doar din neștiință ori fiindcă voia să se păstreze ne-ncepută ori se temea de sămânță și, pentru că tot nu știa cum i-i dincolo, găsisese că nu-i rău nici dincoace, mai ales că se petrecuse sub dușuri, sub apă multă, curățitoare a tot și a toate, sau credea că asta-i totul, fiindcă durerea nu lipsea, apoi venea plăcerea până la urlat ; el se obișnuise, pătrundea cu adevărat în vintrele fetei iubite, fără s-o strice, dar, Doamne, ce sublim stricînd-o, mai ales după o vreme, când ea făcea totul : și dusul și condusul și

Și și

Și

N-ar fi bună, aici, la gazdă : gazda nu e prevăzută cu duș. Ar fi bună, aici, dar pe față. Între timp va fi aflat și cealaltă parte a lucrurilor, a lumii, a ei, Heidi. Ce bună ar fi aici și de privit : o floare ca a ei ar lumina întreg satul, întreg raionul Rupea și viața lui de picat... Floarea ei : s-o tot contempli, s-o tot adulmeci, să-ți scufunzi mereu obrazul cu tot cu vâz și cu auz în petalele zâmbitoare, în otava alămie (verișoară geamănă cu codrul de aramă), să-i cauți limbul cu limba, pistilul cu stilul.

Deschise larg una din ferestrele dinspre uliță. Dar nu putu rmâne în cadrul ei, să se răcorească, să și-o potolească : dinainte se opriseră de vorbă două femei. Ferestrele ardelenilor : după ce că sunt mici, înguste, sunt și joase, aproape de podea, prichiciul abia depășind genunchii : muierile acelea-l vor fi văzut de la brâu în jos, noroc că nu zăboviseră acolo, ca într-o ramă. Deși din față nu e observabilă și încă de la distanța asta ; din profil, da, însă el nu și-l propusese.

Lasă, ajungi tu la Jibert : nici nu mai dai pe-acasă, glonț la Anica, să-i bortilești bortilica ; la Anica Opărita, care-ți răcorește prea-ncălzita. Te-arunci la baionetă, explodezi liberator, te-ntorci acas’, te speli bine-bine, apoi te prezanți la poala Miei : poate că de astă dată, după ce bați, ți se chiar deschide - așa, ca-ntre picați.

Își trase un scaun în dreptul ferestrei. Ca să nu-i fie văzut decât capul. Al lui, al omului necăjit, de necaz. Acesta va fi motivul necăjilor țăranilor lui Camil Petrescu (el le zice : obideli, de la obadă) ce au provocat răzmeriță, revoltă, răscoală - cuvântul spune totul, numai el, orășean de nevindecat, n-a priceput ce înseamnă, în țăărănește, răscoală, a rămas men-tal și trupal tot la, nu: în, nu : pe, ci sub patul Doamnei T.

Mai așteaptă și tu un pic până se calmează și apune și nu-ți mai face chip cioplit, profil vizibil. După care închizi geamul.

Așa că la Sibiu, jurnalul

Nu : la Sibiu, natura, nu cultura (în măsura în care jurnalul meu face parte din cultură - cum să facă?)

Așa că la Sibiu și da și nu - depinde ; probabil de plată. Iar la Făgăraș, deși a fost da (și încă ce da !) și da-ul a depins. De altceva, nu-i bine să aduni mere cu perje, pe Lala cu Heidi, nici măcar pe Mia cu Eva, persoană avînd (atunci) douăzecișitri de ani, i-a văzut data nașterii în buletinul din care scotea un petic de hîrtie cu o adresă, anul era limpede și rotund : 1930. Dar chiar dacă ar fi fost de-o seamă, chiar mai mică, era sigur : tot experiența aceea ar fi avut-o. Experiență-de-viață.

«Pe Eva aș pune-o tot în categoria fetelor-mari, a inocentelor. De frică ? Pe Eva am...- era să spun : iubit-o, deși altceva aveam de gând, nu neg că era și iubire, dar multă frică. Nu era o frică cinstită, să știi de unde-ți vine dar era - cum să fie ?, cum să-mi fie frică de femeia pe care o stăpînesc și o despici și o pătrund și o-nsămânțez ?, deși ceva era...»

Era, era. Nu vrei, nu poți recunoaște, dar legătura este, fie în linie dreaptă : Eva - Pasărea - Moartea ; fie în linie curbă, curbată până la încercuire, închidere - și atunci intră în scenă Ignat. Și, desigur, Jurnalul.

«Nu cred. Nu cred că. Te înșeli, sigur te-nșeli !»

Dacă ție-ți face bine. Dar ție nu-ți face bine uitarea ; nici ignorarea voită a evidentelor ; nici ascunderea sub preș a greșelilor, a porcăriilor, a măgăriilor suportate : viața-i mamă, nu gagică (zicea un țigan d-al nostru), n-o poți alunga de-acas', nici divorța de ea ; o iei în spinare și-o umbli, precum Lazăr, patul o duci, o porți, o cari, ca Isus, Crucea - ai citit și tu, nu eu le-am inventat...

Se va fi gândit că și în asta există un prea-târziu

Te vei fi gândit că, așa cum o fată, o carte, e mereu, mereu nouă, de fiecare dată prima, în același timp poate fi cea din urmă. Dacă ai fi Moise, ai introduce și porunca : «Iubește-o pe fata ta, citește cartea ta ca pe tine însuși, ca și cum ar fi ultima oară când mai iubești, citești».

Nu e rău spus, deși la vârsta lui

Deși la vârsta mea ar părea ciudat că vorbesc despre ultima.

Anica : ea ți-e de fiecare dată prima, cam ca în Tolstoi

«Cam ca cine, unde?»

Se ridică de pe scaun, închise fereastra. O deschise : femeile de dincolo de drum nici nu se sinchiseau de prezența lui, susă. Nici fata-de-școală - deși, vădit se plictisea și se uita în jur, nu pe el îl vedea.

«Cum așa, doar eu îi transmit...»

Îi transmiți, dar există și transmisii în van, dacă nu-i receptor ; receptacolul ei nu va fi încă receptorialnic - poate la anul

Bine

Ce bine că (poate) nu și-a notat, n-a consemnat pe hârtie, negru pe alb, “comparația”: Tolstoi și Anica ! (dacă-i **Război și Pace**)! Dostoievski (**Crimă și pedeapsă**) ar fi mers - dar sfântul Lev ? Nu era el ușă de biserică, după propriile mărturisiri (îi citise, la Sibiu, **Jurnalul**... Nu făcuse ocnă și nu era epileptic, dar păcătos, rău de tot, era - ca tot creștinul ; n-are să aibă nimic de pupat pe cealaltă lume, a regulat, pe ceastălată, tot ce sufla (asta venind de la : suflet...). Ori-cum, ce bine că n-a scris chiar tot ce-i trece prin cap. Iată avantajul amânării, al datului-timp : nu pui pe hârtie decât ceea s-a cumpănit, pritocit, cum fac bunii croitori: măsori de zece ori, înainte de a-ți tăia cracii nădragilor (o dată) - ca să nu faci nefaceri, ca la Sibiu, Jurnalul...

«Ca mine - la Sibiu. Cu Jurnalul», își spuse, corectînd-adăugînd, liniînd- punctînd, ca pe hârtie.

Să-ți audă, să-ți citească cineva aiureala cu Tolstoi-Anica, ar zice:

– Bine ți-au făcut boii de la Cinematografie, că te-au picat, vițel bovino-ovin !

Asta în cazul în care vreunul din examinatori ar fi citit **Jurnalul** lui Tolstoi... Cu asemenea năzbâtie ar fi picat până și la... daravela cu economia cărții (economisirea ?), nu : biblioteconomia ; chiar și la rusă - nu secția de la Universitate, ci institutul botezat “Maxim Gheorghe” - Mama lui de inventator al realism-socialismului de la orașe și sate !, la o asemenea “facultate” s-au dat de două-trei-patru-locuri mai multe decât erau candidații. Să mai pretindă careva că nu e unică experiența (și asta!) sovietică : la numita Măximă Gheorki s-au dat examene de completare a locurilor, zeci, poate sute! - se vor fi dînd și în momentul de față, nu examene de admitere, ci de... înscriere : cine să se ducă de plăcere, de bunăvoie la rusă ?

Nici chiar tu ? Preferi-mai-bine instructoratul superiorial și la țeară studenției fericite, pe asfalt, cu apă la closet și colege încălțate cel puțin ?

Prefer-mai-foarte-bine ! Din inimă-mi ! Pentru căci pentru dece Diana Marinescu pretinde că a picat la Maxim Gheorghe ? Nu va fi știind la perfecție limba rusă, dar în patru ani de liceu, cântînd, vrînd-nevrînd, ceva-ceva s-a prins - ba chiar cinci, Diana are vârsta mea, a început ruskaia-iazîkaia într-a șaptea... Și cum nu-i deloc proastă...- de ce-a picat la Gorki, unde nici probe de admitere nu s-au dat ?

De ce

Ei, da : de ce ? Diana Narinescu (are nări largi, fremătînde, pal-pitînde, de renoaică armenoaică) ea este o mare mincinoaică : și-a inventat picajul la Gorki, ca s-o primească la pionieri - s-o fi temut că dosarul ei are să fie luat mai în seamă aici decât dincolo... Cine știe

prin ce alte părți va fi picarisit fata, va fi bușit glorios la o facultate unde candidau treizeci pe-un loc (la Medicină) : de ce nu recunoaște cinstit că e o picată onorabilă ?

De ce...

A-ha. Ca să nu fie luată în serios când spune ce spune : că ea n-a intrat unde au intrat toți boii, ca să nu mai vorbim de bieteile vaci. Și tu, dacă ai fi pretins că ai picat la Sorbonica, același efect ai fi produs: Cine te-ar fi crezut ? Și-ar fi confecționat întrebătorii alte motive, mai credibile... Mare șmecheră !

Șmecheră, dar uite-o și pe ea...

Asta ziceam : uite-o eșuată instructor de pio (superior!) nieri, Nariana Armenescu! Asta să fie soarta deșteptilor din liceu, a șmecherilor ca elevi ? Să nu ajungă vreodată studenți?

Deși

Adevărat : deși... În Făgăraș, pe Corso, nu se plimba cu noi, elevii, numai cu ingineri - în fine, așa li se spunea studenților de la Brașov, fie aceia și la Silvicultură. Și uite cum se răstoarnă carul istoriei : dintre mucoșii cu care ea n-ar fi făcut un sfert de tură pe Corso, mulți sunt acum studenți-studenți - pe când ea, marea superioară... Și dacă de la asta i s-a tras : la liceu se spunea despre cei cu nasul pe sus că fac pe superiorii... Diana era o superioară ca elevă, a rămas superioară ca ne-elevă, biata. Noroc că a fost numită (superioară) în satul natal : face economie de gazdă...

«Oare ce-o fi făcând, la ora asta de sâmbătă după amiază, în satul natal, mândra superioară, Diana ? Ce să facă și ea : dă din nări ; dă a sâmbătă-după-amiază-la-țară (fie țara cât de-a ei). Dacă-i fată deșteaptă (pozitiv !), doarme. Aș dormi și eu, dac-aș fi în satul meu natal. Dacă-i și mai deșteaptă, n-o ajută pe maică-sa prin gospodărie. Însă dacă-i proastă, cum nu-i șade bine, atunci se regulează. Cu cine? Cu cineva, doar n-o să-mi pretindă tot mie să-i găsesc, fiindcă m-aș arăta pe mine și-atunci ce bine-ar face, ea, ca cea mai deșteaptă fată din raion !»

Ce-ar fi să

Ce-ar fi să dau o fugă pân-la ea : Bună seara, primiți colindători? Douăzeci de kilometri în linie dreaptă peste dealul Dăișoarei, prin pădure ; pe șosea vreo cincizeci - eh, dac-aș fi eu un cal... Dar nu-s, așa că nu mă duc la Diana, superioara, ci la inferioara Anica. 'Izdilica. În seara asta o rup, o distrug, o nimicesc - și mai jos mă iscălesc cu cea mai dătătoare de viață dintre cerneluri - să pun asta pe hârtie, în jurnal. Să rămână, negru pe alb, să nu uit.

Ba nu. Bine că n-am scris. Ce să mai știe și ea ce secrete am eu - lasă, când s-o face mare, o să afle de la alții ; adică din hârtiile altora, care nu-mi sunt neapărat prieteni... De acord, n-o omor - cum să fac

una ca asta ? Oricum, Marmeladovna mi-e mai aproape decât Maslova - nu ? Ba da ! La urma urmei nu făcuse apropierea între personaje de carte și persoana purtătoare de trup drag inemii lui - voise doar să spună că, scrisul lui Tolstoi cere să fie recitit, răsцит, copiat de mână, întru mai deplina satisfacție, adevărata - pe când al lui Dostoievski...

Din contra : nu-ți vine să te întorci. Ba îl binecuvintezi pre Domnul că treci, că-l traversezi și fără alte pagube ; că-l lași în urmă, că scapi de coșmar - și ce bucurie când termini Dostoievski, când, în sfârșit, ieși la lumină, răzbați din subterană, din casa-morților, din nebunie - sigur, ai să te întorci la el, la locul-crimei-împărtășite, dar ceva mai încolo, peste șase luni, un an, însă acum trebuie (trebuie !) se te odihnești puțin, să le dai un răgaz plămânilor, văzului ; inimii, sufletului...

Dacă ar fi obligat să aleagă între cei doi (o sinistă dobitocie, întrebare de Oracol de elevă : “Ce preferați mai bine : cutare sau cutare ?” - a auzit asta și din gura unor adulți - de ce să aleagă?, de ce unul sau altul, când poate fi foarte bine și ?), el ar trage mai degrabă spre Dostoievski. Din zece motive, unul : e un bântuit ; un chinuit pe față, un violent violentat ce nu-și ascunde rănilor, ba ți le vâra-n văz, ți le-aplică ție, cititor, pe obraz, ca pe niște comprese otrăvite - de la-nceput nu-ți dă timp să te obișnuiești cu drumul, cu însoțitorul : Dostoievski te înșfacă de mână încă din stradă (unde te plimbai, pe care treceai numai așa, fără treabă, fără țintă) și te trage, te-mpinge, te-mbrânțește, te scufundă pe dată în întuneric și în neliniște, nu te slăbește, până nu te trece - împreună cu el, călăuză, dar și pentru întâia oară călător - prin toate gropile, încercările, flăcările, torturile, vămile, iar când, în sfârșit, îți dă drumul de mână, nu o face pentru că s-ar fi terminat “traseul”, consumat călătoria, nu : din Dostoievski ieși, fiindcă el nu se mai poate atârna, agăța de tine - ca să-l cari tu ; fiindcă el nu mai are puterea să se țină de tine, cititor, pentru ca tu, călăuzitul, să-l tragi, să-l scoți, să-l izbăvești ; spre sfârșitul drumului, al cărții, în preajma gurii de lumină, agonizează, trage să moară și tu știi : dacă-l părăsești acolo, el crapă ; sau fiindcă se apropie ceasul cântecului cocoșului, strigoiul din/de el trebuie să lase din gheare prada-salvatoare și să piară (pentru azi), să se întoarcă la sine, în cețurile subteranei, în negura nebuliei - care nebunie a lui era cât pe ce să fie și a noastră - așa ceva.

Pe când pe Tolstoi îl poți citi mereu, mereu - ca Biblia. Așa că ia, pentru Jibert, primul volum din Opere ; și **Anna Karenina** - zicea că nu, ei bine, acum zice că da ! Fiindcă nu se știe niciodată dacă se mai întoarce aici - dacă zicea că el se duce pe o insulă pustie și își ia câteva cărți... În dosar, ceva hârtie de scris - o fi și-acasă, dar nu strică. Dacă acolo îi vine să copieze o pagină-două din ceea ce (re)citește, de

ce n-ar face-o ?, de ce s-ar lipsi de o plăcere pe care o bănuiește : deplină ? Încă n-a copiat, însă dorința este trei-sferturi puțină - nu copiasse nici măcar în perioada grea, de la Sibiu, când Astra era amenințată, nu doar cu epurarea (se făcuse de două ori), cu “inventarul” (o dată), ci pur și simplu amenințată cu dispariția (ce Club al Sindicatelor Industrii Cojocăriei ar fi tras ei în clădirea Bibliotecii !), atunci colegii, prietenii, cunoscuții, copiau pe rupe și într-o explicabilă dezordine (născută din panică), însă chiar și atunci el își zicea că e inutil să copiezi romane... De ce ?- n-ar fi putut explica - din fericire, nimeni nu-l întrebase, însă dacă ar fi fost încolțit, ar fi bâiguit : «Nu știu, nu pot copia romane, le-aș strica, le-aș deforma, le-aș modifica...»

Acum ar putea să o facă. Cum Tolstoi, spre deosebire de Dostoievski, se publică, îl publică ei (foarte bine !, să profităm, câtă vreme nu se răzgândesc!), îl traduc mereu și mereu - cu Tolstoi ar merge copiatul de plăcere... Deși nu copiază originalul, ci traducerea în românește - traducerile... Deci originalul este deja „stricat” de traducători - oricum, modificat...

«Pe el l-aș copia fidel, la virgulă (românească, desigur), pe el nu l-aș strica - cine-ar putea să-l strice pe Tolstoi ? Chiar trecut prin sitele, prin grilele de decodificare ale traducătorilor, rămâne el, definitiv ; inalterabil - pe când Dostoievski... Chiar așa, interzis, nepublicat - nu trebuie copiat. Nu știu de ce. Ba știu, dar nu spun. Mi-e frică să spun : cuvântul atrage realitatea».

Era gata de drum. Ceasul deșteptător de pe noptieră arăta ora unu și cinci : deci putea fi în jur de două fără un sfert. Dacă pleacă acum, cel mai târziu la trei ajunge acasă, la Jibert. Până pe la patru stă de vorbă cu bătrânii, mănâncă ceva bun, de-acasă - ca și cum cantina școlii n-ar fi fost destul de proastă, pierduse prânzul, grăbit fiind să o conducă pe Lotte ; apoi uitase să meargă la masă... Nu-i nimic, își scoate pârleala acasă : chiar dacă sunt sărace, mâncărurile mamei sunt inegalabile ca gust și... culoare. Apoi iese, numai așa, ca să nu fumeze în casă. Dacă după țigară e încă lumină, se întinde în pat, citește Tolstoi până la șase-șapte - când trebuie să fumeze și iese la aer curat...

— Și dacă n-o găsesc ?, tresări, cu stomacul prins într-o gheară de foc înghețat. Dacă n-o găsesc- fiindcă nu-i acasă ; ori acasă, dar ocupată de alții - bine-bine, asta i-i ocupația, să fie ocupată, mai ales sâmbăta și duminica dar... Cel mai neplăcut lucru din lume : să aștepti, tu, pe sub garduri, liberarea Anicăi - mama ei de țigancă ! Și de... Deși nici s-o insult nu pot, din moment ce ea-și zice curvă.

Curvă-necurvă, i se umflase gâtul ; și-l simțea gros, gata să pleznească de mânie ; de neliniște : dacă n-o găsește ? Dacă nu-i acasă - ori acasă, dar ocupa’?

– O bag în mă-sa de-de-de putoare! De-de scuiptoare a satului! - nu-i, nu-i, n-o să mă spânzur dintr-atâta, mă duc la Mia, până la urmă o conving că cel mai dulce lucru pe lumea asta,-i iubirea de aproape ! De nu și nu, mă consolez cu Singurica-Domnișoară, ce-ți faci tu cu dreapta ta, lucru manual rămâne. Dar nu, Mia nu-l mai poate refuza. Maniera cea mai potrivită de a aștepta viitorul examen de admitere este - știe ea prea bine ce este, când este și nu de azi, de ieri, Mia-i în călduri tot timpul, te și întrebi când mai doarme, chiar când tocește la admiterea ei următoare: o simți, o auzi, o miroși cum se, nu pregătește-de, ci desăvârșește, de aceea se dezumflă atât de repede, ai zice că altul a încălzit-o, rândul tău s-o răcorești, noroc că Mia-i fără sațiu, se încarcă la loc, pe dată - se pare că asta nici la femei nu-i bună, se consumă la propriu, o privește, consume-se, n-o s-o iau eu de nevastă, ca să mă trezesc cu o ofilită, stoarsă, terminată la nici treizeci de ani - las' că-i mai în vârstă decât mine, o fi ca Eva, în jur de douăzeci și cinci, de când tot dă la facultate și tot pică - e bună Mia, bună de tot când nu face fițele cu postul-negru. Dar, nu-i fie cu supărare, nu se poate cumpara cu Anica...

Înghiți, repetat, caută orbește un scaun, se așeză.

«Nu se poatesă lipsească chiar azi !», bătut cu palma-n masă. «Dacă nu-i liberă, o aștept. Nu-i ușor să aștepti așa, dar eu trec - și peste mândrie și peste gelozie».

Privea drept în față, nu vedea nimic din ce se afla în fața lui și vedea ceea ce nu văzuse vreodată, cu adevărat, acolo, la ea, însă din ce în ce mai limpede, mai ascuțit, până la durere, săptămâna asta de când era la slujbă și nu mai dăduse pe la ea - îi vedea coapsele pline și albe și moi și ferme și cu pielea ca petala ; coapsele de-a curmezișul patului ; coapsele alăturate, însă nu strânse, nici gata-deschise ; coapsele alăturate, atingându-se între ele abia simțit.

Genunchii însă.

Genunchii ei tremurînzi.

9

Totdeauna îi tremurau genunchii. Încă de a început, de prima oară când el se dusesese de-încercare, trimis de Mia și fusese întrebat prin portita-nchisă : «Cine-i ?», iar el șoptise iute, prosteste : «Eu, deschide !» - încă de atunci ; și atunci adăugase, în timp ce cheia se învârtea unsă în broască : «Eu, băiatul învățătorului cutare, deschide !», însă ea, cu ochiul negru în crăpătura neagră a întredeschiderii : «Nu-l știu pe dom' 'țător, n-a venit niciodată» și el deschisese gura să spună că nu despre taică-său e vorba, zisese doar așa, ca să se știe că el e o persoană

onorabilă - dar nu apucase : portița se deschisese în întuneric și glasul negru cu catifea zisese cu un fel de resemnare dulce : «Bine...», apoi, de parcă s-ar fi temut că nu-i destul de încurajator, adugase cu neașteptată căldură: «Hai...» Se strecurase prin portiță și se luase după ea spre ușa casei : mirosea tulburător și de-meserie, însă pe el altceva îl tulbura, încă de la portiță, încă de pe când ea nu întrebase cine-i : tremurul picioarelor. Acolo n-avea cum să le vadă ; aici, mergînd în urma ei prin curte, la fel - nu deslușea decât silueta nediferențiată a mirosului, dar simțea, știa : femeii îi tremură picioarele. Odată înăuntru, înțelesese că nu doar genunchii.

Îi tremurau când el venea când pleca îi tremurau când întredeschidea portița și întreba de formă Cine-i și îi tremurau când după ce el intra în casă, ea închidea ușa în urma lui împingînd-o cu amîndouă mâinile și cu pieptul uneori și cu fruntea - atunci el o căuta cu palma arsă prin întunericul roș al veiozei îi căuta îi găsea prin pânza rochiei întâi fesele rotunde bogate palpitînde și fără chiloți căuta mai departe în jos găsea coapsele găsea și înrîndul și știa știuse că dacă și-o urcă n-are să întâlnească împotrivire dacă însă coboară atunci mîna are să i se poticnească în genunchii ei tremurînd dîrdâind clătănind din dinți strîngea degetele repetat să-i liniștească și chiar dacă ei continuau să tremure nu mai vibrau ca înainte în frig și singuri pe lume tremurau genunchii și la dunga patului când el se apropia orbește nu era cu totul întuneric în odaie lui i se părea că lumina roșcată a veiozei decalează formele deci și poziția în spațiu a corpurilor ba chiar a trupurilor așa că îi era mai bine dacă închidea ochii sub pleoape totul era la locul său apoi nu mai măcar bănuia broboada neagră legată sub bărbie cu marginile trase mult în față ca să astupe și în întuneric obrazul desfigurat de uncrop și așa bâjbîind lungea timpul întindea coarda nimerea fără greș cu amîndouă mâinile în scobitura pe lung a coapselor ele așteptau ascultătoare un semn însă el venea cu palmele încoace spre genunchii tremurînzii și dezorientați și, bănuia neascultători le făcea semn, strîngîndu-i ușurel iar ei trebuiau să se ia după coapse mereu tremurînd îi mai simțea tremurînd dezordonat, prin coaste prin subțiori îi simțea cu aripile omoplaților tremurînd după ce pătrunzînd adînc o scobea, iar atunci și pîntecul și înăuntrul și fesele și brațele cu care femeia îmbrobodită îl strîngea cuvintele șoptite gemut toate spunea ceva una că da că așa că e bine bine de tot și să tot așa și încă fiindcă nimeni nu-i ca el să aibe echipament de măgar însă genunchii altceva mărturiseau transmiteau teamă și rușine dorință și reținere abandonare și respingere și încă rușinare de față mare tremurau genunchii atunci de li se simțea prin lemnul patului dîrdâitul frigul teroarea iar când el isprăvea și începea retragerea atunci da erau de acord încuviințau din tremurat precipitat ce ziceau cuvintele gurilor amîndouă că da a fost

bine Doamne ce bine atât de că nici un alt măgar nu-i mai măgar și dădeau din cap a încuviințare și rotundurile de dedesubt acum destinsese lăfăite în odihnă binemeritată dar din senin ca și cum ar fi fost o prelungire prin coapse a bucoapselor genunchii porneau re-porneau singuri de parcă ar fi rămas în urmă și grăbeau dădeau iute-iute din să ajungă iar în rândul lumii fie și cu un pas în urmă oricum erau în plină zbatere cu ochii întorși pe dosul alb cu strigăte scurte guturale de durere-plăcere și cu horcăituri de îndemn de încuviințare și de moarte și tremurau genunchii parcă și mai nestăpânit când el îmbrăcat aștepta lipit de spatele ei să descuie îi auzea cum scheaună încercînd să spună să nu-i lase aici pradă celor de după să-i ia cu el oriunde.

«Asta ar fi de notat în jurnal : genunchii Anicăi, autonomi și, la urma urmei, dușmănind-o, însă neavînd putere să se opună : ca o fată pe care mamă-sa ar sili-o să facă meseria ei ; și a Anicăi».

Acolo, acela era momentul dureros ; și era fără de ruptură, în continuarea pătrunderii și a slobozirii la marginea patului : se lipea cu pieptul de spatele ei, o încolăcea cu brațele peste sâni, apoi cobora totul : în față, cu palmele peste rochie, ascultînd fâșăitul sub degete al țesăturii ; urmărindu-i, încolo, pântecul ; încoace, scobitura dintre coapse, până la genunchi ; dincoace, cu obrazul apăsător, îngropat în rochie, urmărindu-i cu pomeții, cu fruntea, cu nasul, întâi crupa ; apoi fesele, Doamne, două ; gemene și fără-chiloți, Doamne ; le părăsea cu strângerea de inimă a adulmecului, promițîndu-și că data viitoare numai de ele are să se ocupe, numai pentru ele are să bată drumul și bată-n portiță (oare de ce vor fi considerate de-rușine aceste minuni ale Facerii, de ce până și cuvântul ce le sfințește este un cuvânt de-rușine : buci, iar părții desemnate, globalei, i se spune ocolit : dinapoi sau fund - dar dinapoi are și căruța și casa, fund are găleata, grădina, fântâna, pe când cur are numai Ea !- fericite de pictori, de sculptori, ei fac ce fac, nefiind obligați să și numească ce fac, dar bietii scriitori ?, ia să aștearnă pe hârtie cuvântul, nu mai ajunge la cenzură, îl cenzurează cenzurații și asta nu doar de când cu comuniștii, el însuși, iute-iute, rușinat și excitat, îl șterge, fiindcă, nu-i așa, acela e un cuvânt-urât, se rostește numai între patru ochi, se scrie numai la closete - ei, uite : bucă nu se scrie la closet, de ce ? Dacă ar fi poet, ar scrie un întreg buco-poem în o sută unsprezece bucipărți ; ar elogia, ar face buculogiul buculenței, ar cânta bucarnea cu gust de bucaisă, ar lăuda bucalmul bucoapselor bucEvei - bucifforme, bucialtfel, bucierele...- în fine, ar scrie el Bucevanghelia după Ioan-Bucă-de-Aur, deși mai în ton : după bucevanghelistă Bucloana-CurDaurista...- și de ce cuvântul bucurie n-ar veni de la ceea ce dă, ceea ce oferă, fiind bucuria omului ?). În fine, pe altă dată, acum a ajuns dincolo de ele : la genunchi.

«Am ajuns la genunchi, inima însă mi-a rămas mai sus, la... Ei,

da, la bucele ei sublime, la sfânt curul ei - de notat asta în jurnal... Nu în jurnalul propriu-zis : nu se face să scrie, negru pe alb, cuvintele astea, însă, dacă le modifici ușor, le codifici, le anagramezi (dar ce faci la monosilabice?). În alt caiet decât jurnalul, într-un caiet care ar fi jurnalul-foarte-intim... N-aș scrie chiar totul, n-aș spune lucrurilor toate pe nume, aș scrie doar : fese, pentru buci (ce prostie, ce atentat, Anica are buci, fese purta domnișoara de chimie de la Făgăraș, nici nu-i mai țin minte numele, dacă va fi avut vreunul, vai de curulicul ei inexistent, din pricina asta nu-și va fi găsit bărbat, că dac-avea și ea, acolo, o pereche de curi...; măcar niște buculicuțe - dar nimic : doar fese...). A, da, despre genunchi aș vorbi, atât. Aș ști eu despre ce vorbesc, în fapt. Cu totul în treacăt despre fără chiloți, deși...»

Deși observația ar fi interesantă : oricât de gros, grosolan, nemulabil ar fi materialul unei rochii, simți, știi, vezi, miroși - dacă poartă sau nu ; dacă are.

Mai pe la început își spunea că e o părere, obsesie de adolescent neștiutor, setos să afle, să vadă fără să privească, să vadă și nevăzutul. Apoi : era vorba de femeii de la țară, însă îmbrăcate în rochii de-la-orăș - când poartă poale și cătrînță, nu-ți dai seama (și nu te preocupă asta); rochii, pe de-o parte nelalocul lor pe trupurile obișnuite, ba chiar modelate de, dedate cu altfel de îmbrăcăminte ; pe de alta, fiindcă materialul „de prăvălie”, tocmai, pentru că era de culori întunecate, în contre-jour, părea (era) mai transparent decât albul obișnuit, de la țară. De aceea se vedea ce se vedea. Și nu : de astă dată nici un rol nu juca lumina - ci vântul : nu cum s-ar fi așteptat cu toții (ei, cei numai-ochi), vântul cel din față, modelatorul triumphiului întunecat la care ne gândim cu toții, iluminați - ci vântul-din-spate ; cel ce a dus-o, purtat-o, neclintită, de parcă ar fi fost decupată în carton și trasă de ață încolo, spre Rupea - pe Lotte. De acord, în asta, Lotte nu are ce căuta, mai ales că ea poartă - deocamdată asta avea de gând să noteze în jurnalul-intim : chiar de nu e vânt din spate, după fese, poți ști (chiar dacă nu și spune) care femeie sau fată de la țară poartă; și care nu poartă. În jurnal n-ar scrie cuvinte ca : fese, chiloți ; ar descrie. Aluzii, omisiuni - unele omisiuni bine folosite spun mai mult și mai frumos și mai adânc decât prezențele. De nu, ar apela și el la măturatul-sub-pres, la “invenția” românească : puncte-punctele...

Așa are să facă. De cum ajunge la Jibert. Dă o fugă la Anica. Trece s-o salute pe Mia - și s-așterne pe scris jurnal. În jurnale.

Servieta - cam grea. Are antrenament la căratul ei, însă acum are și două domiciliu ! Lasă o parte din conținut aici, e odaia lui, plătită. Nu e departe Jibertul, șapte kilometri, timpul e frumos - dar de ce să umble cu kilogramele încolo, înapoi ? Lasă aici **Anna Karenina**, două volume mari, tipărite pe hârtie groasă, având coperte de pânză înțelepte cu

mult pap, clei de câine, dracu știe de ce put de trăznesc așa cărțile legate după metoda rusească. Nu de asta le lasă, dar sunt grele... Și ceva caiete : trei, dacă nu chiar patru - unu-i ajunge. Ba nu : lasă trei, de două are nevoie, al doilea fiind pentru cel foarte-intim.

«În primul, în propriu-zis, poate că nu, însă în al doilea - sau într-un al treilea aș nota observația cu genunchii Anicăi ; și cu genunchii Evei, deși nu sunt neamuri. Aș pune-o și pe cea, în general, cu picioarele, pornind remarca de la fusta frecată de cadrul bicicletei bărbătești; ca un arcuș cu părul slăbit - de aici, scena din gara Sighișoara, cu unchiu-meu Ignat, în fine : presupunerea, mai degrabă temerea tatei. Ba nu : de ce s-o mai pun pe hârtie, nu m-a durut, prin tata, destul, atunci, întâmplarea ? Deși se spune : cui pe cui scoate. Unii spun : se, dar nu e corect. M-aș mărgini la a descrie scena, fără să precizez cine și în ce situație se afla ; și mai ales : din ce pricină».

– Ar fi o idee !, rosti cu glas și se așază pe scaun, la masă, cu paltonul în brațe. Veche, dar idee !, adăugă, azvârli paltonul pe căpătâiul patului și, lăsându-se pe spate, în scaun, cu mâinile încrucișate la ceafă, închise ochii :

Veche, ideea. Nu atât de veche, nouă, încât să-i provoace veselie, înveselirea. Era oricum, era orice - întâmplarea - numai de răs, nu.

«Deși, râzi de durere și durerea trece - oricum, scade. Apoi : de ce aș regreta întâmplarea ? Tot nu mai pot întoarce timpul ca acele unui ceasornic ; tot nu se mai poate repara ceva. Mă consolez cu vorba tatei: «Tot răul spre bine ».

Nu era de răs - dar nici de ales : de ce neapărat una în paguba celeilalte ? Dar mergeau foarte bine și împreună : ca Tolstoi cu Dostoievski în inima cititorului...

O sâmbătă după amiază ; o odaie cu chirie ; într-un sat neavînd nici măcar meritul de a fi „ultimul domiciliu stabil” al familiei întregi (deși taică-său nu făcuse decât să repete ceea ce spun mulți, de multă vreme, de totdeauna), vorbă nu doar proastă, ci păgubitoare : ei și ? Ei și, dacă zice, dacă ajunge să și creadă ce zice atunci când zice : «Răul de-acum - binele de mâine», are să chiar fie, mâine, binele ? Odaia închiriată are să se prefacă, la un semn al nuelușei fermecate, în cameră de cămin studentesc ? Cravata-roșie are să se prefacă în cravată civilă, de student încliftat, încravatat, mereu-gata de balul de sâmbătă seara ? Și dacă Lotte s-ar afla, nu la Rupea, nu pe bicicletă, purtată încolo, departe, de les sanglots longs de violons și de le vent mauvais, ci aici, așezată pe celălalt scaun - sau chiar pe marginea patului, așteptînd și ea, așteptînd cu el - ar deveni Lotte (imediat ce ar rosti formula potrivit căreia răul, în fapt, e bine), ar deveni Lotte asta Lotte cealaltă, colegă de Universitate, de facultate, de an, de grupă, de toate-toate ?

Ei bine, nu prea ; nu.

«Ei bine, NU-ul se datorează Jurnalului și numai lui !»

Bătu a concluzie cu palma în masă. Se ridică, hotărât. Se, hotărât, așeză.

«Dar dacă aș nota în jurnal povestea vechiului ? A celuilalt ? Să fie, jurnalul de acum, jurnalul (tardiv, s-a scurs un an...- cum, un an ?, șaisprezece luni !), să fie, deci, jurnalul jurnalului, jurnalul unui jurnal cu cântec ?»

– Ar fi o idee !, spuse cu glas. Veche... dar idee !

Privi în jur, cătă în spate, mai dădu o raită cu privirea prin odaie. Părea să fie în siguranță : nimeni nu-l putea vedea, împiedeca, povesti apoi. Depuse coatele pe masă, luă capul în palme.

– Și-acum să facem un duș, să ne spălăm sufletul, spuse, vesel. Și plânse.

10

– Domnișo-ru ! ‘Casă ie-eșt’ ?

Sări de pe scaun, se repezi la lavoar, turnă apă în lighean și începu să se spele pe obraz - așa, îmbrăcat cu veston, pulover și cămașă încheiată la gât. Cât mai multă apă și cât mai repede improșcată în obraz, dar mai ales în ochii ținuți deschiși : să nu se observe dușul...

Pașii bocăneau pe scară, se apropiau de odaia lui. Privi peste umăr : în fereastra înșorită, cea dinspre curte, văzu conturul negru al femeii ; auzi ciocănit în sticlă :

– Acasă ieș’ tovaroș domnișo-or ? Nu te-ai du-us? Încăăă ? - femeia își făcuse glasul și mai trăgănat-cântător și suitor pe ultima silabă .

– Aca-să ! Aca-să !, o imită el, deși răspunsurile nu se intonează astfel. Acasă !, se corectă, tamponându-și cu prosopul fruntea, bărbia. «Mai am timp», își zise și se miră singur de bunul joc, de veselia din glas, neforțată. Dar poftiți, tovarășă doamnă ! Dar intrați, stimată lele! Simțiți-vă ca acasă la dumneavoastră, onorabilă boreasă ! - făcu o prelungită, cu prosopul, reverență. Dar vă rog, serviți un scaun, căci el nu este nu este folosit ! - biciui cu prosopul un scaun, îl răsuci cu spătarul către masă și cu degetul arătător împunse repetat aerul de sus în jos, apoi de jos în sus cu mijlociul : Serviți, serviți ! Poftiți, căci nu doare!

Gazda rămăsese în prag, privindu-l bănuitoare, neîncrezătoare, încruntată. Mai cu îndârjire îi căuta degetul : acolo se afla cheia înțelegerii - întreabă :

– Da’ di ce mă faci tova-ră-șăă ? - pe sub broboadă i se simți gâtul umflat, gușă, de indignare.

– Ca să fim toți o apă și-un pământ ! Cum e gazda, și chiriașul !

– Da’ cumu-i gaz-daaa ?, făcu, înfoiată, gata să dea cu ciocul, cu

aripa.

– Faină !, o asigură el. Ai' mai faină de-am avut-o-n viața mea.

Femeia îl privi o vreme, clătină din cap, râse :

– Șod mai ieșt' - mare comîc, nò, oar' cum îi zâce la oraș...

El ridică din umeri, a modestie, apoi arătă cu două degete : mare-mare n-o fi, dar cam atâta...

Femeia se uita pieziș la degetele lui. Întrebă :

– Numa ? Șî nu ți' òrecum ?

El încuviință din cap că da, i-i foarte oarecum.

– Bată-te, că comîc mai ieș'!, zise femeia, își liberă o mână, îi dădu o palmă admirativă, mai degrabă un brânci. U'te că Ț-am adus nește scoverzi, ca pe la noi, că dacă to' nu te-ai dus aca-săăă...- dezveli blidul, ca să-i arate, îl puse pe masă. Ș-on pchic de beutur', dandulcită, ca pe la no-oooî...- depuse și ulciorul. Da bin' că n-ai plecat, de să guști din scoverzile mele, de le fac altufel' decât pe-aicea, pe Târnavă, le fac ca pe la noi, în Mărginime...- acum scoase din sân două pahare groase, scurte...

Într-adevăr, gazda nu era "de pe-aici": pentru prima oară o vedea în straie de Săliște. Îi trecu prin gând s-o întrebe de Olimpia ; renunță, ar fi prelungit discuția. Zise :

– Mulțumesc, nu trebuia...- rostise la întâmplare și, întinzînd mîna, luă o scovardă, mușcă zdravăn din ea, se porni pe dat din cap a aprobare, a prețuire. Nu trebuia, deloc !, cu gura plină, mai luă una.

Femeia nu știa ce să zică, facă. Nu mai întâlnise un domnișor atât de șod - dar oare numai comîc era el ?

– Da-i cam frig, aci...- își roti privirile prin odaie.

El dădu din cap : era ocupat cu mestecatul. Ea luă paharele și le șterse cu colțul năframei, le umplu din ulcior cu un lichid mieriu, ridică unul, îl privi în zare, apoi zise :

– D-apăi să hie de sufletu lu' bărbatu-meu...

El își retrase cu atâta bruschete paharul întins ca să ciocnească, încât jumătate din conținut sări, se răspândi pe pulpanele vestonului, pe pantaloni - și se mai și înecase, tușea. Gazda își duse o mână la gură, dar cum palma nu-i ajungea să-i acopere și ochii, își trase ca o cortină, de la dreapta la stînga, broboada neagră.

– Sămn rău, domnișoru', zise, de după basma. Oar'ce : nu bieii de sufletu la un dușman de cla-săăă ?- el încercase să răspundă, nu putuse, așa că dăduse din mână că nu. Nu, ce?, îl luă la rost. C-acuma gata cu el, -i mort și lichidat de clasă !, cum zâceț' 'mnevòstră, la raion...

– Ce-ce-ce dumneavoastră, ce raion - nu asta am vrut să spun...

– No, las' c-am înțales ! Nu bei hin - oar' eș' pocăit ?

– Ba beu hin ! - o imită și bătu cu piciorul în podea. Ce-i aiureala cu nu vreau să beau...?- femeia fixa cu privirea locul în care el bătu-

se cu piciorul. Să-ți explic...

– D-apăi ! Că, dacă-mi iesești ca la ȝcȝlă, mi-l ȝi-nvii !

– Nu ȝi-l... Fiindcă nu-i mort, cucoană ! Nu pricepi atâta lucru, madam ? Sau nu vrei - lele !?- o prinse de umeri, o zgudui, numaidecât se retrase, duse mâinile la spate : Vă rog să mă iertați, doam'... Am vrut să spun că... Dar nu vă dați seama că așa îl îngropați de viu ? - arătă spre cana cu vin - apoi, luându-l pe al lui, pe jumătate gol : De băut beau - în sănătatea, nu de sufletul lui ! Pentru liberare grabnică !

Dădu vinul peste cap, își umplu singur paharul, îl bău, plescăi din limbă, privi spre gazdă - voia să întrebe ce băutură era, prea dulce, prea parfumată...

Femeia se uita la el ; cu gura căscată. Broboada de care tot trăgea ca să-ȝi acopere obrazul i se desnodase, colțurile atârnav strâmb, unul pe un umăr, celălalt în față, pe piept. Acolo, în umbră, sub broboadă, ceva licărea roșu : desigur piatra unui cercei. Femeia avea nasul fin, aproape tăios, însă gura enormă - poate fiindcă o ținea deschisă. Și părul blond, nu alb, cum crezuse. Se auzi ca un scheunat, dar buzele carnoase nu se mișcară. Și încă un geamăt subțirel. În sfârșit, cuvinte :

– Tova'... Domnișor', fă bine de nu-ȝi råde de mine, dragă dom'...

– Nu rād deloc, de nimeni - și vă rog să nu-mi mai spuneți tovarăș, sânt băiatul învățătorului din Jibert...

– Știu, tova'...domnișor, da di ce zâci așa ? Di ce zâci că nu ? Oar' știi ceva, că nu-i mort ? Ceva precis, că-i hiu ?

– Bine-nțeles că știu - că-i hiu! Trebuia să știi și dumneata, nu să te-apuci să faci pomeniri, fleacuri, de-sufletul...- ăsta-i semn rău !

– Sămn rău ? Să știu - ce să știu, domnișor' ? - se apropiase, cu o mână se ținea de colțul atârând al basmalei, cu cealaltă îl strângea repetat de braț. Domnișor'! Să nu-ȝi rāz' de mine și de năcazu meu, că numai Unu Dumnezeu știe prin ce-am trecut, de când cu eștia - că-ntâi ne-or pus cote, ne-or loat și ce n-avem, cumpăram și dădăm la cotă ; apăi ne-or băgat ghiaburi, de ne-or scos din rându ȝmenilor, ne-or făcut dujmani, șî de clasă - noi ca noi, da pe băiatul mare ȝi l-or dat afar'din facultate, făcē matematica la Cluj, avea un cap copilu-ăsta, l-or dat afar', pe bază de ghiaburie și l-or băgat în armata lor, la lopată, de zâcē sāracu băiat : Mamă, dȝr c-avem epoleți, încolȝ, ca la gherlă, la politici: muncă șî bătaie, fȝme șî bătaie... Șî pe băiatu ȝic ȝi l-or dat afar', de face-acum pe-ajutoru de șofer' tocma' la Satu-Mare - de-ai ști, domnișor, ce bun era copilu la română și la istorie și-așa-l lăudau profesorii, ȝi l-or dat eștia-afar' de la liceu, de la Sighișoară, ȝi l-or strâcat șî pe el, că ce face cu româna și cu istoria la manivelă?... De bărbat, ce să mai grăim, eștia ȝi l-or loat acum doi a'i, cu săbotaju, ȝi l-or băgat la Cănal - băgat o fo', acolo ș-o lăsat ȝsăle...

Femeia plângea încet, lacrimile îi șiroiau pe obraz.

– Doamnă ! Lele...- îi atinse cotul. Ascultă-mă puțin, vreau să...

– ...să nu-ți răz' de mine, de să-mi spui acuma că nu-i mort și peste-un ceas să vii să-mi zici că-i gata mort și putrezît, că-i mare păcat de să-ți răz' de-o mamă rămasă făr-de ficii și de-o nevestă de-o rămas vădăoaie...

– Doamnă ! Dar ascultă câteva clipe ! Să spun ce știu eu - după aceea, dacă vrei să stăm de vorbă...

– Că precis trăiește ? Că precis nu-i mort ?- acum se agățase cu amândouă mâinile de reverele vestonului. Că dacă nu-i mort...

– Dar lasă-mă să vorbesc ! Vă așezați, aici, pe scaun, doamnă... Așa... Acum mă așez și eu pe scaun...

– Da știi precis ? Zi-mi iute ce știi, dup-aia stăm de vorbă cât vrei, că dacă-i pe-așa, nu mă mai duc le beserică, de să-i fac pomiană - știi precis ? Că dacă-ți răz' de mine, de să capeți ce vrei, dup-aia să aflui că-i mort, te bate Dumnezeu !

– Să mă bată ? Să capăt ? - se ridică de pe scaun : Ți-am cerut ceva ?

– Domni'...- se ridicase și ea, cu mâinile împreunate. Ce-am zis de rău, am zis să nu mă minț', dacă-i pe-adevăr, oameni săntem, dora...

– Ce oameni ? Ce dora...?

– D-apăi di ce grăiești așa tare, de să ne-auză din uliță ? Ba nu, domnișoru', zău, ba ia, domnișoru, zău, precis știi, că de-i bine precisu', io, să știi, minteni, la mine omu-i om odată, cum se zice, că oameni săntem și nici nu prind, da nu de-aia, da-ntâi spune-mi și dup-aia, minteni, că nici io nu-s de lemn...

– Ho ! Hooo !, strigă el cu disperare, ca la vite. Destul !

Femeia tresări cu întârziere. Lăsă reverele și zmuci capul îndărăt. Rămase așa. Apoi izbucni în râs.

Descumpănit, el se îndepărtă, își făcu de lucru la fereastra dinspre uliță : o deschise, o închise ; se întoarse, se așeză pe scaun se ridică ; încercă să intre în râsul femeii - înțeles că ea nu râdea cum se râde, ci cu lacrimi ; râdea și plângea, ținând capul mult pe spate, basmaua alunecă și căzu pe podea.

El se grăbi să ridice broboada. Mai departe nu știu ce să facă, femeia plângearădea cu sughițuri, cu horcăituri. O ocoli, se opri dinaintea ei ; îi apucă mâinile, îi puse în ele broboada. Degetele se încheștară de ale lui, preț de două spasme. O luă cu grijă de umeri, o conduse spre scaun. Însă cum apucase să se rotească, drumul se rotunji, întârzie, se prelungi până lângă pat. Ea se lăsa dusă și ducea. Se așeză pe dungă - pat țărănesc, înalt, pat de-al casei, îl cunoștea, îi știa înălțimea fără să privească, așa că mai degrabă se rezemă de el decât

se așează ; își privi tălpile pe podea: le găsi prea apropiate, le îndepărtă, de sprijin. Nu mai plângea, dar încă suspinînd, începu să se caute în sân, desigur, după batistă, cu cealaltă mână îi făcu semn să-i dea de băut. El se grăbi să-i aducă paharul plin, însă femeia părea neinstare să-l ia cu o singură mână, din ochi îi ceru să i-l conducă la buze. Bău jumătate din conținut, din pleoape îi spuse că-i destul. El duse paharul pe masă. Și rămase acolo.

Femeia căuta, în continuare, în sân ; cu mâna dreaptă căuta, în partea stângă a pieptului, or el zărise batista, prin deschizătura iei, în stînga. Să se fi înșelat ? Se mută iar în fața ei : batista era, se vedea bine, în partea opusă căutării. Să-i spună el unde i-i ? Să i-o și arate ? Să vâre el mâna la sânul gazdei, să extragă batista ?- ca să se termine odată și să se ducă,-n treaba lui, acasă, la Jibert ?

Ea renunțase s-o mai caute : întinse mâinile, orbește, îndepărtă cătrînța neagră de pe genunchi și, aplecîndu-se mult, apucă poalele albe. Începu să-și șteargă ochii, obrazul - cu poalele.

El dădu să se îndepărteze : nu se cădea să rămână acolo. Nu se clinti. Oricum, ea nu vedea că el vede - și ce mare lucru vedea ? La început, nu mare lucru, apoi, pe măsură ce ea, mereu ștergîndu-și obrazul, își îndrepta spinarea, își dezvelea genunchii - acoperiți de ciorapi negri ; deasupra genunchilor, cu jartierele-colac ; dincolo de jartiere, coapsele: nedeformate de lipirea între ele... Coborî privirea : tălpile i se aflau între ale ei, ba chiar și mai dincolo. Dintr-o simplă mișcare a genunchilor lesne i-ar fi îndepărtat genunchii - ar ajuta-o să se șteargă la ochi cu poalele, ar așeza-o într-o poziție odihnitoare : să se tot șteargă. Pe lângă poalele ridicate, ca de după o perdea, ea îl privi preț de o secundă. De parcă ar fi vrut să se asigure că-i alături, în față. Își împinse tălpile pe podea, în același timp își sprijini fruntea de pieptul - în fine, nu ajungea atît de sus, dar cu tot cu poale, acum îi strîngea încetișor genunchii cu genunchii. El duse o mână în buzunar - o introduce cu precauție : nu și-o putea îndrepta, fără ca ea, lipită, să simtă. Încercă să dea înapoi - nu-i venea. Așa. Scoase mâna din buzunar, și-o amestecă printre ale ei, cu poale cu tot și încercă să-și descheie un nasture - așa să facă ?, așa se va fi făcînd cu bătrânele ? Dacă ea nu asta vrea ?, dacă i s-a părut lui - cum să vrea, femeie în vîrstă, cu doi feciori mari, pe deasupra, bărbat la Cănal ?!

Se zmulse de acolo ca pe o măsea ; aproape alergînd se duse în partea cealaltă a odăii : pe furiș, verifică nasturele. Nu se uită la ea nici când se răsuci și prinse a se plimba cu frenezie de-a lungul peretelui, trei pași încolo, trei încoace - cu mâinile la spate. Era fericit ! Cum niciodată nu mai fusese. Încă nu știa de ce, dar simțea - și știa că nu se înșală, când simte el ceva : era bine, cald, ușor... Lui îi era bine, lumea era bine, cei din jur trebuiau să se bucure și ei de binele resimțit și

general.

«Când o să scria asta în jurnal... - o pot scrie, dar mai târziu, când o să aflu ce și cum și de ce...»

– Ziceam deeci... - îl imitase fără rușine, în gest, în intonație, pe Septimiu, dar asistența nu-l știa pe fostul său coleg de Gheorghe Lazăr de la Sibiu. Prin urmaaare, deci, ziceaaam...

Se opri - oprire cu efect - și continuă, tot ca Septimiu :

– Bineînțeles, n-am probe, ca la tribunal, dar cum nu sântem la tribunaaaaal... - prin prelungirea cuvântului, întărită de arătarea mâinii drepte, dădea de înțeles că, nefiind la tribunal, toată lumea a înțeles ce urmează.

Femeia îl urmărea, sucindu-și capul, cu poalele mereu la gură : nu-i păsa.

– Tot ce știm nu se reazemă pe probe - de unde probe, dacă ei le ascund, le distrug ? Tot ce știm se rezemă pe logică - știi dumneata, lele, ce-i logica ? (o secundă se simți tras către Mariu Chicoș Rostogan, dar femeia n-ar fi gustat spiritul - renunță). Nici o importanță că habar n-ai ce anume aplici - dar speranța ?, se aplecă ușor asupra ei, ca și cum unui copil i-ar fi pus întrebarea, iar acum îl ajuta să scoată răspunsul : Nădejde i se mai spune - ei bine...

Ei bine - mai departe ? Femeia îl privea rău. Își acoperise genunchii și tipărea cătrînța trasă la loc, peste poale.

– Oamenii zic : rahat, speranță ! ; sulea, nădejde ! - dar cu ea... - femeia chicotise. Dar cu ea rămâi, după ce-ai pierdut totul...

– Advocat să te hi făcut - că ce-ț' mai mer'e gurița, mamă-Dòmne!, zise gazda, ridicându-se de pe pat.

– Dar sânt ! Sânt avocatul tuturor cauzelor pierdu... Bune, drept... - deviasse în ultima clipă, dădu mai departe din gură, cuvintele veneau singure, ba i-o luau înainte : Însă trebuie, este absolut obligatoriu să crezi, să ai speranță, să tragi nădejde - uite cum...

Se încruntă ; se concentrează ; îi arată femeii mâinile, concentrate, adunate. Și vorbe în continuare, orice...

Gazda se uita numai la mâinile lui : i le urmărea când se mișcau, când se despărteau (atunci ochii îi pâlpâiau de la una la alta, antrenând și capul după ei); când mâinile lui se împreunau, ochii ei se adunau, se încălecau, încrușați.

«Mă crede», își spuse. «Mă crede, crede tot...»

Își aduse aminte de o “dispută literară” avută la Sibiu, cu amicii: Octavian, adevărat ardelean, mormăia doar, ca să nu zică de rău de Caragiale, nu-i plăcea “levantinul”, prea lua în derâdere ce au mai sfânt Românii ; în schimb Septimiu îl decreta pur și simplu geniu-muzical, nimeni nu-și auzise personajele ca el, «cum a prins Nenea Iancu caracterul carpato-dunărean, mai rar, bobocule!», iar el zisese că,

într-adevăr, a prins, nu doar prezentul lui, dar prevăzuse prezentul nostru, pe-al lui îl anticipase, «ce : limba de şedinţe, de la difuzor, din ziare, chiar de pe străzile socialiste nu-i limba lui Caragiale ?»- Septimiu se declarase de acord, aşa era : marca geniului, să anticipeze... Acum însă, perorînd, emiţînd sunete, cuvinte, se văzu aievea în rolul (rostul) lui Conu Leonida explicînd Coanei Efimiţa cum devine cazul cu Galibardi, cu birul, cu rivoluţia, cu fandacsia - cuvintele nu aveau importanţă, nu aveau nici măcar viţăvercea, ca în piesă, ci una indiferentă ; nu pentru că gazda nu le-ar fi pătruns înţelesul, ci pentru că, în acest moment nu avea nevoie să înţeleagă - ceea ce credea.

«Mă crede», constată. «Crede, nu neapărat ce spun, crede spune-re, convingerea cu care-i spun orice».

Continuă să cuvînteze cuvinte. Le slobozea, simţînd cum, nu doar gazda, nu numai el însuşi, ci totul în jur, obiectele, lumina, aerul, îl credea ; ştia că, acum, orice-ar spune, va fi crezut - fiindcă era credibil, fiindcă era şi adevărat. Şi el: nu-şi dăduse seama de forţa de convingere - i-ar fi întors pe faţă şi pe dos pe căcănarii de la Cinematografie, iar acum ar fi student la Bucureşti, în curs de a-i convinge pe colegi, pe semeni (cu precădere pe semene) de orice şi de contrariul - n-ar fi un picat, un prăpădit de instructor de pionieri cheltuindu-şi saliva cu o ţărancă-de-la-ţară, gazdă-sa ; cu forţa asta bine folosită l-ar fi convins pe directorul de la Sibiu să nu-l elimine, pe securişti să nu-l umfle... Se vede că pe-atunci nu avea puterea asta, se vede că aşa trebuia : să treacă prin ce-a trecut, şi mai trece, ca s-o cape-te : nu zicea taică-său că tot răul spre bine ? Binele are să vină mai încolo, la drum de seară, pe sub garduri, la Anica...

«Mă crede, mă crede».

Dacă el crede, poate face orice - bine şi rău. Unde ar intra convingerea, felul de a fi a gazdei, potrivit principiului : oameni-sîntem ?, iar dacă-i spune-precis, atunci nici ea-nu-i-de-lemn? - numai pentru-atîta? Sau chiar şi pentru mai puţin decît atîta : pentru nimic ?

Nu. Când îţi este dată o astfel de putere, nu trebuie s-o foloseşti în interesul tău, personal, meschin. Sigur, n-ar strica încă un trofeu în vârful sulitei - că a ratat destule, ba, până l-a dus Septimiu la curve, pe toate, dar încă o dată, mai bine aşa : să nu tragă el folos de pe urma puterii de convingere, să le tragă, totdeauna, ceilalţi - el să rămână (a citit asta undeva, dacă nu, are să citească) cu satisfacţia de a fi făcut un bine, fără ca celălalt să-şi dea seama ce-i făcuse...

«Mă crede...Şi dacă mă crede când spun lucruri indiferente ori de-a dreptul năuce - dar care n-o privesc - de ce să nu-i spun, ca să mă creadă, ceea ce are ea nevoie, ca să mai aibă tăria de a îndura, de a-şi aştepta omul cu o aşteptare atît de puternică, încât să-l zmulgă, să-l sugă de-acolo, ca o ventuză, să-l tragă, să şi-l aducă aici - chiar şi din

mormânt ?»

Așa, da. Acum plutea - dar plutea în știut. Se menținea în plutire, dînd din cuvinte ca din aripi - din cuvintele cele bune, potrivitele ; și încă rezemate pe realitate :

Primise înștiințare oficială, cu stampilă ? cu semnătură ? cu număr ? Îi veniseră acasă efectele, adică hainele - tot cu hârtie, stampilă, semnătură ? Nu-i veniseră - atunci ? Asta-i logica de n-o știe... Că liberatul cutare din satul cutare a zis ce-a zis, careva l-a auzit și a povestit ce înțelesese el ? Dar cum poate crede așa ceva ? Să nu creadă nici dacă liberatul i-ar spune ei, față către față, că l-a văzut cu ochii lui pe tată-său rupt de o bombă în lagărul de la Balta... - a vrut să spună : mort la Canal ! Admitem : l-a văzut - poate fi sigur că mortul era mort-mort ? Mai mult : că mortul era bărbatul femeii căreia acum îi dă bunaveste ? Cum să fie sigur : liberatul acela e un tâmpit, o hahaleră, dracu' știe de ce-l liberase Dumnezeu : ca să dea vești proaste ?; mincinoase ? În primul rînd sinistrul-dobitoc minte când pretinde că s-a liberat de la Canal - desființat de multă vreme, imediat după ce a crăpat Stalin ! ; în al doilea rînd : nu se moare chiar așa, oricât de bestii, de criminali ar fi eștia, vorba ei - apoi unde-s probele ? Unde-s hainele ? Unde-i înștiințarea ?

Femeia era numai lumină și zâmbet. Ședea pe scaun, îi urmărea mâinile, își rula, își derula în neștire, pe genunchi, cătrînța - fără a antrena și poalele.

El ar mai fi continuat, dacă ea, ridicîndu-se și apropiindu-se, nu i-ar fi dat de înțeles că se terminase. Se poticni în cuvinte, îndepărtă brațele a dezolare, apoi în continuarea mișcării, se înclină drept în față, ca pe scena căminului cultural ; nu era destul, așa că schiță și o reverență, cu câte două degete ținîndu-și rochița și zise, gros :

– La anul și la mulți ani !

– Âie-te Dumnezò, domnișor', că mare bine mi-ai făcut. De nu venem cu scoverzile, mă ducem la beserică, de să-l îngrop, că nu mai credem să-l văz în viață...

Îi luase mâinile în mâini, i le strîngea la piept. El dădea din cap că așa e, bine făcuse că nu mersese la biserică, bine face că nu crede zvonurile proaste. Tot vorbind și tot mulțumind și tot strîngîndu-i mâinile, femeia începu să i le sărute. El dădu înapoi, vru să-și retragă mâinile, însă femeia i le ținea zdravăn și se ținea după el prin odaie. Dădu cu spatele în lavoar, se opri, dar femeia nu luă în seamă zdroncănitul ligheanului, se lupta cu mâinile lui : să i le pupe...

– Dacă-i pe-așa, atunci...- zise și-i sărută el mâinile.

Femeia fu surprinsă. Ridică obrazul :

– D-apăi, domnișor', io-s țarancă de la țară, nu-s popă, de să-mi pupi mîna...

– D-apăi, țărancı de la țară ; io-s puțoi, nu popă, de să-mi pupi poala...

– Țăăi, că comic mai ieș'!- râzînd, femeia îi dădu, de prețuire, un brînci - dar fără să-i sloboadă mâinile, ligheanul căzu de astă dată, el încercă să-l ridice, însă ea, ținîndu-l de-o mână, îl recuperează ea și-l puse la loc. No, dă și mîna ailantă, că nu ț-o mînc !, ceru ea, i-o prinse, o aduse lîngă cealaltă, între piepturile lor. Că de-ai ști, domnișorule, dragu-mamii, ce pomană ți-ai făcut...

– Ce pomană ? Am spus adevărul și numai adevărul ! - înălță o mână pentru jurămînt, cu tot cu mîna ei.

– No, ia, numa că rari ȍmeni-n zua de az' de să-ți spuie o vorbă de-adevăr de să-ț' cază bine la inimă...- îi trase și-i depuse amîndouă mîinile pe țățta stîngă.

El simți că se înmoaie. Nu : era înmuiat. Era el, stăpînit, posedat, avut și simțea că nu așa trebuie ; că trebuie liber ; în perfectă egalitate - mai ales fără teamă. Însă îi era frică, rușine. Nu se întîmplase nimic de rușine, cu frică, dar are să se întîmple, fiindcă nimic nu mai depindea de el - ci de ea și ea era din vis și din mamă, din plăcere păcătoasă, cumplit de dulce în ispita lui vinovată - nu se face, nu se face nici chiar printr-o dvoika să te întorci împotriva-i.

Nu mă pot împotrivi

Nu te poți răzvrăti

Nu putea să se opună oricum n-aș fi izbutit să-i scap venea peste mine ca destinul (am citit am citit undeva) așa n-a mai așa ce să te mai dacă tot nu

Se înmuiase pe dinafară, pe dinlăuntru : dimpotrivă, fiindcă era doică, nu chiar ea-ea era.

Mirosea bine a sugar ; a țățta suptă.

Mi s-a făcut a lapte. A uger.

I se făcuse a. Trase aer în piept, înclină capul, îl depuse pe umărul ei.

Ea din doică trecu în troică.

Cvadriga îl lăsă, în sfârșit, mîinile, i le duse la spate, îl luă în brațe, era aproape cît el de înaltă, nu-i fu greu ca, întorcînd capul, să-l lipească sub gâtul ei, la piept, mirosea a zer, a busuioc, era bun, era mare, primitor, puteai avea încredere în el, ea îl bătea pe spinare, ofta, el se clătina, se legăna, începu ea să-l legene, ca la țară, de două ori într-o parte, de două în cealaltă, se lipiseră de tot, îi simțea pîntecul rotund cu pîntecele, picioarele cu picioarele și, cum se legănau din ce în ce mai accentuat, ca să nu se răstoarne, fură siliți să le îndepărteze pe podea, acum coapsa lui dreaptă bătea în deschizătură și o lărga.

– Dragu-mamii, băiatu-mamii, zicea tot mai des în ritmul legănarilor pe laterală și al celui înconrat. Dragu-mamii, băiatu-mamii...

Dăduse capul pe spate, înălțase obrazul, cu ochi orbi îi căuta bărbia, ea veni cu gura și tot zicînd băiatu-mamii, se lăsa crâmpoțită, mușca la rîndul ei, gâfâind, o dată, de două ori se desprinsese, chiar începuse a zice ceva de pat și fereastră, dar el nu voia să știe, o ținea pe loc ; ea zisese, bine, atunci și-aici, dusesse o mână între ei, să ridice, el nu se dădea înapoi, ea reușise, trăgînd cu putere, acum îi umbla pe-acolo, nu-nu-nu gemuse el, dar nu se putea opune, mîna era aspră și fierbinte și brutală, îl zmulgea și-l trăgea-mbrîncea, el zicea nu, dar împingea cu disperare, nimeri aerul și când brodi caldul unde fusese condus, mugi cuprins de spasme și se lăsă în brațele ei, ca mort, cu genunchii morți, bocind cu gura plină de ațe de clei :

– Ce-am făcut, ce-am făcut...

Noroc că era era destul de voinică : îl ținea în brațe, cu o mână cleioasă îi mîngăia părul și zicea, scuturîndu-l de jos în sus, ca pe un copil plîngăcios :

– Lasă, dragu-mamii, lasă, las-că trece, noi să fim sănătoși, al'dat' facem ca lumea, c-acum n-a fost ca lumea și de-aia - da' las', numa, lasă...

Se trezi în uliță, pe șosea, în mână cu servieta neîncuiată, cu paltonul pe un umăr, cu șapca și fularul în cealaltă, își dădu seama că aleargă, se opri la pas, dar nu și ca să închidă servieta, să-și pună șapca pe cap și fularul la gât, ar fi vrut să privească îndărăt, nu îndrăznea, cu toate că șoseaua era pustie, să privească în jos, ca să se asigure că nu e descheiat - nu trebuia să plece așa, ca și cum abia ar fi scăpat din ghearele ei și nu trebuia, nu trebuia să se lase, nu trebuia să provoace, fiindcă provocare fusese, dacă el n-ar fi început, totul s-ar fi desfășurat normal, ca între gazdă și chiriaș, ca între o femeie în vîrstă și un puștan, ca între un domnișor și-o țarancă, unde mai pui că bărbatu-său e la Canal - Doamne, ce-am făcut, ce-am putut face!, își zicea din nou alergînd pe șosea, dar cum putuse să facă una ca asta și măcar de-ar fi făcut-o ca lumea, ar fi fost rotund păcatul, el însă o spîrcâise ca un adolescent la întîia lui apropiere de femeie, neștiind cum e făcută și cum se face facerea, Doamne, ce făcuse, acum trebuie să-și caute altă gazdă, cum mai dă ochi cu femeia, n-ar conta că ea ar râde în gîndul ei de neștiința, de neputința lui, mai important este că a ridicat mîna înspre o femeie ce-ar fi putut să-i fie mamă și că această mamă are bărbatul la Canal - păcatul, porcăria numai a lui, ce importanță că ea a consimțit, ba a avut oarecare inițiativă, Dumnezeu cu ea, de atîția ani fără coapsă de bărbat în sânul ei, a avut o clipă de uitare, de rătăcire, însă el ar fi trebuit să nu-i dea ocazia, să nu fi întins mîna la ea, el să și-o-ntindă la Anica, la Mia, nu la o femeie bine coaptă și necăjită, cu feciorii împrăștiați în lume de eștia, cu bărbatul mort la Canal, omorît de eștia - o fi murit, săracul, adineauri, când a simțit că nevastă-sa, în

loc să-l aștepte cu credință, se regulează de-a-n picioarele cu chiriașul, un puțoi care-și mucește mucii pe picioarele ei și pe cătrintă - trebuie să spele, să curețe după el, mucosul, neputinciosul, picatul !

În marginea satului se opri. Încuie servieta ; își potrivi paltonul pe lung - așa se duce pe braț un palton - șapca pe cap, ca să-și libereze mâinile și să-i aprindă o țigară. He-he !, țigara de după !- e plină literatură de țigări-de-după. Aici nu sântem în literatură și e țigara de după rateu ; așa, fiindcă viața-i viață, nu roman. Viața încă n-a ajuns până la stadiul de roman - de asta.

Putu să-și cerceteze nestingherit pantalonii - nu, nu erau năclăioșați, ba în plus, încheiați, de parcă niciodată n-ar fi fost altfel. Plecase înainte ca să, chiar înainte ca gazda să-i spună, lasă, dragumamii, că altădată o să fie ca lumea, nu ca acum și înainte ca ea să, în fine, cu pupatul mâinii, ce aiureală, s-o pună să-i pupe, ca unui popă, Ardelencele nu-i pupă popii nici poala, darmite ; cele din Regat : așa și-așa, însă Basarabencele sigur i-o !, dar aici nu sântem acasă la noi, ca să facem ce ni se năzare, ce ne-ar place nouă să ni se facă, iar dacă e pe ce-a fost, în realitate, poate fi mândru de rezultatele muncii de lămurire dusă cu nevasta mortului la eștia, al ne-mortului, fiindcă de ce dracu-a măcinat el cuvinte : ca s-o convingă de contrariul, de adică minciuna zvonului și, la urma urmei, mai puțin importantă e minciuna aceea pentru uzul acelei persoane, întâmplător femeie, cu care, dacă, în cele din urmă cine știe ce și așa mai departe, altădată, când are să fie ca lumea, pentru prima oară, cât prilejul, pentru el, de a-și verifica, deși nu verificare a fost, tot prima oară fiind, erînd, mai degrabă : suntind, fiindcă din el izvorăște asta, povestea cu puterea cuvintelor rostite, forța-verbului cum se mai zice, că adică la început a fost cuvântul, nu altceva și cuvântul este la el și eu este cuvântul

– A nu fi lipsit de modestie ! se avertiză, înălțînd un deget și amîndouă împreună cu țigara. Și, în general, a nu scuipa pe jos ! - se aplecă să ridice servieta.

Atunci auzi căruța. Încărcată greu, după cum suna. Și după cum sunau copitele - de doi cai.

«De n-ar opri», gîndi el.«N-am chef să merg pe sus».

Nu-l văzuse pe căruțaș, nici căruța. Se prefăcu a avea treabă cu șireturile de la bocanci, se chinci - ca să nu audă cum căruța încetinește; oprește ; cum caii fornăie, de popas ; cum căruțașul zice :

– Mer'eț, 'ncolò, domnu'? Tovarăș'...- glasul se corectă .

– Nu, mulțumesc !, zise el, fără să privească, dar făcînd semn că îi mulțumește, dar să plece mai departe.

– Mer'eț' la Jibăr', oar mai departe ? Păn-la Lomnic vă duc io, că-s din Lomnic!

– Nu, mulțumesc. Eu..., pe-aici, așa...- prin gesturi încerca să-l

facă să-nțeleagă pe omul din Lovnic că ieșise numai așa, la plimbare.

Omul șovăia : se uita încolo, apoi în spate ; în părți : din nou la el. Nu-l credea. Timpurile se schimbaseră : nu mai arăți oricui, oricând, orice - nu-i conzult, că te bagă eștia la Cănal, de nu mai ieși decât cu picioarele-nainte... Ridică din umeri, dar rămase pe loc : dacă tovarășul se răzgândește ?

El se înalță, lăsînd servieta la picior. Făcu iar semn că el rămâne, să nu-l aștepte. Abia după încă un îndemn :

– D-apăi, cum zăcèt’ ‘mnevòst’ă, tovarășu - no, păi la revedere !

Clăncănitul roților, răpăiala copitelor, din ce în ce mai îndepărtată.

«De ce paștele mă-si m-a făcut : tovarăș ? Scrie pe frunte ? Se vede, ieșind din nădragi, prin prohab, cravata roșie ?» - dar, ca să se asigure, desfăcu fularul, se privi, se cercetă. «N-a văzut nimic, nici steaua-roșie din frunte !»

Se aplecă să ia servieta. Se ridică fără ea :

«Și dacă a văzut ? Că am ?», se întrebă. «Țăran-țăran, dar va fi avînd miros bun, îi simte pe “tovarăși” - asta am ajuns, rostogolit din vârful Bucureștiului până aici, în fundul văgăunii, în calitate de, rahat, instructor de pionieri ! În câteva zile de instructaj, în o săptămână de activitate - uite : mă simte și ultimul căruțaș din Lovnic !»

Aprinse o țigară și fumă cu spatele la soare, bombănind :

De asta-l tovarășise căruțașul ; de asta la însfârșita ! plecare, n-a spus ca omul : «No, păi dòmne-ajută», ori : «S-auzim de bine», ci : «No, păi la revedere !». Iar mai înainte n-a spus omeneste : «Cum vreți» sau : «Cum doriți», a zis «Cum zăcèt’...», mama lui de azi și de mâine ! Va fi știind : adevărații tovarăși se mulțumesc să doar zică, iar vrerea, dorința dâșilor se-mplinește ! S-a purtat, nu ca un căruțaș care a ajuns din urmă un drumeț, ci ca un fost țăran într-atât dedat cu nazu-rile, cu poftele, cu vrerile tovarășilor - ba chiar cu dorințele neexprimate încât...

«Mă va fi crezut un tovarăș de la raion. Ba de și mai sus. Am zis că mă duc numai pe-aici, prin preajma satului, el va fi dedus că sînt mai mult decât un activist, ăștia umblă prin sate, cu lămureala, nu printre, cu vânătoarea de partizani... M-a crezut securist, dumnezeii mamii lui de sinistru ! A vrut să vadă pânaiciul, s-a uitat - a văzut pădurea, boul ! Știe că partizanii nu se ascund prin pădurile lor, s-au tras sus, la munte ; știe că ascunșii nu se adăpostesc în păduri, ci în sate : prin pivnițe, șuri, magazii, se-ngroapă în funduri de grădini, se înzidesc în case, între pereți dubli... Ei, da, el știe, însă mai știe că securiștii nu știu asta și-i tot caută pe-aici... Adică eu îi caut ! Îl bag în măsă de cretin ! Pe mine, care era cât pe ce să fiu din-contra !; pe mine, basarabean, care, de aproape zece ani... Nu m-a tratat de securist și

nici nu e sigur că s-a gândit - dar nu-i bine pe lume când străinii își bagă nasul în sufletul tău, îți umblă prin măruntaie, îți cotrobăie prin jurnal și...”

– Și, nimic ! Nici o palmă de memorie pentru fleacuri !

Îl cuprinse o jale de sine fără margini : de ce Dumnezeu nu-i lăsat în pace ?, de ce ba unul, ba altul îl sâcăie, îl scotocește, îl scutură, ca să vadă ce are, ce ascunde, ce a adunat ? - dar nu vrea să arate. De bună voie ar arăta - mai cu seamă fetelor, în ele are deplină încredere - dar să aștepte să vrea el întâi, să se hotărască el... deși uneori e bine, frumos, de-a dreptul atâțător să aibă ele inițiativa, dacă nu întreagă, măcar jumătate, prima... Și-acum ce face ? Unde se duce ? Încolo, înaintea nasului, spre Jibert ? Da, dar încă nu : îl așteaptă la un colț de pădure Nea Pălărie, căruțaș de Lovnic, mare cunoscător de tovarăși ; înapoi, la gazdă ? În nici un caz !, ea trebuie să-l știe plecat și bun plecat, nu-i el omul să se-ntoarcă din drum !

Bun. Căscatul de cociaș l-a făcut să piardă zece minute, un sfert de oră ; l-a ținut locului pentru cel puțin un ceas : nu-i bine să pornească în urma lui, chiar dacă nu-l ajunge (l-ar avea mereu mereu înaintea ochilor) ce-ar mai lipsi!

Bun. Mai stă un pic și pleacă. La Jibert. Mănâncă, iese la fumat, se duce la Anica. La Anica poate să se gândească în voie, ei poate să-i cedeze mai mult de o palmă de memorie - dinspre Anica vin, nu doar reprezentări, ci re-prezentruri : e suficient să rostească în gând numele ei, ANICA, pentru ca să se declanșeze prezentul ; și nu static, ci mișcatic, mai ales pe laterală ; mai ales pe-contra, producând un viitorprezent minunat, amețitor - asta are un nume științific, se cheamă afect (avînd) memorie. Cică omul nu poate avea o memorie a afectelor - n-o fi avînd, omul, el însă are. Cu ANICA - cine-a zis că nu : n-a cunoscut-o intim. De asta.

Bun. A fost în Anica, a trecut și pe la Mia... De-ar fi acasă, dar n-ar mai conta Mia după Anica : se întoarce acasă, face o baie bună și se apucă de scris. În jurnal. Are azi toată ziua și mâine până diseară - câte ore fac, de toate?

«În caietul A consemnez telegrafic, fapte : “Azi după amiază condus Lotte răspântie. Ea plecat bicicletă Rupea, eu Jibert” - cam așa cumva, deși cad în Telegramele caragialești, oricum, nu-i necesar să intru în amănunte, în A, deci nu consemnez episodul cu gazda și nu intru în asociațiile provocate de fusta frecată de cadrul bicicletei, astea fiind pentru caietul B ; povestea cu gazda, într-un eventual C, mult incifrat. Sau chiar D, ca să fie și mai păzit, ca mai departe de intrare... Deși, la caz de percheziție-arestare, cum le car cu mine împreună, împreună au să fie descoperite...»

Împreună o să fiți - voi - descoperiți

Împreună o să (noi) fim descope
«...dacă le-aș păstra în locuri diferite, nu le-aș căra pe toate-n servietă ».

Ai uitat să arăți : păstrate înlocuri diferite, confiscate în momente împrăstiate

Împrăstiate în timp

Ei, da : n-ai mai auzit ? O metodă - nu metodă, ci mod de a fi, de a trăi, deafute

Îmi povestești tu al'dat'

Îți povestește, povestește

«Vorbesc cu persoana a doua. Mă înțelege destul de bine cu ea - chiar de-i un el. Ceea ce înseamnă că am început să...»

Început! Ai să-ncepi cu adevărat atunci când, cu-adevărat, ai să-ncepi să - știi tu : în caiete

Știe el. Numai de n-ar ști și Securitatea - ca la Sibiu

Descuie servieta. Se asigură că toate cinci se află înăuntru. Le numără, pășind cu degetele arătător și mijlociu : unu, doi, trei, patru, cinci ; cinci, patru, trei, doi, unu - în fine, unu-doi.

Se ridică în picioare, își puse mâinile în șolduri, privi roată. Nu vedea nimic, nici nu privea, închisese ochii, strângea pleoapele - așa faci când te pregătești de o mare taină.

«Dac-ar ști ei ce nu știu...»

Dacă vorbeș'

Știu eu ce vorbesc ce mi-a venit acum anume că dacă securitatea s-ar descălța de cizme și-ar intra în obiele în sufletul nostru nu doar în case noroc că securitatea nu se poate descălța de cizme, s-ar descălța și de picioare

«Dac-ar ști ei ce n-or să știe ce fac, după ce ies din Anica și mă spăl...»

Glasul îi sună străin. Dar îl cunoștea : era al lui. Nu chiar al lui, ci al stăpânului jurnalului. Bun. Vasăzică ajunge acasă, dă o raită pe la Anica și se așază la scris. Începând cu caietul B - așa e mai bine.

Foarte bine. La A are să se întoarcă altă dată, mai târziu, e cel mai ușor, n-ai decât să-l cifrezi pe B, apoi nu riști să uiți întâmplările curente, consemnate telegrafic. Mai delicat e cu B. Ce să mai vorbim de C...

Bun. Deci începe cu B. Așa fac toți scriitorii : se folosesc de caiete de însemnări, de carnete - altceva, decât jurnalul intim, scris în vederea publicării. Care jurnal-intim-de-tot nu are loc în B ; poate nici în C, mai încolo, în D ; sau în E.

«Eu, când o să public, public romane, nu jurnale».

Așa că, în astă seară, are să înceapă cu B. Chiar cu A.

— Încep A-ul, abrupt, ca romanele moderne. O să-l încep cu picioarele.

Acum știu ce m-a fascinat la ea, pe bicicletă.

Nu-i bine : nu m-a fascinat ; mai degrabă iritat, contrariat și, în același timp m-a atras, interesat, interesat peste poate.

Ba e bine : asta fiind fascinația : atragere-respingere ; alungare-ținuire.

Știu ce m-a, la ea, pe bicicletă, ea mergînd pe bicicletă, eu pe jos, conducînd-o spre. Nu : spre, ci conducînd-o, punct. Și de la capăt :

Știu ce mă irita, atrăgea ; de ce apropierea de răsplântie mi se arăta ca o nefericire fericită, a spus-o Eminescu, dureros de dulce - altceva.

Nu. Dacă mă poticnesc la fiecare pas, cuvînt, nu ajung să scriu o frază. Trebuie să-mi dau drumul cum îmi vine, după aceea o să mă întorc, corectez, nuanțez, aranjez - așa se scrie : re-scriind, re-rescriind, răs-scriind ; copiind altfel. Așadar, cu Dumnezeu înainte !

Știu ce mă irita, în același timp plăcea, dureros, la ea : fusta frecată de cadrul bicicletei. Știu unde am mai văzut mișcarea, unde am încercat identificarea cu obiectele (acolo), mișcare complicată, bogată, brutal de simplă, melodioasă și discordantă. Aș putea spune că o pre-simțisem și mă temusem de ea : înainte ca Lotte să urce pe bicicletă, în fața școlii ; ba chiar în cancelarie, în ultima recreație, când observasem că se schimbaseră, nu mai purta fusta largă (destul de groasă pentru cei doar șapte kilometri până la Rupea, mai ales că era cald, iar în jurul prânzului se făcuse un soare de primăvară). Ceastăaltă : prea strîmtă. Dacă îi modela frumos șoldurile, fesele, i le prea-modela, mai ales coapsele, iar dacă nu anihila alternanța deal-vale, o îndulcea și totodată îngroșa nepermis ceea ce trebuia lăsat cum dăduse (și ce bine dăduse !) Dumnezeu : rochia de zi, largă, comodă, de parcă eu aș fi fost în ea - draga de ea. De parcă aș fi fost eu - ea...

Acea da, rochie ! Nu numai că îi lăsa deplină libertate mersului, dar ea, rochia i-l făcea, mersul ; îl sprijinea, îl ghida, îl ajuta ; i-l apăra de oameni și de rochii neomenesc de strîmte.

Acela, mers ! De regină, am spune, dacă am accepta că ele pot merge ca ea : cu pași mari, hotărîți ; când, unde trebuie ; inegali - după împrejurări, teren, întâlniri ; dînd întregului corp o mișcare pe în sus-jos, accentuată de tocurile scunde, aparent dizgrațioasă - pe când regi-nele, săracele, se deplasează țeapăn și lin (ca să nu le pice coroana) și știi că ele sunt în stare să se deplaseze lin, țeapăn în oricare direcție, cu oricare parte a corpului "în față", ca păpușile cu cheie - ceea ce nu este cazul cu Lotte : ea, în ciuda (sau : datorită) sănătății sportive, păstrează punctele cardinale ale corpului, sensul deplasării în spațiu corespunde totdeauna cu partea de atac (de acord, îi spun : față), mers care la alte

fete ar arăta colțuros, bărbătos, urătos și, dacă nu o fi el din cale-afară de frumos (dar ce e mersul, dacă nu expresie a acelui corp ?), atunci, la ea, de un firesc, de o naturalețe încântătoare! (acesta fiind cuvântul căutat și exprimând adevărul).

Mers, port, purtare, atitudine corporală de săsoaică. Lotte se mișcă, merge, se oprește, aleargă, sare (am văzut-o în curte, la gimnastică, la volei-ul improvizat, când m-a bombardat...) cu acea naturalețe moștenită prin cultivare (de ce nu s-ar zice așa?) a Nemților. Ce găsesc, nu doar eficace sportiv, ci elegant, feminin, grațios : modul în care își poartă, își folosește, își tratează picioarele - nu doar pe terenul de sport, ci și pe cel de toată ziua, mergînd, urcînd-coborînd trepte, încălecînd-descălecînd o bicicletă, lucrînd la o masă, la o catedră, odihnindu-se pe un scaun, ridicîndu-se de pe acel scaun, în toată această viață de trezie și de activitate, fetele, femeile sase au o îndemnare a picioarelor (așa !) pe care ne-sășii ar putea-o lua drept nerușinare. Pentru o româncă, o unguroaică, o țigancă simpla dezalăturare a picioarelor constituie, nu un gest necesar, cerut de mecanica (celestă) a corpului femeiesc, ci o atitudine morală, dincolo de bariera: nu-se-face, o abatere desemnată în românește printr-un cuvânt pe măsura interdicției, a disprețului, a condamnării: crăcire - atribuit numai curvelor, ca și cum ne-curvele, ne-săsoaicele s-ar împreuna cu mascarii lor, ținînd coapsele strâns alăturate ; cu genunchii albiți de atîta încrâncenată pudică (și morală) strânsoare. Ele cred, fiindcă așa au fost învățate, crescute că atitudinea aceea e numai pe întuneric și ferită de ochii altora, o postură indecentă : numai curvele desfac picioarele...; ca și cum le-ar vedea cineva făcînd asta : desfacerea.

În atâtea împrejurări am privit și comparat între ele fetele, femeile, după portul picioarelor, după modul cum și le poartă, ce tratament le aplică, le impun - propriilor picioare. Am observat : fetișcanele, chiar ne-săsoaice le poartă normal, le umblă fără păsare, nu le iau în seamă, nu le supraveghează - ca să le dirijeze - de-ai zice că, până la o anume vârstă (moment), toate româncele, unguroaicele sunt săsoaice. Până pe la treisprezece ani și le tratează ca pe oricare altă parte a corpului - de asta se zice că la acea vârstă fetele sunt băiețoase (sau fără sex, ori : inocente) : aleargă, se cațără-n copaci, sar, se trântesc cu băieții - și ca băieții, cad, fără grijă - încălecă garduri, netemătoare că se vor trage-n țepă (spaima aceea vine mai târziu, după ce au fost înțepate), iar în odihnă își odihnesc picioarele în cea mai odihnitoare poziție, cea mai potrivită efortului terminat : îndepărtate.

Am mai băgat de seamă : dacă fetișcanele (nu numai la țară, nu doar Săsoaicele) își lasă văzută 'nvizibilicuța, o fac din inconștientă, încă nu au fost învățate ce se, ce nu se face să facă (nu știu bine nici ce sunt ele), dar și pentru că au conștiința infuză, difuză că ele fiind

ne-atinse, curate, fete-mari, nu au ce ascunde, ce, la urma urmei, contesta, nega - o fi necurăția, atingerea, cunoașterea, păcatul creștin ; de aceea picioarele lor nu au decât funcția naturală, mersul, nu și cea dobândită : ascunderea lucrului de rușine, organ și funcție.

Nu va fi inedită observația mea, dar alta n-am. E a mea, eu am descoperit Oul lui Columb. Am mai și citit : aproape toate comunitățile din aproape toate timpurile au marcat frontiera între fată-mare și nefată; între virgină și des-, ca și cum ar fi specii distincte, ca și cum a doua n-ar fi continuarea, normală, a primei. Probabil nu doar bărbații au impus această distincție - artificială (zic și eu, așa), ci ele, femeile, dintr-un motiv interior, intern. Doar văzută o pizdă de fată-mare nu se deosebește de o pizdică adineauri "stricată" - dacă e ceva de văzut, apoi nu acolo, în locul cu pricina, devenit peste noapte de nevăzut, de taină, de rușine, de ascuns (arătat că acolo a fost ascuns, nu altundeva !), ci la părțile vizibile, neascunse : sâni, șolduri, mers, privire - mai ales după ochi îți dai seama dacă ea a cunoscut, sau nu o a cunoscutu'.

Probabil pentru că, oricât de cu dulceață ori brutalitate ; oricât de consimțit ori de furat, de smuls cu violență ar fi fost fructa, pentru toate copacele va fi însemnat scutur strașnic, cutremur. În trupul, dar mai ales în conștiința fetei, chiar dacă atunci a fost plăcut în sine și cu mare plăcere continuat.

Zguduitura va fi fost mai adâncă decât evenimentul : sfâșierea, ruperea, distrugerea pielii simbolice ; poate că nu atât durerea, rușinarea și, consecința: rușinea o transformă pe o fată în altceva (încă nu în femeie), ci mai dincolo, în timp și spațiu reale pătrunderea unui corp, totuși, străin, dacă nu prin violentare, atunci prin violarea intimității : chiar dacă ea consimte, dacă ea a avut inițiativa, dacă ea a cerut, a poruncit (se mai întâmplă, am citit), totuși : actul pătrunderii este viol. Când este prima oară, deflorarea.

Am mai citit că unele femei, după ani de cunoaștere a problemei, visează să mai fie începute o dată, să fie măcar o dată violate și chiar când fac dragoste pentru a suta mia oară, cer, impun bărbatului să le posede, să le ia în stăpânire cu forța - chiar să le bată ! Așa o fi, cum scria. Aici însă nu e vorba de dorință, ci de consecință : nu am dreptate când îmi închipui că simbolul e numai... simbolic (Septimiu ar zice: ornamental) : poate că forțarea intrării, oricât ar fi ea de dorită, de consimțită, durerea îndurată (se zice că femeile simt plăcere în durere) nu constituie doar o vamă necesară, de neocolit iar hymenul nu va fi porțița ce poate fi închisă după plecarea intrătorului, cum ai închide ușa casei după plecarea unui vizitator.

Mă gândesc că fetele deflorate se vor fi simțind cum se spune în limbajul de internat : găurite, sparte - deci nereparabile. Proaspăta

ne-fată se va fi simțind deschisă și lăsată așa, spartă, găurită, stricată definitiv și ne-apărată de bariera-ușă pentru totdeauna înlăturată ; ca o casă căreia i s-a smuls totodată și tocul, iar acum lumea care trece pe uliță poate s-o vadă, fără opreliște, ba oricare din văzători poate să-i intre ; și-n casă și-n ea. De asta vor fi încercând ele măcar să îngusteze dacă nu pot reastupa spărtura, obtura deschizătura, gaura, stricătura prin care oricine altcineva după primul le-ar putea pătrunde, din moment ce calea e deschisă ; găuri, sparge, fie și cu privirea - cu privirea... De aceea picioarele mereu strânse la ne-fetele ne-săsoaice.

Astea-s supoziții : ce știu eu despre înăuntrul femeii ? Nici o fată, nici o femeie nu mi-a vorbit despre asta, măcar prin aluzii. Așa că nu știu. Deduc.

La Sibiu, la biblioteca Astra, într-o pauză de fumat, am auzit o discuție. Două doamne vorbeau despre Balzac, în general, în special despre cartea pe care una tocmai o citea, **Mémoires des deux jeunes mariées** (o citisem, nu-mi plăcuse). Una, cea mai în vârstă, figură de domnișoară de chimie, fată-bătrână era o admiratoare fără condiții a scriitoru lui ; cealaltă, vizibil... mai puțin citită, pune... condiții :

– Sigur că-i mare Balzac, chiar genial - când scrie despre bărbați, dar să nu mi se bage-n... Îmi pare rău, dar nu se pricepe la femei, nu ne cunoaște !

Doamna în vârstă se înecase de indignare : cum putea face asemenea afirmații ? Dar Balzac dovedește «o forță de pătrundere uluitoare, neegalată a sufletului omenesc, deci și femeiesc»!

– Nu vorbesc de suflet, chicotise mai-tânăra. Zic să nu-mi vie domnul Balzac să-mi povestească mie ce simt eu pe dinăuntrul trupului meu, când am regulile lunare ; și să nu-mi vină el, cât de genial ar fi, să-mi povestească el ce-i cu trupul meu, când sânt însărcinată - însă culmea-i când îmi explică ce simte el, când eu dau țâța copilului !- zău, doamnă dragă, că-mi vine să-i dau una cu țâța-n cap !

Discuția despre Balzac rămăsese fără coadă : eterna domnișoară se îndepărtase în grabă, orifiată - eu însă dedusesem trei lucruri (le-am numărat de atunci...) : Cunosătoarei de Balzac (chiar dacă va fi cunoscut la țâța-i și coapsă de bărbat) nu-i slujise la mare lucru cunoașterea aceea - și la nimic dacă nu fusese însărcinată, nu alăptase; apoi : Balzac, vorba cititoarei necitite se băgase cu scrisul într-o chestiune pe care n-o putea cunoaște, fiindcă n-avea cum, n-avea cu ce ; în fine, am înțeles un lucru important pentru mine : Balzac încercase, nu izbutise să afle ceea ce nici un bărbat din lume n-are să afle - dar încercase ! Se transpusesse în, se băgase sub pielea femeii putuse să vadă, să înțeleagă mecanismul sufletului ei - dar nu și pe cel al trupului (deși am impresia că trupul femeii nu-i un sistem pe care-l poți cerceta, cuprinde, ci altceva : un mister, o taină minunată, de acceptat ca atare

- ori de refuzat, în nici un caz de prins într-o formulă). Și nu altceva rezumase necitita...

Să te transpui. Să fii, pe rând, simultan, altul decât tine : om obișnuit și făcător de oameni ; să fii doi ; cinci, unsprezece alții, dar să te poți întoarce la tine și, de fiecare dată să te găsești schimbat. Cu ceva din cel în care ai fost ; dedat după acela.

Asta va fi însemnând să fii scriitor - romancier, nu poet : poetul e din ce în ce mai el, pe când romancierul încearcă să fie din ce în ce mai alții - așa devine din ce în ce mai el. Așa cred. Dacă ești scriitor bărbat, să fii, deodată, toate personajele bărbați, cu ceva din sufletul personajelor femei ; dar să nu încerci imposibilul, ca Balzac - așa cred. Cred că trebuie încercat imposibilul. Cum a făcut Balzac.

Și dacă doamna aceea, cititoarea necitită se înșela ? Dacă numai ea, dintre cititoare, nu se regăsise în femeile lui Balzac ? Dacă Balzac reușise să intre, nu numai în sufletul, dar și în trupul femeilor - dar nu și în al femeii cititoare ? De ce nu - or fi diferite trupurile de femeie, nu toate or fi pe același calapod...

Fiindcă, uite : dacă Tolstoi a reușit să se transpună-ntr-un cal, Holstomer (adevărat : tot un bărbat, Turgheniev găsisese că, într-o altă viață, Tolstoi cu siguranță fusese cal, însă aici nu mai este vorba de cal sau iapă, de bărbat și femeie, ci de om și, totuși, ne-om); dacă și Kafka (n-am citit cu ochii mei, Septimiu mi-a povestit după ce-i povestise tatăl său) a intrat într-un gândac...

Aș încerca și eu. Să intru. În fiecare personaj al meu, altfel cum să scriu roman ? Sper să reușesc. N-o să încerc să intru acolo unde o să simt că nu-i de mine. În afară de filosofie, unde nu mă bag fiindcă n-am cap filosofic, n-o să încerc să intru în acele personaje de nepătruns pentru mine - uite, un filosof, de pildă : îl las așa, ne-intrat ; necris ; îl privesc din afară ca un necunoscut pe un necunoscut, pe stradă; când o să mă apropiu, o s-o fac, fie dinspre narator, care nu-i neapărat autorul, fie dinspre un personaj apropiat mie, pe dinăuntru... Îți dai seama de la prima ochire dacă cineva merită să-l scormonești, ca să găsești ceva, ori nu merită. Ce să caut, de pildă, într-un rege ? ; într-un eschimos?; într-un securist - de la prima vedere înțeleg că aceștia mi-s străini, de nepătruns (unii pentru că nu au nimic înăuntru ; alții pentru că ceea ce au ei nu vreau să mă intereseze pe mine : nu mă pasionează sufletul de securist, fiindcă securistul n-are suflet), așa că îi las, în roman, fără interior, doar cu coaja.

De acord : Tolstoi s-a transpus, nu numai în calul Holstomer (deși încă o dată : nu văd ce performanță - nici un alt cal n-are să depună mărturie că marele romancier rus, oricât de genial, habar n-are de trupul și de sufletul calului), dar și în alți cai : Kutuzov, Napoleon, prințul Bolconski...- fiindcă el însuși era conte, frecventa înalta societate,

întâlnise în carne și oase kutozovi, napoleoni, însă nici el n-a izbutit intrarea în femei, deși nu se poate spune că nu le cunoștea (ca bărbat): nu sunt cu adevărat pătrunse nici Natașa, nici Kitty, nici Anna - ce să mai spunem de Maslova (să se consoleze : Dostoievski a nereușit cu femeile lui și mai vârtos), în schimb, cum a mai intrat el în moartea lui Ivan Ilici... Aceea pătrundere, transpunere !

Eu, când o să scriu, o să dau târcoale femeii ; inutil să caut să intru cu orice chip. Când iubești atât de tare femeia, ca mine, o respecti, îi respecti taina. N-o să ajungi vreodată s-o cunoști (ea însăși nu se poate vedea, prinde în cuvinte), însă ceva-ceva din ea răzbate - prin mirozne.

Dacă ai un nas cât de cât normal și, așa cum unii își cultivă auzul, alții văzul, tu îți exersezi odoratul... Uneori, adulmecându-le, îmi spun că personalitatea unei femei - chiar sufletul, pe care Balzac încercase să i-l pătrundă - rămâne neîntreagă dacă rămâi numai cu ceea ce vezi din ea ; cu ce auzi. Nu spun că mirosul e mai important decât ochii ei albaștri, decât glasul ei de argint, dar cred că odorile femeiești sunt mai ale ei - în ciuda parfumurilor cu care se stropește ; mai adevărate decât imaginea vizibilă, decât portretul sonor - acestea putînd fi mai lesne pre-făcute, contrafăcute. Așa că adulmec, compar (țin minte : ce prostie spun cei ce pretind că nu poți avea memoria mirosurilor !), încerc să deduc...

Tare-aș vrea să deduc apropiat, să o fac bine, atîta cât bărbătește este posibil, din femeie. Îmi zic : Dacă Doamna Hortensia Papadat-Bengescu a înțeles ce se întâmplă cu bărbații, pe dinăuntru lor, poate că și eu am să reușesc să pricep câte ceva, din femeie. Fără ambiția de a descrie alăptatul sau sărbătorile lunare sau sarcina sau facerea - dar ceva-ceva, primprejur, prin preajmă... Nu mă gândesc la ce vor spune eventualele cititoare, că n-ar fi trebuit să mă bag eu, bărbat, în măruntaiele femeii... Ba mă gândesc : și cititoarele sunt femei.

La urma urmei, toată lumea-i femeie. Nimic nu se face, nimic nu se desface fără femeie, nici în afara femeii. Pentru mine, la început de tot a fost găina și nu cocoșul ; Eva, nu Adam - și nu spun asta pentru că am cunoscut-o pe cea de la Făgăraș ; ba și de asta : pentru ea va fi fost un episod oarecare, dar pentru mine a fost primul-ultimul - așa. Nu știu cum se vor fi petrecînd lucrurile cu alți băieți, dar pentru mi-ne fiecare fată cu care m-am plimbat numai de mână (pe unele le-am doar întrezărit) este, nu unică, ci unica. Am adunat până acum o mulțime de unice, însă acolo unde le păstrez nu se ceartă, nu se luptă între ele pentru locuri, în inima mea toate locurile sunt destinate lor, fiind locuri bune, în față.

Bun, pân-aici, merge. Nu e rău, însă altceva pornise să scrie. Cum te duce, cum te rătăcește scrisul - trebuie să ai o busolă uite-așa, ca să

nu pierzi nordul, să te ții de subiect. Pentru că în scris pot face câte paranteze potflesc, mai deschid una :

Sper să se fi observat ce am observat, în treacăt, fără să fiu atent: fetișcanele care au umblat până târziu fără chiloți, de cum încep să poarte, se poartă ca și cum n-ar mai fi fete- mari : își pierd firescul picioarelor, de parcă tocmai și-ar fi pierdut fetia, nu le mai lasă să trăiască, să zburde, să se exprime în voie : le țin strânse-strânse, mereu și le-acoperă, evită mișcările, pozițiile care le-ar dezveli genunchii, le-ar dezalătura coapsele - de ce ? Dacă le-ai întreba, n-ar ști ce să răspundă, s-ar simți ofensate de o asemenea nerușinată întrebare (încă o paranteză, asta scurt : nici o fată, nici o femeie n-ar fi băgat de seamă asta, pentru că în asta, ca și în fotbal, numai de pe tușă se vede ; numai un bărbat poate observa femeia). Ele însele își vor fi spunând (mai degrabă : vor fi simțind) că chiloții acopere ceva ce ar fi rămas, din nebagare de seamă, descoperit, în urma unei întâmplări ; își vor fi închipuind, li se va fi spus că numai fetele ne-fete poartă așa ceva, ca să ascundă ceva-de-taină - ele, cele mici și proaste nici nu-și dăduseră seama că nu mai sunt fete (în urma săririi unui gard, a unui șpagat la gimnastică, a spălării prea insistente, cu degetul, a păsăricii) - or fi ? n-or mai fi ? Pe de-o parte le lucrează ciuda că cele mari umblă cu băieți ; umblă altfel cu băieții - unele știu, vag și transmit celorlate neadevărurile - sau poezia ; pe de alta, neștiind cum anume se umblă altfel cu băieții, le cuprinde teama, spaima că ele, deși n-au umblat ca suratele lor mari, nu se poate să nu li se fi întâmplat și lor ceva, chiar fără întâmplare, sau fără să cunoască consecințele sărutului pe ceafă, de pildă ; ori ale pusului mâinii (băiatului, desigur) pe sânul sâni - ce să mai vorbim de atingerea puțicii - chiar și așa se fac copiii ! Apoi visele : cică fetele la vârsta asta visează realist: în vis fac și li se face, chiar dacă în ne-vis nu au habar cum anume se face... ; se vorbește de fete care s-au culcat, seara, fecioare, dimineța s-au trezit des-, cu probă : sângele pe albituri - cum să nu creadă că visul este realitate ? Dar chiar în trezie, primele sângerări : oricât de avertizate ar fi de mamele lor (dar nu sunt, românele ; nici unguroaicele), oricât ar ști de la cele mari că vine o vreme cu sânge, lunar, tot se sperie. De aici confuzia, fiindcă atâta au aflat : întâmplarea e cu-sânge, fiindcă e rupere, durere ; iar sângele, acolo, e totdeauna de rușine... Asta fiind (încă o dată : ipoteza numai a mea) explicația abruptei schimbări de comportament la fetele care abia la pubertate încep să poarte chiloți : își spun (după ce li se va fi spus) că le-a venit vremea să ascundă - deci au ce ascunde, deci nu mai sunt fecioare : de aici, rușinea.

În fapt, ele își ascund chiloții.

Precizare necesară - în caiet : asta se petrece cu fetele de la țară, obișnuite cu-făr-de. Nu toate, de pildă Olimpia : ea și-i arată fără

jenă... Și-i arăta atâta timp cât era fată, acum și-i va fi ascunzînd... Atunci, cu mine, ea nu și-i arăta : nu și-i ascundea... Și nu doar față de mine, prietenul ei nu simțea nevoia să și-i acopere. Era și fecioară și ființă aparte, nici n-ai fi zis că adineauri a coborît din creierii munților, din satul ei de ciobani. Și ce rasată, oierită, ai fi zis o Nefertiti - ceva mai dințată și cu piele albă, după statuie nu-ți dai seama, însă toată lumea știe că Egiptenii erau tuciurii - nu degeaba Englezii le spun Țiganilor : Gipsy, adică egipteni...

Uite, în Olimpia m-aș transpune ! Să intru în ea ; să aflu cum e făcută pe dinăuntru, să-i știu trupul - sufletul i-l poți cunoaște pe afară. Pentru ce vreau eu nu-i neapărată nevoie să mă și culc cu ea - deși... N-ar strica deloc să fi...

Dar să nu scormonească în buchetul de fete-regrete. Ce buchet - snop !

Acum închidem parantezele, ne întoarcem la origine : picioarele fetelor.

Scrie, tot în caietul B (sau în C) :

Privind, comparînd fetele, femeile după modul în care se poartă cu propriile picioare, găsesc mai nerușinat - oricum, suspectă grija, vizibilă de a ascunde tot timpul, de a păstra la adăpost, feri de agresiuni : comoara - mai nerușinat se poartă o româncă, o unguroaică (să nu mai vorbim de țigănci !) umblînd cu pași mărunți, împlețiți, petrecuți unul peste altul și tică-tocăiți, micșorați, meschinizați și cu pupilele bulbucate de teamă : să nu i se dezlipească, în mers, genunchii ! - după sudura genunchilor se cunoaște fata-mare : așezîndu-se pe scaun, suferind în valuri, de parcă s-ar trage-n țeapă - și neodihnindu-se : trebuie să trudească din greu la trasul, din cinci în cinci secunde, al tivului rochiei, la verificarea, din ochi, atît a poziției, cât și a gradului de acoperire : terorizată la gândul că genunchii i-ar scăpa de sub control și s-ar, cu de la ei putere, desgemăna, chiar în momentul în care rochia s-ar scurta, singură, cu un centimetru întreg !; apărîndu-se și apărînd taina, nu doar coapsele, ci și cu, întru simetrie, brațele de la umăr până la cot, făcînd una cu coastele, de parcă ar avea taine și pe la subțiori (știu de ce : din pricina tot a părului).

Le bănuiesc pe aceste rușinate (ele ar vrea să li se spun : rușinoase - mie-mi spui ?!) de o ipocrizie fără margini (așa !) ; ba chiar de curvăsărie și ce dacă cele mai multe sunt fete mari ?, există și curve virgine) : mai puțin apără, ascund lucrul cel mai de preț, mai mult țin să atragă atenția prin toate mijloacele că ele au ce apăra, mai mult : că ele au ceva de pierdut - spre deosebire de altele ; he-he-he, le știm noi pe nerușinatele mironosițe ! Tu, privitor cu pantaloni, să-ți între bine-n cap : nu vei obține de la ele știmnoice, decât cu certificat de cununie și nu azi, nici poimîne, fiindcă noi nu sîntem din alea de să ne

grăbim ca miresele din zicători, noi sântem din cestealalte, fete seri(mie-mi spui ?)oase .

În categoria acestor sclifosite - și în caietul C - Rodica. Și încă altele, dar de ce-ar strica bunătate de caiet cu ele ? Nu merită, sunt neinteresante iesantele, așa li se zicea și la Sibiu și la Făgăraș fasolitelor cărora le arde buza cvadruplă de dorință, de pohtă, însă dracu știe de unde-au învățat că nu trebuie să arăți ce simți (de acord), ba chiar să arăți contrariul cu totul în dezacord - decât dacă ești băiat și scrii romane. Mai bine închină Evei caietul C : sau Miei. Nu se aseamănă (dar se adună !). Aceste arzoaie fac și ele, în primul moment, pe sfințele, una (Eva) tace, dar prin întreaga ei atitudine (a picioarelor) zice nu !, cu spaimă, cu teroare ; celalată, Mia explică de ce nu acum (n-a intrat încă la facultate) dar amândouă sunt niște fățarnice ; niște prefăcute !

Pe când Lotte... Trebuia să spună : pe când săsoaicele... Heidi la Sibiu, fetele lui Heinrich la Buia, Lotte aici... Săsoaicele se mișcă fără piedeci de cal la glezne, fără nituri la genunchi, fără să se lege singure fedeleș ; își lasă picioarele să fie, să facă ce le-a destinat Bunul Dumnezeu : să meargă în voie, să se separe, să se alătore firesc, fără teamă că vor dezacoperi ceva acoperit, acoperibil, nu vor face mișcări nerușinate... Ca Lotte : ea umblă, se mișcă omeneste, deci mai femeiește, mai elegant, mai decent (ei, da : mai cuviincios) decât fetele-cumînți terorizate de poziția, în lume, a propriilor picioare.

Întâi îi văzuse coama : sălbatică, strălucitoare, cu luciri oțeli, nu putea fi a unei eleve din Făgăraș. Nici a unei doamne de Făgăraș : coafezele de pe-aici nu au asemenea vopseluri. Apoi îi văzuse obrazul - oftase, nu în doi timpi, ci în unu, despicat :

«Frumoasă, frumoasă», constatase, străduindu-se să depoziteze cât mai mult din frumusețea înainte de a se volatiliza (dacă e părere), înainte de a fi observat că observă (dacă-i adevărat : cofetăria e cofetărie ? azi e chiar azi ?) - la acea oră era plină, deci toată lumea se uita la încomată. «Prea frumoasă pentru mine», mai zisese și simțise că pacea coboară în sufletul său : fata era prea.

Împăcat cu sine și cu frumusețea de tablou a preafrumoasei, după ce terminase prăjitura, se ridicase, pornise spre ușă. Trecînd prin dreptul mesei ei, o furase cu ochiul - să fie de rezervă, presupunea că n-are s-o mai vadă pe străina în trecere prin Făgăraș : se oprise la cofetăria, celebră și în străinătate, înainte de a veni eștia... În trecere, străina - dar unde-i va fi însoțitorul ?

Și străina îl privea. Nu crezuse că la el se uită, își continuase drumul - însă ea se aplecase peste masă, îi atinsese mîneca. Îi spusese ceva (sau îl întrebase ?) ; apoi repetase, de astă dată arătînd că vrea să bea ceva.

Întâi ridicase din umeri. Apoi înclinase capul, mimase șervetul-pe-braț, înclinarea - întrebase :

– Domnișoara dorește...? Limonadă, lichior ? Apă ?

– Coniac, răspunsese străina, arătînd două degete.

El șovăise, dar se dusesse la bar îi comunicase vânzătoarei : domnișoara de la masa aceea dorește două coniacuri, salutase, ieșise, fără să privească în urmă.

Ajuns pe trotuar, se oprise în fața vitrinei prăvăliei de alături, se privise : arăta a chelner ?, dar în cofetărie serveau numai fete, în uniformă. O înjură în gând și coborî de pe trotuar în coloană (altfel cum să-i spună ?) a plimbăreților de pe Corso. În următoarele minute află de la colegi cine era necunoscuta : fata unui inginer de la Combinatul Chimic ; făcuse liceul în alt oraș, parcă la Oradea, dădea mereu examen de admitere, la București, la Teatru, dar mereu pica ; mai aflase că e unguroaică, o cheamă Eva (pronunțat ungurește, dădea un vocativ: Evo !) ; vine din când în când pe la taică-său, în rest, la maică-sa, divorțată (la Cluj ?, la Tîrgu-Mureș ?). Nu întrebase, fusese întrebat, doar fusese văzut în cofetărie “discutînd” cu ea. El negase : nu discutase, cineva îl rugase ceva, atîta tot. Colegii își dădeau coate. Mai ales internii : se înghionteau, îi făceau cu ochiul, îl înghionteau și pe el :

– Când ? Unde ?

El răspundea evaziv, îi făcea plăcere să fie “bănuț”. Nega astfel, încât să înțeleagă că nu vrea să spună - până când un coleg de internat, unul buburos, tremuracios zisese - nu lui, celorlalți din spate :

– O curvă, ce n-a văzut Făgărașul și Amlașul !

Înghițise în sec, voise să se răsucescă, să-i ardă o labă labagiului - renunță : prea era vierme. Până să se hotărască să iasă din rînd și din Corso, apucase să audă din gura tremuriciului și alte grozăvii : că Eva agață aici, pe Corso, cu precădere ofițeri și îi duce “peste Pod”, la Galați, la o mătușă în fiecare zi altul, în unele zile, câte doi, câte trei... Știa de la Sibiu cum vorbesc internii despre fetele, femeile inaccesibile : din moment ce ei nu puteau să se apropie de ele, firește, erau niște curve ! Și ce face o curvă - în capul cubic al elevului intern ? Agață în plină stradă - mai ales ofițeri...

Nu credea. Și totuși... El nu era ofițer - nici chelner... Atunci? Atunci, nimic, altceva îl preocupa : deși o văzuse cu totul în treacăt și numai așezat fiind la masa din cofetărie, îi rămăsese ca o nedreptate imaginea coatelor strâns lipite de trup, de coaste. Adevărat, când trecuse prin dreptul ei, ea întinsese mîna și-l atinsese pe braț - dar el nu văzuse gestul și era convins : îl făcuse fără a dezlipi coatele de coaste. O vreme își spusese că fusese părere, că asta se întîmplase (ori nu se întîmplase !) doar atunci, în acea împrejurare care durase o secundă ori două și era, dacă nu un accident, atunci o poziție... nesemnificativă ;

sau din contra : adânc semnificativă pentru educația ei : așa se țin fetele binecrescute. Totuși, totuși... Chiar accidentală, nesemnificativă, poziția brațelor, a coatelor (lipite)...- de ce vedea ceea ce nu văzuse cu adevărat - pentru că nu avea când, cum să vadă : picioarele ? Ar fi băgat mâna-n foc : sub masa din cofetărie, la adăpost de priviri indiscrete, Eva ținea picioarele strâns-strânse - ca să facă simetrie coatelor...

Deși era devreme, se întorsese la internat. Avea întâlnire cu Lidia, însă până la film erau încă aproape două ore. Și le-ar fi putut petrece pe Corso, cu băieții, cu fetele - n-avea chef. Se gândea la Eva: să fii atât de obraznic de frumoasă, de inteligentă (după licărul ochilor), atât de bine îmbrăcată - dar să-ți fie picioarele ca dracu'. Băieții, vorbind despre ea, nu pomeniseră de vreun defect de mers, de vreo infirmitate, însă el, văzându-i coatele, îi dedusese genunchii (nu doar gura are corespondență), deci : mersul. Și, Doamne, nu era drept să aibă un asemenea mers...

În dormitorul pustiu, întins îmbrăcat peste așternut, cu mâinile sub ceafă, cu ochii închiși, s-a gândit cum are să o scrie ; pe Eva, în jurnal :

Are să-i facă portretul definitiv - era convins că n-are s-o mai vadă - are să scrie în jurnal, pe de o parte despre injustiția naturii, a lui Dumnezeu - Dumnezeule, un cap de madonă și picioare în X, sudate - de ce ?; are să scrie și despre injustiția pe care și-o face sieși : nu e infirmitate, nici imperfecțiune dată, ci una câștigată, voită de ea : de ce? Dacă se dovedește că astea sunt rezultatele voinței ei, atunci Eva este, în ciuda ochilor strălucitori, o proastă. Va fi avînd o înțelegță generală, îi lipsește speciala : înțelegța de comportament. Fiindcă numai o muiere proastă se dezavantajează, tocmai, pentru că se străduiește să capete o atitudine avantajoasă...

«Păcat, mare păcat», își spuse, ridicîndu-se din pat ; «Însă și păcatul e ca norocul : și-l face cu mâna lui, omul».

Mai avea o oră până la întâlnire. Ploaie de vară, însă nu te puteai plimba pe Corso în așteptare. Rămâneau două locuri adăpostite : cofetăria și librăria. La cofetărie fusese - dealtfel și la librărie, venind spre internat : nu era nimic de văzut, de cumpărat, de citit - în fapt, nu văzuse nimic, o avea în fața ochilor pe frumoasa necunoscută... În lipsa unei biblioteci publice, la Făgăraș te mulțumești cu librăria : nu găsești decât cărți permise, adică proaste, trei-sferturi sovietice - însă dacă ai răbdare să cauți, mai găsești câte ceva citibil : clasici ruși în primul rând, însă și ne-ruși permiși : Dante - care avea el ce-avea cu Biserica (în plus, catolică !), Shakespeare : dușman neîmpăcat al regilor - niște monștri !, de Balzac ce să mai vorbim : dă cu vitrion în burjoazie...- las' să-i prezinte și așa, dar să ne lase să-i citim...

El intra, ea ieșea. Nu s-au ciocnit în ușă, nu s-au izbit piept în piept, ei nu i-a căzut batista, nici umbrela - ziceam că avea umbrelă, că tot ploua cu găleata - fiecare a făcut jumătate de pas în dreapta lui, ca să nu se atingă : s-au lovit, simetric, în tocul ușii. El și-a cerut iertare (tocului), ea a râs, a cerut și ea scuze - ușii. Apoi fiecare a mers drept înaintea lui.

«Știam eu... Știam că așa...»

Știa, mai mult ca dorință decât ca experiență ; se știa timid, pentru nimic în lume n-ar fi făcut primul pas, însă cum celălalt făcuse un sfert, atunci, nu mai suferea de timiditate, dealtfel el fusese solicitat... Mai știa : acolo, sus, Cineva îl privea cu un ochi binevoitor, dacă în alte treburi nu-i dădea nici un bobârnac de ajutor, în materie de fete... La urma urmelor, nici el, nici el n-ar fi putut spune cu mâna pe inimă cine a început. Și era bine așa, pe picior de egalitate. Cum ar fi vrut să intre și el în vorbă cu necunoscute frumoase, dar numai gândul că ar putea fi privit cu mirare și măsurat... Își zicea : «Nu-i coaptă para», trecea mai departe, așteptând altă ocazie în care ea să-l întrebe unde e strada cutare, ori să-i ceară foc la țiga...Nu, nu, nu răspunde la semnalele fumătoarelor pe stradă !

Dacă ea ar face jumătatea ei din distanța care ne separă... În care caz, poate fi și una despre care puțoi labagii de internat spun porcării, ah, fauna de internat, buburoșii-coșuroșii cu mâini tremurînde și unghii roase din carne, tocmai ei se laudă cu aventurile - ce aventuri : performanțe, ei își închipuie dragostea trupurilor ca pe un concurs de ridicare de greutate, își imaginează că în povestea cea mai importantă din lume : amoriul, contează cantitatea, ultradimensiunea, când orice femeie îți poate spune în cunoștință de cauză că prețuită este, nu marea, ci vesela.

Așadar, începutul fiind făcut încă din cofetă... Dar unde o fi dispărut ? Ah, dacă ar fi intrat în vorbă cu ea în ușă...

Ofțînd, a intrat, s-a apropiat de primul etalaj : broșuri, nu conta, tot nu le vedea. Atunci, acolo, pentru prima oară ochii din ceafă îi erau orbi : n-a văzut-o ; n-a simțit-o, n-a mirosit-o (și ce plină, încărcată de miroase era) nici când s-a mutat mai încolo.

– Ce citești ?, l-a întrebat ea, de foarte aproape, de lângă umărul drept.

A doua greșală a lui : a tresărit ; a acceptat că fusese surprins. Ea a pus mâna pe brațul lui ; l-a luat de braț, a început să-l conducă - toate durerile lumii s-au șters.

Totuși, totuși : deși nu e bibliotecă, e plăcut în librărie : cumpărătorii, vânzătorii vorbesc în șoaptă cuviincioasă ; chiar la sectorul papetărie marfa, câtă este, se vinde în pace, cumpărătorii nu se îmbulzesc, nu se tem că n-are să le-ajungă, vânzătorii nu zbiară la ei, tratîn-

du-i de parcă le-ar dăruia ceea ce le vând. Apoi într-o librărie nimeni nu te-ntreabă dacă tu, elev de liceu, ești împreună cu domnișoara aceasta, de-București cel puțin și care te ține de braț...

«Dacă aș fi știut că Cineva mă aude, i-aș fi cerut, ca Goethe : “Clipă, oprește-ți zborul !» - și am fi rămas pentru totdeauna așa : alături, de braț».

Dar n-a fost să fie. A fost să fie de necrezut și necrezut de repede : în trei zile totul era terminat, consumat, ars.

12

Acum știu ce mă fascinează la ea, pe bicicletă (pentru caietul B).

Nu-l fascinase cu adevărat, îl doar iritase, în ciudă, fiindcă ceva nu era în regulă, fiindcă Lotte, fiindcă altcineva, altcineva - bine, toată săptămâna te porți cu portul tău sublim, liber, liberator, te miști ca Regina Sașilor și, dintr-o dată... La plecarea spre Rupea...

În timpul ultimei recreații, în Cămin, discuta potolită cu perechea de învățători-profesori basarabeni Cloșca și Broscoiul despre Nasul lui Gogol. Rodica, învățătoarea de la-a-ntâia, s-a apropiat, încruntată de concentrare ; a întrebat, îngrijorată :

– Ce-a pățit Gogu la nas ? Când l-a pierdut ?

Brosca și Cloșcoiul făcuseră întâi o mișcare convergentă, de adăpostire unu-n altul (basarabeni, săracii), apoi se dezlipiseră, ea spunând că nu e vorba de Gogu de la Colectarea Cărnii, el completând : Gogol e altul...

– Vaaaai, ce bine !, a trompețit Rodica. Că nu-i a’ lu’ Gogu - c-aseară n-avea nici pe dracu, dă-l dracu’ de curvar ! Ș’ de năsos ! - arătase cu mâna pe mână, apoi se speria de propriul gest și fugise din Cămin.

Broscoiul și Cloșca râdeau pe tăcute, râdeau, de se scutura cămeșa pi dânșii.

El își consumase râsul - în fapt, tusea - încă de la întrebarea îngrijorată a Rodicăi. Acum se uita peste masa lungă, peste capetele profesorilor și își spunea că, într-adevăr, pierderea nasului era o găselniță de geniu ; mai erau în literatură pierderi : unul își pierduse umbra, altul sufletul, un altul ziua-de-ieri ; însă toate aceste pierderi erau acceptate de cititor, tocmai, fiindcă erau de necrezut - pe când nasul... Oricine-și poate pierde nasul, la propriu, de la Spătarul Milescu la Gogu de la Colectarea Cărnii.

Se gândea la Nasul (lui Gogol) - și la Piciorul Rodicăi de la-a-ntâia.

«Uite-i-l, uite-i-le - de-aici nu se mai văd, au treabă dincolo de masă, dar i-l știu, i le știu, într-o săptămână i le-am învățat... Și, uite :

mai tulbure, mai încărcată de presupuneri, mai ațătoare - cu program! - mai cu adevărat nerușinată pare, apare, se arată Rodica, decât... Drăguța de ea, fără-ndoială e un om bun, curat, o fată-camarad, încolo foc de incultă și țoapă-foc, cred însă că am putea deveni prieteni ca între băieți... Ale sale forme, deforme, reforme nu-mi spun nimic, nu mă atrag foarte, Rodica e o "frumușică", iar ochii i-s de-a dreptul frumoși, poate gura să fie cam lărguț tăiată, încolo, cu părul ei creț și cu cele două obuze din pieptu-i - dar, Doamne, de nu s-ar mișca !; de n-ar și sta ; de n-ar... Rodica : exemplu strălucit de nesăsoaică, în privința tratamentului aplicat corpului, mai ales propriilor picioare : când se deplasează o face cu pași împiedecați, mărunței, de parcă ar fi legată peste genunchi (sudată, ca Eva) - dar nu fiindcă ar împiedeca-o lărgimea (bine : strâmtimea) rochiei, nu ! Când se oprește în picioare, te temi că acum-acum are să-și piardă echilibrul și are să se răstoarne țeapănă : atât de într-un picior și atât de cu brațele strâns lipite de coaste rămâne ; când șade pe scaun, chiar într-un loc adăpostit de priviri (masa Cancelariei), parcă s-ar afla îndărătul unei catedre desfundate, în fața unei clase de tractoriști la seral. Chiar fără să privești într-acolo, vezi, știi : coapsele, sub rochie, și-au pierdut forma aproximativ cilindrică ; atât de cu putere sunt strânse una-n alta, încât te întrebi de nu vor fi luat forma, în colțuri, a boabelor de porumb într-un știulete îndeșat, bătut... Și mereu, mereu, neprivind înspre Lotte, o știu, o cunosc pe de rost : eleganța însăși, cu toate că poartă tocuri joase, cu toate că, în Cămară, pe scaun se așază picior peste picior, cu o mișcare largă, rotundă (alții, ceilalții ar zice : prea-desfăcută, sau : deșantată), dezvoltare de coapse până în adânc - și cu toate că de fiecare dată i s-au văzut (sper : numai dinspre mine ; și : întrezărit) chiloții - bleu - Lotte este, rămâne o pură : fata cu chiloți albaștri».

Acum știu ce nu era, ce nu este în regulă cu Lotte pe bicicletă : dacă în mers obișnuit genunchii tăi rămân liberi, apropiați-îndepărtați în funcție de cât au ei nevoie, cât cere mișcare dată, pe o bicicletă bărbătească, ei, genunchii - și prin ei tu, întreagă - capătă, căpătați, capeți un aer, o atitudine... O alură, o marcă nesăsească ; nefirească, nedemnă de tine, Regină a...

Tot pentru caietul B - deși ar putea intra și în A :

Mergînd spre răspântie ; tu și eu ; tu pe bicicletă, eu ușor înaintea ta - nu-ți vedeam decât mâinile înmănușate pe ghidon, însă vedeam, auzeam cu pipăitul, cu mirosul : foșnetul, fâșăitul, șușuitul, aproape zumzetul stofei frecată de cadru. Îl mai auzisem, îl mai văzusem - scârțăitul. Știam unde și când, însă îmi țineam memoria la distanță, nu voiam să cedez nici o palmă de-aducere-aminte fleacurilor.

Așa credeam. Că prezența ta sau trecutul fleacului. Nu mi-ai cerut exclusivitatea, în asta - nu mi-ai cerut nimic, eram gata să sacri-

fic totul pentru tine - așa credeam ; să renunț la trecut - numai pentru tine - credeam.

Acum nu mai cred. De aceea atunci, la răspântie, l-am auzit pe tata zicînd, cu glasul știrbit de durere și de vină :

– Bietul Ignat, Dumnezeu să-l ierte, pe unde-o fi acuma...

Știam ce gîndea, ce simțea, ce-ar fi vrut să facă : să intre în vorbă cu careva din orchestră, să-l descoase, pe departe, în legătură cu cel urcat pe o masă din restaurantul gării (tata nu fusese la concert, nu știa că lăutarul bețiv care se credea și comic era prim-violonist al Filarmonicii din Brașov - eu nu apucasem să-i spun), să-l întrebe dacă nu cumva pe „virtuosul” care acum, cocoțat pe masă, schelălăia un fel de Ciocârlie, ținînd vioara cum se ține, însă arcușul răsturnat : lemnul jos și sub vioară ; părul mult slăbit : deasupra, pe corzi - oricât ar fi slăbit părul, îmbrățișînd vioara, arcușul nu avea destul joc, interpretul fiind silit să facă opturi, la fiecare mișcare lovea cu lemnul arcușului corpul viorii - o mizerie - așadar să întrebe pe vreun contrabasist ori pe vreo flautistă (sau și mai bine : pe dirijor, el era cel mai puțin beat, părea singurul intelectual în adunătura de țigani, pensionari, muzicanți de local, alcătuiind Filarmonica Orașului-Stalin), în fine, să întrebe dacă nu cumva, din pură întâmplare și nu-i nici o supărare dacă răspunsul are să fie negativ, dacă pe violonistul interpret al Ciocârliei de-a-ndoa-selea, urcat pe masă, îl cheamă ori nu-l cheamă, cel puțin prenumele, fiindcă numele se mai schimbă, măcar diminutivul de i l-ar cunoaște, cu toate că Ignat nu se lasă diminutivat, nici în copilărie, pe-atunci copiii îl strigau : Ihnat - nu, nu-i ucrainean, în sat erau numai români, dar e mai ușor de rostit *hn* decât *gn* (dealtfel există numele Hnat), cum e scris în acte - știe ceva despre violonist ?

Îl simțeam pe tata : cu tot trupul, cu tot sufletul, chiar dacă sufletul meu, vai de sufletul lui, era colonizat, ocupat, supus altei, altor ocupații, îl simțeam : se temea și spera, se înfricoșa, se bucura, se îngrozea imaginîndu-și întîlnirea cu fratele mezin, Ignat - după atîția ani, doisprezece sau mai mulți, dar nu contau anii, ci întîmplările care-i umpluse până la buză și, peste, reîntîlnirea cu Ignat, geniul familiei, mândria și rușinea ei, concertistul și lăutarul, domnul și găinarul, fratele iubit și escrocu-nrăit, îi despărțise Cedarea Basarabiei în 40, dar nu se văzuseră din 38 (Ignat fiind ocupat cu Bucureștiul lui, cu concertele lui), apoi în primele zile ale lui 41 venise arestare tatei, deportarea în Siberia, apoi războiul, apoi refugiul, apoi acel 4 aprilie 44, tata se afla la Buda, lângă Ploiești, în trenul bombardat, ar fi vrut să se ducă la bombardatul de frate-său, la București, însă încă de la Iași aflase că Ignat se mutase de pe Calea Griviței nu se știa unde, sau poate doar cel de la Iași nu știa, așa că nu-l căutase atunci, venise peste noi toți douăstreiaugustul, apoi se prăpăstuiseră peste doar noi fugile prin

păduri, ca să scăpăm de vânătorile de basarabeni, dar nu scăpasem, ne internaseră la Sighișoara, să ne repatrieze-în-Siberia, dar scăpasem în 45, mult după încheierea războiului, însă numai de acea dată, până prin 48 cam două pe an - și de acelea scăpasem, tata zicea că, de cum se mai așază istoria- ceea, cum se duce la Buda, să recupereze lucrurile lăsate la omul lui de încredere, cantonierul și iată, nici în ziua de azi nu s-a dus, în nouă ani lucrurile noastre se vor fi făcut oale și ulcele, dar tata, între două fugi, între două repatrieri se ducea la București, ori scria la Crucea Roșie, ținea-legătura cu Basarabeni noștri, fără de rezultat, nici o veste dinspre ori despre Ignat, fie că fusese prefăcut în praf și-n pulbere în Bucureștiul acelui 4 aprilie și nu mai putuse fi identificat, fie se dăduse la fund, își va fi schimbat și numele, fie plecase în Occident (cu un agajament : era bun violonist, ar fi găsit un restaurant unde să se producă), dar dacă, urmărind gândul, temerea tatei din restaurantul gării Sighișoara, anul trecut, în octombrie 52, artistul de pe masă, jegosul, unsurosul, alcoolicul, comicul-de-serviciu, știrbul, șleampătul prim-violonist al Filarmonicii stalinienne (altfel cum să-i zică?) - era frate-său ?

Eu simțeam că nu. Însă nu mai simțeam ce simte tata.

Să-i fi spus ce credeam eu : că nu e Ignat ; nu poate fi el : mai întâi din cauza tălpilor : cele de pe masă nu erau ale unchiului Ignat, blondul ondulat, cu floare la butonieră din fotografia sepia ; apoi : un geniu ca el n-ar fi masacrat Ciocârlia ca un lăutar artitic ; n-ar fi încercat să distreze lumea din restaurant cu șmecheria lui ieftină : vioara introdusă între lemnul arcușului și părul mult slăbit - nu atât sunetul (insuportabil), cât mișcarea aceea, moale și fermă devenea, era nerușinată, nedreaptă - fiindcă. Să-i fi spus astea, începînd prin a-i arăta jumătățile de metru de gheață ale caraghiosului țopăitor broscos, pe masă ? Ca să-l liniștesc ?- mai degrabă l-aș fi tulburat : tata voia ca nenorocitul să fie frate-său.

Am tăcut, neclintit, lângă tata ; nu-l priveam, îl știam : se uita la individul jalnic pe care fracul (nu și-l schimbasese după concert, îl va fi folosit și ca pijama) atârna, fâlfâind ; se uita la acela, însă cu degetele mâinii stângi își pipăia, își cerceta obrazul, ca și cum lăutarul de pe masă ar fi fost el însuși, în oglindă și în imaginea răsfrântă își căuta frațele pierdut și pe sine se căuta ca orbul, insistent, repetat : gura, nasul pomeții - din nou se întorcea la gură, insista la buza de sus, cu toate că frate-său era violonist, nu trompetist ca el, ca să-i rămână pe viață muștiucul cândva format ; avea dreptate : înainte de a se interesa cine e, ce nume poartă, dacă mai are vreu nume, tata voia să fie sigur de asemănare (așa mi s-a părut, pe loc, mai târziu am căpătat convingerea că acolo, în restaurantul gării Sighișoara tata compara, pune pe două coloane, nu frații, ci puțin mai altfel, ceva mai altceva, poate că își

căuta, pipăind, tatăl nemaiținut minte, mort în primele luni ale războiului din 14, în armata rusească).

– Bietul Ignat, Dumnezeu să-l ierte, pe unde-o fi acum...

Tăceam nemișcat, pe scaun, de cum începuse “spectacolul”. Tăceam, nu mă amestecam în trebi străine : n-aș fi dorit să mi se dovedască rudenia cu sperietoarea, să mi se probeze că am un unchi scripcar bețiv, mai bine lipsă decât așa ceava. Poate că în cele din urmă l-aș fi acceptat, cu fracul lui și cu tălpile neomenește de mari (treacă de la mine : și cu bețivănia), dar nu acceptam șmecheria cu arcușul slăbit, cu mișcarea de curea de transmisie a părului pe strune, ca pe o roată...

Și chiar pe asta s-o imite, din fusta ei prea strâmtă, pe cadrul bicicletei, Lotte. La asta chiar nu mă așteptam.

– Bietul Ignat, Dumnezeu să-l ierte, pe unde-o fi, acum..., murmura tata, căutându-se neostenit cu degetele pe obraz, căutându-l.

El, alături, neclintit, tăcea. Așa fac vinovații cinstiți : tac și așteaptă - pedeapsa, absolvirea, depinde, însă nu de el depindea, nimic nu mai depindea de el. Chiar dacă prima vinovăție se dovedise a fi din vina altora și lucrurile se oarecum aranjaseră, uite, venise a doua ! Pe care i-o explicase bătrânului (ca pe prima), însă taică-său nu apucase să răspundă - ora :

Era miezul nopții când venise trenul de la Rupea, cu taică-său chemat urgent prin telegramă (a doua într-o săptămână), la ceasul acela nu se mai putea face nimic : liceul încuiat, internatul închis de la zece; apoi bagajele se aflau aici, la gară, pregătite pentru o nouă plecare-mutare... Bătrânul nu apucase să afle de la fiu amănunte, doar faptele brute : azi după amiază directorul internatului îl chemase într-un capăt de coridor :

– Ne-ai mințit, ai declarat că te muți la noi pe motive de apropiere de familie, când colo ai fost eliminat - de ce n-ai declarat c-ai fost eliminat din toate școlile din țară ? Și c-ai fost arestat ? Îți faci bagajele și pleci de la noi !

Ce să fi discutat cu un director de internat ? Fără un cuvânt, fără un gest de nemulțumire, de revoltă, își strânsese bagajele și le dusese la gară (niciunul din colegi nu se oferise să-l ajute - distanța mare, el avea trei bucăți pentru doar două mâini...). Trimisese telegrama. Revenise în oraș, să omoare timpul .

N-avea chef de nimeni, de nimic, Sighișoara îi devenise fulgerător nesuferită ; nu voia să înalțe privirea spre turnul Prefecturii, deși nu mai departe de azi pe la prânz își spusese că nu e chiar atât de rău-aducător-aminte, cum devenise în iarna-primăvara lui 45, când cu repatrierea... Se muta de la vitrină la vitrină, nu vedea mare lucru, trecea timpul...

Aici, acum, din stradă, nu aude tic-tac-ul ceasurilor, ceasornice-

lor, orologiilor, deșteptătoarelor din vitrină, dar se vede cum trece timpul, cum se scurge - și noi îmbătrânim...

– Biletul !, auzise la ureche - un coleg proaspăt (și deja fost), îi întinsese un petic de hârtie colorată. Bine că te-am găsit, servus !- se îndepărtase grăbit.

Era un extern care nu știa că fusese dat afară. Măine, când o să afle...- dacă o să afle, fiindcă el nu apucase să-și facă loc, pentru a se observa locul lui, gol. Ieri, într-o pauză cumpăraseră un bilet-redus pentru concertul Filarmonicii din Brașov (pe afișe scria : “din Orașul-Stalin”)- acum ce să facă cu el ? Îl mototolise, căutînd din ochi un coș de gunoi. Nu găsisese, așa că îl lăsase în buzunar. De asta voi fi tăcut atât de tare, la restaurantul gării : liniștit în vinovăția numai a mea : eram sigur că slinosul, bețivanul, clownul de pe masă nu era unchiul Ignat al meu ; îl mai văzusem - nu, nu era. Frate-său putea să-și tot caute pe obraz asemănările, deosebirile care aseamănă, amintirile “simțitul” - eu nu aveam nevoie să pipăi : văzusem - nu era unchiu-meu ; și, înainte de de spectacolul de circ de gară, auzisem : nu putea fi unchiul Ignat ; nu trebuia.

Acum se întreba : dacă ar fi avut bilet-normal, în-față și n-ar fi intrat în sală printre ultimii (ca să rămână în picioare!), ar fi auzit ? Pentru că orchestra era cum era (întâi dăduse vina pe acustica sălii), se uitase mai cu atenție la instrumentiști. Îi săriseră în ochi tălpile enorme, ghetele incredibil de mari (45 ? sau 50 ?) ale primului violonist: nu-i încăpeau sub scaun atunci când și le trăgea sub el, asta remarcase întâi și dacă așa arătau privite din față, cum se vor fi prezentat din profil ? Le văzuse când se ridicase să strângă mâna întinsă a dirijorului : monstruoase), ai fi zis omul este un apendice al tălpilor, terifiante.

„De asta nu-mi place circul : nu din pricina bietelor animale, ci din milă de bieții oameni, clownii care cad mereu - din pricina ghetelor prea mari”.

Atunci la concert le înregistrase, acum știa : unchiul Ignat

frumos

blond cu floare la butonieră genial

mai ales blond și genial

semăna cu

fratele mai mare, Ion, amândoi trăgînd spre bunica, pe când tata, cu pielea lui smeadă, ai zice că-i țigan, dacă n-ar avea ochii verzi-albaștri - el bate spre bunicul, Țânțarul - de acord, părul își schimbă culoarea cu vârsta, se întunecă, dar nu până la negrul slinos al ăstuia de pe masă - dar ochii ?, culoarea lor nu se modifică, din verzi în căprii sau negri, apoi tălpile, în fotografie se vedea limpede, Ignat ședea picior peste picior, nici o perspectivă n-ar fi ascuns mărimea pantofilor, or caraghiosul de pe masă lipăia cu labe de gâscă, de palmată cu scripcă.

– Bietul Ignat, Dumnezeu să-l ierte, pe unde-o fi, acum..., zicea bătrânul, căutînd cu degetele, cu propriul obraz frățietatea cu nenorocitul țopăitor pe labelle interminabile, închipuindu-și că distrează onor. clientela de noapte cu Ciocârlia lui schilodită de schilodirea arcușului - pe cadrul bicicletei.

La așa orchestră, așa prim-violonist, la așa oraș (Stalin), așa “Filarmonică de Stat”: o adunătură de lăutari, de ratați, vreo doi-trei profesioniști, și aceia speriați de avioane (evident : cu toții sași). O întreagă șatră : cântă după ureche, gagiii : «Nu halim bobite», zic ei, de parcă ar fi ceva de laudă că nu cunosc notele), înfloricelesc tot ce le cade sub mână, înzorzonează și zorzoanele, de nu mai lipsește, la sfârșit de frază muzicală, decât refrenul : “Haoleo, gagica mea !” - în schimb, au dosar alb... Să-i fi lăsat pe faraoni în pace, cu geniul lor neconstrâns de “bomite”, să zică popularele românești și ungurești bine țigănizate, tangăurile tananicate, valțurile geambaralizate, rumbele bătutizate - ce nevoie să-i “mobilizeze” la Filarmonică?

Pe vremea când orașul se numea, omeneste, Brașov, nu avea Filarmonică, doar formații mici, însă acelea produceau... muzică. Deși alcătuite din amatori : profesori și адвоаți, neguțatori și industriași, doktori și doctori, funcționari, rentieri și pastori (luterani), care în timpul săptămânii aveau treburile lor nemuzicale, când se adunau, făceau muzică de profesioniști, fiindcă simțeau muzica asta, scrisă, o iubeau și mai ales o respectau (ei nu-și îngăduiau nici o “floricică”, nici o “luare pe scurtătură”, ca să termine treaba asta, să treacă la alta), se respectau între ei, oricât, în afara muzicii, își erau indiferenți ori s-ar fi detestat : o dată pe săptămână când se adunau pentru muzică, se făcea între oameni bunăînvoire ; pe pământ pace. Și comunicare. Însă oamenii pierise-ră în război, dispăruseră în exil, cei mai mulți intraseră în în-chisori, iar rămașii (încă) liberi fuseseră împrăștiați, se răspândiseră care încotro, să li se piardă urma cu dosarul. De-ar mai avea prilejul să se reunească, n-ar mai face-o : de frică.

«Muzică de cameră, ai ?», ar zice maiorul de Securitate Iancu ori Jancso, ori Jankelevici și tot el ar răspunde, cu umor specific Organal: «Muzică de celulă, nu de cameră !»- apoi cu seriozitate revoluționară: «Formație de cameră ? Ba formație contrarevoluționară, de spionaj, cu statut, cotizatii, arme, coduri-cifrate-pe-muzică ! Asta-i organizație, cade sub articolul 209 !»

Pe ruinurile amatorismului luminat, eștia, cum le zice gazda, au edificat, prin decret, noul profesionalism analfabet (și analfabetizator) - uite : “Orchestra Filarmonică de Stat a Orașului-Stalin !” Sigur, nu poți judeca muzica muzicienilor după ne-muzica din culise, din timpul liber, din momentele de așteptare a trenului. Eu însă îi ascultasem în concert. Dădusem vina pe sală, era mai consolant ; pe prea-multa lume,

pe statul în picioare, nemișcat ; apoi starea sufletului meu, după darea afară din... dar din ce, de unde nu fusesem dat afară, în ultima vreme? Bine, muzica alină, oblojește - nu și pe mine, atunci... Și chiar dacă am o cultură muzicală de... difuzor, ascultasem și muzică pe viu - la Sibiu, Filarmonica de-acolo își păstrase ștaiful, apoi veneau formații din București, din Cluj, orchestre cehești, ungurești, rusești, apoi discuțiile cu Septimiu... - nu înghițeam orice, în ciuda eștiora. Așa că, în loc să mă las muzicii consolatoare, îi căutasem cusururi - binențeles, găsisem. Regretasem că nu mă dusesem la un film, în așteptarea tatei : oricare, acolo aș fi putut sta pe un fotoliu, acolo aș fi putut să mă las în voia rupturii de realitatea (crudă și nedreaptă)... Numai că nu puteam ieși din cutia de sardele ; și nici nu voiam foarte, îmi ziceam că trebuie să bea până la fund paharul acesta : eliminarea de la Sibiu, neprimirea - cele câteva zile tot nu mai contau - aici, la Sighișoara...

În gară apucasem să-i spun tatii ce (mai) dăduse peste capul meu. Tata, cum m-am așteptat, se mâniase întâi pe mine, care nu mă gândisem la ei, la sacrificiile lor - din fericire, trecuse numaidecât la «Directoru-cela, ia să stau eu de vorbă cu el !» (cum “stătuse” și cu cel de la Sibiu...), dar înțelegînd că e prea târziu, lăsase pe mâine și căutase un loc, o bancă la aer, pe peron.

Mă temeam că înțelesese : era prea târziu pentru orice, nu doar pentru directoru-cela, drept care o să ne întoarcem amândoi la Jibert : drept care o să pierd un an și o să fie ca un an de repetenție. Asta era insuportabil : fiu de cadre didactice, în plus refugiat - dar neam de neamul nostru nu pățise o asemenea rușine - ce, rușine : rușinare !

După un timp în care a oftat, s-a foit pe bancă, s-a uitat la mine fioros, dar și-a înghițit cuvintele pe care avea de gând să mi le zică, tata a spus liniștit, bătîndu-se cu amîndouă palmele pe genunchi :

– Merg la Brașov. Cobori la Rupea, te duci acasă și-aștepți veste.

– Și mama ?, am întrebat cu un nod în gât.

– La mama trebuia să te gîndești înainte ! Și, oleacă, să te fi gîndit și la mine, că și eu ți-s neam... - apoi : La Brașov sunt două licee, găsim noi un loc și pentru noi ! Dacă nici la Brașov nu găsesc un loc pentru noi - n-ar fi de mirare : măgarii de la Sibiu anunțaseră Sighișoara și n-or să anunțe Brașovul ?, merg la Făgăraș, trebuie să aibă și ei un liceu, cu un loc pentru noi...

Cum altfel : de ce m-aș fi oprit din rostogolire ? De la Sibiu la Sighișoara, de acolo la Făgăraș - unde, mai jos : la Rupea, are și ea un fel de gimnaziu...

– ...nu contează unde faci ultima clasă, cu condiția să termini liceul, a spus tata.

Mai erau până la tren două ceasuri. Tata a făcut un tur, s-a întors:

– Restaurantul e deschis ! O orchestră din Brașov l-a convins pe

responsabil să nu-nchidă - hai să profităm, poate găsim ceva de mâncare... - iar după ce ne-am așezat la masă : Acum, că avem timp, povestește cum s-a întâmplat cu... La Sibiu ? De ce te-au dat afară? Care-i motivul adevărat pe care nu mi l-ai spus ?

Jur că eram gata să povestesc totul - chiar și întâmplarea cu jurnalul - însă chiar atunci ne-a întrerupt "spectacolul" dat de primul violonist. Tata s-a strâmbat întâi, auzind schelălăiturile viorii martirizate...

Nici eu nu-mi puteam desprinde privirea de la violonist, de la arcușul lui. Sufeream și, în același timp, îmi plăcea, tulbure, nepermis. Mă uitam la acel lăutar (tata începuse a crede că e frate-său), ca și cum, prin gaura cheii, aș fi văzut ceva de rușine ; și de plăcere.

Asta mă iritase, fizic, la Lotte, pe bicicletă. Timp de o săptămână fata asta se alcătuisese, devenise ce era, sub ochii mei pânditori și la urma urmei, călăuziți : eu o ajutam să devină așa, făceam aproape totul, în asta, cu dragoste și răbdare, iar dacă-i pe-așa, Lotte era produsul meu, opera mea, romanul meu, de elev eliminat, de candidat picat - de băiat decăzut, degradat, surghiunit - și ce altă consolare, compensație decât o femeie, o fată, nu neapărat frumoasă și nu foarte deșteaptă și nu știe ce citită, însă caldă - de așa ceva aveam nevoie, pe gerul ăsta ; disponibilă, chiar dacă nu a putut rămâne cu mine...

Dar se petrecuse ceva, poate că din pricina aceluia grăbisem despărțirea : cadrul bărbătesc, fusta prea strâmtă și din stofă prea groasă, chiar mai scurtă decât cealaltă, de clasă, amplă, cuprinzătoarea, sublima - draga de ea...

Cu asta, groasă, strâmtă, se aude foșnetul de dincolo de gaura cheii : un zgomot destrăbălat ; chiar deșăntat - de-a dreptul crăcanat - al tivului frecat de cadru, cu aceeași mișcare de nefăcut ca arcușul cu părul slobozit al presupusului (de tata) frate al său, Ignat.

Știu ce mă fascina...

Toate astea pentru caietul B. În mai multe volume : B1, B2, B3... În unul episodul Sighișoara ; are coadă lungă, mai importantă decât trupul și capul la un loc :

În cele trei sau patru sau cinci-șase zile (iată dovada : nu mai știe cât timp fusese sighișorean) nu-i spusese directorului motivul eliminării și al arestării - ordinea fusese inversă, dar pentru el importantă ar fi fost gradarea. De ce ? Fiindcă acela nu-l întrebase. Nimeni nu-l întrebase nimic. I-ar fi răspuns directorului ca de la elev la director, însă

dacă s-ar fi găsit vreun elev - de preferat : o elevă - ar fi povestit cu plăcere.

Nu mai fusese elev-nou de la primară, însă nu uitase vâlva, curiozitatea amestecată cu neîncredere și admirație stârnite de apariția unui nou. Copiii sunt mai rapizi în reacții, sau mai direcți decât adulții (care tot așa îi primiseră pe refugiați, în 44) : în câteva ore află cine este noul, îl clasează, îl adoptă, chiar de nu e pe gustul lor ; apoi îl uită. Însă cei de la Sighișoara nu reacționaseră în vreun fel, de parcă elevii ar fi fost propriii părinți, avînd nevoie de ani buni până să-și facă o părere. Nu-l izolaseră ; nici nu-i aplicaseră statut de nou-venit. Nici măcar o jumătate de zi nu se aflase în centrul atenției, fie și în dormitorul cu unsprezece paturi.

Pe directorul liceului nu-l văzuse, la venire, taică-su cu el tratase primirea băiatului. Iar întâia oară când vorbiseră (și ultima, de altfel) nu-l întrebaseră ce-i cu el, de ce se mutase, în ultima clasă, la un liceu... mai modest ; nu-l întrebaseră nici dacă ceea ce scria în hârtiile lui era adevărat ; nici nu-l acuzase - îi comunicase, întrebînd :

– Ne-ai mințit, ai declarat că te muți pe motive de familie - când colo, eliminat - de ce n-ai declarat ? De ce n-ai spus că ai fost și arestat ? Îți faci bagajele și pleci de la noi !

Cam așa-cumva a fost. Ușor altfel, nu directorul liceului, ci al internatului îi ținuse discursul - sau aceeași persoană va fi ocupînd două funcții? Mai știi, poate nici directorul internatului nu era, ci un pedagog, sau portarul, sau un tovarăș în civil... Dacă individul, chiar după ce-i spusese să-și facă bagajul, l-ar fi întreat : «Totuși, de ce te-au eliminat, la Sibiu ? De ce, totuși, te-au arestat ?», atunci l-ar fi ținut minte ca pe un om viu. Dar nu. Nu mai știe nici dacă purta cravată.

Din cele povestite mai apoi de taică-său nici directorii de la Brașov, doi, nu întrebaseră de motivul eliminării elevului cutare. Să fi fost înștiințați ?; să-și fi spus că tovarășii de la Sibiu avuseseră temeii serioase ? Oricum, nesmintit câte unul din ei îl lua pe bătrîn la trei-păzește :

– Bine, tovarășu, dumneata, cadru didactic, om cu experiență, știi că odrasla dumatăle a fost eliminată din toate școlile din țară - după ce-a fost arestată ! - și dumneata vii să-l înscrii la noi - de ce ? Orașul nostru, Stalin, nu face parte din țara noastră ?

– Cum să nu facă..., zicea bătrînul, prudent - dar mi-am zis că încercarea moarte n-are...

– Ei, uite, în socialism are !

Ciudat, dar așa e : nici directorul liceului de la Făgăraș nu întrebaseră de motivul eliminării. Făcuse :

– Grav, tare grav, foarte grav : eliminat din toate țările uniți-vă...

Învățătorul-părinte se prefăcuse a nu băga de seamă capcana

politică, păşise alături, oftînd :

– Cam așa, cam din toate școlile - dar cum nicăiri nu se spune pe cât timp, m-am gândit că poate-poate...

– Poate-poate !, l-a maimuțărit directorul. Sigur e un element slab ! Numai un element slab tace când trebuie să răspundă și se trezește vorbind când trebuie să-și țină fleanca!

– Asta-i... Copiii iștia...

Directorul a ciulit urechile. Dar n-a întrebat ce-i stătea pe limbă, a vorbit de “generația tânără”...

– ...au burse, internat, cantină - ce mai vor ? E-he, pe vremea noastră... Noi n-am beneficiat de condițiile de azi, noi, măi frate, am trudit, ca să urmăăm la școală - eu, pe timpul vacanțelor, lucram cu brațele, ca să-mi pot cumpăra un costum de haine, o pereche de pantofi, o cravată... Nu ca să mă fâțâi pe stradă cu ele, dar să mă accepte familiile în care dădeam meditații - asta-i viața, oamenii ceia credeau că haina face pe om...

– Asta așa-i..., încuviințase tatăl elevului. În vacanțe lucram cu brațele, dădeam meditații...

– ...și, la internat dădeam o mână de ajutor la menținerea ordinei...

– ...și nu ne pica blazonul dacă mai cântam la baluri, pentru un ban...

Aici directorul n-a mai răbdat :

– Ce instrument ?

– Flighelhorn !, a răspuns pe dată învățătorul.

– Unu ? Doi ? În ce ?

– Si bemol, unu - la început, ca peste tot, doi.

Directorul l-a măsurat din cap până-n picioare. Cu alți ochi. L-a împuns cu degetul arătător în piept :

– *Marșul Călărașilor* !

Învățătorul părinte de elev a lăsat la picioare servieta, a îndepărtat coatele cu o mișcare scurtă (care nu a scăpat privirii de șoim a directorului), a dus palmele pâlnie la gură și a început încet, încetișor, *Marșul Călărașilor* - desigur, la trompetă unu.

– Mai cu inimă ! a cerut directorul și, imediat după “introduce-re”, a intrat el : la trompetă-doi ; a trecut la piculină, șfichiind cu triluri ; apoi la trombonul cel melodios, plin, în fine la grohăitul ritmat al tubei - cu două măsuri înainte de a doua parte a anunțat : Fac eu melodia, tu acompaniamentul!

Mărșăluind încolo, încoace prin biroul directorial, a făcut el melodia, învățătorul rămânînd cu... restul fanfarei. Când a isprăvit, și-a adunat pardesiul, căzut în focul muzicii și a anunțat :

– Azi e zi de sărbătoare ! - a dat intrarea cu cinci lovituri de

cinèle.

În timpul celei de a treia bucăți a intrat secretarul. L-a alungat - ce, nu vedea că era în repetiție ? În sfârșit, când au obosit de suflat, de mărșăluit, s-au luat pe după cap și așa s-au îndreptat spre două scaune. Le-au așezat față-n față, directorul l-a bătut pe genunchi pe învățător :

– Ce ? Unde ?

– Normala, Orhei, a răspuns tata.

– La Iași... Măi frate, ce normale, normalele noastre!

Erau de-o vârstă. Ar fi putut să fie colegi - la Iași, la Orhei - atât că directorul, după Normală, făcuse Universitatea. Secretarul a intrat iar, cu o treabă urgent-secretă. Directorul l-a luat pe tata de braț, l-a condus până pe coridor ; până la poartă : acolo, pe trotuar l-a întrebat:

– Măi frate, tu ai un năcaz : cu un băiat, în ultima clasă ?

– Da, băiatul meu, unicul copil, eliminat din... De la Sibiu...

– Adă-l, să văd marfa ! Vrei internat ? Vrei bursă - se face, dacă are note. Dar vină și tu cu el, nu mi-l trimeți prin poștă. Vină sâmbătă, băiatul își vede de-ale lui, tu ești invitatul meu - mai stăm de vorbă, mai facem o repetiție...

Când tata s-a întors la Jibert și am început a pregăti bagajele de o nouă plecare (de asta dată, bună), nu-l prea credeam când povestea... O fi fost ceva, dar nu chiar așa. Din portretul zugrăvit, mi-l închipuiam pe director un zdrahon ca Moș Iacob de la Mana, ori ca Gurie de la mănăstirea Curchi, în fine, un moldovan(u') coborât din Sadovanu, cu obraz sfecliu, iubet, nu doar de fanfară, dar de toate bucuriile lumești. Însă când am ajuns la Făgăraș (trecuse o lună de la începerea cursurilor, eu fiind mereu pe drumuri - mai ales pe-alături), am înțeles că, dacă tata va fi exagerat pe ici, pe colo cu fanfara, eu mă înșelasem cu totul : am dat de un ins sfrijit, cocârjat, cu obraji scobiți, ten pământiu de bolnav de ficat ; o persoană acră, dacă nu de-a dreptul rea... Deși îi eram îndatorat, nu-mi venea să-i mulțumesc : îmi era frică de el - de acreala lui. De aceea, câtă vreme am avut de a face cu secretarul, cu directorul internatului, am fost mulțumit ; din vreme-n vreme mă întrebam dacă așa arată un trompetist. Și încă la trompetă unu. Nu. Nu, deloc : desigur, omul îmbătrânește, dar chiar așa ? uite-l pe tata : arată mult mai în vârstă decât cei 43 ani (cât avea atunci) ; spre deosebire de director, trecuse prin atâtea încercări, ca un basarabean ce se respectă - dar se ține drept, e vioi, chiar rapid în mișcări, face sport și nu doar cu elevii, ci și cu tinerii din satele succesive ; desigur, are părul complet alb (de când ni s-a întors din Lagărul de prizonieri sovietici de la Slobozia, în toamna lui 43), însă dacă-ți spune că a cântat la trompetă, îl crezi : piept larg, gât drept și ușor scurtabil, iar sub mustață, pe buza de sus : muștiuc (se zice că, odată format, rămâne pe viață - eu cred că tata s-a născut cu el). Or directorul... Părea sau chiar era cu un picior

în groapă...

Noii colegi mă primiseră bine ; unii mă știau de la concursurile de gimnastică, de atletism, de la Brașov, București, alții mă văzuseră jucând fotbal cu “Chimia” lor, alții doar auziseră de mine : că eram sportiv, cântam la trompetă, frecventam Cenaclul Astra, scriam... Nici lor nu le trecuse prin cap să mă-ntrebe de ce dracu fusesem eliminat de la Sibiu ! S-au obișnuit cu mine, au uitat să mă-ntrebe... Eu sufeream.

Într-o dupăamiază jucam fotbal. A apărut directorul :

– Tu, măi, cea nou ! După ce te speli de colb și de sudoare, înainte de a bè titiun la veceu, fă-mi o vizită, la cancelarie !

Colegii m-au înconjurat pe dată. Chiar dacă nu știau motivul eliminării de la Sibiu, pactizau cu persecuții și cum în Țara Făgărașului nu era familie fără cineva la pușcărie ori (și) la munte... Mă sfătuiau să nu mă las, să mă apăr, să-mi fac “un pic de autocritică”, să-mi iau “ceva angajament”, să zic și eu, acolo, cuvinte - ca să rămân cu ei, la Făgăraș.

M-am spălat, am scos din cufăr cămașa mea cea albă... Colegul de dormitor și de clasă Palamaru (basarabean și el) a spus :

– Îmbrac-o tot pe cea purtată, asta arată a cămeșă de condamnat la moarte, strigă : «Taie-mi gulerul !» Nu mai cobî și tu...

Am șovăit : nu era destul că soarta dădea peste mine mereu, mai și cobeam. Însă cealaltă cămașă era, nu doar murdară, ci udă, mototolită, îmi ștersesem picioarele cu ea. Apoi mă grăbeam - ca mireasa, ca spânzuratul... Mă cam săturasem să aștept bine în loc de rău, fie ce-o fi, dar să fie într-un fel, ca să știu o treabă.

Pentru întâia oară eram convocat, aici - la Sibiu făcusem bățaturi de-atâta chemat-la-cancelarie. Mi-am netezit părul, mi-am verificat ținuta, mi-am făcut cruce cu limba-n gură și, cerîndu-i lui Dumnezeu să mă ajute, am tras mult aer în piept și am bătut în ușa.

Mi s-a strigat să intru. Am pășit înăuntru. Am dat bună ziua secretarului (vorbea la telefon), am rămas în picioare. Secretarul mi-a făcut semn din creion spre o ușă. M-am prefăcut că nu înțeleg : să-mi spună cu gura.

Apoi... nu mai avem chef să se termine cât mai repede. Poate că. Poate că nu. Poate că cine știe. Acum îmi păsa de soarta mea și-mi era frică : ce-or să spună părinții, mai cu seamă tata, când are să afle că prietenia lui cu directorul nu slujise la nimica ? Făcusem altă prostie, la școală - asta nu mai e copilărie, ci inconștiență !, îl auzeam pe tata și auzeam tăcerea sfâșietoare a mamei.

Secretarul vorbea cu o scumpă-dragă și simultan împun-gea din creion spre o ușă dincolo de care se afla veste, desigur, proastă. Nu mă urneam. Așteptam cuvinte, nu semne cu creionul, care pot semnifica orice și contrariul - eram cuvântător, ce dracu ! și chiar dacă fusesem

chemat la tăierea capului, aveam dreptul la cuvinte.

Secretarul a astupat gura de ebonită a dragei-scumpe :

– Tovarășu director te-așteaptă, intră !

Așa, da. M-am îndreptat spre ușa aceea, dar ea s-a deschis înainte ca eu s-o fi atins : directorul, cu pardesiul pe umeri, a pășit încoace peste prag, a făcut o reverență în direcția mea :

– Alteță...

Am pășit pe lângă el țeapăn și umilit, cu fălcile strânse. Mă și lua peste picior, gornistul dracului ! Dacă până adineaori mai nutrisem speranța că pentru altceva sânt convocat, că poate-poate, acum eram sigur : o să fiu dat afară și de-aici, ca de la Sighișoara, ca de la Sibiu, însă aici o să mi se aducă la cunoștință că nu mai sunt locuri convenabile pentru Alteța Sa, drept care alteță-mea să-și caute norocul în alte părți. Dar nici trâmbițașul să nu mă-ntrebe : «Ia spune măi băiete : de ce-ai fost eliminat ?»

«Bun, asta-i situația, am trecut noi prin încercări și mai grele, dar lasă : cine râde la urmă, tot răul spre...», am recitat în gând înțelepciunile tatei, oprindu-mă imediat în dreapta ușii, cu mâinile la spate. «Principalul e să nu arăt că sufăr, să nu arăt că mă doare - bine ar fi dacă aș putea face pe indiferentul, chiar pe veselul. Oricum, la tot ce-o să-mi spună, eu n-o să răspund o silabă ; nici din cap n-o să mișc...», mi-am zis, dar am început să-mi lungesc și în același timp răsucesc gâtul, căutînd cu pielea gulerul cămășii curate, numai bun pentru o tăiere a...

– *Radetzky Marsch* ?

– Vă rog ? - oricât mă pregătisem, tot mă luase prin surprindere.

– Atunci : *Azi e zi de sărbătoare* !

– A !, am făcut după un timp. Am cântat, la Sibiu, acum însă...

– Însă acum, ce !?, m-a luat directorul din scurt, apoi : *Marșul Călărașilor*!, a dat intrarea, cu palmele șterse, a cinèle. Pam ! Pam ! Pam-pam-pam !

Însă eu - însă - n-am urmat. Am rămas neclintit - apoi am început să mă scuz : mi-am auzit glasul jalnic, jălalnic :

– Vă rog să mă iertați, tova... domn' director, dar eu... Vă rog, azi nu sânt în voce... - și dintr-o dată m-am supărat pe mine și pe viață și am zis, pe scurtătură : Nu-mi arde mie de chestii din as'...

– Cooom ?, m-a întrerupt directorul ultragiat. Astea-s chestii ? Prințul nu-i în voce? - apoi schimbînd glasul : Cum, bre, nu-ți arde? - tătâne-to pretinde c-ai făcut normala și fanfara...

– Am făcut Andrei Șaguna din Sibiu, dar numai două clase, m-a prins reforma, a șaptea am făcut-o la Șeica Mare, din a opta, la Gheorghe Lazăr...

– Te-am întrebat de fanfară ! Tătâne-to pretinde că ești de-al nos-

tru, fanfarist - trompetă unu ! Să nu știi tu *Marșul Călărașilor*... Rușine!

– Ba-l știu, cum să nu-l știu.

– Cum să nu-l știi !... Unde l-ai făcut : la Normala de la Sibiu ?

– Marșul ?, am întrebat, zăpăcit. De la tata, Normala din Sibiu n-are...

– Cooom ? Normală fără fanfară ! Fără fanfară nu există normală! Ardelenii iștia ! În loc să profite, să-nvețe de la Nemții lor - că Neamțul se naște cu flügelhornul-n gură, asta-i lege...

Am ridicat din umeri - cu câte nu se naște Neamțul-n gură...

– La noi, la Gheorghe Lazăr, erau mulți sași, dar nu mai buni decât Românii.

– Așăă ? m-a iscodit directorul cu privirea lui neagră. Cu cine ?

– Cu dom'profesor Sandu Iorgu - cred că și dânsul e de pe la...

– Da' cum, da-l cunosc ghinișor pi băetu-ista, Iorgu - bun, da cam chelbos... - a chicotit. Așăă, la Sibiu ? Câte instrumente ?

– Peste o sută în inventar, ocupate în jur de optzeci.

– Optzeci ! Impozantă, fanfara. Dar ia spune : lire ? Din celea cu cozi de cal - frumoase, cozile...

– Două. Noi le spunem : xilofoane, deși plăcuțele sunt din metal...

– Așă ? Dar saxofoane?

– Douăsprezece, dar bașii nu ies la defilări : prea grele.

– D-apui, dă ! Prea grei pintru niște ardeleni mortăcioși ! Douăsprezece ai zis ? Bun instrument, uite, la saxofon aș fi vrut eu, dar la noi nu erau, aveau militarii - așa erau condițiile - dar cu tubele cum stați ?

– Bine stăm. Patru tube, două helicoane...

– Helicoane ! Dar și ele-s grele...

– Grele, dar la noi, la Sibiu, alămurile, de la althorn la tubă și helicon sunt de cavalerie. Intri-n ele... - am arătat.

– Așă ? Noi aveam de infanterie, dă, alte timpuri - ritmica ?

– Două mari, opt mici, o pereche de cinèle... Fanfara propriu-zisă, fiindcă la defilări, în pauzele de muzică avem corpul de napoleoane... De opt ori doisprezece : o sută...

– O sută de napoleane ! Asta da, fanfară, Iorgu vă dirijează - bun băet, moldovan de-al nostru, atât că-i cam chelbos... Ș-așă : nu vrei să cânti cu mine *Marșul Călărașilor* - lasă, bre, am înțales : alte timpuri, altă generație, alte gusturi... Să-i scrii lui tătâne-to să-și facă drum încoace...

– Pot să găsesc și singur casa !

Mi-am adus aminte că sânt în cancelarie, în fața directorului. Directorul a simțit ceva, nu știu dacă același lucru. A întins mâna spre

umărul meu :

– Bine, acum poți pleca. Am spus că poți pleca, ce-ai rămas, de lemnțănasă ? Vrei să-mi raportezi ceva ? Nu-i bună masa la cantină ? Sânteți prea mulți în dormitor ?

– Nu-nu-nu ! Nimic, bună ziua...

M-am răsucit, am dat să plec, m-a oprit :

– Ian vin' oleacă... Lasă cleampa ceea ș' vină...

Am închis ochii și, răsucindu-mă spre director, i-am zis lui Dumnezeu :

«De astă dată nu te mai rog. De astă dată : 'te-n dumnezeii mă-ti de dumnezeu surd și chior !»

Așa. Mă simțeam mult mai bine. Cămașa albă, de condamnat : o știam stîndu-mi bine, mai ales la gât : gulerul tăiat.

– I-adevărat ce spune secretarul școlii ? Că nu ești utemist ? - am ridicat din umeri. Aista-i răspuns ? Nu ești, ori nu mai ești utemist ? Te-au și exclus ?

– N-aveau din ce, n-am fost niciodată. Când s-au făcut, într-a opta, eu n-am cerut, ei nu mi-au propus - iar la Șeica nu se făcuseră pionieri... N-am avut nici un avantaj, nici un dezavantaj...

– Acum, poate - dar mai departe ? Atitudinea asta nu-i bună, măi băiete, nu-i sănătoasă. Ce facultate vrei să urmezi ?

– Aș fi vrut literele. Și istoria...

– Aistea-s facultăți ideologice, nu intri fără carnet roșu !

– Întâi să termin liceul - dacă-l mai termin...

– Ce vorbă-i aiasta ? Un fanfarist nu rămâne repetent...

– Nu mă gândeam la repetenție, mă gândeam la...- era cât pe ce să-mi scape cuvântul : eliminare.

– ...un fanfarist care nu termină liceul și încă cu magna cum laudae nu-i om ! Cine ți-i secretar de UTM ?

– Nimeni nu mi-e secretar - dacă nu-s utemist...- am dres-o eu.

– Ia să fii ! Scrii cererea de adeziune...

– Bine, dar...

– Nici un dar ! Faci cum îți spun ! Acum du-te și trimete-mi-l pe Pălămaru, el îi secretarul tău - înțeles ?

– Înțeles, înțeles, înțeles...- am îngăimat și m-am retras de-a-ndăratelea din birou.

Nu înțelesesem nimic.

Ba da, ceva-ceva : că încă nu fusesem dat afară și de la Făgăraș.

Acum știu de ce fata-asta : ea m-a întrebat.

Așadar, nu știau.

Nu știa directorul de la Sighișoara, însă mă alungase : așa, neștiind ; neștiutor. Nici directorul de la Făgăraș nu știa - dacă ar fi știut, m-ar fi primit în liceul lui ?; mi-ar fi dat bursă ?, m-ar fi împins în UTM?; m-ar fi protejat ? - fiindcă m-a protejat, nealungându-mă (cu toate că nu făcusem repetiții de fanfară, în doi, în biroul directorial) ?

Singurul care ar fi putut să-i răspundă fanfaristului de la Iași ar fi fost fanfaristul dela Orhei. Dacă nu la început, atunci mai târziu, sub formă de glumă-scuza : «Nu ți-am mărturisit totul, nu știam ce fel de om ești, dar acum, că știu, uite cum s-au petrecut lucrurile cu băiatul meu, la Sibiu...» să fi zis tata. Iar directorul să fi răspuns...Ba nu : ori să-l fi ascultat până la capăt - și să se sperie ; ori să-l asculte, dar să nu se sperie, să râdă el, să-l facă și pe tata să râdă - să râdă fanfariștii de festa jucată nefanfariștilor ! ; fie să-l întrerupă : «Ce să mai vorbim, lasă copilul să-nvețe carte, sănătos, să termine liceul - numai să nu se afle din alte părți, înainte de a avea diploma în mână...» - adică încredere în noroc și cum norocul omul și-l face, să și-l facă, dar fără să știe prea multe : știind cât mai puțin (dacă s-ar putea : deloc), fiindcă așa-s vremurile : Cine știe puțin pate puțin...

...Cu condiția să fi știut el însuși. Or tatei nu apucasem să-i spun: când?, unde ? : în gara Sighișoara ? - nu era timp, apoi tata nu era disponibil (chiar de se convinsese că acela nu-i frate-său) ; în tren - eu numai până la Rupea, el mai departe, spre Brașov ? - nu era momentul: urcasem în același vagon cu filoharmonicarii, apoi ce mai conta motivul trecutului, când bătrânul era preocupat numai de viitorul băiatului ?; acasă, la Jibert ?, dar mai aveam loc în timp, când eram cu toții fericiți că aveam loc, pe un an, la Făgăraș ?, vorba lui : «Să te văd ca oamenii, la școală, după aceea mai stăm de vorbă...» De vorbă despre asta nu am stat în vacanța de Crăciun - de ce să ne stricăm bucuria pricinuită de intrarea lucrurilor la loc în matcă ? Iar mai târziu... Mai târziu se făcuse prea-târziu : tata uitase să mă întrebe, eu uitasem că-i datorez răspuns.

Probabil “factorii” cunoșteau motivul eliminării - nu-i interesa. Ba nu : nu-l știau - și nici nu-i interesa : hârtia, circulara care-i anunța că elevul cutare a fost așa și pe dincolo din cutare liceu îi scutea pe ei de întrebări, de remușcări, îi scutea de toate - vorbesc de cei de la Sighișoara și de la Brașov, directorul de la Făgăraș rămâne, mai departe, o enigmă... Deși, acum, când totul a devenit politic, acel totul să fi dat la spate, ignorat în virtutea unei nostalgii fanfaristice... Ori să fi avut directorul de la Făgăraș spate- gros ? Să fi fost membru-din-ile-

galitate? Să-i fi fost fata (sau băiatul ?) de la București atât de mareștab(ă), încât taică-său își permitea asemenea acte de... lipsă de vigilență revoluționară ? Poate că da, poate că ba, vorba garsonierei lui Septimiu (nici el n-a avut noroc, după plecarea mea : a rămas repetent în ultima clasă, din pricina matematicilor ; măcar el nu mi-a luat-o nainte cu facultatea și zău că nu știu ce e mai umilitor : să pici la examenul de admitere la Cinematografie, unde erau sute de candidați pe un loc, ori să rămâi repetent la liceu - nu pentru incapacitate, ci din pricina legăturilor cu o fată ; nu fată, doamnă și nu orice fel, ci doamna de germană - cel puțin așa umblă vorba...). Nu se poate să nu fi ajuns și la Făgăraș hârtia de la Brașov, ca centru regional, provocată de întâmplările de la Sibiu.

Ce va fi stînd scris în hârtia aceea ? Judecînd după reacția fulgerătoare a brașovenilor, formulări suficient de categorice, ca să pot fi trimis la plimbare fără explicații, însă destul de vagi, pentru ca fanfariștii de la Făgăraș să le poată ocoli. Ceva în genul : “Elevul X a fost eliminat din toate școlile din țară pentru atitudine nejustă”; sau : pentru “comportament necorespunzător”, nimic precis politic și absolut nimic în privința elevului ca elev (a cărui primă datorie este să învețe, învețe, învețe, după originalul îndemn al lui Lenin).

N-am avut în mână vreo hârtie de-a lor. La Sibiu nu mi s-a arătat (necum înmînat) ceva care să se cheme hotărîre, decizie, ceva scris din care să reiasă că, pentru faptele cutare mi se aplicase sancțiunea cutare.

Cînd directorul Stănescu mi-a comunicat hotărîrea - în fapt reproșurile omenești din partea omului care-mi voia numai binele : «Ce dracu’ te-ai apucat, mă, să...?» și : «Acum între noi fie vorba : ce nevoie aveai tu să...?» - eu am întrebat :

– Da de ce, tovarășe director?

Stănescu s-a uluit din toată făptura lui numai rotundită, de parcă i-aș fi cerut bretelele ori/și fata de nevastă (ziceam că are) :

– Bă, tu ești diliu la cap ?, m-a luat ca pe la ei, prin Oltenia. Păi cum îndrăznești să mă-ntrebi pă mine că dă ce ? Păi, ce, tu nu știi că dă ce ? Da’ cînd ai comis ce-ai comis, contra, nu știai că dă ce comiți? Contra ? Și, dacă știai, dă ce-ai comis, bă, contra ?

– Da’ ce-am comis, tovarășu’?, am reușit să strecur întrebarea-tip a elevului comițător.

– Bă, tu ești diliu dă tot - mă-ntrebi pă mine? Știi tu foarte bine, cum, nu știi ?- văzuse că ridic din umeri, clatin din cap. Pă dă ce nu știi?

Nu mă mai puteam opri din ridicatul umerilor. Aveam antrenament. Pînă la Stănescu în civil, stănești cu epoleți albaștri mă întrebaseră, nu doar prin cuvinte de ce nu știu eu ceea ce ei se prefăceau că

știu, cerîndu-mi mie să le spun... Ziceau că, dacă spun, dau dovadă ; că mă fac om. Nou. Reeducat. Până la Stănescu, stăneștii mă ajutaseră cu palme, pumni, picioare, băte, pulane, cu promisiunea că-ncaț douășcinci ca popa, cu amenințări că mă pun la zid, deși nu merit, gloanțele ie scumpe - însă nici ei nu pomeniseră de eliminare. Și încă din toate școlile din țară.

– De ce mă eliminați, tovarășu director ? De ce, domnu’?

Asta a fost a treia - și ultima : Stănescu s-a înfuriat de-a binelea:

– Bă, tu nu ești doar diliu la cap, tu ești, în plus... Păi fii atent la mine, bă reacționarăit ce ești tu ! ‘N sitoățiactoală nu ești în po-zi-ți-e de să mă iei la-ntrebări, că dă ce ! ‘N sitoățiactoală, io-s în po-zi-ți-e dă să-ți comunic : dă nu vrei să inți la Canal, pă agitație contravoluționară, ‘ți iei boarfili dă la internat ș’ te cari dă tot dupe la noi ! S’ nu te mai prind pân liceul meu ! Acilea-și însoșește carte elementele cinstite, nu reacționarăiți ca tine ! Du-te, domn’e,-n produse, la munca dă jos, la ciocan, acolo-i dă voi dă-i contra la regimul nostru dă dămocrație ! Po-pu-la-ră !- m-a apucat de umeri, m-a dus-conduc afară, pe coridor.

Ce era să fac ? Să mă las îmbrâncit, dus de guler, împins, alun-gat? Dacă mă opuneam ? - dacă nu vroiam să ies, nu m-ar fi scos cu tot neamul lui dupe la Vâlcea. Să-i fi scăpat un dos de mână (ca pe la noi, la Orhei) ? - l-ar fi pupat, ca pe la ei, muică-sa, rece. Dar era o soluție ? Dacă-l cotonogeam pe director, eram eliminat pentru huliga-nism și tot la Canal ajungeam - la drept-comun.

Poate că... Mai știi : dacă insist cu întrebările, cu dece-urile - poate-poate. Dar mi-ar fi răspuns directorul măcar cât pân-atunci ? Presupunînd că el cunoaște motivul, adevăratul ? Oare de ce nu mă întrebau cei care nu știau ce-i cu mine ?, de ce nu-mi spuneau cei care știau despre mine ? De ce ? Lanț al slăbiciunilor indiferenței ?, sau lanț al slăbiciunii refuzului de a ști ?, ba chiar, la nevoie, al voinței de-a uita ce știuseră ? Așa să fie de când lumea, cu oamenii? Sau a devenit așa, cu oamenii, sub comuniști ? Atât de iute, în nici un deceniu ?

După ce am făcut vreo zece pași pe coridor, m-am oprit : și dacă aș vorbi cu secretara ?, doamna aceea nouă, ea m-a privit nuștiucum și la intrare și la... dare-afară. Se spune că secretarii știu și pot mai mult decât directorii - iar când sunt secretare...

M-am întors tiptil, am ascultat la ușă : tot glasul lui Stănescu la telefon, din secretariat. Am plecat.

A doua zi, când a venit tata, chemat urgent prin telegramă, l-am întâmpinat la gară - acolo petrecusem noaptea cu tot cu bagaj. Am avut curajul sau obrăznicia să-i spun de la început :

– Bănuiesc de ce m-au eliminat, dar cred că-i ceva ilegal : pen-tru așa ceva nu se elimină (era cât pe ce să continuu : «Pentru așa ceva

se arestează definitiv»), însă directorul refuză să-mi comunice motivul...

– Motiv ilegal ! Refuză directorul să ți-l comunice ! Ție ! - a strigat la mine bătrânul în plină gară, verde de supărare, alb de mânie. Faci prostii și pretinzi că motivul eliminării e i-le-gal !?

– Nu-i scris..., am strecurat. Nimic scris - nici verbal nu mi-au comunicat, nu mi-au spus motivul...

– De ce minți ? Ce să-ți fac eu ție, dacă mă duc acum la director și aflu că ți-a comunicat motivul?

– Ce vrei..., am îngăimat.

– Ce vreau ! - tata a tras o înjurătură cumplită, lungă, la adresa vieții în general, în special la adresa copilului ("care, măi !, dacă nu i-am spus de-o mie de ori, nu i-am spus nici o dată : «Măi băiete...»"), apoi a scăzut glasul, aproape îi dăduseră lacrimile : și cu mama ce facem ? Ce-i spunem mamei, când om intra în casă, cu bagajul tău de elev intern, în plin an școlar ? Îi spunem c-ai rămas repetent ?

– Nu, asta nu !

– Atunci ? îi spunem mamei c-ai fost eliminat - din toate școlile din țară - dar de ce eliminat, măi băiete ? Pe ce motiv?

– Asta încerc să-ți spun : N-au vrut să-mi comunice motivul.

– Dar tu-l știi !

– Îl bănuiesc - dar nu contează bănuiala mea : dac-ar fi adevărată, acum aș fi la Canal...

Fulgerător tata a pălit - când tata pălește, se face vânat.

– Securitatea ?, a îngăimat - am încuviințat din cap, rar. Cum așa, dragu-tatii?

– Uite-așa, dragă tată...

Am știut atunci că vorbim de la egal la egal, că mă făcusem om mare.

– Povestește...- tata mă luase de braț, pornisem să ne plimbăm pe peron. Cum a fost ?

– Simplu, ca și la voi, ultima oară, în 49, am zis și vocea mi se îngroșase fără intervenția mea. M-au ținut șapte zile, uite pentru ce ! - am scos din buzunar sulul de tifon, murdar, pătat de sânge, devenit cafeniu.

– Ce-i asta? - tata voia să se arate doar scârbit, era neliniștit. Te-au... Te-au bătut ?

– Sigur că m-au bătut !, am făcut, cu indiferență jucată. M-au cotonogit în bătaie, după arestare, dar eu îți arăt motivul arestării : uite-l ! Un pansament de la fotbal ! Trei picături de sânge de la o zgaibă la genunchi - asta-i motivul ! Un nenorocit de coleg, un extern, m-a denunțat că... Că am fost rănit...

– A !, a făcut tata. Partizan ? De asta ? Nu te lauzi ?

– Țsta-i motiv de laudă ? Adevărat că, fără ăsta, n-aș fi gustat și eu din ce-ați gustat voi, la Mediaș, în 49, dar te rog să mă crezi : dacă te-au ținut pe tine șapte luni și pe mama cinci, până să se convingă că n-ați aruncat cu grenada într-o școală, până să afle că...

– Bine, te cred - de asta te-au eliminat ?

– Presupun, însă directorul n-a vrut să-mi comunice motivul. A zis că-l știu eu, motivul, ce să se mai ostenească el să mi-l spună. «Știi tu de ce !» - dar nu mi-a arătat vreo hârtie, deci eliminarea e ilegală...

– Ilegală, zici - ia să vedem noi dacă-i ilegală sau ba !

Ne-am dus la liceu. Am așteptat preț de două recreații să se întoarcă directorul de pe unde plecase, cu secretara cea nouă. În cele din urmă a apărut. De la mijlocul coridorului, a luat-o înapoi - i-am spus tatei :

– Dacă-l pierdem...

Tata a alergat după el, i-a ieșit înainte. Nu auzeam ce vorbesc - dintr-o dată tata a ridicat glasul :

– Fiindcă-i copilul meu și trebuie să știu : dacă a făcut ceva rău, îl... îl... văd eu ce-i fac, dar întâi să aflu de ce-l pedepsesc - ce-a făcut băiatul, tovarășe?

Directorul a răspuns ceva cu gesturi multe - se vede că nici tata, de-alături nu înțelesese : a întins o ureche spre el :

– Cum ? N-aud, mai tare ! Cooom ? A-ha, și băiatului i-ați spus că știe el... Dacă știam, nu-ntrebam ! Băiatul spune că nici lui, interesatului, nu i-ați comunicat motivul - da sau nu ? Da sau nu ?! - acum tata striga, de răsună liceul.

M-am apropiat, tiptil. Directorul îi explica ceva, în șoaptă, privind în jur și căutându-i tatei nasturii - tata se ferea. A zis :

– Uite ce e... tovarășe director : dacă organele-noastre l-au ridicat, tot organele-noastre i-au dat drumul - uite-l, liber... Ceea ce înseamnă că băiatul e nevinovat - sau nu ești de acord cu măsura organelor-noastre de a-i da drumul ? Ceee ? Organele-noastre nu dau explicații în scris, că de ce-au făcut aia, de ce-au făcut cealaltă, că așa-s organele-noastre - dar liceul ? Este el organ ? Directorul are grad de maior de securitate ? - uite ce e !, l-a întrerupt pe director care tot bâțâia din umeri și tot șoșotea. Pe mine nu mă duci cu zăhărelul, ca pe băiat, cu răspunsuri din astea, că știu-eu - nu știu ! De-aia te-ntreb ! Mi-ai eliminat băiatul - bine-ai făcut, dacă a călcat regulamentul - dar care punct din regulament, care pre-vedere a încălcat-o ? Care ? Cum : știu-eu - nu, tovarășe, mie să-mi spui, limpede, nu cu : știi-dumneata, vreau motivul pentru care mi-ai eliminat băiatul - și încă din toate școlile !

Directorul a dat să se îndepărteze, tata nu l-a lăsat : i-a ieșit în cale cu brațele desfăcute. Dar directorul s-a strecurat pe-sub, a alergat spre Căncelărie, tata după el.

Am rămas pe coridor. Eram îngrijorat : și dacă Stănescu îmi comunicase motivul, dar nu-l auzisem eu ? Fiindcă nu voiam să-l aud?

S-a întors, de pe unde fusese, secretara. Am salutat-o respectuos, înclinându-mă. Ea mă introdusese, ieri, la director, iar când Stănescu mă îmbrâncise afară, crezusem că prind în ochii ei ceva ca un fel de compasiune. M-a întrebat ce-i cu mine, i-am spus. Mi-a vorbit atât de blând, că mi-au dat lacrimile. Mi-a pus mâna pe braț, a urcat-o pe obraz ; de acolo a coborât-o la gât, la ceafă, pe sub cămașă...

– Ai să găsești alt liceu, chiar mai bun decât ăsta - cât ești tânăr...

N-a mai continuat, mi s-a părut că înghite un nod - s-a răsucit și s-a îndreptat spre Cămară.

Îmi era ciudă că mă înmuiasem ; că mă fleșcăisem - ditamai găliganul de șaptesprezece ani, arestat de Securitate și mai în plus pentru acuzație de partizanat, torturat zi și noapte... Scapă de-acolo, iar în libertate dă apă la șoareci pentru că o femeie i-a spus... ce i-a spus, însă i-a pus mâna pe obraz, la ceafă...

Când s-a deschis ușa, să între secretara, am auzit glasuri ridicate - acum striga Stănescu ; acum tata. M-am apropiat de ușă, ușa s-a închis îndărătul secretarei. Dincolo se petreceau fapte de nepetrecut într-o cămară : nu doar strigăte, chiar urlete, dar și zgomote de mobilă răsturnată și bufnituri înfundate, ca și cum cineva ar fi căzut pe dușumea ; sau ar fi fost ajutat să cadă. Apoi liniște...

Apoi ușa cămării s-a deschis cu zgomot, a apărut tata - dar în ce hal : cu părul în dezordine, cămașa sfâșiată la piept, vestonul sucit. Cu ochii albi, a zis, gâfâind, în direcția mea :

– Gata, hai ! Aici nu mai avem ce face !

Am strecurat o privire prin ușa rămasă deschisă : doamna secretară stătea rezemată de masa ei, dar de partea ceastălaltă ; și fuma. Și ținea țigara nu știu cum, însă dădea impresia că-și mișcă degetele spre mine, a salut ; mi s-o fi părut, dar așa am înțeles : că îmi spune : adio. Oricum, ea nu era supărată pe noi - pe Stănescu nu-l vedeam, îl auzeam bodogănit, amenințând...

M-am luat după tata : din doi pași l-am ajuns, dar... dintr-odată pașii mi s-au făcut mărunți-mărunți : de cățel ; de copil de cinci ani ; tropotind, trepădînd îndărătul părintelui. Nu eram așa de obicei, însă fără voie încercam să-i arăt tatei că mă căiesc de boroboața făcută - pentru care el își pusese obrazul (și nu numai...), așa că el să nu fie prea supărat : sunt abia un copil, ce știe copilul - dar să se uite, să vadă cum merg pe lângă, după el...

Rămăsesem cu jumătate de pas îndărătul lui și pe scările liceului ; și pe strada Gheorghe Lazăr ; și la dreapta, în drum spre gară.

Tata înjura. Cu toate cuvintele. În trei limbi : românește, rusește, ungurește. Pe rând ; apoi amestecîndu-le. Il bosomoia, îl iotfoia, îl băga

și-l scotea - pe director. Îl făcea svoloci, porc de câine, kurva (cuvânt internațional, însă tata nu-l rostea ca în românește, îl pronunța ca Ungurii, cu *a*-ul închis spre *o*, dar cum nu reușea, dădea, în românește, un vocativ...).

Trecătorii întorceau capetele, înțelegeau înjurăturile, dar nu și cui îi erau adresate ; văzîndu-l cu hainele strâmbe, cămașa ruptă, părul vâlvoi, pricepeau că înjurătorul avea toate motivele să-l înjure pe înjuratul kurv. Când am ajuns în dreptul unui birt, tata m-a chemat din cap, fără să mă privească :

– Hai să bem ceva !

Era devreme, hiar de-ai fi avut de gând să mănânci ceva, ca să nu bei pe inima goală, n-ai fi putut : până să se facă, ori încălzească mâncarea aceea, în așteptare, ce face clientul ? Bea ! Măcar ca să dilueze saliva prefăcută în clei, cu spumă, ca să aline buzele spuzite, crăpate, să înmoaie limba îngroșată, uscată. Ce face clientul însetat în așteptarea mâncării, mai ales dacă n-are răbdare, nici stare, nici energie - și-a cheltuit-o îmbrîncindu-se, bătîndu-se cu...?

Se bătuse bătrînul ; cu directorul de la Gheorghe Lazăr. Dacă mai avusesem un firicel de speranță (că voi fi iertat dacă-mi fac autocritica și-mi iau angajamentul), acum eram sigur : după “discuția” cu tata, Stănescu are să tragă un raport la regiune, de-or să ne zboare fulgii amîndorura : tatei, ca învățător și părinte de elev, mie ca elev, fiu de părinte... Se bătuse, bătrînul - îl bătuse pe Stănescu - dar chiar de fusese bătut, speranță nu mai aveam. M-am instalat în mulțumire : bine-i făcuse tata umflatului, director-pe-puncte, după cum vorbea, nici învățător nu fusese la viața lui și uite-l, conducînd liceul cel mai prestigios din sudul Ardealului ! Dar lasă, că tata mi ți-l pusese la punct... Păcat că nu-l văzusem și pe Stănescu, după : îi “deranjase” tata nu doar bretelele lui antipatice de director bolșevic !

Știam că nu trebuie să-l las pe bătrîn să bea nemîncat : dacă s-ar fi luat după noi Stănescu ori careva de-al lui, ar fi depus mărturie că părintele indignat era beat când îl agresase pe tovarăș ! M-am dus la tejghea, am cerut covrigi (n-aveau pâine), brînză topită (de unde, telemea ?) și un sifon mare. Tata a băut două pahare cu sifon, fără să scoată aburi pe nări și a început să înfulece covrigi. Am băut și eu : minunat, exact ce trebuia (răcoristîngător, sifonul rece și plin de țepi de la acid) la focul eliminatului. Și ce parfumată brînză ! Dar covrigii - e-he, covrigii...

Tata îmi seamănă, de parcă eu i-aș fi tată : când e supărat, are-o foame de lup ! Alții (ca mama) reacționează invers : își pierd pofta de mâncare, deci și de viață. Pe tata și pe mine însă ne trăznește o foame năpraznică, am mânca pietre - și, desigur, l-am mânca cu tot cu pene pe cel care ne-a adus în halul ăsta. Să fie o trăsătură a Basarabeanului

multîncercat ? Dar mama ce este ea ?- sau poate fiindcă e femeie, simţitoare, nu ca noi, bărbaţii...

M-am dus iar la tejghea : de astă dată şi salam - nu de-Sibiu, e prea scump, şi ne-bun, noi tragem spre cel cu usturoi şi cu bucăţele de slănină uite-aşa. Şi încă un sifon mare. Între timp, tata se potolise : nu mai găfâia, ochii îşi recăpătaseră culoarea verde. Şi-a aprins o ţigară, s-a lăsat pe spate, cu tot cu scaun. Mi-a făcut cu ochiul :

– Ei, acum e-acum, ce-a fost, floare la ureche... Ce-i de făcut ? Cine-i vinovatul ? Cine-i de vină ? Un pas înainte şi doi înapoi ?...

Un fel al lui de a-şi pune întrebări serioase, dînd impresia că glumeşte pe seama titlurilor cărţilor de Cernăşevski, Dobroliubov, Herzen, Lenin...

Situaţia : gravă. Dar nu voiam să las a înţelege că, pentru mine, situaţia aceasta devenise aceea - mult mai puţin gravă din clipa în care el ieşise din biroul directorului cu părul în ochi, cămaşa ruptă şi pete roşii pe obraz - de la palme, pumni, strânsături, ciupituri...- iar dacă aşa stăteau lucrurile, vina eliminării nu mai era întreagă a mea... Tata făcea pe nepăsătorul - ba chiar pe băieţandru care abia aşteaptă prilejul să sară la bătaie în apărarea celor mici şi slabi, să le dea mai-mariilor cu dobîndă, pe cel care are dreptatea de partea lui.

– Ei, hătu-i încolo şi-ncoace, mama lui azi şi mâine (aşa înjură el, “cu perdea”). Da’ cum ? Da’ ce crede el : că...?

El. Am ciulit urechea, fără să-mi vădesc interesul : ce-i va fi spus tatei, înainte de a se lua la bătaie, despre eliminare? Să-i fi spus lui ceea ce nu-mi spusese mie ? Să-i fi arătat hîrtia cu motivul ? Dacă da, atunci după ce or să-i treacă fumurile de învingător, o să-şi aducă aminte - şi cad eu de mincinos : cum aşa, mie, interesatului, nu-mi arăta-se hîrtia ? Ei, uite, nu-mi aduceam aminte, nu înregistrasem nici un cuvînt de explicaţii, nici hîrtia cu motivul, scris. Şi dacă nu voiam eu să-mi aduc aminte ?

Tata mai bea un stacan cu sifon, mai lua o felie de salam :

– Ei, hătu-i încoace şi răspoimîne ! De măgar şi de obraznic - auzi, să-mi spună că nu ştiu să dau educaţie copilului meu ?; că degeaba-i cadru didactic şi nevastă-mea ?; că băiatul meu a crescut pe maidan - ba pe maidan a crescut odrasla lui, nu-a mea ! Zic : Uite ce e, de mine poţi să te legi, dar dacă mai zici un cuvînt de nevastă-mea, ţi-l bag înapoi pe urechi ! Retrageţi-l ! Eu i-am vorbit politicoasă, dar el, obraznicul, râde : Io-te, zice el, da cine eşti dumneata, dă să-mi retrag cuvîntu ? Zic : Tovarăşu Iote, pentru ultima oară-ţi cer să-ţi retragi ce-ai spus despre nevastă-mea... El : Lasă-mă, nene cu retrasul, am sarcini mai importante, aşa că ieşi afară ! Când am auzit asta, pe loc i-am împuşcat un dos de mîna !

Cu ochii strălucitori, arată cum. Îl cunosc bine : nu se laudă : a

dat primul.

– Și cămașa ?, arăt eu din cap.

– Crezi că mi-a rămas dator ? A dat și el, dă bine și iute, obraznicul, știe să se bată ! La un moment dat, mai-mai să mă dov’dească : bine hrănit, tovarășul director, abia l-am cuprins pe după mijloc. Dar nici eu nu m-am lăsat, după socoteala mea sântem la egalitate...

Mă uitam la el, mândru: ce băiat aveam ! Ce tânăr, bătrânul meu ! Are părul alb, obrazul i-i brăzdat, fruntea și ea, din sprincene îi țâșnesc peri nebuni, din cei care cresc cinci centimetri pe noapte - de bătrânețe, așa se spune ; îi cresc fire din astea și pe urechi, pe lobi ; în vacanța trecută, în anume momente, glasul prindea să-i șovăie, subțiat, cu suflu, ca la moși ; unul din ochi i-a căpătat o lumină stranie, absentă - are cataractă, boală de bătrânețe. La 43 de ani arată ca un ne-basara-bean de 86. Uzat până la urzeală, moșulică de tata - dar nu se lasă ! Nu se lasă !! N-o mai fi avînd putere, dar inimă... - s-a luat la bătaie cu Stănescu, umflatul, obraznicul, el l-a provocat - și-a căpătat ce merita ! Sunt cam de-aceeași vîrstă, dar ce deosebire : Oltenetele nu știe ce-i Siberia, nici lagărul de prizonieri sovietici de la Slobozia-Ialomîța, nici ascunsul prin păduri, nici prinderea și băgarea în lagărul de “repatriere” de la Sighișoara, nici Securitatea de la Mediaș... Gras, bine hrănit, cămași albe, scrobite, dacă-i adevărat ce se spune, că-i abia învățător, atunci o fi neam cu Patriarhul care, din popă de țară s-a trezit în fruntea Bisericii fiindcă l-a găzduit pe Dej... Oțul ăsta o fi un nepot ori fin al fostului popă, îi va fi adus găzduitului apă și chiar altceva... Ba nu: dacă i-ar fi dat lui Dej “altceva”, acum ar fi ministru al Culturii, nu director de liceu de provincie... Oricum, s-a dat cu comuniștii de la început : o fi fost legionar ca Pop de franceză și, ca să nu intre la pușcărie, a intrat la eștia, cum le zice gazdă-mea. Bine i-a făcut tata ! Chiar dacă a încasat și el - cum să nu încaseze : îmbătrânit, uzat, bolnav, nemâncat... dar nu se lasă ! Tata e mereu tânăr ; sau își dă curaj tineresc, fiindcă simte că s-a terminat cu tinerețea lui. Acolo, în cancelarie, a dat și a primit palme, pumni, lovituri cu piciorul (își duce mereu o mână sub masă, obrazul i se schimonosește, probă că a luat-o și la țurloaie...) ; acolo, în cancelarie s-au îmbrâncit, lovit, trântit, tăvălit pe jos - cadrele didactice, sub privirea secretarei...

Cât am mai rămas în bodegă, tata n-a adus vorba de eliminare.

– Am făcut-o și pe asta !, a zis, n-am înțeles dacă era școala sau bodega.

După ce a plătit consumația, mi-a întins o hârtie nou-nouță de o sută :

– Acum e în jur de douăsprezece, ne întâlnim în gară, la șase. Te plimbi, îți iei rămas bun de la băieți, de la fete... Eu mă duc pe la ai noștri, să iau legătura, să ne sfătuim, să vedem ce-i de făcut cu școala

ta... Și, printre picături, treci pe la liceu și cere certificatul de absolvire al ultimei clase. Cu stampilă și cu semnătura directorului - să nu-mi vii la gară fără certificat !

Nu i-am venit la gară fără certificat.

15

M-am dus la liceu, târînd picioarele și îndoit : credeam că o să dureze cu stampila, cu semnătura directorului, pregătisem și un plic timbrat, cu adresa de-acasă... Însă doamna secretară, de cum m-a văzut, mi-a întins certificatul gata stampilat, semnat. Văzînd că-mi zâmbește, am prins curaj :

– Dar celălalt certificat, de eliminare ?

Continuînd să zâmbească, secretara s-a ridicat, a venit în fața biroului, s-a rezemat de el, drept dinaintea mea și foarte aproape - m-am retras cu un pas. Și-a încrucișat brațele pe piept :

– Câți ani ai ?

– Șaptesprezece, în octombrie...

– Asta o știu, din dosar - te-am întrebat câți ani ai aici... - cu degetul îndoit mi-a ciocănit fruntea.

M-am ferit în lături, nu-mi place să mi se umble pe la cap. Am ridicat din umeri. Mă așteptam să înceapă și ea cu reproșurile directorului, cele neduse până la capăt. Ea însă a coborît mîna rămasă în aer, a întins-o către gulerul cămășii, dealtfel aranjat, doar îmi controlasem ținuta înainte de a intra în cancelarie. În cancelarie unde eram numai noi doi - ușa dinspre biroul directorului era deschisă, semn că și el plecase.

– Șaptesprezece ani, să ai șaptesprezece ani...- acum umbla cu amîndouă mîinile pe la reverele vestonului, avea gesturile rapide, calde, ale croitorilor, ale mamelor. Șaptesprezece ani și...

În primul moment m-a fulgerat o plictiseală de moarte : morală și iar morală : am șaptesprezece ani, dar mă port ca un copil - deci iată ce-am pățit... Însă numaidecât a început să-mi fie frică : dacă mă înmoi ca azi dimineață, pe coridor ?, dacă mă fleșcăiesc, dacă mă podidește plînsul ?- de mila mea și a celor șaptesprezece ani ai mei ? Dar nu se făcea să plec, doamna secretară încă nu-mi dăduse de înțeles că o pot face, ba mă ținea locului, de guler. Nu mă chiar ținea ea, ci eu mă stăteam locului, fiindcă era bine : mirosea copt.

Mirosea bine de tot, doamna secretară. Era nouă, până acum n-avusesem de a face cu ea. Nou și mirosul, însă așteptat ; parcă aș fi știut că am să-l întîlnesc odată și-odată ; că are să-mi vină la o întînzătură de nări și acesta, al ei.

Mai adulmecasem doamne, femei, persoane mult mai în vîrstă -

la biblioteca Astra ; la teatru, la cinema, la concerte. Chiar pe stradă, din mers. Prietenii mei erau afoni de odorat, nu puteau să știe și-mai-cum sunt alcătuite fetele-femeile noastre. Eu le vedeam, le pipăiam, le gustam. Odori felurite. Bune și îndepărtate - chiar de treceau pe la jumătate de metru de nările mele - unele luminoase, altele grave, altele grele și păstoase, altele fărâmicioase, făinoase - dar cu toatele de neatins : acele femei, doamnele, chiar de se întâmpla să ne atingem, să fim presați unul contra altuia mai multe secunde, la vreo intrare aglomerată, la o trecere printre scaune, în căutare locurilor ; știam: nu erau de mine. O vreme am crezut că de ele, de mirosuri, mă desparte starea socială ; apoi mi-am spus că va fi existînd și o altă "stare" : vârsta, fetele de seama mea alt miros (natural) avînd. (Am introdus un amendament : naturalul femeilor coapte vine de la artificialul dresurilor : creme, pudre, parfumuri - rău alese).

La un concert. Intrasem cu bilet adevărat, bilet-bilet, neredus.

La concert, ne-. Poate de aceea o prea-frumoasă actriță (admirată, iubită și de mine - dar cine n-o iubea pre ea, ca și mine, în tăcere ?), trecînd spre locul ei prin dreptul meu, rămas așezat.

Jur că am vrut să mă ridic jur că am vrut să mă înalț de emoție nu mi-am coordonat mișcările n-am basculat scaunul cum nu apucasem să deplasez mai în față tălpile picioarelor mi s-au mi s-au tăiat picioarele mi s-au frînt am căzut cosit la loc pe scaun măgar vițel ce eram eu

Ea aștepta. Aștepta, răbdătoare, zâmbitoare, să-i fac loc să treacă
Numai că numai că genunchii genunchii genunchii ei cei
Genunchii rămăseseră

Eu, ce să fac ? Ce am și făcut : mi i-am ferit pe ai mei în partea opusă, ca să mi-i dezlipesc, să mi-o dezlipesc - nu aveam nici timp nici loc să mă ridic

Ea a dat să treacă. Ea a pornit să, însă pentru că (probabil) în acel moment se uita în altă parte, s-a izbit cu genunchiul de colțul banchetei

Vorbesc de a mea, bancheta

Nu s-a lovit prea tare-tare (nădăjduiesc și acum), dar suficient ca să-și piardă echilibrul și să

Și să-mi cadă-n

Să se cadă ea pe sine în mine

Mi-a căzut în brațe - așa e bine spus ?

Deși nu în brațe, fiindcă atunci nu aveam mâini, mi-a căzut în poal'

Și nici : eu n-am poale, nici măcar o poală, eu am pantaloni, așa că nu, deci ea pe genunchi

Nu pe genunchi, pe coapse - și din coapsa mea / a căzut o stea

Nu s-a ridicat numai decît, ba, rîzînd de întîmplare (ce bine că nu se lovise dureros în părți - deși surorile sunt nemaipomenit de rezistente, așa am auzit - fiindcă din jos n-avea cum să ; deși, mai știi ?), își răsucise capul, îmi zîmbise, îmi vorbise ca unei cunoștințe - și ce păcat că nu-mi puteam roti privirea ca să văd dacă mă vede vreun coleg fie și de doar liceu dacă nu de internat cum anume stau eu de vorbă cu cea mai frumoasă și mai luminoasă femeie dacă nu din România atunci sigur din întreg Sibiul

Eram ce eram

Eram ce și arătam : un adolescent, acolo, nu excesiv de prost îmbrăcat, cămașa-mi era curată ; avem și cravată (e drept : roșie - cea de la fanfară, veneam de la o repetiție prin oraș), pantalonii : cu o dungă de să te tai în ea, călcați temei-nic sub saltea, atît că haina se vedea că e întoarsă : un fost costum al tatei, din stofă de pe timpuri, adevărată, la internat nimeni nu băgase de seamă, dar Septimiu zisese: «Dacă te uiți în oglindă, totul se repară : butoniera e la reverul stîng, buzunarul de sus pe stînga și ne încheiem ca bărbații - la oglindă...», oricum, mă simțeam bine țepăn, ca în straie de tablă

Pe deasupra

Pe deasupra, fiindcă deasupra coapselor mi se, eram paralizat de uimire, împietrit de uluire, terifiat de întîmplare

să te pomenești cu o

actriță pe genunchi, în plină sală de concert

Jur că aici

Mă jur că

Jur pe ce vrei că numai dintr-un accident

nu mai jur dar aici,

în plină

Asta o va fi amuzat, intrigat, interesat, de ce nu ; excitat : spaima; înspăimîntarea din mine, teroarea din ochii și carnea cealaltă a mea.

De asta va fi rămas - cît : trei secunde ? treizeci ? de treizeci de ori cîte treizeci ?

De asta a rămas atîta timp, atîta eternitate

Nu eram sigur că nu observă și alții ce făcea ea după ce-a căzut în, cum se mișca, anume, pe genunchiul meu, în poala coapsei mele

Și nu eram sigur că ea : poate că ea rămăsese neclintită pe dinafară - sau chiar pe dinăuntru, dar la nemișcare adăugîndu-se și extrema scurtime a timpului

Mi se păruse că durează, nu atîta mult, vreau să spun : rotund în jurul meu, precum roata căruței în osie, atîta că nu pe-nalt, ci pe-lat - am spus rotund, ca să pot spune că avusese loc o introducere, avusese loc o dezvoltare și puțin înainte, puțin după, spațiu de cam o secundă, hai două, iar de-acum urma să vină des-înnodarea

Pe de altă parte, parcă fusese sfâșiare, sfârtecăre, cutremurare - și nu mă înșel cu timpul : era, cu certitudine, succesiune, chiar dacă mie mi se păruse dintrodătită, ea zicea :

Biletul

Biletul

Biletul

- ceea ce

Ca prin abur gros, ca prin melasă dedusesem că întreba de biletul ei, biletul, eu însă nu puteam deschide gura să-i spun că biletul-ei se afla în mâna cu care ținea poșeta - dacă aș fi deschis-o, m-aș fi dezumflat și trezit

ea căuta mereu biletul biletul

capul meu un harbuz

răscopt și pârâind-crăpînd pe drumul de costișă ce duce spre

În ceea ce mă privește, mă întorceam

Îmi dădeam seama și nu-mi : ea căuta altceva, cu altceva căuta ea altcevaul acela decât cu mâna-n poșetă, căuta de-a dreptul în măruntaiele harbuzului

Și-a dat seama că

Și când și-a dat-o, a aflat : nefericitul și accidentalul june devenise un brav vulcan pe punctul de irumpere

Cu o mână adusă aici, la spatele ei, și-a potrivit, cum știu ele, rochia, despotrind-o cu cealaltă, împoșetată, ținută pe dedesubt, m-a atins

M-a-nțepat

m-a fulgerat

m-a despicat-cutremurat

de trei ori

Și te-ai dus, dulce-minune

Mă consolez spunîndu-mi că fusese un oarecare incident-accident din acelea frecvente în săli avînd rîndurile de fotolii prea apropiate, nelăsînd pasaje comode - în secunda următoare va fi uitat "întâmplarea" - dar eu ? Cum să uit așa ceva ? Ba, pe măsură ce trece timpul, pe măsură ce chipul ei, vocea, rochia, poșeta se estompează, se rarefiază în ochii, în urechile mele, știu că nu se pierd, că n-au să se topească atît timp cît există odorat, cît există memorie afectivă, tinere-de-minte-cu-simțăminte : forma mișcătoare, dogorîtoarea pulsa-tilă, mama căpcăună se face tot mai adevărată, mai concretă, mai stăpânitoare - și mai stăpînită - deși ea îmi stă deasupra,-n poală, până la a mă cuprinde, înghiți, străpunge - ea pe mine, dîndu-se la străpuns prin poală - e destul să mă așez, să stau așezat, cu amîndoi genunchii întorși spre dreapta, ca atunci, ca atunci să închid ochii : ventuza-harbuza mi se așază-n coapsă, fierbinte, căutîndă și găsină, scobindă,

sugîndă : trece prin mine, lăsîndu-mi trecere, în timp ce ea, aburind, sfîrîind, ca de pe o plită încinsă la alb, urcă spre nările mele saturate, vizibil, opribil cu palma, fuioare de fum-parfum de femeie de neatins pentru mine - chiar de o avusesem preț de o eternitate de secunde.

Am revăzut-o pe stradă, pe scenă : frumoasă, parfumată, îți tăia respirația ta de trecător anonim, de spectator din întunericul sălii : era cea dinainte de cutremur, adică neadevărata. Eu însă știam, potolit, înțeleptit : eu o cunoscusem, primul. Și voi rămîne ultimul.

Doamna secretară altfel mirosea - dar și ea : inaccesibil. Pe partea asta, miros de calm, de așezat, de doamnă trecută de vîrsta zbîntuieiilor, a inconștiențelor comise în marele treacăt și în plin public (precum actrița mea), cu adolescenți paralizați, apoi lăsați în plata paraliziei lor de adolescenți, cum numai băieții pot fi. Pe cînd doamna secretară...

Doamna secretară aducea cu mama - dacă mama ar fi doamnă de oraș, s-ar îngriji, ar merge la coafor și la cosmetician și ar avea creme, alifii, parfumuri. Era dar nu era mama.

Pe partea cealaltă (simultană cu asta) mirosea a ceva străin ei, dar devenit al ei ; nu ea producea mirosul acela, ea îl recepta, îl accepta, îl asimila - nu era atît de bătrînă încît să nu mai fie dorită, adulmecată, prinsă, mîngăiată, stăpînită, stropită prinlăuntru cu odoarea.

Simțeam, știam, eram sigur : de curînd (o jumătate de oră ? trei-sferturi?) doamna secretară se iubise pe la trup ; doamna secretară făcuse dragoste cu un bărbat - trupească dragoste cu nebărbatul ei, se simțea, se vedea: pleoapele... Nu știam cine putea să fie individul și nici unde, ca loc, se iubiseră (în timpul slujbei !) - oricum, undeva unde nu era sală de baie ; sau va fi fost, dar nu curgea apa caldă ; sau curgea, însă nu avusese ea timp, se grăbea, se doar ștersese, nu se curățase cu apă, cu multă apă, așa încît acum, în timp ce mă uitam peste umărul ei spre fereastră, vedeam în cele mai mărunte-amănunte trupul ei de dincoace, din creștet în tălpi : de la degetele cu care-mi tot aranja revelele vestonului pînă la lobii urechilor și în capetele bifurcate ale firelor de păr - vedeam cum toată ființa ei se adunase, se concentrase, se încolăcise-ncovrigase în jurul pradei ? hranei ? sămânței ? - iar acum digera lent, constant, cu satisfacția fărăgrabei, purta cu ea vînatul, pe umărul pîntecului, așa că se hrănea din el fără teamă că are să i-l zmulgă alt vînat ; se adăpa din el, se acoperea cu, și-l proteja, sugîndu-l ca pe o bomboană, îl storcea ca pe un burete - cu buretele ei cel înconjuratic - aș fi putut arăta drumul șarpelui prin șarpa boa din fața mea, cu pleoapele îngrelate de digestie, de ingestie. Doamna secretară păscurse acolo, în locul fără apă - acum rumega. Și se întinerea.

Iar doamna secretară era o persoană foarte drăguță cu mine și o femeie în vîrstă, cam ca mama mea ; avea să întinerească; ori mențină

așa un ceas, chiar o zi întreagă, după care va începe să scadă, să cadă-n sine - și în, totuși, vârsta ei de la dosar, cea care ea nu iartă, nu. Dacă însă mâine cam pe la aceeași oră avea să facă iar dragoste și n-avea să renunțe la ce primise, adică scuipe, spele (se spune că alifia asta se folosește și extern), putea să înfrunte cu pieptul sus (!) bătrânețea, mai bine zis : îmbătrânirea - până la adânci tinerețe.

Ce bine, ce bine pentru ea că a găsit izvorul tinereții fără bătrânețe.

Ce bine pentru mine, martor al secretului - adevărat, nu eram și al cauzei, însă mirosul efectului îmi spunea mie, ucenic adulmecător, că fusesem nu doar martor ; că, la urma urmei, eu o stropisem cu apă-vie - încă simțeam arsura jetului pe dinăuntru.

Cred că mi-a spus că-mi urează noroc.

Cred că i-am mulțumit din cap fără un cuvânt. Cred că i-am luat mâna și i-am sărutat-o - cum se sărută cuviincios : pe dos. Sânt sigur: buzele mi-au pătruns în căușul, în scoica palmei unde, ușor în față, se înalță un limb.

Palma doamnei secretare mirosea a tutun și a sămânță, a suc de bărbat, a fulger usturoiat - a spermă.

Limbicul din palmă, el, nu mirosea a celălalt, mirosea a ea și a începutul lumii.

În fapt, pistilul era al meu, a mine adia - eram sigur.

Mi-am recunoscut răsufletul și am iubit-o și mai mult decât mult de tot pe doamna secretară, cea care mirosea a mine.

16

Nimeni pe lumea asta - în afară de mine și de ei - nu știe motivul; adevăratul - adevărul. Nimeni nu cunoaște motivul motivului, adevărul adevărat - în afară de mine (și de ea), pe ei nu-i pun la socoteală, ei nu sunt oameni.

«Ți-am spus adineauri, când te-am condus», îi spuse. «Nici tu nu m-ai întrebat, dar ție ți-am spus, fiindcă așteptam să vii, chiar dacă prima oară nici nu te băgasem în seamă»...

Prima oară fusese-n prima zi de școală. În lipsa directorului, aflat la raion, la instructaj (de la raion a plecat la regiune, la o cumnată - nici acum nu-l cunoaște), făcuse prezentările bătrânul basarabean de geografie, Șaptefrați - așa-l chema pe Broscoi. El strânsese mâna bărbatilor, zicînd : «Îmi pare bine»; femeilor le sărutase mâna : «Încântat...» Doamna Șaptefrați glumise, cloșcos :

— Aș zice să mai pupi o dată mâna domnișoarelor, a doamnelor, ca să faci rezerve de comportament burghez - am auzit că la voi, la

pionieri, nu-i îngăduit...

– Dă !, făcuse Broscoiul, râzînd lătăreț. Rămășiță de pe timpuri, obicei înapoiat - trebuie să dispară...

Fiindcă toată lumea era veselă, se înveselise și el : luase la reputat mâinile de pupat.

Fritz Orendi, marele bancurist, își strecurase mîna între două de domnișoară. I-o remarcase, înainte de a o atinge (o știa de la Jibert : mare, bătătorită, păros-roșcată : inconfundabilă); însă o apucase, o ridicase la buze - ca să se veselească, să se simtă bine colectivul didactic. Așa fusese : se distraseră de minune, iar el se simțise adoptat din acel moment.

În ciuda temerilor (politice) ale Cloștii, sărutase și a doua zi la venire mîinile domnișoarelor-doamnelor. Le plăcea, veneau singure, unele de două ori. El căuta să fie cât mai cald, dar păstra între mîini mîna doar cât era necesar, cât cerea mecanica mișcării : cu buzele atîngea, scurt, dosul palmei - care ar mai fi rămas sub buze și între mîini de bărbat ; atît de rare erau ocaziile (fiindcă din ce în ce mai rari domnii), apoi, pentru că era interzis, nu chiar direct, dar cadrele didactice sunt disciplinate, inteligente, știu să interpreteze o sugestie, chiar să anticipeze o recomandare... Le săruta mîinile și la plecare, tot atît de ceremonios și de aplicat...

O aveam în fața ochilor pe mama : se înțepenea și în același timp îmbobocea, înflorea, obrazul i se făcea ca para focului - când i se săruta mîna. După aceea nu știa ce să facă : și-o lua cu cealaltă mîna, ca pe-o invalidă și o purta o vreme, în timp ce buzele i se mișcau, Dumnezeu știe ce-ar fi spus dacă ar fi rostit cuvinte din nespusul : «Vaaai, dar nu trebuia...», sau și mai de nespusul : «Mulțumesc»- și ce bine că-și spunea sieși ce avea de spus.

Fritz Orendi cu care ai mei fuseseră colegi de învățămînt, la Jibert, el nu obișnuia : Sașii nu au, nu acceptă acest obicei oriental ; un sportiv îi consideră pe toți oamenii egali, pe femei nu vrea să le umilească printr-un gest care separă sexele, fiindcă numai bărbatul pupă mîna femeii și nu reciproc... Apoi va fi învățat la școală, în armată, în deportare : un om este salutat în public prin strîngerea zdravănă a mîinii. De aceea mama, când se întâlnea cu Orendi, ducea iute mîinile la spate, fiindcă întâia oară marele glumeț îi strivise degetele, iar când mama țipase de durere, el, mirat :

– No, vai, doamnă... Credeam că-i domnu'...- și răsese.

În a treia zi o mîna se retrăsese. Nu brutal, apăsată în jos, nici ferită, ca friptă, cum fac țărăncile (de la țară), ca să arate că ele nu merită atîta cinste, ele nefiind popă - și, în plus, nu li-i curată mîna : ele lucrează cu mîinile, nu ca doamnele-de-la-oraș ; sau ca țoapele... Ci calm și ferm : când el i-o apucase, mîna îi strînsese mîna, băiețește,

apoi venise numaidecât mâna ei stângă deasupra și îl bătuse ușurel de două ori.

Ridicase ochii - știa a cui e mâna, dar nu înțelegea de ce, abia acum refuza : învățătoarea de la secția germană. Zâmbea : nu se întâmplase nimic, voia să spună. Trecuse mai departe cu sărutatul mâinilor, devenise un ritual, cele cinci femei și fete i se supuneau cu bucurie tremurândă și în joacă serioasă cele mai în vârstă aducându-și aminte de tinerețe și de promisiunile ei, neținute, cele mai tinere, încă speriate, nemulțumite de repartizarea la țară, acest gest le va fi spunând că la-țara în care nimeriseră nu-i chiar uitată de Dumnezeu și, uite, până și un activist de-al lor îl face, n-or fi toți tovarășii ca el, dar ce bine că acesta a nimerit chiar aici... Așa ceva vor fi gândit, simțit numai Român cele ; nu și Săsoaicele : ele au alte valori și cu totul altele prejudecățile.

Într-o pauză-mare juca volei în cerc, în curte. Apăruse învățătoarea sașilor. Era, nu doar îndemnatică, cu virtuoașă. Lotte se plasa-se drept în fața mea : jumătate din mingile primite mi le trimitea cu un efect turbat. Le neutralizam pe toate, prefăcându-mă obișnuit cu așa ceva, cu excepția unei bombe : Lotte se înălțase fără pregătire - și mă împușcase în umăr, ricoșând pe acoperișul școlii. Elevii de la germană ozbucniseră în urale, aplaudau... Cei de la română tăceau, posomorâți. Eu am aplaudat în direcția învățătoarei, dînd și din cap a admirație. După o scurtă ezitare, Lotte s-a apropiat - m-am apropiat și eu - în treacăt ne-am atins palmele, schimbînd locurile.

Copii nu înțeleseseră ce făcusem noi, ce semnificație avea “schimbarea” locurilor - noroc că chiar atunci a sunat de intrare. Cu mingea la subțioară (eu păstrez materialul sportiv al recreației), m-am apropiat de Lotte care supraveghea intrarea în clasă.

– Felicitări, am zis. Continuăm în recreația următoare ?

Ea s-a răsucit spre mine cu mâinile pe piept. Mă privea drept, cu ochii ciudat de rotunzi, luminoși, dîndu-i un aer mereu mirat ; zâmbea, i se vedea caninul dublat, încălecat. Și-a trecut limba peste buza de jos ; am crezut că urmează răspunsul...

...A urmat : continuînd să mă privească drept, și-a încrețit fulgerător nasul, apoi s-a îndepărtat, atingîndu-mi mîneca.

În pauza următoare am dat elevilor mingea să se joace singuri. M-am apropiat de Lotte. Răsfoia un caiet, de planuri, desigur. M-a simțit, după umbră. Când a ridicat privirea, am întâmpinat-o cu o strîmbătură din nas. A rîs. A spus că nu așa, ci așa : rapid, fulgerător, obrazul revenind serios. Am încercat, nu am reușit, m-a asigurat că, dacă fac antrenament...

– De ce ți-ai retras mâna, azi-dimineață ?, am întrebat-o.

Nu-și mai aducea aminte, a ridicat din umeri.

– ... când am vrut să te sărut, am adăugat, serios.
– Ach, ja !, a râs, după două bune secunde. Eram murdară pe mâini - de la bicicletă...

Mințea. De ce mințea ? Pe bicicletă umblă cu mănuși.

– Ach, ja !, am făcut. Erăi foarte-foarte murdară !

Ca un copil, și-a privit mâinile. Și-a dat seama că o prinsesem. S-a încruntat, a făcut un pas în lături, și-a dus mâinile la spate, cu tot cu caiet.

– Acum ești foarte-foarte curată, acum poți să mi le dai să le sărut.

Lotte a pufnit în râs apoi, fulgerător, a luat o figură dezolată, și-a dus mâinile la subțiori. O deranja caietul - a renunțat : mi le-a arătat, pe rând, ca să poată schimba caietul : pe față, pe dos : erau pătate de cerneală, făinite de cretă.

– Așa ? Nu !

– Când eram copil, beam cerneală. Îmi plăcea parfumul de cerneală..., i-am comunicat, fără s-o privesc. Și cretă mâncam...

Ea a lăsat mâinile-n jos. M-a privit lung, cercetător - apoi :

– Eu n-am băut cerneală, n-am mâncat cretă ! - și s-a îndepărtat.

Credeam că am supărat-o. Însă în ziua următoare Lotte a intrat în cancelarie arătându-mi, rotit, ca la clasă, palmele. Trecând pe lângă mine, a zis:

– Acum sunt curate, le-am spălat adineauri.

– Ce secrete are tineretul nostru din ziua de azi ?, s-a interesat Cloșca, privind în jur după martori.

– Secretul tinereții ! - Broscoiul, strălucea de bucuria găselniței.

S-a râs în cancelarie, a râs și Lotte. Și eu, puțin, din politețe. Dar n-am mai căutat să-i sărut mâna.

În ziua a patra m-am prefăcut ocupat cu sarcinile instructorale, n-am privit-o. Dar tot am observat : nici ei nu-i păsa de mine : ea fiind și mai ocupată.

În a cincea zi, ieri, n-a ieșit în curte, pentru pauza mare. M-am tras eu spre ușa lor. Am intrat în clasa ei - de fapt, clasele : face cu II-IV ; Orendi, mai experimentat, cu I-III.

Scria, corecta ceva la catedră. În fundul sălii, câțiva copii, vorbind în șoaptă. Foarte slabi, foarte palizi copiii de la școala germană. Ai crede că arată așa, fiindcă Sașii sunt blonzi - pe-aici, prin satele din jurul Rupei nu sunt mai blonzi Sașii decât Românii. Doar mai nemâncăți, am văzut dintr-o ochire : copiii din fundul clasei mâncau, tăcuți, în cerc, cartofi copti. Le va fi fost rușine să iasă în curte cu o astfel de gustare. Cu toate că Românii, chiar de vor fi avînd acasă nu-și aduc mâncare la școală ; așa-i la Rumâni : la școală să-nvață, nu să mîncă..., Nemții o țin pe-a lor, aduc ce au : cartofi.

M-a văzut de cum am intrat. A tresărit : o surprinsesem făcând ceva rușinos, ori/și nepermis. La spus ceva în săsește copiilor - nu în nemțește, se va fi temut că înțeleg...- am înțeles : le spunea să strângă, să pună-bine mâncarea. Apoi, cu capul înclinat pe un umăr, m-a așteptat. Ajuns în fața catedrei, m-am înclinat, a salut. Mi-a răspuns, închi-zînd-deschizînd ochii. Am privit îndărăt, la copiii care, adunați, așteptau ceva. I-am zis :

– Lasă-i să termine ce-au început.

După o ezitare, le-a făcut cu mâna un semn. Apoi, fără zâmbet :

– Au să termine repede.

Am întins mâna pe deasupra catedrei : voiam să spun că de mine nu trebuie să se ferească, și eu sunt un fel de sas ; că și eu am mâncat cartofi, cartofi, cartofi... Am înțeles însă că, în asta, nu există comunicare : din moment ce nu eram sas, nu puteam înțelege. Să-i fi spus că sânt basarabean, iar Basarabenii îi înțeleg pe sași ?

Altă dată, altă dată.

M-am aplecat, m-am rezemat de catedră în coate. I-am lua mâna dreaptă, am obligat-o să depună stiloul pe caiet, am dus-o la nări, am mirosit-o, i-am sărutat, pe rând, cincile degete. I-am pus între ele stiloul, m-am înclinat, m-am retras, avînd grijă să nu privesc înspre copii.

De acea dată n-a răspuns la salut - și doar îl modelasem aproape exagerat din buze. Se uita încoace - nu mă vedea. Era neobișnuit de serioasă. Nu părea îngrijorată, intrigată de purtarea mea, ci se întreba ce să facă ea cu unul ca mine. Nu se împotrivise când îi luasem mâna; când o debarasasem de stilou, nu schițase vreo împotrivire ; nu-i plăcea, însă pentru că mie-mi plăcea... Îmi făcea o concesie, ca să aibă pacea. În fond, puțin îi păsa de mine.

De aceea, azi, când am condus-o până la răspântie, m-am hotărît să-i spun. Ca să-i trezesc interesul. Mă voi fi gândit că chiar dacă ea nu mă găsește demn de atenție, prin faptul că împarte cu mine un secret... Știam că în timpul săptămânii rămâne în sat, la gazdă, numai sâmbăta se duce acasă, la Rupea... În cinci zile nu mă gândisem în special la ea, dar în a șasea perspectiva despărțirii (până luni !) mi se arăta insuportabilă, mai ales că ea se ducea, pentru o zi și jumătate, la Rupea - totuși, oraș, nu iremediabil sat, ca Jibertul meu... De aceea i-am spus totul...

Nu de aceea - de altceva. Și nu totul.

Bine, de altceva și nu totul - dar i-am spus. Acum este singura ființă care știe. Singura, în afară de mine.

Bine : singura. Dar oare n-am făcut rău, spunîndu-i ?

Nu foarte rău. Nici bine.

Să zicem : nu foarte rău - dar chiar ei să-i spun ? Unei oarecari săsoaice, altfel sportive, însă ca mai toate : fără sare? Măcar de-ar fi

blondă...

Bine ; fără sare, ne-blondă - cui altcuiva să-i fi spus ? N-am pe nimeni altul, alta. Apoi nu-i sigur că a auzit ce-i spun ; ori a auzit, dar n-a-nțeles despre ce vorbesc.

«Și dacă m-a auzit ? Fiindcă i-am spus ?», se întrebă descumpănit, se opri.

Atunci auzi căruța. După sunet, încărcată. Și de doi cai.

«Numai să nu oprească. N-am chef de căruță».

Deloc n-avea, așa că se aplecă și-și făcu de lucru cu șireturile.

Auzi glasul căruțașului :

– Meret' 'ncolò, domnu'? Tovarășu' ?

– Nu, mulțumesc, nu merg nicăiri, răspunse fără să se întoarcă.

– Meret' la Jibăr', oar' și mai departe?

– Nu merg la Jibert.

– Că, dacă meret', vă duc bucuros, că io-s din Lomnic !

– Nu merg nici la Jibert, nici la Lovnic. Nu merg !- agită energic o mână.

– D-apăi cum zăcet' 'mnevostă, tovarășu'. Și nò, păi la revedere!

La revedea-ți-ai ceafa, boule, care ești mai tovarăș decât papa !

Pădurea spre care se îndrepta se afla îndărătul lui. Se afla, ori rămânea ? Nu asta era important, acum, ci : îi spusese ori ba ?

Încercă să reconstituie întâlnirea, ca să afle când anume - de parcă mai avea importanță, acum putea să-și tot retragă cuvintele, nu le mai putea înturna: din moment ce ți-au ieșit pe gură nu mai ai putere asupra lor. Încercă să reconstituie întâlnirea de la răspântie - îi spusese ? Bine, nu era întâlnire, ci despărțire ; există și inverse. Încercă, încercă : nu-i venea îndărăt decât rochia.

«Nu rochia ! Cuvintele ! Ce cuvinte i-am încredințat ?»

Încredințat - dacă ar spune : spus, i-ar cădea coroana ? Încredințate, spuse, rostite, zise nu se lăsau întoarce ; ca și cum în timpul întâlnirii-despărțirii ar fi stat muți ; sau aceleași sunete emise n-ar fi fost destinate să alcătuiască propozițiuni, cuvinte, silabe - inteligibile.

«De ce?», se întrebă indiferent.«Fiindcă verba volant ?»

Aruncase vorbe, însă pentru prima oară simțea, acut, adevărul dictonului tocit : nu era vorbă aruncată, azvârlită. Îi venea să răspundă, dînd din cap ca țăranii din manualele școlare : “Așa e...” - așa, dar cum? dar de ce ? de ce numai lui să i se întâmple asta ?, de ce restul omenirii, măsurată pe latul geografiei, pe lungul istoriei să nu fie supusă legii absurde ? Până acum nici el însuși (dacă spațiul și timpul lui nu se bagă de seamă la scara istoriei) nu mai fusese lovit de această pedeapsă, ce-a apucat-o să i se abată acum deasupra capului ?

Își propuse să rețină, pentru Caietul A observația : nu numai că există o mare deosebire între cuvântul spus și cel scris, care rămâne, ci

între el și ceilalți; sau așa i se pare acum, că e singur, izolat, pedepsit, nefericit : că, la el, rămâne și vorba, nu numai scrisul. De ce ? Deocamdată nu știe, însă dacă are să scrie - în caiet - poate că are să și înțeleagă.

Se întoarce la întâlnirea-despărțire. Acum i se arăta limpede și cu multe detalii ; chiar sunetul, muzica spuselor, apoi înțelesul unora, al celor mai multe. Pe sine se auzea fără cuvinte, numai cu intonația ; pe ea cu înțelesul. Totuși înțelesul cuvintelor ei rămâne alături, ca văzut prin sticlă mată. Silueta. A ei, a lor.

De parcă n-am emite, produce, sonoriza mii pe zi ; de parcă nu prin ele ne-am înțelege, certa, iubi și nesuferi ; cere și mai ales refuza ; de parcă n-am abuza de această însușire a lor, vocalizând ceea ce abia ne-a trecut prin cap, de parcă nu ne-am place îmbrăcați în ele, împodobiți cu ele, ca și cum nu ne-am scălda, tăvăli în ele - mai cu seamă în ale noastre, de ale altora puțin pășindu-ne ; de parcă ne-am fi născut doar pentru a face, emana, transpira cuvinte, produce, slobozi, lăsa să curgă în neștire, expira ca aerul, ca aburul gurii, iar când ne bate ceasul, fie și la vârsta de o sută de ani împliniți, tot neîmpăcați murim: n-am spus totul ; nu le-am spus pe toate, nici pe jumătate, nici pe sfert.

Asta, în general - în general se descurcă binișor cu ele. Dar în particular? I-a spus - în particular- ori nu i-a spus cuvinte ? Nu : cuvinte, ci : cuvintele ?

Parcă. Sigur. I-a făcut cunoscut cuvântul : eliminare ; i-a transmis cuvântul : arestare ; i-a spus... A mai spus cuvinte de întrebare : ce face sâmbăta și duminica, la Rupea ; ce anume citește, la Rupea, sâmbăta și duminica.

Ce să citească : Becher ! Și Seghers ! Și Heinrich von Unrat - în loc să pună mâna să citească Thomas Mann și să-mi spună și mie ce-i cu Josef...de care atâta am auzit vorbindu-se, încât atunci când o să citesc, eu, cartea, o să fie prea târziu ; sau o cumplită deziluzie : suporti ceea ce spun alții despre o carte necitită de tine, însă dacă n-ai citit-o și, ani de zile ți se vorbește despre ea... Și să-mi spună ce e cu Doktor Faustus ; cu Zauberberg - dar mai ales cu Lotte in Weimar.

Își aduce aminte perfect : rostise cuvintele alcătuitoare a titlului cărții - pretinsese că o citise, firește, glumise, își chiar forțase vocea, râsul, pentru ca ea să înțeleagă că nici pe asta... Bine, el spusese : «**Lotte in Weimar**» - dar ce va fi înțeles Lotte din ce rostise el ? Că îi rostise numele într-un context la îndemână și indiferent ? Să fi înțeles că el despre Thomas Mann vorbise, nu despre urdurosul de frate-său ? Și că prenumele ei diminutivat se află în titlul unei mari cărți - o citise? Dacă da, cum primise aluzia lui : ca pe o potrivire de nume, ori mai departe : ca o pretenție, din partea lui, de a fi comparat, chiar substituit lui Goethe - pe lângă Lotte ?

Mai bine-ar fi dacă n-ar fi citit romanul : să nu-și imagineze că m-aș fi gândit fie și o secundă... A fost o glumă - proastă, dar glumă : pe ea o cheamă Lotte ; întâmplător, Lotte se numește și personajul lui Thomas Mann, iubita lui Goethe... - ce prostie, să fac spirite în legătură cu o carte pe care n-am citit-o ! Poate - sigur - că nici ea. Dar măcar auzise. Îi vor fi ajuns și ei la urechi nume de scriitori, titluri de cărți - ca pe timpurile astea, ale eștiora : noi, generația tânără, schimbul-de-mâine, sântem băieți și fete grozav de cultivați, citiți nevoie mare : cunoaștem nume de scriitori ! ; chiar și titluri de cărți !

Văzuse cartea la Sibiu, la anticariat. Nu în vitrină, Doamne ferește și nu în rafturi, ci în mâna unui domn : cam ponosit, cu hainele bine obosite, dar fost - fost ce va fi fost, însă rămas domn : se vedea, mirosea : era lihnit de foame, pătruns de frig (cine știe în ce pod ori subsol al propriei case găsisese adăpost, sigur nu mânca în fiecare zi), dar comanda și cumpăra cărți. O văzuse preț de cinci-șase secunde, cât domnul desfăcuse hârtia în care era învelită ; se convinsese că era ceea ce comandase (va fi plătit înainte, nu o făcuse pe loc), o învelise, plecase cu ea strânsă la piept.

Ar fi vrut să repete gesturile domnului : să dea bună-ziua, să aștepte, răsfoind cărți. Apoi, când anticarul se liberează de ceilalți clienți, să-l întrebe, din sprincene dacă da : anticarul să-i răspundă clipind de două ori - iar când scoate de sub tejghea pachetul și îl depune peste alte, cărți, neglijent, tot neglijent să-l iau, de parcă eu l-aș fi lăsat acolo adineauri, să desfac hârtia, în treacăt, apoi, învelind volumul, să salut și să plec cu volumul la piept - indiferent... E-he, unde-s timpurile-acelea ! - vreau să spun : de ce nu m-am născut cu douăzeci de ani mai devreme, să apuc timpurile în care să-mi cumpăr cartea dorită ca pe un covrig...?

În cele câteva secunde "fotografiase" coperta, reținuse autorul, titlul - cunoștea din auzite, din citite, dar dacă nu știa nemțește... În românește nici vorbă să fie tradus ; chiar dacă era frate cu sinistrul dobitoc Heinrich, asiduu "călător prin URSS", președinte de onoare al academiei de dincoace, din zona de ocupație rusească - un Sadoveanu al nemților urésésizați... Septimiu avea **Iosif și frații** săi în traducere franceză, însă... însă era «nepermis de prost tradusă», pretindea, cu toate că regula era știută : cărțile interzise nu se împrumută (cu atât mai puțin unui elev intern), de obicei se citeau pe loc, dar cum **Iosif**... era atât de prost tradusă...

Doamne, câte cărți, câte cărți, câte cărți - necitite !

Vremurile fiind cum sunt, mai întâi n-am putut citi-la-timp : ocupație rusească, război, refugiu, hăituială în vederea repatrierii - istorie, istorie, istorie: nu-ți dă răgaz, te aleargă, te biciuie, îți dă la cap, la cap, la cap... ; împrejurări fără cărți, fără ocazii de a citi, în pace... ;

apoi : vremurile fiind cum sunt, la Astra n-am putut citi cărțile epurate, arse, interzise - nu pot fi citite cărți care nu mai există pentru un cititor ordinar ca mine.

Septimiu are un fel de unchi, "Nenea Costi", nepotul ni-l citează des (eu bănuiesc : nu există Nenea Costi, ci numai cuvintele lui...), în fine, auzindu-l pe Septimiu plângându-se de interzicerea, de epurarea, de distrugerea cărților, unchiul ar fi zis :

– Să nu exagerăm - s-au citit cărți și la lumina felinarului de stradă...

Septimiu roșise de rușine pentru vorbele lui Nenea Costi, schimbase vorba, iar Octavian și el nu insistaseră. Vorbise doar cu Octavian, mai târziu :

- Oare și noi, când o să fim mari, o să fim proști față de copiii noștri ?, făcuse Octavian. Se vede că asta-i legea : bătrânii să nu-i înțeleagă pe tineri...

– ...sătulul să nu creadă flămândului, tinerii să-i facă pe bătrâni proști ! spusese el, râzând. Nu cred că Nenea Costi n-a-nțeles, mai degrabă n-a vrut să înțeleagă : n-a auzit ce spusese Septimiu, a vorbit despre altceva, a răspuns la o întrebare care nu-i fusese pusă.

– Noi spunem : N-avem cărți !, el ne-o-ntoarce : S-au citit cărți și la lumina felinarului !

– Care cărți ? întărise el. Cele pe care nu le avem ? Pe acelea să le citim sub felinare - fără să ne umfle Securitatea Boborului?

Felinar-nefelinar (Nenea Costi va fi partea proastă a inteligentului Septimiu), ceea ce nu-mi iert ; că n-am învățat nemțește. Aș fi putut citi o parte din cărțile esențiale, fie încă ne-epurate, ne-arse, gășibile pe la prieteni...

Prieteni având cărți germane ? Unu singur : Septimiu... Nici unul dintre colegii sași n-ar fi împrumutat o carte - chiar de mai avea neconfiscate și mai ales nearse de părinții lor : de frică... E-he, frica la familiile cu biblioteci : la ce le-a folosit nepierderea bibliotecilor, dacă ei cu mâna lor - de frică - au ars cărți ? Oare ai mei, dacă n-ar fi fost basarabeni refugiați și n-ar fi pierdut totul, începând din iulie 40, de la Cedare - ar fi ars și ei, de frică, propriile cărți ?

Dacă ar avea bani, și-ar cumpăra cărțile nemțești de la anticariat, ca orice client - pe față ? Dar nu orice client poate cumpăra orice fel de carte... Responsabilul unității : și român și bucureștean, nu se temea să umble, să vândă cărți în suspensie, cum li se mai spune interziselor - dar cum să intre în vorbă cu el, fiind și elev și intern deci și fără bani...?

Și dacă ar fi învățat germana la Sibiu..., ce s-ar fi ales de el, după eliminare - la Făgăraș? Adevărat : Făgărașu-i tot Ardeal : la 70-80 kilometri de Sibiu, la stânga și cam tot atâta de Brașov, la dreapta, însă

parcă ar fi pe altă lume. Să zicem că așa i s-a părut lui, fiindcă fusese degradat, retrogradat, surghiunit, elev intern... Și la Sibiu stătea la internat, dar acolo avea Astra, avea prieteni, ei înșiși posesori de cărți - dar la Făgăraș ? Nu exista în oraș o bibliotecă demnă de acest nume; colegii de clasă, deși încă elevi, erau deja ingineri ! Nu-i interesa, nu-i preocupa decât fizica-matematica-chimia.

De ce ? Să fie făgărășenii mai dotați (decât sibienii) în științele exacte ? Nu prea ; nu cine știe ce, doar petrecuse un aun întreg acolo : nu erau mai născuți decât alții să devină ingineri ; se făceau ei înșiși... Făgărașul : oraș mic, dar foarte mare centru de chimie - cel mai important din țară și dacă nu făgărășenii inventaseră praful de pușcă, ei îl produceau, cu mult înainte de venirea eștiora. Înainte totul se învăteau în jurul Uzinei de explozivi ; acum totul gravitează în jurul Combinatului : fetele, băieții elevi ai liceelor știu, încă înainte de a intra, că după ce-l vor absolvi, vor face "un tur" (cam ca pe Corso) pe la facultățile de chimie "din alte părți", însă tot acasă, la Făgăraș or să sentoarcă, să lucreze în chimie, chiar profesorii de umanioare, medicii, economiștii vor lucra pe lângă Combinat. De curînd posibilitățile de inginerie se lărgiseră : la Brașov se înființase un Institut de mecanică - și cum Brașovu-i în vecini...; se mai înființase ceva de silvicultură - foarte bine : cei aflați în relații conflictuale cu matematica-fizica-chimia puteau să se facă silvicultori, doar și ei sunt ingineri.

Cine știe : dacă s-ar fi înființat, de cealaltă parte, la Sibiu, pe stînga, o facultate de, să zicem : filosofie, mulți dintre făgărășeni s-ar fi făcut ingineri în filosofie - ca să nu se îndepărteze de casă...

Ce să fi făcut cu germana la Făgăraș ? Aș fi putut conversa cu colegul Schmidt? Despre funcții, cosinusuri, numere pare ?- Schmidt era un excelent neamț. Eu nici în românește nu înțelegeam acel limbaj - și, mărturisesc : puțin îmi păsa. Ori aș fi pălăvrăgit cu alt sas, Götz Ebert ? Despre ? Despre, desigur: curve și cosciuge.

Tată-său avusese înainte de eștia concesiunea pompelor funebre din oraș, iar după naționalizare, după ce bătrânul Ebert făcuse un tur prin Rusia, la reconstrucție, tot lui îi încredințaseră responsabilitatea întreprinderii - dacă era specialist... Băiatul crescuse printre cai-mascați și coroane, steaguri negre și cosciuge. Mărișor, ajutase la ce putea el ajuta, iar acum, deși nesalariat (și minor și elev), nici un aranjament funerar nu se făcea fără știrea și participarea lui Götz. Când avea timp? - fiindcă de la școală nu lipsea ? După cursuri, în unele recreații... Când colegii săi se plimbau, țepeni pe Corso, mergeau la filme, ținînd de mână fetele de la Doamna Stanca ori cu aceleași mâncau o prăjitură la cofetăria Embacher, Götz putea fi văzut, fie încărcînd-descărcînd sicrie în fața prăvăliei - Făgărășenii îi spuneau : "Moartea veselă", fie tânguindu-se aprig (totdeauna în șoaptă, cu obrazul muncit de ticuri, în

fapt, de faceri cu ochiul, de mare taină) cu vreo familie îndoliată ; fie însoțind dricul municipal - în două rânduri îl văzusem pe capră, ținându-se, de caimascații, să nu cadă...

Poate de aceea la școală vorbea (în pauze, cu elevii, în clasă, la tablă păstra a o tăcere asurzitoare) numai despre curve : cum i-a făcut el uneia una, alteia alta - nu dădea nume, le zicea la toate : curve. Va fi vrut să spună, neutru, femei, chiar doamne, dar nu va fi avut des-tule cuvinte în capul lui funerar - dealtfel i se spunea, la școală : “Moartepizdii”.

Ce să discut ? N-aveam poftă - nici în românește, cu atât mai puțin în nemțește. Fiindcă în germană Tod sună definitiv, fără apel, de parcă toți morții din limbă ar fi fost ‘pușcați, ori fulgerați, ori decapi-tați. Nu se compară Tod cu moartea noastră românească, deschisă, amabilă, amănătorie : și provizorie.

17

Ca Numele Ei.

Ca Eva. Cu toate că semnifică, din contra : viață, mamă a tot ce este viu. Adam a numit-o - deci a făcut-o, pentru că i-a dat nume.

La început Domnul a făcut om în general, cu atributele amândouă cel puțin așa stă scris în primul capitol al Facerii. A făcut deci om și femeie, după chipul și asemănarea Sa. Însă în al doilea capitol, ca să nu ne închipuim că Dumnezeu e androgin (ca primul Adam), vine lămurirea corectoare : L-a făcut întâi pe om-bărbatul, însă văzînd El că nu are cine să-l ajute la păzitul Raiului (dealtfel, singura nemulțumire: față cu toate celelalte faceri se arătase cum nu se poate mai satisfăcut : “Și a văzut că este bine...”), a făcut, din coasta Adamului, pereche ; femeie - pe Eva.

Ezitățile din Scriptură îmi aduc aminte de un coleg de la Normală: descriindu-și vaca, spunea :

- Vaca noastră-i când albă, când roșie.
- Cum așa ?, l-am întrebat. Își schimbă culoarea ?
- Ba !, a negat el. Ce, nu-i faină, cu pete : când albe, când roșii ?
- Vrei să spui : tărcată.
- Ba ! Pe la noi se spune că-i când așa, când așa...

Ezitățile Cîndașa-ului de la Normală îmi aduc aminte de Eva : n-o pot cuprinde, simultan, cu gândul, cu cuvîntul, ci numai succesiv : când așa, când așa. Așa era și ea, vorba colegului, cu pete când fru-moase, când urâte ; când iubire, când ură, când viață, când moarte - când așa, când invers. Să nu fiu în stare să realizez simultaneitatea ei? Ori ea însăși nu putea fi decât fragmentară, succesivă ? Sau : simultană

pe aceeași pagină, pe două coloane : când cea dreaptă când cea stângă? Acolo, în librărie fusese una fulgerătoare ; când o revăzusem - aş putea spune : prima oară mă spintecase, făcuse doi din mine ; a doua, mă lipise la loc.

În liniştea zumzăitoare de catedrală a librăriei, în timp ce răsfaiam cărţi indiferente, o auzeam ; îi ascultam sângele bătînd regulat, liniştitor. Nici nu îndrăzneam să mă gândesc la ea, cea din cofetărie ; aceea era alta : mă acostase numai ca să-mi arate, imediat ce aş fi întins mîna spre ea, că e intuşabilă, inacostabilă - şi ce bine, ce bine că instinctiv fugisem, evitînd ruşinarea ; pe când aici, în librărie, era cu totul alta, o când-alta, iar între ele nu-şi găseşte loc (spun, acum) o a treia ipostază a ei : nesăţioasa, nesătula, căpcăuna, scorpioanca, cea care, după ce-i mulge pe bărbaţi de sămîntă, îi zmulge şi din viaţă - oricum, îi aruncă peste umăr ca pe oasele-roasele şi suptele de măduvă.

Îmi era bine în când-ul prezent din librărie ; nu mai dor-eam altceva. Cred că de frică : mă temeam de o schimbare bruscă, de o răsturnare, nu pe altă faţă, ci întoarcere pe dos. Niciodată până atunci alături de o fată abia cunoscută (cu care începusem), nu mă temusem pentru viitorul cu ea - din contra : era în firea lucrurilor şi în a mea să prelungesc în optativ şi în viitor prezentul nesigur, firav, deschis tuturor posibilităţilor. Pe când cu Eva mă temeam, de parc-aş fi ştiut ce mă aşteaptă - nu ştiam ; ca şi cum în ritmul pulsului auzit, în notele-întregi percepute limpede şi tonic şi împărtăşit, aş fi dedus doimile ; pătrimile, şaispre'treizecişidoimile, posibile, sigure. Şi nu le voiam la altul, la o fată - dublarea şi încă dublarea băţăilor măsurînd timpul numai al meu (adică înjumătăţirea, sfertirea lui) era treaba numai a mea: a fetei fiind marcarea notelor întregi, de reper, restul mă privea pe mine, bărbat, singurul putînd fărâmiţa prezentul, când-ul, ca să-şi facă din el un viitor - la urma urmelor nici nu trebuia să ştie ce fac eu cu-ea-fără-ea, într-o pereche care eram doar eu : ca în primul capitol al Facerii.

Nu a fost să fie. A fost ce-a fost, însă alcătuit din pete izolate, nu numai în spaţiu, ci şi în : când aşa, când aşa... Oricum s-ar fi terminat a doua întâlnire (cea din librărie), a treia ar fi fost când-altfel. Greşala mea : credeam în continuitate, îmi imaginam că revederea este, aşa cum numele-i indică, o continuare a vederii, în alt timp, eventual în acelaşi loc. Eva însă altfel vedea lucrurile :

A doua zi pe Corso dau de o fiinţă străină ; de cineva şi mai alta. O salut. Şi iar greşesc: o salut ca pe cineva pe care o mai salutasem cândva - rămân la salut, fiindcă nimic din el nu mărturisea că, în ajun, după librărie, după cinema, mersesem mult mai departe decât un respectuos dar neutru salut. Îmi răspunde, însă după o lungă ezitare : părea că mă vede pentru întâia oară şi-şi dădea un răgaz : să răspundă

necunoscutului insolent ? Nu rămăsese urmă de mine în ochii frumoși, înspăimântători (și înspăimântați) de frumoși.

Trebuia luat totul de la început, asta fiind alta - așa îmi dădea de înțeles ; sau altceva încerca să-mi transmită : că azi, pe lumină, îi era rușine de ceea ce făcuse(m) aseară, pe întuneric - de ce, doar mie nu-mi era ?; eu, orice-ar zice, sânt mai rușinos decât ea... Sau altfel : nu ți-e rușine de ce-ai făcut de tot, până la capăt, ci de ceea ce ai dus numai până-n prag, unde te-ai oprit - ba chiar retras. Numai că ne deosebeam în privința asta, precum optimistul de pesimist: eu vedeam paharul pe jumătate plin, ea pe jumătate goală : de aici, rușinea.

De ce se uita ca la un necunoscut și totodată dușman ? Din privire spunea că nu mă cunoaște și că nu vrea să mă mai vadă - eu găseam o oarecare contradicție, ea nu. Îmi mai comunica ceva din privirea intensă și răspândită, speriată și posesivă, buzele ezitând între buna-primire și alungare (sprincenele și ele ospitalier-respingînde), însă nu înțelegeam ce. Am priceput când i-am auzit genunchii : nu i-i priveam, nu îndrăzneam să cobor privirea, dar i-i simțeam, le auzeam oscioarele încălecate trosnind de atâta strânsoare, de atâta închidere disperată ; apoi coatele, bine lipite, ai fi spus : sudate de coaste... Începusem să înțeleg cauza, dar nu vedeam ce vină purtam : eu nu-i desfăcusem nimic de nimic ; nu dezlipisem una de alta, când-așa de cândașa - atunci ?

Atunci - trebuia s-o iau de la-nceput. Și eu care, astă-noapte, la internat, ușurîndu-mă de încărcătura adunată în Parcul Cetății, îmi spuneam că nu e decât o amânare, mâine continuăm ce începusem azi.

Începuse așa : o conduceam spre casă când, în dreptul Cetății, fără să se întrerupă din vorbă (despre o carte - care ?) și fără să mă anunțe, apucase la dreapta, pe aleea cea mai ferită ; fără să se întrerupă, fără să mă avertizeze, m-a condus la cea mai umbrită bancă, mi-a zmulș țigara din gură, a strivit-o sub talpă, m-a împins pe bancă, mi s-a așezat în brațe - întâi cu spatele spre mine, așa am putut-o săruta în voie pe coamă, apoi, dîndu-i-o la o parte, pe gât, pe ceafă ; mai jos, pe omoplați (își descheiase, în față, bluza, apoi o trăsese la spate în jos). Dar n-a durat ; s-a răsucit pe genunchii mei și a rămas o vreme cu umărul stîng în pieptul meu - urcase cu amîndouă picioarele pe bancă : lipite ; îi auzeam, vibrînd, zgâlțîindu-i-se, picioarele, de lipite ce-i erau - o simțeam direct cu coapsele, indirect prin bancă ; apoi vibrațiile s-au întetit, au urcat, i s-au transmis la dinți : cu dinții clănțănind, dar fără să dezalătore genunchii, și-a petrecut un picior peste coapsele mele, pantoful mi-a atins pîntecele, s-a poticnit în pulpana vestonului...

Dintr-o mișcare mi s-a așezat, potrivit - numai cheflii ce nu găsiseră altă cale de-ntors acasă decât prin dreptul băncii noastre ne-au întrerupt, zece secunde să mai fi zăbovit, aș fi fi coincis-o și eu, dinspre

mine, nu doar cu asentimentul, ci cu ajutorul ei activ și al mâinilor cu care se ținea de noi. Nici acum nu pot spune că ea avusese inițiativa, că ea făcuse totul: așezarea concordie, de față și cu genunchii lipiți, de parcă ar fi împiedecat-o fusta prea strâmtă (și-o urcase până la brâu), fiindcă nu-mi puteam închipui că, în parc, pe o bancă, cineva are să mă ia, ea pe mine, suflecându-se, apucându-se cu amândouă mâinile de ea, ei bine, asta se-ntâmpla, mă lăsasem în voia mâinilor ei, ametit, laș, năucit, îmbătat de rachiul olmiroznei fierbinți și urzicătoare urcând dintre picioarele ei strâns despicate, cu genunchii uniți și între piepturile noastre, mă uitam cu ochii lărgiți la întunericul de dogoare din fața mea - când am atins-o, m-am străcutremurat de spaimă dulce, am închis ochii, să nu văd ce nu se cade a fi văzut - dar nu era nimic de văzut ; era numai de ars.

N-a fost până la capăt - din pricina chefliilor apropiindu-se lălăind, eu însă nu percepușem întreruperea ca pe o ruși-nare, ca ea, credeam că data viitoare vom merge mai departe, firesc. N-am simțit rușinea la internat, când, sub plapomă, adulmecam parfumegul trecut mie (modulase, declinase, dar tema era aceeași), cu o metaforă aș spune că, pe bancă, în parc, ne sărutasem și îmi rămăsese pe buze gus-tul gurii ei bine unse, bine aprinse.

Iar acum, pe Corso, mă trata ca pe un străin, ca pe un puști obraz-nic agățînd-o în plină stradă ; ca pe un bețiv ațînîndu-i calea în gura unui gang pustiu.

Mă uitam la ea, îmi păstram privirea numai sus, la ochii frumoși, strălucitori de inteligență și de prostie ; zâmbeam, doar-doar o voi face să-nțeleagă, să accepte că sînt o persoană binecrescută știind nu doar să spună în ungurește : «Sărut mâinile», dar să și sărute o mână ; cuviincios, respectuos... Însă ea se apăra de mine, răcnind în gura mare fără glas, chema în ajutor trecătorii, fără să rostească o silabă : doar din privire ; și din genunchii și din coatele strâns lipite de trup. Mă uitam la ochii ei nemaipomeniți, zâmbeam - sînt convins : rân-jeam, terifiat la gândul că voi fi agresat, violat, în plin Corso; priveam nu-mai la privirea ei, dar îi vedeam coatele și genunchii chinuiți și mă chinuia gândul că, de cum își va dezlipi coatele de coaste, de la subțiori vor țâșni lilieci și salamandre, dintre genunchii în sfârșit despicați va răsări o viperă, un boa constrictor, un balaure - iar atunci... Atunci s-a zis cu mine !

Din fericire, “întâmpinarea” la care m-a supus Eva a doua zi după banca din Parc nu a durat peste poate : cinci minute ; sau cinci secun-de. Și-a adus privirea pe pământ și cu glas aproape normal mi-a pro-pus să ne plimbăm - “dar nu prin Centru”. Am șovăit numai cât să mă bucur de întoarcerea la normalitate ; la realitatea care ar fi putut să fie, din când în când, normală.

Ar fi putut... Au intrat însă (în scenă ? în acțiune ?) petele din când-așa-ul de pe Corso : am trecut fără trecere în când-așa-ul din casa unei mătuși a ei locuind, într-adevăr, dincolo de Olt...

În legătură cu Eva mai mult decât cu oricare altă fată cu care m-am avut bine, mă întreb acum, cu seriozitate, cu neliniște :

«Am avut cu adevărat bune-relații cu ea ? A existat, cu adevărat Eva - cea care mi se răsfoaie în memorie, încărcată de odori, ritmic, când-așa, când-așa ?»

Întrebare de formă ; și de frică. Dacă Eva ar fi în întregime imaginată, un personaj, de la o venire la alta l-aș schimba, modifica, îmbogăți, pune în mereu alte situații, cu mereu alte ieșiri ; dacă ar fi o fată continuată, deasemeni, o întoarcere nu ar semăna cu alta, le-aș continua eu, după bunul plac al meu - și ar fi bine. Or Eva mi se întoarce, purtătoare de mesaje, mereu aceleași : tulburi, neliniștitoare, rele.

Că a fost adevărat, real totul : când-așa-ul din casa mătușei (am văzut-o la venire : o femeie jumătate țărăncă, încă tânără, cu un obraz plăcut, aproape frumos - și cu ochii nepoate-si - dar cu un cur imens, cur greu, cur purtat triumphalnic, de parc-ar fi fost sarcină în luna a șap'spea, curmezișă, pe-lată - și-l strecura prin uși "cu-un umăr înaintea"), a început astfel :

După plecarea mătușii, rămânem numai noi în toată casa, ușile încuiate, obloanele coborâte - și noi ne certăm. Nu ne certăm, ea îmi zice și-mi tot zice, îmi reproșează, mă insultă ; mă chiar înjură în ungu-rește, eu nu protestez, nu explic, nu cer explicații, nu încerc s-o-mbunez. Și nu pentru că aș fi înțeles, de la primele cuvinte, că sânt vinovatul de toate păcatele, crimele, nedreptățile, ci așa... Poate fiindcă pe drum îmi spusese în treacăt că a dat de două ori la Teatru - nu pomenise nimic de picat, dar de ce-ar fi dat de două ori ?, ce-ar fi căutat la Făgăraș, în plin an universitar ?, așa că mi-am spus : «A-ha, se pregătește de viitoarea tentativă, face exerciții, repetiții...» Și mi-am mai spus : Foarte bine, facă, eu însă nu sânt bun dătător de replică ; și eu vreau să dau examen de admitere la Cinematografie, dar nu la actorie, ci la scenarii...Și mi-am mai spus : «A-ha, va fi aflat că și eu, cam tot pe-acolo visez să intru și vrea să facem repetiții...»

Da, poate. Normal ar fi fost să mă întrebe, i-aș fi răspuns : N-am strop de talent pentru teatru (că, în acel moment pregăteam Năpasta nu trebuia luat în serios, urma să fie o serbare-școlară, atât) - ceva talent se pare că aș avea la scris, de aceea vreau să dau la clasa de scenarii - cum scenariul cinematografic a început a fi considerat gen literar... Nu mi-ar displace să mă fac regizor, tot de film, însă cum regizorul trebuie să-i arate actorului cum să joace...- aș pretexta că mi-am rupt un picior, că mi-am scrântit amândouă mâinile, ca să nu fiu obligat să arăt decât prin cuvinte... Dacă m-ar fi întrebat, i-aș fi mărturisit că am gata

scrise câteva scenarii, însă cel mai mult țin la cel sportiv, la 1.500 m. plat - chiar așa se intitulează... Dacă aș fi constatat că Eva e receptivă, că o interesează literatura, i-aș fi spus la ureche că am început un roman...

Să-i mărturisești iubitei că scrii la un roman... ce plăcere trebuie să procure spunerea, ar face cât două declarații de dragoste, una peste alta ! Scrierea este o chestie mare de tot, dar spunerea, e-he ! Să-i spui femeii iubite : «Uite, iubito, în momentul de față scriu un roman...» - ba nu ! Nu : «Scriu un roman» ci : Scriu la un roman... - sună mai bine. Sau și mai și : «Adineauri am început un roman de o mie de pagini...» - nu, asta ar suna ca : «Unde plecați, vitejilor ?» «La războiul de o sută de ani, frumoaselor !» Să-i spui iubitei că tu... Și ce răspunde iubita ? Depinde. Dacă e femeie sau fatămare, deși mai bine-ar fi să fie și una și alta, atunci... Dacă te ia de sus, din vârful vârstei (ca și cum vârsta ar fi o calitate), n-are rost să deschizi gura ca să-i mărturisești dragostea ta fierbinte sub formă de roman. Iar dacă e ca tine... La șaptesprezece ani fetele sunt mult mai mature - dar numai pe la trup, nu și pe la minte.

Ce bune-ar fi fost Olimpia, Emilia, Heidi, Șoricica - pentru aceea, nu pentru roman. Eva însă, ne-bună pentru aceea, o fi numai bună pentru asta : o iei, o așezi într-un fotoliu, tu te plimbi pe dinaintea ei, îi spui:

«Iată, iubito : în momentul de față scriu la un roman...»

Aș pregăti terenul, spunându-i că sânt sigur : ea scrie versuri, n-are decât să nege, știu ce știu : scriu ; îi spun că e bine cu ea, în surghiunul făgărășan. Ea nu s-a interesat pe drum, nu dă semne că ar începe chiar acum. Timpul trece, ochii mi s-au obișnuit cu întunericul, urechile cu imprecățiile ei, înțelege ce mă intrigase : Eva e făcută din bucăți, din elemente disparate și rău îmbinate - și din nou îmi aduc aminte de colegul de la Normală, cel ce nu realiza simultaneitatea realității, pentru el lumea fiind făcută doar din succesiuni...

Eva nu este o fată, o femeie, o ființă dată, ci : când-capul (superb, mândru, cu coamă sălbatică, de cal de puszta), când-membrele (la rându-le alcătuite nefiresc, din jumătăți independente, străine, incompatibile - lucru vădit la "lipituri" : coate și genunchi, iar mâinile, de la coate până-n vârful unghiilor și picioarele, de la genunchi în jos, părînd a fi ale capului...); când-torsul - superb, sublim, bine proporționat în cadrul "petei" lui, dar stricat definitiv de brațele sudate de coaste ; de coapsele lipite prin genunchi.

Mă apostrofează. Ba, trecînd pe lângă mine, mă lovește - ca să-i fac plăcere, exagerez gestul de apărare. Trag cu urechea la vocea ei : îi merge bine, e bogată, nuanțată, dacă aș cunoaște-o pe stăpână și am fi prieteni, i-aș sugera să treacă la clasa de teatru la microfon. Fiindcă

sânt sigur : a picat de două, are să mai pice de nouă ori : Eva nu e de privit, pe scenă ; nu e de văzut. Dacă ar avea un rol static, chiar îmbrăcată într-o rochie pornind de sub bărbie până-n pământ, ascunzînd, nu doar picioarele ci și palmele - tot s-ar vedea, simți, auzi : că nu. Nu, deloc. Dacă Eva ar interpreta, să zicem, rolul Albei ca Zăpada, moartă, în sicriu - doar scena sicriului - și tot nu.

Asta va fi fost aseară, pe bancă, în parc : se oferise cu totul, de tot (și numai bețivanii întrerupseseră desăvârșirea, nu mai lipseau decât secunde, centimetrii ar fi urmat) ; cu o asemenea atitudine corporală ea se deschisese cu totul (îi simțisem buzele întredeschise între care întrepătrunsesem un bun centimetru - altfel n-aș fi știut că sfârâie de fierbințeală), numai că la ea de-tot-ul nu privea și genunchii (las la o parte coatele, fiindcă nu la subțiori se îndrepta gândul meu cel treaz), iar genunchii i-i simt și acum, după atâta timp : împreunați sub bărbie. Pare, chiar este împotriva firii - chiar dacă, la urma urmelor și așa se poate (ce, cum nu s-ar putea ?), oricum : în capul ei trebuie să fi fiert mereu, în clocote...- cum să-i spun : problema ? Pe lumea asta toate probleme își găsesc rezolvare, depinde din ce unghi le abordezi ; problema Evei fiind una de poziție, ușor, nu de dezlegat, ci de despicat - cu condiția să pornești din altă parte decât ne imaginăm că se pornește, noi, băieții fără experiență ori cu una săracă - vorbesc în continuare de poziție.

Am citit eu într-o carte că omul, dacă ar privi cum fac animalele, ar avea numai de câștigat, așa o fi, dar am să citesc în altă carte că la noi, ne-animalele intervine și iubirea, ne este și mai dulce când vedem chipul femeii cu fața-ncoace, nu cu ceafa - soluția cu Eva : trebuiau dezlipite, mai întâi, coatele de coaste - un sistem de pârghii făcea să capeți răspunsul în altă parte - la Securitate, când voiau eștia să-mi deschidă gura, apăsau sub urechi - așa și cu genunchii ; eram convins : de cum îi voi dezlipi coatele, genunchii vor urma. Și atunci, fulgerător părțile, petele, când-așa-urile vor comunica între ele, vor deveni complementare, simultane ; Eva, și ea, va deveni o adevărată tărcată, nu va mai rămâne când așa, când așa...

Foarte bine, mi-am spus, ferindu-mă cu voie bună de loviturile devenite dureroase : asta era soluția, dar cine s-o aplice ? Cu dragă inimă, însă Eva dovedise că poate face dragoste, ținînd coatele lipite de coaste ; că poate să se lase pătrunsă, unsă-n coșul pieptilor fără să dezalătore genunchii - ce era de făcut ? Luptă corp la corp - asta era de făcut - nu în vederea penetrunderii, ci a dezlipirii. Chiar dacă logica și experiența de viață a omenirii spun că desfacerea este o etapă, o condiție a intrării, Eva îmi arătase că ea poate sări peste ea, în care caz scopul va deveni un supliment de mijloc ; premiu de consolare.

Atunci, cu Eva, am simțit răbufnirile reci ale celei căreia Nemții

îi spun Tod. Atunci nu mă gândeam la asta, mai târziu mi-a venit.

Ce se va fi ales de fata asta ? Să fie, în continuare, când-aşa, când-aşa ? cu mine nu se lăsa - ori nu putea fi dezalipită - şi în acelaşi timp (asta fiind simultaneitatea ei) se dădea, cerea, impunea legea ei. În ciuda obloanelor trase, vedeam : avea corpul ca toate celelalte femei, numai că şi-l trata altfel ; chiar dacă genunchii lipiţi, coatele strânse nu ne-au împiede-cat să facem dragoste, aceea nu era decât Tod. Aineam în braţe nu un trup care vrea şi el şi se deschide pe toate părţile, cu un ceva închis mie, celui de pe stradă, deschis celui de aici, la urma urmei, un monstru, făcut ca noi, oamenii, funcţionînd ca el.

Eu nu voiam aşa. Nu.

18

«Nu despre Tod fiind vorba, nici despre moartea românească, ci despre, de ce nu, viaţă !» se înveseli constatînd cât de uşor se înveselise, aproape fără motiv şi se simţi cu adevărat vesel.

Nu ştie nemţeşte - nu e singurul român, ba există destui saşi neînstare să înveţe corect germana, se descurcă în graiurile locale, o mai dau pe româneşte, pe ungureşte.

N-a învăţat germana, deci n-a citit o singură carte de Thomas Mann. Iar asta nu se iartă. Nu mai depinde de voia, de ne-voia comuniştilor : interzicătorii sunt cu ochii numai pe cărţile româneşti, alte limbi ei nu cunosc (interzici altuia ce nu ştii tu). Devin bănuitori în faţa unei cărţi ne-româneşti, iar dacă sunt capabili să deosebească o tipăritură italiană de una spaniolă, atunci operează un clasament al gradului de pericolozitate, pe primul loc fiind francezele ; pe doi englezele, pe trei, italienele (din pricină doar de Vatican) şi abia la urmă vin cele nemţeşti. De ce, doar toţi Nemţii sunt nazişti !, spun comuniştii care consideră limba germană ca limba lui Hitler (decă şi rasistă şi antisemită) - de ce cărţile tipărite au altă soartă ? Nu se ştie. Probabil nici interzicătorii nu ştiu de ce cărţile tipărite „în limba hitleristă” sunt considerate mai puţin nocive, mai puţin opiacee decât cele scrise în limba lui Voltaire, a lui Shakespeare, a lui Dante, a lui Cervantes.

O explicaţie ar fi : organul ştie că Nemţii sunt atât de terorizaţi de cele întâmplate (după ce ei le-au provocat, acum sunt convinşi că numai ei suferă), încât nu vor îndrăzni să-şi provoace noi necazuri - măcar în această generaţie - pentru “fleacuri” : cărţile, fie ele scrise şi “în limba lui Johannes Becher”. Nemţii evită cu străşnicie să le citească (nici vorbă să le împrumute), ba le-au distrus, ars cu mâna lor, încă înainte de prima epurare, cea din ‘48.

Tata spune că Nemţii şi Ruşii sunt fraţi-duşmani : se urăsc şi se

iubesc, se bat între ei, după aceea se iau în brațe. Zice că războiul ăsta a fost al nuștiucătulea - și nu va fi ultimul - iar poparele care au nenorocul să se afle între ei, vai de steaua lor ! Mai zice că fiecare știe de frica celuilalt, dar nu se poate stăpâni să nu-l atace - a auzit, prin lagăre, de la ruși, că revoluția lor bolșevică a fost pusă la cale de Nemți, cu bani nemțești, cu oameni plătiți să distrugă cât mai mult din armată, din instituții ; zice tata că a citit într-o carte scrisă de un basarabean de-al nostru, din neamul Donici, aflat la Petrograd în acele vremuri : Lenin și Troțchi și încă unul au fost trimiși de Nemți din Germania în Rusia într-un vagon sigilat, plumbuit, de asta li se spunea : “Plumbu-ii”. Zicea că scria Leon Donici : soldătimea împușca la întâmplare, pe “burjui”, dar comisărima umbla cu liste : cine trebuie lichidat dintre generali, ofițeri superiori, iar elevii școlilor militare - cu toții ! Listele veneau din Germania. Nemții le făcuseră rușilor armata, tot ei o distrugeau - prin revoluție. Au mai distrus-o o dată cam pe când mă nășteam eu - lansând zvonul că generalii cei mai capabili sunt spioni ai Nemților - Stalin n-a stat pe gânduri : i-a-mpușcat !

Eh, dac-ar fi știut nemțește - dar de unde cărți aici, la țară ? Aș fi împrumutat Das Zauberberg de la pastorul evanghelic ? - e atât de speriat de avioane, că nu primește să schimbe două cuvinte cu o persoană dacă nu este și a treia, martor, de față ; ar fi cerut cu împrumut Doktor Faustus de la Fritz Orendi ? - flăcăul, orice și oricât ar fi știut, citit înainte, acum nu mai iese cu un centimetru din litera noii evanghelii. Ori ar fi cerut Lotte în Weimar de la Lotte von Reps ?

«Dacă i-aș propune să mă ajute ?», se încurajă ca pe altul. «Să mă învețe nemțește - la toamnă am da împreună admiterea la germană»...

Se înveseli iar : se și vedea mergând, de dimineață, la cursuri, cu Lotte de mână... Se pare că există cămine pentru familiști - numai că acolo intră doar tovarăși cu dosar just. Ei nu au nici dosar, nici activitate. Dar Stalin crăpase, fusese oprit Canalul, iar la Brașov, la instruc-taj un tovarăș de la centru spusese cam așa : dușmanul de clasă fusese lichidat, masele reeducate, omul nou obținut, așa că, de-acum, la lucru toată lumea, indiferent de “proveniență” ! N-ar fi rău dacă ar vorbi și cu Szöcs Gyula, “băiatul adoptiv” al bătrânilor - acum e mare de tot, la regiune ; “Ungurașul”, cum îi zicea mama fusese trimis de partid ca instructor de pionieri la școala de la Jibert - dar nu știa românește. Tata, ca și ceilalți învățători, îl ignora, dar mama s-a apucat să-l învețe carte - în zece luni îl convertise : la carte și la...complicitate cu ceilalți. Să-i ceară lui Szöcs o referință pentru căminul familiștilor de la București...

«Adică să ne căsătoriiim ?» - și se opri.

Da sau ba. Dacă se aprinde chibritul din prima încercare, da ; dacă nu...

Miracol : sovietskaia tiehnika demară din primul...foc, chibritul comunist se chiar aprinse cu flacără mare, aproape vâlvătaie, dar se stinse grabnic, rușinat, înainte să-și fi putut aprinde țigara : n-are-nco-tro - se-nsoară.

Cât ar dura studiile ar trăi din burse și din traduceri- din germană, desigur ! E-he, până acolo... Înainte de a traduce trebuie să înveți limba din care traduci - dar mai ales limba în care traduci. Din nemțește el abia poate traduce un articol de ziar și nu-i în stare să susțină o simplă conversație : de ce?

Sașii cu care încercase la Sibiu, la Făgăraș, apoi în vacanțe îi răspundeau în românește. Când el persevera în nemțește, ei își presărau germana cu săsisme, de neînțeles pentru un nespecialist în graiurile locale. Făceau asta ca să-l descurajeze - pe Ritter, un coleg de clasă de la Sibiu, îl întrebase :

– De ce-mi bagi săsisme : ca să mă-ncui ? M-ai încuiat - acum ești fericit, băi sasule ? De ce? În loc să te bucuri că un negerman vrea să învețe germana...

– Sântem peste o sută de milioane de vorbitori de germană - destui...

– Ești un bou, sas-pătratul ! se înfuriase el. M-ai căutat pe la dosar și-ai găsit că nu merit să fiu al sutămilionulea unu ? Auzisem eu un zvon, dar nu-l credeam : Rușii n-au făcut decât să perfecționeze marea invenție nemțească : dosarul de cadre...

– Dacă iar vorbești politică, nu mai stau de vorbă cu tine, se spe-riase Ritter, apoi, privind în jur, îi încredințase o taină : Germana e limba cea mai grea din lume, ți-o spun eu, neamț... - și se îndepărtase.

– Vezi să nu calci pe ea, îți atârnă, de grea ce-i, limba aia - căcă-cios teuton !, îi aruncase, din urmă.

Vorbise de mai multe ori despre asta cu Septimiu. Amicul îi apăra, era în perioada de săsire - pe de-o parte pentru că umbla cu o săsoaică, pe de alta pentru că se molipsise de „prudența” lor. Ca să scape, spusese :

– Nu te mira, Nemții sunt proști profesori de germană...

El îl privise pieziș, își arătase obrazul, Septimiu o dresese :

– Cel puțin eu n-am avut un profesor măcar acceptabil...

– De ce : pe toți ai vrut să-i regulezi ?

Septimiu rămăsese pierit. Lung, elegant și jalnic în descumpănire. El se grăbise să-l consoleze :

– Știe tot Sibiul : printre picături înveți și ceva germană de la profesoara ta, ne-germană, de-germană...

– Cuuum ?, intrase în panică Septimiu. Tot Sibiul ? De unde știi?

– De la el, personal, mi-a spus la ureche...

Lotte e mai scundă decât profesoara (de gimnastică germană) a

lui Septimiu, singura piedecă : e săsoaică și cum sașii refuză să-i inițieze pe ne-sași în tainele limbii... Dar dacă i-ar propune să-i plătească orele.

«N-am ce-ți da - în schimb, te pun într-o carte ! Te fac personaj de roman», să-i spună.

Se opri, privise în jur - nu, nimeni nu-l auzise, nimeni nu-l văzuse.

«Să-i spui iubitei : “Uite, iubito, tocmai scriu un roman cu tine”... Nu : despre, ci : cu, asta presupune participare...»

Poate exista ceva mai plin, mai deplin decât să-i poți spune iubitei : Iubito...?

«Îți va fi pășind ție de romanul meu cât îmi pasă mie de Seghers, de Becher, de Heinrich von Scheisse... Aștia sunt majoritari la ei, în Germania sovietică, n-au încotro nici scriitori, nici cititorii - dar dacă i-am compara cu minoritarii din România... Tata zicea că are să vină vremea când Ungurii și Evreii au să se mire foarte de ce-i urăsc Români - n-au să accepte că au dat năvală la comuniști și s-au instalat în fruntea bucatelor - uite, Ungurii : au umplut, nu doar partidul-și-guvernul, UTM-ul, UFDR-ul, syndicatele, dar mai ales Securitatea ; sunt suprarепresentați și în „literatura nouă” - dacă-i iei numai pe Istvani : Asztalos, Horváth, Nagy, iar alde Sütö (deși doar András), și-a câștigat un binemeritat loc de rușine. Deși nu se lasă mai prejos nici “învinșii în război”, Germanii : sasul Bossert, șvabul Franz Liebhardt; “cel mai mare scriitor din România : doi metri” : Margul Sperber...»

Îi va fi rușine de ai ei, dar nu arată nimic...

De ce-ar face-o ? Sașii alcătuiesc acea categorie din principiu dușmănoasă - de aceea persecutată, în bloc ; li s-a dat drumul din Rusia, de la “reconstrucție”, acum se zice că sunt cetățeni cu depline drepturi - tot atât de “depline” ca majoritarii români, străini în proprie țară - dar n-au primit înapoi casele, nici pământul... Bine, pământul a intrat la colhoz, casele au fost ruinate - de ce nu sunt date foștilor proprietari, să le repare ? De-aia ! Sașii (dealtfel nici Români ardeleni) nu pricep acest răspuns.

Loviți de comunism de la început, au devenit prudenți ; fricoși. Sasul n-ar deschide gura să cârtească, să critice, măcar să spună o anecdotă cu comuniști, Doamne ferește ! Fiindcă erau deja deportați în Rusia sunt atât de puțini arestați, condamnați pentru “uneltire”, nici măcar păstrați “administrativ”. În Bărăgan au fost deportați și șvabi - dar nu ca germani, ci ca titoiști, laolaltă cu Români, Sârbii, Basarabenii și Bucovinenii (dar nu și Ungurii - de ce ?). Puținătatea Sașilor în închisoare se poate explica și pentru că ei nu fuseseră “politicieni burgheji”, chiar dacă aveau câteva partide, acelea însă apărau interesele lor de grup etnic. Apoi pentru că atunci când au început arestările

masive ale țăranilor, întâi pentru cote, apoi pentru colhoz, Sașii nu mai erau țărani, doar zilieri pe la ferme. După 49, când s-au înființat colhozurile : care dintre ele au fost date la Scînteia și la radio și la gazeta de perete ca “frunțași în producție”? : cele din zonele cu populație săsească și șvăbească !

Nemții lucrează cu drag la colectivă ; nemții lucrează conștiincios, nu pun întrebări proaste, nu se arată, proteste, nemulțumiți de soartă - cum să-i condamni : pentru ei colhozul a însemnat o repunere în drepturi : dreptul de a munci, esențial pentru ei. Sunt puțini nemți în închisoare - aici, în România, dar în alte părți ? Nu se știe (decît că în Rusia sunt arestați aproape toți - de multă vreme, de pe timpul Primului Război). Bine-bine, când a început teroarea generală, ei nu erau, nu aveau - dar după aceea ? Românii intraseră în pușcărie, nu numai pentru că fuseseră, avuseseră, ci și pentru că făcuseră ceva împotriva ocupantului, împotriva comunismului local. Unii cu armele, alții cu... picioarele, cu fuga... Se spune că Nemții sunt excelenți luptători - numai în uniformă, numai în “cadru legal”; din clipa în care Rusul ocupant a decretat “ilegală” orice formă de rezistență, Neamțul execută fără crâcnire ordinul, respectă legea, a oricui ar fi legea aceea, chiar a ocupantului. Toți ceilalți : polonezi, bulgari, ucraineni, români nu s-au lăsat, nu s-au resemnat cu înfrângerea - nici în clipa de față nu i-au lichidat pe partizanii din Făgăraș, din Semenice, din Vrancea, din Babadag, din Maramureș... Neamțul însă pare că nu poate trăi fără Ordnung, fie Ordinea aceea a dușmanului de moarte : Rusul.

Auzi în urmă, toacă de căruță, treapăt de cai, doi. Erau aceeași, același. Acum însă nu se mai lasă ajuns din urmă.

19

Portița - încuiată. Știa unde se află cheia : se aplecă, vâri mîna pe dedesubt, băjbăi, o lăasă la locul ei, în cui. Înainte de a descuia se întrebă dacă îl mai ajunge din urmă căruțașul : nu ; se opri undeva. Dar gazda - acasă o fi? îl va fi așteptînd ? pîndind ?, va fi supărată pentru adineauri ? Cheia în cui, la poartă, nu spunea nimic, femeia putea fi plecată, dar putea fi acasă, în casă.

Intră în curte. Nici un semn de prezență a ei : perdelele coborîte, ușa dublă, închisă ; întuneric (la ora asta s-ar fi aprins lumina : soarele scăpătase dincolo de pădure) ; liniște.

Urcă. Odaia încuiată. Cheia sub ștergătoare. Nemulțumit, descuie - unde naiba s-a dus gazda ?

În cameră : miros de tutun. Miros rece de tutun. Deci nu făcuse focul - de ce nu făcuse focul ? Și ce dacă nu promisese că-l face, o casă

se ține caldă, n-o lași să se răcească ! Și ce dacă nu știa că el se întoarce ? Să fi știut !

Nu era bine ; de-a dreptul rău. Pentru o clipă se gândi să se ducă, totuși, la părinți, la Jibert - dac-ar fi bănuir că muierea nu-l așteaptă cu odaia caldă, cu toate celea calde, ar fi ținut-o drept înainte, nu s-ar fi întors la gazdă, într-o sâmbătă seara. Măcar să fi aerisit odaia, dacă foc n-a făcut și nu l-a așteptat cum promisese. Camera lui, dar casa ei - unde mă-sa a plecat ? Cumva la biserică? Pentru parastas ? Dar acela se face la patruzeci de zile, de unde știe ea cât timp a trecut de la moartea lui bărbatu-său ? Și doar i-a explicat că omul nu i-a murit ! I-a spus, i-a repetat de ce trăiește : nu i-a primit hainele ! Îi povestise și ce se petrecuse cu taică-su - chiar dacă inventase citate, nu mințise, le adaptase la situație, erau destinate să încurajeze, să dea speranță...

«Nu m-a crezut ! S-a prefăcut doar - de ce, muia ei de muiere, doar i-am vorbit atât de sincer, încât mă credeam și eu ?! Poate că ar fi trebuit să-i spun de noi, Basarabenii : noi avem o experiență de treisprezece ani față de a lor de doar nouă - faptele, nenorocirile trebuiesc înțelese, ca să le prevezi (chiar dacă nu le poți evita) ; noi ținem legătura, ne ținem una ; ca Ovreii, știm, la zi, ce se petrece pe lumea asta... I-am vorbit, dar ea, ardeleancă proastă, m-a judecat după... cravata roșie... A gândit ca și boul de căruțaș - 'tu-l în căruță ! Mama lui și mama ei de... După ce-a fost între noi doi, lasă odaia neaerisită !»

Era furios și nefericit. Când îi dădură lacrimile de ciudă, se auzi chicotind ; râzând : își adusese aminte o vorbă a lui Scifos, bunul prieten de la internat de la Sibiu. Se întreba : «Poate oare să fie un om atât de prost (necinstit, rău) ?», iar după o scurtă pauză, răspundea : «Poate!»

Poate ! Asta îl rodea ; îi era insuportabil gândul că el spusese adevărul, că încercase să-i dea curaj - dar ea nu-l crezuse. Așa, fără să-l cerceteze ; l-a băgat în aceeași oală cu mincinoșii pe care-i cunoscuse.

«De-aș fi rostit cuvinte indiferente, formule obișnuite de încurajare, n-aș suferi ; eu am crezut în ce spuneam și am crezut că și celălalt crede - or ea...»

Servieta pe masă, paltonul pe capătul patului - ca la plecare. Se întreabă :

«Să deschid ușa, să aerisesc ? Să fac focul - ca să...?»

Scoase caietele din servietă. Le bătu de masă, în teanc, le privi cotoarele : n-ar strica să marcheze pe cotor care ce conține. Nu cu stiloul, s-ar toci penița în pânza cu care sunt legate... E deja prefăcută în peniță Klaps, ar fi timpul să i-o schimbe - dar unde, aici, la țară ? Ar fi timpul să-și ia alt stilou...

Pe asta îl are, hăt, dintr-a opta, are cinci ani, de mirare că mai

slujește la scris : e un Flaro ordinar, dar s-a nimerit mai bun - acum pompa e scurtată, corpul lipit cu ceară roșie, o ruină din naștere, ca toate lucrurile făcute sub comuniști. Dacă din salar ar pune de-o parte câte cincizeci de lei pe lună...Deși mai urgent ar fi să-și ia pantofi...

«Dă-i dracului de pantofi, încă șase luni umblu în bocanci - acum de stilou am nevoie... Jur că nu m-aș fâli cu el ca tovarășul Lukács de la raion : ăsta, ca să dea impresia că știe ce nu știe (și nici n-are să afle vreodată) își scoate, desșurubează, înșurubează stiloul de la piept - i-am văzut semnătura, nu prea știe el carte, nici în ungurește, ai zice că acolo, sus, la Kremlin, cineva și-a bătut joc de unguri, i-a ales pe alfabeti și i-a pus să conducă treburile în România - Szöcs a avut noroc cu mama, dar Lukács e prea mare-n grad ca să mai fie alfabetizat...»

Eh, să ai un stilou bun, adevărat și să-i spui iubitei : Iubito...

«Ba nu-i spun și de stilou, i-am spus de altele...Deși, dacă tot îi destăinui că scriu la roman, trebuie să aduc vorba și de stilou ; cu stiloul se scriu romanele, nu cu peana de gâscă...»

Nu l-ar folosi decât la caiete și la roman...Eh, să fie atât de bogat, încât să scrie fiecare roman cu alt stilou... Scriitorii adevărați vor fi scriind cu orice pe orice, nu se împiedecă ei în “condițiile materiale”»...

Așa o fi, dar ce mult contează o bună sculă de scris - vedea-i-aș pe cei vechi încercînd să scrie cu tocuri, penițe, cerneală - pe hârtie de-acum... Ar fi preferat să scobească cu dalta-n piatră, decât să se chinuie cum ne chinuim noi cu “marile realizări”. Nu mai știu cine zicea (probabil tot Nenea Costi al lui Septimiu) că adevăratul scriitor scrie și cu degetul dat prin sânge, pe pereți - vedea-l-aș scriind (pe pereți !) măcar o schiță de-o pagină !

Cei de tot vechi nu cunoșteau stiloul, se spune că un român l-a inventat, în jur de 1821, botezîndu-l : “Condei portăreț, fără sfârșit alimentîndu-se însuși cu cerneală”... Cu ce va fi scris Eminescu, cincizeci de ani mai târziu ? Cu pana. Dar pană se zice și la tocul cu peniță de oțel. Creangă? Cu toc și peniță, școlărești. Caragiale va fi fost printre stiloști - însă fiu-său Mateiu sigur a scris Craii... cu pană de gâscă daurită, “cu armoariile familiei”, însăși alimentîndu-se cu cerneală din călămara atârnată la brâu...

Pana, tocul cu peniță trebuie mereu înmuiate în călimară - nu cred că e pierdere de timp, “pauzele”, ca și în muzică, făcînd parte din scriitură.

Și eu am scris până într-a opta cu toc și peniță - părinții și în clipa de față. Tata zice : «Înainte de război România era printre țările înapoiate, Basarabia noastră cea mai înapoiată provincie a țării - dar în '40, când ne-au ocupat liberatorii de la Răsărit, ce-am băgat de seamă, noi, înapoiatii, la înaintații de peste Nistru ? Păi ce se vedea : omul

sovietic, cel-mai-înaintat din lume - n-avea bunghi, bre ! N-avea - nici la rubașcă, nici la tunică, nici la berneveci! Cu ce se-ncheia? Întrebă-mă, că ți-oi răspunde : cu cordeluțe, cu șpăguțe - și bărbații și femeile - cei mai juști dintre tovarăși avea nasturi de lemn, bețișoare legate pe la mijloc cu ață (bine că avuseseră ață !). Pe loc, am văzut și gata, aveam eu alte necazuri - mai apoi m-am gândit : Măi, dacă tu vrei să mă faci fericit cu de-a sila și nu-mi dai măcar bunghi la izmene, de să nu umblu cu rușinea-n văzul lumii...»

De cum a năvălit liberatorul peste întreaga Românie, în '44, semnele din '40, din Basarabia s-au confirmat : că nu s-a mai găsit cafea, vinuri, parfumuri franțuzești, țigări englezești... - dar nasturi ? Dar ace de cusut ? Dar talpă-de-talpă ? Dar penițe normale cu care școlarii normali să scrie ? În primii ani nu s-au mai găsit - tot ce se producea în România pleca în Rusia - cu timpul au început a se produce la noi cu metoda lor, sovietică, la-normă. E-he, ce penițe, cele "dinainte"! Cum-părase tata vreo șase cutii de la un responsabil de cooperativă, care pus în locul proprietarului dat afară, voise să arunce tot ce era produs pe timpul burgheziei... Le împărțisem în familie, promisem și eu două cutii, însă le consumasem în mai puțin de un an... Mai luam de la mama, bătrânul devenise avar : n-ar fi dat o peniță nouă pentru nimic în lume, pe cele vechi le reascuțea cu o pilă fină...

Dacă i-aș povesti chestia asta lui Erzsi, draghe tovaroș de la Brașov, instructoroarea instructorilor... Aș fi zis că era o unguroaică mai spălată - fiindcă știa să scrie și să citească, mai ales în ungurește și rusește, dacă la româna n-ar mai fi avut de trudit și asudat pe la subțiorile neatinse de apă, dar stropite cu parfum tovarășesc : *Balalaika*... Tóvaroș-draghe cea Erzsi, în legătură cu penițele, mi-ar explica pe dată, cu seriozitate cumplită (asortată cu fustele-i, două, șlempete, sucite, mototolite, pătate de mâncare, de malahie) că e un caz netipic : ce contează o peniță (care nu se găsește) în comparație cu sutele de mii de tractoare pe care o să le construim noi, la Orașul-Stalin?! Dacă mai sunt greutăți, asta-i moștenirea burgheză !

Și când te gândești că... Că și el fusese în Arcadia-i, în ultimele două nopți. Nu-i deloc nasoală, ba capul i-i frumos-frumos ; guriță cireșică, ochișori de cicorică - asta fiind taina : într-un corp de păpușă se ascunde un trup de curvă și o fire de bestie, fiară de activistă bolșevică... Sub țoalele de cerșetoare, o arzoaie : geamăna de sens contrar a Evei - Eva își ținea picioarele mereu sudate, Erzsi, oricât de murdară, de respingătoare, nu te lăsa să-ți desprinzi, prin fustă, privirea dintre picioarele ei, deschise. Eh, dacă s-ar fi spălat măcar o dată pe săptămână pe după urechi și pe la printre... Multe și grozave învață tovarășii la cursurile lor, dar n-au reușit, să-nvețe să se șteargă cu hârtie la cur, nici tovarășele să se spele la puță - de unde, dacă babele-

comisar erau la fel, dacă nu și mai : se zice că Ana Pauker nu se spălase de când mă-sa o fătase ; am mai auzit noi câte ceva de la prizonierii în Rusia, cum anume încerca ea să-i bage în Tudor Vladimirescu, mulți căzuseră în groapa diviziei, fiindcă mai întâi căzuseră în gaura Paukeriței, cică atunci când desfăcea picioarele, pe sub birou (în baraca comandantului lagărului rusesc), galopau spre tine herghelii de iepe în călduri - las-că nici cu Erzsi-draghe nu mi-e rușine, n-am avut curajul, nici demnitatea s-o iau la fugă când ea și-a înălțat fusta doar deasupra genunchilor și m-a năboit duhnetul, orice-aș zice, am fost un laș, m-am lăsat bulit - hai, să spunem că prima oară am fost luat prin surprindere, dar a doua ? a noua ? Dar și mai laș am fost fiindcă nu i-am spus să se spele.

Pornise de la penițe - astea noi, socialiste : cam un sfert dintr-o cutie sunt sudate, lipite între ele ; al doilea sfert : nedespicate la cioc ; al treilea : penițe gata stricate : strâmbe, cășe, invalide (le lipsește un picior...) - și doar un sfert bune ; în aparență, fiindcă de cum scrii cu ele... Fierul e necălit, penițele rămân crăcite. Asta-i o cutie, fiindcă cealaltă, alt cântec : prea dure, nu se mlădiază, zgârie, sparg hârtia... Dacă i-ar spune draghei-tóvaroș Erzsebet: scumpă tovărășică, penițele aste nu-s bune, se crăcesc !, după ce-ar afla de la alții ce înseamnă în românește : a se crăci, i-ar răspunde că ia să nu generalizeze, că, uite : părinții și bunicii noștri, iobagi, n-au avut deloc penițe și n-au mai murit de crăcită cronică - iar la un cot de cotidor i-ar da un ghiont cu șoldul, un brânci cu țâțele și ar chicoti și ar mirohni leșinătoriu a făr-de - de pe urma aceleiași pătanii cu penițele socialiste.

Grea viață au activistele ca ea : muieri țâtoșe, cureșe, pizdatnice, futeșe din fire, pulofage - și trebuie să se buleze pe-ascuns !- și mai pe ascuns când și-o propun unor ne-activiști. Dacă ar avea-o acum, aici, el n-ar avea rețineri : ar spăla-o, ar șterge-o, ar pune-o jos și-ar futiza-o din toată inima (cum iubește ea partidul). Până ar chiui.

Astea, ca Erzsi, când au prilejul, nu-l lasă să scape - nu se știe niciodată când partidul are nevoie urgentă de ele, de aceea dau minteni din cur, împușcă chiotul, apoi, ridicându-se de pe unde s-au întins, strâng mâna tovarășului, scuturându-i-o zdravăn, ca mulțămită pentru ajutorul neprecupețit acordat gauzei...

Despre porțița-ncuiată am scris
Despre Tod am mai scris și chiar dacă n-am tot n-o să
se zice că trebuie să mori, ca să scrii despre
Despre Numele ei am scris dar nu destul
se zice că trebuie să évi ca să poți adamá
Despre fusta fetii am scris
se spune că Dumnezeu nu știa să scrie când a făcut lumea de
aceea a folosit calea orală
Despre fustă am spus prin scris să se facă și chiar este deși n-am
chiar scris
Și despre Erzsi am scris cum i-aș mai face-o și încă drege-o și m-
aș spăla bine-bine deși mai bine-bine-ar fi s-o spăl cu cărămidă și leșie
aș pune furtunul pe ea
aș pune jetul pe ea șprițul în ea
Și aș vedea că este bine (în ziua a șasea)
Nu în ziua a șasea e Eva nu Erzsi
Mă întorc imediat la Eva acum sânt ocupat cu sculele de
Ocupat de uneltele de scris, de calitatea lor actuală ; curat socia-
listă și nu doar a penițelor
dac-ar avea un toc bun și penițe bune și
hârtie bună dinainte nu i-ar mai sta gândul la stilou, dacă ar fi poet
s-ar mulțumi cu o pană de găscă, or mai fi rămas ceva găște pe sate, în
ciuda colectivizării (ultimul banc dușmănos - cinci ani articolul cu
agitația publică) : Dacă ar colectiviza Rușii Sahara, după trei ani
Saharezii ar trebui să importe nisip...
«Numai că nu scriu poezii - scurte ; scriu proză : lungă».
Dar până la a așterne pe hârtie romanul lui, trebuie să citească
romanele altora, așternute.
«Ce prostie prostia “Viața nu e vis” - ba este ! Și ce prostie la cub
prostia : “Viața nu e roman” - cum să nu fie ? Dacă n-ar fi - vis, roman
- ar fi o viață în patru labe, grohăind, cu gândul numai la mâncare».
Cu siguranță toți romancierii au trecut prin faza copilăriei care
crede, a crederii în adevărul poveștii din cartea citită, din cartea pe care
tocmai o scriu. Dacă crederea, credința nu s-ar fi prelungit în matu-
ritate, dacă n-ar fi rămas niște copilăriți, n-ar fi trecut ei înșiși la
facerea de povești adevărate, la scrierea de invenții mai adevărate
decât adevărul.
Să fii scriitor : să fii ceea ce nu se face, ceea ce nu se cade să fii,
un veșnic copil care crede în povești, povestește povești...
«Ce știu eu despre scriitor - încă n-am murit, ca să pot vorbi în
cunoștință de cauză... Am citit câteva cărți, din astea deduc : chiar

dacă au fost scrise mii și mii de romane, un romancier din prezent trebuie să ia totul de la capăt, să descopere el lumea - pentru sine și pentru contemporanii lui. Altfel ce ușor ar fi dacă s-ar aplica "cuceririle"! Tehnic vorbind, este o mare deosebire între **Don Quijote** și **Crimă și pedeapsă** - ei și ? Ce progres (tehnice) a cunoscut povestea lui **Ulise** de la Homer la Joyce ? Inginerizatorii nu acceptă că, dacă drumul de fier a desființat, a anulat diligența, un Șolohov nu-l poate anula pe Tolstoi, nici pe Gogol ; că, oricât de bun (și modern) ar fi Iosif și frații săi de Thomas Mann, nu anulează **Biblia**... Spre deosebire de ingineria lor, în literatură nimeni nu desființează, înlătură, înlocuiește, anulează pe nimeni - asta e taina (și totodată rețeta...). Chiar de nu mai este vorba de critica realist-socialistă, se înșală cei care îl proclamă pe Joyce "inventatorul monologului interior", invenția fiind de multă vreme inventată, o foloseau Cervantes și Shakespeare, Dante și Evangheliștii... Și, puțin înaintea lor, Dumnezeu : când era El singur-singurel pe lumea asta mare, goală, netocmită - și vorbea singur...»

«Nu știu dar știu : romancierii nu numai că refac lumea, pe felii, dar o fac de la-nceput - atât că, oameni fiind, nu sunt, ca Dumnezeu, mulțumiți de ce-au făcut... Re-fac evenimente, scrisul fiind faptă, rescriu istoria, și ce contează că a lor e subiectivă, contează că există pe lumea asta cronicari, povestitori care nu lasă să moară prin uitare evenimente, oameni... N-are decât să se repete istoria, pentru povestitor există câteva teme perechi : tinerețe-bătrânețe, viață (fără de)-moarte, război-pace, crimă-pedeapsă, intrigă-iubire, roșu-negru. Fie și o mie de romancieri scriind simultan pe aceeași temă - să zicem : iubirea - vor rezulta o mie de povești de iubire deosebite, neasemeni... Și chiar dacă Pavel, în Prima Epistolă către Corinteni se gândea la dragostea de Dumnezeu»

Se ridică de pe scaun, începu să se plimbe, recitînd, scandînd, marcînd cu pasul, măsurînd cu mîna :

— "De-aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am..."

Încheie :

— "Iar mai mare dintre acestea este dragostea!"

Oftă, apoi spuse :

— Dacă așa stau lucrurile, să scriem povestea băiatului-care-iubea-o-fată !

II

Î N T O R S

1.

Apăruseră stelele toate, deși nu dispăruse urma soarelui. Cădeau încolo,-ncoace, ca în plin august, de Sântămărie. Cu cât se făcea mai întuneric pe jos, cu atât pe sus cerul zumzăia de lumină - soarele demult se pitise, nu pe după rotundul pământului, ci mai încoace, mai omenește, în blana pădurii.

Făcea unsprezece pași numărați - se oprea ; privea. Avea la ce : stelele albastre, clinchetinde, ca scânteia electrică, înflocoșate de raze, unele, altele pline de raze țepoase ca aricii și ca desenate de copii. Astea fiind fixe, fiindcă mai rămăseseră, din augustul bucureștean, cele picătoare.

Totul, toate pe cerul bălan-roșcovan, bătînd în ruginiu ; și făldurit, pâlپător - cam cât înțelesese din descrierea Borealei făcută de taică-său ajutat mai degrabă de mâini decât de cuvinte.

N-am mai văzut așa ceva - deși de la țară sînt - nu mai ascultase o asemenea muzică a liniștii de seră ; de clopot de sticlă sub care timpanele se îndurerează moale.

Bine : nu clopot de sticlă, ci acvariu - de aici tăcerea lichidă.

Pornea iar. Cu servieta într-o mână, pe brațul celeilalte paltonul împăturit pe lung. Trăgînd după sine ca pe un zmeu clopotul de. Nu : cărînd în spinare ca melcul, acvariul. Steaua Polară potrivită în stînga-față, mereu în față-stînga : așa nu riști să te rătăcești pe șoseaua dreaptă ca ața cu plumb, atât că orizontală și pustie.

Se opri. Lăsă la picior servieta : plină, stătea în picioare, nu se răsturna pe-o coastă. Schimbă paltonul pe brațul celălalt. Aprinse o țigară.

Privi îndărăt peste umăr ; fără să se răsucescă (să nu i se prăvale servieta: s-ar vărsa caietele și ce s-ar face făr-de ? Stelele, trei, se mutaseră în spate. De acolo îi făceau semne ; destul de clare.

«Ț-ț !», țățai și-și zvâcni capul în sus, închizînd și ochii.

Învățase asta acum doi ani la București, în timpul finalei crosului “Să întâmpinăm 7 Noiembrie” : la cantină se nimerise lângă un concurent de la Buzău - îl întrebasese ceva, acela răspunsese țățâind și dînd din cap (o singură dată), de jos în sus și lăsînd pleoapele peste ochi. El repetase întrebarea : Buzoianul (pe care-l chema Buzălău) repetase țățâitul ; și lăsarea cortinei peste lume.

– Așa se răspunde pe la voi Nu?, întrebasese.

– Dar la voi cum se răspunde la Nu ?, “răspunsese” Buzoianul Buzălău.

N-am mai avut nevoie de adevăr, îmi ajunsese țățâiala. Pe la noi (nu doar în Basarabia) zvâcnitura capului, fie una singură și de jos în sus exprimă mirare aprobativă - deci inversul a ceea ce voia să comunice Buzălău. Însă pleoapele îngrelate trimit în altă parte :

«Dacă nu și nu - mergem la culcare».

Ar fi o idee. Vorba înțeleptului : dusul ca dusul, dar să vezi întorsul ! - și încă dimineata, devreme.

Ziceam că sântem în zori - dar ziceam că sînteți în faptul zilei :

Năuc de somn, gura arsă de tutun, pielea îngroșată, insolzată, răspingelită cu-atâtea mirosuri, sucuri, magiunuri, mîzguri ; încărcată, îngreuiată cu pietre de moară /de picioa-ră, strâmbată din rădăcină : inima ; toate-toate plăcerile de noapte : în zori de ziuă întoarse pe cealaltă față a lor, dosul, contrariul, dimpotriva - ca și cum noaptea întregă i-ar fi fost ședință de antrenament în vederea finalei ; șezătoare-șezătură-șezutai-șezătaie cu Eva - ca istov ; ca bălăcire-n murdori ‘ulci, cu Erzsi ; pe deasupra (sau în spate, decor) : beție de elevi interni, sîmbătă seara, la curve de sîmbătă seara, în cartierul gării - într-o sîmbătă seara. Sântem sîmbătă, dar n-avem - de sîmbătă seara - nici băutură proastă și amestecată ; nici fete-neveste improvizate curve, neștiind ele ce, neștiind noi cum trebuie să te porți cu ele/noi - de aici tristețea lumii în zori de cocleală, murdar de rușine coclită, pătat de păcat, stropit de regrete coclite.

Fumă fără grabă, simțind cum se odihnește, se curățește.

Asta fiind bine - cu asta ; te spală, chiar de nu ești de tot murdar ; începi înainte de a ajunge prin preajmă și isprăvești înainte de a fi început.

Asta-i cu asta : avantajul cu ea : ei de la capăt oridecâteori dorești, nu aștepti să te reîncarci, să-ți piară greața, tristețea, moartea.

Pentru că tot fuma, întrebă în treacăt, cu glas :

– Și dacă n-o găsesc ?

Ridică din umeri : dacă nu, n-o ! Nici Dumnezeu nu cere de acolo de unde ea lipsește. Deși, greu de crezut : “orașul” e un sat măricel, chiar dacă, după ce a fost uns capitală de raion, a fost invadat de străi-

ni, de funcționarea activistică, oamenii se cunosc între ei, n-are decât să întrebe...

Sașii sunt grupați pe ulițele importante, pe principale : nu riscă să orbecăiască prin cartierele mărginașe, românești. Adevărat : casele din centru au fost expropriate, le ocupă instituții, sedii de partid, de UTM, de UFDR, de pionieri, de sindicat, de MADOSZ, cluburi, oficii de colectare, cooperative, bașca locuințe pentru haitele de băgători de seamă și de-ncurcă-lume : secretari, președinți, delegați, sergenți, locotenenți, tovarăși-în-civil, procurori cu epoleți - cu tot neamul lor, venit din alte părți (ca să creadă cei de-aici că numai “ăi de pe alte sate” sunt bestii), după cum în acele alte-părți fusese dusă pleava, gozul, tina de pe-aici ; toată țigănia, toată ungurimea, precum și românia leneșo-puturoșească are, acum, “servici”, e bine plătită, “considerată” (nu doar le eștia, la Cadre și la Securitate, dar impresionându-i pe muritorii de rând - mai bine zis : băgându-i în sperietăți cu “serviciul” lor, fain). Rolul, rostul acestor servicii : să întoarcă pe dos lucrurile bine făcute pe față ; să-i oblige pe oameni să arunce cu furca nucile în pod, să-i silească să urce vaca pe casă, la fân, să care soarele cu ferdela - ca-n Prostia omenească (ba ca în realitatea cea sovietică depășind imaginația) ; să-i dezvețe pe muncitorii de până acum de a mai munci, de a cinsti munca ; de a-i cinsti pe cei care muncesc cinstit - și să-i bage minteni la gherlă și la canal pe ăi de-or face-drege faceri, dregeri ca pe timpul burgheziei... Să mi ți-i vezi cum umblă ‘zentanții ‘porulu’- ncitor : crăcănați și legănați și-mburtoșați (modelul lor nemărturisit fiind chiar “dușmanul de clasă” din sat : chiaburul din caricaturile lui Cik, Taru și alți servitoriști din presa scînteinică) ; cu mâini scurtate, cu pleoape-ngrelate, căzute peste fosta lumină a ochilor (de digestie grea, bivolică: ei au ce băga-n ei, ce crăpa, crăpătornicii noștri “reprezentanți”) ; privind lumea de suus... Dar să le vezi pe aleseleboborulu-ncitor-și-'pular, tovarășelele compunînd țățimea noastră băștinethnică : mițobastoancele-s mult mai ale dracu’ decât tovarășii lor de viață-și-luptă : bărbatului, oricât de dobitoc și de milițian l-ar fi ouat mă-sa (cu ajutorul nemijlocit al Marelui Stalin), tot îi mai scapă animula prin trifoi-cu-două foi, prin cel cur de muiere, la un chef de-al lor, tovarășescoporcesc - dar dânsule ? Ferească-te Dumnezeu de ele, că parcă n-ar fi surori și mame de oameni ! Și cum pe-aici mai toate tovarășele-s elftarșe, cum dracu’ să te-nțelegi cu ele dacă nu știi ‘gurește, fiindcă ele, mamă-mamă cum mai știu să zică Nem tudom románok ! - până la urmă ai comunica prin semne, unele mai așa, altele de-a dreptul așa !, dar câtă sămânță să dai în ele, cotă ?

«Dacă-ți imaginezi că toate-s ca Erzsi, te înșeli, de ce vorbești așa, tu, despre alții, despre servicii să vorbească alții, nu servicii».

Înghiți în sec, privi în jur, găsi salvare - în explicare :

«Nu-i același lucru cu noi, instructorii de pionieri din anul ăsta. Fiindcă a murit Stalin - oricum, e prima oară când eștia recrutează “activiști” avînd studii : liceul terminat, înainte, cu cât erai mai bou, cu atît mai “corăspunzător” erai considerat. Apoi noi nu sîntem activiști, ci cadre-didactice. Ce anume lucrăm cu copiii - om muri și-om vedea, activitățile politice pionierești nu trebuie să perturbe activitățile propriu-zis școlarești - “procesul educativ”, asta neau spus-o la instructaj. Apoi : cine se freacă de învățători de meserie nu poate să nu se schimbe în bine - măcar fiindcă învață carte, ca bietul unguraș al mamei... Noi, din acest val de bacalaureați, dar picați la admitere și deveniți instructori, noi nu avem cum face rău oamenilor, învățătorilor - decît dacă sîntem ticăloși de-acas’».

Vorbea de Rupea, de case, de ulițe - nu doar casele sașilor, din centru fuseseră confiscate... Vorba este : Sașii confiscați, alungați din centru au găsit adăpost tot la sașii de pe alte străzi mai mărginașe - dar n-a auzit ca vreun sas să fie găzduit de un român - de ce ? Pentru că “înainte” Românii, în localitățile mixte, au fost ținuți la margine, ca nație ? Adevărat, dar nu despre asta este vorba, ci despre localitățile urbane din Ardeal, unde Românii, agricultori, deci rurali, nu existau decît de prin secolul trecut - de aceea, veniți la oraș, se așezaseră la margine... Dacă puterea ungurească i-a asuprit cumplit pe români, la sate, Românul se înțelegea mai degrabă cu Ungurul decît cu Sasul. Fiindcă și Ungurul cunoscuse asuprirea - a grofilor lor, a Austriecilor - pe cînd Sasul s-a avut totdeauna bine cu stăpînul, oricine ar fi fost acela : Ungurul, Turcul, Austriacul, Românul - s-ar fi avut și cu Rusul, dacă acesta ar fi acceptat închinarea-i... Așa a fost Sasul pe acest pămînt de graniță : harnic și fidel puterii din acel moment. O singură dată s-a abătut de la regulă : în România anilor 30, cînd Grupul Etnic al lor i-a îndemnat pe Sași (și pe Șvabi) să nu mai asculte, ca pînă atunci, de legile “locale”, ci de cele centrale, de la Berlin. Și a văzut pe dracul ! - deși nu-i deloc sigur că, de n-ar fi făcut asta ar fi scăpat de îmbrățișarea fratelui său, Rusul.

Cam asta cu Sașii.

Nu-i știe adresa, nici cartierul, dar o să-ntrebe pe primul sas întîlnit... În românește ori în săsește ? Sau în nemțește ? Dacă întreabă în românește, Sasul răspunde că nu știe - și ce treabă are un Walach cu o Sächsinen ? ; dacă încearcă în săsește, Sasul își dă seama că întrebătorul nu-i chiar sas - ce treabă are un ne-sas cu o saxă ? Însă dacă întreabă în nemțește... De ce vorbește acest ne-sas nemțește ?, se întreabă înfricoșat Sasul, iar a treia zi cam pe la aceeași oră își răspunde : fiindcă îmi vrea răul !

Nu, nu se adresează bărbaților : capii de familie sunt cei mai speriați de avioane, în orice limbă i-ai întreba, ei și-ar închipui (ca vita

de căruțaș român) că străinul trebuie să fie “de undeva”...

Nici pe femeii să nu le întrebe de Lotte : mai puțin înfricoșate decât bărbații, dar totuși : săsoaice, neamuri cu bărbații lor - în plus muieri curioase foc, înainte de a-i răspunde, l-a descoase : de ce-o caută pe Lotte a lui Wagner (ori Schneider ori Fleischer) ?; și cine-i el, căutătorul de Lotte ?; de unde vine?, de depaasar’; judecînd după servieta burdușită...

Cel mai bine ar fi dacă s-ar adresa cuiva de vârsta lui, de vârsta ei, a căutatei. Însă nu unor băieți (demni fii ai taților lor, căcăcioșici) ; numai fetelor - dar nu pe stradă : le-ar speria, dacă le-ar acosta, cu întrebarea. Mai bine undeva la adăpost, într-o prăvălie, la o cofetărie (dacă se mai găsește vreuna la ora asta) ; sau la telefoane - acolo, la ele, la telefoane e deschis până târziu de tot, poate chiar noaptea-ntreagă - acolo va fi lucrînd și vreo săsoaică, operatoare și chiar dacă nici una dintre ele nu-i săsoaică : telefonistele știu ce se petrece pe lume, unde mai pui că toate sunt dornice de conversație la gura ghișeului, ca mătă - voiam să zic ce zice Arghezi despre mătă, că șade la gaura veciei... Există însă pericolul că dacă intră la telefoane să se intereseze de adresa fetei ăsteia, Lotte - nu mai iese ; ori iese cu altă adresă a alteia, o telefonistă, săsoaică ori ba...

Stelele ziceau din pâlپاitul lor înțepoșat c-așa-i ; și că taman așa are să procedeze : se adresează numai fetelor - fata, oricât de săsoaiacă, tot cel mai bun prieten al omului, explicau ele, verzi, pe cerul blond-săsesc de înșorit ce era, nu mai văzuse așa ceva, dar nu înregistrase, nouă, ăstora de la țară (țărani de la țărără) nu ne-ar strica un orășan mirător, entuziastic precum Septimiu, el să ne dezvăluie tainele naturii cele naturale al cărei sân sublim, dar ascuns nouă, ne era nevăzut (c-așa-i la țară : stai în bătă, privește orizontul mioritic și habar n-ai ce privești). Iar cerul - mai corect : în schimb - era cenușiu spre negru, fără stele și plin-stup de zgomote (ei, cum ar explica acest fenomen orășanul descoperitor al țărăniturii, Septimiu cel dintâi ?), noroc de șosea : cenușie spre alburii ; și pustie ca o pustă, ducînd ba încolo, ba dimpotrivă, dincolo - oricum, despre spre Lotte.

Sărim peste etape, le ardem, le prăjim ; căutăm ce căutăm, tot găsim noi; îi spunem - ce-i spunem ?

Mai întâi : Bunăseara.

După Bună îi spui - nu, nimic, rămânem pe seara mea și aștepti să afli cum răspunzi, cu ce fel de bunăseara mă întâmpini la porțiță, în prag - ar fi în jur de o mie de variante și toate bune : prima să fie cumirare ; a doua cu-bucurie ; a treia cu-ghidușie : cele două încrețiri ale nasului instructoarei de pionieri (săsoaică în plus și, firește, încălțată).

Semn bun : Lotte este o promptă (nici n-ai zice că Românii de la care s-a molipsit sunt ardeleni) ; și încă : o persoană avînd umor - ai

zice o basarabeancă, săsoaica getbegetică!

Sașii : băieți buni - mai ales fetele : ce bune, ce bune !

Ardelenii și ei, ca Sașii: oameni minunați, dar atât de lenți... Atât de cu întârziere vin spre tine cu trupul - dar și mai cu întârziere se mută cu vorba, încât atunci când întâlnești un neardelean, fie acela un prost, un ticălos, te bucuri că reintri în ritmul lumii și măcar prin acea pauză ieși din al lor, cel măsurat cu mileniul. Când el zice : «De-o mie de a'i...» nu vorbește doar de trecutul de asuprire ungurească, de rezistență rumânească, ci are în vedere și ceva prezent, chiar o bucată de viitor în care să aibă destul timp-zăbavă (deși nu prea : abia o mie de ani...) - da di ce să se grăbgească ? În atâta amar de timp de refugiu (peste șase luni se împlinesc zece ani - zece !) a putut să-și dea seama că Ardeleanul nu e deloc "prost" ("ca un ardelean"), cum pretinde folclorul preponderent oltenesc. Dă această impresie, fiindcă durează, dăinuie, o ține, în timp și-n spațiu până să ajungă la cuvântul rostit. Chiar la cei cu care comunică normal pentru urechea ta cel puțin devine audibil efortul, truda, cazna de trecere a gândului prin convenite etape ; într-o anume ordine, fază după fază, fără încălecare, chibzuit, obedient, drum fără abateri, fără surpriză - și fără scurtăturare, abia după ce itinerarul, vămile, ritualul au fost întocmai 'plinite, gospodărește așezate, "fără triabă țigăniască", abia atunci răsare soarele mult așteptat al rezultatului, de regulă, dezamăgitor : ditamai Negoitul o fătat un șorecuț.

Supărător devine Ardeleanul când îți spune verde, -n față :

«D-apăi așe să știi, că io-s fôrte cinstit, din moș'-stră-moș' - nu ca tine». Asta fiind prima parte, fiindcă Ardeleanul explică bancurile, chiar le desenează: «Nu ca Răgățienii...», începe el să numere pe degete, «nu ca Oltenii, nu ca Moldovenii, nu ca...» - nu-ca-toți-ceilalți.

Și "ceilalți" se fălesc cu ale lor, închipuite ori exagerate calități : ospitalitate, deșteptăciune, talent - ori se laudă cu lenea, cu beția, cu șmecheria, cu 'oția - însă numai Ardeleanul se compară.

Băieți buni - dar atât de zăbavnici ; chiar și în laudele de sine...

Septimiu îi zicea lui Octavian :

– Dar treci, domnule, dacă nu la concluzie, atunci la un răspuns normal dat unei întrebări normale - de ce respecti tu chiar toate legile de circulație ale gândirii ?!

Octavian roșea, asuda și... pornea din nou la străbaterea aceluiași drum hopuros, întortocheat, pieptiș - aveai impresia că asisti, dacă nu la facerea lumii, atunci la urcarea Golgotei...

– Să mă ierți, dar uneori am impresia că sânteți prefăcuți !, îi spusese odată Septimiu lui Octavian. Vă prefaceți că n-ați înțeles, fiindcă voi nu vă pripiți - cum fac ceilalți... De obicei, țăranul face pe prostul, ca să se apere, dar voi Ardelenii faceți pe tolmacii, ca să vă bateți joc

de noi - sânteți țărani la cub, se vede că n-ați avut boerime ! Chiar așa: de ce atâta ocol, amânare ?

– D-apăi că ce, că dør nime nu ne grăbghește - di ce să ne grăbghim noi, de capu' nost'?, chicotise Octavian.

– Pe deasupra sânteți necuviincioși ! Vă bateți joc de timpul celuilalt, i-l mâncați - voi, care cică respectați timpul ! - dar numai pe-al vostru !

– Noooi ? Cum așè, mâncăm timpu - timpu-i unu pântru tăț'... Unii cred c-ajung dacă dau din chicòre pe loc, dacă sar, dacă hopăie-n jurul lui ca un cățal. Alți' merg domol pe lângă el, timpu, oar' în urma lui - ca un câne de căruță...

Băiat minunat, Octavian ; prieten fidel, om de cuvânt - și departe de a fi prost, dar grozav plăcîndu-i să facă pe (găsindu-se, nu doar cumplit de inteligent, ci și cutremurător de comic), însă, Doamne, atât de... gândit ; atât de cântăritor ; chibzuitor, zăbavnic, amânîndic...și, în ciuda modestiei, reale, atât de umflat, de plin de sine ca ardelean, cu gușa-cimpoi în comparație (zdrobitoare) față cu lumea neardelenească. O fi crezînd că sudoarea vizibilă, trudnicia audibilă (icnete, oftaturi, gâfâieli, 'terjecții - de te-ai crede în plin recital din Cotruș al lui Opincă) constituie dovezi, singurele, nu doar ale efortului, ci ale... rezultatului ; cum el, spre deosebire de alți' este harnic, disciplinat, metodic ; cum el e gândit, nu ca alți' - firesc ar fi ca mai întâi să facă o recunoaștere pe teren a drumului - cu condiția de a i se vedea, simți, sări în ochi, în miros... efortul de căutare ; apoi să verifice că acela și nu altul, altele este-sunt "cuvintele care exprimă adevărul", iar la urmă de tot să treacă la materializarea sonoră, grafică, a cuvîntului...

Probabil de asta nu găsești printre scriitorii ardeleni, stiliști - ca moldoveanul Sadoveanu, ca olteanul Arghezi, ca... ploieșteanul Caragiale... Or fi crezînd că, dacă ei mânuiesc puține cuvinte, apăi tăte-s bune, ce nevoie de mai multe ?! Scriitori buni, solizi, temeliinici, însă limba lor... Octavian suferea din pricină că Lovinescu nega ardelenilor lirismul, accepta însă că stil nu prea au, nu... Ciudat : vatra limbii române : Ardealul, numai că (asta fiind găselnița lui Septimiu) : nu se cunoaște vreun scriitor cât de cât important originar din vatravetrei : Brașovul... Iar limba scriitorului ardelean, Doamne, că muncită, icnită, căznită, canonică mai este ! În proză Ardelenii au dat întâiele construcții solide, trainice, precum cășile săsești : boante, buturugoase, cetătoase, negrațioase ; li se vede piatra, betonul ; adunate una-n alta, aspre, urâte - dar faine !

Slavici, Rebreanu, Agârbiceanu ce maistori, ce zidari-dulgheri de fortificații, ce alergători de cursă lungă - cum ar veni : romancieri ; chiar dacă ei mânuie (mai adevărat ar fi : mână la limba ceea română cum ar mână la ghivoli, cu ghiciu', de pe jos - nu călare) ; o, mai

degrabă îndură, decât duc-conduc - căznetic, icnicios ; ardoare și sudoare, e-he, sudoarea la ardilean !, ai zice că scopul vieții sale e să asude (trainic), nădușe (dintr-o bucată) ; el trage la limbă ca-n jug, de parc-ar ști foarte bine ce să facă - dar nu și cum anume ; de parcă n-ar fi limba lui maternă, româna, ci ar fi-nvățat-o la școală cu dascălu, de-aia nu s-o dedat ghine cu ă... Măcar Rebreanu a mărturisit într-un interviu că, deși născut-crescut într-o familie de învățători români, într-un sat românesc, a scris și a publicat întâiele compuneri în ungurește și-n nemțește, româna a învățat-o “ca pe o limbă străină” cu dicționarele, copiind din Creangă, din Caragiale...(las-că nici Stere nu știa mai bine românește când a trecut Prutul încoace, la Iași...- cum se va fi făcând că cei mai mari prozatori români au învățat româneasca de parcă ar fi fost o limbă străină ?)

Rebreanu : ce scriitor, ce romancier ! Primul “apărut din senin” - cu el am intrat în Europa...

2

Dintre descoperirile boilor de sovietști (descoperitori care acopere descoperirile anterioare) : Budai-Deleanu. L-au dezgropat (de astă dată bine i-au făcut !) numai pentru că a avut simpatie față de tovarășii noștri țigani - am citit asta într-o broșură cu romi. Mai zicea broșuristul că “regimul burghez” (de ce nu ? dacă ei califică de “capitalistă” până și epoca biblică...) l-a ignorat pe bietul autor, l-a persecutat - de ce ?, pentru că era un “critic social necruțător” și mai ales un anticlerical- dar Doamne ferește să spună care era acel regim criticat de necruțătorul anticlerical, nici când anume se petrecea asta: pe timpul Revoluției franceze...

Zicea Moșcolonelul de la cenaclul din Sibiu :

«Noi, Românii sântem, neică, nu atât nenorociți, cât nenorocoși : pierdem și para mălăiață căzută drept în gura lui Ioneață !»- și-l dădea exemplu pe Budai-Deleanu : Ardelean de pe la Cigmău, cu școală (bisericească, nu se putea altfel) la Blaj, apoi la Viena, prieten cu Micu, Șincai, Vulcan, la urma urmei și el din Școala Ardeleană... Numai că în 1786 acceptă numirea la dracu,-n Lemberg, ca funcționar chesaro-crăiesc. Nu era departe Liovul de Moldova, însă cam departe de lume... Așa că degeaba scrie el, până la 1800, **Țiganiada** (cine-i erau înaintașii ? cine contemporanii ?). Degeaba dă o nouă variantă la 1812 - dacă nu publică poemationul... Scrisul rămâne, însă, pentru un scris în românește aflat atunci în clasa-ntăia, se poate vorbi de un la-timp ; de un ne-la-timp.

De-ar fi venit profesor la Socola, altfel ar fi arătat literatura română, și nu doar cea de acum o sută treizeci de ani, dar cea de azi.

El însă a rămas pe loc, mulțumit cu gloria-locală și așteptându-l pe Binevestitorul arhanghel Gavriil să-i aducă știrea înnobilării. A avut-o, aceea înnobilare - ei și ? A avut siguranța zilei de mâine rămânând la chezari - îi va fi fost de folos nevestei și fetelor - dar noi ? Nouă la ce ne-a slujit ? La mai puțin de un an de la înnobilare, Budai a murit - și mort a fost ! Degeaba i-a fost publicat poemul datorită lui Asachi, cumpărătorul manuscriselor (cu galbeni grei) - dar când ? Abia în 1877, prea târziu pentru toată lumea. Nevoie ar fi fost de el atunci, în prima jumătate a secolului, când băjbâiam cu Barac, cu Țichindeal, nu peste decenii, când lucrurile luaseră alt curs - unul întârziat, sărăcit, din pricina lenei unuia, din pricina inconștienței altuia. Există un timp pentru fiecare lucru, lucrare, dacă n-o faci la timpul ei, nefăcută rămâne - nimic nu se "recuperează", nimic nu se repară, rămânem cu găurile neastupate pe veci ; cine *lasă de azi pe mâine* lasă de tot, pentru totdeauna (sau : pentru niciodată). Publicată în Buciumul, în 1877, **Țiganiada** nu mai avea ce bine să facă - nici măcar lui Eminescu (cel atât de cinstitor al înaintașilor Prale și Mumulean) : în acel moment era deja format - și format fără Budai...

În asta e ca și cu fetele : dacă nu iubești fata atunci-acolo, în locul-timpul acela, la întâiele ocazii și se întâmplă s-o ai după un an, după zece, atunci pe altcineva iubești, fiindcă și tu ești altul - am citit undeva, trebuie să fi citit, dacă nu, am să scriu eu, să fie : și în iubire contează timpul (cel trecător, niciodată repetător). Zicea Moșcolonelul despre Budai :

«L-am avut - a fost ca și cum nu l-am fi avut... Ce s-ar fi întâmplat dacă Budai era oltean de-al meu - ce pierdea el ? Se lăsa el pierdut ? Nu ! Un oltean ca Ardeleanul nu s-ar fi pierdut pentru un titlu de nobil austriac ! Și când te gândești ce pierdere, neică : temelia casei ! Păi ne putem noi permite o pierdere ca asta ? Cultura noastră-i atât de săracă, încât nu ne putem permite să pierdem un singur ostaș - darmitte un gene-ral - ce, general : mareșal !»

Mai zicea colonelul despre literatură :

«Măi neică ! Istoria literaturii nu-i o cazarmă în care nu poți băga decât un anume număr de oameni ! Și nu-i Școală de Cavalerie, de să zici : "Anul ăsta nu primim decât treizeci - atâtea locuri avem !"»

Știam ce vrea să spună : Călinescu îl amintise doar în legătură cu niște reviste, nu ca autor de cărți... în sinea mea eram de acord cu el - în măsura în care nu-mi sonorizam părerile... Și cu pierderea lui Budai-Deleanu și cu literatura care nu-i cazarmă, deci îi poate cuprinde pe toți care-au scris la viața lor măcar o poezie... Atunci când se face, nu clasament, ci selecție, alegi pe cine-ți place ție, autor de culegere, selecție, antologie...

Ce păcat că l-am pierdut pe Budai-Deleanu... Dacă mâine s-ar

descoperi că starețul mănăstirii Căpriană din județul nostru, Orhei, pe numele său Eftimie (ca tata !) a scris, nu doar cronică, în slavonă, cunoscută, ci și... în românește (la 1550 !), să zicem **Gargantulea** și **Pantagrulei** - la ce-ar mai sluji ?

La ei, în marile culturi, în literaturile deja solid consti-tuite, descoperirile provoacă numai bucurie culturală ; mai degrabă : desfătare arheologică... Noi însă, vai de steaua noastră de nație fără hârtii, de neam fără scriitori pe hârtie : noi ne permitem, vorba colonelului, să le pierdem (că și-așa n-avem destule...).

Tot la Cenaclu Pimen Constantinescu zicea că acest “neajuns” al nostru (pierdem și puținul avut ; uităm ce-am pierdut - sau nici nu ne dăm seama - nu zicem noi : «Ce-am avut și ce-am pierdut !», înțelepciune de-o totală idiotenie?) poate fi întors pe cealaltă parte a lui : iată că o cultură atât de prăpădită, de becisnică, de ruptă-n tur ca a noastră a avut o mulțime de “oameni universali” : Cantemir, Heliade, Hașdeu, Iorga...

Da. Mda. De ce nu și așa - deși eu trăgeam spre Moș-colonel care:

«Bine, neică, bine : am avut oameni universali, totali, ai-Renașterii, uriași, ambițioși de să facă ei tot-tot, de la-nceput, de la origini până-n prezent, cum zice Gheorghe Țigănescu, specialistul la țucat curi, în țara asta de curpupiști ! I-a lins mâna lui Antonescu în Prefață, la **Istorie**...- pentru că de ce ? Păi pentru că uite de ce : dictatorul de mareșal nu i-a interzis cartea, pe timp de război - de-asta ! Acuma-l pupă-n cur pe Stalin - pentru că de ce ? Păi pentru că de ce : dictatorul de generalisim i-a interzis-o ! Candela mă-si de nație de asta, pentru care orice prilej e bun - de pupat na cur ! De lins ! De-nchinat !, de făcut temenele ! Nu zic că n-or fi făcut bine și măreț și de laudă ce-au făcut marii noștri cărturari, dar zic : neică, la atâția (și-atât de mari !) dăschizători de drumuri, pornitori, începători de mari construcții, poate că n-ar fi stricat și niței... terminători de-ncepătură - nu zic bine, neică ? Ce ziceți, nene ?»

Ziceam că neica Haiducu are dreptate : prea începem multe - și nu-ncheiem, nu isprăvim : ne fulgeră lehamitea, ne-oboară stenahoria, plictisul ne-omoară : «Laaaas’ că lucrăm mâine, că și mâine-i zi...» Și mâine-i zi - dar alta. Iar noi, cei din acea altă zi : alții...

Pe când Rebreanu...

Camil Petrescu : mai occidentalizat în sensul de : franțuzit, mai alert, mai...- nu cred : poate mai iute-pătrunzător, dar nu mai adânc : mai cu-stil, însă mai degrabă spumos decât consistent - ca Rebreanu...

Cu el și cu Doamna Bengescu romanul nostru se așază în imediata apropiere a lui Proust - așa am auzit la Cenaclu. Așa o fi, eu mă întreb la ce-i va fi folosit lui Camil talentul, strălucirea, iute-pătrunde-

rea, sincronizarea cu Occidentul, dacă la prima răsteală a Orientului Extrem, marele, finul, inteligentul, rafinatul s-a prefăcut într-un activist pătrat, într-un inginer cubic - ce a făcut el nu rămâne doar la ticăloșie, la vânzare de sine, ci la prostire de sine ca urmare a intenției de a ne prosti pe noi - în schimb Rebreanu...

Sadoveanu : acest porcalău, scrof cu lavalieră, cu atât mai detestat, cu cât, înainte, fusese iubit ; când Rușii au năvălit peste noi Sadoveanu avea opera, dacă nu încheiată, atunci rotunjită - mai bine de patru decenii de carte peste carte - ce-a mai vrut ? Ce nu i-a ajuns, ce i-a lipsit?

Ei, ce ! «Considerația, omule !» (omul fiind tata - pentru mama). «Bani și considerație...» - spre deosebire de Rebreanu...

La Camil Petrescu : frica de ruși, spaima de comuniști : «Vai de mine, ce-or să-mi facă ăștia ? Au să-mi scoată pe nas plecaciunile înspre Carol al II-lea, n-au să mă mai publice, n-au să mă mai joace, actrițele n-au să se mai joace cu mine...» - așa că s-a năpustit la țucat curi, vorba olteanului ardelenizat de Moș Haiducu ; la Sadoveanu a grăit coștireața din el : «Vai de mine, dacă-mi scot ăștia pe ochi că am scris despre Basarabia, de bine, rău despre bolșevici - și n-are să-mi mai fie treuca plină ?...» - Eh, Rebreanu...

Dar Călinescu ? Din câte înțelesese, la Cenaclu : Sadoveanu face porcării, știind că face porcării, dar puțin pășindu-i, fiind în joc avantajele “dinainte” («Banii și considerația, omule !»). Camil face măgării, știind că face măgării, dar explicînd că el nu face măgăriile decât ca să-și salveze uriașul, cel-mai-mare(le) talent. Pe când Călinescu : n-are mamă, n-are tată, nu știe ce-i binele, ce-i răul, linge azi ce-a scuipat ieri (și viceversa). În tinerețe l-a imitat pe Iorga apoi pe Lovinescu - la scurt timp i-a atacat și pe Iorga și pe Lovinescu ; în 40 a pierit Iorga, ucis de legionari, în 43 s-a prăpădit Lovinescu - dar le-au rămas cărțile : cu cărțile lor (și nu numai ale lor) se războiește azi, sub comanda Rușilor, Gheorghe Țigănescu, cum îi spune Colonelul de Haiduci... Pe când Rebreanu...

De asta e, dacă nu mai bine, atunci mai comod (ziceau bătrânii aștriști de la Sibiu) să fii poet, prozator, dramaturg - nu istoric literar. Bun, mai puțin bun, ești tu însuși, exiști prin tine, prin ce ai scris tu - bun, rău, dar al tău, scrisul acela. “Clasamentele” în literatură : o negliobie!, spunea în cor, scriitorii sibieni, iar poetul, romancierul care participă, consimte la o asemenea “operație”, un dobitoc ! Nu există locuri numerotate, asta-i invenția autorilor de istorii literare (zicea Moșcolonelul). Pe ei îi interesează, nu valoarea lui X, a lui Y, a lui Z, pe care încearcă să-i impună, ci “valoarea” lui, de impunător de valori!

Pe când Rebreanu... Bine că a murit la timp.

«Ce înseamnă să mori la-timp ? Dar ce înseamnă să mori ? Am citit că, până nu mori, nu trăiești, că romancierul care n-a murit măcar o dată-n viață să se apuce de altă treabă: nu-i de el romanul... Eu n-am murit încă niciodată, ăsta ar fi necazul. Nici n-am leșinat - se spune că leșinul e un fel de moarte, atât că leșinul trece, moartea ba».

Bine că a murit la timp Rebreanu, Dumnezeu să-l ierte, să-i ierte pe toți morții care n-au mai apucat să fie murdăriți de eștia, cum zice gazdă-mea.

«Când mă uit la stele, mă apucă frigul morții și jalea de mine : că eram atât de tânăr, săracul de mine, n-am apucat să gust din mierea vieții, că a dat moartea peste mine... Septimiu ar fi în stare să stea toată noaptea să se holbeze la ele - bestiile. Știu de ce : el are, nu doar bibliotecă în familie, ci și dimensiune. Când eram elev la Sibiu, credeam că dimensiunea depinde - mai corect : compensează experiența de viață, ca la mine : dacă o ai, la ce-ți mai trebuie dimensiunea aceea ?; n-ai (experiență), ca Septimiu, ai dimensiune. Metafizică».

Rebreanu va fi avut ? Nu cred. Altfel, n-ar fi murit la timp. Sau ăsta-i semn că avea ?

«Eu n-am murit la-timp, cu toate că mă rugam lui Dumnezeu să mă ia, ca să nu mai îndur ce-nduram. Degeaba: nu m-a ascultat. Poate, dacă aș fi avut dimensiune, m-ar fi auzit. Aș fi comunicat cu El, i-aș fi spus : Uite, Doamne, mă doare-aici, aici, dincoace... - ia-mi durerea cu mâna Ta, ori ia-mă pe mine cu totul, la tine...»

Și nu.

«M-am tot gândit : dacă asta-i dimensiunea, atunci nu-i bună pentru om. Dacă ne apucăm să căutăm explicații dincolo - le găsim, nu le găsim, ce mai contează, din moment ce nu le-am căutat dincoace - bineînțeles că vorbesc de prezent, de istoria contemporană, de locul acesta pe pământ. Istorie contemporană - egal război. Tata zice că nu de ieri, nu din 38, ci din august 1914, de la Sarajevo - de-atunci nu s-a mai pus pace : patruzeci de ani de război. La vreme de război totul se simplifică : viață-moarte - e imoral să cauți explicații care nu slujesc decât la evadarea ta, individ, din prezent, din morală, din răspundere (cam așa ceva spuneau bătrânii de la Astra). Eu nu am dimensiunea aceea, nici propensiunea pentru a aplica tactica maimuței - care-și oferă curul învingătorului ; nici pentru căutarea explicațiilor exact acolo unde nu se află, de aceea zic, ca la clasă, pe degete :

«Cauza nenorocirii noastre este ocupația rusească - ocupația este aici, pe pământ, nu acolo, dincolo, în stele, așa că o arăt cu degetul : aici ; ocupația rusească este cauza instaurării comunismului - comunismul este aici, pe pământ, nu dincolo, deci îl arăt cu degetul ; ocupația rusească și consecința directă comunismul ne-au pricinuit atâtea suferințe, încât, de durere, de disperare, noi, suferitorii, începem

a avea tendința de a căuta cauza răului dincolo de... contingent (e mai prudent, doar n-o să-i spunem pe nume comunismului, rusismului - să ajungem și noi la Canal ?) - asta pe de-o parte ; pe de alta, de a dat vina, nu pe adevărații vinovați : Rușii, comuniștii, securiștii, ci pe semenii, pe tovarășii de lanț, pe colegii de celulă. E mai comod; și mai fără riscuri : acuzatul nu are... mijloacele securistului de a mă face să-mi înghit cuvintele...»

Pe când Rebreanu - bine că a murit.

De asta nu-mi place să mă uit la stele : știu că nu există oameni pe ele. Nici pe lună. De acord : nu sântem centrul sistemului solar, dar știu ; sântem centrul lumii, fiindcă numai pe pământ sunt oameni. De asta nu-mi place să mă uit la stele : nu acolo se duc sufletele noastre. Nu există viață de apoi. Sufletul nu e ca nasturii buni pe timpuri rele : hainele se uzează, se rup, se aruncă, dar nasturii se păstrează pentru alte haine, ei fiind (cei buni, dinainte) relativ inuzabili - ca sufletele noastre cele năsturoase. Dacă mai aveam oarecari îndoieli (în fapt : speranțe), mi s-au dus naibii, mi s-au risipit ca iepurii, ca potârnichele - ca muștele

Ar trebui neapărat trebuie să scrii asta - ai s-o uiți

Nu : să uit, asta

A trecut aproape-anul nu ți-ai mai adus aminte

Cum nu : adineauri când mă duceam mă întorceam de la Jibert și

Și da. Le-am văzut - dacă le-am văzut cum te văd și cum mă vezi, le-am văzut în prima seară, erau numai bărbați, trupurile le erau azvârlite din camioane jos și oricât de gros stratul de zăpadă, tot sunau de pământ ca buștenii

Și da. În a treia seară - în jur de o săptămână între fiecare - a fost ea : au azvârlit-o, n-a căzut ; a plutit o vreme pe-o aripă, abia după mult, mult timp s-a așezat în zăpadă. S-a așternut ; s-a depus

Și da : s-a așezat ; de parcă își căuta locul, o poziție își căuta ; nu atât comodă, cât decentă - cu aripile reacoperinde : morților li se acoperă ochii cu pleoapele, dar moartelor ? să nu li se acopere picioarele ? mai ales că se depuseseră pădăiu ; fulgiu

Și da : atunci am văzut. Am văzut-o cum zboară, mai degrabă : zburătaie, frânt, năuc, înspăimântat și înspăimântător. Atât că avea aripile albe cu vârfuri negre (ale lor erau negre peste tot și nu erau atât de zburătaie, de speriate, de rușinate - ca ale ei : ale lor erau liliesci obișnuiți, cinstiți)

Atunci ai știut

Atunci am văzut. Am simțit. În două rânduri a zburat înapoi, de-a lungul stradelei, apoi a traversat Strada-Mare, până la grupul nostru - dar numai pe mine m-a atins cu aripa stângă

Te-ai speriat

În primul moment m-am speriat, dar numaidecât am înțeles : ea nu voia să mă sperie, doar să-mi împărtășească, să-mi comunice : că nu ; nu există o altă-lume ; nici viață-de-apoi ; că sufletele noastre, sărăcuțele, n-au unde să se ducă - altundeva (unde nu-i nici durere nici întristare) ; n-au în cine - am vrut să spun : în ce alte trupuri să intre, ca să înceapă o nouă viață ; că aici, pe pământ, te naști, trăiești, dai măsura omului din tine : ești sau nu ești, fiindcă nu există un : las'că fac eu pe lumea cealaltă ce n-am făcut în asta

Totuși, era un partizan (la ei nu există feminin) care luase viața altora înainte de a i se lua

Era, nu era - putea fi o favorizatoare ; o gazdă ; sora, logodnica, nevasta unui partizan ; o femeie luată ca ostatec, după cum putea fi partizan, adică acea persoană care mai și trage cu pușca-n bolșevici - ei și ? Ce-ar fi vrut securiștii : Românii să întindă și celălalt obraz ? Dar în majoritate zdrobitoare chiar asta făceau Românii noștri cei viteji, ba încă în patru labe ; și lingînd mîna care-i lovea ; și întorcoferindu-se, maimuțește ! de ce-am fi creștini doar în folosul anticriștilor ? Dacă femeia aceea, înainte de a fi fost împușcată, împușcase un securist - foarte bine făcuse ! De-ar fi-mpușcat o mie, ar fi fost de o mie de ori mai foarte bine

Dar e o crimă. Ea - un criminal

Nu-i așa că e comod, creștinesc, moral să invoci morala creștină când ești fricos, laș, incapabil să te aperi, să aperi un principiu ? Crimă este orice suprimare a vieții dar o întrebare copilărească : Cine a-nceput ? Cine a ucis primul ? Și oare este crimă suprimarea unui criminal ? Să zicem : eu n-aș fi în stare să-l omor pe Paszty ; ori pe Buzescu - de la Mediaș ; nici chiar pe Teohari Georgescu. Dar să nu mi se ceară să deplor suprimarea lor, nici să-l condamn pe eventualul înger-pedepsitor

Totuși : o viață de om a fost curmată, până și Buzescu a fost creat de Dumnezeu

Foarte rău a făcut Dumnezeu făcîndu-i pe securiști ! Dacă Pasărea fusese împușcată pentru că împușcase un securist - ce păcat : putea să mai trăiască, să mai împuște vreo mie. Păcat că fusese ea ucisă, n-a avut timp să facă ceea ce noi, lașii, fricoșii, patrupezii, n-am făcut ! A făcut ea în locul nostru - care știam doar să privim (ca la teatru) cum sunt descărcați din camioane, ca buștenii, împușcații de la munte, aduși aici, în plin centrul Făgărașului, pe stradela din stînga Liceului de Fete - unde-și are sediul Securitatea

Bine că Rebreanu

Bine că Rebreanu credea că sufletul omului (după ce se desparte de trup - cum sună citania de înmormîntare) se duce undeva ; altundeva ; unde se poate odihni o vreme ; iar după vremea de odihnă, sufle-

tul lui Rebreanu intră în trupul altuia - dacă Rebreanu a plecat în septembrie 1944, atunci prin septembrie 1945 - hai 46, ca să aibă suficient timp să respire, să răsuflă - s-a născut, nu un băiat, ci o fată - care va să fie romancier încolo, prin 1970...

Tu

Eu nu. Nici tata. Mama, în schimb, da. Nu știu care-i, aici, găina, care-i oul - dar oamenii care cred într-o altă viață nu sunt din cale-afară de grijulii cu asta, cu viața de aici : și-o fac provizorie, și-o amenajează pentru întrecere, zicându-și că adevărata va să vie. Oamenii care știu că au o singură viață, asta, se așază în ea, și-o fac temeinic - și mai ales, drept : nu pentru că s-ar teme de pedeapsa de pe lumea cealaltă, ci pentru că sunt siguri că n-or să aibă prilej de reparare, de recuperare - altcândva, altunde...

Cam așa. Trist, dar așa-i. Nu-i înveselitor să știi că nu te poți continua dincolo de capăt ; că nu poți zbura dincolo de pământ ; că nu poți trece cu sufletul în altcineva

Dar

Ce cred : sufletul mortului iese din trup - mai ușor, mai greu, după vârstă, după starea de conștiință a omului : că moare, că nu moare - se preface în fluture - dacă-i băiat ; în libelulă, dacă-i fată ; în liliac dacă-i bărbat și în pasăre-pasăre dacă-i femeie. Durează - chiar liliacul, chiar pasărea - cât durează un fluture : o zi, două, trei - și gata

Cum

Așa : gata.

Nu-i bine - dar asta-i. N-o fi bine să nu ai speranță într-o viață mai bună pe altă lume, dar nu e chiar rău să ai speranță într-o viață mai bună, aici, pe lumea asta. Speranță activă - spre deosebire de pasivă : a celui care așteaptă să treacă apa peste el ; să piară dușmanii, să capre crapa vecinului, să se retragă răul din lume, singur-singurel, doar pentru că noi am stat în genunchi și ne-am rugat.

De asta nu-mi plac stelele.

Unii, când privesc cerul, noaptea, văd micimea, nimicnicia pământului, neînsemnătatea oamenilor. Eu, din contra : de fiecare dată când, mai degrabă din greșală, m-am uitat în sus, la cer, am văzut că golul, netocmitul este acolo, sus ; am știut că numai aici, jos e viața, e omul - dar mai ales Femeia.

Nici chiar în Constelația Fecioarei n-ai să găsești fete ca la noi, pe pământ...

Pe când Rebreanu...

3

Pe când Rebreanu și bine că m-am tot gândit de-atunci :

N-am murit vreodată ; din pricina asta nu-s în stare să scriu. Când o să aflu că n-am nimic al meu, când o să aflu că n-am nici ce pierde, când o să aflu că sânt sărac-și-liber - atunci. Însă mai întâi și mai întâi trebuie să mor - altfel nimica nu sânt. Numai că dacă n-am dimensiune - și fără ea : mor nevinovat, cum se spune...

Moartea mea : o văd cu un singur ochi și acela pe jumătate, pe trei sferturi deschis. Văd ceva-ceva, ceva-ceva aud - despre mine, despre moartea mea, dar mai ales îi miros pe ei, rămașii în viață (ocupându-se de ei, de viața lor, nu de moartea mea - taman ca în Eminescu : și ca în Macedonski...).

Am trecut prin multe, prin grele, mai grele și mai multe decât unii adulți basarabeni - dar tot nu simt, nu aud, nu văd ce vrea să spună : moarte. Când rostesc cuvântul, brusc mă izbește (în spate, ca un val...) miros de tămâie, adiere de pământ reavăn, de râme și de rădăcini tăiate cu hârlețul netezind pereții : și a ceva dulceag și a ceva grețeag și a ceva sărățeag - de la lacrimile noastre, când îl îngropam pe frate-meu cel mare, Petrică. Chiar dacă fratele meu Petre a murit cu un an și ceva înainte de a mă naște eu. Poate (sigur !, nu: poate) dacă nu murea el, nu mă nășteam eu, am auzit asta de la părinți : voiau copil unic, așa era moda pe-atunci, printre apostolimea lui Haret și-a lui Iorga : să ai un singur copil, al doilea numai dacă-ți moare întâiul, iată o concepție pe care-am aprobat-o din toată inima : eu voiam o soră, nu frați cu care să-mpart jucăriile, hainele, casa, dragostea tătească și mai ales pe cea mamernă. Se pare că e mai bine cu două surori, una mai mare, alta mai mică. Cu sora se face orice, în afară de cununie la biserică : nu se cade. Se vede. În cărțile franțuzești asta e pe locul doi după tată-fiică. Ei vorbesc despre frate-soră fără puncte-puncte tipografice. O să scriu și eu cândva fără puncte, ca un romancier băiat mare, cel care scrie citeț cuvintele scrise doar la closet, dar cartea lui nu pute cum put cărți chiar făr'de pizdăpulăcurcăcat - însă cu, de-o pildă, Canal ; cu, de pildă, colectivizare ; cu luptă-pentru-pace, cu partid, cu Marea Uniune, cu Marele Stalin : acele sunt nu doar porno-, ci porco, cacografice !

Vrei să aprinzi altă țigară ? Dar aprinde, domnule !

Mulțumesc, domnule, sânteți foarte amabil, nu știu ce m-aș fi făcut fără înțelegerea de care ați dat dovadă, pe vremurile astea... Nu, serios : noi doi ne înțelegem destul de bine, nu ? Aii minte, acum vreun an în trenul aglomerat, pe unde trecea "nebunul" se dezaglomerau compartimentele, vagoanele, oamenilor le era frică sau doar scârbă de nebun : un liniștit, nu se lega de nimeni, atât că vorbea singur, se certa pe sine, asta îi va fi speriat pe oameni, obligat să caute locuri în alte

părți.

El rămăsese. Prefăcându-se că doarme. își zisese că ne-bunul are să-l trezească din somn. Chiar așa se întâmplase : îl trezise, zicându-i :

– Te trezesc ! - apoi întonase altfel : Te trezeesc ?

El încuviințase din cap. Celălalt, incredul :

– Tu de ce nu fugi ca ăialanți ?

El ridicase din umeri - a mirare : de ce să fugă ?

– Fiindcă-s nebun, măi frate ! - își prefăcuse degetele mâinilor în gheare, mârâise : Te mănânc ! - ieșise un mieunat de mătă.

Obosit, umilit, tigrul decăzut se așezase lângă el. A vorbit ce-a vorbit - singur - apoi s-a răsucit spre el și i-a pus mâna pe genunchi :

– Cum te-nțelegi cu-ălalt ? Te-nțelegi cu el ?

El făcuse din mână gestul : așa și-așa. După un timp :

– Nu chiar totdeauna. Ne mai și certăm.

Vecinul era foarte interesat. Se apropiase mult pe banchetă, se uita la el de jos în sus (răsuflarea îi mirosea a acetona). A zis, după un timp :

– Eu, nu. Deloc ! - și oftase. Dacă nu merge, nu merge... într-o zi o să divorțăm ! - era foarte trist când s-a ridicat în picioare și a plecat.

Greu când nu te-nțelegi cu celălalt : trebuie să divorțezi.

Până atunci

Rămăsese la Rebreanu. Și la muritul la timp. Unii spun că în septembrie 1944, când șoselele erau numai ale Tătarilor Roșii ; alții spun că n-ar fi fost accident, ci asasinat...

Nu cred : ce să aibă Avanthoarda de Aur (roșu) cu un romancier român, fie el cât de foarte mare aici, la noi, dar neștiut la ei ? Rușii umblau după băutură, după hazaice, după ceasuri, de scriitori s-au interesat abia după 1948, abia atunci au început distrugerea cu program a țării. Apoi de scriitori nu s-au ocupat ei cu mâna lor : n-am auzit de vreun scriitor român arestat de ruși, dus în Siberia - de ruși - doar pentru că e scriitor.

A murit la timp Rebreanu. Ca și Lovinescu, plecat cu un an mai devreme. Taică-său vorbea și de Iorga : dacă nu l-ar fi ucis legionarii, l-ar fi lichidat comuniștii în pușcărie. Și pe Lovinescu îl puseseră legionarii pe lista-neagră - îl rataseră !, comuniștii nu l-ar fi lăsat să scape - bine c-a murit înainte...

«Nu așa se vorbește despre oamenii pe care-i iubești !»

Bine, nu așa, dar când te gândești că erau tineri și Lovinescu și Rebreanu: în jur de șaiszeci. Dacă nu se duceau, mai scriau o carte, două, cinci - chiar șapte, ca să fie cifră rotundă. Poate că prestigiul lor să-i fi apărat de eventualul accident-pus-la-cale ; de binele-cu-de-a-sila avanthordoloid...

Apărat ! “Prestigiul” ! i-ar fi apăsât : dacă scrierilor lor sunt interzise, cum să nu fie ei înșiși? Ar fi fost, n-ar fi fost arestați ? Arghezi, Barbu, Blaga, Bacovia, Bengescu au fost scoși din literatură, nu și din libertate. Sau poate nu știu eu. Doamne ferește ! Deși, dacă nu i-au închis pe timpul cât Stalin era viu...”

Nu știu nimic de Doamna Bengescu - să fie și ea la pușcărie ? Sau “doar” interzisă ? în acest caz, cu siguranță dată afară din casă - va fi avut și ea casă... de-acasă, nu din romane cumpărată... Dacă mai trăiește și încă n-a crăpat de frig prin cine știe ce beci al propriei case... - trebuie să aibă peste șaptezeci de ani : vârsta ideală pentru a fi țintă a luptei de clasă (care se tot ascutea, cât trăia Stalin, de când a crăpat, niciun semn că s-ar dezascuți oleacă...) ; unde mai pui că e femeie - și, de parcă toate astea n-ar fi destule : scriitor ! Firește : burghez, capitalist - în plus, decadent... Ceea ce nu este cazul cu colegul de cenaclu, Camil Petrescu... El n-a mâncat usturoi, nu-i pute gura : de la apariția, în România, a Hoardei, marele-scriitor s-a grăbit să facă marea-nchinare - măcar ca să-și păstreze locuința nenationalizată... Iar acum se ia la întrecere socialistă cu Sadoveanu : care scrie cea mai lungă și mai lată capodoperă-inginerească ? Și «țiganu-ăsta», cum îi zicea Moșcolonelul lui Călinescu : «Gheorghe Țigănescu și-a dedicat **Istoria literaturii**... lui Antonescu, dar și-a văzut visul cu ochii abia acum, sub comuniști : acum poate el să facă ordine în literatură, să dea afară pe cine i se năzare, să bage pe cine-i util și-i aduce foloase - ăsta nu-i istoric, nene, e romancier !» Ei, da, romancier Călinescu : numai în acest an i-au apărut două... romane : **Bietul Ioanide** - se vorbește despre el cu gura foarte strâmbă, se spune, în secret, că e foarte, foarte reacționar !... ; a apărut însă și manualul de literatură română pentru clasa a VIII-a, cu nimic mai breaz decât nenorocitele de «teze provizorii», cele care ne-au otrăvit viața de elevi ghinionști, ca cei din generația mea și de după...(nu-i deloc exclus - se vorbea la Cenaclu încă de anul trecut - ca și la acelea să fi colaborat, doar se continuă, în manual, exact aceleași... teze din “teze”.

Plecate de la Rebreanu - la el se întoarce :

«Doamne, dacă n-ar fi murit la timp, ar fi ajuns o târătură ca Sadoveanu și ca Camil (e potrivită aici ca-ca-ua)? Poate că nu. Sigur nu ; Rebreanu e un tip solid, cu operă, n-are nevoie să... Dar Sadoveanu : nu avea operă când s-a năpustit la troaca bolșevicilor, să mănânce ? Nu e și el un solid - ne-comuniștii i-au spus : “Ceahlăul literaturii române”, dar s-a... lichefiat, s-a piftiizat, s-a mucilaginizat...? Concluzie cu păcat : mai bine că Rebreanu a murit când a murit».

Cu proza lui trebuie să te lupți la început, să accepți trudnicia limbii, “sărăcia” ei (nu spunea Călinescu despre el că e mare romancier “dincolo de pagina 100”?). De-ar fi avut și simțul limbii, darul cuvân-

tului, harul vorbirii...

«Eu îl am», își spuse, aplecându-se după servietă. «Cred că-l am», se corectă și lăsă la loc servieta, «din moment ce observ lipsa la alții... însă numai cu simțul-limbii se poate scrie o schiță, povestioară, nuvelă - nu roman. Pentru roman mai trebuie și... “un pic de rest de trei sferturi de altceva”, cum pâcăia din pipă Moș Pipă, colonelul de haiduci de la Sibiu...»

Simți un junghi în coșul pieptului. De la o vreme acolo îl doare, îl fulgeră - când își aduce aminte de Sibiu, de cenaclu...

«Eh, Cenaclul Astra - așa cum era el...»

Septimiu nu-l mai frecventa de când Gita, belețea Sibiului se produsese cu ale ei produse stalinolatre ; Octavian stătea numai la poezie... Nici în a doua parte atmosfera nu devenea mai spălată (!), tot cu spălătorese, țărani-mijlocii dumiriți, intelectuali (șovăielnici), îndeplinitori-depășitori de norme, tot felul de paznici - aceștia fiind eroii zilelor noastre: unii de-noapte, alții de-ideologie... Se descrețeau frunțile când se citeau fragmente de roman-istoric - după exemplul și sugestiile bătrânului haiduc... Uneori triste, fragmentele (atât de proaste, atât de foarte proaste), alteori de-a dreptul comice (de cretine ce erau). El rămânea pe scaun, cuminte. Și rezistent : se întâmpla să fie răsplătit pentru răbdare : era acceptat la discuțiile de la urmă - mai corect : asista la discuțiile dintre „bătrâni”.

Era bine, la Cenacul - la urmă de tot : selecția naturală se făcuse în mai multe etape : în pauza-mare plecaseră “poetii”, cei mai numeroși (trei sferturi : fete) ; iubitorii de proză, la “sfârșit”, când bătrânul Constant își strângea tutunul și sculele de fumat. Unii credeau că s-a terminat, alții știau că mai urmează “ceva”, dar nu erau interesați - așa că până la urmă rămâneau în jur de zece persoane. Iar discuțiile, dacă porneau totdeauna de la fragmentele de proză citite (și se întorceau ritmic, pentru o frază-două, de parcă vorbitorii ar fi știut că Securitatea poporului ascultă ce discută poporul literator), ocolurile deveneau din ce în ce mai largi. În acele pungi, golfuri, paranteze, stătea adevăratul sens al cenaclului Astra. Un Septimiu, chiar de-ar fi rămas, nu s-ar fi ales cu nimic : el avea, acasă, cărți, avea o familie în care se discutau și aceste lucruri ; pe Octavian - hotărât nu l-ar fi interesat - decât poezia... Pentru acestea el, singurul elev (și singurul intern, riscând să petreacă noaptea afară, dacă Robete ar fi uitat să verifice întredeschizătura ferestrei...) rămânea - tăcut și recunoscător până la lacrimi.

Asculta doar. Nu se ascundea : prin vârstă, prin proveniență (ei, da : socială), era un intrus, dar “bătrânii” la început îl toleraseră, apoi îl acceptaseră : adulții, scriitorii sibieni vorbeau și pentru urechile lui, ba uneori doar pentru ale lui, adolescentul, elevul de liceu ; internul, singurul care nu învățase prea repede prudența și poate cel capabil să

le supraviețuiescă și să mărturisească...

Mai era un "tânăr" : Radu-aviatorul, cu vreo zece ani mai în vârstă decât el, însă - așa i se păruse - el, elevul era ținta vorbelor adulților și în același timp mijlocitorul ; el avea să dea-mai-departe, de aceea intervențiile, întrebările aviatorului trebuiau să slujească celui mai tânăr : Radu îi stârnea (nu provoca !) pe bătrâni la vorbit, la povestit lucruri pe care el le știa (sau nu-l interesau peste poate), în schimb le știa utile celui-mic, elevului : el nu avusese cum și de la cine afla, nici când ; iar dacă treburile mergeau cum începuseră a merge, nici n-o să aibe de-acum încolo vreun prilej să le afle...

Cu certitudine : scriitorii sibieni și-ar fi dorit un auditoriu numeros ; nu i-ar fi stricat fiecareia câte doi-trei ucenici - după exemplul lui Blaga, prezent și în memoria lor, de antiblagieni (din gelozie, nu din luptă de clasă...), dar își vor fi spus că nu este conștient, pe timpurile astea, să vorbești - ca să te trezești la Canal, cu "cinci ani pentru nimică", sau mai grav : "pentru organizație" - or ei ce făceau ?

Ce să facă : stăteau de vorbă, nepolitic, apolitic (dacă nu făcuseră în viața lor politică...); vorbeau despre meseria lor, în general culturală, fără aluzii la actuala, proletară ; și despre viața în afara culturii, dar nimic dăunător regimului nostru...

Într-un fel, cuminența, nebagarea în vorbă a lui aveau și acest motiv - neliterar : ca să nu le dea bătrânilor impresia că se arată prea curios pentru un adolescent curios, că, prin întrebări, îi provoacă în scopul de a-i băga la apă (ca instigatori, agitatori, organizatori, complotori - și sabotori !) pe acești oameni cumsecade, singurii supraviețuitori ai Sibiului cultural... Pe timpurile astea, când ai ceva - un obiect, o femeie, o relație, o posibilitate de a obține ceva de negăsit pe cartelă - trebuie să știi să păstrezi secretul obiectului, al relației, al pilei ; să nu faci un sfert de pas greșit, altfel pierzi, nu dar tu, dar și celălalt - și cealaltă și încă multă lume care nu are vreo vină pentru că tu ești tembel și căscat și la urma urmelor iresponsabil... De aceea tăcea și asculta ; nu se băga în vorbă și nu întreba.

Din când în când bătrânul colonel se răsucea spre el :

– Și altfel ce face, ce mai face tânărul nostru babarez ?

La care el răspundea cu umerii înălțați, cu brațele desfăcute - și cu zâmbetul : că bine face tânărul babarez, mulțumim de întrebare.

Era bine, așa.

Așa : tăcând ; ascultând, aflând lucruri care, chiar de ar fi rămas neepurate cărțile Astrei, nu din ele le-ar fi putut afla. Ceea ce era cu adevărat bine : impresia, aproape certitudinea că bătrânii fac asta și pentru el - adevărat, regula jocului cerea joc, prefăcătorie (să nu afle răii că ei transmit, prin mine; mesaje, mai degrabă trec o moștenire - adevărat : săracă, neînsemnată în raport cu bogăția normalității, însă pe

aceste timpuri de sărăcie, de tăcere, de moarte, fiecare lucrușor capăt preț - darmită fiecare cuvânt...).

În afară de colonel și de aviator nu-i cunoștea personal pe ceilalți - îi saluta, pe stradă, fără a îndrăzni să-i acosteze (nici ei nu-l încurajau s-o facă) ; dacă unul dintre ei, după ce ar fi răspuns la salut, ar mai fi adăugat ceva, fie și despre timp, el ar fi răspuns bucuros, dar fără să se întindă la vorbă (deși atâta ar fi dorit, asta îi lipsea cel mai mult, după cărți : un om, un adult demn de stimă, de iubire - să-i vorbească, să-i povestească din cărți deja citite de el, din cele încă necitite, scrise ori pe cale de a fi...

Tăcea, asculta. Nu îndrăznea să miște, să vorbească, de teamă să nu strice farmecul și să se trezească în stradă ori mai rău : la internat. Le era recunoscător pentru că îl îngăduiau lângă ei ; pentru că vorbeau normal, nu se fereau de el, nu-l evitau, ca pe un adevărat ori presupus denunțator la cadre, la sindicat, la utémé, la Securitate...

Și ce dacă a mai spus-o niciodată n-are s-o spună des tul : ei, în familia lor constituiau o excepție - taică-său râdea, zicînd că e simplu, fiindcă el e vaccinat !, de asta putea vorbi dușmănos la adresa regimului, însă numai într-o familie de basarabeni se putea întâmpla, de refugiați care nu mai au nimica de pierdut...- însă mama se speria din orice (după liberarea de la Mediaș), oricum, se vorbea în casă, nu "afară" ; la internat, deasemeni : puteai vorbi despre orice și aproape oricum, în cei trei ani petrecuți acolo nu se semnalase nici un caz-politic - dar în afara internatului băieții își țineau gura, de teamă, din neîncredere în "străin": externii erau colegi, nu și prieteni...El însă cu prietenii externi Septimiu și Octavian discuta orice, prietenia se verificase, se dovedise trainică. Dar la cenaclu nimic nu era verificabil, nici dovedibil - în ce-l privea pe el, intrusul...

Totuși, era tolerat. Nu așa cum e tolerat într-o clasă, într-un grup, într-o comunitate un cunoscut ori bănuít denunțator, fiindcă, de-ar fi alungat ori pedepsit, ar deveni și mai periculos... Recunoscător era - dar neliniștit : dacă bunăvoința afișată a bătrânilor era doar prudentă, frică de denunț ?, cea care-i face pe oameni să se prefacă, să joace teatru ?, să se facă frate cu dracu, pentru ca la o adică să pretindă, cu conștiința împăcată, că el, cutare nu a făcut nici un rău și nu are nimic de ascuns, dușmănos, dacă ar avea, s-ar vedea, s-ar simți, s-ar auzi - s-ar auzi tăcerea celui cu musca pe căciulă ; sau invers : pălăvrăgeala celui ce vrea să acopere ceva de neacoperit.

Nimic din toate astea la bătrânii cenaclezi : discutau normal între ei, față de el. Însemna că au încredere în el, erau siguri că nu e denunțator - dar însemna ceva și mai de preț : acești oameni - și nu mari scriitori ; și nu cei mai de valoare intelectuali sibieni (din câți supraviețuiseră) se purtau normal, încă nu fuseseră îmbolnăviți de

suspiciune, de teamă, de spaimă. Iar el sugea ca buretele tot ce auzea, plăcându-i și ce, dar mai ales cum, rugându-se în gând lui Dumnezeu să facă să poată vorbi și el așa - ca altădată, într-un timp necunoscut lui, numit : atunci ; și numit încă : normal ; să poată vorbi cu oamenii dintr-o lume pe cale de pieire, peste tot în jur - doar aici, la Cenaclu mai rămăsese o insulă, un refugiu - Astra, Arca (lui Noe) ; și nu oricând, Arca : la urmă de tot, când rămân doar aleșii...

Încercase să-i convingă pe Septimiu și pe Octavian să vină - ori să rămână. Tăios primul, moale celălalt, refuzase-ră. Le vorbise, le povestise ce simțea el, deosebit, asistînd la "suplimentul" cenaclului - nu-i interesa (parcă le-ar fi vorbit de suplimentul de griș de la cantina internatului). Fusesse obligat să accepte : prietenii săi nu aveau nevoie de așa ceva : cărți inaccesibile, cunoștințe neșcolarești, prieteni-mari, maeștri - fie că ei aveau, ca ne-refugiați, ca orășeni), fie că nu simțeau o asemenea lipsă.

Și altfel ce face, ce mai face tânărul nostru babarez ?, întreba cam de două ori pe ședință bătrânul său haiduc. Devenise al-său - în gând, firește ; nu doar el, dar el în primul rând, colonelul fiind sigur care îi semnala, ritmic, prezența ; existența.

Discuțiile erau aparent deslănate ; săreau de la una la alta, se îndepărtau de textele citite, aveai impresia că nimeni nu avea vreo "părere", că fiecare lua cuvântul doar ca să se afle în treabă, să arate ce carte necitită de alții a citit el, ce întâmplare extraordinară i se întâmpla-se numai lui, pe cine dintre scriitorii mari cunoscuse personal, doar el...- sigur, era și asta, putea fi și asta ; însă el, ascultîndu-i, înțelegea că oamenii aceia, "scriitorii sibieni", dincolo de lauda goală (fala ușoară) voiau să arate, să-și arate că încă mai sunt tineri, că încă pot vorbi - normal - despre orice.

Știa că niciunul dintre ei nu era un scriitor important ; nici măcar mijlociu. Deducea că, dacă timpurile ar fi fost normale, ei ar fi rămas tot scriitori de provincie, tot glorii locale.

Adevărat, colonelul de cavalerie avea cititorii lui, în țara-ntreagă - însă critici literari care să ia în serios "literatura haiducească"... înainte de război fusese tradus în sârbă, albaneză, bulgară, greacă, haiducii se vânduseră bine în Balcani, dar aceeași "neînțelegere" din partea "bucureștenilor de pretutindeni", criticii. În istoriile literaturii aco-perind deceniul patru, Haiducul era pomenit ba la „roman popular”, ba la “povestitori mărunți”, ba la “literatură vitejească”... în timpul războiului, când Sibiu devenise, după București, cel mai important centru cultural (îmbogățit de refugiații din Ardealul de Nord), cu siguranță că “băștinașul” colonel rămăsese mult pe margine, nu-și găsisese loc lângă ceilalți, nesibienii... Ceva ranchiună îi păstrase lui Blaga (dar și-o vărsa numai împotriva blagienilor) că fusese eclipsat, o vreme -

lungă pentru el... Acum însă, că Blaga era la Cluj, proscris, mereu amenințat cu arestarea, colonelul vorbea despre el în gura mare - ceea ce constituia, în sine o dovadă de mare curaj, numele poetului fiind, ca și scrierile, interzis.

Singurul sibian care-i contesta lui Blaga... talentul : Florescu-Pajiște. Îl chema altfel, nu conta, Pajiște fiind pseudonimul cu care debutase ca sămănătorist - dacă ar fi continuat, acum, despre ultra-tradiționaliști s-ar fi vorbit cu : pajiștiști... însă tânăr fiind și plin de energie și de voință de a se face remarcat, poetul apăruse într-o bună dimineață pe Corso în izmănuțe. Uitase, nu știuse vreodată : altceva i-ar fi șocat pe sibieni, nu scurtimea nădragilor : erau atâția bărbați care, până la adânci bătrânețe umblau, din martie până târziu, în noiembrie, în pantaloni scurți. Pajiște trăsese concluzia că sibienii sunt niște burjui împuțiți, nesimțitori la nou, așa că s-a... expatriat la București (el fiind de prin Dobrogea). Nici în capitală nu făcuse gaură-n cer, se spunea că nu mai puteai umbla fără să calci în suprarealiști, futuriști, care de care avînd părul vopsit mai în verde. A publicat și el, ca toată avangarda, poezii porcoase, altele “dinamită” - sub alte pseudonime : Atanasie Calputere, Fănuș Kilowatt... Obosit, a urcat la munte, într-un azil, să studieze discursul schizofrenilor ; s-a însurat cu o localnică (cu ea a studiat dicteul automat la gușați), a re-coborît, s-a băgat în politica de stradă, ca anarho-constituțional-republicano-regalist, a defilat în cămașă verde pe Bulevard, a făcut chetă pentru Ajutorul Roșu - după care activitate era binișor alcoolizat. Războiul, năvălirea Rușilor, distrugerea țării - le-a traversat senin : beat-mort... Așa o duce și-acum. Dumnezeu știe unde și când scria Florescu-Pajiște pajiștis-mele-i, din poema eroicocialistă Bobâlna (sau Doja, nici el nu era sigur), însă anunța mereu că scrisese «mai bine de jumătate !», agitînd un caiet de școală, flendurit. De Blaga zicea, tare : «Așa-i trebuie, c-a fost diplomat mistic și-nrăit!»

Ceilalți nu erau scriitori profesioniști (ca Pajiște...), ci amatori luminați, însă cu toții - foști : foști profesori (mulți universitari, rămași de la Universitatea reîntoarsă la Cluj, ei pierduți fiind), foști адвоаți, foști consilieri, foști președinți de ceva... Nici un inginer printre ei - inginerii, cu toții, erau și actuali, nu aveau timp de cenacle (sau cenacluri), ei construiau societatea de mâine, ba pe șantiere, ba în uzine, ba pe ogoarele fără hatuuri (dacă și agronomii sunt ingineri). Nu exista le cenaclu vreun fost politician - ei fiind (dacă mai erau în viață) la închisoare, la Aiud, la Sighet, la exterminare (abia acum, după moartea lui Stalin s-a aflat unde se aflau cei care se mai aflau în viață)...

Luată câte unul, participanții la discuțiile de la urmă nu erau simpatice - el își spunea că, dacă ar cunoaște mai de-a-proape pe vreunul, ar fi dezamăgit - cu excepția Haiducului.

Stătuse de vorbă cu el de trei sau chiar de patru ori, la cenaclu ; apoi în pauzele dintre poezie și proză, pe coridor, la fumat - nicidecum între patru ochi, de obicei era prezent și aviatorul Radu. Singura dată când fuseseră singuri : când el prezentase nuvela sportivă - o întinse-se aviatorului, dar o ceruse bătrânul, pentru-acasă.

La ședința următoare, în pauză, colonelul îl luase cu el, pe coridor, la fumat. Îl întrebase ce vârstă are, de unde e de loc, dacă se află la întâia încercare literară...- în să nu aștepta răspunsurile, vorbea numai el :

– Tinere babarez, ți-am citit daravela cu alergările de oameni - bunișoară, bună... Dar nu de cetit în cenaclu și nu de publicat. E bună, că dă seama de harul autorului, numai că proza, neică, nu se face numai cu har, ca poezia ; proza, tinere babarez, începe să se facă după muuulte cărți cetite, după muuultă viață trăită ; și cu multă sudoare, neică. La proză nu scrii, la proză trudești, ca la cărat saci, ca la tras în jug... Dacă ai destule cămăși de udat cu sudoare, atunci continuă să scrii proză...

– Adică să mai aștept ?; îl întrerupsese el, amețit de durerea cuvintelor. Cât ? Până când ?

– Te grăbești, te grăbești - toți ne grăbim, ne-am grăbit de la-nceput... Degeaba, graba : nu-n galop se scrie proza, cel mult la trap. Deși, dacă m-ar întreba cineva care plăcere-i mai mare, mai deplină, i-aș răspunde : «Să scriu la pas, la pasul calului de mine, al calului din mine, nu în pasul impus din afară, de alții»...

– Adică... să nu citesc astă-seară ? Dar când ?

– Asta-i, că nu știu când ; se zice că prozatorul poate ieși în lume cu proza lui atunci când se simte nemulțumit de ea...

– Ați vrut să spuneți : mulțumit, l-am corectat.

– Nu, neică ; am spus ce-am vrut să spun : nemulțumit. Când ajungi să nu-ți prea placă ce ai scris, cum ai scris - sunt semne că poți ieși cu ea-n lume. Or dumneata, tinere babarez, pari încântat de ce ți-a ieșit, de cum ai povestit daravela cu alergările de oameni - este ?

– Este, recunoscuse. Nu e bine ?

– Așa zice lumea : că nu prea. În proză e ca în viață : omul mulțumit de sine, de carieră, de viață, de nevastă, de copii, de tot felul de reușite - acela e suspect. Proza e ca viața și, așa cum în viața de toate zilele e suspect bărbatul care se laudă pe toate drumurile cu succesele lui la femei...

În mai multe rânduri dăduse să-l întrerupă, să-i atragă atenția că se contrazisese : întâi spusese că proza e invers, apoi că proza e taman ca - renunțase, nu asta era important, ci faptul că bătrânul se opunea ca el să citească în cenaclu...

– E nu mă laud cu nuvela mea..., reușise să strecoare.

– Nu în gura mare, dar ce mândru ești, ai zice o găină care-a fătat un ou, sau... omul lui Gorki... Cam prea mulțumit și ăsta nu-i semn bun. Semn bun, acum, ar fi că ai să poți, cândva, încolo, după treizeci de ani...

– Căând ? m-am îngrozit. După treizeci de ani - dar mai trăiesc până atunci ? Am abia jumătate...

– Uite ce e, neică : dacă trudești din greu ; dacă asuzi, citind, dacă leșini, scriind - atunci cam pe după treizeci de ani ai să poți ieși în lume cu proza dumitale. Când ai să fii nemulțumit de felul cum ți-a ieșit...

– Ați mai spus asta - de ce nu-i bine ? Când scriu... îmi place că scriu, sânt mulțumit că scriu, nu știu dacă și de ce rezultă, dar mi-e bine scriind, când scriu sânt fericit - e rău ?

– Asta-i ! - îl împunsese colonelul cu țeava pipei în umăr. Când scrii, în timp ce scrii, scriind, ești fericit ! Fiind-că romancierul - nu poetul ! - este un fel de dumnezeu : face, re-face, ră-ș-face lumea - pe hârtie... Dar el nu e Dumnezeu din cer, Unul, cel carele a făcut lumea în șase zile, pac-pac-pac, definitiv - și culmea : i-a mai și plăcut cum i-a ieșit ! Romancierul, neică, e nițal mai mic decât Al Mare - măcar pentru că nu e Unicul - dar într-un fel, mai adevărat : lui nu-i place cum i-a ieșit făcătura - nici la a doua, nici la a cincea variantă - ia zi, raportează, tinere babarez : de câte ori ai scris, de la cap la coadă, daravela cu alergările de oameni ?

– De tot, de tot ? De... aproape trei ori !

– Aproape trei ori ! Aproape optsprezece pagini ! Știi de câte ori a scris Tolstoi, de la cap la coadă Război și pace ? Dar Rebreanu al nostru, fiecare din romane... ?

– Da, însă Blazac... Dostoievski - nu se omorau ei cu variantele...

– Ascultă, băi neică babareică : e bine, e normal ca fiecare june care bate la poarta romanului să viseze să scrie “ca Blazac”, “ca Rebreanu”, “ca Dostoievski” - dar “ca”-ul ăsta să se lege de carte, de roman - ca rezultat, nu ca metodă, ca demers. Se spune că marele scriitor Cutare își scria romanele “dintr-un foc” - să fie sănătos, eu nu cred : nu știm noi, n-a vrut el să spună adevărul, dar dacă cea de pe hârtie ajunsă până la noi a fost ultima variantă, nu prima...

– Pe scurt, mă sfătuieți să mai...?, îl întrerupsese.

– Nu te sfătuiesc, nu dau sfaturi, vorba ceea : poți greși singur, foarte bine... Daravela sportivă e bună ca...- știi ce-i antrenamentul, ce-i concursul, dar nu știi : literatura, romanul mai cu seamă nu-i concurs ; nu-i o cursă dată, în vederea căreia te antrenezi, iar a doua zi, pe teren o câștigi, bei șampania din cupa campionului. Romanul, neică, e-he-he!

«Atunci am înțeles două lucruri : primul - nu trebuie să caut adevărul în spusele moșcolonelului de haiduci ; al doilea - nu trebuie să cred că el vrea să mă mintă, ori să-mi ascundă ceva atunci când nu-mi spune adevărul. Nici Dumnezeu n-a făcut, în cele șase zile, Adevărul - a făcut lumea, a trebuit să vină Adam...

«Bătrânul haiduc mi-a mai spus ceva, pe când intram în sală :

– Romanul, neică : un veșnic antrenament : asudăm, repetăm, refacem, suferim, ne bucurăm - însă cursa propriu-zisă nu vine niciodată ; nu concurăm pentru locuri, pentru medalii - fiecare își face cartea lui, cursa lui, se confruntă numai cu sine. Și nu se termină : pentru cei mari, moartea scriitorului nu înseamnă sfârșitul, cartea lui continuă, uneori abia începe... Pentru cei mai mărunți, ca alde noi, de pe-aici, din provincia Sibiului...

«Scriitorul de haiduci n-a spus chiar așa ; și nici atâta, atâtea. Dar cu siguranță ar fi putut spune», își spuse, luând servieta de la picior. «N-a fost chiar așa, pe coridor, cu “daravela sportivă - alergarea de oameni” - dar ar fi putut foarte bine să și fie, nu ? Pentru că așa ar fi fost bine. Pentru că așa este bine».

4

O caută, o găsește, îi spune - totul.

Ei trebuie să-i spun - altfel...

Lotte nu e fata să ceară, să insiste. Lotte nu e ființa trăind și suferind - abia așa trăind cu adevărat din trecutul celuilalt - ca viespea din mierea adunată de albină și, tot înfulecînd din ea, mai cere, mai vrea, forfotind de plăcere, zumzăind de ciudă copilărească, de satisfacție și de gelozie femeiască, pe “cealaltă”, iar după ce te-a stors, consumat, lăsat golit de povestit, te întreabă - cu drag :

– După ce n-o să mai fim împreună, o să-i povestești următoarei despre mine ? Cum mi-ai povestit mie despre cea dinainte ?

Tu nu știi ce să răspunzi, n-ai vrea s-o superi - dar ea :

– Să povestești frumos și de bine de mine, auzi tu ? - nu a început bine, că își gândește viitorul ca trecut, și-l leagă numai de semenele ei, încolo, încoace...

Încolo, încoace, numai ele ; tu, băiat, bărbat ești (ai fost) doar un vehicul, băiat de-alergătură, slujitor al reginei : odată ce-ai fost supt de amintiri (unele adevărate, cea mai mare parte nu foarte), ca fagurele (de miere), ți-ai terminat rolul, ești lepădat pe marginea farfurioarei, grămăjoară de fost fagure, cu un abia perceptibil dezgust : ți-ai încheiat misia, n-ai decât să mori în șanț - de nu cumva te devoră ea, scorpioanca, înfigîndu-ți acul din coada-mbârligată drept în ceafă, în

“groapa minciunilor” (unde i-i greu bărbătuşului) - când simte ea că ai terminat însămânţaiul...

Când te gândeşti că ne credem veşnici, stăpâni, trecători din floare-n floa', liberi să alegem cui şi cum le-implântăm ghindura - dar fără să ne legăm prin ea... Lucrurile stau alt-fel : femeia alege (deşi uneori pare a se lăsa aleasă - nu de puţine ori, cu-forţa), ea hotărăşte dacă urma ta scrisă pe malul ei merită să rămână ; să se prelungească prin ea - sau ba. Asta poate fiindcă bărbatul se învârteşte în cerc : de-acolo iese, pe-acolo intră, acolo se-ntoarce mereu ; mereu, căutînd adăpost (cu fapta sau cu gândul) - pe când femeia, şi ea prin acelaşi loc ieşită, nu se mai întoarce din drum, nici măcar din privire, ea se aşază în şirul drept al femeilor care, la rându-le, pot face să iasă, în acelaşi sens, fie băieţi (întorşi - care tot nu contează), fie fete - drepte.

Lotte nu e dintre cele care să ţi se vâre-n suflet, să ceară, să insişte, să nu se lase până nu le povesteşti despre cele dinainte ; până nu-ţi povesteşti viaţa. Lotte e dintre cele care se prefac, ori sunt cu adevărat necurioase, neinteresate - e drept : o “indiferentă” ca ea te face să spui totul şi ceva pe deasupra.

Fiindcă are şoldurile bine arcuite, sănătos clădite ; nu exagerate, însă lărgute ; primitoare. Mărişor şi pieptul - nu atât de abundent-agresiv ca al Rodicăi Onu de la-a-ntâia (fata ceea e făcută numai din ţăte şi nu doar pe la piept), însă atât cât trebuie, ca să te simţi tu asigurat: la el n-ai să duci lipsă de nimic.

O fi deja femeie ; n-o mai fi fată-mare - cine oare, cine oare să-i fi fost primul, când, unde ? : la Sighişoara, la şcoală ? ; într-o vacanţă, la Rupea ? Un coleg, după un ceai mai fierbîntre ? Cineva mai în vîrstă?- după toate semnele un bărbat copt a copt-o, luînd-o încetişor, încetinel, să nu se sperie, să n-o facă să sufere la început - numai un vîrstnic o poate ajuta pe fată să treacă fără zgudui de la o normalitate la alta, asta de acum, a trupului şi a sufletului : calm, sigur de sine, liniştitor - de aceea Lotte ştie, liniştitor, totul.

«Nu trebuie să fiu gelos pe acela !», îşi spuse, nesigur. «Cu ce drept...?»

Cu niciunul - cu toate drepturile din lume ! Să nu am dreptul nici măcar să ştiu cine-a fost acela, primul ?, când s-a-ntîmplat prima ?, unde anume, în ce împrejurare ? Probabil un profesor, la Sighişoara - ce, eu dac-aş fi profesor, nu instructor, ca acum, n-aş pune mîna...? Greu de crezut : profesorii se feresc de eleve, la nemţi va fi şi mai mare frică (Nemţii îi spun : Disziplin). Doar dacă profesorul e un fost prizonier, ori dus la lucru în Rusia, acum câştigîndu-şi pâinea ca muncitor cu ziua, ca cel mult contabil la o cooperativă de cizmărie (deşi Fritz Orendi a fost numaidecât încadrat - adevărat : ca învăţător)...în care caz n-are dreptul să fie gelos pe un deportat : un sas deportat e un fel

de basarabean refugiat...

Să fi fost o singură dată, la început - ori continuă legătura ?

«Va fi fost ce-a fost, cândva. Și nu mai este - ba este ! Ba nu... Când anume s-a terminat ori doar întrerupt, nu contează, contează că în această săptămână Lotte a fost numai cu mine, numai a mea a fost. Modul cum ne-am despărțit, la prânz, spunea limpede : nimeni n-o aștepta la Rupea, nici în altă parte - altfel n-ar fi prelungit plecarea, nu s-ar fi oferit să-mi țină caietele, n-ar fi așteptat, vizibil, să spun ori să fac ceva, să o rog să rămână - ar fi rămas, sânt sigur, încă un ceas, două, trei... Dacă aş fi condus-o la Rupea, nu s-ar fi opus - și așa cum, fără să ne dăm seama, ne întorsesem de la răspântie spre școală, așa ne-am fi întors de pe drumul ei pe al meu - și ne-am fi plimbat. Ea, pe bicicletă, eu pe jos - nu m-ar fi deranjat decalajul pe... verticală...»

S-ar fi plimbat : pe șosea, prin sat.

«Și i-aș fi spus ; i-aș fi povestit».

Adevărat : Lotte nu e dintre cele care-ți cer să le spui cum erau celelalte, cum îți era cu ele, ce ziceau-făceau precedentele. Chiar de-ar fi strecurat o întrebare, te-ai fi prefăcut că nu înțelegi exact, ai fi evitat, la rigoare ai fi mințit - dar n-ai fi spus. Iar dacă ea ar fi insistat, tu :

– Nici ție nu ți-ar plăcea dacă fostul tău prieten ar povesti actualei prietene a lui despre tine - chiar dacă ar vorbi numai despre calități.

Dacă ea ar spune că nu-i pasă ce povestește “fostul” - tu :

– Dacă nu-ți pasă, înseamnă că și tu poți povesti despre el - ia spune : cum era ? ce zicea, ce făcea, cum făcea el, când împreună făceați ce făceați ?

Lotte ar refuza să spună. Nu-i atât de proastă încât să creadă că el o crede, nici atât de oarbă, la oglindă, ca să nu vadă, să nu știe cum arată : femeie în lege. Ca să evite să fie întrebată, ar evita să întrebe, ea...

«Dar dacă, fără s-o întreb, îndemn, povestește ea totul-totul ?»

Nu se poate : nu se povestește nici puțin-puțin - și cui ; unui abia-cunoscut, în plus, deja-curtezan ? Nu se va fi făcând nici la ei, la nemți.

«Și dacă simte nevoia să povestească - să-mi povestească mie, totul-totul? Așa cum eu simt nevoia să-i spun absolut totul ?»

Se opri. Și, fără pauză, porni îndărăt. Neliniștit, înciudat.

«De unde am scos că simt nevoia ? Dac-aș simți-o, nu pe ea aș alege-o confidentă. Abia o cunosc, n-ar înțelege ce fac eu atunci când mă spovedesc în fața altarului unei femei - n-ar pricepe, nici evenimentele povestite, nici semnificația actului de a povesti - ei. De ce chiar ei ? De ce chiar astea ?»

După douăzeci de pași se opri. Lăsă pe jos servieta - dar nu mai aprinse țigară. Fumase din cale-afară de mult, azi. Prea mult fumul, deloc restul. Lipsea ceva, lipsea foarte tare, sfâșietor lipsea.

Esențialul.

Toamna târzie, cu vânt rece, pătrunzător - asta lipsea. Până adineuri se jucase prin vecini, cu ceilalți copii, joaca fiind căutarea de ascunzători, de culcușuri, de cuiburi cât mai ferite de ochii lumii - și de vânt, de frig - în poduri de grajduri, în șire de paie, de coceni, în magazii și pivnițe - n-au decât să fie întunecoase, răumiroitoare, incomode - să ascundă ascunzătorile.

Jocul, joaca. Sau viața : scopul, în viață : să găsești un culcuș, să te culcușești în el, la cald, la adăpost, să te faci ghem, cu genunchii la gură, cu brațele petrecute pe sub genunchi - foarte bine dacă v-ați nimerit doi sau trei în aceeași ascunzătoare-culcuș, vă lipiți alăturat, ori spate-n spate, ori spate-n față, ori față-n față. Stai și stai și stai. Neclintit. Asculți : pașii oamenilor mari, frânturi din vorbele lor, groase - undeva, afară ; scârțâitul unui car, dăngăitul talângii de la gâtul unei vaci - toate astea depaarte, afară, pe uliță, la frig și la vederea oamenilor. Afară : vâjâitul rău, dușmănos, înfrigurător al vântului de tot rece și negru - pe când aici, înăuntru, în ascunzătoare e cald și dulce, aici întunericul e luminos și parfumat cu fată.

Cel mai bine și mai bine pe lumea asta mare și vântuită și frigă și huhuitoare : când te joci de-a ascunsul, lung, cu mulți copii (nu ascuns din cela scurt, doar cu băieți și când trebuie să fii găsit), cu, negreșit, fete. Cel mai bine și mai bine pe lumea largă, deschisă tuturor vânturilor-valurilor : când te potrivești la ascuns-lung cu fata la care ții tu cel mai mult și mai frumos și mai tare : chiar dacă știi că ceilalți or să se sature curând de joc și or să-l spargă, tu și cu fata de lângă tine nu scoateți un cuvânt. Ea tace lângă tine, cald, se uită la tine prin întunericul cel frumos și râde, fără glas, dar zicînd cu ochii, pe care i-i simți cu buzele : Las' să se joace ei, copiii cuminți, pe-afară, nouă ne e bine așa, aici. Iar când ceilalți copii pornesc să vă caute, ea se ascunde și mai adânc în tine ; îți pune mâna pe gură, ca să nu scoți vreun cuvânt și tu știi că mâna ei este păsărică : o săruți, pe o parte, pe altă, o lingi în căuș. Ea îți cere, cu buzele în urechea ta, s-o aperi, să n-o dai, se culcușește, tremurînd, mititică și fierbințică și păsărică în brațele tale - tu o protegulești cu mâinile, cu întreg trupul, cu sufletul - îi îndepărtezi mâna de pe gura ta, ca să-i șoptești la ureche: să nu se teamă, doar e cu tine, nimeni n-o poate găsi, zmulge, sălta pe cal, duce de-aici...

Și atunci. Și atunci se petrece o răsturnare de roluri, de rosturi : tot asigurînd-o că o aperi, că o păzești, că nu-i lași să ți-o ia, să mi ți-o ridice, tot înlănțuind-o, tot ocrotind-o cu brațe vânjoase, liniștind-o cu vorbe îngroșate, de bărbos, începi să simți că frig ți-e ție ; și frică. Că tu cauți adăpost, ocrotire, căldură (Doamne, căldura dulce, căldura-mbălsămată, căldura-mprăștiată de bielele fetele în căutare de ocrotire, căldură în brațele băiatului !)...

La începutul ascunsului, pe întuneric, tu zici ca pentru tine, pe-ntuneric - nu vezi deloc-deloc că vede și fata vorbele tale :

– Vai, săracuțele mânuțele tale, ce reci ! Și urechiușele, bietușele - ca gheața ! Și năsuțelul și gurulețul și curicica și păsăricuțicuțica - ia să le-ncălzim noi bine-bine, cu suflarea pre suflu călcînd !

Și mai zici - că ziceai :

– Așa i-a dat viață Doamne-Doamne lui Adam, așa o-nsufletim noi pe Eva : puf-puf, suflu cald să călduim - mai întâi urechiușicile ; puf-puf - piciorușicele ; acum puf-puf locurile unde-or să crească țâțușicele ; acum la pântecel, la buriocel... Mai departe (cum scrie la carte) : durulețul cel poponețos - îl pufpufim și trecem la țuțulica cea păsăricoasă.

Și tot așa. Și înc-asa.

Bun miroase, bun gustoase - dar dacă nimica nu vedem - nu-i nimica, așa-i mai la vedere : pe-ntuneric. Rămânem așa.

Noi, da, însă ceilalți copii ba : au dat peste noi, au rîs de mama-și-de-tata, jocul s-a oprit - îl luăm de la-nceput :

Abia atunci vine binele-de-tot - vine, dacă ai noroc în viață. Cum însă norocul și-l mai face și băiatul, îi șoptești fetei să se-ascundă pe-aici, pe undeva, până pleacă ceilalți - să plece și ea pe poartă, dar să se-ntoarcă prin fundul grădinii - jurat !

Și intrăm în coșar. Sau pățul ; sau porumbar - sâsâiac îi spune la noi, în Mana. Dar cel mai bun : la Buia, în gospodăria lui Tizu, lângă poartă - cum nu are pălan plin, ci gard de leături, din uliță se vede totul : și ce-i în curte și cine-i cu cine-n coșar ; cum coșarul are picioare înalte (din pricina șoarecilor), se vede și mai totul, de peste tot.

Dacă locul coșarului rămâne același (la Buia, la Tizu), timpul este... peste-tot : ar fi și la Mana ; ar fi și poimâne. Deasemeni fata : meree.

Toamnă târzie, vântul vâjâie prin acoperișul coșarului, fluieră pe mai multe voci - câte goluri între leături. Nu, coșarul de la Tizu nu-i ascunzătoare, ci cușcă ; înălțată pe stâlpi, lângă porțiță, la vedere.

Noi : ea și cu mine : în haine de vară, ea într-o rochiță, el cu bluză și pantaloni scurți ; amândoi desculți - până încolo, la căderea brumei. Tremură amândoi mărunț-mărunț (se zice : tremură-n gând), însă nu se mișcă de-acolo, să caute un adevărat adăpost, ferit de vântul hain și turbos. Șed față-n față pe podina coșarului gol, nefolosit de când stăpânii au fost arestați de români și duși de ruși la ei, în Donbas, la cărbune. Îi pătrunde vântul înghețat - de oriunde ar bate, tot i-ar bate, ca-ntr-un coșar, lumea pe uliță, părinții din casă ori din curte nu-l pot vedea, expuși cum sunt în cușca pe catalige. Dar nimeni pe lume nu-i vede cu-adevărat, tocmai, pentru că sunt atât de la vedere ; și nimeni aude.

În coșar fata șade cu spatele spre uliță ; el cu fața - în stânga lui se afla casa, cu ușa ei ; în dreapta, poarta mare cu porțița ei : vede cine intră, dacă intră în curte ; vede cine iese din casă, dacă iese careva din părinți. Fata șade pe podină cu genunchii înălțați, adunați, cuprinși cu brațele ; el : dinaintea ei, turcește.

El i-a zis, la început de tot, de potrivire :

– Mai așa. Încă un pic - așa e bine, așa să rămânem.

Ea, la început de tot - după el :

– Un pic mai la dreapta. Aceea-i dreapta ta, eu vorbesc de a mea, asta. Așa e bine - așa să rămânem.

Se întâmplă să nu rămână exact așa. Se mai des-fac, se mai strică - din când în când, el ; sau ea :

– S-a stricat, s-a-nchis, deschide la loc, să fie bine !

Așa-i, în focul povestirii : se mai iese de pe făgaș - dar se intră la loc, uns și ca să fie bine-bine văzută. Trebuie s-o vezi ; trebuie s-o ai drept dinainte, în fața sufletului, atunci când povestești, dârdâind de frig și de. El zice, la fiecare început, însoțind cuvintele cu degetul arătător prin aer, ca la tablă desenînd frumos și exagerat de mare, ca să se vadă și din fundul clasei : punctul-cerc pe ultimul *i* :

– Și-atuuuunci...

Și-atunci ! Fata îl urmărește cu ochii largi, în întâmpinare ; cu gura deschisă - cu gurița-ndredezghiză. I-a rămas vârful limbii, mușcatu, între buzele harbùzele.

Și-atunci el povestește tot felul de povești : cum și care și când. Nu-i nevoie să le și rostească, să le dea glas, fata aude, simte, vede foarte bine, pe dinăuntru, ce are el de gând să povestească - ba despre una, ba despre alta. E destul ca el să deie, din când în când, un impuls, un șvung :

– Și-atuuuunci...- povestea merge aproape de la sine, ca titirezul bătut cu biciul ; când începe să dea semne de oboseală și se apleacă, îi mai arzi una - și-atuuuunci - iar dacă tu, cel cu biciul nu ești atent, fata din față te trezește :

– Și-atuuuunci ?

– Și-atuuuunci...- zici și-i mai pleznești un șfichi de șvung...

Un bun titirez, bine pornit rar are nevoie de bici, poți să numeri liniștit până la douăzeci ; chiar până la treizeci. Numeri în gând. La început cu : unu, doi, trei, patru...- când te obișnuiești cu tic-tac-ul, numeri cu-glas-în-gând, din cinci în cinci, subdiviziunile le marchezi cu capul, cu buzele, cu pleoapele - ori bătîndu-le cinstit cu palma de pe genunchi, dacă tot stai turcește...

Cea mai frumoasă poveste din câte s-au povestit vreodată pe-acest pământ :

– Și-atuuuunci...- o doar pornești, merge singură.

Încolo, încioace ; despre una, despre cealaltă ; despre tine, despre cineva. Poveste înțeleasă numai de fete. Și numai în coșar, dârdâind de frig, față către față cu ea. Pentru că numai ea, ascultătoarea are ce nu ai tu, povestitor de povești : urechea în care-i pui vorba. Ea te primește, te ascultă și te crede : tu i-ai dat ceea ce ea nu poate da - cam așa cumva. Așa că între un “și-atunci” și următorul povestim-ascultăm, trăim-bine, cu ochiu-n ea.

Frig, bate vântul trist, toamna-i urâtă și proastă, oamenii mari și mai proști-urâți ; de frig, fetei i s-a cenușit obrazul, buzele s-au învînețit, dinții albaștrii ca la degerați, însă acolo unde numai ea de pe lumea asta are, s-a făcut, se face tot mai frumoasă, mai trandafirie și parcă sântem la sfârșitul primăverii, dimineata, când s-a-nălțat soarele, dar au mai rămas broboane de rouă pe culorile aprinse - așa că nu e seară, nu e toamnă și nici frig, sântem vară și sântem cald și sântem floare, amândoi, a ei - pe-a lui n-o vede, fiindcă nu se face să se uite la sine, se face să se uite - numai la a ei, minunea lumii, floarea darurilor, nestemata (moșcolonelul de haiduci spunea că, în turcește, gül înseamnă și trandafir și giuvaer și zâmbet - la noi, doar inel gros, țigănesc), pentru ea povestim noi toate poveștile și, apărîndu-le de cei răi, ne culcușim noi în brațele lor, la sânul lor, la gül-ul lor cel trandafiriiu și umeziu și diminețiu și fierbințiu.

– «Ei, dar unde sunt coșarele de anțărt ?»

Le-a pus la plural : face mai poetic. În proză însă un singur coșar; un singur culcuș, un singur vânt, un singur gül, floare zâmbitoare, ‘lucitoare.

“Acum vântul nu bate pe lume - pe șosea. E momentul de odihnă. În curând are să se ridice, să pornească, să sufle. Un coșar gol, pentru doi - s-ar găsi. În văzul lumii și nevăzuți am fi, Lotte și cu mine. Ne-am așeza pe podină, frumos, față-n față ; eu : turcește, ea : cu genunchii înălțați și cuprinși cu brațele ; am tremura și-am povesti - împreună, fără de ea nu se află poveste : «Și-atuuunci...», aș începe eu, după o vreme ea m-ar îndemna să-ndemn povestea : «Și-atuuuunci...?», eu aș re-porni : «Și-atuuuunci...». Așa ar fi bine și ce bine-ar mai fi”.

Acum putea să-și aprindă o țigară. Aprinse.

– Si-atuuunci...

«Și-atunci, cu ce încep ? de unde iau șiatunciul ? De oriunde - cu condiția să ajung cât mai repede la jurnal. E timpul să povestesc întâmplarea cu jurnalul, a trecut atâta timp de-atunci și, dacă o mai târăsc așa, fără să povestesc, fără să scriu în jurnal ce s-a-ntâmplat cu jurnalul, uit ! Nu de uitare e vorba, dar ne-povestind, lăsînd întâmplarea-ntâmplată în stare de grămadă, balot (așa a ajuns și pentru că n-am ordonat-o prin cuvinte rostite), risc, pe de o parte, să-i dau o importanță pe care n-o are și n-o merită ; pe de alta : fiindcă întâmplarea a avut

pentru mine urmări tragice - în serie, în cascadă - ca să mă protejez de "amintirea" ei, refuz s-o readuc, cinstit. Și rău fac : importanța a avut și încă mare, iar urmările cele rele au venit, au trecut, sper să fi trecut de tot, ar fi timpul să le pregătesc pe cele bune. Oricât de tocită, de aparent tâmpită ar fi zicala favorită a tatei : "Tot răul spre bine", ceva adevăr va fi cuprinzând ; iar dacă nu ea, atunci eu pot să-i dau, să-i fac - dreptate».

Au trecut de-atunci - câți ani ? Bine : nu ani, ci un an și trei-patru luni - însă între vârsta de șaisprezece ani și jumătate și aproape optsprezece, timpul nu cu anii se măsoară ; nici cu lunile - cu altceva, nu găsește acum cuvântul potrivit, oricum ceva înrudit cu eternitatea (nu în sensul de fără-moarte, ci de fără-măsură). Și chiar dacă timpul, la această vârstă, n-ar fi elastic, nu s-ar dilata de la sine, atunci îl umflă, îl măresc, îl largesc pe dinăuntru, până în pragul exploziei : evenimentele ; întâmplările ; siatuncile.

«Nu se mai poate. Am să explodez, trebuie să găsesc o supapă de siguranță. Să las abur. Amintiri să las. Cine ține totul în sine riscă să crape, să înnebunească - de prea-plin, de prea-mult».

Bine, dar tu ai o asemenea supapă ; o știi, o ai la îndemână.

«O știu, o am - chiar mai aproape de la-ndemână - însă mi-e frică să mă folosesc de ea. Știi bine că nu e frica-politică, e ceastălaltă, cum să-i spun : frica de scris ?»

Zi-i cum vrei, tot frică rămâne. Ai-a intrat frica-n oase, de când cu jurnalul. Nu e frica-de-scris (jurnalul) ; e frica-de-găsit - jurnalul. Frica de, totuși, Securitate.

Spui prostii. Nu mi-e deloc frică - de nimic nu mi-e frică, mi-e doar rușine. Am recitit ultima variantă a daravelei alergării de oameni : mi-a venit să plâng de ciudă, de umilință, de rușine... Cum de-am putut așterne pe hârtie asemenea ineptii ? Auzi : marea dramă, cutremurătoarea tragodie, jalnica sfâșiare a, zi-i pe nume - a, da : a alergătorului de 1.500 m. plat ! De ce nu mișelnica sfârticarea a conștiinței triplusaltnicului ? Și, de parcă "tema" n-ar fi îndestulător de mălăiață, ca să mă definitiv descalifice, mai și scriu ca dracu și ca piciorul stâng, cel scâlcâu, cizmotic, de necitit - în concluziune, vorba lui Caragiale : "A nu mai scri !". Și iată : ascultător fiind, nu mai scriiiu.

Alibi. Alibi al deșertăciunii.

Fricoșii-politici pretind că ei nu mai scriu, nu se mai exprimă, fiindcă au constatat că, de câte ori ies din artă, scriu neartistic - prin urmare, ei nu mai fac politică - ci doar artă, grijulii fiind cu expresia, respectuoși față de arta-cuvântului...- iată-i preferînd să nu scrie (deocamdată - se consolează ei), decât să se facă de răs...

Măi, să fie !

«Nu-i alibi, la mine. Te asigur că spun adevărul adevărat, jur că

mi-e rușine de ce am scris, nu de cum am scris».

Scrie-așa, rușinat, nemulțumit - până ce-ai să fii un nemulțumit-rușinat. Măcar atâta să fi învățat de la bătrânii sibieni...

«N-am învățat nimic, nimic din ce-am auzit nu mi-a slujit - fiindcă nu mi s-a potrivit. Dacă am învățat ceva, la Cenaclu, atunci asta: fiecare să învețe singur ; fiecare să afle pe pielea lui, nu din cărți, nu din spusele altora».

Dar învață - pe pielea ta - nimeni nu te împiedecă să scrii pe hârtia ta, cu condeiul tău, cuvintele tale.

«Poate că, dacă aș povesti mai întâi, cu glas...»

Povestește, cu glas, nimeni nu te aude vorbind singur.

«Dar eu vrea-vreau-vreau să mă audă - ea. Ca să mă controlez - prin ea... Dacă i-aș povesti, mi s-ar limpezi și mie ceea ce trebuie să povestesc».

Știi, ai citit, ai auzit : nu există legătură între “oral” și “scris” ; unii buni povestitori cu glas nu sunt deloc buni povestitori pe hârtie ; nu sunt scriitori. Și viceversa.

«Mai cu seamă viceversa ! Așa o fi, dacă se spune așa... Dar ce să fac : sânt nevoit să povestesc întâi dragei mele ; și numai ei ; ea singură știe să mă asculte, să mă încurajeze, ascultînd...»

Și-atunci ?

Și-atuuunci...

5

Și-atunci ?

Și-atuuunci - uite cum a fost și dacă n-o să fie destul de limpede, să mă ierți, e pentru întâia oară când, nu doar povestesc, dar îmi aduc-aminte.

Și-atunci uite cum s-au întâmplat întâmplările nenorocite - ele m-au adus din una-n alta până aici și așa “instructor de pionieri”, în loc să fiu și eu ca tot omul, la facultate, la București - adevărat : în acest caz, nu ne-am fi cunoscut aici, dar poate ne-am fi întâlnit în vacanțele de student - și-atunci i-aș fi văzutauzitgustat-o.

Și-atunci, așa : eram în perioada tezelor, anul trecut - an calendaristic, nu școlar - vasăzică la sfârșitul lui mai 52, fiind în penultima clasă, a zecea - în recreația dinainte de o teză la ceva, Pedagogul Puturosu mă acostează pe coridor :

– Ești așteptat la Cancelarie. Numai decît !

– Bine, am zis. Transmiteți-i tovarășului director că-l aștept după teză...

Noroc că Puturosnicul n-are umor - atâta ar mai lipsi.

– Nu ! Acum ! - m-a luat de cot. Te-așteaptă niște tovarăși !

Niște tovarăși ? De ce : tovarăși - și încă : niște ? La Căcancelarie mai fusesem convocat, pentru chestii interne, tot împutitosul mă anunța, însă fără să-mi spună că sânt așteptat, iar dacă întârziam o zi, nu se făcea gaură-n liceu, din contra : directorul uita de ce mă convocase, dar, pentru că tot făcusem drumul, îmi ținea predica obișnuită, apoi mă trimitea la clasă, amenințînd că mă elimină, dacă... Nu l-am întregbat pe împutitos ce treabă au niște-tovarăși cu mine : nu merita el atîta atenție - nici preț de o întregbare de formă, destul că la internat se ținea de curul nostru, ni se băga în cufere, în dulapuri, ne căuta prin izmene și prin suflet.

Credeam că nișetovarășii mă așteaptă în Căcancelarie - erau pe coridor. I-am văzut pornind încă - l-am simțit pe împutitosul rămânînd. Unul dintre niște m-a întregbat dacă eu sânt cutare, din clasa cutare. După ce am dat din cap, celălalt mi-a întins o hîrtie :

– Măine dimineață la zece te prezinți la noi - cu degetul a bătut în hîrtie. Nu spui nimănuî despre întălnire, că schimbăm foaia !

Și au plecat, niștii. De parcă nici n-ar fi fost. Hîrtia însă mă asigura : existau cu adevărat pe lume.

Și-atunci ?

Și-atunci, o paranteză, o pauză :

Credeam că știu totul - ca basarabean, băiat de la țară, în plus, refugiat. Îmi închipuiam că știu totul despre viață, despre Securitate : nu o nășisem noi, mama, tata și cu mine în ianuarie 49 ? ; nu aveam experiență nemijlocită, câștigată în contact cu brațu-i revoluționar-nic ?; nu cunoșteam noi și proto-securitățile : Siguranța, jandarmii, NKVD-ul ? Nu eram eu fiul tatei, nu cunoșteam și eu la oameni ?

Eram sigur : nișetovarășii erau securiști, numai ei spun “La noi” - punct, de parcă până și cuvântul Securitate ar fi secret-de-stat. Hîrtia lăsată (pe care nu mi-am aruncat ochii decăt tărziu, după masă, în closetul internatului), purta o adresă, ca și cum n-ar fi știut toată lumea unde se află Securitatea - eu printre primii bătusem în poarta aceea, cînd îmi căutam părinții, în ianuarie 49.

Eram sigur : împutitosul mă chemase la Căcancelarie, cu toate că știa foarte bine că Securitatea mă convoacă - niștii or fi cunoștințe de-ale lui, dacă nu chiar buni prieteni. Atăt de sigur eram că “la noi” înseamnă Securitatea, încăt am început a mă îndoi : dacă tovarășii, niște, erau din altă parte ? - nu găseam, la repezeală, un alt unde, însă orice putea fi altă-parte ; sau dacă adresa de pe hîrtie nu era a Securității - aflată, după cum tot creștinul știe, lângă liceul de fete ?

Și-atunci ?

Și-atunci, uite de ce gîndeam cum gîndeam și mă temeam și, așa, un pic, mă bucuram. Bucuram - fiindcă munții...

De ani de zile Sibiul trăia cu ochii la munți. «Munți ca la Zürich,

dar mai înalți...», ar fi spus Blaga. Nu doar mai înalți, dar, în plus, plini de partizani. De ani de zile, amândoi versanții erau plini de «cei de la munte»: foști ofițeri, profesori, studenți, preoți - până în mai 48 fără culoare politică (chiar de-o aveau nu și-o afixau, era destul : anticomuniști, antisovietici) ; după 14 mai 48, și legionari, din 49, mulți țărani, după colectivizare. Oricum, erau cu toții tineri, frumoși, curajoși, patrioți - refuzaseră să se dea cu ocupantul, cu slugile rușilor ; da, primesc ajutoare de la americani, mereu le parașutează Americanii arme, muniții, medicamente, hrană și, deocamdată, instructori, însă mâine are să coboare din cer Armata de Liberare a României alcătuită pe treisferturi din români de-ai noștri din Occident, pe sfert din ne-români, dar iubitori de libertate și ca să știm noi că nu ne cedaseră la Ialta, nu ne lasă el, Occidentul pradă hoardelor bolșevice !; nu, nu-i conzult să te duci în excursie pe Suru, pe Podragu, pe Negoiu și Bâlea nici vorbă!, riști să dai peste ei și, dacă nu cunoști parola... ; da, au fost cazuri de membri de partid invitați să-și înghită carnetul - da, urcă mereu oameni noi, la munte ; numai de la Sibiu un sfert din teologi, dar și mulți studenți din București, mai cu seamă legionari ; nu, nu-i pot înfrânge, Codru-i frate cu Românul și Munte-Munte, brad frumos, degeaba i-au atacat cu armată, ca la război, în 50, și anul trecut, în 51 au pus artileria pe ei ; degeaba astă-primăvară au venit cu aviația, vreo trei zile au tras cu tunurile, când au urcat pedestrașii, au găsit doar vreo zece cadavre de partizani însă au coborât sute de-ale lor, cât despre răniți, au umplut spitalele din Sibiu, din Brașov, din Făgăraș - nu-i pot lichida pe băieții noștri de sus, de la munte... Atât că nu-i înțelept să faci excursii pe Făgăraș : dacă ești om cinstit, fără carnet roșu, nu pățești nimica de la partizani, dar când cobori, te ia Securitatea și te bagă la “favorizare”, chit că ai schimbat două vorbe cu alți excursioniști răătăciți de câteva zile și care nu mai aveau de mâncare...

De peste patru ani de zile trăiește Sibiul cu ochii la munți. Și eu sânt sibian - pot spune : din 44, de la refugiu - vorbesc mereu cu Septimiu și cu Octavian despre munte ; chiar despre o urcare ; și chiar dacă eu nu aș fi făcut-o : părinții ar fi fost imediat arestați, trimiși în Rusia, iar mie mi-ar fi fost tare frig, acolo, sus... încă ceva : dacă în ultima vreme nu mai credeam tot ce spunea tata, în asta eram de acord. Că mișcarea de partizani era bună, mai ales pentru “sufletul nației”...

— Măcar prin acțiuni individuale să se opună ocupației interne și externe... Bine, nu individuale, doar izolate, se corecta tata, văzându-mi uitătura. O mică minoritate a pus mâna pe arme, dar cum istoria nu o fac masele largi, ci indivizii, oricât de izolați ar fi... Numai că, în timpul războiului, când Rușii au organizat mișcările de partizani în Iugoslavia... Sârbii și ai lui Mihailovici și ai lui Tito aveau în spate două forțe : Rusia și Anglia - dar Românii : pe cine mama-noastră au?

– Pe-Americanii !, am zis. Nu ne-ncurajează ei la radio : «Rezistați, frați Români, căci ora liberării se-apropie !»?

– Băieții ceia de la munte pot să tot aștepte ajutor, Americanii n-au să vie, s-au legat, la Ialta, față de ruși... De ce să intervină în România ? Nu re-prezentăm nimic, un caca de muscă pe planisferă, două sute și ceva de kilometri pătrați, cinsprezece milioane de amărâți, ascultînd de cine comandă : în 41, “cu două mere-ntr-o băsmă,/ au plecat la Moscova”; în 44 au luat-o-n sens invers, spre Tatra... Dacă Polonia și Cehoslovacia, țări martirizate de Nemți cunosc aceeași soartă, sub ruși - dar noi, care-am purtat război cu ei ? Asta-i politica: nu-i pe merit, nu-i pe... istorie, ci numai pe bază de geografie. Nu numai Stalin dar și Americanii, când te-ntreabă, nu te-ntreabă cine ești, ce ești, de unde te tragi - ci : «Câți kilometri pătrați ?»

– Exagerezi, ca de obicei - ei uite, chiar asta fac partizanii, în munți : pe de o parte ne aduc aminte nouă, românilor, că nu sîntem în-tâmplători ocupători ai kilometrilor-pătrați, că sîntem ființe gânditoare, dotate cu memorie ; pe de altă parte, atrag atenția marilor puteri...

– Ca să atragi atenția marilor puteri, trebuie să fii în poziție favorabilă, altfel nu te-aude nimeni, oricât ai zbiera... învinșii n-au dreptul la cuvânt, deci nici la aducere aminte. Știi de ce mă tem eu ? Că Americanilor și Englezilor le pare rău de soarta noastră, regretă că ne-au cedat, de parc-ar fi români de-ai noștri, guți-tătărăști...

– Înseamnă că au să vină, să repare...

– ...dar, neputînd face ceva concret, își zic : «Am făcut-o, am făcut-o, și mai dă-i în mă-sa de balcanolatini cu șarmul lor slav cu tot: de ce dracu au găsit loc-geografic chiar acolo, în gura Rusului ?, în “ghețar” ? Hai să-i și uităm, după ce i-am vîndut !» Tu zici de parașutări - în afară de vorbe, n-au să parașuteze Americanii nimic - ca să nu-i supere pe ivani... Mama mă-si de... nenoroc istoric ! Ce ne mai rămâne : aducerea aminte - fiindcă...

– Îți cunosc teoria : “învîngător nu este cel de pe câmpul de bătaie, învîngător ori învins - învîngător este acela care a consemnat ceea ce... nu-i exclus să se fi fost întîmplat, dar din moment ce cronicarul a vrut să fie așa, - așa rămîne !”

Asta îmi intrase bine-n cap, din discuțiile cu tata, din spusele lui Scrifos, coleg de internat, mai ales din citite : pe lume există, de-o parte, o-realitate-așa-cum-este-ea (uneori atît de reală, încât îți vine s-o bagi în mă-sa pe ea, pe tine să te mori, ca să te treci în i-realitate, să te-ascunzi în ne-realitate) ; de alta o-realitate-așa-cum-o-fac-eu-să-fie.

Tata trage mai degrabă spre realitatea făcută de scrierile istorice. Nu le consideră literă de evanghelie, știe că realitatea-reală va fi fost altfel (sau dimpotrivă !- sau : deloc). Le ia ca “bază de plecare” a părerilor lui - și, slavă Domnului, așa ceva are...

Eu trag spre roman. Este invenție, dar nemincinoasă. Neadevărată poate fi rețeta după care romancierul face lumea romanului, cărămizile însă, elementele componente sunt toate adevărate. Chiar în romanele “istorice”, cu evenimente reale, cu personaje-persoane : e posibil ca persoana reală cutare să nu fi făcut, în cutare împrejurare reală, exact așa cum scrie scriitorul că a făcut (Napoleon, Kutuzov, în **Război și pace**). Însă eu, cititor, mai degrabă îl cred pe făcătorul de ficțiune, pe romancier, decât pe istoric, autor al unui “tratat”. Așa. Credibilă este viața din roman și nu procesul-verbal din tratat - cică obiectiv - ce poate fi obiectiv în viața omului ? Că 2 plus 2 face, obiectiv, 4 ? Ei și ?; că două molecule de hidrogen plus una de oxigen produce apă - o fi producând la ei, la ingineri, pe ei îi plouă cu H₂O, ei își potolesc setea cu molecule, ei privesc la valurile mării și văd rezultatul combinării hidrogenului cu oxigenul - eu, om liber, neinginer, pot spune că lumea este și altfel făcută, că explicațiile științifice nu explică totul - de pildă, să găsească formula miraculosului, a întâmplătorului, să facă schema, graficul iubirii... Când am nevoie de explicații, le caut la ne-științifici, o singură strofă din Eminescu (“Icoana stelei ce-a murit / Încet pe cer se suie, / Era pe când nu s-a zărit, / Azi o vedem și nu e”) îmi spune mult mai mult și despre cosmos și despre timp și despre dragoste, cu iubita care nu ne iubește, însă dăinuie până la moarte : “Lumina stinsului amor / Ne urmărește încă”...

În timpul tezei mă gândeam la Eminescu, la “invitație” : cu bucurie :

Îmi venise rândul. Intram în lumea bărbaților. Mă bărbieream dintr-a șaptea, umblam cu fete dintr-a opta ; dintr-a noua mă duceam la fetele babei - însă astea nu făceau dintr-un elev de liceu un partizan. Dacă mă convoacă și-mi dau drumul numaidecât, o să pot pretinde că fusesem luat la Securitate pe barba mea, nu ca fiu al părinților. Nu așa îmi închipuisem luarea mea - la rândul meu. Mi-l văzusem cu ridicare în miez de noapte, din dormitor, ca pe domelevii de la Normală, în mai 48 ; sau ca al părinților : năvală, rupere a ușilor, luare-pe-sus (până și pe mama, femeie, o îmbrânciseră, o smuciseră...).

Sau poate pe elevii minori altfel îi arestează ? Ori își schimbaseră metoda?

Colegii nici nu băgaseră de seamă ce mi se întâmplase. Chiar de m-ar fi văzut, pe coridor cu nișetovarășii, n-ar fi înțeles cine sunt eștia, hârtia aceea va fi o scrisoare adusă de niște cunoscuți ai părinților, veniți cu treburi la Sibii... Colegii ar fi aflat numai dacă le-aș fi spus - dar nu și crezut... Cui anume, dintre colegi, să-i încredințez taina ? Desigur, lui Septimiu. Și lui Octavian - o să le spun în recreație, acum nu se poate : avem teză - după o să le spun :

«M-au convocat eștia. La ei, la sediu. Mâine...»

Nu era bine ; nu erau bune cuvintele : “convocat”, “sediu” - termeni neutri, administrativi, pașnici, nu politici, polițienești. Dacă le-aș spune :

«M-au convocat eștia, ca să mă aresteze...» - iar n-ar fi bine : arestarea-i arestare, se face dintr-odată, pe loc, omul se opune, protestează, plânge, se plânge, se zbate - or eu ce le spun : că mă las arestat? Că mă duc la ei, ca să mă aresteze, acolo, ferit de ochii lumii?- în care caz ce mai vreau ?, de ce mă plâng...?

Nu mă plâng, am vrut doar să vă spun și vouă, să știți - dacă nu mai vin pe la școală...

Să ne spui și nouă ; ca să știm - ce ? Dacă tu nu știi...

Nu știi, dar îmi ziceam că voi, prietenii mei...

Binenteles, ai tăi, dar dacă nu știi ce-i cu acea convocare... Poate că ei te cheamă numai așa, pentru o jumătate de ceas, doar toată lumea știe că ei ridică, nu convoacă. O să ne povestești mâine, după ce te-ntorci - mai bine : poimâne, că mâine tot nu ne-ntâlnim...

Perspectiva unei asemenea discuții m-a făcut să mă stăpânesc : chiar așa, de ce să-i sperii cu o simplă convocare - nici măcar oficială, doar adresa pe un petic de hârtie...?

Să-i spun altuiva - dar cui ? Unui coleg de la internat ? Care să priceapă ce nu pot pricepe externii - dar care ? Bine ar fi ca internul acela să fie, în plus, refugiat, acela nu m-ar acuza că vreau să-l sperii, să-l bag și pe el în necaz... Singurul potrivit ar fi fost Șarpele-Bun, Sclifos - a fost până mai an, acum e student la Brașov...

În timpul tezei scriam, chiar dacă inima îmi era în altă parte - am înțe les: sânt singur pe lume, în afară de părinți, nu mai am pe nimeni apropiat, căruia măcar să-i pot plânge pe umăr (preferabil, în poală).

Ce bun mi-ar fi acum un profesor... Cam ca ăsta care ne supra-veghează teza - dar faptul că nici nu-l luam în seamă, că nu-mi păsa de el, însemna că nici nu exista pentru mine - pentru mine acela din acea clipă.

Am isprăvit teza printre primii, am dus-o la catedră, am depus-o, am salutat în general (spre catedră) și m-am îndreptat spre ușă. După trei pași m-am oprit : îmi venea să mă întorc spre clasă, să-i salut pe băieți, pe colegii, prietenii mei din acești trei ani : ei nici nu-și dădeau seama că plec pentru totdeauna (ce, te pui cu eștia ?), iar când vor înțelege, va fi prea târziu : cu toții vom fi bătrâni și străini.

Îmi era jale și de mine : eram atât de băiat-bun... Bun coleg de clasă, de dormitor, de echipă de fotbal, de atletism. Și ce bun trompetist unu, la fanfară; și ce bun alergător la cros - și la 1.500 m. plat. Și ce bun prieten al fetelor cu care mă avusesem bine - dar, uite : trebuia să las totul și să plec. La Canal.

Am ieșit, fără să mai privesc nici în urmă, nici spre dreapta, la

clasă. M-am dus la closet, am aprins o țigară și, într-o cabină, am scos hârtia de la nișetovarășul care mi-o dăduse : nimic nou față de ceea ce-mi spusese și din ceea ce furasem cu ochiul, pe loc : ora și adresa.

– Bine, dar mâine, la zece, am oră la... - și am rostit materia la care aveam teză.

Nu mi-a răspuns nimeni. Eram în closetul liceului și nimeni nu voia să fie speriat.

6

Și-atuuunci...

În coridor l-am întâlnit pe Octavian ; era cu tot cu servietă.

– Mere-om, mere?, m-a întrebat, smucind din cap și arătând spre stradă, în semn de : Chiulim (ca de obicei)?

De acea dată, pentru întâia oară în trei ani, am clătinat din cap :

– Ba ! - am trecut pe lângă el și am urcat spre sala de clasă.

În prag m-am ciocnit de Septimiu - el :

– Ai-ai uitat servieta ?

– Îmhî, am răspuns, după o ezitare.

– Te-aștept aici ? Te-aștept jos ?

Așa ne așteptam : aici-acolo, sus-jos, pe stradă, în parc, la Astra ; de trei ani încheiați, așa.

Am dat să trec pe lângă el, fără să răspund. El m-a apucat de mânecă :

– Te-am întrebat ceva !

Întâi mi-a venit să-l invit să-mi las mâneca : nu suport așa ceva, nici din partea lui ; apoi să-i spun ; să-i spun de nișetovarăși, de convocare - era cel mai bun prieten al meu, nu ne certasem niciodată, ne doar disputasem pe “chestii teoretice”, însă atunci aș fi avut nevoie dacă nu de un sfat amical, măcar de știința că el știe numele necazului căzut în creștetul meu.

Am deschis gura : să spun. Am închis-o la loc : prietenul cel mai bun al meu era departe, pe coridor - adevărat, plecînd, zisese :

– Te privește ! Dacă ne cauți, ne găsești pe Corso !

Asta era : mă privea. Iar dacă aveam de gând să fac să-i privească și pe alții, n-aveam decât să-i caut. Pe Corso.

Eram cu adevărat singur - înainte bănuisem, mă temusem, acum constatam.

Ora de după teză era o oră de după teză : resistaseră să nu plece cam jumătate din colegi. Ca după o teză, profesorul (profesoara ?) de ce va fi fost n-a ascultat, n-a făcut prezența. Așa că am putut sta liniștit în banca mea. Și singur.

Mă uitam la profesoara-profesorul de la catedră și-mi spuneam :

«De un profesor aş avea nevoie acum. Îl las să-şi termine ora, mă iau după el pe coridor, ajuns în capul scărilor îi ies înaintea şi-i spun :

«Dom' profesor, am o problemă...»

El încetineşte pasul, din cap, din ochi mă îndeamnă să continui : Care-i problema ? Iar jos, la parter, nu o ia la dreapta, spre Cămară, ci la stânga : se opreşte la o fereastră, îşi aprinde o ţigară (profesorii fumează numai în Cămară şi numai pe coridorul lor) şi-mi vorbeşte. Îmi spune mie, elev, ca un profesor, ca un frate mai mare, ca un aproape-părinte ; ce să fac ; ce ar fi de făcut...Uite, jur : nu mi-aş manifesta nemulţumirea dacă soluţia lui ar fi una rapidă, ca să scape cât mai iute de mine ; jur că nu m-aş supăra nici dacă, după ce m-ar asculta, ar zice :

«Îmi pare rău, dar pe moment nu ştiu ce sfat să-ţi dau - vorbim mâine...» - şi s-ar duce-n treaba lui, iar de vorbit-mâine... Chiar de n-ar fi prea târziu pentru mine - la zece trebuie să fiu la eşia - el are să uite, ori n-are să aibă chef să-şi aducă aminte ori n-are să găsească dezlăsură problemei mele... Măcar de m-ar asculta până la capăt - cui altcuiva să mă adresez când am o problemă, dacă nu unui profesor de-al meu ?

Mă uitam la cel/cea de la catedră : constatam că nu simt deloc nevoia să mă iau după el, pe coridor, să-l opresc, să-i mărturisesc că am un necaz - să-i cer un sfat. Aşa. Cel de la catedră are necazul lui - poate chiar trei, patru. El nu se adresează unui coleg de catedră, unui prieten, ca să-i încredinţeze taina şi să-i ceară sfat.

Aşa : fiecare om - elev, profesor, adolescent, adult, băiat, fată, femeie cu copii - are probleme. Dar sunt numai ale lui. Se şi spune : «Fiecare cu problema lui». Nu mai suntem "pe timpuri", când oamenii îşi împărtăşeau bunele şi relele, îşi comunicau unul altuia (chiar abia cunoscutele, la cafenea, pe stradă) ce au pe inimă. S-a dus, să nu se mai întoarcă vremea în care viaţa era ca literatura lui Caragiale, piaţă, berărie, mahala unde personajele îţi se băgau în suflet, povestindu-ţi viaţa, te trăgeau de nasture, să te-ndemne să povesteşti şi tu... Aşa : acum sântem cu toţii o apă şi-un pământ : un om-nou.

Iar omnoul, deşi se aseamănă până la confuzie cu oricare al omnoul, trebuie să devină şi să rămână politiceşte, poliţieneşte, unu. Mase, mase, dar fiecare component al masei cu problema lui, personală, nepovestibilă - secretă. Atât de secretă, încât n-o spune prietenului de o viaţă, nici surorii, cu atât mai puţin cumnatului - şovăie să i-l încredinţeze nevestei. Fiindcă nu vrea să facă rău şi celorlalţi. Omnoul, fie copil, fie moş, deşi mărşăluieşte în pas cadenţat, mândru, semeţ în coloană (spre zărilor luminoase), a devenit mai singur, mai însingurat decât înainte, când fiecare umbla după cum îl tăia capul lui de individualist şi de egoist. Acum fiecare om (nou) : cu problema numai a lui

; în alveola, în carapacea, în chilia, în celula numai a sa.

Și tăcînd. Omnoul deschide gura numai după ce i s-a dat cuvîntul, iar atunci turuie ce a fost pus să-nvețe pe de rost de nișetovarăși. Recită și el ce recitase cel din celula din stînga - și nu i s-a-ntîmplat nimic rău, dar n-ar rosti nici în gînd ce se pomenise spunînd tare boul din dreapta - și a fost ultima lui zicere, acum o fi săpînd la canal ; ori la plumb - Dumnezeu să știe, fiindcă omnoul nu vrea să știe ce s-a întîmplat cu prietenul, colegul său.

Mă uitam la cel de la catedră și-mi spuneam :

«Acest omnou a fost, și el, om-vechi, adică adevărat, adică o doamnă, un domn nu ceva-pe-puncte. Înainte avea hachițele lui de profesor - acum însă nu are nici defecte și ce întristător să fii și fără defecte... Înainte un elev putea sta de vorbă cu un profesor - nu totdeauna acela găsea soluție la problemă, dar acum ? Dacă i-aș vorbi profesorului de o problemă strict școlară, ar sta pe loc, n-ar fugi ; dacă însă aș începe așa : «Dom'profesor, m-a convocat Securitatea - ce mă sfătuiți să fac... ?» - aș vorbi singur : de la cuvîntul "convocat" bravul profesor ar tresări, iar "Securitate" l-ar pune pe fugă. Și, fugind, unde s-ar duce ? În cel mai fericit caz, pentru mine, la toalete, acolo să-și tragă răsuflarea, să-și potolească frica : ce mă-sa vor eștia cu el, de l-au pus pe mucosul de elev să-l provoace ? Dacă i-a mai rămas ceva din omul-vechi, își ține gura, cu toată spaima ; dacă nu, se duce la director ; sau la Puturosu, omul-cu-dosarele ; sau direct la Securitate, om-nou este cel care toarnă preventiv...

Mă uitam la omul de la catedră. Găseam că sînt exage-rat de nemilos - și : excesiv de gentil. Omnoul... Trebuie să fii înnoit, inginerit, pentru ca, atunci când te-apucă frica, să te gîndești numai la tine și la frica ta. S-ar putea ca marea găselniță a inginerilor conceptori de omnou să fie asta : frica pentru altul. Nu ei au inventat-o, ei au pus-o la treabă.

Vor să facă din noi o turmă - ei spun : comunitate. Vor să șteargă, să distrugă individul ca unicitate, să-l prefacă în unitate. „La oameni noi, educație nouă !”

Educația lor...pe nebăgate de seamă au schimbat cuvîntul - nu l-au înlocuit de tot, dar a apărut "însoțit" : re-educație (ei spun : re-educare și nu întîmplător : în ochii lor termenul re-educație rămîne pasiv, vorbește despre o stare, or ei vor acțiune permanentă, de aceea : re-educare - fiindcă, ne explică ei : «Știi când începe, nu știi când se termină !»- și adaugă, rîzîndu-se : «Niciodată !»

Pentru noi ei sunt...pedagogul (el zice să-i zicem : educator) Împuturosul. Lui îi cerem lămuriri, el ni le dă cu voie-bună, ca pe la ei, pe lângă Blaj :

— Mă ! ascultă' numa' : ieducația burghieză-i rè, strîmbă, mă !

Da noi o coriectăm !

– Cum o coriectați, tova''ducator ?

– U'te cum : zâcēm că ȝ-ai rupt on chicio - fain...Ce-ar face-on doctor burghiez? Ar aplica mietoda lui, burghieză, de schilodire a omului nost', care-i ăl mai prețio' 'pital ! A-ar pune chicio - n ghips, da' nu uăs la uăs, adică radius la radius, cubitus la cubitus - ȝ-ar pune cubitus la radius, mă !

– Tova' educator, i-a atras atenția un elev, alea-s oase de la mână, nu de la...

– No, d-apăi ce-am zâs io ?, a răsucit-o Puturosnicu. Asta-i ieducația burghieză, de-ȝ' lichește mâna de chior, dintradins ! Mă ! Voi, toț' sântet, ' lichiți strâmb, ieducaț' griesât - așa că ce faciem noi, comuniștii ?

– Ce faceți, tovarășu 'ducator ?

– Vă reeducăm, mă !

– Atunci să vă spunem : tovarășul reeducator..., a propus unul. Puturososul nu s-a supărat. A reluat :

– Vă reeducăm - cum ? No, u'te cum : vă lôm fain, pe câte unu, dezlichim lichitura de-i griesâtă...

– Dar doare, tovarășu !, s-a văietat un elev. Adică ne rupeți dumneavoastră oasele ?

– Dacă trbuie! a răs Împuturosul. Nu faci păpară făr' să sparj' oauăle ! Nemica fain pe lume nu să facie făr' on chic de durere - asta-i reeducaria !

– De ce-ncepeți cu noi, care avem sub cincisprezece ani și nucepeți cu dumneavoastră ?

– Cu mi-neee ?, s-a mohorât Puturosul. Da di ce ?

– Ca să dați exemplu !

– Așa ar fi just, a adăugat altul.

– Mai ales că aveți peste trezeci de ani - să nu fie prea târziu..., am adăugat eu.

– Numa' douășnoauă !, m-a corectat - dar eu :

– Oricum, ați avut timp să terminați liceul la papistași, la „Sfântul Vasile” din Blaj, să faceți vreo doi ani de teologie la ortodocși...

– Io m-am lăpădat ! De Vatican ca de Sătana ! Io ȝi-am făcut otocritica, la sânje...

– Dar tot vă faceți cruce, pe furiș - v-am văzut eu !, a aruncat careva.

– Ioooo ? - Puturosul s-a făcut ca varul, în timp ce privea în jur. Crucie ? Io ? Zò lu Dumnezò că io... - a pornit să-și facă cruce, și-a dat seama, a luat-o la fugă, în hohotele de răs ale noastre.

Împuturosul : o împutitorenire, o lepră, o javră - dar putori ca el erau puse să ne păzească, să ne... reeduce. Să te ferească Domnul de

paznicul, până ieri, păzit ; de reeducatorul abia ieri reeducat...

Mă uitam la cel de la catedră : nu vedeam dacă era fost-domn ori fostă-doamnă ; de-geografie ori de-chimie - știam că soarta îi atârna de împuțitul de Împuturos, cel cu dosarele - prin asta, fiind mai nefericit decât mine : eu, ca elev, puteam închide gura Putorii cu teologia, cu papistășia „lăpădată”, cu crucile pe furis - dar ei, profesorii, „colegi” ai... reeducatorului Împuțiteanu (de la Câmpeanu - așa-l chema) ? Mă uitam la cel de la catedră și știam că la ei, la cercurile didactice, la cursurile politice, prin circulare, prin articolul-de-fond zilnic, prin difuzor (unde se citea același articol), apoi prin director, prin „politic” (același Puturoseanu) - era în permanență bătut la cap, ținut în șah, șantajat ; amenințat direct ; poate că și el făcuse pușcărie, cu siguranță avea un frate, un cumnat, un unchi la Canal - la fiecare sfârșit de zi ofta : «A trecut și ziua de azi, dă Doamne să fie și mâine - dac-o mai apuc, Doamne ferește de bătaia-n ușă după miezul nopții...», bucuria că mai câștigase o zi (cu câtă trudă; cu câte compromisuri) se prefăcea în gheară de spaimă : «Doamne, de n-ar veni la noapte, dă-mi încă o noapte de libertate...» - n-a făcut nimic dușmănos, nepermis, ba s-a păzit din răspuțeri să nu se lase antrenat în discuții reacționare, chiar l-a pus la punct pe colegul X când acesta începuse un banc despre Ana Pauker (și ce dacă bestia fusese de curînd dată jos de pe tronul de “Mâna și ochii lui Stalin, în România”?) ; apoi cum să fie sigur că X voise să spună un banc : îl cunoaște, așa e el : căscat, imprudent, iresponsabil...

Eram prea sever cu omul (femeia) de la catedră ? Poate - dar numai ca să-l scuz, să-l explic... De asta nu vrea, nu mă poate asculta, sfătui : e plin, ocupat acaparând de problema lui, care-o fi - în al doilea rînd...

În al doilea : găselnița cu care ei ne țin priponiți la țarușul fricii. Așa cum el, când are o problemă nu o împărtășește colegului, prietenului, aproapelui (ca să-l nenorocească și pe acela ?), nici eu nu trebuie să pot să împărtășesc problema mea... Dacă o fac, înseamnă că îi scriu confidentului, pe frunte : „Vinovat” : a luat cunoștință de problema cuiva, este legat de acela, împlântat și el în problema aceluia. Dacă nu denunță la timp, când are să se afle, are să fie el pedepsit pentru omisiune-de-denunț. Dacă denunță el... atunci devine denunțator, turnător. Or ce vină are ? Până acum a reușit să se mențină în afara „politicii”, n-a vorbit nimănui despre necazurile lui - tocmai, ca să nu facă rău aceluia, transmitîndu-le un secret, deci obligîndu-i să aleagă : ori tac și o pătesc, ori denunță preventiv și atunci devin turnători - și uite, după ce navigase fără pierderi atîta vreme, apare acest puțoi de elev, un inconștient - la urma urmelor un criminal - care-i dă viața peste cap, trecîndu-i păduchii, băgîndu-l în rahat !

În zilele noastre om-bun nu mai este cel care face binele - ci care nu face rău. Presupun: mai brav este acesta din urmă : să faci bine - ce mare scofală : un mic efort, un pic de renunțare la ce-i al tău... Pe când a nu face rău, în zilele noastre... Cum adică, să-ți stăpânești nestăpânita frică și să nu denunți (preventiv)?; să-ți înfrângi gelozia pe câte un antipatic, să nu-l aranjezi, cu o vorbă, ori cu o turnătorie în lege ? Ca să nu faci, azi, rău, trebuie să lupți cu obișnuințe devenite instincte. Și dacă, din cele Zece Porunci doar două poruncesc ce să faci (restul fiind interdicții), în atâtea mii de ani, majoritatea dintre noi le-a învățat pe de rost atât de bine, încât fiecare are impresia că... el și-a poruncit... Așa, știam, încă mai știm că nu-i bine să ucidem, să mințim, să furăm, să dorim femeia altuia, casa, ogorul aproapelui nostru - aceste "interdicții" ne-au scos din sălbăticie, din patrupezie ; apoi a venit Cristos și ne-a zis să ne iubim unii pe alții - n-am ajuns, în două mii de ani, să ne chiar iubim, dar să ne suportăm...

Și uite : vin reeducatorii de la Răsărit : tot ce promise Moise, în Sinai, pentru noi, tot ce propovăduise Cristos, toate "interdicțiile" care ne ridicaseră din patru labe, făcând din fiare oameni - au fost răsturnate, întoarse împotriva, făcute "cerințe" - ba chiar "datorii-de-onoare".

Noi știam, ca niște ignoranți și naivi ce eram că nu este bine să ucizi - uite-i pe comuniști explicând că "dușmanul de clasă trebuie lichidat"; noi credeam, prosteste, că bine este să ne îngăduim unul pe altul (dacă tot nu putem să ne iubim) - comuniștii ne impun ura ca "motor al societății"; noi știam că bine este să nu râvnești la bunul, avutul, ogorul, casa aproapelui - comuniștii impun lupta de clasă : confiscare, expropriere, naționalizare - colectivizare...

Singura poruncă rămasă : „Să nu ai alți dumnezei în afară de mine” - adică în afară de Stalin...

Vor să fabrice noua societate, noul om - prin frică ; prin teroare. Și mai ales prin tăcerea noastră, a victimelor. Au băgat spaima-n noi - nu doar de ei, cei vizibili, în uniforme cu epoleți albaștri și stea-n frunte, acum ne este frică și de ai-noștri, ceilalți înfricoșați. Cei care mai păstrează ceva din "omul vechi" se străduiesc din toate puterile, dacă nu să facă bine, atunci să facă cel mai mare bine al timpului nostru zmulș din țâțâni : nefacerea răului.

Cum ? Prin ne-: ne-aflare, ne-împărtășire.

«Sânt un om foarte-vechi», mi-am spus. «Dacă vreau să ne-fac rău, trebuie să ne-vorbesc. Să mă tac».

Când a sunat de ieșire de la acea oră de nuștiuce, eram aproape mulțumit. Ba, într-un fel, fericit : știam ce să fac - în limba, și ea, nouă : ce să ne-fac.

Și-atunci ?

Și-atunci, ca tot elevul intern, m-am repliat spre internat.

N-am dat pe Corso, unde erau de întâlnit - doar să fi vrut... - prietenii mei ; n-am intrat în grupul bunilor mei colegi de internat, de dormitor, de fotbal. Cum am ieșit pe strada liceului, am făcut-o, scurt, la dreapta : spre gară.

Nu aveam de gând să mă duc acolo : ce-aș fi căutat ?, însă, când am fost la coadă, la bilete, am înțeles : un tren. Deși o locomotivă singură ar fi fost mai rapidă - să mă ducă la Jibert, la bătrâni, să le spun că am fost și eu luat de Securitate. M-am prefăcut că mi-am adus aminte de ceva care nu îngăduie amânare, l-am rugat pe așteptătorul din spate să-mi țină locul, am ieșit ; m-am dus la toalete : aveam de gând să mă închid într-o cabină, să scot hârtia, să verific. Dacă da sau ba.

Nu era nimic de verificat. Hârtia nu era oficială, ci un petic din ceva, nișetovarășul ar fi putut să-mi întindă un colț rupt dintr-un ziar, aceeași valoare ar fi avut :

Or. 10,00 fic

Adică ce-mi spusese - infinit mai corect - pe cale bucacalică ; fic-ul face parte din dotare, nișetovarășii nu știe carte, dac-ar fi după apărătorul cuceririlor, s-ar interzice și scrisul - această 'oștenire 'urgheză !

Măine - la or. 10,00 fic - trebuia să fiu la ei. Nu, n-aveam timp să dau o fugă pân-acasă, Jibertul e departe și peste mână : la Copșa Mică trebuie să schimb, iar de la Rupea-Gară am cincisprezece kilometri pe jos, imposibil să revin înainte de ora zece dimineața. Apoi : de ce galopul ? Firește, ca să-i anunț pe părinți că mă ia Securitate - dar dacă-i sperii degeaba ?

Am ieșit. Pleca un tren spre Brașov - am renunțat la el fără regret : pe-acolo nu scurtam nici drumul, nici timpul, unde mai pui că pe la Brașov aș fi ajuns la Jibert noaptea târziu, ar fi trebuit să bat în poartă, or nu-i bine să bați, noaptea, în poartă, cei dinăuntru ar putea muri de inimă, de frica mașinii-negre. Apoi, orice-ar zice înțelepciunea populară : noapte nu-i bun sfetnic.

Am ieșit din gară și am pornit spre internat. După câteva minute de drum am observat ceva uluitor : soarele era, orice-aș fi zis eu, la locul lui, pe cer ! ; și strălucea ! ; cei câțiva nouri pluteau - și nu cădeau !, trecătorii treceau, cumpărătorii cumpărau, femeile femeiau, fetele tot atât de frumoase, nu se urâtiseră din pricina Securității mele - într-un cuvânt : lumea rămăsese neclintită, nesmițitoare la tragedia mea. Mi-am zis :

— Rămâne așa, nesimțitoare, până mâine, la orele zece... - și tot eu : După ora zece, să vezi cum se prăbușește lumea ! Pentru mine - ai

să vezi...

Am să văd. Până atunci aş fi putut să urăsc lumea asta nesimţită : nu-i păsa că un băiat atât de tânăr, de bun trompetist şi fotbalist are să fie luat de Securitate - mâine, la zece fic. Ce bine mi-ar fi prins dacă cineva, fie şi bărbat, s-ar opri, să mă întrebe, de aproape :

– Ce-i cu dumneata ? Pari trist, îngrijorat...

N-aş avea nevoie de mai mult. Jur : n-aş pretinde ca doamna care merge pe celălalt trotuar să-mi şi aranjeze gulerul cămăşii, doar să mă întrebe ce mă doare...

Nimic. Aş putea să-i zic lumii :

– Dacă tu mă laşi, te las şi eu ! Dar eu nu mă las...

Astfel îmbărbătat am ajuns la internat.

Până şi Puturosiformul a observat :

– No, da' ce-ai, mă de ieş' aşè de veselos ? Ór găsat-ai v'o comoră ?

– Două ! - i-am arătat două degete, după care m-am grăbit spre sala de mese.

Am ras toată porţia ; şi suplimentul. Nu eram chiar veselos ; dar mă simţeam cu umerii largi. Am ieşit apoi cu băieţii pe „patinoar”, terenul învecinat, unde iarna jucam hockey, vara făceam plajă şi fumam nestingheriţi.

Mă dezbrăcasem, întinsesem în iarbă pantalonii şi cămaşa, mă întinsesem deasupra şi fumam. La un moment dat, soarele m-a fript cu gheaţă :

Şi dacă mâine nu se-ntâmplă nimic ?, m-am cutremurat : Dacă mă convoacă numai aşa...? M-am grăbit să mă asigur : Fii pe pace, ei nu convoacă numai-asa. Stăruia însă un spin : De ce ? Mi-am răspuns :

– Vezi tu mâine de ce - ştii foarte bine de ce, banditule !

Asta aşa era : ştiam-eu-foarte-bine-banditule, cum aveam neruşinarea să-i întreb pe ei - întrebările ei le pun, noi, bandiţii trebuie să răspundem ! Şi ce dacă n-am comis nimic banditesc ? Din moment ce am fost convocat, înseamnă că ei ştiu foarte bine că sânt ! (dacă am fost convocat...) ; fiind eu bandit, făptuiesc acte banditeşti - logic ! Cum, nu ? ei nu se înşală niciodată, clasa muncitoare nu greşeşte, ştie şi laptele pe care l-am supt din ţâţa mamei, aşa că ia să încetez cu întrebările duşmănoase, să trec imediat în rolul meu de bandit, de recunoscător-cinstit !

Bine, duşmănoase, faptele, le cinstit-recunosc - dar care-s ?

Asta era problema, spinul : dece-ul. Materializat, mai degrabă ca un ghiold, în şale, pansamentul, sulul de tifon din buzunarul drept al pantalonilor : ieri, spre sfârşitul antrenamentului, îmi coborîsem genunchierele peste jambiere, era cald, asudasem, ţesătura de cauciuc

mă pișca, mă zmulgea...- și chiar atunci se găsisese un deștept să-mi tragă o minge stânga-jos... Bineînțeles, n-am luat în seamă jultura nouă (peste cele vechi), însă antrenorul, Herr Wolf mi-a presărat ceva praf de sulfamidă și a sacrificat un întreg sul de tifon nou-nouț. Seara am constatat că mai curgea sânge, am lăsat pansamentul la loc - dimineața era gata lipit, a trebuit să-l dezlipesc cu tot cu... Trebuie să-l spal, să nu mai umblu cu porcăria în buzunar...

M-am mutat mai la dreapta, mai la stânga pe pantalonii întinși, până am simțit că nu mă mai supără - dar spinul ? Dece-ul ?

Vor fi avînd ei dreptate când spun că noi toți sîntem „potențial vinovați”: chiar de n-am comis ceva concret, sîntem în stare să comitem mâine, poimîne - cu ieducația noastră, ne-reieducată...

Dar gîndul ? Nu gîndim noi, bandiții, tot timpul, tot timpul cum să-i belim pre ei ?

De ce mă-sa mă convoacă ? Dacă-aș fi aruncat în aer măcar o jumătate de tren rusesc...; măcar un vagon... Dacă aș fi dezarmat un singur ciolovec de-al lor - mai bine : un politruc : pe ăștia-i reperezi nu după uniforme, nu după însemne, ci după buci...

Nu vorbesc de bucele curului, ci de bucele-politrucele, de bucoaiele de la fâlci, de curii de la cefe, de șoldurile obraznicilor - ai zice că vîgîlința li s-a urcat de la Naganul de pe burtă în burtoiuul gușii, în bîrdăhanele grumajilor, în faldurile frunții (pielea : groasă de trei degete - mai lipsesc coarnele de bivoli).

Dacă-aș pune laba pe-un securist de-al nos'... - de-al lor, dă-l în mă-sa ! Au prins și băștinașii, mlăștinoșii noștri să semene cu stăpînii. Adevărat, nu sunt atît de pîntecoși, bucoși pe la cefe și fâlci, ochii încă nu li s-au porcit de tot ca la ivani, dar se află pe calea cea bună : au abia trei ani de domnie, încă n-au adunat osînză, însă peste alți trei au să arate ca politrușii, nu numai pe la șunci, dar și pe la grohăială : or să uite cele paispe-douăzeci de cuvinte românești (din care unșpe-cinșpe înjurături, restul interjecții), or să se exprime și ei în limba sovietică : lătrînd, răgînd, mugind - și ducînd, întru sprijin de comunicare, mîna la pistolovnic.

De-aș avea un praf de scărpinat să le dau pe la cefe, pe la guși : să se scarpine, până și-or răzui bucozitățile. Și de-aș avea un pipinal - ba nu : un cacanal, un purgativ : să nu stea locului un minut, să dea mereu fuga la umblătoare, ba să se scape pe ei, scăcăcioșii, mama lor de-mbuibați, se zice că tot salariul (de cinci ori mai mare decît al unui inginer - ce să mai vorbim de al unui învățător) intră în crăpelniță, de la prăvăliile lor, cu prețuri simbolice. Mănîncă ca spartii, sporcii, cînd toată țara și toată jumătatea asta de Europa crapă de foame, ei, securiștii înfulecă până la vomă - de aici apariția feselor bucoide în partea superioară a Organului cu pricina - să pot eu să...

Dar astea-s vise, nu comiteri - să mai caut, poate-poate găsesc ceva dușmănos ; reacționar ; burghez, nereeducat, anticomunist și...- în faptele mele, chiar dacă atunci când le comiseseam, nu-mi dădusem seama de crime. Că așa sântem noi, criminalii : ‘răiți ; și nu ne dăm.

Să caut, să mai caut...

De-o pildă, furatul cărților, la Șeica Mare - asta da, comitere ! ‘Potriva regimului ! De ‘mocrație ‘pulară.

Cum așa : când însuși Guvernul RPR ; și CâCî în persoană al PâCârî dau un ordin, un ukaznik de importanță capitală în construirea viitoarei societăți fără clase și fără cărți, într-un cuvânt : ordinul de epurare a bibliotecilor, cu autori, cu titluri...- noi, cetățeni de azi ai României de mâine (adevărat : la instigarea dușmănoasă a domnișoarei de română, Pădureanu - cea care nu întâmplător e fată de popă ; și încă unit !), ce facem ?

Ce întrebare ! Răspuns : sustragem, furăm, abatem de la adevărata lor menire, de la dreapta destinație - cărți ! În loc să le ardem în mod socialist, noi le cruțăm, în mod burghez, în virtutea apucăturilor reacționare moștenite din tată-n fiu ! Dar, tovarăși, asta-i o crimă foarte gravă, nu doar pe plan intern, dar și-internațional, planul : căci dacă află Părintele nostru al Tuturor, Marele și Genialul Iosif că în loc să le nimicim cu vigilență și cu conștiință comunistă, acele buline de opiu pentru poporul muncitor analfabet, noi le-am sustras și, culmea : le-am citit în mod ilegal ! Ei, ce-ar zice Tatăl Omenirii Truditoare și-al nostru personal, dacă ar afla că în plus, n-am murit otrăviți de acele ciuperci otrăvicioase ?, de așa-zisele cărți ? ; de așa-numitele opere așa-zis scrise de pleava societății, de niște așa-ziși?

Ar fi o comitere de sincer-recunoscut, furtul cărților. Numai că n-o pot revendica : nu eu am avut inițiativa, iar dacă spun că au participat și Virgil și Iosif, îi bag la apă și pe ei, cu tot cu domnișoara de română, îi trag după mine în Canal... Altceva...

Altă faptă banditească ? Păi alte cărți ; sustrase ; în mod mârșav. Cele de la Astra ! Că praful s-a ales de ele, de tot Fondul Blaga al Sabinei și de fondul meu, n-ar conta, ar conta că... împreună cu cine am comis eu ? Păi, că singur. Nu există păi-că-singur, băi, noi, care știm totul, știm că un bandit nu atacă niciodată singur, cavaleriește, totdeauna-n haită, ca lupii cei răi, nu degeaba a scris tovarășul nostru, Petru Dumitriu, Vânătoare de lupi - așa că răspunde : cu cine ai sustras cărțile ? cine mai știa ? cine te-a trimis ? cine a știut și nu te-a denunțat...? - dacă mă apuc să recunosc-cinstit întâmplarea de la Astra, dintr-un foc bag în rahat familii, nu persoane, ca la Șeica.

Să caut, să mai cercetez, poate găsesc o faptă comisă numai de mine.

A, da : când m-am pișat eu pe portretul lui Stalin... Cum, unde ai

comis tu o asemenea crimă ? Păi, acum un an sau doi, nu mai țin minte - las', că te facem noi să-ți aduci aminte, acum ne spui : unde ? Păi unde : la closet, cel dinainte nu trăsese bine apa, rămăsese și peticul de Scînteia cu portretul Tovarășului... Dar nu-s bou să avansez asta : bate Organul neadormit la mine, până mă face să recunosc că eu dusesem acolo portretul și cum n-aveam, ca Gargantua, un pui de găină, să mă șterg, o făcusem cu Mustăța lui cea Veșnică...Nu, nu. Altceva...Am tot căutat. N-am găsit. M-am răsucit pe burtă: degeaba, nici așa nu-mi venea o idee de crimă, cât de mititică, fie și cât o furnică. Mai mare rușinea ! Ditamai găliganul - și să nu fi comis și eu o crimuliță, acolo ?

Pe când ședeam cu spinarea la soare, mi-a venit un gând pieziș : Caut eu dovezi de învinovățire ? - am căpiat ? Am devenit om-nou? Eu trebuie să caut dovezi de dezvinovățire - însă după ce ei mă vor învinovați - dar e atât de simplu, nu ?

Ei, uite, nu era chiar atât de simplu - norocul meu că sînt basara-bean experimentat.

M-am ridicat din iarbă, am intrat la spălător ; m-am spălat bine-bine, mi-am pus cămașă curată, ciorapi proaspeți, m-am dat cu parfum.

Am ieșit în oraș, la fetele babei.

8

Era prea devreme : abia după lăsarea întunericului se deschideau și cum la sfârșitul lunii mai ziua e lungă... Iar atunci, secret-mare : dacă le prindea Miliția, prinse erau, nu le mai dădeai de urmă. Secret și pustiu : pe lumină, lucrau cinstit : una într-o fabrică, alta vânzătoare la ceva cu legume, alta chelneriță - în afară de Puștoaică, însă cum minorii n-au drept la câmpu-muncii...

Dar chiar de-ar fi fost deschis la baba feteler ; n-aș fi ales-o pe asta mică - Lala i se zicea (o fi chemînd-o Leana - sau chiar Veta) - de-ar fi fost disponibilă, de ar fi cerut ea cu gura ei, de-ar fi promis că de astă dată e pe gratis.

Aveam nevoie de altceva decât de scufundare în trup străin - asta avea Puștoaica, asta era : o minerală - bine : o statuie de ciment, nu dădea nimic, primea, rece. La urma urmei, nu era bună de curvă, dar se vede că în lipsa altora, mai dotate, baba o înhămasse pe asta.

Atunci aveam nevoie, nu doar de o fată, ci de o mamă ; nu numai s-o împrôsc pe dinăuntru, ci pe dinafară s-o mulg, s-o sug - să sug la sânul ei de care să mă atârn cu mâinile și cu picioarele și cu amîntreile gurile ; nu să mă dau mare față de ea, ci să mă fac mic-mic, la pieptul ei, de mamă.

Prin fața babei am trecut ca un trecător. M-am prefăcut că nu cunosc casa - mică, răpănoasă, obosită - pe-ntuneric arăta de tot mare și necrezut de curată. Poate fiindcă pe strada aceea era intrarea-ieșirea locatarilor, nu a noastră, a clienților. Noi pătrundeam prin altă stradă, dădeam într-o stradelă, apoi o grădină, apoi un fel de curte : vedeam fereastra luminată, ne apropiam pâș-pâș, cu spaimă dulce-n gât și, după ce ne asiguram că nimeni nu ne-a văzut, ciocăneam în geam de patru ori - așa : toc-toc-toc - pauză și : toc ! Asta era parola. Ca la BBC și ca la a V-a - musikalische, baba !, chicoteam, după, cu Septimiu.

Trecea veșnicia, auzeam târlicii codoașniței, în antreu. Ușa se întredeschidea fără zgomot (o ungea în fiecare zi) :

– Cine baaateeee?, mieuna dulce băboiul.

– Eu, doamnă, săru-mâna !, răspundeai tu, vizitator-trecător întâmplător, așezîndu-te exact în fâșia de lumină.

Chiar de te recunoștea, tot întreba :

– Ce doriți matală ?

La aceasta tu trebuie să spui, repede, parola :

– Am auzit că aveți cartofi în plus, aș cumpăra un kil-două...

Dacă o rosteai întocmai, aveai dreptul la încă o întrebare :

– Singureeeel?

Dacă răspundeai că da, intrai pe dată ; dacă mai aduseseseși pe cineva, “un prieten bun”, se prea putea ca baba să-ți spună să revii peste un sfert, o jumătate de ceas. Depinde.

La început de tot, când Septimiu m-a dus (și recoman-dat), am crezut că ne amână, ca să aibă timp să cheme organili, să ni le umfle. Septimiu m-a liniștit : mai...umflate ar fi fost ele, în frunte cu ea, decât noi (în plus, minori).

Când te primea - din primul, din al treilea foc - te lăsa să intri în vestibul, pe lângă ea, frecat de capodul ei. Fără să-ți spună ce să faci (nici întâia oară) învățai ca trenul ! Tăcînd și așteptînd și supunîndu-te - în nici un caz mirîndu-te și punînd întrebări.

Intrai în vestibul, așteptai : să încuie în urma ta, să stingă lumina, să ceară banii. Nu banii, niciodată n-am auzit-o zicîndu-le pe nume, dealtfel cuvîntul nu se rostea în templu. Nici : parale, biștari, crețari, pițule, denghi, franci - nu : Baba cerea astfel :

– Ziceai că dorești nițai cartofi...

Dacă te mulțumeai să încuviințezi că da, dorești nițai cartofi (temîndu-te să nu primești o cartoafă) și doar în acest scop ai bătut atîta drum și de-atîtea ori în geamul ei (ce strălucea), baba :

– Ziceai că dorești nițai cartofi...

Ajuns în acest punct, trebuia să ți se facă lumină-n cap (nu știu ce urma dacă nu, mie mi-a ars Septimiu un cot, șoptindu-mi : «Scoate și depune!»). Așa era regulamentul : banii înainte și pe-ntuneric, fără

cuvinte ce ar fi dezacoperit retribuțiunea. N-aveai cum s-o-nșeli : baba avea ochi în buricele degetelor. După o pauză mobilată cu foșnete, foșnituri - de hârtie, de fuste, deduceai că-i păstrează asupra-i, pe dedesubt, trecea pe lângă tine, ungându-te ca pe-o osie de car cu păcura mirosului ei greu, păstos, deschidea ușa spre bucătărie și :

– Uite, fetelor, să faceți cunoștință cu dâșii...

Zicea „dâșii”, chiar când erai singur ; „fetelor”, chiar de nu era nici una din cele trei, fiind toate ocupate, n-aveai decât să-ți aștepți rândul.

De regulă alegeau fasole, orez, la masă. Activități de acoperire - a activităților ; se mai acopereau, la propriu : care cu un halat peste rochie, care cu o salopetă, Puștoaica într-un pulover până la genunchi. Baba te lua de cot, te conducea la fiecare prezentă :

– Ea e nepoțica după cumnată, Vivi...Ea e fetița lu' văru-miu, Nina o cheamă... Ea e surioara a' mică a fetii ăstia, îi zicem Lala...

După ce dădeai mâna cu toate, baba îți arăta un scaun :

– Ia loc, mata. O fi frig afar', oi fi-nghetat pe drum...- zicea și după ce intrasem în vară. 'N care caz, să servești ceva cald și bun...

Din sprincene te întreba dac-ai ales și pe cine.

– Atunci treci mata alături, de să te servească Nina... (am zis : Nina, fiindcă pe ea o aleg mereu, începînd de a doua oară).

Venind încoace, prima, Septimiu a zis să n-o aleg pe Vivi, că-i a lui. A mai zis să n-o aleg pe Lala :

«E prea solicitată, toți o pohtesc - dacă-i fragedă, copila... Numai că e și fragilă : cum o folosesc toți, a ajuns cam folosită...»

Nu-mi plăcuseră vorbele amicului : de ce-mi trasa, în bățatura babei, cu bățul, hotarul dintre “țara” lui și restul fetelor lumii ? Deci, nu Vivi, e-a lui ; Puștoaica : nu, că-i folosită peste poate și cum e fragidă, copila... N-am zis nimic atunci, prima oară, dar neșicînd, prima-oară am luat-o pe Lala !

Fiindcă seamănă cu Cecilia. Și cum în fiecare dintre noi, bărbații, se ascunde un Nehliudov (am citit ori mi-ar fi plăcut să citesc, după ce aș fi scris), adică un pește...

Chiar dacă nu tu ai împins-o în preacurvie pe fata iubită, prin absență de lângă ea în momentul crucial, neîmpiedecînd-o să alunece, în fapt ai îmbrîncit-o-n. Nu cred în neprihănirea „cumințeniei”, nici în nevinovăția celui care “nu se bagă” : nici o virtute să ajuți o babă să traverseze strada, nici să sari în apărarea unei fete încolțită de golani. De asta mă simt încărcat de vină : am fost egoist, am lăsat-o pe Cecilia de capul ei de gâscă, rezultatul : în trei luni ajunsese să fie futută, la Baia Populară, în cerc-gard, sub dușurile bazinului, nu doar de titularii de la Șoimii CFR, ci și de rezerve ; și de oamenii-cu-echipamentul... Dacă aș fi rămas cu ea, lângă ea, n-ar fi ajuns Lala-de-la-babă.

Când am văzut-o, mi s-au tăiat picioarele : «Uite unde-a ajuns - din pricina mea !», dar m-am liniștit pe dată : nu avea țâțele de capră ridicată în două picioare, ale Ceciliei. Și, după aceea m-am neliniștit, dar numai puțin : constatînd că mă liniștesc doar cu atîta - numai atît să cîntărească soarta unui om?, m-am întrebat, patetic, dar am lăsat întrebarea suspendată : aveam ce face...

La baba fetelor am căpătat întâia lecție de alb-negru ; de frumos-urât, de bine-rău ; de viață ; de moarte. Mi-au fost arătate, mi s-au arătat, mi le-am, eu mie, arătat, nu pe rînd și nu simultan, ci altfel, într-o altă stare, una a treia. Și-și ; nici-nici. Desigur era și simultan : intram și ieșeam ; urcam și coboram, mă nășteam și mă muream - dar era și-sau, un fel de obligatoriu-la-alegere (ca în munca voluntară...).

În același fel - altul. Nu două fețe ale aceluiași, ci profilurile ; ci ochii - ci sîinii lor, doi ; ci brațele, picioarele, coapsele, cu, pe dincolo, fesele, două. Astea, oglinzile : creștînd vîzul, mîngîind cerul gurii ; găurind auzul și alinîndu-l ; alintîndu-l ; alungînd de la sân și dînd țîță.

Când o să mă apuc să scriu, poate o să izbutesc să prind în cuvînte. Asta. Sau poate nu : ca Blazac de la Astra, fiind și eu bărbat ca toți scriitorii de proză (femeile prozatoare fiind cu toate lesbiene, m-a asigurat Septimiu - și Doamna Bengescu ?), o să văd doar ce are dreptul să vadă un bărbat la o femeie : pedinafara. Chiar de i-a umblat temeinic pe dinăuntru, la nimica n-a slujit cunoașterii.

Când mă gîndesc la asta, cad, negreșit, la alt gînd : sunt destule femeile care nu știu ce-i cu ele, pe ce lume se află - nu mă gîndesc doar la fetițe ori la toante ; se vor fi aflînd ele pe dinăuntru propriului trup, dar nu-și văd corpul - cît despre suflet...

Ca de-o pildă ființa asta, Lala :

Bine, prima-oară a fost de învățătură, de inițiere, de recunoaștere a terenului : cum Septimiu trecuse urgent, cu-a lui, Vivi (m-am consoalat fulgerător : avea șoldurile oarecum omoplatoase), eu rămăsesem în bucătărie, în curs de a cîntări cartofii - din ochi - cu totalul de trei, patru dac-o includ și pe babă, deși n-am motiv, nici în gînd n-o pot regula ; sau două, dacă nu țin seamă de asta : am tot văzut-o acolo, ba ieșind din bucătărie, ba trecînd prin bucătărie, niciodată stînd așezată măcar trei secunde, cît s-o alegi - presupunînd că ai și văzut cum arată și nu ți-a dispăcut...

Rămăsesem cu halba ridicată, în pozițiunea de... alegere - dar cum s-o fac ? Să întind mîna (sau doar degetul, indicînd-o pe aleasă) și să zic : «Tu ! Tu vii cu mine !»? - ea nu putea veni cu-mine, fiindcă eu nu eram polițai ; nici locatar al casei, ca să fac ce vreau, eu, la mine-acas'. Ea - oricare - ar fi putut să-mi zică să vin cu ea - ea fiind de-a casei...

Să fii pus să alegi între două femei (ba chiar trei, cu baba, patru

cu cealaltă, proprietatea lui Septimiu) ? Să aleg doar una dintre atât de multe ? Dar asta o faci numai la baluri, iar atunci te înclini, ceri voie, întrebi dacă domnișoara dorește să danseze (cu tine), iar când se termină dansul, o acompaniezi până la locul de unde ai luat-o, îi mulțumești, îi săruți mâna, o întrebi dacă n-ai călcat-o pe și dacă n-a durut-o când ai pe călcat-o .

Tot ce-mi spusese Septimiu despre cum să mă port la baba cu fete (și mai ales : ce să nu fac) îmi ieșise din cap. Uitasem și ce știusese din experiențele mele (adevărat : numai cu fete de vârsta mea și numai cu fetele pe care le și iubeam). Oh, și dacă una din cele care mă priveau, mă pândeau ar fi întins mâna și m-ar fi tras - oriunde, oricine ar fi fost trăgătoarea - ce bine-ar fi fost ! Dar nu : cea tânără de tot, cecilica mi se uita în creștet, deși era mult mai scundă decât mine ; de parcă ar fi zis :

«Mă puțică, du-te-acas' și mai crește...”

Atunci femeia matură (Nina) a întins mâna : i se făcuse milă de mine.

M-am dus la ea cu toate mâinile, cu ochii toți, cu tot sufletul ; ca spre Dumnezeu mă îndreptam și ca spre... Nu știu cum s-a făcut : de una din mâinile întinse spre mama, m-a apucat sora Cecilia, pe numele de artistă Lala...

În sinea mea eram foarte mulțumit. Probabil o vedeam pe Cecilia; în sfârșit, regulînd-o și eu, scăpam de vină. Septimiu îmi recomandase să n-o aleg (căci ea este foarte folosită). N-am ales-o - ea m-a.

Să spun că m-a desiluzionat ? Ori că m-a bătut Dumnezeu, fiindcă n-am respectat interdicția lui Septimiu ?

În împrejurarea cu Lala nimeni n-a făcut ceva-rău, fiecare s-a lăsat în voia facerii, fiindcă era în firea lucrurilor. Dacă mă întreabă cineva : «Era în firea lucrurilor să te duci la curve ?», răspund : «Da, în firea lucrurilor era să mă duc la curve». Nu puteam face cu prietenele mele, elev, chiar tot ce puteam face la fetele babei ; știam eu multe, prea-multe pentru vârsta mea, dar asta încă nu o cunoșteam : să plătești unei femei pentru că o iubești...E grozav de excitant, chiar dacă dai ultimii tăi bănuți. Apoi, am citit într-o carte că inițiere înseamnă introducere : să mă introduc și eu în inițiatoare, poate-poate aflu cum este ea făcută.

Cu Lala am învățat, în acea primă-oară, să mor. Am mai aflat ceva : că pe o femeie n-o poți subpune, chiar dacă este subpusă, ea e muntele cu peșteră, nu e obligată să știe că un membru al comunității din afară pătrunde - ca să se inițieze - în peșteră. Am fost cu ea, în ea, a fost o singură dată - dar nu se spune că moarte e eternă ? Deci actul de a se muri (pe sine) e permanent, nu ?

Începusem destul de bine, în ciuda ei, mereu botoasă, acră : deși

nu scotea o vorbă, înțelegeai că nu vrea, nu-i place, să fie lăsată, dragului, în pace. Dar nu era - nici de babă, nici de clienți, nici de propriul trup - Lala are, nu corp, ci trup : corpul face uneori alianță cu sufletul, trupul niciodată. De unde: Lala nu are suflet, doar trup ; și dorință : de a fi lăsată în pace.

A fost cum a fost, la urmă, sincer am zis că mi-a plăcut tare mult.
Ea :

– Cât plătești, atâta primești.

N-am înțeles ce spune. Plătisem prea puțin ?- de unde știa, banii intraseră în fustele babei de cum intrasem, pe întuneric...

M-am uitat la ea, rămasă, folosită, pe pat : trup de puștoaică, obraz de babă băbosumflată.

Am fost foarte dezamăgit, dar n-am suflat o vorbă lui Septimiu : el intrase înainte, ieșise după - i-am spus că fusesem cu Nina.

A doua oară m-am dus la babă singur - am așteptat-o pe Nina - chiar așa am zis :

– O aștept pe Nina.

N-o știam pe dinăuntru, dar știam : de ea aveam nevoie.

9

Era mult prea devreme pentru babă. Pentru Nina. Mereu îmi ziceam că, după-astă-dată, atunci când oamenii sunt cei mai buni din lume, am s-o întreb unde locuiește : ca, dacă-mi permite, să-i fac o vizită. Trebuia să spun repede-repede, să nu-i dau timp să se apere, să refuze.

N-am avut curajul. Nici prilejul. Știam de la babă că Nina e chelneriță la un restaurant (codoașa zicea : crâșmă, chiar : bombă, dar nu eram neliniștit, crâșmele nu sunt periculoase decât noaptea - când ea lucra dincoace, la babă).

Dar dacă ea nu voia să fie văzută, ziua ? Fiindcă e căruntă, are păr alb.

În timp ce Lala : nici bătrână, nici îmbătrânită de viață, nu are nimic obosit de munca, alta, de peste zi. Ea nu lucrează-n câmpul muncii, că-i (foarte) minoră. Ziua șade acasă la babă ; doarme. Lenește. Zace. Doarme și asudă gros și rânțezos. Și se bășește. Puturos. Un trup, chiar tânăr, dacă zace-,n neștire, fermentează, bolborosește, emană ; emite. Și-mbătrânește ; începe a mirosi a bătrânețe - am simțit eu, am adulmecat, am înregistrat, deși se dă cu mult parfum. Pentru mine tocmai de aceea e suspectă, atrage atenția nasului meu : când ai ceva de ascuns, nu ascunzi cu atâta îndârjire vizibilă.

Cred că de Nina m-am lipit, nu pentru că ar fi avut ea o mie de calități, ci pentru că cealaltă, Lala era plină de defecte.

Măcar de-ar fi adevărat ce spun. Dar nu-i. Lala fiind o adevărată dolofată, autentică totofașă, făcută din cuf și din patifea, ai zice : o aco-perniță, să te tot aco', cu ea - pe când Nina, biata... Pe la sâne : Lala are țâțuloașce verzi, împungărețe, nu se pot compara cu multele, cu mulțumindele ugeroase ale Ninei : când ești ca mine, basarabean fără de țară, mult mai la adpost te simți la pieptii lărgoși, primitornici, încăpătoreți ai Ninei. Iar pe la posterioritate ; n-are Lala corpul... trulent, fesele bucoase, cureșe, ninești.

Coborînd la 'izdvor : amîndouă au aceeași meserie, dar una-i mai jună, alta mai experimentatnică - sau uzatită... Ce să fac dacă mie-mi place nizda Pinei : generoasă, stabilă, liniștitoare - ca un pat larg în care dormi și de-a curmezișul, nu numai în diagonală- dar totdeauna ți-e de-a lungă.

Să mă mai plimb, să aștept deschiderea - dar cât timp : cina se dă pe încă lumină, ar trebuie să mă întorc la internat, pentru masă : tot prea devreme ar fi...

Doamne, și ce lung e timpul când nu știi ce-aștepți ! În principiu, ziua de mâine cu ora ei zece - dar până atunci ? Ca să nu-nnebunești de-așteptare lungă, i-o umpli cu așteptări mici : deschiderea babei. Dacă însă o fac aici, pe stradă, e ca și cum n-aș aștepta ; în plus, pierd masa la cantină - or asta nu se face : intru la eștia mâine la zece, dar cine știe când mai ies, așa că trebuie să fac rezerve de îndestulare în primul rând, în al doilea de Nina.

Mi-am făcut planul : unu - cina (cu supliment, dacă se dă) ; doi - vizita la babă pentru Nina, cu supliment, să fac rezerve.

Eram gata să dau colțul la stînga, pe strada internatului, când am văzut pe celălalt trotuar o femeie ducînd, cu dreapta, o sacoșă umflată și, desigur grea ; cu mîna stîngă, un copil. Era îmbrăcată sărăcăcios : rochie de stambă ieșită de soare, la fel baticul adus mult pe obraz ; în picioare purta cipici de cârpă, lipăia rățește cu ei și avea gambele îngroșate, binișor căzute, ca și cum acele picioare ar fi fost obișnuite cu toc înalt... După rochie, după batic, femeia era una cu-cipici cum întâlneai din sută de metri în sută. Apoi sacoșa : un fel de sac, oricum, din sac fusese confecționată, îi rămăseseră niște litere, fragmente de cifre. În schimb, copilul...

Pe amîndoi în vedeam din spate, însă nu-mi era greu să deduc : băiețelul (patru-cinci ani) era de familie bună pe stil nou, neo-bună : securiști, activiști, ingineriști - din cei cu bani mulți și acces la magazine speciale. Avea copilașul ce mânca, nu ca alții, cu siguranță chiar și ciocolată (și de n-ar mișca din cap, tot i s-ar vedea, din spate, rotunjimile obrăjorilor) ; are copilașul ce-mbrăca, încălța (nu ca noi, ca ceilalți copii) : hăinuțe bune, pantofiori buni, dinainte... Desigur, femeia e servitoare la foștii proletarnici, ei spun : „tovarășa de serviciu”, însă,

în ciuda tovarășiei, tot servitoare rămâne.

I-am depășit, am intrat la internat. M-am oprit în poartă - acum îi vedeam din față, în față...

Dar o cunoșteam pe servitoare ! Sau doar semăna cu... În ciuda cipcilor de cârpă, a rochiei, a baticului - și ele cârpoase - a sacoșei-sac...

Poate mi-aș fi văzut de internatul meu, dacă atunci când ni s-au întâlnit privirile, femeia n-ar fi tresărit și nu s-ar fi oprit, o secundă-două, trăgându-și iute baticul mai peste obraz - și dacă, apoi, n-ar fi traversat strada în unghi drept. Și dacă...

Era Vivi. Știam de la Septimiu că ziua era controlare de calitate la Flaro, dar nu la stilouri, ci la secția ace cu gămălie și prietenul se întreba ce controla controlarea de calitate la un ac de gămălie : corec-ta poziționare a gămăliei (față de vârf), ori viceversa ?

Bietul Septimiu : credea că a-lui, ziua e lucrătoare, în fine, controlor de calitate a gămăliilor de ac, ocupație onestă, chiar nobilă, de om-al-muncii - când colo, dulcineea-i servitoare ! N-ar fi o prăpastie între schimbul de noapte și cel de zi - dar servitoare, pe timpurile astea... Fiindcă nu știi ce-i mai rău, azi : curvă cinstită (dar interzisă, riscând în fiecare clipă arestarea), ori, ca să zic așa, legalizarea : servitoare la ștabi (ca să aibă ce fute ei și copiii și nepoții și tovarășii lor mai puțin norocoși)? Numai că în cazul ei nu exista un „ori”, ci un și : curvă și servitoare (la activiști, securiști, colaboraționiști - mai ales dintre „tehnicieni”, ăia care pretind că nu fac politică...).

Săracul - când o să-i povestesc... Dar dacă el știe că Vivi nu mai este tovarășă-muncitoare, ci tovarășă-de-serviciu? ; dacă va fi știut de la-nceput, dar nu mi-a spus ? - sau n-a știut, nici nu l-a interesat ocupația de-zi a ei, Vivi îi va fi spus o minciună, el a acceptat-o - ce mai contează ocupația suplimentară (sau complementară) a unei curve ? Că ziua e controlare ori că e servi...

Dar ia stai !, mi-am spus. O servitoare e servitoare toată ziua ; chiar dacă seara nu mai servitorește, tot nu e liberă, primește câte o zi întreagă, nu are program-zilnic de muncitor în uzină, de funcționar... Atunci cum de e liberă seara ? Adică toată noaptea ? O servitoare, fie ea și tovarășă, locuiește în locuința tovarășului stăpân, nu poate ieși când i se scoală - mai ales după căderea întunericului ; și seară de seară...

Așadar mi s-a părut că e Vivi... Să mi se fi părut că și ea tresare, văzându-mă ?

«Facem o probă : dacă e Vivi, atunci se uită îndărăt ; dacă nu...»

M-am uitat în urma ei : ea tocmai privea încoace.

“Pură întâmplare - însă dacă se repetă...”

Dar, ca să constat eventuala repetiție, trebuia să mă iau după ea -

în curând avea să apuce, fie la dreapta, fie la stânga. Am pornit agale în urma ei. După nici cinci secunde, femeia s-a răsucit cu totul. M-a văzut. Am văzut cum l-a smucit pe copil de mână, să grăbească pasul.

Acum eram la cinci pași îndărătul ei. Păseam sonor, ca să fiu auzit. Ea a întors capul, a vrut să se oprească, s-a răzgândit : a traversat strada și, de pe celălalt trotuar, s-a uitat înapoi. Nu părea speriată. Doar intrigată.

Să traversez iar, după ea ? Și dacă se oprește, își infinge mâinile-n umeri și începe să zăbovească că mă țin de curul ei, femeie cu copil ? - mai bine mă întorc la internat. Însă Vivi re-trecuse strada, în fața mea. Se opri, depuse sacoșa, iar acum vorbea cu băiețușul, aranjându-i câte ceva, furându-mă cu privirea - eu însă priveam în laturi ; și fluieram.

Când am ajuns în dreptul ei, am dat s-o ocolesc - m-a oprit din privire. Așa că am zis :

– Bună ziua, doamnă, o fi grea sacoșa - îmi permiteți să v-o duc ?

Abia acum nu mi-a răspuns : voia să dea de înțeles că e supărată. Să fie sănătoasă. Am pornit mai departe - însă din urmă am auzit :

– Dacă-i numai de sacoșă, du-mi-o !

Am luat-o și am pornit înainte - până m-a oprit :

– Aicea stau - intră nițel...

N-am înțeles. N-am vrut să înțeleg. Copilul dăduse fuga într-o curte, dispăruse, acum se auzeau țipetele de joacă ale altora. Am luat mâna, am pupat-o, am dat să mă îndepărtez - ea :

– Nu lucrez la domiciliu, da' pentru tine, c-ai fost gentil de față cu copilu', de n-ai cu ce plăti, pe datorie, ba nu, azi fac cinste...- de sub basma ochii rostogoliți mă chemau, rotund, să intru.

– Bine, dar dumneavoastră... Sânteți a lui Septimiu...

– Ceee ?, s-a uimit ea. A cui ?

– Septimiu, prietenul meu, cel care m-a... care m-a prezentat...

– Așa-l cheamă ? Ce zicea ?, că-s a nu știu cui...? Nu, puiule, eu nu-s a nimănui, decât a copilului, Gigel îl cheamă...

– Să vă trăiască..., am bâiguit.

– Mersi. Așa că pune mâna și du-mi sacoșa până-n casă - la răcoare... Hai, mișcă ! Ce-ai încremenit ?

Am văzut alb. Am spus printre dinți :

– Mie nu mi-a zis nimeni : «Mișcă»! - și n-o să-mi zică !

– Păi ce, c-am zis-o cu drag... - atâta am auzit, fiindcă o luasem la goană de-acolo.

Mama ei de servitoare ! Și de curvă ! Bine, n-a vrut să mă jighească, așa vorbesc ele, pentru că așa li se vorbește - dar eu nu fac parte din lumea lor...

La urma urmei, de ce doar «mișcă» m-a...mișcat și nu mă deranjează cuvinte ca țată, puță și alte pizde - adevărul că n-a zis pizdă, a zis cur. Că-mi dă. N-a zis acum, a zis într-o seară, la babă, discutînd cu tovarășele ei de șaibă.

– Ai primit ceva bun de-acas’?, m-a întrebat un coleg de internat, arătînd din cap. Îmi dai și mie ? Că și eu ți-am dat când am primit pachet.

– Pachet ?, m-am uimit. Aaaa, astaaa... - nu-i al meu, îl duceam cuiva, o persoană care dă cur.

– Care dă, ce ? Ce persoană ?, s-a încrețit colegul.

– O persoană cu... curoană, una care dă cuc - fii sigur că, dacă primesc pachet de-acasă, nu te cuit !

Am pornit înapoi, furios, amuzat : trebuia să-i restitui coșnița.

Bun : îi dau sacoșacul, îmi cer scuze, o întreb...N-o întreb nimic, îi duc sacoșa, o las la poartă...Poartă-poartă, dar e casă naționalizoartă, or fi zece familii în (fosta) vilă, nici nu s-or fi cunoscînd între ei locatarii, apoi printre atîția or fi și ceva hoți mărunți care se bucură la un sac de curtofi. De unde știu ce anume cur în suc ? Nu știu, nu mă interesează - i-o las în prag, mă car. Care prag ? Care ușă ? Nu știu unde șade, parcă a spus ceva de fundul-curții - ce fac : iau la rînd ușile din curul furtii : Bună ziua, caut pe cineva care... Care, ce ? Și cum o cheamă ? Vivi nu-i nici măcar prenume, ar putea veni de la Mărioara, ca și de la Elisaveta...

Nu-i nimic, văd eu la lața focului.

10

Și-atunci ?

Și-atunci am plecat.

Întâi m-am dus - găsit, ‘fruptat, salutat, plecat. Ca de obicei, după, rezistînd tentației de a privi în găurica ei : chiar atît de iute se va fi închis, încât numaidecât după ce se ridică de sub mine poate merge cu picioarele alăturate, de parcă nimica nu s-a petrecut între noi doi, ca și cum nu i-aș fi bătut nici un cui ?

Era soare, încă și mai mare când am plecat din ea, să mă-ntorc la internat. Văzusem la ea, pe noptieră, cât e ora, puteam fi liniștit : nu pierdeam cina, apoi mă aflu în imediata apropiere a internatului. Am ales să fac ocolit drumul.

Cunoșteam cartierul de mult, din 46, când intrasem la Normală. Doi ani am stat „sus”, la Teologie, lângă Catedrală, însă aproape în fiecare învoire duminicală dădeam, cu băieții, câte o raită încoace, în Orașul de Jos : să văd, măcar de departe, localul nostru cel frumos și ocupat de cioloveci. Spre sfârșitul clasei a II-a veneam zilnic, după-amiezile, cu școala - pentru curățenie-reparații, după liberatori. Din 49,

de când mă mutasem la liceu, se chema că locuiesc în cartierul pe care, ca normalist, îl doar străbăteam ; ajunsesem să cunosc străzile, casele, curțile (cartierul fiind românesc, erau garduri normale, nu de ziduri de cetate), știm în care grădină înfloresc cutare flori și când anume, în timp, după clima Sibiului ; ce arbori, ce pomi înfrunzesc, înfloresc, dau rod. Aveam preferințe, aveam preferate printre străzi, case, curți; și pomi.

La capătul străzii pe care am intrat acum, dinaintea vilei cu două turnuri (mai sunt altele, cu câte unu...), umbrind întreg trotuarul și o bună parte din lărgimea străzii, se află Pomul Făgăduinței : un cireș falnic și, ca totdeauna pe vremea asta, încărcat de poame - verzi încă. Al Făgăduinței, fiindcă la sfârșitul lui iunie, când noi, elevii interni plecăm în vacanță, cireșele abia sengălbenesc ; când ne-ntoarcem, în septembrie, sunt gata-mâncate, doar în vârful crengilor suse mai dăinuiesc două-trei, sbârcite, lemnii, sau doar cu sâmburii atârând de codițe. Nu știm ce fel de cireșe dă cireșul : albe ?, gălbii?, pistruiate ?; roșii, vișinii, negre? I-am putea întreba pe localnici - dar nici un intern, în întreaga istorie a internatului Liceului Gheorghe Lazăr nu se interesase de culoarea cireșelor : prețioasa informație ar fi trecut din gură-n gură, aș fi știut-o și eu, dar ar fi pierit taina, n-ar mai fi avut nici haz, nici rost numele Pomul Făgăduinței. Mă obișnuisem cu : Cireșul Promis, nu simțeam nevoia să cunosc și culoarea promisiunii.

Numai că în acea dupăamiază, plecând de la Vivi și îndreptându-mă, ocolit, spre internat, ajuns pe la mijlocul străzii cu Pom, am simțit că-mi lipsește ceva, că lipsește străzii : părea știrbă, șchioapă, spartă, oricum, neîntreagă. Eram sigur că în celălalt capăt al ei : lipsa, gaura, însă ajuns acolo, n-am dat de hic. Zăpăcit, dezorientat, mi-am zis :

«Nici de Cireș n-am dat - să fi greșit Adresa ?»

Nu greșisem adresa : strada era aceeași - însă nu aceeași stradă. Aici fusese ce nu mai era ; aici ființase ceea ce lipsea străzii - fusese până de curând: se vedea, se pipăia cu pielea nărilor, dacă nu mai rămăsese nici o urmă sonoră, dănuia mirosul :

Pe trotuar și în rigolă, ceva frunze veștede, rămurele cu smocuri de cireșe verzi, acum zbârcite ; solzi de așchii - și mirosul, sfâșietor, de pom fructifer ciopârțit, masacrat.

Dincolo de gardul de fier forjat (rămas cum îl știam : împins bine spre stradă de creșterea spre lumină a cireșului) : ciotul cu tăietură proaspătă și aiurea, de topor. Numai de topor, nu se vedea urmă de fierăstrău. Desigur, în cădere, coroana se aplecase spre casă, riscând să strice țiglele : se citea panica toporarului, după despicătura lungă, sălbatică, prostească și în trepte bărboase a trunchiului dat-gata cu loviturii dezordonate, de înecat - și de tâmpit. Fiindcă nu există prost mai idiot pe lumea asta de cretini ieșiți la suprafață de când cu eștia, decât

tolomacul-cel-tare-și-mare, când e speriat el de ceva (de regulă : de umbra lui).

Am înjurat cu glas spre geamurile închise și-am grăbit pasul. Mi-era rău, ca atunci când bei prea multă apă, după ce ai răbdut mult de sete. Dacăș fi fost cu Septimiu... El s-ar fi lansat pe dată într-o filipică limpede recitată, bogat gesticulată, cu sumedenie de semne de întrebare-mirare, îngemănate ; ar vorbi, în septimica lui, de crimă și de criminali !, ar fi gata-gata să intre-n curte, să sune la ușa vilei (eh, dacă-ar avea un buzduhan cu care să bată-n poartă - nu ca-n Ispirescu ci ca-n Bolintineanu) și să-i ia la trei-păzește pe deschizători :

«De ce, domnule ? De ce-ai tăiat ar-bo-re-le ?»

Așa le zice el și fructiferilor, când sunt mari, ca Cireșul nostru : arbori - e mai falnic, mai sonor. N-ar zice, ca lumea : «De ce-ai tăiat arborele, domnule?» ; sau și mai ca lumea : «De ce-ai tăiat, mă, copacul, futu-ți tîmâia cui te-a ouat, de bou cu stea-roșie-n frunte?!» Și i-ar mai întreba Septimiu, ca de pe scena Teatrului Popular, dacă știi ei, tăietorii-de-arbori, de câți ani are nevoie un ar-bo-re ca să crească ; și încă :

«În câte minute l-ați asasinat, barbarilor ?!»

Înduioșător, Septimiu ; cel mai bun prieten al meu.

Eu n-aș fi văzut nici asasini, nici barbari ; eu văd, de la înălțimea ochilor mei - mult mai jos plasați decât ai înaltului meu prieten ; vedeam, nu crima de omor, ci crima de prostie. Nu-l știam, dă-l în măsă, pe imbecilul tăietor, dar știm (cine n-ar ști ? Septimiu !) : e o vită descălțată. Unul dinăștia căroră li se zice (de frică) : “proști cumsecade” : un milițian te ia de guler, fără nici un motiv, te duce la ei, la “secsie”, după trei-cinci ore îți dă drumul - tu zici : «E un tip cumsecade, atât că-i cam prost...» ; șeful tău, un de-ăsta-pe-puncte, un analfabet, te pedepsește, fiindcă n-a înțeles ce ai făcut (bine) - tu, mărinimos, după ce-ai scăpat și-de- pârnaie : «El e cumsecade, săracul, dar dacă-i proost...»

Cumsecade ! Tata zice - o fi știind el ce zice - că prostul nu poate fi și cumsecade, altfel n-ar mai fi prost : prostia-l împinge să facă prostii ; măgării ; porcării. Cât a dormit - nu zic ba, a fost cumsecade, prostalăul, însă cum s-a trezit și a pus mâna pe topor...Una din trei : ori o taie pe nevastă-sa (că nu i-a călcat obielele) ; ori cade pe scară și se taie singur (și urlă că dușmanul de clasă, teroriștii de la munte l-au atacat) - ori iese la poartă și taie cireșul ! Uite-așa ! Ba nu : două din patru : după ce-a oborît arborele septic, te căsăpește pe tine, cel care l-ai întrebat : «De ce tai, nene ?»- firește, nu cu ură, ci așa, că a venit vorba... Abia după aceea înțelege că el a urmat linia partidului, lichidînd un dușman de clasă care tocmai trecea pe-acolo...Ce-o să-i zică partidul : că n-a făcut bine ? Că a făcut rău, omorîndu-te? Și să-și

piarză soldații-disciplinați ? - în nici un caz ! O să-l critice-ntre patru ochi, o să-l puie să-și facă otocritica lui Împutituros - și Tot Înainte, Tovarăși ! Nu ? Ba da. Altfel tot el, de-curând-repartizatul în vilă naționalizată are dreptatea clasei : primise, cu inventar și poziția-frumoasă-vederea-la-stradă, iar “ăla verde de pe timpuri” îi punea bețe-n roate ; îi sabota munca de zi cu zi - într-un cuvânt : îi ținea umbră, prin urmare el, repartizatul clasei ‘citoare nu se putea bucura pe deplin de punctul, nici de unghiul de vedere de la geam, ca să fie informat la zi, la ceas, la secundă : cine trece, cu cine, cum - din cauza lu’ ăla verde ! Drept care tovarășul pune mâna pe topor și face lumină-n locuința cu acte-n regulă dăruită de partid. Și dacă individul e un bou mai vechi-repartizat, însă abia acum, pe vreme cireșelor a constatat că “tot felul de trecători” sar, din mers, după fructe?; că tot-felul-de-copii pătrund în curte, urcă în Arborele septim, fură cireșele, rup crengile - măcar de-ar lăsa și pentru noi, stăpânii de azi, dar ei, plini de ură la adresa clasei ‘ncitoare... Așa că a zis :

«Mama voastră de dușmani de clasă neadormiți, dacă-i pe-așa, cu cireșul, atunci nici eu - dar nici voi !»

A pus mâna pe săcure, a tăiat cireșul - ce simplu !

Dar dacă l-a retezat, nu din pricina fructelor care atrăgeau totfelii?, ci a gardului ? Gardul fain, de fier veritabil ? Împins, îmburtoșat, deformat, scos din aliniament de trunchiul cireșului ? În acest caz, cumsecadele iubitor de aliniament gardic : vițel fusese înainte de 23 august, nu mai puțin vacă devenise după : a retezat cireșul cam la un metru și cincizeci de centimetri, înălțime la care i-a venit lui bine, neaplecat, neîntins. Ca peste tot, în economia nouă, în noua industrie, în lumea nouă cea edificată după modelul de la Răsărit (de unde ne-a venit și lumina) : gardul îmburtoșat de creșterea cireșului tot burtos a rămas, iar tovarășul nostru toporizator, repartizat al clasei, nepricepînd legile legice, îl lăsase așa - las’, că-ntreabă el mâine la partid, partidul știe tot, chiar și motivele de clasă ale gardurile de fier-burghez.

În principiu repartizat al nu avea voie să facă ce făcuse, primise în folosință numai odăile, eventual „accesele”, vila întreagă, curtea, grădina cu tot ce era plantat rămânînd a sta-tului. Așa era din punct de vedere al legilor-țării - dar de câte ori li se spusese că legile sunt făcute de clasa muncitoare ?; că statul este poporul, adică el, proletarul adus de la țară la oraș, făcut stăpîn pe tot ce curge-n țara asta : râul, ramul... Știind asta, proletariatul a luat toporul în propriile mâini și - printre altele - a tăiat cireșul, ce atîta vorbă lungă !

Păcat că nu era și Septimiu : l-aș fi lăsat să-i facă numărul cu sfînta-i indignare, să dea recitalul întrebărilor retorice („Dar cum e posibil, domnule...?”), apoi aș fi adus vorba despre popor...

Septimiu, orășan de nevindecăt, e convins că poporul (adevăra-

tul, sănătosul, autenticul) este alcătuit în exclusivitate din țărani. Ah, țăranul român la Septimiu ! Îl privește cu admirație idolatră, îl încarcă de toate calitățile văzute și nevăzute - tocmai pentru că nu-l cunoaște decât din excursiile lui suedeze (de la gimnastica făcută, la popasuri), când îi dă binețe, mimînd ridicarea cuviincioasă a unei căciuli autentice ; când, sfielnic (și fielnic, ca un adevărat fiu al țăranului la român) îl întreabă pe Badea Gheorghe la ce cujetă el atît de-adînc, pe cînd contemplă peisajul dealvalonat - și se gîndește la ținica ?)... Aceste însușiri ale prietenului erau, cu siguranță calități - cînd eram în primele clase de liceu, hai să zicem pînă la cincisprezece ani : atunci ignoranța putea fi numită inocență, chiar disponibilitate de a-i crede buni pe oameni, și după proba contrarie ; însă după ce ți-au trecut coșurile... Septimiu crede că țăranul român (și numai cel român !) e frumos, doar pentru că umblă în straie poporane ; că e deștept-foc, doar pentru că se uită la tine bănuitor pe sub clop ; Septimiu e convins că lentoarea în răspunsuri a țăranului român (pe care n-o acceptă la Octavian : fiindcă tată-său e mecanic de locomotivă ?, dar maică-sa-i țărancă domiciliată în Sibiu, în Cartierul Gării !) este semn de... cîntărire a răspunsului, iar tăcerea nu poate fi decît înțelepciune adîncă, „cea care nu are nevoie de cuvinte”, adaugă el.

Am încercat în mai multe rînduri, nu să-i stric jucăria cea dragă, dar să-i îndrept părerile, spunîndu-i din ce știu eu, ca băiat de la țară (aș putea spune : de la țări, dacă aș avea vreuna...) : țăranul nu e neapărat fericit cu starea lui - dovadă : țăranul abia ajuns la oraș îl tratează pe cel rămas cu : «Băi țărane !»; că țăranul nu e mai sănătos trupește decît orașanul, că e și el ros de boli pe care nici nu le bănuiește ; că țăranul doar în imaginea orașanului înfometat este cel care mănîncă bine - cînd el vinde mîncarea, ca să poată cumpăra gaz și cuie și hamuri ; că lentoarea în vorbă traduce, ei, da : lenoarea gîndirii, iar misterioasa tăcere e pur și simplu rezultatul stării minerale - hai : vegetale.

Firește, Septimiu nu admite asemenea “injurii” («la adresa acestui neam mîndru, de țărani, domnule !») ; și nu admite că actuala clasă-muncitoare, masele largi de bovine comuniste provin - de unde, dacă nu de la mama noastră a tuturor : satul ? Septimiu crede că activimea și milițienimea și securimea, aces-te pacoste pe capul nației noastre ne-au venit de dracu’știe unde, de oriunde, „sigur de peste hotare, nu din spațiul carpato-dunărean !”, a trîntit-o la un moment dat. Deși iubitor și pricepător de Caragiale, Septimiu nu acceptă că România noastră cea dragă și sfîntă zăbovește, de o sută de ani, la barieră : a plecat din sat, dar n-a intrat în oraș ; că populația din Caragiale poposește de peste un secol, la ma’ala... Tata zice că a auzit la București : «Capitala țării noastre și-a văzut visul comunist realizat : mahalaua-n-

centru».

Bine, bine, mi-am spus : Pomul Făgăduinței tăiat, în schimb, Vivi... Început de vară, sfârșit de an școlar, vacanță mirosind numai și numai a femeie apropiindu-mi-se deschisă...

Și mi s-au tăiat picioarele. Mi-a înghețat stomacul, boț, bolovan. M-am rezemat de un stâlp de porțită : nimeni pe stradă, pustiu cartierul, ai fi zis că tocmai fuseseră alungați stăpânii din case, dar încă nu fuseseră aduși tovarășii... Cu toate acestea m-am rezemat astfel, încât un eventual privitor să creadă că-mi intrase ceva în pantof, ori că cio-rapul, ori că făcusem un cucui în talpă (așa zice Împuturosul la bă-tură).

«Doamne, și dacă s-ar putea să nu mă mai gândesc la convoca...» - pe dată m-am corectat : «la aia...», apoi : «Dacă nu se poate și nu se poate s-o alung, atunci s-o prefac în ceva ne-neplăcut - altfel, până mâine la zece, sânt de zece ori gata-spânzurat !»

Mi-am adus aminte că în timpul tezei mă simțeam bine ; eram bucuros - de ce mă simțeam bucuros în clasă, înveseloșat la internat, doar știam de convocare ? Sau poate ea mă înveseloșizase?

A, nu. A, da : ei munții - ca la Zürich (atât, că ceva mai mari...).

Dar ce aveau munții cu starea mea de bucurozitate ? Nu eram bla-gian fără condiții, pentru ca, gândindu-mă la soarta Maestrului, să spun : Ceea ce mi se întâmplă mie, ucenic, e floare la ureche ; nici opera (e drept : citită pe fugă, răsfoită la Septimiu) nu mă cucerise - acceptam că Blaga este mare scriitor, dar nu „primul”, cum pretindea Octavian ; nici... “cel mai important” - dar toți marii sunt foarte importanți, chiar geniali - dar “primul”?; dar “cel mai”? Înseamnă că alții, și ei foarte-importanți, sunt trimiși pe locurile următoare, fiindcă primul a fost ocupat...? Asta ar fi una ; a doua : mare, important scriitor, Blaga - dar dacă nu scria romane, nimica nu era.

Despre mult-citatul cu Munții ca la Zürich...Eram convinși : era o scăpătură : au și oamenii mari momente în care le scapă asemenea scăpări.

Un episod ca cel trăit cu Vivi nu putea fi trăit alături de un filo-sof (cu atât mai puțin un poet) ; la Vivi : un romancier.

Pe Rebreanu îl prețuiesc mult de tot, dar nu cred că s-a fi aflat la locul lui, după curul lui Vivi ; Doamna Bengescu, cea care multe cunoaște (ca cineva care pre mulți a iubit ea) știe, ca femeie, însă n-ar fi în stare să prindă pe hârtie... asta. Camil Petrescu va fi cunoscut îndeaproape sute, poate mii de femei, însă în romanele lui curvele sunt niște gădilite, niște chicoticioase nesărate, fac figurație sonoră - pentru că autorele, om de teatru, le-a obligat la acest rol, altfel, fără pagubă ar fi putut lipsi : nu de gădilocoteli duce lipsă romanul nostru; ci de roman.

Asta am vrut să spun : în povestea Vivi singur Dostoievski ar fi făcut, cât de cât, față. Nu peste tot și nu ca la carte - cu toate că și româncă Vivi își începuse cariera după ce fusese liberată, la vârsta ei de ruși... Orice-am crede, Dostoievski nu era ostaș al glorioasei Armate Roșii, așa că-l verificasem față către față cu cazul Vivi, mereu spunându-mi că ceea ce fac e o prostie, o măgărie de adolescent ignorant, ciuruit de coșuri, atrăgându-mi atenția că n-am nici o cădere să-l judec (măcar să-l verific) pe Marele Dostoievski.

În primul rând, pentru că eu nu sânt scriitor, deci nu știu cât și până unde poate un scriitor ; în al doilea : marile deosebiri de loc, de timp între ficțiunea lui și realitatea mea (care și ea merită o punere între paranteze, Vivi viind singura viintă vinecunoscută) îmi interziceau să generalizez - în nici un caz s-o compar cu curva mea, chiar dacă nu preacurvisc cu mine, personal : Sonia Marmeladovna.

Acum, pe stradă, debarasat (naționalizat mai degrabă) de Cireșul Făgăduit, puteam gândi liber la o sâcăială, obsesie ce mă persecuta, mă ocupa pe dinlăuntru - poate fiindcă vorbea, mirosea a înăuntru domi-ciliului vivial, anume că...

Anume că marele scriitor rus nu știa cu ce se mănâncă "femeile pierdute"; habar n-avea genialul Dostoievski ce-i o curvă.

Sau va fi avut (habar), ca om, dar spre deosebire de mine, el fiind scriitor, le-a modificat, le-a re-făcut, le-a prefăcut în personaje de roman.

Ce este Marmeladovna, dacă nu îngerașul poticnit, scăpătat în genunchi, căzut în noroi, deci în păcat ? Suflet pur, mare, inimă de rusoaică, largă-precum țara-le, generoasă așisderea, ființă conștientă de propria-i accidentă și dorind din tot duh-ul ei însetat de curăție (cerînd și ajutorul nemijlocit al lui Dumnezeu), să se extragă, smulgă din mlaștina prostituției - așa ne-o zugrăvește autorul, iar noi îl credem, ne zicem că, la urma urmei, pe la ei, pe la ruși lucrurile ar putea să se petreacă și așa.

Și încă : Sonia din carte face treaba- ceea în silă, silită de împrejurări, de soartă-și-destin (ca la ei, la ruși) ; de sărăcie, de mizerie : o mamă și vitregă și ofticoasă (și sfântă, în finalul cărții), niște frățiori flămânzei și dezbrăcatei...- iată motivul pentru care ajunsese ea să se vînză, să-și vîndă trupul - nu și sufletul, se-nțelege. Revin : Sonicica făcea treaba- ceea cu scârbă, cu neparticipare profesională, ba chiar plân-gînd ! - cel puțin așa ne comunică Dostoievski, prin Raskolnikov, iar acesta o știe, nu de la fată, ci de la interesatul ei tată, bețivanul Marmeladov (alt sfânt ortodox!). Aș putea zice : Sonia nu-și dădea, își doar închiria trupul ; ca pe o odaie, ca pe-o haină (de duminică), îl dădea cu împrumut ca pe ceva al său, desigur, dar nu indispensabil - ca sufletul, acesta rămânînd ne-atins, ne-pătruns, ne-umblat (și pravo-

slavnic), el stînd de-o parte, neparticipînd la depravare...Aş mai putea zice : Sonica Marmeladova îşi închiria pe bani trupuşorul îngeret, însă fără-de curuleţ (acela fiind drăcesc, personajele pozitive ale lui Dostoievski neputînd avea aşa ceva).

Problema era - mai vîrtos atunci, în acea dupăamiază de iunie şi avea să dureze până a doua zi dimineaţa, la ora 10,00 fic - problema mea era următoarea : nu neapărat cum arată, puse pe două coloane (la stînga Vivi, la dreapta Sonia), ca fiinţe comparabile ; ci cum pot fi ele citite - după ce au fost scrise. Bun, Sonia era deja aşternută pe hîrtie - rămînea Vivi...Or, ce nu-i scris e ca şi cum n-ar exista ; ca şi cum nici n-ar fi existat în veac - ceea ce devenea o nedreptate strigătoare la cer !

Îmi ziceam : nu e toată lumea, toate femeile, nici chiar toate fetele babei ca Vivi - dar o părticică uite-atîtă, tot erau ! Deşi la început de tot mi se păruse a fi unicat, căzut din lună cel puţin, cu timpul am început să simt că în fiecare din fetele mele cel cuminţi zace un strop viviesc.

Şi-mi mai ziceam din tot trupul meu cel hăituit :

«Trebuie să trec prin, peste încercarea de mâine, oricât ar dura ea (cinci ani i-aş face-ntr-un picior), ca să pot pune pe hîrtie, nu această “descoperire” (e-he, câţi o vor fi dezacoperit, de-a lungul timpului sălbatic - dar au acoperit-o la loc), cât acest adevăr ; să nu piară, odată cu ea - fiindcă mai rămân eu : abia odată cu mine, cel tăcut, are să piară şi adevărul despre ea. Fiindcă fără adevăr, pierim şi noi, cu toţii».

Îmi mai ziceam, băbeşte, şcolăreşte : Dostoievski nu-i un romantic din acela ; aureolator al mizeriei umane, ca Hugo ; nici un asta, realist-naturalist-noroist, ca Zola, să dea impresia că lumea-ntreagă-i o latrină de gară, debordată; nu întâmplător îi plăcea Rusului Dostoievski englezul Dickens...

Concluzie (ca la şcoală) : Dostoievski este şi realist (orice-ar zice vitele astea ale noastre, luate după boii ruseşti) : cât să facă lumea lui credibilă, verosimilă - atît că el o vede printr-un geam colorat... I-aş putea spune viziunii: coloromantică - ce, nu sună bine ? Iar lui Dostoievski : coloromantizat(or) - de credinţă, aşa ceva...

Îmi repetam : pe Dostoievski îl pun sus de tot, printre cei mai mari la care mă-nchin vorba ceea, cu ochii închişi. Însă în chestia Vivi, să mă ierte Dumnezeu, dar marele Dostoievski e un inocent, un ne-dus la besearică (m-am exprimat cuviviincios, nu ca Septimiu). Nu e reproş, cum ar fi ? - doar băgare de seamă, respectuoasă :

El a zugrăvit curva cu penelul - nu a scris-o cu condeiul ; n-a însemnat-o, n-a săpat-o-n blocul de hîrtie cu dalta condeiului, a făcut-o cu mişcări large, rotunde, întîi de sus în jos, apoi, iute, iute, de la dreapta la stînga, ca ştergînd tabla : să nu vază elevii ce anume a pro-

pus el, mai degrabă doritor s-o acopere pre ea, minunea lumii (în maniera evangheliștilor: tratînd-o cu prea respect - deci, batjocură - pe Maria din Magdala), decât să dezacopere, dezvelească, desfacă, scormonească, bortilească, înghită ceea ce scobește (în maniera lui, cunoscută sub denumirea de : dostoievskiană) - așa cum făcuse cu toate celelalte persoane, cu precădere, bărbați.

Așa i-a ieșit, de sub penel, Sonia ; așa a vrut el, înainte de a o cunoaște (acum vorbesc de personaj, nu de femeie) ; așa și-a vrut-o : modificată - iar când se întreabă, pathetic, dacă „prostituția” a atins-o pe biata copilă doar superficial ? doar în-treacăt, eventual maculîndu-i vestimentațiunea ? ah, chiar și pielea ? - cum : a pătruns și în adîncul sufletelului ? (de ce-or fi diminutivînd Rușii totul-toate : ca să le facă mai puțin terifiante ?, mai alunecabile pe gât ?, ca votculița din păhăruț, ajutată de castraveciori acrișoreți?) - această întrebare e grăbită și de formă, are răspunsul gata-dat : Nu ! - cum altfel ? De mirare însă la el, nu doar uriaș creator de persoane, dar mare căpcăun de persoane : cine intră pe mîna lui împeștată nu mai scapă teafăr : e stors, tocat, frămîntat. După care Domnul Dumnezeu (sub)Pămîntesc suflă asupra-i duh și zice : «Să fii !», iar acela fie - în afara curvei, ea nu-i deloc fie și la mai urma urmei, mult mai suflet de curvă are Nastassia Filipovna decât biata Sonecika, ființă care, n-are noroc în viață, nici trup, în carte n-are... N-are instrument, unealtă, organă ; păsărică, pisi-cuță, fofoloancă. Cu ce trudea ea, asudînd pe la frunte, întru câștigarea carboavei jurnice? Sau va fi avut numai clienți chiori (de beți), căroră le era tot aia - mai vreau să spun că, cel puțin în românește există o bună legătură între făcător și facere ; între sculă și sculărie - ah, cuvintele, cât adevăr zic ele prin ele însele, numai urechi de auzit să avem !, până-ți dai seama, că spun minciuni - ca să nu mă-ncurc (!), dau două : cur, curvă - apropierea e tentantă (e-he-he), numai că primul ne-a venit de la latini, iar prima de la slavi... Așa că... Marmeladova e curvă, însă fiind ea sfîntă, nu e (curvă) - pe cînd Vivi, dacoromîncuță d-a noastră, dîn bobor... E-he, Vivi...

Pe măsură ce mă îndepărtam de locul-acela, înțelegeam că așa trebuia : să fug de acel loc ocupat, cu curu-i, de o ființă pe care Zola (cu atît mai puțin Dostoievski) n-ar fi primit-o în vreo carte : ca neconformă cu viziunea-asupra, concepția-despre-lume-și literatură a lor fiind alta. Zola n-ar fi pus-o-n carte, fiindcă Vivi nu are destul (sau deloc) noroi pe la trup ; Dostoievski, pentru că Vivi n-are suficient glod pe la suflet : el tratează trupurile personajelor de parcă i-ar fi, lui, trupuri : le dezbracă, le dezgolește și... le găsește murdare ! - dar nu-i nimic : le ia la spălat, la frecat cu cărămida pravocredinței, ca să devină nou-nouțe (și-așa le place Rușilor omul-nou) - pe cînd biata Vivi, carpatodanubiană din moși, din chiar moașe...

Dar oare - mă întreb dostoevskian - există această ființă ? Pe măsură ce mă lăsam cuprins de spaimă (am zis bine : nu era efectul revenirii, ci al trimiterii dinspre mine către ea a unei imagini abia atunci perceptibile), mă întrebam dacă Vivi ar fi un verosimil personaj de roman ; dacă romancierul îl poate lăsa așa cum l-a găsit, cu jegul și cu duhnoarea lui - ori trebuie să procedeze ca Dostoievski, frecător cu cărămida, dătător cu parfum de tămâie - adică întoarcere pe dos ca pe mânășă a realității reale (slinoase, duhnicioase)... Dacă monstrul căruia-i mâncasem dulceața și povăța (negîndindu-mă că aparține prietenului meu) era un adevărat monstru ?; ori unul mai mititel, unul virosimil, aranjat, făcut de mîna omului, ca morcovul autorului de romane, în gură - pe tavă ? Dar ce și cât și cum cunoscusem eu - din femeie - ca să pot vorbi ? Adevărat, nu mare lucru, dar, cred, esențial. Nu cercetezi (biblic) toate femeile din România, abia după aceea să capeți dreptul de a spune că acum știi cum stăm cu femeia la român. Deși... Deși pe Vivi nu o atinsesem, nu o adulmecasem (ba da : nu simțisem nimica), dar știam, de dincoace de știință, că așa e realitatea-de-toate-zilele ; că așa arată "o femeie printre femei", ca să-i schimb sexul (mai decent : genul - gramatical) lui Camil Petrescu.

«Adevărat, n-am mai întâlnit așa ceva, în viață, nici în cărți cu viață», îmi mai ziceam, mergînd grăbit, ca alungat din urmă, «dar, iară : ce-cum-cât știu eu, la vîrsta mea, despre numita viață ?; și despre cărți ? dar sînt un necitit, iar de voi fi răsfoit o carte, nu voi fi ajuns pînă la pagina cu pricina, unde stă scris, negru pe alb : că așa-i omul (femeia). Sau : Omul e și așa...»

«Admitem», încă îmi mai ziceam, «că am văzut bine ce am văzut, că nu era vedenie - dar asta-i doar una din fețe !; numai un aspect - ea, în totalitate, altfel va fi fiind : mai complexă, mai completă, re-cumpănită, nu ca ceastălaltă, partea văzută de mine și văzută doar într-un picior...»

«Așa o fi», îmi mai ziceam. «Dar simt, bag mîna-n foc : Vivi-i o curvă, nu pentru că-și curvășărește trupul (s-ar zice : curul), ci pentru că sufletul i-i curvit - și nu de la Ruși ; și nu Dostoievski și nu Tolstoi o mai... învie, chiar dacă numele ei ar accepta».

Am exagerat un pic : să se înțeleagă cât de șocat eram.

Începînd cu începutul, cu prima-oară a ei - sînt băiat gentil, nu zic : "primul pas greșit". Vorbea de Ruși, dar nu de prima-oară. Sau nu voia să spună. Eu n-o întrebam, ea tocmai uitase... Și totuși...

Și totuși, ea povestea întâmplări cumplite, aiurite - din astea am trăit și eu, însă cînd eu le povestesc, le iau în seamă, le cred - fiindcă sunt ale mele ! Însă pe ale ei... Numai ea (eventual Dostoievski) ar avea dreptul...

În felul lor, amîndoi ; împreună : ea selectînd, el aranjînd din

condei.

Ca să iasă o muceniță.

Îl admir, îl iubesc pe Dostoievski. Dar aici, la Vivi, n-are ce căuta : a venit prea târziu : cu un secol.

11

și numai ce uite-i la noi în ogradă. vreo zece. beți. trag din pistoale. mama și soră-mea mare apucă să fugă să se ascundă în afara satului eu rămân cu ma'-mare că ne zicem ce-or să ne facă nouă la o babă și-o copilă de zece ani. când auzim răcnete în vecini. acolo tot așa tot o babă și-o fetiță. ne-ascundem în grajd. sub iesle. îi auzim. cum caută. în casă. îi auzim cum vin. la grajd. și-mi zic decât să caute și să ne-ntepe cu furca. ies fuga din grajd. fuga dar nu fug. nu-s prea beți și destul de frumoși blonzi mari cu ochi albaștri. mă întreabă în limba lor, nu pricep ridic din umeri și râd. râd. râd. ridic din umeri și tot râd și tot ridic din umeri cu tot cu rochiță și tot râd și tot. văd cum uităturile lor se tot apleacă se tot apleacă se coboară se culcă. unul întinde mâna spre mine altul un fel de șef îl lovește peste mână. că să mă lase. că-s mică așa cred că i-a zis. șeful dă să intre-n grajd unde era ma'-mare. mă bag în fața lui tot ridicând din umerii rochiei și tot râzînd. mă aud ș-acum râzînd acum nu mai pot ca atunci uneori însă pot ca atunci. am un răs al meu așa cred. un răs pe care-l râd numai eu așa zic. șeful mă dă la o parte din ușa grajdului vrea să intre

îl apuc de poala rubaștei pe la spate și trag trag trag până-l descumpănesc mai-mai să cadă. trag de rubașcă zic :

Care Mă Prinde ?

el nu pricepe. ei nu pricep. le arăt cu mâinile cu umerii. le arăt cu fugitul încolo-ncoace. că ei trebuie să mă prindă pe mine că așa-i joaca.

încep să alerg printre ei pe după ei să-i trag de rubăști să-i îmbrâncesc în glumă să-i chem să ne jucăm să ne jucăm cu toții cât mai mulți toți din lume.

se prind și ei în joc în afară de șef. tot spre grajd trăgea. în grajd e ma'-mare și nu se poate cu ma'-mare că-i bătrână și nu se cade că-i bolnavă de la o operație nereușită. tot încerc să-i abat cu jocul. cu Prinsa. să-l trag duc de-acolo. nu se lasă. adică nu se lasă degeaba. am înțeles. așa am înțeles eu că altfel s-ar lăsa dar așa nu. și zic :

Prinde-mă !

tot nu-nțelege; și-atunci ca să-nțeleagă fac uite-așa :

Uite-așa a făcut Vivi. Uite-așa, vezi ? Se și vede - și cum ! - se miroase, se pipăie cu toată suprafața pielii omului (am uitat câți metri pătrați, dar muuulți : un metru și ceva) ; se și aude. Se ascultă - atunci

am primit întâia lecție de proză. Vreau să zic : de povestit. Și de ritm - potrivit conținutului. De asta, de ora-de-proză mi-am dat seama mult după aceea când am încercat să reconstitui, să aflu ce promisem, bun, fiindcă nu se putea să nu mă fi ales și cu un ce profit după toată tulburarea, beția aceea... - exagerez, dar cam așa a fost. Deși s-ar prea putea să nu fi fost chiar-chiar așa. Dar dacă eu cu asta am rămas în memorie, în măruntaie - vreau să spun : cu arătatul.

O singură dată mi-a arătat cum l-a chemat pe șeful rușilor. Scurt și cuprinzător, cum se zice, iar aici zisul e adevărat ca adevărul, fiindcă ce mi-a arătat atunci avea de toate, totul, desigur, nu se modificase din curtea lor, de-acum opt ani, chiar de avea doar zece, dar avea toți anii atunci, sânt sigur. Tot cuprinzător îmi pare de fiecare dată când îmi readuc în pânțece arătarea. Arătatul. După care a izbucnit în râs, m-ambrâncit la loc, pe scaun (pesemne era nevoie), s-a așezat și ea pe al ei, cuminte ca o icoană, rochia de mătase galbenă cuminte întinsă pe genunchi. Și a zis, cuminte :

– Asta-i.

Dar numaidecât a spus altceva :

– Ai văzut ?- a prins să se agite pe scaun. Ai văzut-o ? Mi-ai văzut-o ! Ce zici de puterea de-o am - și încă n-am râs tot râsul. Când îmi râd eu râsul...

Eram amorțit. Nu vedeam bine ; nu auzeam bine. În plus îmi era cumplit de sete. Am căutat, orbește, paharul cu apă lângă farfurioara cu dulceață.

Vorbea și vorbea - pe sărite reconstituia ce mai urma, dar parcă aș fi fost doi : unul dintre mini asculta, chiar o vedea pe copila ceea alergată prin curte, intrată în casă, cu haita la poala ei ; celălalt mine băuse toată apa din pahar și, prin sticla groasă a fundului, lentilă măritoare, vedea, mărită, rochia galbenă, de-față.

Nu era necesar să se mai fâlfâie o dată, ca să-și dovedească forța.

Vorbește și vorbește și vorbește (mereu vorbește de, iată, un an și aproape jumătate : mereu, mereu, proaspăt), iar eu sânt ceilalți doi : unul din capete se năpustește, aprins, după copchila atâtată, atâtoșă, hăituită și hăituind ; celălalt este ea : arătînd apoi fugind, arătînd și fugind și tot arătînd și trăgînd după ea, cu adiul cățelandric - al treilea (fără el nu se poate ; fără el nimica sântem) vine în urma tuturor, cu stîloul. Cine nu poate face se face că poate, pe hârtie ; atunci facerea se preface în facere mai adevărată decât - fiindcă.

Fiindcă facerea este a mea.

Și mă uitam la Vivi. Și mă uitam la rochia ei galbenă. Așteptam să mai fâlfâie o dată, făcător : de astă dată nu mă mai las împins, tras, îmbrâncit, pus la locul meu - măcar de-ar fi, dar e scaunul ei. Și, privind prin ocheanul paharului, vedeam, o văd, las naibii grajdul și mă

las aspirat de curul ei, după el, spre casă, despic haita ce mi-o luase înainte, înot prin ea, împărțind lovituri și mușcături în dreapta, în stânga, iar când ajung în pragul casei, mă aflu pe celălalt mal - de unde a început adevărata apă de despicat și timpurile verbelor de acordat.

M-am despărțit greu de pahar, ca de-o țată, cred că Vivi m-a separat de el, umplându- mi-l din nou cu, mi-a atins mâinile și mi-a, apoi umărul cu cotul, genunchii cu genunchii și. În timp ce-și făcea de lucru cu apele. Dar asta, nu. Deloc. Nu-mi spunea mare lucru, nimic. Ca și cum nu tot în rochia galbenă ar fi fost cuprinse. Cuprins. Singurul lucru important pentru mine, acum și în vecii. Dacă mi s-ar fi întâmplat mie lucrul (ziceam că eram fată), altfel l-aș fi povestit, aș fi tras-o pe tragedie : «Aveam zece (mai pun de la mine doi), doisprezece anișori, eram, se-nțelege, nevinovată și ei, zece barbari (la mine : doar patru), cioloveci sălbatici, beți, m-au necinstit - pângăritu-m-au, păgănul!» - așa ceva. Dostoievski ar fi tras-o pe sacrificiul consimțit (de ea, de copila Vivi, ca s-o protejeze pe bunică). Ea însă, eroina întâmplării, nu a romanului - ce reținuse : puterea ! Puterea ei ! De femelă.

De-aș fi scriitor, m-aș apleca asupra problemei (cu evlavie, respect); mi-aș pune întrebări, aș căuta răspunsuri. Într-un caz ca acesta metoda lui Dostoievski nu mi-ar fi de folos : el “se transpune”, însă numai în personajele bărbați, pe femei le aranjează pe deasupra, le dă cu var, cu ele se poartă suspect de grijuliu, ai zice că nu vrea să vadă ceea ce, din greșală, a văzut - darmite să privească prin gaura cheii de romancier, ca să afle și să pună pe hârtie înăuntrul interiorului adâncului femeic. “Jena” asta i se va fi trăgînd de la epilepsie - presupun. Dacă te gîndești că epilepticul, în timpul crizei, se scapă pe el... Chiar dacă după ce-și vine în fire, nu-și amintește ce se petrecuse cu el, nu se poate să nu constate că se udase... Și oricât de soție ți-ar fi femeiamartor, nu se poate să nu te simți umilit, negat ca om, mai ales ca bărbat : semnul bărbăției slujise doar la slobozirea udului, ca la copii. Așa se va fi explicînd purtarea cu mânuși față de femeile sale - vreau să spun : cu personajele femei ; epilepsia îi inculcase vina față de femeie, boala îi făcea (activ, era o acțiune, inhibiția) impotent - și dacă există o adevărată sfîntă la Dostoievski, aceea nu e de căutat între personajele romanelor sale, ci în casă, în persoana soției : Anna Grigorievna.

În cazul Vivi, mai de folos ar fi metoda Tolstoi : el putea să se transpună și nu doar în alții ca oameni, dar și în alții decât oamenii, printre aceia, un cal.

Mi-a venit așa, acum și chiar de se va dovedi prostie, o rețin : dacă această capacitatea supra-, extra-, ne-omenească a lui Tolstoi de a intra în pielea până și a unui cal suie din bărbăția bărbatului Lev ? Ce armăsar, leul...Nu cred să fi fost multe femeile puse de-o parte, întru pupat pe lumea (și partea) cealaltă, fiindcă pe ceastălaltă nu pierdea

nici un prilej de încălărare : prințese și țigănci, jupânese și țărănci - nu ierta nimic viitorul-sfânt, iar nebunia Sofiei Andreievna numai pe sfert se va fi stârnit din gelozie (avea și motive !), pe trei din neadecvarea ei, de femeie normală, adică mititică, la urieșenia de țap-armăsar-leu-paraleu a bărbatului. Așa că era firesc : un taur comunal (treacă : gubernial) ca el, Tolstoi, să cunoască, înlăuntrul morții, „interiorul gândurilor” lui Holstomer, culoarea, și ea, lăuntrică a unui bal : dacă cercetase - mult, adânc, repetat pe dinlăuntrul femeii - știa despre ce vorbește.

Iar dacă bărbatul începe să știe câte ceva, cum să nu știe femeia însăși ? Ea conținând acea taină ? Fiind însăși taina, chiar cunoașterea aceea ?

Să zicem că atunci, la prima-oară a ei, Vivi nu știa ce ascunde, habar n-avea de puterea ei, grozavă ; a făcut ce-a făcut („uite-așa !”-ul, cu umerii înălțînd rochia) din instinct, ori din greșală - mai degrabă din frică tulbure. Nu-și mai aducea aminte ce se petrecuse în casă cu cei zece vieri rusești care o rămaseră, reținuse doar ceea ce putea fi conso-lare, justificare...

Nu era laudă-goală : o avea, acea putere ! Chiar dacă eu nu am (și nu sînt) un bun material didactic : mi se aburește ochiul și-mi iau foc plămânii doar la vederea unei femei, pe stradă - dar într-un cub de aer ca marmelada, plin, umplut până aproape de explozie de o femeie...

Am observat : curvele de meserie sînt mult mai curate, mai frec-vent curățite decât necurvele, însă oricât s-ar da cu apă, cu parfum, rămâne marca profesiei, a ocupației ; firma prăvăliei, armoariile cla-nului... De aceea m-a luat pe nevestite (povestirea ei de până atunci nu mă pregătise, o așteptam la altă cotitură, m-aș fi, cu ea în altă tonalita-te) ridicatul în picioare.

Așa : ridicatul în picioare și așa : galbenul-galben cu miez negru.Floarea soarelui : galbenă pe dinafară, în miez întunecată. Vivi nu mirosea, dar floarea miroase : amar și iute și verde ; și prăfos, a polen ; și a ceară ; și, usturoiat, a spermă dedusă în acel loc atât de spă-lat, încât cheamă și arată locul crimei.

Nu, nu eram un bun exemplu - am vrut să spun : martor mărturi-sitor, prea, din cale-afară de sensibil la asta sînt, în același timp, neex-perimentat, în sensul că de ea nu fusesem încercat, nu avusese ea chef, nu-i trecuse prin cap să mă ia. S-o iau, chiar de nu avea miros bun - adevărat, nici pe cel rău, însă cum eu pătrund, cunosc înlăuntrul femeii cu mirosul, cu nasul...

Terifiantă puterea ei. Atomică, încă de pe timpul lui Adam !

Dacă ea știe ce anume poate, dar nu folosește puțința în afara plă-cerii doar a ei ? Dacă am exagerat zicîndu-i : monstru, n-am greșit : femeia asta ar putea, dac-ar vrea, cu o săltare de poale, face, desface

lumea, sparge ziduri, seca oceane, găuri pământuri... Iar am exagerat, însă nu foarte - oricum, ar sparge căsnicii, ar distruge case, strica prietenii, animaliza bărbați, ațâța la ură, da brânci în crimă - iată un personaj curat dostoevskian ! Una ca ea ar putea - doar să vrea ; și ar vrea, dacă i-ar plăcea și altceva decât plăcerea pură și simplă al futaiului - la ele va fi și altfelă și mult mai intensă plăcerea în timpul futei decât la noi, la bărbați - am citit că unele femei leșină de-adevărat, în par, or fi crezând că sunt trase-n țepă de înțuși Pețeș - de aici extazul mistic...

A spus-o ea cu gura ei, de vreo cinci ori ; mai totdeauna abrupt, fără legătură cu ce spusese două secunde înainte :

– Ce știți voi ce plăcere-avem noi de voi - habar n-aveți ! Cea mai mare și mai mare plăcere pe lumea asta : s' te fuț', măi frate !

M-a șocat limbajul. Și nu m-a. La urma urmei, era lim-ba meseriei, termenii profesiei - noi, la internat avem o cu totul altă meserie, dar să ne fi auzit cum zicem, răzicem cuvintele acelea, cu ochi împăinjeniți, cu gât uscat, mai ales când totul se concentrează pe pizdă...

Voi fi tresărit în sinea mea când a zis - nu mai știu cum anume venise vorba (oricum ; ea o adusese, ea singură vorbea), că ea are mare plăcere de mai mulți, unul după altul, dac-ar putea, toți de-odată, dar se mulțumește cu poșta, zicea că la Viena unde a ajuns peste doi ani, nu putea fi vorba de așa ceva, fusese floare la ureche poșta cunoscută, cu ciolovecii, pe-aici, prin România, acolo trebuia să facă atâția-pe-schimb. De producție. Abator îi mai spunea. Nu bag mâna-n foc că a zis : o sută pe schimb, dar cred că mai mulți.

A mai zis :

– Nici doctorii mari, nici savanții nu cunosc cum e făcută pizda !

Atunci mi s-a făcut frică. Am zis ceva de ora-târzie și am șters-o. Sincer să fiu : așteptam să-mi zică să mai rămân - eu să refuz. Nu mi-a dat acest prilej.

pentru mine o femeie nemirositoare nu se află nu e moartă dar nu s-a născut. miroase până și mineralul dar femeialul. sânt convins că de trăiam acum trei mii de ani aş fi putut spune cum miroase fiecare zeiță. cu nuanțele ei după împrejurări și după ceasurile zilei. ale nopții. acum două mii de ani le-aş fi deosebit orbește pe samariteancă de păcatoasă pe fiica lui iair de magdalena acum însă nu sânt în stare să-mi aud mirosul femeii lui septimiu. dar dacă vivi este lipsită de miros tocmai pentru că e întreagă o pizdă. și dacă în ciuda a orice-aş crede ea are corp nu trup.

Se grăbi să-și aprindă o țigară.

12

Și-atunci ?

Și-atunci nu-i bine să mă grăbești, să mă șfichiuiiești prea des, titirezul n-a spus niciodată linear o poveste și n-a povestit-o cu sufletul la gură (ca o cursă de 1.500 m. plat) ; dacă mă îndemni prea des, risc să cad în galop -și nu-i bine ; ori să mă opun (atunci e rău) ; risc să trag în zăbală, să încetinesc nepermis de mult, ceea ce iar nu-i bine - și lasă-mi timp și aer între un șvung și altul : dacă ți se pare că mă abat, că bat pe loc, nu interveni decât atunci când ești sigur că m-am rătăcit de tot ; ori când mă opresc, ca acum.

Profit de pauză, ca să vorbim de timp : avem destul - acum, azi, sâmbătă seara - atunci nu aveam. De aceea trăgeam de el. Speram să-l lungesc, lătesc. Credeam că-l pot înșela ; voiam să-l opresc...

Îmi era frică de ora-zece. De Or.10,00 fic. Îmi spuneam că numai pentru că sânt nepregătit, neantrenat pentru a apăra o astfel de...poartă, într-un fotbal ca acesta - altfel, e-he ! În același timp mă bucuram : fusesem, în sfârșit selecționat în lotul celor mai buni de pe aceste meleaguri (cele-mai-bune : Sibiul și Făgărașul). Urma să particip la o cursă...de taină ; fără spectatori : nimeni dintre prieteni n-avea să știe că eu concurez - și, eventual câștig...- în fine : experiență, cum se zice...

Avea și o latură bună, secretul : indiferent de rezultat, eu am să pot pretinde orice - deși, în asemenea circumstanțe înțelept este să taci elocvent, să-l lași pe celălalt să întrebe - tot el să răspundă, încercînd să ghicească din tăcerea ta... Astfel, nu minți - taci ; nu te lauzi (din același motiv), iar dacă amicii se înșală - favorabil ție - tu n-ai ce le face.

Tare-mi era frică de Or.10,00 : cu fic-șii niciodată nu știi unde-ajungi - pornind de la nimica toată. Ei numără pe degete (și ameteșc ajungînd la șapte), îndeplinind cifre-de-plan, plan-de-operații, iar dacă cifrele acelea nepătrunse de ei au apucat să te cuprindă pe tine, dujma' 'răit, nu te mai descuprinde nici Dumnezeu. Inutil să te zbați : de scăpat nu scapi decât peste timp și cu vînatăi - dacă tot nu poți fugi în Occident, odată prins în plasa lor, cifrică, de păianjeni-caracatițe atun-ci să te lași dus de curent, folosindu-l ; până îți vine bine să atingi malul, undeva departe, cine știe unde... Un fel de a vorbi vorbe : folo-sindu-l - dar alt cuvânt, altă ieșire nu se află. Ca și reeducarea peda-gogului Puturogu : știi când începe, nu și când se termină - dacă se ter-mină în astă viață... Așa au fost învățați să creadă : că ei nu greșesc niciodată (ei sunt partidul - greșește El, partidul ?). Cu o asemenea

gândire de piatră, distrugi, nu o țară, ci o lume ! Ultimul securist luat de la coada vacii ori de la a ciocanului, abia izbutind să se iscălească, se vede investit cu o misiune - de aici puterea fără margini care i se dă individului cu epoleți (s-o creadă el : cum a făcut un sfert de pas pe alături, partidul îl croiește-n cap - ca deviaționist). Până atunci, tu, securist, înainte ultimul dintre ultimii, bătaia de joc a satului, a fabricii, a mahalalei - și a fetelor, asta-i foarte important - acum ești înzestrat cu puteri nelimitate : dacă ți se năzare să lichidezi un om care te-a umilit cândva, să distrugi o femeie care te-a refuzat la dans (nu doar ea, ci întreaga familie - lărgită !) : nimic mai ușor : convoci-arestezi-reții, restul rămâne pe seama logicii revoluționare, cea rezemată pe excluderea erorii: din moment ce ai fost convocat-reținut, în mod necesar ai comis ceva, deci ești obiectiv-vinovat, “pen’că organili noastre nu convoacă-rețin degeaba, fără să fie informate” ! Cât despre remușcări, despre dat-sama... La o adică, de ce să dea el, executant, sama ? Să deie capul gânditor, nu ciomagul executor ! - caută capul, scoate-i ochii...

Îmi era grozav de frică de ora-zece a lor. Și așteptam nerăbdător să se facă acea oră. Logica lor îmi convenea : nu era necesar să făptuiești ceva, doar să nimerești, să cazi în cifra lor, în procentuală : “cutare e suspect - sau ar putea fi, nu contează nuanța”. Odată în labele lor, trebuia să mă dezvinovățesc: n-am comis nimic dușmănos care să provoace prelungirea rămânerii (între labe) ; să recunosc-cinstit cine știe ce comitere pe care ei nu o anunță (fiindcă n-o știu), însă trebuie să le dau ceva de ros...

În sfârșit, mă aflu și eu cu ceva. Până atunci suferisem din pricina lor, însă nu pentru faptă, ci numai pentru stare : eram fiul cutăruia, deportat în Rusia, arestat în România ; eram copilul cutărora, arestați politic ; eram basarabean, refugiat, din cei care, în mod mârșăvelnic și cinos refuzaseră traiul fericit în Marea Uniune !... Or eu visasem să fac faceri, nu doar să fiu firi - cu toate că doar pentru această “vină” înduram, la grămadă, în turma categoriei de ei hotărâtă.

Deși, dacă mă gândesc bine ceva-ceva tot făcusem... Împreună cu Stratulat, basarabean, coleg de Normală, făcusem A.L.B.B., cum ar veni : Armata de Liberare a Basarabiei și a Bucovinei. Cu ea îi atacam pe Rușii cantonați în localul nostru, de dincolo de Cibin, le luam armele, în special tancurile și porneam să liberăm Basarabia și Bucovina !

Într-o vacanță - tot la Normală fiind - tata dăduse unui tâmplar din sat să-mi facă un cufăr cinstit, cufăr-de-normalist (în locul geamantanului de piele care provoca lupta de clasă printre elevi și pedagogi). Ieșise fain de tot. Pe dinafară îl vopsisem cu zeamă de coajă de nucă verde - dăduse un maron de toată frumusețea, însă pe dinăuntru... Rămăsese scândura curată-luminată (și parfumată, a tămâie !), numai

bună de scris pe ea. N-am șovăit, am scris cu creion chimic : O.E.P.L.A.C., mi-am pus semnătura mea cea înflorată și cu fluture, ca a lui Eminescu), iar dedesubt i-am împușcat : „pentru conformitate” și am aplicat toate stampilele de la Mana (cu care, în lagărul de la Sighișoara, născusem atâta omenire basarabeană - începînd cu mine - ca să nu fie repatriată-în-Siberia), ba i-am tras și un chenar înflorit în jurul Organizației Elevilor Partizani Luptători Anti Comuniști... După ce am terminat, m-a apucat... jena. Părinții or să vadă că am mîzgălit frumusețe de capac, or să întrebe ce-i cu literele acelea... Dacă mă întreabă de semnificația lor, răspund :

«O.P.L.A.C. - Organizația Elevilor Premianți Liber Artiști Comici !»

Nu era bună ; nici comică, nici credibilă - pentru la-școală pregătisem varianta :

«Organizația Elevilor Proletari Luptători Anti Capitaliști» - sau «Anti Chiulangii», depindea de întrebător.

Părinții, acasă, n-au văzut (ținusem cufărul încuiat cu lacăt) ; colegii, la internat, or fi văzut, dar nu m-au întrebat. Pedagogii de la Normală m-au controlat (în cufăr) de zeci de ori, n-au observat scrisul cu care, în gând, mă mîndream. Pedagogul Împuturos, la Gheorghe Lazăr, m-a cercetat și el: nimic : el căuta cărți-interzise, nu scrisuri pe capace de cufăr...

«Asta a fost până azi», mi-am spus, intrînd în curtea internatului. «De azi or să-mi facă percheziții, nu controale, au să dea de proba că am făcut organizație-cu-arme - asta-i articolul 209 partea a III-a din Codul Penal - trebuie să-l fac să dispară !»

«Și dacă abia așa le atrag atenția : „Ce era scris aici, bandit odios ? Ce-ai șters, criminal fioros ? Recunoaște cinstit, năpărcă veninoasă că, de nu, schimbăm foaia !” - c-așa-s ei : mereu schimbători de foaie, de-ai zice că numai printre cărți au trăit, analfabeții !»

Mai bine las totul așa, nu mă ating de scrisul de pe cufăr.

Presupun, știu cum are să fie după arestarea mea : or să fie luați la întrebări mai întâi colegii de dormitor ; de internat - abia apoi colegii de clasă, externi. Apoi părinții. Apoi Sabina...

Mi s-a făcut piele de găină : Dacă mă convoacă în legă-tură cu Sabina ? Asta ar însemna că ea, sărăcuța, n-a ajuns în Italia ei, ci în laba lor, bestiile ! Iar dacă a recunoscut-cinstit că am furat împreună, de la Astra, cărți interzise destinate arderii - sânt ars ! Cum mă port într-un asemenea caz : mă lepăd de ea - cum s-a lepădat ea de părinți, spun că nici n-o cunosc ? Ori că da, o cunosc, dar acum scuipe pe ea, în special, pe trecutul meu dușmănos în general ? Sau recunosc-cinstit că o cunosc și că, da, am sustras cărți - dar cărți ce urmau a fi distruse, arse !

Ei, da : au să și consemneze securiștii pe hârtie declarația mea, cum că partidul lor hotărîse arderea cărților... Dar aș insista să scrie cum am spus, mi-aș da cuvântul de onoare că văzusem, la Șeica Mare circulara...

Cuvântul de onoare... Știu de la părinți cum reacționează securiștii :

- Mă cac pe cuvântul tău ! Tu ești bandit ! Tu n-ai cuvânt, banditule ! Numai noi, reprezentanții de nădejde, avem - și cuvânt de onoare și adevăr - fiindcă noi avem puterea !

Dacă i-au spus asta până și mamei, o femeie, ce-or să-mi spună mie, bărbat - pe deasupra, minor...

Dacă pentru Sabina sînt convocat, nu trebuie să mă las băgat în lotul ei. Chiar dacă ea a recunoscut-cinstit. Dacă lotul e alcătuit din noi doi, să țin cu dinții să nu intru - dacă lipsese eu, adică „următorii”, scapă și ea de „lot”, deci nu mai poate fi considerată „cap (de lot)”, deci nu mai există nici lot - în cel mai rău caz, ca singură, ar căpăta o condamnare mică...

Știu de la tata : o persoană = un caz ; două persoane = un lot. De aceea trebuie să rezisti, să nu te lași „lipit” - ei au obsesia complotului, ca toți complotiștii. Când ești singur în dosar - e bine, la o adică poți fi chiar liberat (după o vreme...) ; însă dacă cedezi „pluralului” (care, la ei începe tot cu doi, dar sfârșește în organizație-cu-arme-cu-legături-în-străinătate) - ești terminat !

Sper ca Sabina să mă fi dat numai pe mine, fiindcă dacă a mai dat și pe altcineva... Fă, Doamne, să fim numai noi doi : să mă ucidă, nu mă las împerechiat, în dosar, cu Sabina. Înainte de toate, pentru mândria mea : din 1940 sînt victimă a bolșevicilor și mi se aruncă un oarecare loc doi - într-un lot de doi ?, iar o mucoasă ca ea, persecutată numai de trei-patru ani, șef de lot ? În al doilea... Dacă reușesc, o trag și pe ea afară - după care ne însurăm și facem o grămadă de copii...

Însă dacă bat la mine ca la fasole, îmi rup mâinile, îmi scot dinții, atunci „reacționez normal”, cum zice tata - zic :

- Recunosc-cinstit ce-mi dictați, dar nu mă mai torturați!

Nu totdeauna îi oprești cu “promisiunea”, dar merită să încerci. Aștepti ca, în timpul bătăii, să capeți o lovitură peste mîna dreaptă - ți-o bagi tu sub băta lor -, iar când vine momentul de semnat declarația scrise de analfabetiști, o... semnezi, ca și cum ai scrie cu piciorul : să se vadă că nu e semnătură de om, ci de ciung !

«Nici o tortură nu-l poate face pe om să se iscălească normal - dacă vrea și vrea», zice tata.«Nu-i vorba să aștepti expertiză grafologică - cine să se ostenească să confrunte scrisul din libertate cu cel din anchetă - dar nu-i nimic : să rămână, negru pe alb, o “semnătură” tremurată, zvâcnită, cât mai “necontrolată”, ca să se vadă că omul acela a

semnat cu o mână pălită, vătămată, zdrobită ; că anchetatorul l-a “ajutat” puternic să...semneze...»

Bineînțeles, am fost convocat numai pentru mine, pentru faptele mele, nu pentru ale Sabinei - Sabina e, de doi ani în Italia.

Când mă liberez, încerc și eu să fug. În Italia.

13

Și-atunci ?

Și-atunci ! Ziceam că intru în sala de mese și, din glumă-n glumă, încep să-i spun lui Robescu - chiar atunci intră Puturoznicosul, bate din palme să ne-anunțe ceva. Așa că-mi zic :

«Ce să-l bag în rahat și pe Robete - un băiat atât de minunete...»

În dormitor erau și alți băieți-minuneți, le mai încredințasem secrete, dar...Dacă-i ia și pe ei în tocător, iar după aceea îmi reproșează:

«Bine, mă, ce rău ți-am făcut eu ție, de m-ai băgat în rahat ?»

Rămân bătrânii - dar am zis că lor nu le spun nimic - poate că nu-i atât de negru securistul, să mai aștept, să văd...

Dacă mi-aș lua inima-n dinți și m-aș prezenta la Jibert, tata :

«Du-te la partizani, băiete !»

La care cloșca de mama :

«Și să-mi moară pe-acolo ? - Rămâi aici, cu mama...»

«Să fugă-n Occident...» ar propune tata.

«Să mi-l împuște grănicerii ? Să mi-l rupă câinii ? Să-mi moară băiatul prin șanțuri cu sârmă ghimpată și cu apă bâhlită - rămâi cu mama, dragu-mamii...»

«Atunci dă tu o soluție !», ar face tata.

Soluție ? Să rămân acasă - tot nu m-a văzut nimeni venind. Aș ieși pe calidor numai pe-ntuneric, pentru puțin aer și, la caz de ceva, m-aș ascunde sub pat ! Dacă Securitatea intră și caută sub pat ? Atunci mă bag în dulap. Sau în cufărul-pat, cel care se...

Așa, din sub-pat, în dulap, din cufăr în după-sobă, ajung...Unde ajung ? Acolo unde ajung, pe vremurile astea, în fiecare sat, doi-trei-patru ascunși : în podul casei, într-o groapă săpată în grădină, înzidit în pivniță...

Cu o condiție : să avem pod, șură, grădină, pivniță. Există și aia și aia-laltă - dar ale cui ? Dar noi, Basarabeni și Bucovineni : ai cui tată om fi ?

Și-atunci ?

Și-atuuunci... Dacă-aș săpa un tunel ? Până-n Italia - sau, dacă tot am început - până la Paris ! Și-i zic :

«Bonjour, Paris !»- așa-i zic. «Cam lung tunelul - 1.260 km. în

cap, de-aici, de la Sibiu - dar face !»

Aș intra într-o cafenea și aș bea cafea. Îți dai seama : cafea-cafea, veritabilă ! Eu cred că azi se scrie atât de prost și din pricină că scriitorii nu mai au cafea. Nici înainte scriitorul nu se va fi îndopat cu icre negre, dar cafeaua nu-i lipsea. Cafea și tutun ! Până și un ardelean ca Rebreanu trăgea câte un litru-doi pe noapte.

Cafea... Și Sadoveanu bea, însă molcom, pe ceardac, cam ca Conu Gheorghieș al lui Lovinescu, atunci când ataca gliismul pajiștist ; sau : pășunismul ogornic al scriitorilor moldo... Ba nu : al boernașilor, cei ce, în timpul liber, mai și scriau... Nici pe timpurile noastre nu va fi ducând lipsă de cafea Tovarășul Ceahlău Mitreacocoreanu - tare-aș vrea să-l văd dacă i se aduce acasă, la scară - ca unui adevărat comunist - ori se duce el la magazinele ștabilor, dimpreună cu secretari de celulă și cu securiști și cu milițiști, cu întreaga neociocoime (l-am auzit pe colonel spunând asta)... Numai că nici cafeaua veritabilă nu-l mai spală pe Sporcoveanu, pe Căcatoveanu, pe Javroveanu (astea-s de la tata). Ce mare scriitor și ce om mic. Ce bour, ce balenă - și ce suflet de păduche !

14

Și-atunci ?

Și-atunci, imediat după cină, am ieșit în oraș.

Era încă soare și Sibiul meu drag era foarte tare primăvară.

Pornisem cu gândul să-mi iau rămas bun de la el : întâi să dau pe la Astra, cu cărțile, cu doamnele, cu fetele - ce păcat că nu era zi de cenacul, să-l mai văd pe Moșcolonelul de haiduci și pipa lui ; pe Radu-Aviatoru, cu părul lui briantinat cu untură de găscă veritabilă ; pe ceilalți moși, săracii, care de-acum aveau să rămână fără mine, singurii lor audient-auditor...

După aceea să trec pe Corso. Să-i spun :

«Ădio, Corzo, că io mă duc la Cănal !»

Am zis Astra, am zis : Corso, ca să nu mărturisesc cinstit : pentru mine Sibiul este/sunt fetele mele, băieții mei, chiar necunoscuții bineștiuți, tot ai mei. Mai ales femeile - ah, femeile sibiene, cele mai frumoase, mai colorate, mai trupiformate, mai parfumirositoare din lume.

Tata crede că istoria este determinată, făcută de geografie. Îi dau dreptate și inversez termenii, fără să întorc pe dos și sensul celor spuse de tata - zic așa : Geografia (mama istoriei) nu există decât în măsura în care îmi istorisește mie despre o femeie trăitoare ori doar trecătoare pe aceste forme de relief, în această minunată topografie niciodată până la capăt explorată. Deci, atâta timp cât soarele are să rămână sus,

pe cer, are să existe și istoria geografiei femeii.

Iar eu : povestitorul ; istoricul geografiei ; geograful-măsurător, hotarnicul, omul-de-teren - al istoriei.

Ele nu trebuie să știe că mâine plec. Fie pentru scurt timp, fie pentru ani; fie pentru Canal, fie pentru munții ca la Zürich, dar mai înalți, de unde nu se coboară decât cu picioarele-nainte ; fie că fug în Occident, de unde chiar nu se mai află întoarcere, mai ales dacă te întâlnești gură-n gură cu pușca unui grănicer de-al nostru, din popor...

Și cât aș fi dorit să le spun unde și pentru ce plec... Cât aș fi vrut să mă opresc la Astra, în sala mare de lectură, pe un scaun lângă Șoricica, să-i încredințez ca unui adevărat camarad un adevărat secret ; să-i spun că așa fiind viața - ca așa - ca să nu se rupă la subțiori de trage-re-ncolo-ncoagere, trebuie să mă trag după trăgător. Și cât de bine ar fi fost dacă aș fi dat, pe coridorul Cenușăriei, de Moș Pipă : el să-mi strângă mâinile cu amândouă mâinile lui roșii, de parc-ar fi opărite, să-i scape, de emoție, pipa dintre dinți, dar s-o prindă din zbor și s-o molfăie în continuare, iar eu să înțeleg că-mi urează din toată inima lui de haiduc bătrân curaj în viață, noroc la femei... Să deslușesc, din urmă și vorba tatei, adică tot răul spre bine - pentru un scriitor - cine nu moare măcar o dată-n viață, acela n-are să fie romancier - și să nu uit versurile lui Arghezi, cele cu (din) bube, chestii și noroi, iscăm povești și daravele noi, până și din venin facem miere (chiar și din rahat micșunere) - eu să nu mă opresc, decât ca să protestez, că nu sânt scriitor, dar să mă răsucesc și să plec numaidecât, ca să nu aud eventuala tăcere a bătrânului...

Si tare-aș fi dat un tur de adio pe Corso, cu fetele mele, la urma urmei chiar și cu Septimiu și Octavian...

Am intrat la Astra : Șoricica, draga de ea, la post, mereu la datorie pe parapetul tranșelor liniei întâia a frontului culturalizatornicesc - chiar acum, în plină perioadă a tezelor ! - o adevărată cetitoare, Beatrice a mea cea șoridulce... Nu mi-a venit să schimb idei intelectuale cu dânsa : stătea de vorbă, foarte animat, nas în nas, pe scaune răsucite față spre față cu un tip, unul crețiu și bine bronziu - aproape țigăniu, dacă n-aș fi știut că de felul lui e broscarioan, un șmecherino de la liceul comercial (economic îi spunea acum), mare gagicare, mandolinarone, nu-l credeam cetitor de cărți, la Astra... M-a desiluzionat Șoricica : o fată atât de citită, să se lasă vrăjită de don Giovanni de trei macaroani, un mascalzone cunoscut ca un individ fără conștiință, hienă profitând de gâscaivitatea elevelor cursului inferior, biete fete din mediul rural, ca să le-nțepe, așa zicea el, făcând cu ochiul, ca adică-i băiat delicat și nu zice : reguleze. N-am întrerupt-o din gângureală, am lăsat-o-n plata Domnului de fleată, zicându-i în gând : «Lasă, lasă, ai să vezi tu ce fel de intelectual e hahaleronarul - când ai să te trezești cu

burticica la guriță !»

Trădat, am plecat de-acolo. Și eu, care o căutasem, ca să-i spun să nu mă aștepte, să-și facă viața, să se mărite...

N-am făcut zece pași pe Corso, că am dat de Cecilia !

M-am mirat : la ora asta trebuia să fie încă la bazin, la Baia Populară, luată la mijloc de mișcarea sportivă sibiană - cu personal administrativ cu tot. Ea însă - de braț, pe Corso, cu un aproape domn, poate ta-su, ori unchiu-său după bunic - deși putea fi logodnic, dacă nu de-a dreptul soț. N-ar fi fost de mirare, Cecilia nu mai mergea la școală, se schimbase puternic, crescuse în toate sensurile, se revărsase spre toate punctele cardinale. Semăna a mamă eroină, arăta a cucoană din asta, nouă, nevastă de securist ori de activist - care bagă-n ea tot felul de zaharicale - și chiar ciocolată veritabilă ! ...

S-a prefăcut că nu mă vede. Să fie sănătoasă, a găsit ce-a căutat.

Tot nu aveam ce face, m-am întors și-am pornit după proaspăta-pe-reche...

Nu putea fi Cecilia : asta de acum nu purta coadă - imensa, incredibila, legendara ei coadă cânepie, atârând până binișor dinjos de fostul curuleț, spre subgenunche - și care coadă o trăgea atât de insistent spre spate, încât în față îi țâșneau (ce timpuri !) ca niște coarne sâanii, lubenițe obuzoidalnice...Asta de acum nu măcăia, or o Cecilia ne-rață, chiar mută...- cine-a mai văzut ? M-am mai uitat o dată, global, la soldurile ei de-acum : nu atât mari, cât atârându, bălăbănuindu... Am făcut iar stânga-mprejur...

După ce am trecut de cinematograf, m-am auzit strigat din urmă. N-am apucat să mă răsucesc : Olimpia m-a prins de mână și m-a tras la o parte din calea șuvoiului plimbăricol de pe Corso.

Se schimbase și ea dar, spre deosebire de Cecilia, în bine : obrazul i se făcuse prelung, de aceea dinții îi ieșeau și mai frumos, mai ațătos - Olimpia devenise Prințesa Dințată. Râdea ca pe vremuri, dar parcă mai altfel. Ochii i se umbriseră jos, dar luminaseră sus - hotărât, se petrecuse cu ea o mică transformare, o mare de tot prefacere ; nu se vedea pe stradă, însă eu simt, miros : știu cum mirosea când era cu mine, când numai pentru mine secretă ; acum altfel adia, nu doar a băiatul cu care era, în prezent (auzisem ceva), dar a fata care nu mai era ca pe timpul meu.

Plină de râs ca pe timpuri, m-a scuturat cu amândouă mâinile de mână, mi-a pus o mână pe umăr :

– Și ce mai faci tu, mă ?! (când Olimpia îți spune : mă, e ca și cum te-ar săruta cu sărutarea gurii ei, pe gură ; să nu uit : și pe ochi). Nu te-am mai văzut de-o neagră veșnicie !

Am început să mă mut de pe un picior pe altul ; am vrut să-i spun

că de fapt, ea se schimbase, că aduce a miros străin mie - nu i-am mai spus, o fi simțind și singură transformarea. Apoi am vrut să-i spun că veșnicia neagră măsoară vreo trei zile : tot aici, în preajma cinematografului, mă strigase, mă oprise, mă apucase de mână, mă sărutase cu sărutarea mă-ului și mă-ntrebase ce mai fac eu, mă ! (nu mă văzuse de-o neagră), însă nu răspunsesem, altceva mă preocupa : când Dumnezeu s-o fi schimbat fata asta, Olimpia ? Răsalaltăieri era încă a mea, oricum, știam, aș fi băgat mâna-n foc : chiar de umbla cu altul nu era umblată. Se poate pe lumea asta ca o fată să fie desfetită doar în trei zile lucrătoare ? Practic ar putea, dar pe noi nu ne interesează practica altora, o practicam pe a noastră și nimeni nu se plângea, ba chiar ea zicea că așa e cel mai bine... Să-și fi schimbat părerea despre lume și bine-n viață ? Cu altul ? De asta era acum atât de alungă la față - nu spun că nu-i stătea bine, ba da, atât că-mi era ciudă : nu eu o lungisem.

Olimpia, apropiindu-se mult de urechea mea :

– I-or dat drumu lu prințu.

– Lu prințu, am repetat - apoi am tresărit : Prințului ? E liber marele gânditor domiciliobligatoriat la voi în sat ? S-a-ntors să vă dea, pe ouă, pe lapte și pe gaz ore de cujetare ? Și de sărit în tôte părți ? - o imitasem.

– Ce prrrostii spui tu mă, când spui prrrostii...- și Olimpia a tras un chiot de râs, ca pe vremea inocenței noastre : fericit, dințat - și neînceput.

Am oftat, m-am ocupat numai de prinț :

– Foarte bine că i-au dat drumul - tot cu domiciliu obligatoriu ? Mă bucur pentru el. Nu și pentru mine...- m-am dat înapoi un pas și am privit-o apăsător, acolo.

În a doua secundă, s-a speriat, și dus palmele amândouă, pavăză. Apoi s-a apropiat de mine, ca să n-o mai. M-a apucat cu amândouă mâinile de braț :

– Dacă tu te-ai duuus... - a ridicat din umeri.

– Unde m-am dus ?, am întrebat, deși bănuiam unde bate. Încă nu, abia mâine...

Și m-am oprit. Am așteptat ca Olimpia să participe la ducerea mea - mai întâi să știe, ea, apoi să afle de la mine amănunte. După aceea să petreacă noaptea de la noapte cu mine, ducătorul ; apoi dimineața, la zece fără un sfert, să mă conducă, doar Securitatea e lângă liceul ei.

– L-or loat iară, a zis Olimpia.

N-am înregistrat, mă gândeam că, uite cum e viața : unul pleacă, altul vine, unul iese, altul intră : unul naște, altul moare, vorba cântecului țigănesc.

– Iar l-or loat pe prințu, săracu, a repetat Olimpia.

- Cum așa ? L-au liberat, ca să-l aresteze iar ? De ce ?
- Ce știu io, a ridicat din umeri, înălțându-mi și mâna ținută. Ieri o venit tușa la Sibii și mi-o spus...Ni l-or adus cu miliția, acum zece zile, tot cu domiciliu, că cică n-a făcut destul. Că mai are-un pic, douășpatru de luni. Slab, prăpădit, beteag, prințu - dar tot fain și vesel, tot el... N-o apucat să se-nvețe cu mâncarea noastră de-afară, că l-or loat iară... Și n-am apucat să-l văz, săracu prințu, că l-or loat iar la gherlă, cu securitatea lor... Că de-aia...
- Hai să ieșim de-aici ! i-am propus. Ce, de-aia ?
- De-aia, asta ! a ridicat din umeri, cu ochii la trotuarul din spațele ei.
- Să ieșim de pe Corso, să mergem pe Harteneck, să vorbim, să-mi spui de prinț...
- Ce prrost eș' tu, mă, cân' eș' prro'... Ce să-ți mai spui, după ce ți-am spus !
- Ce mi-ai spus ?
- Că-s cu alt băiat...
- Să fii sănătoasă, eu mă gândeam la prinț...
- Păi de-aia, că dacă prințu, săracu, dacă el n-o mai... El ar fi vrut, da dacă l-or loat iară și io nu mai pot aștepta...
- Tu despre ce vorbești?
- Știi tu ! Dacă tu nu, prințu nu...
- Ce, eu nu, prințul nu...? Nu-nțeleg !
- Nò, păi dacă nu-nțelegi nici asta, sănătate bună ! Și nu mă trage, că nu-s cu tine !
- Nu vreau să te fur, numai să vorbim...
- Ce să mai..., că numai de vorbit ne-am ținut, cât am vorbit - acum trebuie să intru la kino, o fi-nceput jurnalul și m-așteaptă...- a arătat spre spate. Uite, el n-o vorbit atâta, el m-o loat odată și gata, ce mai atâta vorbă. Că dacă nici tu, nici ălaltu de l-am tot așteptat și el pleacă iară...
- Voi fi făcut o mutră din cale-afară de nedumerită - și nedreptățită - fiindcă Olimpia :
- No, lasă, că-ți trece, cum mi-o trecut și mie - servus !
- M-a sărutat pe obraz, cu dinții, și a alergat spre ușa cinematografului.
- Și-atunci ?
- Și-atunci, cam așa : străin, lăaturalnic, pieziș - în lume, în general, în special pe Corso, am așteptat prezentul de a doua zi, la ora zece ; să-l concentrez într-un punct din linie, să-l dau la spate cu o mână, cu cealaltă să-l preiau și să-l așez în față.
- De-acolo să-mi mai vină și cum vreau eu, om liber, nu cum îmi impune securitatea asta de viață.

15

Mulțumit și obosit se aplecă, luă servieta și porni.

Primii pași îi fură călcați ca singuri ; și parcă trași pe laterală ; apoi piezișați - apoi potriviți pe lungul șoselei.

Era satisfăcut, iar durerea de șale îi dovedea că avea dreptul să fie : greu îi fusese, dar o scosese la capăt. De-acum putea merge la culcare : în cearceafuri curate, răcoricalde, adiind a levănțică. Închizi ochii, după ce-ai închis obloanele și te-ai întins pe bâjbâite în așternut : pe burtă ; gemînd ușurel. Perna o împingi în colțul sus-stînga al patului, mâna dreaptă o întorci cu dosul apăsător pe șale - acolo fiind durerea cea bună ; durerea de stoarcere, după dragoste trupească, durere surdă, de sugere, de golire.

Până atunci, drumul de întoarcere.

Mai lung, mai scurt, depinde de topografia fetei, de locul ei pe harta lumii. Topograficament ea domnește, în necunoscută - dar las' că și noi, cu istoria-geografia, nu doar anatomia, ca la fete-mari, în primul rând femeia. De la care, uite, se întoarce acum, beat de istov, amețit de plăceri, pe picioare ale altuia (și cu șalele îndurerate).

De astă dată drumul e lung : șapte kilometri, întorsul de la Rupea.

Fu surprins văzînd lumină la cooperativă. Nu se înșela-se: era bolta, prăvălia și nu crâșma - deschisă atât de târziu, până spre (după) miezul nopții ? Doar dacă bolta face și pe crâșma : vinde, la tejghea, sticle astupate, iar cumpărătorul doar trece pragul în sens invers și, din lene, de sete, de grabă, destupă cu dinții ori cu podul palmei împușcat în fund, apoi, stropind, stropit, dă pe gât, gâl-gâl - ca țărani-de-la-țară : nu dau și capul pe spate, ba îl aplecă în față, pe măsură ce fundul glăjii urcă... Un fel de pârghie care nu pârghiază nimic - dar dacă așa-i pe la noi...

Da, e prăvălie, boltă - deși de o săptămână în sat, nu apucase s-o afle, nu intrase-n ea. Să prelungească ocolul început, până la ușa luminată ? Să vadă, din mers, cum e pe dinafară - adică : afara înăuntrului ? Ori să se ducă ată acasă-la-gazdă și să se culce... Cu burta goală ?

Picioarele încălzit-amorțite umblau singure, singure luînd inițiativa curbei largi ce avea să tangenteze poala boltei : știu (ele, care duc tot greul) că la gazdă nu mai era nimic de mâncare - doar pe fundul unui borcânaș o umbră de urmă de untură de porc - iar pâine, york ! Nu se dusesse acasă, la Jibert, cum face navetistul săptămânal ; nu apucase să o caute pe Lotte, la Rupea - și era rupt de foame. Dacă lumina era a boltei, intră și-și cumpără ceva.

Curba îl duse pe lângă o umbră duhnind a mioriță și a tutun prost (desigur, un paznic de noapte, fiindcă nu trăznea și a băutură).

Abia când urcă cele două trepte de piatră înțelese că făcuse ceva drum azi : șapte și cu șapte, plus șapte și cu șapte, dacă nu douășopt, atunci două-șcinci : în burta-goală îi simțea.

Avea noroc : era boltă, nu crâsmă.

Dădu bună-seara și se așeză la rândul din stânga, unde servea femeia - bărbatul, în dreapta, vindea gaz și ulei la-sticlă.

Îi plăcea odoarea prăvăliilor de țară. Nici o deosebire între dugheana lui Avrum de la Mana, bolta de la Gusu, cooperativele de la Buia, Agârbici, Fântâna, Jibert - asta... Chiar dacă mereu se grăbea, cât rămânea își zicea că, dacă ar dura o veșnicie cumpăratul, n-ar zice ba. Nu-i înțelegea pe cei din față - le vedea spinările, tropotinde, nerăbdătoare - pe cei din urmă (mai totdeauna le ceda locul, îi lăsa să-i treacă înainte): de ce se grăbeau, acum, că se află aici?... Bine-bine, erau oameni mari, cu familie, răspundere, treburi : femeile își lăsaseră oalele pe foc și copiii fără supraveghere, dar așa stînd lucrurile : când există pe lume Grădini ale Raiului ca boltele, să te grăbești ? Așa se întreba, copil fiind, dughene-bolte cutreierînd, apoi înțelesese : mulți dintre oameni nu au simțul mirosului. Dacă orbii, surzii, muții suferă din pricina hibelor, nesimțitorii mirosurile trec neobservați de ceilalți, înconștienți de sine. Mama lui spunea :

– Îi căinez pe cei fără auz muzical : pentru ei, muzica e doar sunet - ca celelalte zgomote - și ritm (ai băgat de seamă că afonii rar sunt și aritmici ? - când dansează, când mărșăluiesc ?). Dar îi căinez și fiindcă nu simt muzica vorbirii : pentru ei, toți oamenii produc aceleași zgomote-cuvinte - păcat...

Da, însă în lume sunt hore, șezători, petreceri, școli, coruri - afonii sunt numaidecât știuți. E o nenorocire pentru ei, să fie îndepărtați dintre "normali" (la cor : ce tragedie pe copiii găsiți fără auz !), însă acum este vorba de lipsiții de miros - săracii... Dacă omului i s-ar propune să aleagă ce ar urma să aibă ca simțuri, pe primul loc : lumina-ochilor ; pe al doilea : auzul ; apoi... neșchiopia, neciungia, necocoșia. Cu siguranță că nici un om nu i-ar cere lui Dumnezeu darul mirosului. Cum să ceară, dacă (unii) nici nu știu că există așa ceva și, de-ar afla, ar spune că se poate trăi și fără-de ! S-ar putea trăi și-n vârful stâlpului, ca Simion, însă au trăit rău cei care-au fost arși, fiindcă nu mirosiseră fumul (de la foc) ; n-au trăit bine cei ce nu și-au găsit pereche din pricina propriului miros degajat, dar neștiut (când ar fi fost suficientă puțină igienă, cum spun amândoi părinții lui)...

«Și când te gândești că această taină capătă răspuns de la fizica elementară învățată la școală, în primele clase...», își spuse, trăgînd pe nări, cu delectare, mirosurile împrăjurate. «Vezi, pentru că, undeva - mai aproape, mai departe - lumina reflectată de obiecte, de forme, de culori, îți atinge ochiul; auzi, fiindcă, mai departe, mai aproape, un

corp izbit, frecat, intră în vibrație, iar undele sonore ajung și la urechea ta. Numai că și lumina, și sunetul sunt semnale cerînd traducere, decodificare : te pătrund, bat la geamul tău, nu obiectele, nu formele, nu culorile - ele rămân acolo unde sunt, tu percepi doar imaginea lor vizuală ; cu sunetul, la fel : nu intră-n tine corpul vibrator, ci doar semnalele, vibrațiile trimise ca o scrisoare prin poștă, ca o vorbă prin messenger, te atinge aerul vălurit, însă nu este același aer care înconjoară vibrantul. Pe când cu mirosul... Cu el părăsești fizica și faci apel la chimie (tot elementară) ; organică mai cu seamă - să-i spunem : organelă ; chiar trupală fiindcă și eu, pe urmele mamei, îi compătimesc pe acei bărbați neînstare să cunoască, interioritatea unei femei, prin miros...»

Ei, da.

«Ei, da ! Vezi, pe stradă, o femeie. Frumoasă - văzută (îi percepi formele, culorile) ; frumoasă, auzită : râde, vorbește, cântă... Să spunem că rămâi cu atâta - n-o mai vezi, n-o mai auzi vreodată, rămâi cu imaginea ei (câtă poezie s-a scris despre necunoscute, despre trecătoare, despre zărite...). Acelea au rămas cu adevărat necunoscute, foarte trecătoare, tocmai pentru că din imaginea lor lipsește dimensiunea de căpătâi, esențială, cea mai directă : odoarea. Cea care se propagă direct, prin molecule - exact cele care au pornit din trupul femeii și au ajuns în nările mele (și în sufletul meu). Nu doar semnale, semne, mesaje, ce ea însăși, trupul, curul, via ei te penetrează - abia atunci o cunoști nemijlocit ; și n-o mai uiți - spuie-se că odoratul nu are memorie - ba are !»

Are, are.

«Cum să n-aibă ?»

Îi place mirosul de boltă de țară - chiar când nu aduce doar a femeie ; sunt bune, calde, vii și odorile celelalte, amestecate și venind pe rînd : gaz și diftină ; cremă de ghete, praf de copt, sare (sarea începe să miroase numai când se îmbibă de umezeală - o fie „mineral”, clorură de sodiu, însă în contact cu căldura jilavă animal-trupală din boltele frecventate mai cu seamă de femei, începe și ea cu trimisul moleculelor vii, iodate, ale trupului ei, sărățel - ca al femeii lui Lot...); hamuri, căpestre, curele, centuri - acestea adiind greu-gros, a untură de pește ; și a femeie mînînd caii ; și a vanilie, deci a cuptor fierbinte ; a obraji încinși de focul plitei ; și a bomboane acidulate, astea le plac fetițelor ; a oțet și a ulei și a piper negru, boabe ; și a ; și încă a. Totul a - ai crede că lumea cumpărătoare și consumatoare e una fără bărbați - dacă și bărbatul miroase a femeie... Ba nu, invers : femeile miros a... ba nu, ba nu : oricât de bărbătite ar fi femeile, miros numai a ele - sublim ; chiar atunci când nu ; ori da, însă (oarecum) neplăcut. În fine, e bine, e bine la cooperativă, în pădurea-verde de mirosuri ; în crîngul

de femei - plin de miroase de femeie.

Aștepta, răbdător. Cu chiar plăcere. Din când în când lungea gâtul, rotea capul, cu nările în vânt, adulmecînd.

Nu, încă nu apăruseră amiroase noi, altele decât cele cunoscute în urmă cu zece ani, în dugheana lui Avrum de la Mana. Iar cele vechi nu evoluaseră, nu țînuseră pasul cu progresul venit de la Răsărit, odată cu Luminația Sadoveanului. De pildă gazul : tot ca pe timpuri miroase, curge, pătează, arde : și sarea : tot ca pe timpuri, noul regim n-a făcut-o nici mai dulce, nici mai justă - nici măcar mai sărată. Hamurile, la fel... Ei, uite, nu chiar al fel, poate că nu chiar ele, însă ele atrag atenția că, de când cu Rușii, lipsește peștele - nu untura (și duhoarea ei), ci peștele întreg, fie afumat, ca scrumbiile de Dunăre (he-he, unde-s timpurile burgheze, întunecate, când scrumbia era hrana săracului ?), fie uscat, ca țării (de unde țări de mâncat la o cooperativă socialistă ?), fie marinat, ca ȕiparii-chișcarii (și mai ce ? - și cheia de la cassa cu bani ?), fie tot la butoi, dar cu ceapă, ca... zi-le pe nume, că mi-e frică de Securitate că m-aude zicînd : Ruși-cu-ceapă (în Basarabia li se spune cu un rusism : osoleți - sau osăleți ?). Ardelenii nu se dau în vânt după pește, dar uite : nici a brînză nu mai miroase, ca pe vremuri (cu toate că e și mai întuneric, vorba șoricelului...) ; nici a mezeluri - din astea se mai găsesc uneori, din ce rămâne după ce totul pleacă la Ruși - dar numai la oraș. Însă nici chiar la Sibiu, oraș-mare, prăvăliile nu mai adie a roșcove (de pildă) - ei, uite : nu știe care-i mirosul roșcovelor - cunoaște doar cuvîntul ; nici a portocale ; nici a banane, nici a... De cafea nu mai vorbim...Oricum, rămăseseră destule odori...

Se simțea atât de bine, încât uitase să caute din ochi un ceas ; ori să întrebe în jur cât e ora. Auzi, nedeslușit, în față, un glas de femeie ; un răspuns - tot de femeie - însă ridică din umeri în gînd : Ei și ? Și ce dacă era cât va fi fost ora ceea ?

Important fiind : boltășița servea bine. Se vedea că nu-i numită de sindicat, pusă de partid, băgată de Securitate. O fi fost 'splotatoa', rămășiță-de-pe-timpuri, cooperativa va fi fost prăvălia ei - după cum servea : nu-i bruftuluia pe cumpărători atunci când acești prea-puneau-întrebări, prea-avea-ținare-de-minte, cerînd luna de pe cer : ace de cusut numărul cinci (când nu se mai găseau deloc - demult); ori vanilie : «Dar nu praf, dă-mi păstăi...» («Da' ce, prafu-ți cade rău ? Nu-ți place, du-te la concurență, la particulari !»- ar fi răspuns oricare alt vânzător - dar nu boltășița). Avea gesturi precise, mișcări economice, eficace, știa ce are (cooperativa) și ce nu și nu zicea : «Să văd...», ori : «Să-ntreb dacă...»; când avea marfa cerută se ducea în linie dreaptă spre locul acela de pe raft. În fine, boltășița știa să socotească - nu doar pe hîrtie, ci și în gînd ; și, cununa a cununelor : știa să scrie, dragi tovarăși responsabili de cooperative de consum - toate literele din alfa-

bet ! Pasăre rară. Atât, că privirea-i era neplăcută.

Din pricina pleoapelor mult coborâte, acoperind jumătate din iris și pupila jumătate. Mai cunoscuse asemenea priviri : un coleg de la Normală era poreclit : “Veșnica Pomenire”, și : “Adormilă”; unei fete, colegă la Șeica Mare, deși uscățivă, din pricina pleoapei-grele, i se spunea : “Cadâna”. Sub asemenea privire te simți pândit, rece. Și neviu pândit.

Servea bine boltășița : vie, cu tot aerul absent, adormolent. Și, printre capetele cumpărătorilor din față, îl pândea ; preț de câte un sfert de pupilă - a ei nu era deloc moartă.

E bine, la boltă, să nu fii singurul client, să nu ajungi dintru-nceput la tejghea. Întâi, fiindcă miroase bine în jur ; apoi : așteptînd să fii servit, afli, din ce auzi, ce este, ce nu este ; ce avem și ce nu - sau, cum se spune de la o vreme : ce se dă (ori nu se dă). Așa că, atunci când îți vine rîndul, ești scutit de întrebările prostești ale tale, de răspunsurile plictisite, dacă nu insultătoare ale vânzătorului care, de la înălțimea ameteitoare a tejghelei, te prelucrează, băgîndu-ți pe nas-gât-urechi marxism-stalinism, economie-politică - prin lozinca triglasnică :

«N-avem ! Nu mai este ! N-am !»

De parcă ar fi cooperativă de familie, prăvălia lui ta-su, marfa mă-si, uitînd că atunci când, la altă „unitate” el, nenorocitul, e cumpărător... Nu : nu cumpărător, ca pe timpuri, ci ca pe-acum : oaie în turmă, vacă în cireadă, așteaptă să i se dea - cu toate că plătește cu trei piei, boul ! Nu pare a fi cazul boltășiței, însă pe timpurile astea niciodată nu știi ce, cum, unde (de unde).

E bine la boltă : miroase a marfă nouă ; a om-vechi : sudoare și bălegar, zer și fum ; și pămînt ; și busuioc - oricât de ostenite, de grăbite, seara, când trebuie să cumpere câte ceva de la boltă, femeile nu uită să ia în palmă o rămurică de busuioc. Iar bolta, fie și cooperativizată de eștia, păstrează o felie de biserică. Mai ales că ne așteptăm rîndul la împărtaşanie... Deosebirea : aici, căpătătorul, după ce capătă ce se-dă, retrăgîndu-se din fața altarului tejghetic nu-și face (totdeauna) cruce, de mulțămîtă.

E bine la boltă. Și cald. Ca într-un grajd bun, iarna. Abia acum își dă seama cât de frig era afară. Nu prea, doar ca la un sfârșit de septembrie, însă pe el în înfrigurase oboseala, de drumuri. Și nemîncarea. Și uitătura deochietoare a boltășiței.

«Mă caută ; se întoarce mereu la mine, mă pîndește : sînt străin, nu m-a mai văzut în bolta ei», își spuse. «Normal, vrea să știe ce hram port : trecător-întâmplător ?, inspector de-al lor ? Îmi place Gogol, mult de tot, însă numai să-l citesc, nu să-l joc - dacă mă întrebă, ce-i răspund : că sînt inspector-de-pionieri ? Superior ? Depinde cum și când întrebă. Sau nici n-o fi știind ce-i aceea - ba da, un boltaș, bine

plasat pe șosea și la răspântie le știe pe toate, mai multe și mai repede și mai bine decât miliția și securitatea la un loc: de asta a și fost plasat aici ; sau recrutat ; sau prefăcut în om al lor, al eștiora. Un vânzător de cooperativă, fost proprietar al prăvăliei, e mai util - prin frică ținut, dacă nu prin devotament față de partid. Iar dacă are copii de școală, nu-i nevoie să fie și boltășița, face el singur, totul...»

Când femeia nu se uită la tine, arată aproape frumoasă. Gura mai cu seamă ; și mai cu seamă nasul ; și fruntea - dar gâtul ? Aaaa, gâtul... Dacă și-ar face operație la pleoape, dacă și le-ar scurta, ca să nu mai acopere găurica neagră a...

Gura, bărbia, gâtul, pieptul, pupilele negre : faine de tot ; de muiare faineșă. Tejgheaua acopere (ca și pleoapele) delabrăuînjosul, dar judecînd-o ridicată... Deși la ardelence nu poți fi niciodată sigur, rară, la ele, armonia, corespondența între sus și jos : n-ar fi exclus ca umerilor rotund rotunjiți și pieptului piptoș să nu-i corespundă șolduri pe măsură, adică fain șolduinde ; iar dacă (ceea ce e aproape sigur, dată fiind pornirea) are cur fainic, nu poți fi sigur de fainitatea și a picioarelor : prin părțile aste se poartă cur mare și picioare ca fusele - noroc de fustele largi-lungi, acoperitoare... Deși nu sunt semne că boltășița ar constitui regulă : picioarele ei trebuie să fie o prelungire firească a curului - numai de n-ar avea uitătura asta lichidă, aluatoasă...

Se zice că sașiile, zbanghiile, bazaoacheșele te pot fermeca, deochia - așa o fi. Poate fiindcă ochii le sunt poncișați, unul te trimite la slănină, celălalt te cheamă la faină - derutanți, zăpăcitori, rătăcitornici - însă numai pe orizontală ; care, ea, e nesfârșită. Însă ceastălaltă, boltășița, cu uitătura ei de... (cum i se va fi spunînd ? sau nu are nume?, fiindcă oamenii n-o iau în seamă : nu-i o hibă a ochilor, ci o stare, un anume port al pleoapelor, ca o pălărie mai pe ochi). Întâi te străpunge, trece prin tine, de parcă tu ai fi pleoapa aceea prin care te privește; apoi te fixează, priponește, ca să stai locului : atunci te pîndește. Apoi, pîndindu-te, te apasă, te trimite în jos - nu pe laturi, ca sașiile - or josul sfârșește aici, aproape : la nivelul pământului, al podelei boltei și al așternutului. Crucisele, încrușatele - fie ele "adunate", fie "împrăștiate" au cu toatele un aer mai degrabă vesel, poznaș chiar : ai zice că se joacă de-a încrușarea, doar se prefac a fi chioambe. Cum or fi deochind ele, ponivoasele, Dumnezeu să le știe, fiindcă pe tine, privitor, te lasă-n pace : dacă nu vrei să intri-n hora lor, nu-i supărare, iar dacă vrei - te privește, e loc pentru toată lumea, joaca-i joacă, nu-i cu răsplată... Cu cestălalt joc, serios, greu, de lut : când boltășița se uită la tine cu uitătura ei de plumb, parcă ți-ar așeza-o, depune-o, pune-o cu mâna ei, cu amîndouă mâinile ei, pe umeri, pe gură ; ar apăsa, te-ar împovăra cu sine, până te-ar îngenunchea ; până te-ar aduce în patru

labe ; pe burtă - după care te-ar întoarce pe față, ca să te acopere de tot cu pleoapa ei ca o poală - acolo, jos.

Poți descoperi, din femeia acoperită, prin ceea ce lasă ea descoperit (Cuvier n-a făcut decât să aplice preceptul de multă vreme cunoscut). De te uiți la gura femeii ; afli - cum și ce și când : acoperita. Boltășița trebuie măsurată, cântărită, dedusă, nu doar după gură (frumoasă, cărnosă - dar palidă), ci și după ochi. La ea, la ei.

«Se zice că și ele ne măsoară-deduc după nas. Dacă da, atunci se înșală : am făcut comparația la internat, la fotbal, cu băieții, sub duș - nu există corespondență. Una extrem de mică în stare de inactivitate devine extrem de invers când este pusă la treabă - și viceversa, vorba cuiva. Apoi nasul este o chestie imobilă, cu sgârci, os - nu poate fi comparat cu mobilitatea celeilalte. Că participă și el, ca cercetaș, ba chiar ca pionier-pontonier - fii binecuvântat, Doamne, că mi-ai dat, ca să zic așa, nas ! Și că lucrează și după orele de program - adevărat, dar numai la noi, cei cu odorat».

Da, după gură ; și mai vârtos : după ochi (la singular, Cicloapa).

«Va fi avînd, corespondență, ciclopleoapă grea, acoperind jumătate sau mai mult din iris, din pupilă, din lumina adâncurilor. Tot așa va fi pîndind, aparent somno-, dormi-, toropi-, moțăilentă, dar gata de înhăț ! : haț !!! Ochiscoică, pleoapă capcană : rapace, carnivorace, uitătură privivoră ; valvîvulă, buzifagă, clytorlîndică».

Preț de o secundă o văzu - așa era : palpituindă, adunată concentratic, sub pleoală.

Mai rămăsese, înainte lui, un singur așteptător - o femeie. Cumpăra și gaz - boltășița îi trecuse boltașului sticla unsuroasă, cu dop violaceu, de cocean.

El aștepta încordat : femeia dinaintea ăsteia făcuse, adineauri, un pas la stînga, apoi se răsucise și, fără să ridice privirea întrebese, neașteptat de melodios, de mîngăietor :

– No, da' di ce mă aňiroși așe, că nu-s căță-n călduri...

Să fie asta care-a rămas, ori cealaltă, penultima ? Ori altă femeie, și mai înainte ? Sau chiar boltășița, când se simțise amușinată, căutată cu nasul, prin tejghea ? Nu-și aducea aminte. Și, ciudat, nu-l tulbura deloc ne-aducerea : era întrebarea unei femei, ori a lui, ca răspuns, mai degrabă somație : să nu mai 'ňiròsă așe, că nu-i căță, de s-o caute peste tot cănele... Sau tot a lui întrebarea, ca s-o provoace pe cea adevărată, a boltășiței, cu ochiul ei tumefact și amirosind dogori ?

Se destinse când auzi glasul femeii ce-și aștepta gazul întrebînd la cătu-i ceasu'.

– Un fârtai la zece, veni răspunsul dinspre boltășiță.

«Abia zece fără un sfert !», se miră el - și nu se hotărî ; să se bucure că e atît de devreme, ori să se-ntristeze că se înșelase - credea

că e cel puțin miezul nopții și doar din întâmplare cooperativa rămăse-se deschisă.

Femeia cu gaz dispăru. El nu înaintă până la buza tejghelei. Și nu ridică privirea. Spuse, răgușit :

– Un sfert de marmeladă, vă rog...

– Două sute cin'zeci de marmeladă - mă rog...

«Își bate joc de mine ? Mă imită ? Ori îmi dă de înțeles că este de acord să angajeze cu mine o discuție - ca între intelectuali, mă rog (frumos!) ? Sau un dialog neuzit, nemirosit de ceilalți ? Sau : nimic deosebit, un tic verbal, o formulă de politețe ardelenască ?»

Pachetul cu marmeladă se așază pe tejghea, de-a dreapta caietului deschis. Mâna stângă a ei luă creionul și scrise :

250 gr.

«Bine, bine, asta o știam, fiindcă eu o cerusem, cantitatea - dar prețul ? De ce nu pune pe hârtie și prețul, ca să știu cât mă întind ? Și de ce scrie cu mâna stângă - fiindcă mă apucă amețea, văzînd-o : am impresia că o văd, nu pe ea, ci imaginea ei, în oglindă... De ce cu stînga, doar o are și pe cea dreaptă, întreagă, sănătoasă, numai bună de iubit...»

– Al'ceva, mă rog ?

– Altceva, vă rog, răspunsese el. Să zicem tot un fârtai de sălamă.

– N-avem salam, mă rog frumos, îl puse ea la locu-i, cu limba. Al'ceva?

– Altceva...Să zicem ceva șuncă - două sute cinciczeci de grame de șuncă, vă rog.

– N-avem șincă, mă rog, îi fură ea fârtaiul. D-avem slană cu paprîcă.

– Aaaa, o aveți cu paprîcă - două-cincizeci de slănină cu boia. Și cu paprîcă, mă rog frumos. Și călare și pe jos.

Vorbele lui nu făcură valuri, pachetul cu slănină se depuse ca singur peste cel cu marmeladă. Creionul stîng scrise : 250 gr. Ar fi tot sezut la tejghea, pentru gr. Avea pleoapă buneșă, fârtaiu. Zise :

– Un fârtai și cu-un fârtai face... Cât o face, merg până la un întreg - și pâine, vă rog !

Boltășița, întâi încurcată, se destinse :

– N-avem pâne, mă rog. Nici covrigi, mă rog, nici...

– ...nici noroc - păcat ! N-aveți, n-aveți, nu-mi faceți inventarul a ceea ce n-aveți - dar eu cu ce mînc slana ?

Ca glumă de boltă de țară era destul de bună. Așteptă efectul, privind-o drept în pleoapă și rîzînd :

– ...cu ai'..., veni răspunsul neașteptat, fără zîmbet - nici nu se putea altfel, dacă era acoperit... Dacă ai ai', mai adăugă și un vîrf roșu de limbică șterse, la colțuri, poala gurii.

– Și dacă n-am-n-am ?, făcu el, închizînd pe jumătate un ochi, ca semn că înțelesese jocul de cuvinte al usturoiului.

– Dacă n-ai ai', vai de dai, că nu mai hai - mă rog frumos, zise pleopășița, caldă și numai de el mirosită.

– Ba am..., încercă el după un timp.

– No, păi dacă ai, atunci mîncă cu ce-ai...

– Mă rog frumos, se precipită el, că a venit vorba de ce-am, dați-mi - dar vă rog frumos, foarte frumos și mult - un pachetel cu ceai.

Bolta își îndreptă spinarea, îndepărtă de la el pleoapa :

– N-avem la plic, mă rog frumos, avem numai la vărsat.

– Atunci vărsați-mi de-un ceai.

– De două, mă rog frumos, unu nu se poate măsura - și femeia îi arătă trei degete adunate ca pentru făcut cruce.

– Amin !, încuviință el din cap. De patru : două mie, două ei, Dumnezeu s-o ție ! - și, în același timp, împinse cu cornul în direcția ei.

«A-nțeles ? N-a-nțeles ? Ochiu-mpleopatic înțelege totul, necazul fiind că, într-o sâmbătă seara e prea obosit și uns de gaz, dat cu ulei, ca să mai, ba una, ba mai ales alta. Nici o pagubă : e ușor cam prea bătrână - dacă am chef de supă de cloșcă, fac apel la gazdă-mea, o am la-ndemănăn, cum se spune ; și abia așteaptă...»

– De patru, mă rog...,veni glasul de departe, încărcat de reproșuri și de praf de copt.

Cornetul se așeză pe tejghea, lângă slană ; creionul cel stîng al ei însemnă - el rămase drept. Și așteaptă.

Aștepta și ea. Dar zâmbind - ușor asimetric, probabil din pricina caninului de aur : trebuia arătat lumii, încadrat. Și zise aproape recitînd:

– Avem și sirop de cireșe, mă rog frumos ! Avem zahăr - să fie jumătate de zahăr, mă rog frumos ? 'I bun, dulceeee...

– Dacă-i dul-ceee zahărul dumneavoastră, doamnă, atunci un chil întreg ! Astă-seară-mi fac de cap - deși eu știam că dulcele nu-l la chil. Dar dacă al dumneavoastră-i...

Simți cu obrazul drept, chiar și cu urechea dreaptă cum boltașul cel uleic și gazornișos se aricește ; se uită-ncoace, pe lângă propriu-i umăr - n-are decît, ce-o să vază ? - aici nu-i de văzut, ci de-auzit - și mai ales de-amirosit. Merse mai departe și întrebă :

– E cubic zahărul de-l aveți, stimată doamnă ?

«A tresărit ! Cunoaște cântecul „Pavele, Pavele”, ăl de cântă lindicul-ca-cubicul (Pavele-Pavele)...»

– 'N ia' sară n-avem, făr' tos, răspunse otova. Da' de luni... Oar' de marț'...

«Deci știe ce sînt. Știe că locuiesc în sat - unui trecător nu i-ar fi

spus să încerce luni ori marți».

– Atunci un sfert de tos - luni seara vin după cubic.

Văzu, din spate, umerii ei înălțându-se, repetat. Își spuse că asta nu înseamnă mare lucru, femeile, mai ales țărăncile răspund totdeauna : nu.

Bun, acum are ce face : așteaptă să se-ntoarcă de nuștiunde, din magazie. Fiindcă n-o mai vede. Să se fi terminat zahărul de-aici, din față ? Doar ea i-a propus - sugerat - să cumpere și zahăr. La ceai. Păcat că nu-i cubic, ca cubindicul. Uite-o : s-a întors, a cântărit zahărul, a strâns bine cornetul, l-a depus lângă celelalte cumpărături - și iar s-a scufundat (ori înălțat). Cu totul, fără urmă. A-ha, de astă dată, nu în spate, la marfă, ci în dreapta, la gazulă, la bărbăți.

Nu o căută cu privirea acolo : din gelozie. Închise ochii, ca să și-i ferească de arsura galbenă cu țepi : de cum intrase în prăvălie, îl văzuse pe bărbatu-său : înalt, frânt de mijloc, obraji scobiți, păr asudat, lipit câș de fruntea uleiopetroleoasă. De la început nu-i plăcuse individul, însă atunci nu se gândea că e bărbatul muierii, nu simțise pleopoala boltășiței ‘tingându-i nările - iar acum chiar că nu avea motiv să-și corecteze prima impresie : e mai bine, mai consolant să știi că bărbatul celei pe care mult ai iubi-o e-un târâie-brâu, un nenorocit de gheorghe, slinos și asudărit și sudoritor, un murdăritor de poale, deci își merită coarnele... Mai ales că mai și miroznește a mioaie, ‘oiticul !

Îndărătul lui se agita un cumpărător : o femeie tânără.

O simțea cu spinarea și în același timp simți că se înșelase cu gelozia : nu pe bărbatul boltășiței trebuie să fie gelos - de ce-ar fi, pe el, biet cornut, mai degrabă să se împrietenească cu el, să bea împreună, să se consoleze reciproc de dubla trădare a muierii. Cu cine îi înșela ? Vorba ceea : cu cine nu !? Nu arată, acum, ele arată numai ce nu trebuie și nu arată ce nu arată că trebuie...

«Sânt beat de oboseală. De nemâncare», își spuse și aproape cu recunoștință se întoarse cu sufletul spre femeia dindărătul lui (acum nu mai era acolo, acum era dincoace, aici, în față, în trecere îi dăduse un cot, nu din greșală, fiindcă îi făcuse cu ochiul, sigur că șmecherii care ți-o iau înainte la cozi vor să-ți deie impresia că-ți fac o nemaipomenită favoare - de astă dată, muiereta nimerise : el o lua drept favoare trecerea ei în față : așa o putea mirosi, adânc, atinge, chiar fără a pune mâna, pătrunde.

Grăbita se lipi de buza tejghelei, se aplecă mult. Răsucind capul în dreapta, în stânga, strigă :

– No, da un’ te-ai băgat cu zahăru lu domnu, Dòamne feri’ ! Da hai odată, muierea lu Dumnezeu, că ne-apucă la-anu !

– Apuce-ne - și hai, no, că vin, vin !, răspunse boltășița din dreapta.

Dar tot nu veni. Atâta pagubă : o avea, la dunga tejghelii pe grăbită : mult mai tânără și mai zvârcolicioasă.

Boltășița vorbea, în continuare cu bărbatu-său. Vorbească.

Nerăbdătoreța își retrase, șters, curuleanul și își propuse pe dată pântecul și pieptii. Zise, mărgelat, în timp ce-i atingea cu vârfurile degetelor fularul :

– Fă bine, domnișorule de mă lasă-nainte-ți, că m-așteapt-acas' - num-on chic de oleu ș-on chic de sare...

– Dar vă rog, vă rog, doamnă - se înclină și arată din sprincene spre tejghea. Plăcerea este numai a mea...

Coborî privirea, simțind cum i se îngreuiază pleoapele. Se gândi că uitătura boltășei poate fi molipsitoare - nici un pericol : așa se învăluie, manipulează chiar grăbitele de peste rând : le iei cu privirea de șolduri, le răsucești până ajung ca la început, cu spatele, mult aplecate peste tejghea, atât de, încât - încât numai din greșală și numai pentru o secundă, potrivită. Ca să abată atenția, strigă iar :

– Da' hai, că mă bate bărbatu, că ce to' fac io, la còdă, la cumparativă, cu domnișorii ! - se răsuci iar, de data asta îi arse răsul în plin obraz.

El dădu din cap a încuviințare. Gluma se putea opri aici. Deși, la dungă, pedosul era dulce la privit (poate nu atât de cubic, ca al boltășiței, mai experimentată). Băgase de seamă că glumeața-zvârcoleața tropotitoare, mișcătuitoare avea ochii negri, strălucitori ; și pomeți aprinși : de la focul plitei (pe care o părăsise, ca să dea o fugă la cooperativă) ; sau cine știe, nu de la para focului, ci de oboseală i se urcase roșata în pomeți ; sau de tuberculoză ; sau de dragoste - chiar dacă era cam devreme, la țară, pentru așa ceva.

Îi reținuse ochii frumoși, licăritori, pomeții inflamați ațățător ; o mirosise global pe față, pe dos : era bună de tot, în ciuda șoldurilor strâmtute (în gând, scăzuse la socoteală, înfoiala înșelătoare a fustelor, deducînd restul) - însă acum nu avea timp de ea.

Nu mai avea nici de boltășiță. Ceva nu era în regulă, se întâmplase ceva, iar acel ceva îl privea. Nu știa despre ce poate fi vorba, dar era sigur : pe măsură ce boltășița întârzia să se întoarcă, îl întârzia pe el.

Apucase să promită femeii cu pomeți sângereți că o lasă înainte, acum îi părea rău de promisiune. Nu putea să-și retragă cuvântul ; dar nici să zăbovească nu trebuia.

Scoase banii, socoti în gând cât face totul și, de cum se arătă boltășița - ca oarbă - el i-i puse în mână, luă cumpărăturile și zise :

– Asta-i tot, mulțumesc. Vin luni, pentru zahăr cubic.

Pleoapele grele tremurară scurt, dar nu se înălțară.

– Avem și biscuiți, buni..., încercă ea, glasul îi era nesigur. Buni,

biscuiții..., repetă, în timp ce căta neliniștită spre stânga ei, unde trebuia să i se afle bărbatul.

– Nu, mulțumesc, zise el. Biscuiți cu slănină ?

– Să cotăm, poate găsim ceva pâne...

– Nu, mulțumesc - poftiți, banii...

– D-apăi că nu prea avem mărunț - da luați și biscuiți de rest.

– Restul mi-l dați marți - noapte bună ! - cu pachetelele strânse la piept în mâna dreaptă, porni spre ușă.

– De dimineață, luni ? Oar' dup-amiaz' ?, întrebă din urmă femeia.

Se opri lângă prag, se răsuci. Boltășița era neliniștită - pleoapele zicea contrariul : va fi făcut ea ceva rău, însă acum îi dădea de înțeles, cu pleoapele, ce anume - atât că el nu auzea.

– Bine-bine, mulțumesc, spuse el, repede, cu gura uscată și ieși din prăvălie, izbindu-se cu umărul stâng de canat.

Coborî treptele pe întuneric, pipăind cu tălpile și o apucă grăbit la stânga, pe urmele duhorii de cojoc de oaie.

16

Străbătu la pas primii zece-cincisprezece metri. Nu-l vedea, și nu doar din pricina ceții - știa însă că e în față. Mai știa că nu trebuie să-i atragă atenția cu tropotul pașilor precipitați - poate că nici nu ieșise din boltă, pe urmele lui ; iar dacă-l văzuse, poate că nu văzuse bine...

Era în față : după oaie ; și după tutun. Atât că nu putea spune cât de departe se află ; nici dacă merge drept înaintea lui, pe stânga șoselei, ori pe cealaltă parte. Felinarele mai mult derutau, cu globurile lor suspendate de lumină păpădioasă. Coborîse ceața, căzuse ca ploaia, ulița era un șanț, un canal, plin, din mal în mal, de lapte fumegiu și cenușos ; un copil ar fi putut trece pe sub stâlpii cu felinare, neobservat - chiar un adult, dacă s-ar apleca, scufundîndu-și capul în spuma de vată de ceață.

Între două valuri, pe cealaltă parte cu vreo douăzeci de metri în față îi zări țuguiul căciulii... Se liniști : acum știa unde e.

Trecînd pe sub coroana unui felinar, se aplecă prea mult - îi căzu un pachetel. Puse jos servieta, se chinci. Constată că ceața nu cobora până la pământ, lăsa cam un metru de neceață. Nu găsi pachetul căzut și nici nu știa ce conținea : slămina ? marmelada ?

Stătea chincit, sub acoperișul prăfos : se simțea cumplit de obosit și definitiv părăsit - într-o sâmbătă seara.

Îl văzu de cealaltă parte a uliței, pieziș, în față : se uita înapoi, sprijinit în bătă - nu era chincit la el, ci retezat de la piept. Se înalță - paznicul dispăruse : probabil se chincise el - dar era din cale-afară de

ostenit, ca să-l caute, pe sub poală.

Întinse pasul, întrebându-se dacă va fi găsit pachetul căzut ; dacă îi căzuse vreun pachet - dacă se află în satul acesta, dacă-i sâmbătă seara, pe ceață. De-ar ajunge odată la gazdă, să mănânce ce încă nu pierduse și să se culce. Să nu se mai scoale decât luni.

Se trezi reproșându-și că nu observase manevrele din prăvălie - era atât de scufundat sub fusta pleoapei boltășitei, atât de perpelit de pomeții înflăcărați ai grăbitei cureșe... Simțise că Pleopatra întârzie cu zahărul, dar nu făcuse legătură cu... Cu ce ?

«Paznicul !», se auzi vorbind singur.

Putoarea de paznic de noapte, el îl urmărea, precedându-l - de-ar izbuti să pună mâna pe clanța porțiței înaintea lui...

«De ce ?» se întrebă, tărișor - apoi în șoaptă numai de el auzită : «Să nu intrăm în panică, să nu intrăm în...»

Puturosul, unsurdurosul de boltaș, el e vinovat de asta și-n plus pute a oaie ! Ba nu chiar : are el alte duhori, însă a oaie pute paznicul. Era afară la ușă, când a intrat el. Nu-l văzuse înăuntru - dar pentru că nu se uitase ! De unde concluzia că paznicul intrase, nu ca să capete ceva de băut, ci ca să-i spună ceva boltașului, postul-fix - ce ?

«Să nu intrăm în panică - i-a spus să mă țină, rețină cât mai mult timp în prăvălie - de ce ? Fiindcă n-au terminat...»

– Jurnalul !

Se opri. Se auzea cum asurzește. Adulmecă în jur : ceața nu mai avea miros de oaie.

– Iute, cât nu orbesc !

De la al doilea pas prinse a urca ; de la al cincilea nu mai avu nevoie să dea din picioare, nici să audă aerul vâjâind pe lângă urechi, de viteză. Fu nevoit să-și adune toate puterile, ca să coboare la poarta gazdei.

Cojocul paznicului îi ieși în cale, la porțiță, iar acum veni și bâta :

– Stăi ! Cine-i ?!

Așadar, nu asurzise. În schimb văzul i se tulburase, vedea dublu. Percepea realul mai mic, irealul mai mare - dar dacă invers ? Stătu locului și-și spuse :

«Jurnalul. Mi-au găsit jurnalul. Mi-au confiscat jurnalul...»

Paznicul de noapte se apropie, îl depăși, se desfăcu și mai larg, dar asimetric - asta fiind irealitatea, realitatea venindu-i din stânga, din urmă, gâfâind și trăznind a ceapă :

– Ce cotaț' la ora asta,-n comuna nòst'ă?, îl întrebă dublul, cel fără căciulă și fără cu-ceapă.

Se răsuci spre stânga celuilalt, răspunzând adevăratului :

– Nu caut, mă întorc la gazdă. Aici locuiesc, sânt instructor de...

– Lăsaț', că știm noi, tovarăș 'structòr !, zise umbra mare a paznicului mic.

– Dacă știți, ce mai întrebați ?, i-o întoarse el.

– D-apăi, c-aț' plecat acas', la părint', n-aț'...- glasul venea dinspre realul mic.

– Ei, da - ei, și? Ce te privește ?

– D-apăi că totu' ne privește, zise cel-mare. Că de-aia ne-o pus statu-aici: de să ne privească.

– Trubuia să vă ducet' la Jibăr', adăugă cel mic, încăciulatul.

– De ce : trubuia ? îl imită el. Am semnat vreun angajament ?

– Nu, da' dac-aț' zâs, trubuia să vă țânèt' de cuvânt, zice unul.

– Că omu tre' să aive cuvânt, cum zâce Neamțu', întări altul.

– Ce vorbești, Frantz ?!, se indignă el. Mi-am dat cuvântul ? Față de cine ? Dar cine ești dumneata, tova'...?

– Șșșșt, mai 'nceee'..., îi cerură amândoi și amândoi îl obligară, fără să-l atingă, să dea câțiva pași înapoi.

– De ce : mai înceee'?, întrebă cu glas scăzut, însă își dădu seama că astfel intră în jocul lor, că, șoptind, li se supune - și strigă cu putere : De ce mai în'...?

Nu apucă să dea afară tot aerul din plămâni : cel înalt, din față, îi puse palma peste gură.

O clipă, două, rămase descumpănit : nu se aștepta la asta. Făcu un pas îndărăt : mâna veni după el ; încă doi pași - mâna nu se lăsa, se ținea după gura lui. Își retrase capul, brusc, cu mâna stângă lovi mâna paznicului. Urlă :

– Cum îndrăznești, mă ? Să-mi pui mâna la gură - mie, mă ? Știi tu cine-s eu, mă prăpăditule ?!

Niciodată nu pusese această întrebare-somație - însă îi ieși firească. Și cu rezultate imediate :

– Că dacă zgheraț', tova' 'nstructòr..., se scuză cel cu mâna (pe care și-o duse, rușinată, la spate).

– Cum ai zis ?, făcu el, încurajat - în crescendo. Că zgher ?

– D-apăi cum să zâc altufel ?

– Să nu-mi spui mie să nu zgher ! Și să nu pui mâna aia-mpuțită pe mine!

Mâna cu pricina ieși de la spatele cojocului, urcă până la un nas.

– Da' nu pute mâna mè... U'te...

O întinse iar. El o lovi, apoi dădu cu piciorul - între picioare.

– Hî !, făcu lunganul, se scurtă, curse grămadă, jos.

– Domnu ! Tovarășu ! Aț' dat 'tr-on organ de pază - cel mic, căciulosul.

– Dau și-n organul tău !

– Da' di ce, c-avem ordin - nu să discută.

– Ce fel de ordin ? De la cine ?

Tăcere. Și ceață.

– De percheziție, ordinul ?, întrebă el cu glas tremurat.

– Nu-i slobod să spunem - amândoi deodată. Ordin pe linie - tot amândoi, perfect simultaneizați.

«Pe linie - vitele-ncălțate. Dacă mi-au confiscat caietele, sânt nenorocit. Dacă aș fi scris un roman - l-aș fi rescris. Un eseu, la fel - dar jurnalul ? Dacă pierzi o singură filă, nu mai poți cârpi gaura - dar când totul e gaură, din pricină de... linie ?»

Trase mult aer în piept - avea mare nevoie - continuă :

«Dacă mi-au confiscat jurnalul și mă arestează - una din două : nu mai scriu în viața mea nimic-nimic, nici jurnal, nici roman, nici... Ori... ori : din-contra : abia atunci o să-ncep a scrie, cu adevărat...»

Se tot chinuia să închidă servieta.

O mână îi nimeri înăuntru. Dădu peste caiete - cinci.

Înghiți în sec, le numără orbește - erau toate - mulțumi lui Dumnezeu.

Îi venea să. Însă până atunci se întrebă, înveselit :

«Dar cel căruia nu i s-au confiscat caietele ?»

– Și-acum ce facem ?, întrebă, tare. Dacă ziceți că n-am voie să intru la gazdă...

– D-apăi să meret, 'la Niculae-acas' : gazdă buuună, 'șternut caaald... - și chicoti.

– Di ce la Niculae și nu la Vasile ?, făcu celălalt. Vasile are verișoră faină, grasă, cu dinț' de auăr, cu bărbat de nu-i acas', s-o dus o țâr' pân-la Cănal...

– Tot la Niculae-i mai fain - la tine-or mai fost tovarăși de la rejiune, or fost tare mulțămîț', că-i buuuună...

– Mă, tu să nu grăiești așe de boreasa mè !

– Mă !

Înjurîndu-se, grohăind, puțind a oaie și-a ceapă, se luară la bătaie.

El îi ocoli, ajunse la portiță, se aplecă, luă cheia, descuie, intră în curte. Încuie în urmă.

Sus, în odaia lui era lumină ; se cânta, se râdea, se chicotea. Porni pe scară.

– Doamne feri' !, auzi din spate un glas cunoscut.

Era gazda. Cu basmaua sucită, căzută pe-un umăr, cu iia strâmbă - se vedea că tocmai ieșise de la ea, de jos ; și mai ieșise, vădit, de sub cineva, acum își făcea cruci.

O salută, dădu să urce - ea îl prinse de-o mână :

– Pe un'e-ai intrat, Dòmne apăra-ne ?

– Pe poartă, răspunse, scuturîndu-se, ștergîndu-și mâna murdărită, cleios - îl pleznise peste obraz mirosul de spermă și de poșircă.

– Di ce Ți-ai venit acu-ma ? Ce mă fac io, cu...?- din cap arăta spre sus.

– Mai bine te-ai întreba ce te faci cu... - arăta spre ușa odăii de unde ieșise un străin în cămașă, cu pantaloni și cizme militare. Beat-pulbere, se ținea cu amândouă mâinile de un revolver.

Gazda îl îmbrânci pe pistolovnic la loc, înăuntru, intră după el, închise ușa.

El porni spre fundul curții, să caute în grajd un loc de dormit.

III

ah și dacă
 și dacă jurnalint
 ah și dacă jurnalintimul n-ar fi
 dacă, ah

Curtea gazdei. Curtul gazd. El este pe lungă, în schimb noi nu
 sântem
 și dacă ramuribatîngea'
 și dacăramuribatingeamși
 și dacă jurnalul
 dacă jurnalul
 dacă intimul

Curta gazdei e pe, în schimb. Odaiul, aaa, el este pe latul - așa
 așa cu capul
 așa cu capul spart
 așa
 da capo :

Curtea gazdei e pe, în schimb.
 Jurnalul meu cel drag și intim pe o vreme ca asta.
 Jurnalul și cum mă mai doare capacul ; m-au lovit în el și
 tovarășele organe de pază, cu bâtele și tovarășele tovarășilor noștri de
 la raion, chiar de la regiune veniți pe teren la futut dușmance de clasă
 jurnalul meu cel care, mai ales tovarășa m-a, ea nefiind chiar
 tovarășă, dar s-a mâniat când a văzut că văd ce face ea, dușman de
 clasă, cu clasa muncitoare futătoare de dușmance, ce făceau ei cu ea,
 eu am zis doar atâta, Ce faceți, Porcilor barbari cu biata femeie, chem
 Miliția, că-mi spurcați patul, așternuturile, n-am zis nimic de dumne-
 zeii voștri de proletari și nici de dumnezeii voștri de Scroafe care vă
 scrofuteți cu bestiile de activiști, pe bază de frică-de-clasă, am zis
 numai de cearceafurile mele, spălate, călcate, netezite de mâinile
 mamei mele Maria, și ei cu ele, la mine-n cearcea'

Jurnalul meu cel
 de la jurnalul meu cel drag mi s-a, la Sibiu, de la el și aici
 ah și dacă ramuri
 ah și dacă jurnalintimul
 și dacă zurnalul jilnic ji dintim

Și ce bine miroase lanțul
Și ce bine ar mirosi lanțul bicicletei
Și ce bine dacă lotte ar fi Aici, să mă

Gazda asta : măcar de-ar răspunde când o strig, să mă ia de-aici,
de pe marginea drumului, de pe malul Oltului - îl aud, îl cunosc, după
vorba - de pe marginea lumii

până adineauri nu știam pe-al cui mal
întâi și-ntâi a fost cu paznicii
de noapte - ei

dup-aceea a fost cu țiganka - nu, cu țiganka a fost după ce paznicii m-
au

și dup-aceea m-au
m-au bătut și-nainte și-n timpul și după m-au bătut, bătut
și după ce m-au bătut m-au cărat cu un camion aici și m-au văr-
sat în râpă - și râdeau
și dup-aceea mi-au dat să beau și n-am vrut și m-au bătut și m-au 'bătat
și m-au
și m-au 'zdurnat în Olt, că ziceau că la-necați nu se cunoaște
și de-aceea
și gazda asta, surdă-durdă

Noroc că jurnalul-zilnic, în plus foarte personal - ce descoperire
epocală: face el ce nu faci tu. Și viceversa : nu comite el, pe hârtie, ce
ai comis tu în gând, altfel bestiile te-ar fi-mpușcat - chiar așa ziceau,
Te 'pușc, banditul ! și ziceau ce voiau ei să execut : să beau aia, să
beau aialaltă, să fac ba una, ba, ce era să fac, ascultam una, ca să pot
apăra două : caietele.

dacă le ascundeam bine și nu le duceam la școală

dacă în recreații nu lăsam servieta în bancă, să mi-o umble javra de
Verdiceanu

dacă ramuri bat în - nu trebuia să mă întorc de la Jibert, trebuia să mă
duc la bătrâni, acum n-aș muri ca un câine-n șanț

Și dac-aș fi zis, Nu beau, tovarășe !, ce mi-ar fi făcut

Ce mi-au făcut după ce-am zis, Nu beau, tovarășe !

patru m-au ținut, al cincilea mi-a turnat pe gât rachiu, bere, vin

Și dac-aș fi zis : Nu fut, tovarășe !, ce mi-ar fi făcut

Ce mi-au făcut : m-au, ei, bestiile

Ce bun jurnalintimul : face în locul tău, dușmănește, atât că tre-
buia să-l ascunzi bine, să nu lași servieta în bancă. Mai bine : să nu
scrii în el secretetainice ; nici intimități-confidențialnice, că te ares-
tează Secreturitatea și te bate, măi frate, de te late plate. Că așa-i

‘Curitalitatea ‘porului : ‘estială ; te seacă cu Securea, îți confiscă înțimitatea, ți se uită-n Jurnal, în inimă și-n Cur, când te duce la closet în vederea efectuării necesităților fiziologice personale, cum cugeta cu glas tare sergentul tânăr, vădit din Regat, spre deosebire de căpitanul cel bătrân și cu mustață de frizer, asta nu te ducea la closet, că-i cădeau epoleții, asta te bătea singur, așa bătrân cum era și de prin împrejurimile Sibiului, în plus cu mustață à la Douglas, cum spun tovarășii noștri frizeri de la Progresul.

asta era greu - când te bătea căpitanul/cu pulanul, ca să rimeze, de fapt, când cu bătă ciobănească - dar scurtă - când cu nua prunească, când cu baston de circulație

și când te înjură de mamă era greu și zicea porcării despre mamele noastre, atunci era greu de tot

și când ți se uită-n cur - atunci e, nu știu cum să zic, încă n-am găsit cuvântpotrivitul, nu-i cu durere, nu-i cu umilință, e-așa, cu mirare de tine, ziceam că te-ai pomeni întors pe dos,

din băiat ai deveni fată și prostalăul cu epoleți albaștri aplică marxism-stalinismuli, uitându-ți-se-n cur

În schimb, Jurnalul.

Jurnalul-zilnic - așa-i ziceau ei, mai cu seamă căpitanul, ’telectualul ‘Curității cibiene, mai târziu aflasem de la aviatorul Radu că animalul era din Sibiel, fusese învățător, dat afară pentru că lăsase cu burta la gură câteva eleve, trecuse și pe la legionari, ajunsese, firește, căcat-șef la eștia - pe el, ca pe el : un puști oarecare, basarabean în plus, dar ce făcea cu sibielenii lui, cu legionarii lui, cu, mai ales partizanii care cădeau în laba lui Crăciun, comandantul și-n a lui - el s-a pomenit observînd că jurnal-zilnic e pleonasm, atât i-a trebuit căpitanului : l-a rupt în bătaie - de acea dată cu picioarele.

Jurnalul. Lotte. Mă reapuc de ea, numai să ies de-aici. De el mă reapuc, dar nu mai scriu nimic politic, numai erotic - nu, nici erotic, nici etic - numai estetic ! Asta-i muzica ce le, dacă nu place, atunci, nu le displace, o tolerează. Uite, o să descriu pe o sută de pagini lanțul ei uns. Nu scriu că e săsoaică și că tot neamul ei a fost dat afară din case, dus la Donbas - nu ! Numai despre lanțul bicicletei scriu, pot să scriu și despre întreaga bicicletă, chiar despre far, dar fără Lotte : trebuie să-i schimb numele, hitlerist.

să mă pupe-n cur cu cerințele lor, așa cum vor eștia, eu nu scriu

Cum mă scol de-aici, cum scriu în jurnal ! Tot binele spre bine,

cum zicea tata, când vroia să spună : rău : dacă nu era jurnalul securitat la Sibiu, nu ajungeam să pun mâna pe lanțul ei.

altceva aveam de gând să spun

După glasul apei și după miros, m-au aruncat undeva între Racoș și Hoghiz - dar unde ? Mă tem că, dacă mă ridic în capul oaselor, fără pregătire, mă rostogolesc în Olt - poate că apa rece mă înviorează, înot, ies la un mal cinstit, dulce, dar poate că apa rece mă și paralizează

și n-are să se știe cum m-am înecat eu în Olt, eștia or să pretindă că eram beat

și n-are să se știe ce s-a-ntâmplat cu mine înainte de a fi adus aici și azvârlit ca un hoit de câine

și ei, bestiile, au să facă asta și data viitoare când un bleg ca mine are să dea peste chefurile lor de grajd, de cocină, de latrină : au să-l oblige să bea, oblige să se frece și el de femeile aduse cu de-a sila și gata-bete și, ca să se șteargă urmele, au să-l ia într-o mașină, au să-l care și azvârle tot de-aici, de pe malul râpos

Norocul meu că, pe-ntuneric, n-au văzut că n-am ajuns în apă, că m-am oprit pe treapta asta de pământ.

ah și cum mai bat ramurile-n muri

ah și cum mai bat tovarășii de sus de la raion și de mai sus

ah și cum mai bat tovarășele de viață-de-o-noapte ale tovarășilor de sus și neveste ale dușmanilor de clasă de jos

ah și cum îmi dădeau ele-n cap, numai în cap, numai în cap

S-ar prea putea ca din pricina bătăilor primite de la tovarăși, în cap, să spun că m-au bătut, în cap și ele - cum să mă bată, dacă ele erau victime ?

S-ar prea putea ca, văzînd cu ochii mei ce le făceau tovarășii bietelor femei, să spun că și eu le-am regulat. Să pretind că eștia m-au obligat să regulez - cine m-ar crede ? Să am nerușinarea să afirm că atîta m-au bătut și ei și ele,-n cap, încât m-am pomenit dînd din cur, iar șeful eștiora, pistolistul gazdă-mi, vîrîndu-mi un deget ori dracu știe ce, mă-mpingea, în ritm și zicea :

«Eu ți-s nașu', instructore de pionieri ! Să vedem acum ce mai raportezi la raion, la regiune : că unii tovarăși au făcut și-au dres ? Uite c-ai făcut și tu, și tu ți-ai băgat pula-n dușmanu de clasă, față de noi, ceștialți - păi nu se cheamă asta poștă ?»

așa sîntem noi, bărbații : porci de câine

noi, bărbații, găsim bărbaților tot felul de justificări - dar nu femeilor

sânt gata să gădesc toate justificările - care ? forța ?

Dar oare, ca să le adune din sat și să le aducă la gazda mea folosiseră forța ?, le apucaseră de mâini, de picioare, le urcaseră pe spinările cailor, le suiseră-n mașină și astfel le-aduseră aici ? Nu cred. Mai degrabă au fost convocate - ele au venit, cum m-am dus eu, convocat, la or. 10,00 fic la Securitate, la Sibiu. Și aici : nici din curte n-am auzit vreun protest, vreun țipăt, vreun plânset - doar nu erau legate la gură ; se auzeau chicotele, râsetele. N-aș spune că mureau de plăcere să se reguleze cu eștia, de față cu toți și cu toate, dar eu știu una și bună : când o femeie nu vrea și nu vrea să se culce cu un bărbat, chiar dacă acela ajunge să o culce - apoi numai împotriva voinței ei o pătrunde, iar asta se cheamă viol.

ah, femeile noastre

Nu, nu fuseseră aduse cu de-a sila. Vor fi fost amenințate : «Dacă nu vii, dacă nu bei cu noi, proletariatul, dacă nu te regulezi cu reprezentării poporului, atunci te ridicăm și pe tine, pe bărbatu-tău îl împușcăm, nu-i dăm îngrijire medicală lui frate-tău...»

Lotte. Mulțumescu-ți ție, Doamne. Că n-am dat și de ea, la gazdă-mea. Ce bine că a plecat la Rupea, la părinți, că nu a rămas la gazdă-sa, ca Rodica lubenițoasa. Pe asta nu cred că o șantajaseră cu cineva din familie, închis - mai degrabă din devotament, decât din constrângere. Celelalte - văduve de clasă, neveste de bandiți : cum de consimțiseră să li se facă reeducare-ntre picioare ?

ah, femeile noastre

Asta m-a mirat în primul moment (vorbă să fie : acum mă gândesc că ar fi trebuit să mă mir, atunci) : ele, în loc să se opună violențelor, pe ei să-i, eventual, bată, se năpustiseră asupra mea, în frunte cu gaița țâțoidală, și m-au luat la scărmanat - pe mine care nici mâna sub fustă (în gând) nu le-o băgasem

ah, capul, capul meu care nu mai e chiar al meu

ah femeile noastre

Știu de ce m-au bătut : deveniseră, se prefăcuseră la un pocnet din degete, toate - și țărăncile cu bărbați închiși, dar și boltășița, dar și Rodica : neveste (ori surori) de paznici de noapte - de asta m-au lovit numai în cap. Tovarășii eștia : cu bățele și cu pumnii - dragele de femei : cu palmuțele, cu pumnișorii lor - și cu ura.

eștia nu mă urau, chiar de m-au adus aici, să mor singur - n-au

facut-o cu ură, prea se simțeau tari-și-mari ca să mai apeleze la această armă a slabului, a supusului - și a vinovatului

ah, muierile noastre

De eștia se temeau - dar nu prea mult, după ce constataseră că-i pot stăpâni cu-ntrepicioara ; apoi, cu ei, se mai distrau și ele.

Cu mine însă nu se distrau.

Eu nu eram tovarășul de la raion ori de la regiune, cel care pe bărbați îi bagă la gherlă, iar pe femeile lor le consolează pe sub fuste.

ah muierile

Eu eram cel care nu aveam puterea eștiora - să bag la închisoare, să iau pe cine vreau și să reglez - dar, așa slab, cum eram, văzusem.

Or așa ceva nu este bine, nu este suportabil : eștia te cheamă, tembată, te fut, te lasă pentru ocazia următoare - dar ăsta ?

Eu văzusem. Eu le văzusem - nu în curu-gol, regulându-se cu alții-altele de față, bete - ci le văzusem în sufletu-gol.

Asta nu se poate suporta - și n-au suportat. De asta m-au bătut - cu ură.

femeile noastre cele dragi și sfinte

Lubenițătoasa, harbujica, cadra-didactică - cum ar veni : colega mea - era cea mai turbată , ea nu mă lovea cu pumnii - ci cu caietele :
– Na, na, na !, guița ea. Na, na, na, să te-nveți minte al'dat' !

Era goală-pușcă, tocmai ieșise de sub un eștia, ăla încerca s-o tragă-napoi, nu avea de ce s-o apuce, continua să-i caute o fustă, o bluză de care s-o prindă - ea însă era ca turbată și turba pe măsură ce guița, subțire, din ce în ce mai subțire : «Na, na, na, să te-nveți minte al'dat'!» și dădea și ea, printre celelalte, dar cu caietele - eu încercam să mă apăr și mă uitam la flocii ei năclăiți de muci malahuci, la sperma scursă pe picioare, în interiorul coapselor, desigur, nu de la eștiul care încerca să-o tragă, ci de la cel/cei dinainte și mă gândeam că, dacă scap și din această încercare...- dar nu eram în stare să spun ce voi face sau ne-face - dacă scap.

Asta era.

Când am intrat și am văzut și am mirosit - am zis :

– Ce faceți, porcilor, în odaia mea ?!

Atât. Poate că nici atât, poate că n-am zis de odaie, ci doar de pat, de așternuturile mele, de la prima ochire le văzusem : pătate umed, spârците, spermate de nerușinații eștia, dar se ghicea : estea se șterse-

seră cu ele de malahie.

Sau poate că nu le-am zis : Porcilor ! Nu voi fi scos nici un cuvânt, văzînd ce vedeam, paralizat fiind de, mai ales urdorile de băutură amestecată, de sudoare, de pizdă răscolită, stropită.

Si-atunci Nașu', urcat de la gazdă, mă ia de umăr, mă răsuțește - și mă scuipă. Cum se scuipă și nu doar : ptiu !, ci scuipalău de activău (și de securău):

– Tu-ți gura mă-ti, măi to'ar'su, de ne-ai stricat destinderea !
Asta făcusem : le stricasem destinderea.

și dacă ramuri

De-aceea zac aici. Folosit. Așa au făcut : m-au silit să fac și eu - îi vedeam obrazul : nu mai era tânără, nu era nici speriată, nici îngreșată, dar nici revoltată, ba chiar, când eștia mă prea băteau, sus, ea, jos, din privire, mă îndemna să ascult, s-o pătrund, că nu-i bai de-aia, unde-o mers mia merge și sută-ta, chiar a dus mâinile între noi, să ajute - n-a ajutat la nimic, nu eram în stare, dar se cheamă că și eu.

se cheamă că și eu

Cum ies de-aici, o caut, îi spun :

«Bani n-am, avere n-am, nu mă am decât pe mine - vrei să mă iei de bărbat ? Ia-mă !»

Ce răspunde ea ? Ea începe să plângă - și să mă urască din nou : abia uitase, acum vin eu, să-i aduc aminte ce făcuse, cu tovarășii, 'tr-o sară, când o-mbătase văru' și-o dusesse la montă ? Sau mă scuipă-ntre ochi - ca Nașu'! - a-ha, și eu eram printre tovarășii care activaseră pe teren printre picioarele muierilor rămase singure, fără apărare, după arestarea bărbaților ? Mai am nerușinarea să vin acum, s-o-ntreb de sănătate ?, dar sînt mai porc decât comuniștii-activiștii; măcar ăia, în nesimțirea lor tovarășească, și-o bagă, o scot, își pun palma-n cur, pleacă, chiar de-i mai întâlnești, se prefac că nu te cunosc - dar tu ? Cum așa : tot ea să facă ceva, ca să nu mă mai simt eu vinovat ? Păi nu mi-e rușine ?

ah, femeile noastre

Peste un ceas ori două, mor - dacă nu mă găsește, nu mă aude cineva când strig după ajutor.

Nu se poate, nu trebuie.

Dacă nu mor, scriu totul.

Deci, nu trebuie să mă las mort.

Mi-a zburat vișina, îmi cade-n cap ca o pietricică, pasărea.

Le-am încurcat, le-am inversat, nu contează ; contează că nu mă mai doare capul.

În schimb, mi-e frig.

Pentru-contra durerilor de cap omul a inventat leacuri, dar nici un leac de-frig. Îngheți fără speranță, dârdâi, urmărești din privire cu vine dègerul și nu poți face nimic împotriva-i dacă te opui ; măcar să fugi. În concluzie : frigul: cel mai mare dușman al omenirii. Nu mi-e cu adevărat frig, așa cum ți-e frig când te cuprinde frigul ; acum mi-e frig din acela, de amintire. Amintirea unui frig îmi dă frig - așa-s eu, și în privința fetelor, când îmi aduc aminte de câte una, o aduc aici, proaspătă, vie - odorositoare. Am multe suveniri cu frig ; de frig.

Astă iarnă, la Făgăraș, pe strada din stânga liceului de fete, pe „Strada cu Securitatea” - am mai povestit asta, nu-i nimic, am s-o mai povestesc, iar când am să mă ridic de-aici, pre mulți am să-i scriu eu, negru pe alb, în caietele mele - cinci, cu care m-a bătut în cap pizd-goalita, floacspârcâita, colega mea de la a-ntâia, Rodica, doapa voluntară la futaiorganizat de organe, în odaia mea ! în cearceafurile mele !

Încă nu crăpase Stalin, era prin februarie, ninge grozav, ninge uriaș, ar fi zis Bacovia și în acea seară o condusesem pe Lavinia la internat - și mă întreb : de ce și la Sibiu și la Făgăraș Securitatea se încotopenise lângă liceul de fete (Domnița Ileana, la Sibiu, Doamna Stanca la Făgăraș) ? Au, bestiile ceva cu fetele noastre, nu știu ce, dar ceva urât : le pregătesc viitorul-de-aur comunist : destinderea tovarășilor...; ceva murdar : zăpada albă nu albește necurăția căcănarilor ucigași.

Din strada principală se vede bine strada cu Securitatea, în unghi drept : are de trei ori mai multe felinare decât principala și decât Corso-ul la un loc. Felinare fixe, dar și reflectoare mișcabile, amândouă la balconul casei în care fostul proprietar va fi eșit să stropească florile, să bea cafeaua - acum slujea doar la suportarea reflectoarelor, două.

Am condus-o pe Lavinia, ea a intrat pe poarta liceului, eu am rămas pe loc : se pregătea ceva, pe stradă.

Brusc strada cu Securitatea s-a umplut de mașini și uniforme și câini, securiștii nu mai lăsau lumea să treacă pe trotuarul liceului de fete, prin dreptul gurii străzii lor, o dirijau de ceastălaltă parte - oamenii se supunea fără crâcnire, ba cu un fel de bucurie a supunerii și dintr-o dată m-am întrebat dacă mă aflu în „Făgăraș, cuibul rezistenței anti-rusești” ori în altă parte, unde nu existau partizani în munți, nici mii de oameni la Canal, ninge, ninge, ninge, golani în uniforme alungau trecătorii pe trotuarul nostru cu strigăte-în-șoaptă:

– Circulați, circulați ! Nu-i voie să staționați !

Pentru tineri nu era greu să treacă dincoace, dar pentru vârstnici, mai ales pentru femei era un chin traversarea străzii, nu atât lată, cât înzăpezită și cu șanțuri de la roțile camioanelor, dar se supuneau, nu protesta nimeni, nimeni nu întreba măcar de ce așa și nu altfel, jumătate din femeile bucuroș-ascultătoare cădeau pe timpul traversării, însă cuprinse de aceeași jubilație, de parcă răcanii din Trupele de Intervenție nu le-ar fi ordonat să facă ceea ce nu voiau - pentru că erau făgărășence : bărbații, frați, tații, unchii lor erau, fie sus, la munte, fie jos, la Canal.

Circulatorii circulau cu grabă sporită, traversantele traversau din toată inima, staționații nu staționau mai mult de o secundă-două : în Făgăraș, capitală a partizanilor anticomuniști, pe Strada Principală de lângă Liceul de Fete Doamna Stanca domnea cea mai deplină armonie între masele largi de trecători ai patriei noastre dragi și socialiste și dragele aproape tot atât de largi mase ale ordonatorilor în uniforme de căcănari ; de belitori ; de sub-tătari regulatori ai noștri (care nu iertăm nimica : râul, ramul - ne regulează ei, apoi ne obligă să-l regulăm pe aproapele nostru - fie-ne-ar de cap !).

Eu fierbeam : «Dar cum îndrăznesc aceste putori uniforme, leneșii satelor, golani orașelor, pleava-plevii - să ne dea ordine, ca unor subalterni de-ai lor?» - m-am întrebat, împrumutînd intonația lui Septimiu. Apoi cu a lui Octavian am răspuns : «No, păi di ce să nu ndrăznească, dacă-s de la ei ?» «Bine, domnule», am admis, «ei ne dau ordine, dar noi ? Noi de ce ne supunem, de ce ascultăm ordinele unor ciobani d-ai noștri, din bobor, puși în slujba Rușilor ? Cum adică : nu sînt acuzat de nimic, nu sînt arestat, mă aflu liber, la aerul lui Dumnezeu, pe strada lui Dumnezeu - dar și-acolo-mi dă mârla, moji-cul, țopârla, neamprostul de securist ordine - interzicîndu-mi să, dragă doamne, sta-ți-o-nez ?, poruncindu-mi să circul ?»

Hătu-vă-n tămâie, de ardeleni vânjoși, viteji, anticomunezii din tată-n fiu!, am reactualizat o înjurătură de-a tatei de prin 46-47, când pe noi ne acuzau că sîntem oamenii Rușilor, dar ei erau cu-Groza.

Uite-aici o să stau, nu mă mișc de pe marginea trotuarului, chiar în gura străzii cu Securitate - să văd ce-or să-mi facă : or să strige-în-șoaptă (mă cac pe șoapta strigătelui lor de securiști-din-popor). Stau aici, uite-așa, cu mâinile încrucișate pe piept, să mă vadă gunoierii cu pistoale și cușme rusești - să vină să-mi spună mie, personal, să circul !

Ătâția inima-n mine de frică - dar nu mă mișcam. Numai că belitorii pizdelor mă-si de securiți se răsteau în șoapta lor împutită, năclăită, năclăitoare (și puturoasă : putea a căcat gura uniformelor, dar putea și mai a căcat urechea în civil) : nu se apropiau de mine, deși le stăteam drept în ochi. Nu m-or fi văzînd, mi-am zis.

Nu mă vedeau securiștii - mă vedeau pietonii : de asta mă și încotopenisem acolo, la buza trotuarului : să mă vadă, să vadă că nu li se-ntâmplă nimic dacă ignoră ordinul de a cir-cu-la...- și, observînd că secii nu trag în mine, să facă și ei...Ția nu trăgeau în mine, aveau altă treabă : să zbiere-șoptit la mioritici, nu la mine, știind de-acas' că pe oaia răzlețită o întoarce la turmă câinele - nu lupul ; și că la măgar nu zbieri, nici măcar în șoaptă : îl lași în plata domnului (eu fiind măgarul) ; și că, dacă eu stăteam acolo, în ciuda ordinelor lor de a nu sta - înseamnă cu voi fi avînd spate-gros... Ei, uite, nu știam asta, atunci - și unde anume nu-știam : în inima Rezistenței Armate ! ; în Făgăraș !

N-am înțeles nici când careva mi-a șoptit, din mers :

– Circulă, domnule, că ăștia ne-mpușcă una-două !

M-am răsucit să-i răspund că ăștia nu mă-mpușcă nici una, nici două, pentru că ne aflam cu toții în plină lumină a reflectoarelor, în plină stradă - dar n-am avut cui să-i spun, o ștersese. Asta în primul rînd, în a doua : de ce vorbea la plural : dacă-i pe-mpușcate, doar eu o să fiu - fiindcă numai eu nu circul. M-am întors iar cu fața spre stradă - de astă dată o femeie : m-a apucat de cot : Și nu era bătrână, de să zici.

Și nu era tânără, ca să zici.

Ningea, ningea, nu cu fulgi, cu lopeți de zăpadă. Vedeam gurile oamenilor, nu auzeam nimic. Mi se făcuse greață de lipsă de sunete. Dacă nu m-aș fi apucat de stîlp, aș fi căzut, nu m-ar fi observat nimeni, mai ales că ieșisem din mine, mă despărțisem de trup, muream de tot, de tot, ca atunci când moare omul iar sufletul își ia zborul cum scrie în romanele - bune - rusești.

N-am murit : apăruse camionul. Iar reflectoarele de la balcon se aprinseseră. Camionul era trei, dar se vedea numai cel cu fundul încoace, spre noi, cei opriți pe trotuarul din față.

Femeia mă certa, mă blestema, mă acuza că, din cauza unui inconștient (așa zicea mereu, mereu : inconștient) ca mine, au să aibă de suferit toți ceilalți

– Eu am copii, nu ca tine ! Şi-s văduvă, nu ca tine, mie nu-mi dă nimeni o cană cu apă !

– Încercaţi puţină zăpadă, ţine de sete, am zis cu toată bunacredinţă, dar femeia s-a năpustit la mine, cu pumnii.

– Na, na, na ! Să te-nveţi minte al'dat'!

O ţineam de coate, nu putea lovi. A început să dea cu picioarele. Am trecut de cealaltă parte a stâlpului.

Din primul camion - cel cu fundul spre noi - o pereche de uniforme au dat-la-mână altei perechi de uniforme, neuniforme : două, trei, patru, cinci. Neuniformele erau duse de cap şi de picioare, ca nişte buşteni, undeva în dreapta, în întunericul de-acolo ; erau de mai demult, altfel n-ar fi fost atât de uşor de dus, în doi - adevărat, doi duceau, patru supravegheau.

Începuse să numere : unu, doi, trei..., însă treiul lui era cinci-ul femeii de dincolo de stâlp. La şapte-le ei fusese întâmplarea : perechii de uniforme de sus, din camion, îi scăpase din mâini neuniforma, iar perechea de jos nu o putuse opri, ori nu voise, oricum, un reflector păruse a trage cu tunul într-o pereche de aripi albe cu vârfurile negre - pasărea se prăbuşise, fulgerată, în zăpadă şi, în ciuda ninsorii groase, stârnind pulbere de zăpadă ca de praf.

O uniformă superioară strigase ceva ; apoi altceva : o înjurătură şi un râs hăhăit. Dar tremurat.

Au râs şi alte uniforme - a behăit şi muierea de dincolo de stâlp, privind în jur, ca să vadă ea dacă fusese văzută (dacă nu, să mai răză o dată). De aici se vedea bine de tot cum râd uniforme, după mânecile mântăilor agitate ; atât, că nu se mai vedea neuniforma : o astupau cizmele adunate. Negre. Ca parii unui gard de pari - negri.

Cizmele s-au rărit, s-au destrămat parii gardului - s-au dat în părţi - jos, pe alb, ceva negru. Când reflectorul a tras din nou, el a văzut-văzut-văzut. Aripile albe erau ale unei femei, vârfurile negre : încălţărilor. Nu era ţeapănă, o văzuse cum scăpătase din mâinile neuniformaţilor: se prelăsese, cursese - va fi fost caldă încă ? Sigur, caldă.

Uniforma superioară a făcut un semn din mânecă. A zis ceva, până aici a ajuns numai un cuvânt : curvă.

Femeia de dincolo de stâlp a chicotit şi a început să repete :

– Curvă, curvă, curvă ! Aşa e, cum aţi spus, tovarăşe colonel : curvăcurvă !

Colonelul nu era colonel, oricum, nu se vedea, ce grad are.

Reflectorul nu s-a mai mişcat : nu s-a îndreptat înapoi, spre strada principală, a urmărit, încolo, cale de patru-cinci metri, de la spatele

camionului până la buza întunericului.

A văzut - prin stâlpul ținut cu amândouă mâinile : a văzut cum o uniformă din perechea de jos a acoperit albul cu negru ; cum cealaltă uniformă din pereche s-a aplecat ; a dezvelit la loc, de negru, albul. Și a râs. A chicotit femeia de-alături. Au râs și cei din perechea de sus, din camion.

– Curvă-curvă-curvă ! Așa-ți trebuie !

Îmi venea să - nu știu ce-mi venea.

Și a mai văzut : cum cealaltă uniformă a acoperit iar albul, dar răzătorul de-alături l-a descoperit la loc, atât de tare, de acea dată, încât a văzut bine de tot negrul dintre alburii.

Nu m-am mai uitat.

Când s-a uitat iar, uniforme inferioare trăgeau de negru, iar superiorul, ținând aripile ca pe niște brațe de roabă, împingea, ritmic, din mijlocul mântăii, la spate în rădăcina albelor.

Râdea.

Femeia de la stâlp gemea. Poate plângea.

Râdeau cu toții-toatele.

Cel mai tare râdea Nașu' : cu o mână mă stăpânea de păr, la ceafă, cu cealaltă mă-mbrâncea, mă băga în alb-neagră și zicea că, gata, acum sânt ca ei, fiindcă am făcut ca ei

Cu ele.

Și râdea.

Și râdea.

Și râdea.

De acolo de sus, din tavan, mă vedeam jos, desfăcut, pătruns, străpuns, străbătut de primul, de-al doilea, de-al treilea, de-al - știam că mor, muream, iată-mă, moart', dar ei continuau să mă umple, să mă umfle și degeaba m-am răsturnat pe-o parte, ca să se verse umplutura și să răsuflu puțin, a venit și el, al nuștiucătulea și l-am recunoscut : era cel care mai fusese la mine, ieșise în urmă cu optsprezece ani, crezusem că vrea să intre la loc, în adăpost, am vrut să spun că asta nu se mai poate : nu te naști chiar când vrei tu - dar nu puteam : eram plin până-la gură.

Și-atunci m-am hotărât : nu mai cobor la loc, în trup. Nu mai am un trup al meu.

Și ninge și ninge. Și ninge, ca la Începutul Lumii. Să ne curețe.

Și de am să mă scol - tot mă scol eu de-aici - pre mulți am să scriu eu.

Paris, 1989

sfârșit